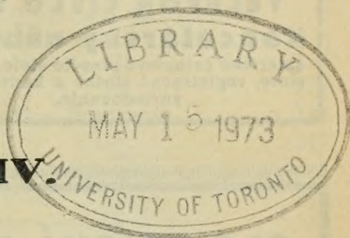

3 1761 08321458 5

PRÁVNY OBZOR

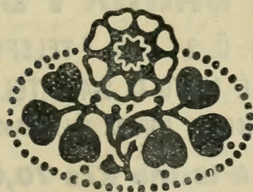
VYDÁVA PRÁVNICKÁ JEDNOTA NA SLOVENSKU V BRATISLAVE

REDAKTOR
DR VLADIMÍR FAJNOR,
PREDSEDA SÚDNEJ TABULE V BRATISLAVE
A BÝV. MIN. UNIFIKÁCIE

ROČNÍK IV.

1921

„PRÁVNY OBZOR“ vychádza v 8 číslach na dvoch tlačových hárkoch. Predplatná cena na rok 40 Kčs, jednotlivé čísla po 6 Kčs. – Za redakciu zodpovedá dr. CYRIL BAŘINKA, advokát, Bratislava, Michalská ulica číslo 3 kam treba adresovať redakčné a administračné zásielky. Telefon číslo 11-82.

NÁKLADOM PRÁVNICKEJ JEDNOTY NA SLOVENSKU V BRATISLAVE
MICHALSKÁ ULICA Č. 3 – TELEFON 11-82 – POŠTOV. SPOR. Č. 1838
TLAČOU SLOVENSKEJ KNÍHTLAČIARNE V BRATISLAVE, RUŽOVÁ 12

OBSAH:

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

Vyhovuje přání vážené redakce, chci se pokusiti o rozbor a objasnění některých částí procesního práva platného na Slovensku. Tím má býti nejenom usnadněno těm soudcům českým, kteří obětavě přiskočili novému st. československému na pomoc a ujali se výkonu soudnictví na Slovensku za podmínek velmi nepříznivých, vniknutí do práva procesního, jež jim bylo dosud cizím. Pokus můj chtěl by splniti ještě úkol jiný. Dvojitost zákonů v československém státě, jež byla při vzniku tohoto státu nevyhnutelnou, nemůže trvati stále. Musí býti usilováno o sjednocení. Při tom musí býti snahou, aby z prací sjednocovacích vyšlo opravdu dílo **lepší** než jsou zákony dnešní. K tomuto zlepšení lze však dojíti jenom tehdy, když známe obojí právo, když jednotlivé zásady jeho srovnáváme a kriticky oceňujeme, přednosti i vady toho neb onoho spravedlivě odvažujeme, vedeni jsouce jedinou snahou: dopracovati se jasného, nepředpojatého a správného úsudku.

Práce tato zdá se, pokud jde o procesní právo, na první pohled snadnou. Jde při něm v obou územích o zákony z doby poslední: o rakouský civ. ř. s. z r. 1895 a o uherský c. ř. s. z r. 1911. Zdá se, že oba spočívají vlastně na týchž zásadách a že bylo by tudíž lze přidržeti se snad prostě mladšího z nich.

A přece přihlédneme-li ku věci blíže, seznáváme, že mezi oběma zákony jsou podstatné a zásadní rozdíly a že, je-li nám v některých otázkách snadno přiznati přednost ustanovením mladšího zákona uherského, vznikají v jiných vážné pochybnosti, jež nabádají ku zvýšené opatrnosti. To lze ovšem vysvětliti genesí uherského c. ř. s. z r. 1911.

Původcové jeho, zdá se, upírali svůj zrak poněkud jednostranně k **německému** c. ř. s. z r. 1877 i k theoriím tam v obo-

ru práva procesního zastávaným; procesní právo německé i literatura jeho byly jim bližší než procesní právo rakouské a jeho literatura. Nechci tím říci, že nejsou v uherském c. ř. s. patrny výtěžky z rakouského, ale mám dojem, že tyto výtěžky mohly býti mnohem bohatší, kdyby se bylo více přihlíželo k dvanáctiletým zkoušenostem moderního rakouského cit. ř. s. než k theoretickým konstrukcím zastaralého německého civ. ř. s., po jehož reformě se už v Německu samém po léta volá.

Kromě toho je patrna i tam, kde uherský zákonodárce nepřiklonil se k právu německému, snaha po původnosti, sama o sobě chvalitebná, ale někdy vedoucí snadno na scestí, zejmena je-li spojena s jistou, řekl bych, přílišnou theoretickou zaujatostí. Při tvoření nových zákonů nesluší ovšem přehlížeti konstrukcí theoretických; vždyť ony vedou do hloubky a odhalují nám namnoze výhled, jenž by jinak zůstal zakryt. Ale konstrukce takové dlužno posuzovati nejenom po stránce jich dokonalosti formální, nýbrž také — a to platí i pro vědu právní i praksi — promítati stále jejich důsledky **do života** a jen podle nich usuzovati na upotřebitelnost či nevhodnost konstrukce, o niž běží. Konstrukce sebe více oslňující je pochybena, vede-li svými důsledky v životě k účinkům nepříznivým.

S toho hlediska chci pojednati v následujícím o některých zvlášť důležitých zjevech práva procesního.

I.

Žaloba.

Žaloba je první úkon, kterým se obrací žalobce na soud o ochranu svého práva proti určitému odpůrci. Tímto úkonem vyvolává v pohyb celý procesní aparát, zavazuje k činnosti i soud i odpůrce. Již proto dlužno žádati, aby každý, kdo chce tento důležitý krok učiniti, uvědomil si svůj právní stav co nejdokonaleji, aby bedlivě uvažoval o tom, může-li se kroku tak důležitého odvážiti a může-li jej sám před sebou, zkoumaje své ledví, ospravedlniti. Jsou lidé rozvážní a svědomití, u nichž se to rozumí samo sebou. Ale jsou i lidé lehkomyslní, nepoctiví, vznětliví a neuvažující, kteří se s lehkým srdcem odhodlají ke kroku sebe důležitějšímu. A vůči takovým je povinnosti zákona býti vychovatelem a donucovati k rozmyslnosti.

Prostředkem k tomu není povinnost k náhradě nákladů soudních, k níž může dojíti teprve až po skončeném jednání a jež nechrání soud a žalovaného před nutností pustiti se do jednání, nehledě ani k tomu, že tato povinnost bude velmi mnohými nesena dosti lehce. Ale ovšem je takovým prostředkem jednak nutnost uvésti už v žalobě podobně a

úplně — byť i stručně — skutečnosti, z nichž žalobce svůj nárok vyvozuje a o něž jej opírá, jakož i průvodní prostředky, jimiž chce a může jejich pravdivost dokázati, jednak vázanost žalobcova na vlastní žalobu.

Neboť ukládá-li zákon žalobci povinnost prv naznačenou, nutí jej k myšlenkovému postupu, při němž žalobce musí celý onen děj, z něhož má nyní dojíti ku sporu, znovu promysliti, všechny jednotlivé skutečnosti odvažovati, jejich souvislost zjisťovati a o tom, zda-li a jak se udály, si počet klásti.

Ale i ohled na soud a na odpůrce žádá totéž, i jim musí býti poskytnuta jakási — byť i ne naprostá — záruka, že v žalobě mají co činiti s věcí vážně a do opravdy myšlenou, zrale uváženou a — s hlediska žalobcova — na pevný základ postavenou. Nemůže tedy býti naší době žaloba úkonem více méně jen formálným, věcně snad ani nepropracovaným, v mlhy zahaleným, pouhým pokusem, od něhož může žalobce snadno a bez valné újmy upustiti.

Nuže přihlédněmež, jak je věc upravena **v uherském c. ř. s.**

Podle § 129. musí žaloba obsahovati kromě označení soudu a stran i jejich zástupců, oznámení žaloby, již míní žalobce přednésti při prvém roku; touto žalobou míněno je však podle § 129 č. 3 a 178 I. toliko označení **práva,** jež chce žalobce uplatňovati a určité **žádání žalobní.** Ale ani na tyto údaje písemné a žalovanému již doručené žaloby není žalobce vázán; neboť může při prvém roku přednésti **zcela jinou žalobu,** (§ 178. odst. 2), tedy označiti zcela jiné právo jako důvod svého nároku a přednésti také zcela jiné žádání. Jediné obmezení, jež tu žalobce postihuje a jež ovšem proň nepadá na váhu, záleží u sborových soudů v tom, že musí svou novou žalobu přinésti k prvému roku, **přečísti** ji a přiložiti k jednacímu protokolu, chce-li aby k ní bylo přihlíženo (§ 178. odst. 4). U okresních soudů není ani tohoto obmezení: nová žaloba bude prostě zapsána v jednací protokol (§ 178. odst. 5.)

Žalovaný i soud jsou proti tomuto počínání žalobcovu zcela bezmocní; žalovaný může nanejvýše žádati v těchto případech za **odročení** prvého roku, jež mu soud **musí povoliti,** ovšem na náklady žalobcovy (§§ 179. 431).

Je-li poměr žalobcův k jeho písemné a žalovanému soudem dodané žalobě značně volný co do samého označení práva i žádání žalobního, je ještě volnější vzhledem ke skutečnostem a důkazům, o něž míní svou žalobu opříti. Zákon sice v § 129. odst. 2. ukládá žalobci, aby už tyto skutečnosti a důkazy do své žaloby pojal, ale tyto skutečnosti a důkazy netvoří podstatnou část písemné žaloby a mohou býti v ní vynechány úplně, aniž se má žalobce co obávati nějaké pro-

cesní újmy. Vždyť může podle výslovného ustanovení §-u 194. tyto skutečnosti a důkazy dodatečně odpůrci oznámiti podáním přípravným teprve potom, když byl nařízen rok k ústnímu přelíčení; zákon sice předpisuje, aby se to stalo do **tří** dnů po nařízení tohoto roku, ale lhůta tato je nejen prodlužitelna (§ 450) ale nemusí ani jinak býti zachována. Neboť žalobce, jenž svou povinnost označiti skutečnosti a důkazy, o něž svou žalobu opírá, vůbec zanedbá aneb se s ní opozdí, bude postižen nanejvýše povinností k náhradě nákladů zmařeného roku, bylo-li jej třeba k vůli tomu odročiti (§§ 203, 431). U okresních soudů neplatí ani ustanovení §-u 194 (§ 205 I.); byla-li tam tedy podána žaloba písemně bez údajů uvedených v § 129. II, nedozví se žalovaný po případě až do ústního (meritorního) přelíčení vůbec ničeho o tom, o jaké skutečnosti a průvody míní žalobce svůj tvrzený nárok opříti. Při žalobách protokolárně sepisovaných u okresních soudů upozorní ovšem soudce, plně povinnost uloženou mu v §-u 135, žalobce na neúplnost žaloby v tomto směru, ale nemá ani tu prostředku, aby jej přiměl k údajům, o nichž tu řeč. Ustanovení o nákladech zmařeného roku platí ovšem i zde (§§ 203, 205 I).

Toto uspořádání žaloby v uherském c. ř. s. je výsledkem theoretického nazírání na povahu žaloby u původců tohoto zákona, zejmena u **Plósze.** Jemu je prvý úkon žalobcův, označovaný jako žaloba, pouhým prostředkem dostati žalovaného před soud, ničím více; tedy totéž, co byl staročeský půhon, římská in jus vocatio a germánská mannitio (**Plósz,** Zwei Vorträge aus dem ung. Z. P. R., 1917). Účelem jejím je, aby pak před soudem v přítomnosti žalovaného byla teprve vlastní žaloba **ústně** přednesena. Ale touto vlastní žalobou je míněno právě jen označení právního základu a žádání žalobcova (§ 129 č. 3), nikoli i skutkového jeho podkladu a průvodů. A tak se význam žaloby, t. j. písemného neb protokolárního podání žalobcova obmezuje vědomě na pouhé **pozvání** žalovaného žalobcem před soud neb jeho **půhon,** podobně jak byl ve staročeském právu. To, co se nazývá v uherském civ. ř. s. žalobním spisem (§ 129), rozpadá se vlastně v tyto součástky:

a) v pozvání žalovaného před soud, které však nemusí jako v něm. § 253 býti do spisů výslovně pojato, ačkoliv tvoří vlastní jeho podstatu, nýbrž rozumí se v něm samo sebou. Proto také **Plósz** tvrdí, že výraz »žalobní spis« (Klageschrift) není přesný, poněvadž jde vlastně o »obesílací spis« (Ladungschrift), jak byl nazván a osnově z r. 1885;

b) v označení právního základu a určitého žádání žalobcova, jež Plószovi žalobou ve vlastním smyslu ; toto sice musí býti ve spisu uvedeno, ale žalobce jím není vázán (§ 178 II);

c) v označeni skutečností a průvodů, o něž žalobce svůj nárok opírá; toto může býti do žalobního spisu pojato, **ale**

nemusí. Zejmena nemá tu soud prostředků, aby působil k doplnění údajů žaloby v tomto směru; zejmena nemůže tento nedostatek býti považován za vadu, jiež by mohl soud odstranuti ve smyslu § 140 při vyřízení žaloby **(Plósz,** 50).

Důsledky této theoretické konstrukce žaloby v uherském c. ř. s. jeví se i v dalším řízení, zejmena při 1. Zpětvzetí žaloby, 2. změně žaloby, 3. zmeškání prvního roku.

ad 1.) **Zpětvzetí žaloby.**

Jak jsme viděli, musí žalobce svou žalobu, t. j. to, co jsme nahoře uvedli pod b), **přednésti** při prvém roku. Pokud se tak nestalo, není tu vlastně pořád ještě žádné žaloby ve vlastním smyslu **(Plósz,** 57**).** Ústní přednes může býti nahrazen prohlášením žalobcovým, že trvá na své žalobě, jak ji uvedl ve spise žalobním, nenařídi-li přes to soud, aby žaloba byla nicméně ústně přednesena nebo přečtena (§ 178 III). Ale přednese-li žalobce při prvém roku žalobu **jinou,** musí ji u sbor. soudů, jak už uvedeno, **přečísti** ze spisu, jejž nutno přiložiti k jednacím protokolu (§ 178 IV). Jak viděti, netrvá tu zákon, pokud jde o přednes žaloby, právě na ústním přednesu a dovoluje (§ 178. III) neb dokonce předpisuje i její přečtení (§ 178 IV).

Ale ani tento přednes žalobcův, učiněný při prvém roku a v přítomnosti žalovaného, neodnímá mu právo vzíti tuto žalobu zpět. Může tak učiniti zcela jednostranně a na žalovaném nezávisle, dokud tento nepřečetl při prvém roku svůj **vzájemný návrh ve věci hlavní** ze spisu, jejž dlužno přiložiti k jednacímu protokolu, a u okresních soudů dokud jej nepřednesl ústně, což bude v jednacím protokole zapsáno (§§ 185, 186). Teprve tímto okamžikem totiž **pustil se žalovaný do sporu,** stává se z constitutio judicii teprve vlastní judicium.

Poněvadž však musí žalovaný **před** tímto úkonem ještě přednésti t. zv. obrany sporu překážející (až na jisté výjimky v § 180 odst. 1 zmíněné), chce-li je vůbec uplatňovati (§ 180), o čemž bude později ještě řeč, a poněvadž zákon předpisuje, aby o těchto obranách bylo projednáváno a rozhodováno **ihned,** jak byly vzneseny, a **odděleně** od věci hlavní (§ 181), takže k onomu vzájemnému návrhu žalovaného ve věci hlavní může dojíti až po vyřízení těchto obran, je patrno, že doba, do které může žalobce vzíti svou žalobu jednostranně zpět, může býti v jednotlivém případě dosti dlouhá. Připomenouti dlužno, že to, co platí o obranách žalovaným uplatňovaných, platí i o okolnostech sporu překážejících, jež staly se předmětem jednání a rozhodování, byvše uvedeny na přetřes soudem z **moci úřední** (§ 183).

Zákon i v jiném směru usnadňuje žalobci zpětvzetí žaloby, což by ovšem nebylo samo o sebě vadou, totiž tím, že i po zpětvzeti žaloby zůstávají v platností **soukromoprávní** účinky spojené s podáním žaloby a s dodáním jejim žalovanému je-

stli žalobce do 30 dnů od zpětvzetí žaloby podá žalobu novou anebo svůj nárok jinak podle zákona uplatňuje (§ 186 III).

Naproti tomu je **žalovaný** ve příčině zpěvzetí **žaloby, dokud se nepustil do sporu** (§ 185 III.), zcela obmezen:

a) může žádati toliko náhradu útrat a dokud mu tyto útraty nebyly žalobcem zaplaceny, odpírati povinnost pustiti se do sporu o nové žalobě žalobcem proti němu opět podané (§§ 180 č. 7 a 186 IV);

b) může při prvém roku podati žalobu na vzájem o určení neexistence práva žalobcova, v žalobě jeho — nyní zpět vzaté — uplatňovaného (§§ 186 posl. odst., 189).

Ale i **když se žalovaný už do sporu pustil,** je jeho součinnosť v otázce zpětvzetí žaloby podle uherského c. ř. s. významu podřízeného. Žádá tu sice zákon (§ 187) zásadně souhlas žalovaného ku zpětvzetí žaloby. Ale odepře-li žalovaný sice tento suhlas, avšak žalobce přes to **výslovně** prohlásí, že svou žalobu bere zpět, má se za to podle zákona, jakoby žalobce byl jednání **zmeškal** (§ 187 II). To znamená tedy, pokud jde o jednání při prvém roku, že nastávají tu pro žalobce účinky spojené se zmeškáním prvého roku (§ 439) a celkem neškodné, jak bude ukázáno níže pod č. 3.

Z toho tedy jde, že může žalobce od své žaloby upustiti bez ohledu na žalovaného až do skončení prvého roku vlastně za okolností i až do hlavního (meritorního) jednání, chce-li na sebe vzíti následky shora naznačené pod a) resp. následky v § 439 uvedené a oněm zcela podobné. Zejmena tedy nemůže žalovaný **donutiti** žalobce, aby věc jím na soud vznesenou také dobojoval a od ní neutíkal. Chce-li se chrániti, musí nastoupiti sám žalobou navzájem (viz pod b) a § 439 posl. odst).

ad 2. Změna žaloby.

Základní nazírání zákonodárce uherského na podstatu a úkol žaloby, musí jeviti svoje účinky ovšem i při změně žaloby. I tuto může žalobce předsevzíti zcela jednostranně až do té chvíle, kdy se žalovaný pustil do sporu podla §-u 185 (§ 188 I). Po té může svou žalobu změniti jen za souhlasu žalovaného, jenž může býti dán výslovně, ale i mlčky tím, že se žalovaný pustí do jednání o změněné, žalobě, nečiní námitek proti této změně (§ 188 II). Musí tedy i tu žalovaný s možností změny žaloby počítati dosti dlouho, zejmena tam, kde je nutno projednati obrany sporu překážející.

Za to zákon uherský nedovoluje, aby změnu žaloby připustil **soud** i proti vůli žalovaného, netřeba-li se z jednání o změněné žalobě obávati značného stížení neb průtahu, jako činí § 235 III. rak. c. ř. s. Nedostatek takového ustanovení v uher. c. ř. s. není však důsledkem zvláštního snad ohledu

na žalovaného a nezmožňuje také žalobci napraviti chybu, jíž se dopustil svou původní žalobou, i proti vůli žalovaného a ovšem i bez ohledu na soud. Nebot § 189 dovoluje mu, aby až do konce ústního jednání v prvé instanci (§ 494) vznesl proti žalovanému novou žalobu, je-li její přemět týž jako žaloby původní aneb nová žaloba s původní souvisí, soud může pak hneď o této nové žalobě konati první rok — a došlo-li k nové žalobě až později — připojiti ihned k němu jednání meritorní (§ 190 I). Rozdíl od vlastní změny žalobní je jenom v tom, že zůstává i původní žaloba předmetem jednání a rozhodování a že se k ní připojuje žaloba nová, kterou má býti chyba žalobcova, jíž se dopustil při původní své žalobě, spravena. Žalobce odpyká své pochybení nejvýše snad při úpravě náhrady nákladů soudních, ale snad ani tu ne vždycky (§§ 425, 426). Toť jeho jediný trest za neopatrnost při sepisování žaloby. Za tuto jedinou nevýhodu jež mu snad hrozí, má ovšem značnou výhodu, že může nejenom žalovanému, nýbrž i soudu **vnutiti** projednávání a rozhodování o novém nároku v rámci původního sporu. Tato výhoda žalobcova je ovšem patrnou nevýhodou těchto dvou účastníků, nevýhodou je jim i to, že se nyní musí na místo o jedné žalobě jednati a rozhodovati o dvou t. j. o původní, jež nemohla býti pro odpor žalovaného změněna, i o nové.

Uherský zákon volí tu svou zvláštní cestu, nepřidržev se ani německého ani rakouského c. ř. s., jež spočívají v této otázce podstatně na stejných zásadách. Ale mám za to, že skutečné potřebě života vyhovuje mnohem více § 235 III. rak. c. ř. s., nečiní-li přípustnost změny žaloby závislou sice bezvýjimečně na souhlasu žalovaného, dávaje však s druhé strany rozhodnutí o přípustnosti změny v ruce **soudu.** Neboť tento může a má při svém rozhodnutí přihlížetí na to, co je účelné, nikoliv s hlediska jen jedné strany, nýbrž s hlediska povšechného: tedy dbáti i oprávněných zájmů žalobcových, ale stejně i žalovaného a celku státního. Nesluší přehlížeti, že soudy jsou zde pro všechno občanstvo a že žalobce podle práva uherského může si ve případech, o nichž tu řeč, zjednati ničím neodůvodněný náskok při projednávání své nové žaloby naproti jiným, již žalovali dříve; nebot je patrno, že všechen onen čas, jejž musí soud věnovati projednávání a rozhodnutí o nové žalobě, jde na účet ostatních.

Jestliže nelze dosud zmíněné úpravě otázek souvisejících se změnou žaloby přiznati přednost před rak. c. ř. s., dlužno souhlasiti s tím, že uherský zákon jinými závažnými ustanoveními připouští změnu žaloby v širším rozsahu než zákon rakouský. Činí tak tím, že vypočítává v § 188 č. 1 až 6, co nemá býti považováno za změnu žaloby. Ustanovení tato jsou v bodech č. 1 a 5, a pokud jde o obmezení žádání žalobního i č. 2, souhlasná s ustanovením §-u 235 posl. odst. rak. c. ř. s. V ostat-

ních bodech je zákon uherský svodomyslnější. Nepovažuje totiž na **změnu** žaloby: a) rozšíří-li žalobce svůj návrh žalobní ve věci hlavní neb věcech vedlejších neb připojí-li k žádosti ve věci hlavní dostatečně návrh na vedlejší poplatky. Předpokládá se ovšem, že není tím dotčen ani právní základ žaloby ani věcná příslušnost soudu (§ 8 III);

b) rozšíří-li při žalobě z důchodů neb jiných opětujících se dávek, jež nejsou závislé na vzájemném plnění, žalobu na dávky, které se stanou splatnými teprve po podané žalobě; to souvisí s tím, že v uherském zákoně lze při takovýchto dávkách odsouditi i k plnění dávek budoucích, teprve po rozsudku splatných (§ 131), což dovoluje § 406 rak. c. ř. s. jen u alimentů;

c) rozšíří-li žalobu o nájemné neb pachtovné i na splátky, které dospěly od podání žaloby až do rozsudku;

d) rozšíří-li žalobu určovací na žalobu o plnění aneb naopak žádá na místo plnění pouhé určení; případ tento není ani podle literatury i prakse rak. zákona považován za změnu žaloby, poněvadž v žádosti za plnění je již obsažena i žádost za určení, ovšem ale bylo by tu podle rak. zákona co činiti se změnou žaloby ve případě prvém.

ad. 3. Zmeškání prvního roku.

Shora zmíněná konstrukce žaloby v právu uherském jeví zvlášť důležité účinky, zmešká-li prvý rok **žalobce.**

Není-li uherskému c. ř. s. žalobou ve vlastním a pravém smyslu žalobní spis u soudu podaný a žalovanému dodaný, je ovšem jenom důsledno, když zákon **nepřiznává** ani zmeškání žalobcovu při prvém roku vlastně žádných účinků kromě povinnosti nahraditi žalovanému způsobené útraty (§ 439). Žaloba ve vlastním smyslu je tu podle theorie **Plòszony** teprve tím, že žalobce při prvém roku přednese svou žalobu (§ 178). Nedostaví-li se tudíž žalobce k tomuto roku, bude k návrhu žalovaného prostě obsílka zrušena usnesením a žalobci uloženy náklady soudní. Ale žalobce může obsílku žalovaného zase obnoviti a učiní-li to do 15 dnů po zmeškalém prvním roku, zachová si dokonce i účinky — soukromoprávné i procesní — spojené s podáním a doručením žaloby. Žalovaný může nanejvýše odpírati povinnost, aby k nové obsílce do sporu se pustil, jestli mu žalobce nezaplatil dosud náklady onoho zmeškaného roku (§ 439 III). A chce-li si zjednati od žalobce pokoj, musí sám proti němu vystoupiti **žalobou na vzájem** o určení neexistence práva žalobcova v žalobě uplatňovaného (§ 439 IV, 189). Učiniti tak může ovšem hned při tomže prvém roku. **Plòsz** (58) má za to, že tím je úplně vyhověno spravedlivému zájmu žalovaného. Ale vtírá se

otázka: jak k tomu žalovaný přijde, aby, byv napaden žalobcem, mohl býti i přes zmeškání tohoto držen v kleštích sporu žalobcem snad lehkomyslně zahájeného, aby byl udržován v nejistotě, připravován o klid myšlenkou na spor, jenž může býti žalobcem kdykoli obnoven, a aby musil, chce-li se této tísně zbaviti, podstoupiti se své strany nový spor a tento nutně probojovati až do konce? Mám obavu, že úprava takováto přímo svádí žalobce k lehkomyslným sporům a k pokusům těžiti z této situace žalovaného, jenž velmi často k vůli svému klidu duševnímu, dá se pohnouti k něčemu, k čemu není po právu povinen. Vésti proces jest pro většinu lidí krutě vážná věc, jež loupí jim klid, ochromuje jich činnost, pronásleduje je při všem, kam se vrtnou, ubírá dokonce zdraví, zasahuje zkrátka celou osobnost. Nemám proto za správné, má-li se za to, že to vše se odbude, vyrovná a zahladí těmi několika korunami, jež snad bude musit žalobce žalovanému nahraditi. A nemohu tudíž ušetřit zákonodárce uherského výtky, že upravuje věc jen s toho hlediska, pominul tu čistě lidskou, zejména psychologickou a mravní stránku procesu.

Ale uherský zákon nezůstává si ani důsledným. Tvrdí-li se, že máme co činiti se žalobou ve vlastním smyslu slova teprve od okamžiku, kdy žalobce svou žalobu při prvém roku přednese, mohli bychom právem čekati, že po tomto úkonu tedy bude míti jeho zmeškání už jisté následky vážnější. Ale tomu tak není. Neboť § 441 ustanovuje, že dlužno považovati za první rok i onen, na nějž soud odročil jednání prve než se žalovaný pustil do sporu (ve smyslu §-u 185). To vede ovšem k velmi důležitým následkům. Musíme si totiž připamatovati, že po přednesu žaloby žalobcem musí žalovaný vznésti obrany sporu překážejíci, má-li jaké, a že o těchto obranách nutno — i když byly soudem shlédány z moci úřední — ihned projednávati a také rozhodnouti (§§ 180, 181, 183). Teprve, když byly tyto obrany odmítnuty, může žalovaný učiniti svůj vzájemný návrh ve smyslu §-u 185 čili do sporu se pustiti. Velmi často nebude ovšem lze o řečených obranách hned rozhodnouti, takže bude nutno prvý rok k vůli nim **odročiti;** s tím zákon v § 181 II. také počítá. A tu právě praví § 441, že nedostaví-li se žalobce k takovémuto **odročenému** stání, nastávají i tu jen shora již dotčené účinky §-u 439. Ba, lze jíti ještě dále: byly-li obrany sporu překážejíci při prvém roku odmítnuty a došlo-li k dalšímu jednání teprve potom, když rozhodnutí o nich nabylo moci právní, což je ovšem možno jen u sborových soudů (§§ 192, 181 odst. 3), bude nařízen potom nový prvý rok určený zároveň k jednání ve věci hlavní. Při tomto novém roku bude se moci žalovaný teprve pustiti do sporu, poněvadž dosud, jak jsme předpokládali, tak neučinil. Zmešká-li žalobce nyní tento nový rok, nastanou zase jen

účinky §-u 439; neboť § 441 odst. 2. stanoví, že i takový rok považovati jest ve příčině zmeškání za rok prvý. Tedy žalobce může se žalovaným jak náleží zahrávať, státi se mu nemůže vlastně nic. Buď je na tom se svou věcí špatně potud, že asi bude obraně sporu překážející vyhověno: pak není nic snazšího než způsobiti odročení prvého roku — a pak se nedostaviti. Anebo věc je v otázce řečených obran nepříznivá pro žalovaného, ale in merito nepříznivá žalobci: pak prostě se žalobce nedostaví k novému jednání nařízenému po právoplatném odmítnutí obran. Žalovaný není v žádném případě s to, strhati se sebe opratě, do nichž ho žalobce zapřáhl, lež za cenu **nového** sporu (§ 439 posl. odst.).

Ptáme-li se, jak to přijde, odpovídá nám **Plósz** (57) s největším klidem : ustanovení ku 439 je v úplném pořádku, poněvadž není tu žaloby, dokud žalobce svou žalobu při prvém roku nepřednesl ; a ustanovení ku 441 je zase v úplném pořádku proto, že žalobce není na svou žalobu vázán, dokud se žalovaný nepustil do sporu, a může ji tudíž vzíti zpět bez jakékoli újmy věcné. Pravda, formulka takto ovšem nalezena, theoretik myje si ruce a neznepokojí se přemýšlením o tom, jaké důsledky v životě jeho theorie vyvolává. Ale toť právě nesprávné, protože jednostanné; neboť právě důsledky tyto musí býti zkušebním kamenem vlastní theoretické konstrukce a nesmějí býti »ospravedlňovány« zase jen z ní samé; to je vlastně petitio principii.

Přihlédněmež ku případům těm, kdy se **nedostaví** k prvému roku žalovaný. Tu může žalobce použiti nepřítomnosti žalovaného k různým úkonům. Může především vzíti svou žalobu zpět (§ 186), stejně jako podle § 237 rak. č. ř. s. Může však také — na rozdíl od rakouského c. ř. s. — svou žalobu **změniti** (§ 188) ; změna ta může záležeti v tom, že při prvém roku přednese na místo žaloby písemně podané a žalovanému dodané žalobu zcela novou, o jiný právní základ opřenou a jiný konečný návrh obsahující (§ 178 II.). Žalobce může však kromě své původní žaloby přednésti při prvním roku ještě žalobu novou, další, pokud tato žaloba s původní souvisí (§ 189, 190 II). V obou právě zmíněných případech dojde ovšem **k odročení** prvého roku (§ 179, 190). Podle rak. c. ř. s. by tu musil žalobce nechati jednání o prvé své žalobě v klidu neb vzíti žalobu zpět (§§ 170, 237 rak. c. ř. s.) a podati zcela samostatnou žalobu novou.

Uherský zákon dopřává tedy i při zmeškání žalovaného zase žalobci pole mnohem volnější a nenutí ho k alternativě »buď — anebo«, jako zákon rakouský, podle nehož žalobci nezbývá než buď dáti o své původní žalobě rozhodnouti anebo novou žalobu podati, a v tom případě tedy začíti úplně znova se všemi důsledky. Rozdíl tento byl by zvlášť patrný tehdy, když by se žalovaný nedostavil proto, že má žalobu, jak mu byla do-

dána, za zcela a patrně neodůvodnenou, takže má za zbytečné vůbec se proti ní bránit. S tím, jak viděti z toho, co bylo dosud a ještě bude uvedeno, nemůže žalovaný podle uherského zákona vůbec počítati.

Neboť zvláštnosť uherského zákona jeví se i v tom, že zmešká-li žalovaný prvý rok a žalobce na žalobě trvá, nemůže žaloba jeho býti **nikdy zamítnuta,** ani tehdy ne, **jeví-li se už sama sebou svým obsahem neodůvodněnou.** Zákon upravuje tu věc takto : Žalobce může učiniti návrh, aby žalovaný byl podle návrhu žalobního odsouzen, a soud, zjistí-li, že jsou tu podmínky zmeškání (§ 442 násl.), **musí** žalovaného také odsouditi (§ 440 I). Při tom se opírá toliko o tvrzené právo žalobcovo t. j. zase jen o údaje žalobcovy, které se vztahují na **právní podklad** žaloby jeho (§§ 129 č. 3, 178 I), nikoli tedy o skutečnosti, z nichž toto žalobcem tvrzené právo by vyplývalo a z nichž by se dalo usouditi — byť byl podklad takového úsudku neúplný — na to, jest-li tvrzené právo žalobcovo vůbec existuje. O to vůbec uherskému zákonu nejde, jak učí **Plósz** (60, 61) ; obmezená causae cognitio, jak praví, nemá za účel, aby se soud přesvědčil o existenci nároku žalobcova, nýbrž jen o zjištění podmínek řízení o zmeškání. Což ale, přesvědčí-li se soud o neexistenci žalobcova nároku ? Na to odpovídá § 443 č. 4 takto : Je-li žádosť žalobcova podle obsahu žaloby neodůvodněna, netřeba se ani tu žalobci obávati zamítnutí žaloby neodůvodněné, nýbrž soud odepře toliko vydati rozsudek žalovaného odsuzující, žalobce může svou žalobu zlepšiti, soud nařídí k jeho návrhu nový rok a pozve k němu opět žalovaného, jemuž dodá zlepšenou žalobu, po případě opis protokolu (u okr. soudů). Je ovšem ještě otázka, kdy bude soud s to poznati z obsahu žaloby žalovanému dodané, že návrh žalobcův neodůvodněn, když, jak jsme viděli, v písemné žalobě nemusí býti vůbec uvedeny skutečnosti, z nichž žalobce svůj nárok vyvozuje a žalobce je ani při prvém roku neuvádí (§ 178).

Také tato úprava je zvláštností uherského zákona ; zákonodárce nečerpal tu ani z práva německého (§§ 330 násl. něm. c. ř. s.). A také tato úprava je patrným důsledkem theoretické konstrukce. Poněvadž totiž se žalovaný nepustil do jednáni ve smyslu §-u 185, numůže tu — podle pojetí theoretisujícího zákonodárce — vůbec nastati jednání **o věci hlavní.** A protože tu není tohoto jednání ve věci hlavní, nemůže soud ani **rozhodovati** o tom, že nárok žalobcův **neexistuje,** — i když je to patrno přímo z jeho žaloby samotné — ani vůbec hledět v ostatních případech **přesvědčiti** se o tom, jest-li tento nárok existuje; stačí tu prostě zjistiti, že jsou tu podmínky zmeškání. To povede ovšem k tomu prazvláštnímu důsledku, že když žaloba sice svým obsahem odůvodňuje nárok žalobcův, ale z listin, jež k ní byly přiloženy (§ 133), jde na jevo, že tento nárok žalobci **ne-**

přísluší, bude museti přece soud žalovaného **odsouditi** podle § 440 I. Neboť chtěl-li by vzíti zřetel i k obsahu listín, pouštěl by se už do jednání **ve věci hlavní,** zjednával by si přesvědčení o existenci žalobcova nároku — a rozboural by tím theorii zákonodárcovu!

Seznavše základní nazírání uherského zákona na podstatu a úkol žaloby i důsledky, jež z tohoto nazírání vyplývají pro důležité otázky procesuální, postavíme proti nim v nejhrubších rysech zásady rakouského zákona v těchže věcech pokud se tak již nestalo, aby vynikly rozdíly a bylo lze vysloviti úsudek o ceně obou zákonů, pokud jde o tyto základní otázky.

Zákon rakouský žádá (§ 226), aby už v žalobě byly skutečnosti, o něž žalobce svůj nárok opírá, jednotlivě uvedeny sice stručně, ale **úplně** a aby byly také postaveny hned v žalobě pod důkaz.

Vzhledem k tomu, že rakouskému zákonodárci byly dobře známy spory v literatuře německé panující o t. zv. individualizování a substancování žaloby, je jasno, že zákon se rozhodl pro toto. Chce tedy, aby byl už v žalobě podrobně vylíčen děj, jenž se udál v minulosti mezi stranami a z něhož nyní dochází ke sporu. Ale ovšem rakouský zákon nepřijímá zásadu substancování žaloby se všemi důsledky obecného práva procesního a zejmena dovoluje, aby tyto skutečnosti a důkazy byly i později, při ústním přelíčení, doplněny, opraveny, objasněny neb změněny (§ 235 IV). Ale přes to má předpis ku 226 rak. c. ř. s. — na rozdíl od § 129 odst. 2., uher. č. ř. s., jenž vyslovuje sice zásadu podobnou, ale jen jako přání — svoje daleko sáhající důsledky.

Především už v tom případě, když by žaloba neměla vylíčení skutkového děje; podle rak c. ř. s. dlužno v tom spatřovati takovou vadu žaloby, jež vadí řádnému úřednímu jednání o ní, a žalobu vadnou vrátiti k opravě podle § 84.

Povinnost uvésti tento skutkový děj už v žalobě, jeví však svůj účinek i v tom případě, když by jej chtěl žalobce dodatečně změniti, doplniti neb opraviti; to jest mu značně znesnadněno pokud by tím byla žaloba postavena na jiný právní základ, nebot bylo by v tom spatřovati změnu žaloby (§ 235 IV). A tato jest podle rak c. ř. s. nepřipustna už **od dodání žaloby žalovanému** (§ 235 I). Je tu tedy podstatný rozdíl od uherského zákona, a to nejenom ve příčině času, do kdy lze žalobu změniti, nýbrž i pokud jde §188 č. 1 uher. c. ř. s. Neboť ačkoli tento také nedovoluje uváděti nové, doplňovati neb opravovati dosud uvedené skutečnosti, o něž opírá žalobce svoje právo, pokud by tím byl změněn právní základ žaloby, nesluší přehlízeti, že tento předpis je pro žalobce mnohem méně významný právě proto, že žalobce, **jak**

jsme viděli, nemusí vůbec těchto skutečností už ani v žalobě ani při prvém roku uváděti, takže si zachovává pohyblivost v této příčině mnohem déle než podle zákona rakouského.

Rakouský c. ř. s. přidržuje však žalobce i jinak energicky ku splnění povinnosti §-em 226 mu uložené. Činí tak svým §-em 44: žalobce, jenž by teprve později se vytasil s novými skutečnostmi a průvody a tím způsobil průtah v jednání nebo ve vyřízení sporu, ačkoli mohl tyto skutečnosti a průvody uvésti už v žalobě, může býti, i když zvítězí, odsouzen k náhradě **nákladů sporu,** buď zcela aneb z části. Ustanovení §-u 221 uher. c. ř. s., spočívající na podobné myšlence, nelze klásti na roveň s §-em 44 rak. c. ř. s. Neboť nemůže se vůbec vztahovati na opominutí **v žalobě** učiněná vzhledem k celé dříve již vylíčené struktuře žaloby v uherském c. ř. s., nýbrž jen na opominutí učiněná při ústním jednání ve věci samé. Ostatně hrozí zde žalobci jen náhrada útrat způsobených **odročením,** kdežto podle § 44 rak. c. ř. s. může býti žalobci uložena náhrada útrat i **celého sporu.**

Je tu dále § 49 rak. c. ř. s.: když by bylo lze advokátovi neb zákonnému zástupci příčísti k hrubému zavinění, že nebyly podstatné skutečnosti a důkazy uvedeny hned v žalobě, lze jim uložiti povinnost, aby nesli neb nahradili útraty, jež tímto opominutím způsobili. Z toho, že § 49 ve svém odstavci 2 vytýká výslovně jako příklad, že advokát uvedl ve svém přípravném podání **příliš mnoho,** totiž i to, co k věci nepatří, nelze zajisté dovózovati, že by toho předpisu nebylo lze použiti — je-li tu hrubé zavinění —, ve případě opačném, když advokát uvedl v žalobě **příliš málo**, ačkoli to k věci patřilo. Ustanovení takového v uherském c. ř. s. není; v §435, vyslovujícím jinak podobnou zásadu, **nejsou** ani advokáti ani zákonní zástupci jmenováni.

Konečně je tu i § 179 dovolující soudci, aby ke skutečnostem a důkazům, jež uvede strana patrně v úmyslu spor protáhnouti teprve při ústním jednání, vůbec nepřihlízel, když by se tím jednání značně protáhlo. Má ovšem i uher. c. ř. s. v § 222 I podobné ustanovení; ale i tady jeví základní nazírání uherského c. ř. s. na podstatu žaloby svoje důsledky, obmezující možnost použití tohoto předpisu. Neboť podle rak c. ř. s. sluší i při otázce, je-li tu úmysl spor protáhnouti, i při otázce jestli se tím vskutku spor protáhne hleděti ku stavu, **jaký by tu byl, kdyby byl žalobce splnil povinnost uloženou mu §-em 226,** kdežto v uher. c. ř. s. nebude lze při posuzování těchto otázek vůbec vycházeti z obsahu žaloby. A rak. c. ř. s. nerozpakuje se ani tady trestati advokáta pokutou pořádkovou, lze-li mu příčisti hrubé zavinění (§ 179 II).

Snaží-li se rak. c. ř. s. těmito opatřeními skutečně zaručiti, aby žalobce už v žalobě uvedl všechny rozhodné skutečnosti a důkazy, jeví s druhé strany neméně energickou snahu

vázati žalobce na žalobu již podanou, a to do okamžiku, kdy byla tato žaloba žalovanému soudem dodána. Tím okamžikem je už jednostranná změna žaloby vyloučena (§ 235). Žalobce je na svou žalobu vázán v zájmu žalovaného, jeho přípravy k obraně, i v zájmu soudu. To platí i tehdy, když by se žalovaný k prvému roku nedostavil, jak už bylo uvedeno.

Vážnost, již přikládá rak. c. ř. s. žalobě, jeví se i při zpětvzetí jejím (§ 237). Žalobce může vzíti žalobu jednostranně zpět jen **do** prvého roku a jenom tehdy, kdyby se k němu žalovaný nedostavil, i **při** prvém roku. Jinak potřebuje souhlasu žalovaného, nechce-li se nároku vůbec vzdáti. Může tedy žalovaný svým odporem **přidržeti** žalobce k tomu, aby spor, k němuž sám dal podnět, projednal, dosáhnouti o předmětu žaloby rozsudku a tím celou věc jednou pro vždy odkliditi a pokoj si zjednati.

Rak. c. ř. s. zůstává si důsledným i při **zmeškání** prvého roku; žalobce nemůže se vymknouti odpovědnosti za pouhou náhradu útrat tím, že se k prvém roku prostě nedostaví. Nemůže znemožniti rozhodnutí ve věci samé, žádá-li za ně žalovaný (§ 396 rak. c. ř. s.). Podklad tohoto rozhodnutí bude ovšem neúplný: bude spočívati na obsahu žaloby (a na obsahu ústního přednesu žalovaného při prvém roku. Pravdivosť tohoto přednesu vezme soud bez dalšího zkoumání za základ při svém rozhodování, pokud není vyvrácena důkazy, jež má soudce už po rukou (na př. listinami). Jeví-li se **podle toho** žaloba neodůvodněnou, zamítne ji; jeví-li se však i podle toho přednesu žalovaného žaloba odůvodněnou, vyhoví jí soud přes to, že žalobce zmeškal. Neboť podle nazírání rakouského c. ř. s. náleží žaloba k obsahu sporu, jakmile o ní byla rozepře zahájena, a musí k ní býti soudem přihlíženo, i když se žalobce k prvému roku nedostavil. Ale žalobce nemůže také spoléhati bezpodmínečně na to, že, zmešká-li žalovaný prvý rok, bude jeho žalobě vyhověno. Neboť soudce bude i tu musiti **zkoumat**, je-li nárok žalobcův oprávněn, a shledá-li, že tomu tak není, ať už podle samotného obsahu žaloby či proto, že má před sebou důkazy usvědčující žalobce z nepravdy, žalobu zamítne..

Seznali-li jsme z dosavadních výkladů rozdílné východisko obou zákonů i různé důsledky, k nimž oba zákony v životě vedou, můžeme přistoupiti k stručné jich charakteristice i vysoviti o jich ceně konečný úsudek.

Zákon uherský vychází z určité theorie, z dávné minulosti převzaté, buduje další řízení na ní zcela důsledně, ale neohlíží se na váhu a význam těchto důsledků, nebere takřka ohledu ani na žalovaného ani na soud. Popřává žalobci plnou volnost, ale vzdaluje se tím od zásady rovnosti stran ve směrech, na něž zde bylo ukázáno, takže máme dojem, že nadržuje žalobci a je nespravedlivý k žalovanému. Zanedbává i náležitý zřetel na

soud, nepřiváděje s plným důrazem žalobci na vědomí vážnost kroku, jejž svou žalobou činí, a neukládaje mu plné odpovědnosti zaň. Aby uspokojil theorii svého původce, je umělý, nepřirozený a nenajde už proto porozumění a pochopení v lidu.

Zákon rakouský naproti tomu netheorizuje, vychází z dnešného lidového názoru na žalobu, je přirozený, jednolitý, k žalobci přísnější než uherský, ale za to k žalovanému spravedlivší. Jeho přísnost k žalobci je nejenom dobrým výchovným prostředkem, nýbrž zvyšuje i autoritu soudů a dávajíc pocitěvati, že ani spor civilní není tak zhola jen věcí, na níž by celek státní neměl zájmu, prospívá i tomuto.

Neváhám tudíž prohlásiti, že úpravu rakouského c. ř. s. v otázkách, o nichž tu řeč, považuji i pro budoucnost za jediný základ, na němž bude lze budovati.

Dr. J. Galla, advokát.

Naše súdnictvo.

Nič neznamená bohatstvo, moc štátna, keď neni spravodlnosti, nič neznamená vojsko, administrácia, keď neni nestranného a spravodlivého súdu.

Keď pozorujeme vlnenie nášho štátneho života, badáme na celej čiare istú nervositu.

Slobodu, ktorú prinieslo utvorenie našej republiky, mnohí chápu mylne a nárokujú si práva, ktoré im prislúchať nemôžu, a ktorých uplatnenie znamená utlačenie rovných práv iného, ktorá snaha, keď narazí na odpor, involvuje boj triedny.

Tento stav javí sa nie len u nás, ale vo všetkých štátoch celej Europy, a je čiastočne výsledkom toho otrasenia, ktoré zapríčinila svetová válka.

Som tej mienky, že boj triedny nedosiahol ešte svojho vrholu, a že prestane len vtedy, keď prenikne každého občana nášho presvedčenie, že záujem štátu je i jeho záujmom.

Tento boj umierniť, práva každého občana uplatniť, je povolaná štátna správa, hlavne ale súdníctvo.

Súdníctvo, ktoré stojí nad všetkými stranami, je tou najväčšou oporou štátu, lebo ono je povolané uplatniť právo každého voči každému.

Kde neni spravodlivosti, tam neni společenského života, kde neni společenského života, tam nemôže byť štátu.

Keď chcem prehovoriť o našom súdnictve, konám milú povinnosť nie len ako externý spolupracovník súdnictva, ale aj ako občan československý.

Nemienim kritikou sprevádzať tých činitel'ov, ktorí naše súdnictvo reorganisovali. Želám si len poukázať na tie nedostatky, ktorých najrýchlejšie odstranenie uznávam za potrebné v záujme našej judikatury.

I.

Je známo, že kodifikované sú len jednotlivé čiastky bývalého uhorského práva. — Je tiež všeobecne známo, že každý zákon je nedokonalý. Keď aj zodpoví snáď tej dobe, v ktorej bol usnesený, predsa ostane len mrtvou literou, a nie je v stave sledovať premenlivý život l'udský, následkom čoho vyžaduje častú opravu a zmenu.

Súdnictvo je povolané nie len aplikovať zákon na právne pomery, ale ho aj vykladať primerane tým pomerom, ktoré riadiť je zákon povolaný.

Mnohé čiastky právneho života sú vôbec nekodifikované, a pravidlom slúži právny zvyk, ktorý sa javí v rozsudkoch najvyššieho súdu.

Tento najvyšší súd je prameňom vedy právnickej, z ktorej čerpá tak sudca, ako i každý právnik. Tento najvyšší súd je povolaný k ustáleniu toho, ako má byť aplikovaný zákon. Najvyšší súd je povolaný ku tvoreniu práva zvykového.

Viem dobre, že reorganizácia najvyššieho súdu narazila na tie najväčšie ťažkosti, ktoré sa zdajú byť neprekonatel'nými. Viem, že rozličný právny poriadok, nedostatečná znalosť reči, hájenie jednotnej judikatury, hájenie a zachovanie štátnej autority, kladú na reorganizáciu ťažkú úlohu. A predsa musíme patričných činitel'ov upozorniť na terajší stav, ktorému musí byť odpomoženo.

Nazdám sa, že Právnická jednota na Slovensku je povolaná urobiť potrebné kroky, aby dnešný stav bol napravený, aby najvyšší súd bol čím skôr tak doplnený, aby veškerým požiadavkám zodpovedať mohol.

Následkom rozličného právneho rádu v Čechách, na Morave a na Slovensku mal by byť pri najvyššom súde v Brne sriadený slovenský senát.

Boli síce vyslaní zo Slovenska štyria sudcovia, ktorí ale nie sú v stave prekonať ani 1/10 čiastku tej práce, ktorá im z kurrentných pravôt predložená je a bude.

Práceschopnosť tohoto senátu vyžaduje ešte ťažkú reorganizačnú prácu. — V tejto chcem byť patričným činitel'om na pomoci, keď poukážem na nedostatky doterajšej organizácie.

Najvyšší súd rozhoduje definitívne nad otázkami, od ktorých závisí materielná existencia celých rodín; rozhoduje definitívne nad životom a smrťou, následkom čoho sudca, ktorý záležitosť referuje a podáva senátu návrh, musí mať oporu vo svojom spoluprísediacom, ba i v celom senáte, ktorú oporu obdrží ale len v tom páde, keď spoluprísediaci, lebo celý senát zná veškeré pravidlá judikatury slovenskej. Sudca, ktorý tejto opory nemá, cíti sa mnohoráz neistým, čo škodí dobrej judikature, právnej istote a záujmu samého štátu.

Dobrá judikatura vyžaduje odborné vzdelanie sudcov v jednotlivých právnych oboroch, a niet toho juristu, ktorý by bol dokonálym odborníkom vo všetkých právnických vedách.

Že do teraz sú len 4 slovenskí súdcovia pridelení, ktorí vzdor ich najväčší úsilovnosti nie sú v stave ani kurentné pravoty vybaviť dľa dnešného stavu, keď ešte súdnická práca pri mnohých súdoch (ako je na príklad sedria nitrianská) nieje v plnom prúde. — Stá a stá sporov čaká na rozhodnutie, už teraz. Čo bude ale, keď súdnická práca príde do prúdu na celom Slovensku, čo bude, keď preložené bude ohromné množstvo pravôt od kurie budapeštianskej?

Počas vojny suspendovalo sa následkom povolania advokátov do činnej vojenskej služby mnoho tisíc pravôt, ktoré teraz sú a budú obnovené, a v ktorých neni rozhodnuto už viac ako 6 rokov. — Tieto pravoty rozmnožia sudcovskú prácu mnohonásobne a keď najvyšší súd nie je v stave už teraz vyrídiť jemu predložené veci, nemožno ani predvídať následky, jestli sa veci zavčasu neodpomôže.

Vidíme v druhom rade:

že dva slovenskí sudcovia sú pridelení ku súkromnému a 2 ku kriminálnemu senátu. — Je úplne vylúčené, aby títo sudcovia, bárs len aj dvaja zasedali spolu v senátoch, poneváč by nemohli svoje referáty pripravovať. — Je vylúčené ale i to, aby českí sudcovia pripravovali referát, poneváč právny rád bývalého Uhorska, dľa ktorého majú byť spory rozhodnuté, odchyluje sa od rakúskeho a sotva sa najde český sudca, ktorý by úplne znal i judikaturu uhorskú.

Stav je teda ten, že referáty musia pripravovať sudcovia slovenskí, z ktorých len jeden zasedá v senátoch ako referent. Ostatní sudcovia ako prísediaci, sú úplne odkázaní na referát tohoto jedného slovenského sudcu.

Táto okolnosť má dvoje zlých strán: poprvé, že slovenský sudca ako referent sotva nájde oporu v senáte, je sám na seba odkázaný a niet prísediaceho, ktorý by mu úplne spoľahlive oponoval, poukázal na prípadné chyby, niet možnosti ku utvoreniu a podaniu takého návrhu, ktorý by bol zo všech strán skritizovaný. — A keď je kritika nedostatočná, tedy ten naj-

vyšší súd márne zasedá v senátoch 5 členových, ktoré sú práve preto 5 členové, aby ku spornej právnej otázke päť právnických odborníkov prehovoriť mohlo a stanú sa tieto senáty takmer púhou formalitou. Lebo v tomto páde senáty odkázané súc na mienku referenta, ztratia tú istotu, ktorú má garantovať práve tá okolnosť, že sú 5 členové.

Druhá zlá stránka tohoto stavu javí sa v tom, že členovia senátu,keď vidia, že referent je inej mienky ako na pr. tabula ako II. inštancia, pri ktorej zasedajú predsi len 3 sudcovia, mnohokráť váha, je-li táto právna mienka referentova pravá, voči mienke 3 sudcov druhej inštancie?

Toto váhanie môže byť bezzákladné, ale je predsa len logické, lebo každý z nás skôr uverí, čo vravia 3 odborníci ako to, čo vraví len jedon.

V takomto páde, keď niet v senáte, kto by referenta v jeho mienke podporil, kto by poukázal na správnosť, alebo nesprávnosť jeho referátu, ľahko je možné, že chybný rozsudok bude potvrdený, alebo pravý rozsudok premenený.

Tretia vada tohoto stavu môže sa javiť i v tom, že referent, ktorý stojí pred celým senátom, ako jediný znalec doterajšieho práva, vydobije si takú autoritu, na ktorú sa každý člen senátu spoľahne, čo zase len vedie k ujme sborovej záruky.

Štvrtá vada tohoto stavu javí sa v tom, že 2 slovenskí referenti nútení sú pripraviť spory ku najvyššiemu rozhodnutiu z rôznych oborov, raz zo súkromného, raz z trestného, raz zase z obchodného a zmenkového práva atď. A sotva sa nájde sudca a právnik vôbec, ktorý by všetky aj tie najdrobnejšie odchýlky patričnej judikatury, rovnako dobre znal, a ktorý by ohromný materiál súdnictva bol v stave rovnako ovládať.

Dalo by sa poukázať ešte na mnohé vady dnešného stavu, myslím ale, že aj tieto sú dostatočné ku nahliadnutiu, že dnešný stav je neudržateľný a odpomoc je súrna a neodkladateľná.

Viem, že tieto vady nášho súdnictva sú patričným činiteľom dobre známe, voči čomu sa môžu do istej miery odvolávať na to, že všetko urobili, čo v daných okolnostiach spraviť mohli.

Ako prvú odvetu predložia otázku, odkiaľ vziať sudcov?

Odpoveď je dosť ťažká, ale nie nemožná.

Nájde sa na Slovensku niekoľko sudcov tabulárnych s dlhoročnou praxou, ktorí by dnes pri ich mizerných hmotných pomeroch pensijných radi prijali sudcovské miesta a radi by sa venovali činne svojmu povolaniu. Treba je len príležitosť dať týmto ľuďom na prihlásenie sa a som presvedčený, že sa v dostatočnom počte prihlásia.

Druhá odpoveď môže byť, kde vziať úplne spoľahlivých československy smýšľajúcich sudcov?

Otázka je chúlostivá, ale riešenie jednoduché. Pri najvyššom súde zasedajú 5 sudcovia. — Jeden český sudca v tomto senáte je úplnou zárukou, že súdníctvo ostane politiky prosté.

Tretia odpoveď môže byť, kde vziať sudcov, ktorí ovládajú reč slovenskú?

Odpoveď: to je otázka len technická. — Dnes pri najvyššom súde všetky spisy maďarské sa prekladajú. Práca je to ohromná, ktorá vyžaduje veľký náklad štátny a početný personál.

Jestli referent a 1 lebo 2 z prisediacich znajú reč maďarskú a majú príležitosť sa presvedčiť o správnosti referátu zo spisov samých, je vylúčená bársaká nečistota. Toto je kontrola, ktorá úplne dostačí.

Som rozhodne za *absolútne uplatnenie úradnej reči slovenskej,* avšak v prechodnej dobe, kým si národ navychová sudcov svojich, pristúpil by som na to, aby interné jednanie a interné porady najvyššieho súdu konali sa tam, kde to rýchlejšie vecné riešenie vyžaduje, popri slovenskej aj v inej reči, ktorú všetci sudcovia senátu ovládajú. — *Rozsudky a výroky* nech sú vydávané v *slovenčine,* čo menej nákladu vyžaduje, ako preklady celých aktov.

Uvedené ťažkosti sú teda nie neprekonateľné a preto v záujme dobrej judikatury slovenskej odporúčam, aby naša právnická jednota na patričnom mieste zakročila, aby pri senáte slovenskom boly čím skôr sudcovské miesta obsadené.

Dosta, otázka reorganizácie najvyššieho súdu reaktivovaním penzionovaných sudcov by bola len dočasne riešená, terajšiemu stavu ale by bolo okamžite odpomožené.

Očakávam s istotou, že v dohľadnej dobe uskutoční sa niečo z unifikácie, zvlášť keď touto úlohou poverení budú vždy odborníci, právníci. Som presvedčený i tom, že na Slovensku prichodiaci český sudcovia v krátkom čase stanú sa prvotriednými znalcami i terajšieho slovenského práva a tunajších pomerov a tak eliminované budú ťažkosti, v ktorých sa dnes naše súdníctvo nachádza. A keď naše tu označené upozornenie bude na patričnom mieste vyslyšané, zachráni sa najväčšia opora nášho mladého štátu, zachráni sa pred poškodením naša judikatúra.

II.

Z tejto príležitosti dovolím si zmieniť sa i o jednotlivých zásadách dobrého súdobníctva.

Podmienkou dobrého súdobníctva je presná odborná znalosť jednotlivých oddielov nášho práva. — Právníci, keď skončia svoje študia, majú priemerne jednu a tú istú vzdelanosť odbornú. Táto okolnosť ale ešte neznačí, že v živote praktickom sa jednakým spôsobom uplatnia.

Veda právnická je tá najobšírnejšia, a keď právnik i doživotne študuje, ešte vždy nemôže tvrdiť o sebe, že je právnikom rovnako dobrým v každom obore. Dobrým právnikom byť neznamená len: poznať zákon, ale znamená poznať ho *vždy a v každom* právnom spore.

Je veľký rozdiel už i medzi dobrým sudcom a dobrým pravotárom a nemohol by som tvrdiť, že ten najlepší sudca bol by súčasne i najlepším pravotárom a opačne.

Dobrý sudca by sa mnohokráť sotva rozhodol ku prijatiu jednej, lebo druhej žaloby, ktorú pravotár s dobrým svedomím podá, a vice versa nechcel by som byť sudcom v daktorých pravotách, ktoré sám podám.

Odborne hájiť, a rozhodnúť spornú otázku je rozličná veda, ktorú možno len dlhou praxou si nadobudnúť.

A keď je odborná práca sudcovská a pravotárska rozličná, a keď vyžaduje rozdielnu vedu dobré súdnictvo, a inú vedu dobré advokátstvo, tým viac vyžaduje odbornú vedu správne rozhodovanie v rozličných právnych odboroch. — Túto odbornú vedu si sudca len vtedy nadobudne, keď sa výlučne jedným odborom našej právnej vedy zaoberá.

Bez zvláštneho a výlučného pestovania jednotlivých právnych odborov, niet dobrého súdnictva a preto sudcovia naši majú byť už od svojej mladosti ako pestovatelia jednoho odboru vychovaní, zvlášť najvyšší súd má byť tak reorganizovaný, aby každý odbor právnický mal svojich dokonalých odborníkov.

Odporúčam teda patričným činiteľom, sriadenie odborných senátov pri najvyššom súde, čo doteraz uskutočnené nebolo.

Látka otázky nášho súdnictva je nekonečná. — Ďaleko by siahala moja úloha, keď bych sledoval myšlienky nad dokonálym súdnictvom zvlášť v dnešnej dobe, keď sa pravoty množia a sudcov niet.

Známy je tento nedostatok právnikov i samému zákonodárstvu, ktoré pokúsilo sa už nariadením č. 480 zjednodušiť prácu sudcovskú v kriminálnych veciach. Chceme sa len zmieniť o ďalšom pokroku na tomto poli.

III.

Veľký pokrok znamenalo v súdnictve zavedenie prostredníctva a vylúčenie spisových pravôt, zavedenie 3 a 5 členových senátov pri vyšších súdoch. — Veľkú farchu snalo ministerské nariadenie sedriálnym a vyšším súdom, keď rozšírilo kompetenciu hodnoty s 2500 K na 5000 K. — Čo znamená ale tento pokrok v dnešnej dobe, keď pravoty sa zdesateronásobily a súdcov ubudlo?

Je to obľahčenie farchy súdnictva, keď tisíce a tisíce pravôt prenesieme od sedrie na okresný súd?

Táto premáška ťarchy sotva bude významná, keď nebude veci iným spôsobom odpomožené!

Márne sa budeme namáhať, keď uľahčíme sedriam a obťažíme okresné súdy! Pravota malého substratumu práve tak škodí malej existencii, ako pravota milionová veľkému boháčovi, keď nebude na čas rozhodnutá.

Ideálny stav je: judex in flagranti. A keď chceme sa ku tomuto ideálnemu stavu priblížiť, nepostačí len rozšíriť obor najnižších sudcov, ale potrebné je, aby sudca sa venoval výlučne riešeniu väčších právnych otázok, a súdné veci, ktoré sú menšieho významu, nech sú ponechané súdníckym konceptným silám. Záležitosti, ktoré vyžadujú dľa dnešného poriadku celého sudcu a nie sú charakteru sporného jako sú knihovné (pozemnoknižné) atď. záležitosti, ktoré i tak bývajú, dľa návrhu vedúceho úradníka riešené, nech sa ponechajú týmto.

Kriminálne záležitosti, ku oboru okresného súdu pridelené, sú tak málo významné, že riešenie týchto sporov by mohlo byť sverené na konceptného úradníka súdneho, na notárov.

Vydanie platebného rozkazu, uzavretie dohody súdnej nevyžaduje sudcovskú vedu, tieto práce môže odbaviť aj konceptný úradník, čo keď by bolo na patričnom mieste za správne prijaté, znamenalo by uvolnenie 2 sudcov pri každom okresnom súde.

Keďby sa táto zásada prijala, vtedy možno rozšíriť obor okresného súdu z 5000 kor. na 10.000 kor., lebo okresné súdy, nakoľko sú sudcovské miesta obsadené, by ovládaly prax sudcovskú, a sedriám by sa tiež uľavilo.

Ďalšie obľahčenie vyšších súdov by znamenalo vylúčenie revízie pri dvoch shodných rozsudkoch, keď predmet sporu neprevyšuje hodnotu 2500 kor.; keď by apelláta bola vylúčena vo sporoch nižšej hodnoty než 250 Kč. Keď by sa vyrídila apelláta po hodnotu 500 kor. bez slovného pojednávania, atď.

Týmto spôsobom by sa práca nášho súdnictva zjednodušila.

IV.

Súdnictvu a právnemu životu vôbec hrozí veľké nebezpečie, tým, že nám schádza dorost právnický.

Pred vojnou boly lavice právnickej fakulty preplnené. Potrebné bolo zákonami hatiť dorost právnický, a nadobudnutie právnického diplomu obťažiť požiadavkami, ktorým ťažko bolo vyhoveť.

Vojna požadovala najvíce obetí od právnického sboru, mnohí a mnohí naši mladí kollegovia sa nenavrátili.

A keď pozorujeme úradné miestnosti, či súdnické, či pravotárske, nikde nevidíme nádeje plné tváre mladých kol-

legov. Dlhoeleté štúdium právnické mnohých mladých našich kollegov odstránilo, ktorí prestúpili na iné povolanie.

Jediná naša právnická fakulta v Bratislave je mrtvá, naši slovenskí mladí právnici, ktorí sa rekrutujú zväčša z rol'níckych rodín, nie sú v stave hradiť výlohy študovania v Prahe, následkom čoho mnohí dali sa do služieb iného povolania.

Táto právnická fakulta je našou najbolestnejšou ranou, ktorá sa ťažko zahojí, keď nepríde včas náprava.

Nech sa nehl'adí nato, máme-li professorov. Máme docentov*) už teraz takých, ktorí by udržali niveau vedecké na bratislavskej fakulte, nech sa nehl'adí nato, či táto fakulta bude už od jej počiatku stát na úrovni univerzity pražskej, ale nech je postaráno *okamžite* o to, *aby sme* s utvorením tejto fakulty bárs aj len pri účinnosti slabších sil *zachránili náš právnický dorost slovenský,* bez ktorého budeme zápasiť nepredvídaný čas s neprekonatel'nými ťažkostmi.

Rozhodne musíme žiadať *okamžité otvorenie slovenskej právnickej fakulty v Bratislave* a nesmieme sa skôr uspokojiť, kým táto naša oprávnená požiadavka nebude splnená.

VI.

Hlavná príčina nedostatku mladých právnikov je aj to, že súdnictvo a právnici vo štátnych službách vôbec, sú jednej a tej istej služobnej pragmatike podrobení, ako iní úradníci, ktorých povolanie nevyžaduje tak namáhavé dlholeté štúdia, ako právnické.

Nedostatok sudcov zapríčinil zvlášť ich biedny materiálny stav.

Táto vada môže zapríčiniť ohromné poškodenie stavu sudcovského, ktorý má byť materiálnych starostí prostý.

Neprístupnosť, nestrannosť, súdníctva a jeho vysoké moralné postavenie môžu byť len v tedy pred narušením zachránené, keď sudcovia budú primerane svojmu stavu za svoju službu odmenení.

Tento najcennejší základ dobrého súdníctva nesmie byť materiálnymi starosťami ohrožený, v ktorom naši sudcovia sa dnes nachádzajú.

Pre súdnícky stav musí byť vypracovaná separátna pragmatika, a musia byť ich materiálne pomery, tak sriadené, aby sa cítili byť vol'nými a neodvislými.

---

*) Pisatel' zaiste myslí púhych lektorov, slabilitovaných docentov — pokial' vieme — Slovensko ešte nemá. Avšak bratia Češi by nám zaiste i v tejto veci mohli poskytnúť výdatnej pomoci.

Právna povaha politických strán.

(Viď „Služba“ roč. II. č. 1. str. 23.)

Poltické strany staly sa od revolúcie najdôležitějšími faktormi nášho verejného života. Ony daly život prvému Nár. shromaždeniu, nositeľovi všetkej štátnej moci, a v provisornej ústave dostalo sa im prechodne — hoc aj nepriamo — istého právneho uznania. Ba aj v niektorých špeciálnych zákonoch a nariadeniach je o nich výslovná zmienka. (ku pr. v zák. o ľudových súdoch cenových atď.). V praksi je štátna správa nútená, aby s polit. stranami jednala a dokonca pribierala ich zástupcov k rôznym zákonom správnym (Pozemk. úrad atď.).

Napriek tomuto veľadôležitému faktickému významu nemajú politické strany povahy osôb právnických, nemôžu byť — jako také — subjektami práv a záväzkov. (Tak je tomu nesporne aspoň na území spolkového práva rakúskeho). Ba aj vnútorné pomery polit. strán, celé ich sriadenie, nemajú právnej povahy, takže jim ostáva len akýsi ráz morálnych záväzkov a práv. Ani volebný zákon, ktorý dal polit. stranám ustanovizňou viazaných kandidátok tak ohromnú moc, neuznal ich za právne subjekty, lebo hovorí len o „volebných skupinách jednotlivcov,“ a udeluje určité práva týmto jednotlivcom, avšak nedáva povahu právnickej osoby ich súhrnu.

Následkom toho rozhoduje v polit. strane tak pre jej pomery vnútorné, ako i pre vzťahy na vonok, jediné moment dôvery. Tento moment dôvery nabýva veľkej dôležitosti najmä v obore práv majetkových, lebo ver. polit. strana bez majetkových prostriedkov je bezmocná, — tedy naprosto nemysliteľná. De facto majú polit. strany velice značné imanie a poneváč ony samy — jako také — nemôžu byť subjektami žiadnych, tým menej majetkových práv, — pomáhajú si tým, že majetkové práva ponechávajú formálne určitým osobám fysickým alebo právnickým, ku ktorým majú dôveru, že ich nezneužijú. Týmto je zavedená nesrovnalosť medzi stavom faktickým a stavom právnym. Formálni nositelia majetkových práv tej-ktorej strany politickej vystupujú na vonok jako skutoční nositelia, avšak vo vnútorných pomeroch, voči členom a orgánom strany sú viazani určitými záväzkami quasiobligačnými, ktoré však nemajú povahy právnej a nedajú sa súdne vynucovať, lebo niet právneho subjektu, ktorý by bol k súdnemu vymáhaniu legitimovaný. — Následkom toho: celé majetkové pomery polit. strany, páčené často na veľké miliony, spočívajú výlučne na dôvere a na faktickej moci. Kým trvá dôvera a jednotnosť strany, — niet zápletok. Avšak pri roztržke v polit. strane stane sa vec aktuálnou, ba priamo pálčivou. Právny stav trvá síce ďalej, avšak nie je v súhlase so stavom skutočným. Moment vzájomnej dôvery

zmizol, všetky vnútorné vztahy stran staly sa neurčitými, neistými a chýba forum, ktoré by ich riešilo. Je tu síce sriadenie strany, avšak to sa nedá právne vynútiť. Rozhoduje koniec-koncov jedine moment mocenský.

Je tedy krajne dôležité, aby tento stav podrobený bol čo najskôr prenikavému sriadeniu právnemu v novom zákone spolkovom. Rozumie sa, že polit. strany budú potrebovať špeciálnej úpravy zákonnej a najmä bude sa museť pamätať na ochranu práv menšín a jednotlivých členov strany, na likvidáciu a rozdelenie strán, zvlášť ich majetku, ako i názvu, atď. Očakávanie ustanovenia ovšem budú museť mať povahu práva kogentného (donucovacieho), aby nebolo možno ich meniť ani vôľou a dohodou zúčastnených. Bez toho sa hovorí, že politické strany boly naším volebným zákonom do istej miery quasi „zoštátnené.“ nie je tedy možné, aby neboly čo naskôr postavené v každom smere na pevný právny základ, a aby nebol v nich čo napresnejšie zabezpečený princip demokratický samým jasným predpisom zákona.

Dr. E Stodola:

Pre informáciu kolegom českým.

V nasledujúcom chceme dať českým kolegom najpotrebnejšie pokyny pre úradný styk s našimi súdmi.

1. *Kompetencia* okresných súdov siaha u nás po K 5000·—. Vyše 5000·— K treba podať žalobu na „sedriu” (soudní stolice). Zvláštnych obchodných súdov alebo aj len obchodných senátov u sborových súdov nemáme. Žaloby — i kde ide o obchodnú požiadavku — adresujú sa na „okresný súd” alebo „sedriu.” Pre veci pozemnoknižné sú výlučne príslušné okresné súdy pozemnoknižné vrchnosti *(nikdy nie sborové súdy).*

2. *Príslušnosť.* Predpisom zákona zo dňa 1. augusta 1895 ř. z. č. 110 (jurisdikční norma) zodpovedajú nasledujúce §§. uh. súd. por.: § 63. (súd obecný) = 19. § S. por. uh., § 67. = 21. § S. por. uh., § 68 = 26 § S. por. uh., § 74 = 23 § S. por. uh. (Žaloby proti eráru treba adresovať na generálné finančné riaditeľstvo v Bratislave), § 75 =25 S. por. uh. V žalobe proti obchodným spoločnostiam treba udať mená majiteľov firmy poťažne u účastinných spoločností osoby k prijímaniu žalôb oprávnené (jedného alebo druhého člena správnej rady, prípadne prokuristu, atď.), § 76 (veci manželské) = 639 § S. por. uh., § 77 (záležitosti pozůstalostí) = 43 § S. por. uh., § 81 = 39 S. por. uh., § 86 (soud podle místa zaměstnání) = 26 §. S. por. uh., § 87 (soud závodu) = 28 § S. por. uh., § 88 (soud podle splniště) 29 § S. por. uh. (v dohodnutí *nemusí* byť obsažené,

že sriadením splnišťa založené je i oprávnenie k žalobe na mieste tomto).

Faktúrna príslušnosť. Súdný poriadok uh. túto príslužnosť nepozná, na proti tomu je u nás rozhodujúca príslušnosť súdu, *kde sa obchodné knihy vedú.* § 32. nášho súd. por. ustanovuje v tomto ohľade nasledovne:

Pohľadávku zapísaného kupca proti obchodníkovi možno uplatniť do dvoch rokov u súdu toho miesta, kde v čase uzavretia obchodu knihy vedené boly, alebo treba pripojiť knižný výpis (v praxi postačí odvolanie sa na to, že je žalujúca firma protokolovaná a akýkoľvek — i len púhé saldo vykazujúci účet postačí).

Proti nekupcovi možno dľa 2. odst. 31. §-u žalobu v mieste vedenia kníh len vtedy podať, jestli dva roky ešte neuplynuly od objednávky a jestli žalujúci prijatie tovaru (zboží) listinou dokáže.

§. 89-mu (zmenky) zodpovedá 30. § súd por. uh., § 91-mu (súd veci obtížene) 40 §. súd. por. uh., 93-mu 77. § súd. por. uh., § 96-mu (súd žaloby na vzájom) 189. § súd. por. uh., § 97-mu § 31 s tým rozdielom, že práva tam udaného možno použiť do roka a nie len za 90 dní, § 99-mu zodpovedá § 27 uh. (súd podľa majetku), § 102-mu (když jest příslušných soudů několik) § 47 uh. r. s., § 104-mu § 45 s. r. uh. (listina o umlúvenom fore predkladá sa v odpise).

Je užitočné odvolať sa v žalobe na §. uh. s. riadu, o ktorý sa príslušnosť súdu opiera.

Žaloba a žiadosti podávajú sa v takej forme a v takom počte exempl., ako v Čechách, ale prílohy, tedy i plnomocenstvo, musia byť v odpise pripojené i k II-mu a nasledujúcim exemplárom.

Čo sa vystavenia plnomocenstva týka, žiada sedria bratislavská, označenie protivnej strany a predmetu sporu v ních, ináč vracia žaloby cieľom doplnenia nazad.

Ešte sa českí kolegovia upozorňujú, že sa pred sedriou na prvom pojednávaní meritorne nepojednáva a slúži to len na zahájenie sporu. Dilatorné námietky sa ovšem už vtedy predkladajú.

Kolkové poplatky:

Na	I.	ex.	žaloby	príde	po	200	K 1.25
„	I.	„	„	„	„	400	„ 1·50
„	I.	„	„	„	„	600	„ 1·75
„	I.	„	„	„	„	1000	„ 2·—
„	I.	„	„	„	„	2000	„ 3·—
„	I.	„	„	„	„	5000	„ 4·—
„	I.	„	„	„	„	10000	„ 5·—

výše tohoto obnosu od každých 10.000·— K, 1·— K. Za II. a III. ex. príde 1 K, rubr. a príloha 40 hal. Všetky kolky mimo kolku plnomocenstva prilepia sa na rub prvého exempláru.

Dr. Otokar Viták:

Právní zastoupení československ. eráru na Slovensku.

Účelem tohoto článku je informovati, jakým způsobem po zřízení československého státu dne 28. října 1918 bylo učiněno opatření o zřízení instituce na Slovensku, která by pečovala o právní zastupování státního majetku.

I. Především nutno krátce vylíčiti, jaké poměry v tom směru stávaly v bývalém království uherském.

K právnímu zastupování státního majetku v Uhrách bylo určeno ředitelství erárních právních záležitostí (causarum regalium direktorát — kincstári jogügyi igazgatóság) v Budapešti, jemuž podřízeny byly erární zastupitelstva (kincstári ügyészségek).

Erární zastupitelstva byla původně zřízena při každém finančním ředitelství; postupem času však většina jich zrušena, takže v době převratu bylo v Uhrách pouze 7 erárních zastupitelstev totiž Arad, Kološvár, Lugoš, Marmarošsziget, Velký Bečkerek, Temešvár a Zombor.

Poněvadž správní obvody těchto posléze vyjmenovaných erárních zastupitelstev nacházejí se mimo území Slovenska, nehodlám se zde stále šířiti o jich kompetenci a činnosti.

Na území nynějšího Slovenska před převratem (28. října 1918) obstarávalo právní zastupování státního jmění přímo ředitelství erárních právních záležitostí v Budapešti.

Obor působnosti tohoto ředitelství byl upraven nařízením uherského ministerstva financí z 7. XII. 1883 čís. 49.240 a jsou mu svěřeny v podstatě tyto záležitosti:

1. Zastupovati majetkoprávni zájmy uherského státu jako strany v řízení soudním, zejména vystupovati jako právni zástupce; advokát) uherského eráru ve sporech soudních aktivních i pasivních, dále jako interesent jménem státu při projednávání pozůstalostí bez dědičů (kaducita), jako soukromý účastník jménem eráru v řízení trestním atd.

2. Podávati žaloby v zastoup. uherského eráru a vůbec zahájiti všechny potřebné kroky procesní a exekuční k cíli vymáhání erárních pohledávek a k ochraně majetkoprávních zájmů státu.

3. Uzavírati soudní a mimosoudní smíry ve všech záležitostech erárního jmění se týkajících.

4. Podávati právní dobrozdání všem státním úřadům, ústavům, podnikům atd.

5. Spolupůsobiti při sepisování smluv a jiných právních listin, vztahující se na erární jměni.

6. Vyřizovati všechny jiné úkony právní povahy ohledně erárního majetku jako jeho právní zástupce, ať jde o kterýkoli obor státní správy.

V pochybnosti, zda některá záležitost patří do oboru působnosti Ř. E. P. Z. rozhoduje minist. financí.

Ř. E. P. Z. fungovalo jako právní zastupce pouze ohledně majetku uherského eráru.

V záležitostech spoločných rakousko-uherské monarchii, zejména věci vojenské vyřizovaly si společné úřady samy, po případě daly se zastupovati advokátem, zvláště ve sporech, kde je předepsáno nucené zastoupení advokátem.

Konceptní úředníci Ř. E. P. Z. intervenující jako právní zástupci uherského eráru museli míti způsobilost advokáta. Oni byli oprávněni intervenovati u všech úřadů a soudů v Uhrách ve všech instancích, jsouce na roveň postaveni advokátům a povolání (viz § 97 uher. soud. řádu.)

Zastupovací činnost Ř. E. P. Z. na venek vůči třetím osobám byla neobmezená. Ř. E. P. Z. bylo oprávněno ku všem právním úkonům v zájmu erárního jmění stejným způsobem jako advokát v zájmu svého klienta.

Pro foro interno byla ovšem činnost R. E. P. Z. vázána předpisy o předběžném zmocnění ministerstev a správních úřadů k právním úkonům, zejména ohledně zahájení sporu, uzavření smíru atd.

Aby činnost Ř. E. P. Z. v zájmu erárního jmění mohla se s největším úspěchem rozvinouti, byly všechny státní úřady povinny, jemu v mezích zákona pomoc poskytnoti, zejména zevrubnou informaci k soudním sporům uděliti.

II. Zřízením československého štátu samozřejmě přestala kompetence uherského Ř. E. P. Z. ohledně státního majetku na území Slovenska.

Bylo proto nutno se strany vlády československé republiky učiniti opatření pro právní zastoupení tuzemského státního majetku.

To stalo se nařízením vlády ze dne 27. března 1919 č. 279 sb. zák.

Jím bylo pred tím již zřízené generální finanční ředitelství pro Slovensko v Bratislavě pověřeno, aby obstarávalo též funkce právního zastupování erárního jmění na Slovensku v témž rozsahu jako dříve uherské Ř. E. P. Z.

Na základě onoho vládního nařízení je generální finanční ředitelství pro Slovensko v Bratislavě (G. F. Ř.) oprávněno ku všem funkcím, které vykonávalo ředitelství erárních právních záležitostí v Budapešti ohledně státního majetku na Slovensku.

Všecka hospodářská řiditelství erárního majetku (státních panství, dolů, lesů, železníc atd.) mají se ve věcech právního zastupování obraceti na G. F. Ř.

Obor působnosti G. F. Ř. ohledně právního zastupovaní erárního majetku rozšířil se tím, že změnou poměrů přestaly věci společné, takže G. F. Ř. jest povoláno k právnímu zastoupení též takového erárního majetku, jenž dříve byl společný rakousko-uherské monarchii; jsou to zejména věci vojenské.

Nařízením ministra s plnou mocí pro správu Slovenska ze dne 20. května 1919 (úradné noviny čís. 17) bylo G. F. Ř pověřeno dále právním zastupováním nadací státem spravovaných (veřejných základím).

Rozšířením rakouského zákona o obchodních společnostech s ručením obmezeným též na Slovensko, připadl G. F. Ř. další úkol ochrany veřejného zájmu při zřizování obchodních společností uvedeného druhu.

III. Vzhledem k ustanovení § 23. uh. soud. ř. nutno podávati žaloby proti čs. eráru, ať se týkají kteréhokoli odvětví státní správy, dále žaloby proti nadacím ve správě státní u věcně příslušného soudu v Bratislavě, pokud není pro jednotlivé druhy žalob odůvodněna zvláštní místní příslušnost jiného soudu neb pokud žalující straně nepřísluší právo volby jiného soudu.

Rovněž nutno nyní podati žaloby u věcně příslušného soudu v Bratislavě v případech, kde v smlouvách erárních, uzavřených ještě za bývalé uherské vlády, vztahujících se na území Slovenska, byla smluvena příslušnost soudu v Budapešti co sídla orgánu povolaného k zastupování eráru.

Dr. Jar. Vojtíšek:

Zásadní rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech občanských.

Ve věci vnucené správy nemovitostí na základě nařízení býv. uh. kr. ministerstva ze dne 30. srpna 1916 č. 2900/1916 M. E: soudu nepřísluší zkoumati oprávněnost věcných předpokladů opatření na základě tohoto nařízení vydaných.

Nejvyšší soud v Brně usnesením ze dne 16. června 1920. č. j. R III 34/20-2 změnil rozhodnutí sedrie v II. instanci učiněné, jímž zamítnutá byla knihovní žádost kuratoria majetku jednoho člena bývalé dynastie o záznam vnucené správy na nemovistoti z toho důvodu, že žadatelé neprokázali, že týž jest občanem státu stojícího s republikou československou v nepřátelském poměru.

Usnesení obnovujíci příznivé vyřízení prvého soudce provázeno jest těmito důvody:

Opatrenie (nariadenie nútenej [kurátorskej] správy na nemovitosti), ktoré má byť prítomne do pozemkovej knihy zapísané, vydané bolo s odvolaním sa na nariadenia býv. uh. kr. ministerstva zo dňa 30. srpna 1916 č. 2900/1916 M. E., vzťahujúce sa na tuzemský majetok občanov a obyvateľov nepriateľských štátov. Pri riešení tejto poz. knihovnej záležitosti súd — jako už pred tým (dľa odstavca č. §-u 19. zák. čl. IV:1869) — tak i teraz dľa §-u 102. Ústavnej listiny zo dňa 29./II. 1920 č. 121 Sb. z. a n. oprávnený skúmať platnosť rečeného nariadenia. Položiv si túto otázku, zodpovedal ju Najvyšší súd kladne, poneváč zmienené nariadenie vydané bolo s výslovným odvolaním sa na § 16 zák. čl. LXIII:1912 a § 14. zák. čl. L:1914 a spadá do rámca zmocnenia, ktoré bolo týmito zákonmi uhorskej vláde udelené. Nariadenie toto nebolo zrušené zriadením samostatného štátu československého, k jehož územiu patria nemovitosti, o ktoré sa tu jedná (čl. 2 zákona zo dňa 28./X. 1918 č. 11 Sb. z. a n.) a nepozbylo účinnosti zmenou pomerov, pre ktoré bolo vydané, poneváč dosiaľ nebola učinená vládna vyhláška o dni, ktorým v prípadoch, prichádzajúcich v úvahu, treba považovať válečný stav za ukončený. Modifikácia nastala len natoľko, že na miesto uh. kr. ministerstva obchodu a financií nastúpil — podľa platných predpisov o čsl. štátnej správe na Slovensku (zákon zo dňa 10./XII. 1918 č. 64 Sb. z. a n.) — jako vrchnosť vo smysle §-u 1. nariadenia č. 2900/1916 M. E. splnomocnený minister pre správu Slovensku. Tento bol tedy iste oprávnený činiť opatrenie vo smysle spomenutého nariadenia č. 2900/1916 M. E. Ďalšia otázka je, či opatrenie, na základe ktorého sa žiada predmetný knihovný zápis, spadá vo všeobecnosti do rámca citovaného nariadenia. Tu mohlo by snáď byť pochybné, či nariadenie nevzťahuje sa len k podnikom, takže by bolo vylúčené jeho použitie, nakoľko sa jedná o jednotlivé nemovitosti, nepatriace k určitému podniku. Pochybnosť táto mohla by byť vyvolaná tým, že k opatreniam oprávnenou vrchnosťou malo byť len ministerstvo obchodu a financií, tedy ministerstvá, ktorých pôsobnosť vzťahuje sa hlavne k podnikom. Táto pochybnosť nie je však odôvodnenou, poneváč nariadenie samo vydané bolo vládou, tedy za súčinnosti všetkých súčastnených ministrov a tá okolnosť, že prevádzaním nariadenia poverení boli len minister obchodu a financií, je ľahko vysvetliteľnou tým, že pre nariadenie ovšem hlavne podniky prichádzaly v úvahu a že k vôli iným majetkovým predmetom nebolo uznané za potrebné a účelné, aby súčinnosťou všetkých súčastnených ministrov stalo sa použitie nariadenia složitým a ťažkopádným. Zcela jasne je vyvrátená zmienená pochybnosť predpisom §-u 17. citovaného naria-

denia, ktoré by nemalo náležitého smyslu, jest-li by boly mienené len nemovitosti alebo iné majetkové predmety, patriace k určitému podniku, poneváč — nakoľko sú nemovitosti alebo iné majetkové predmety súčiastkou určitého podniku — spadajú ony pod záhlavie 3. a 4. nariadenia. Pri tom nemožno bez povšimnutia nechať tú okolnosť, že nariadenie uh. kr. ministerstva č. 2900/1916 M. E. kryje sa s obdobným nariadením bývalého c. kr. ministerstva zo dňa 29. července 1916 č. 245 ř. z., nakoľko § 17. uhorského nariadenia shoduje sa s §-om 9. rakúskeho nariadenia a z porovnania oboch nariadení jasne plynie, že sa vzťahujú — čo sa nariadenia nútenej [kurátorskej] správy týka, — tak k podnikom so všetkým, čo ku ním patrí a v tuzemsku sa nachádza, jako k jednotlivým nemovitostiam a iným jednotlivým majetkovým predmetom, ktoré sú nie súčiastkou určitého podniku.

Bol tedy splnomocnený minister pre správu Slovenska zásadne oprávnený, aby ohľadne nemovitostí, o ktoré sa tu jedná, učinil opatrenia (nariadil nútenú správu) vo smysle zmieneného nariadenia býv. uh. kr. ministerstva zo dňa 30./VIII. 1916 č. 2900/1916 M. E. predpokladajúc ovšem, že vlastník týchže je príslušníkom alebo obyvateľom nepriateľského štátu. Keď splnomocnený minister pre správu Slovenska učinil opatrenie ,o ktoré sa tu jedná, s odvolaním sa na citované nariadenie, už týmto samým prejavil, že vlastníka nemovitostí považuje za osobu, na ktorú sa odvetné (retorsívné) opatrenia vzťahujú. Či je tento predpoklad opatrenia stavom vecí odôvodnený, alebo nie, to nenáleží preskúmávať súdu, ktorému po tejto stránke, týkajúcej sa vecnej oprávnenosti konkretného administratívného opatrenia, treba sa uspokojiť s výrokom príslušného úradu správneho (administratívneho).

LITERATÚRA.

Sborník věd právních a státních. Roč. XX. 1920, sešit 1-2: Vydává prof. Dr. Karel Kadlec, Král. Vinohrady, Manesova ul. č. 41.

Obsah : Dr. Jiří Hoetzel : Ústavní listina Československé republiky. *Dr. K. Lašťovka :* Nástin župního zřízení. *Prof. Dr. Jan Krčmář :* Několik poznámek k chystané reformě práva občanského. *prof. Jar. Kallab :* K nauce o příčetnosti a trestnosti se zřetelem na trestní zodpovědnost mládeže. *Dr. Cyril Horáček jun. :* Porušení belgické a lucemburské neutrality Německem ve světové válce.

»Právník«, časopis venovaný vědě právní a státní. Vydává „Právnická jednota v Praze“, redigují Dr. Václ. Hora a Dr. Josef Lukáš. Vychází každého 15. v měsíci a předplácí se 30 K ročně. Administrace: Praha-Smíchov, č. 332.

Ročník 59. 1920 obsahuje:

I. Pojednání.

1. Prof. Dr. Kamil Henner: „Odluka církve od státu.“
2. Posudek o návrhu zákona o účasti zaměstnanců na správě a čistém zisku podniků.
3. K sedmdesátým narozeninám presidenta republiky T. G. Masaryka.
4. St. zast. Kallus: „Úvaha o interpretaci vlastnoručního listu presidenta republiky ze dne 21./10. 1919.“
5. Dr. Jos. Zelínka: „Několik kapitol z nového práva lichevního.“
6. Dr. A. Ráth: „Unifikácia“.
7. Dr. Otomar Vodička: „Vývoj českosl. bankovnictví cedulového.“
8. Archivář Josef Feigl: „Kdy a kým zavedeno bylo právo magdeburské na Moravě“.
9. Dr. Václ. Schwab, r. vr. z. s.: „Několik poznámek k § 13 g) z. ze dne 22./V. 1919, č. 320 sb. z. a n.“
10. Ing. Bedřich Panocha: „Je-li správným přenášeti agendu věcí vodoprávních do kompetence min. veřejných prací?“
11. Ant. Horák r. nejvyšš. s.: „Zákon rozlukový po roce praxe.“

II.

Praktické případy z práva občanského, obchodního, z řízení soudního a předpisů o příslušnosti ve věcech sporných, z práva a řízení trestního, z řízení knihovního a nesporného vůbec, a z práva a řízení správního.

Knihy redakci zaslané.

Dr. Michal Slávik, verej. notár v Košiciach:
preložil:

1. Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch, cena 20 K.
2. Uhorský tresný zákonník o priestupkoch, cena 20 K.
3. XVI. z. čl. z r. 1894 o pozostalostnom postupe, cena 16 K.

sostavil:

1. Vzorník pravotársky, II. rozmnožené vydanie, cena 14 K.
2. Vzorník pozemkoknižný, cena 3 K.

Prekady sú jedinou slovenskou príručkou českých súdcov. Vzorník pravotársky veľmi obľahčuje stručnými a prakticky sostavenými vzorkami prácu advokátom neznalým slovenskej reči v písme, ako aj vzorník pozemnoknižný listovným.

»Působnost okresních a župních úřadů na Slovensku«. (Studie k § 6. z. ze dne 29. února 1920, č. 126 sb. z. a n.) napsal *Dr. Otokar Mašek,* odborový rada v ministerstvu pro sjednocení zákonodárství a organisace správy.)

Obsah: Kapitola I. vymezení předmětu úvah. Kapitola II. Povšechné orgány správy vnitřní podle dosavadní a podle nové úpravy. Kap. III. Působnost dosavadních povšechných orgánů správy vnitřní. Kap. IV. Působnost nových povšechných orgánů správy vnitřní. Kap. V. Některé otázky souvisící s řízením před novými úřady. (Uherský správní soud, nejvyšší správní soud — rozhodování nových úřadů.)

V systematickém a důkladném zpracování uvedeného obsahu seznamuje spisovatel čtenáře přehledným a přiléhavým způsobem s organisací správy na Slovensku, jak dle uh. zákonů, tak i našich československých a jest proto spis tento vítanou pomůckou nejen úředníkům správním, ale každému právníku.

Obsahuje 42 strany. Vydáno nákladem min. unifikace.

Univ. prof. Dr. Drachovský: „Přehled finančního hospodářství v Českoslov. republice". Publikace 327. Vydáno Ústředním nakladatelstvím učitelským u Jos. Rašina, Praha VII. — Knížka obsahuje přehled zákonů a prováděcích nařízení vydaných po převratu v oboru finančně právním až do dubna 1920 a podává stručný ale obsažný výklad zákonů těch. Na 133 stranách kapesního formátu nakreslen jest tu obraz horečné zákonodárné činnosti mladé republiky v oboru finančním za dobu půldruhého roku. Dle toho má knížka tato cenu nejen pro veškeré státní a veřejné úřady a úředníky, nýbrž i pro právní zástupce a vůbec každého, kdo přichází do styku s finanční správou. Můžeme ji co nejvřeleji doporučiti.

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

II.

Prvý rok.*)

I. Vyřízení žaloby. Podání žaloby u soudu má ten účinek, že tento okamžik je rozhodný pro určení příslušnosti soudu, věcné i místní (§§ 8, 49 uher. c. ř. s.). Pozdější změny nemají na příslušnost jednou už danou zásadně vlivu, stejně tedy jako podle § 29. rak. jur. normy. Ze znění §-u 8. uher. c. ř. s., jenž mluví jen o **ceně** předmětu sporu, vyplývá, že by ku změně poměru co do přípustnosti pořadu práva aneb příslušnosti tu-příslušnost jednou už danou zásadně vlivu, stejně tedy jako přihlíženo i potom stejně v oblasti uherského zákona jako ustanovuje výslovně § 29. rak. jur. normy.

Podanou žalobu zkoumá předseda senátu (u okr. soudů samosoudce) a to nejprve po stránce **formální.** Nelze-li totiž na základě nedostatečně sepsané neb vypravené žaloby vydati obsílku žalovanému, vrátí soud tuto žalobu žalobci **k opravě** podle § 140., jenž v podstatě souhlasí s § 85. rak. c. ř. s. Jako vady takové uvádí § 140. v odst. 2. nedostatečná data v žalobě pro zjištění příslušnosti soudu, nejsou-li přiloženy listiny této příslušnosti svědčící (§§ 129. odst. 3., 133.), nemá-li žaloba údajů v § 129. č. 1-3. předepsaných — k nimž však nepatří, jak bylo už v předešlém článku uvedeno, údaj skutečností a důkazů k odůvodnění žaloby sloužících a v § 129. odst. 2. zmíněných — nedostatek zmocnění, podpisu advokátova, předepsaného počtu stejnopisů a rubrik (§ 134.) a p.

Nevyhoví-li žalobce příkazu soudnímu a předloží svou žalobu opětně vadnou, odmítne ji nyní soud z moci úřední (§ 141.)

---

*) Uherský c. ř. s. sice neužívá tohoto výrazu, nýbrž mluví o roku k zahájení sporu, ku vzepření stran (něm. zur Prozessaufnahme); ale k vůli stručnosti a podobnosti s prvým rokem r. c. ř. s. užíván tohoto výrazu.

K takovému odmítnutí žaloby a limine, aniž se tedy zahájí vůbec další řízení o ní, může dojíti v dalších případech, jež uvádí § 141. Jsou to především: a) vyloučení věci z pořadu práva vůbec aneb alespoň potud, že podle zákona má civilnímu procesu předcházeti jiné úřední jednání (§ 180. č. 1. a 2.); b) nepříslušnost soudu — věcná nebo místní — aneb musí-li býti o žalobě jednáno ve zvláštním řízení (§ 180. č. 1. a 3.); c) vadí-li překážka rozepře už zahájené (§ 180. č. 5., 147.); d) je-li strana procesně nezpůsobilou a nedostává-li se jí zastoupení zákonným zástupcem aneb není-li tento náležitě legitimován (§ 180. č. 6.); v tomto případě bude však asi nutno, aby soud se pokusil o nápravu vady ve smysle všeobecného předpisu §-u 75 — v podstatně shodného s § § 6. a 7. rak. c. ř. s. —, ačkoli to z §-u 141. nevychází a úsudek a contr. z §-u 182. I. není vyloučen;

e) není-li strana zastoupena advokátem ve sporech advokátských (§ 39.) aneb zjistí-li soud jiný neodstranitelný nedostatek, k němuž musí zříti z moci úřední.

Ve všech těchto případech se však předpokládá, že jde o nedostatky **patrné.** Podstatný rozdíl od rak. c. ř. s. je zejmena v tom, že může býti žaloba odmítnuta pro překážku rozepře zahájené **a limine,** což § 118. rak. jedn. ř. zakazuje. Uher. c. ř. s. se zde nezmiňuje o překážce věci právoplatně rozsouzené, ale vzhledem k tomu, že i podle § 411. uh. c. ř. s. dlužno zříti k této překázce z moci úřední, je patrně zahrnuta pod nedostatky zmíněnými pod e). Pak by ovšem platilo o ní totéž, co jsme vytkli u překážky rozepře zahájené, pokud jde o rozdíl od rak. c. ř. s.

U sbor. soudů přísluší v těchto případech rozhodnutí senátu; u okresních soudů může býti usnesení žalobu odmítající prohlášeno žalobci také jen ústně, dojde-li k němu hned při protokolárním sepsání žaloby a žalobce nežádá písemného vyřízení (§ 141. II. a III.).

Účinky odmítnutí žaloby **a limine** jsou v uhers. c. ř. s. pro žalobce potud mírnější, že podá-li novou žalobu do 30 dnů od té doby, kdy usnesení žalobu jeho odmítající nabylo moci právní, zachovávají se mu soukromoprávní účinky způsobené podáním odmítnuté žaloby (§ § 141. posl. odst., 184.).

Teprve není-li tu takových překážek, dojde k nařízení **prvého roku,** k němuž budou obě strany obeslány; žalovanému bude zároveň dodán stejnopis žaloby (protokolu), a to do vlastních rukou (§ § 142., 163.). Při tom budou obě strany upozorněny na to, že musí býti — jde-li o soudy sborové a u okr. soudů ve případech §-u 94. II.— zastoupeny advokátem, a na zákonné následky toho, dostaví-li se bez advokáta (§ 99.), resp. u okr. soudů nedostaví-li se vůbec neb nezřídí-li si zmocněnce neadvokáta, pokud to § 95. připouští (nejde-li ovšem o případy §-u 94. II.).

U sbor. soudů dlužno nařiditi vždycky zvláštní prvý rok, u okr. soudů však bude tento prvý rok zároveň už určen i k jednání ve věci samé (§ 142. I. a II.). Je tedy tento prvý rok u obou druhů soudů **obligatorní** na rozdíl od rak. c. ř. s., jenž v okr. soudů zná prvý rok toliko fakultativně (§ 440. rak. c. ř. s.). Další rozdíly týkají se toho, že podle uher. c. ř. s. se koná i prvý rok před senátem, nikoli před samosoudcem, a že musí při něm býti — u sbor. soudů a ve případech §-u 94. odst. i u okresních soudů — obě strany zastoupeny advokátem. Tyto rozdíly souvisí ovšem především s tím, že při uher. prvém roku musí býti také projednáno a rozhodnuto o překážkách, které se staví v cestu rozhodování ve věci samé.

Účelem prvého roku podle uher. c. ř. s. není tedy jen případné odklizení sporu a zjištění, které věci bude nutno projednati sporně, jako je tomu rak. c. ř. s., nýbrž přímo i rozhodnutí o procesních překážkách, jež by bránily rozhodnouti věc.

K odklizení sporu může dojíti buď zmeškáním prvého roku, uznáním, vzdáním se, smírem aneb zpětvzetím žaloby (§ 191. I.), tedy týmiž úkony, jako v rak. c. ř. s. Ovšem ale jsou zde podstatné rozdíly jednak v tom, že k odklizení sporu zmeškáním může dojíti podle uher. c. ř. s. jen, zmešká-li **žalovaný,** nikoli i zmešká-li žalobce (§§ 439. a 440.), jednak v tom, že podle uher. c. ř. s. může býti žaloba vzata zpět při prvém roku i bez souhlasu přítomného žalovaného až do té chvíle, kdy se tento pustí do sporu, kdežto v rak. c. ř. s. má žalobce povždy zapotřebí souhlasu žalovaného, jakmile se tento dostavil k prvému roku (§§ 186. uh., 237. rak. c. ř. s.). O těchto věcech bylo už podrobně pojednáno v článku předchozím.

Pokud jde o **smír** ustanovuje § 231. uher. č. ř. s. nejenom, že strany se mohou dohodnouti na smluvené přísaze o sporných skutečnostech, souhlasně s § 205. rak. c. ř. s., nýbrž dovoluje také, aby strany se dohodly v ten způsob, že smír jejich má záviseti na tom, jak soud rozhodne některé sporné otázky skutkové neb právní. K takové úmluvě nebude však moci dojiti už při prvém roku, neboť při ní musí soud o otázkách řečených rozhodnouti **rozsudkem** a do něho pojmouti vedle rozhodnutí svého o těchto otázkách i ostatní obsah úmluvy stran (§§ 231. IV.).

III. Obrany sporu překážející. I k odklizení sporu při prvém roku, a tím spíše k dalšímu spornému jednání může ovšem dojítí teprve tehdy, jestliže žalovaný při něm nevznesl obran sporu překážejících aneb jestliže soud sám nezjištil takové překážky z moci úřední.

Chce-li žalovaný činiti takovéto námitky, musí tak učiniti ihned po přednesu žaloby žalobcem (§ 178.) a před tím, než učiní svůj vzájemný návrh ve věci hlavní. Z této zásady jsou však uznány dvě výjimky: a) jde-li o takové překážky, k nimž musí

zříti i soud z moci úřední; b) jde-li sice o překážky ostatní, ale žalovaný ihned prokáže, že jich nemohl beze svého zavinění přednésti dříve (§ 180. odst. 1.).

V prvém případě bude žalovanému možno tyto překážky sporu uplatňovati až do konečného rozhodnutí sporu; zejm. v plném rozsahu v řízení odvolacím (§ 499. odst. 2.) a v obmezeném rozsahu v řízení dovolacím (§§ 522., 540.). V druhém případě bude tak moci sice učiniti i potom, když se pustil do věci hlavní, ale nikoli snad teprve při meritorním ústním jednání. Ovšem není tato otázka v zákoně samém jasně rozřešena a může buditi pochybnosti. Věc nebude však asi v praksi právě důležitá, vzhledem k tomu, že žalovanému bude sotva lze prokázati svoje nezavinění, jde-li o překážky zmíněné pod b).

Překážkami sporu, **k nimž dlužno přihlížeti i z moci úřední,** jsou překážky uvedené shora I. pod a) c) d), dále okolnost, že musí býti o žalobě jednáno ve zvláštním řízení, a konečně i nepříslušnost soudu (věcná nebo místní), ale to jenom ve případech, kde to zákon sám stanoví (§§ 180. č. 1., 2., 3., 5., 6. a posl. odst.). Tomu je tak tam, kde věcná příslušnost nezávisí na ceně předmětu sporu (§ 10.) a u místní příslušnosti tam, kde zákon předpisuje příslušnost jako výlučnou (§ 50.). Pokud jde o překážku rozepře právoplatně rozsouzené, dlužno míti za to, že i ona patří do této skupiny, přes to, že ji zákon zde výslovně neuvádí, a to vzhledem k zásadě vyslovené v § 411.

Překážkami, jejichž **uplatnění závisí na žalovaném,** jsou: a) obrana, že věc náleží rozhodnouti soudu rozhodčímu (§ 180. č. 4.);

b) podá-li žalobce po zpětvzetí žaloby novou žalobu aneb žádá-li za opětné obeslání žalovaného, zmeškav dřívější prvý rok, obrana, že mu nebyly dosud zaplaceny žalobcem útraty, jež mu byly tehdy přisouzeny (§§ 180. č. 7., 186., 439.);

c) žaluje-li cizozemec, obrana, že nesložil jistoty pro náklady soudní (§ 180 č. 8.).

O obranách sporu překážejících dlužno jednati odděleně od věci a ihned při prvém roku (§181. I.) a také o nich při něm rozhodnouti. Žalovaný je tedy oprávněn odepříti do té doby jednání ve věci hlavní. Jenom tehdy, jestliže žalovaný vznesl tyto obrany až potom, když se pustil do sporu — pokud to je vůbec přípustno podle toho, co bylo nahoře uvedeno, — může soud **k návrhu žalobcovu** jednání o obranách těchto **spojiti** s projednáním věci hlavní a byly-li obrany ty odmítnuty, pojmouti tento výrok až do konečného rozsudku (§ 180. IV.). Míněny tu jsou patrně případy, kdy žalovaný vznesl obranu takovou teprve při meritorním jednání. Totéž bude ovšem podle § 183. platiti i tehdy, když soud učinil z moci úřední některou překážku sporu předmětem jednání teprve snad při jednání o věci hlavní.

Naproti tomu platí jednání o obranách sporu překážejících zároveň s věcí hlavní jako **pravidlo** v řízení odvolacím a rozkazním; tam tedy nemá žalovaný zásadně práva odepříti jednání ve věci hlavní k vuli takovým obranám. Ovšem může však i tady soud nařiditi oddělené projednání těchto obran z moci úřední, uzná-li to za nutné (§§ 499., 617.).

O obranách překážejících sporu jedná se **ústně** hned při prvém roku, jenž bude odročen, nebude-li toto jednání skončeno při jediném stání Bylo-li by však zapotřebi **odročiti** k vůli tomuto pokračování prvý rok na **delší** dobu, muže soud vysloviti k žádosti žalobcově, že se při novém roku bude pokračovati **také hned ve věci hlavní** (§ 181. odst. 2.).

1. Zjistí-li soud na základě tohoto ústního jednání, že jest zde překážka sporu, vysloví to **rozsudkem,** a to i u okresních soudů, a **zastaví** další řízení (§ 181. I. a 182. I.). Proti tomuto rozsudku je připustno odvolání (§ 476., 518.) i dovolání (§§ 521., 542.).

K rozsudku o obraně sporu překážející dojde i v těch případech, když soud vysloví k obraně žalovaného, že mu žalobce dosud nezaplatil útraty předešlého řízení ve prípadech §-u 180. č. 7. neb jistotu žalobní ve případě §-u 180. č. 8. Ale nedojde tu také hned k zastavení dalšího jednání. Soud musí tu totiž poskytnosti žalobci 8 denní lhutu, počínající od **právoplatnosti** rozsudku, k dodatečnému zaplacení útrat resp. ku složení jistoty.

Zjistí-li naproti tomu soud nedostatek procesní způsobilosti neb zákonného zastoupení, nerozhodne o této překážce sporu hned rozsudkem, nýbrž pokusí se o odstranění této vady ve smyslu §-u 75. a teprve, když by se to nepodařilo, zastaví další řízení rozsudkem. Tak dlužno zajisté nepřesné znění (snad zaviněné jen nepřesným překladem) §-u 181. odst. 1. doplnili z §-u 75., zejména jeho odst. 3.

2. Jednání o překážkách sporu může ovšem vésti také k **odmítnutí** jich. Také toto odmítnutí stane se u sborových soudů **rozsudkem,** avšak u okresních jenom **usnesením** (§ 181. I.). Proti tomuto usnesení není pak samostatného prostředku; neboť zákon nařizuje, aby u okr. soudu bylo ve případě odmítnutí obran vždycky ihned pokračováno ve věci hlavní (§ 181. odst. 3.) a dovoluje opravný prostředek proti onomu usnesení jen zároveň s opravným prostředkem podaným proti rozhodnutí této věci hlavní (§§ 181. a 401. posl. odst.).

Proti rozsudku sborového soudu odmítajícímu obrany sporu překážející, je ovšem připustno odvolání (§§ 476., 499.) i dovolání (§§ 521., 542.). Ovšem ale může i u sbor. soudů žalobce po odmítnutí obran navrhnouti, aby soud ihned pokračoval ve věci hlavní **nečekaje na právoplatnost** rozsudku o obranách učiněného (**Gottlův** překlad mluví v § 181. odst. 3. o »usnesení«,

což je v odporu s odst. 1. týtož §-u). Návrhu tomuto **musí** pak soud vyhověti (§ 181. odst. 3.). Nebude-li takový návrh učiněn, musí soud vyčkati, až jeho rozsudek, odmítající obrany, jež sporu překážejí, nabude moci práva; teprve potom nařídí nový rok, jenž bude buď určen k vzepření žalovaného ve smyslu §-u 185. a zároveň hned k jednání ve věci hlavní — to stane se tenkráte, když žalovaný dosud svého návrhu ve věci hlavní neučinil — aneb jen k jednání ve věci hlavní, jestliže žalovaný už zmíněný návrh učinil (§ 192.). Tak tomu bude zajmena tehdy, když žalovaný vznesl obranu sporu překážející výminečně (§ 180. odst. 1.) až po tom, když už se do sporu pustil.

V ostatních případech může ku vzájemnému návrhu žalovaného (§ 185.) dojíti teprve tehdy, když je otázka obran sporu překážejících vyřízena (§ 191. odst. 1.).

3. Tento vzájemný návrh žalovaného je nutnou součástkou prvého roku všude tam, kde nebyl spor ani odklizen ve smyslu §-u 191. odst. 1. ani řízení nebylo zastaveno pro překážky sporu žalovaným uplatňované, nebo soudem z moci úřední seznané. Musí býti učiněn jak u soudů sborových, tak i u soudů okresních prve, než-li může býti jednáno ve věci hlavní. Jenom forma tohoto návrhu je u okr. soudů jednodušší (ústní přednes a zápis do protokolu). Jde tedy v podstatě o formální a abstraktní — neboť netřeba nijakých důvodů — projev žalovaného, jímž odporuje se návrhu žalobcovu, podobně asi, jako byla v římském procesu legisakčním litis contestatio.

Tím je také prvý rok zpravidla skončen. To, co následuje, už není součástkou prvého roku, nýbrž je jednáním o věci hlavní, i když se k němu přejde ihned při témže roku. Tomu tak je **zpravidla u okr.** soudů, lečby obě strany souhlasně žádaly, aby byl k meritornímu jednání ustanoven zvláštní rok, aneb soud to nařídí i k návrhu jen jedné strany aneb z moci úřední, což však může učiniti jen tehdy, mají-li strany, nebo jejich zástupci bydliště v místě soudu (§ 191. odst. 4.).

U sborových soudů však platí naopak jako pravidlo, že nutno jednati o věci hlavní teprve při zvláštním nově nařízeném roku (§ 191. odst. 1. a 2.). Jenom **výjimečně** může i sbor. soud pokračovati hned při prvém roku ve věci hlavní, když o to souhlasně žádají obě strany aneb to navrhne jen jedna strana, ale jde o případ nutný (§ 191. odst. 3.). Ustanovení tato ovšem předpokládají, že nejde tu o případy, o nichž jedná § 181. odst. 3.

IV. Nová žaloba a žaloba navzájem. Vždycky ovšem nebude prvý rok ještě skončen vzájemným návrhem žalovaného ve věci hlavní učiněným. Neboť může dojíti i potom ještě při prvém roku buď k podání nové žaloby se strany žalobce, aneb k podání žaloby navzájem se strany žalovaného (§ 189.).

Žalobce je k tomu oprávněn: a) má-li nová žaloba týž. předmět jako žaloba puvodní, b) aneb souvisí-li nová žaloba s touto, c) jde-li o určení existence neb neexistence předurčujícího právního poměru.

Žalovaný muže při prvém roku podati žalobu navzájem ve případech b) c) a kromě toho i tehdy, mohlo-li by žaloby jeho býti použíto i k obraně, zejm. tedy, jde-li o vzájomnou pohledávku kompensabilní.

Zákon mluvě (v případech pod b) o souvislosti, nevyznačuje nijak, že by byla míněna jen souvislost právní. Nezdá se proto obmezení, jež činí v té příčině **Gottl** (str. 156.), býti zákonem odůvodněno.

Ani nové žalobě žalobcově ani žalobě navzájem není na překážku u sbor. soudů, že by předmět jejich podle věcné příslušnosti patřil vlastně k soudům okresním (§ 189. odst. 3.).

Žalobu navzájem usnadňuje kromě toho zákon ještě tím: a) že může býti i u soudů okresních zažalována pohledávka žalovaného, která by podle své výše patřila vlastně k soudům sborovým, hodí-li se tato pohledávka ku kompensaci a zbytek její, pokud převyšuje pohledávku žalobcovu, náleží k věcné příslušnosti soudů okresních (do 2500 resp. 5000 K) (§ 189. odst. 4.); b) že nevadí žalobě navzájem nepříslušnost místní, leč že by se nemohl tomuto soudu žalovaný ani výslovně podrobiti (§ 189. posl. odst. a §§ 45., 50.).

Co do **formy,** v jaké dochází k nové žalobě neb k žalobě navzájem při prvním roku, platí ta zvláštnost, že stačí, aby žalobce, po případě žalovaný tuto novou žalobu t. j. označení práva, o něž ji opírá, a nároku, o němž chce míti rozhodnuto (§ 129. č. 3.), při prvém roku ústně přednesl a u sborových soudů spis obsahující tyto údaje k protokolu přiložil, u okresních soudů pak svůj ústní projev dal protokolovati. Tím vznikají také co do nových nároků účinky rozepře zahájené (§ 147 posl. odst.).

O nové žalobě může pak býti při témže roku hned konán rok ku zahájení sporu o ní (tedy jaksi nový neb obnovený prvý rok) a po něm hned pokračováno ve věci hlavní, což se doporučuje zéjmena tehdy, když původní prvý rok už pokročil k projednávání věci hlavní (u okr. soudů zpravidla, u sbor. však jen výjimečně §§ 191. odst. 3. a 4.), aneb, když k nové žalobě neb ku žalobě navzájem vůbec, došlo až při jednání o věci hlavní. Neboť žaloby tyto jsou přípustny nejenom při prvém roku, nýbrž až do konce ústního jednání v prvé instanci (§ 189. odst. 1., 494.). V takovýchto případech tedy není třeba vůbec, aby se nová žaloba neb žaloba navzájem žalovanému dodávala písemně (§ 190. odst. 1.).

Jenom tehdy, není-li odpůrce přítomen — tedy zmeškal-li prvý rok neb pozdější meritorní jednání — bude nutno novou žalobu resp. u okresních soudů opis protokolu tomuto odpůrci

dodati a jej k novému prvému roku o ní obeslati (§ 190. odst. 2.). Po jeho skončení může soud podle okolností přikročiti hned také k jednání o věci samé (§ 190. odst. 3.).

K takové žalobě v nepřítomnosti odpůrcově podané žalovaným při prvém roku může dojíti zejmena podle § 186. posl. odst., vezme-li žalobce svou žalobu zpět, aneb podle § 439. posl. odst., nedostavil-li se žalobce k prvému roku.

V. Rozdíly od rak. c. ř. s. Seznavše podstatu a úkoly prvého roku podle uher. c. ř. s., můžeme přikročiti k jeho podrobnější charakteristice i kritice a ku srovnání s prvým rokem podle rak. c. ř. s.

Prvý rok podle uher. c. ř. s. je formalističtější, ale i obsažnější než prvý rok podle rak. c. ř. s. **Formalističtější potud,** že se předpisuje **i forma** jednotlivých projevu stran (§§ 178., 185.) i pořadí, v jakém za sebou ty které úkony jdou: projev žalobcův, po něm hned obrany žalovaného sporu překážející, jednání a rozhodnutí o nich a pak vzájemný návrh žalovaného ve věci samé. Naproti tomu je prvý rok podle rak. c. ř. s. méně formalistický, ačkoli zákon také vypočítává (§ 239.) úkony, pro něž je prvý rok určen, nepředpisuje — kromě ústního přednesu ovšem, jenž je nutným dusledkem ústnosti jednání — ani zvláštních forem ani zvláštního pořadí. Pokud jde zejmena o t zv. privilegované obrany, neustanovuje zákon, v kterém okamžiku musí býti ohlášeny, připouště-je je až do konce prvého roku. A nežádá ani, aby žalovaný se nějak výslovně neb formálně pustil do sporu, předpokládaje takovouto vuli žalovaného vždy tenkrát, když při prvém roku nedošlo ani k odklizení sporu, ani k jinakému jeho ukončení čili, jak se vyjadřuje § 243., když se podle výsledku prvého roku jeví nutným, aby bylo nařízeno ústní přelíčení.

Obsažnější je uherský prvý rok potud, že se při něm musí hned jednati a rozhodovati o obranách, jež překážejí rozhodnutí ve věci samé. Obrany tyto nepřekážejí, jak by se podle jejich označení v zákoně zdálo a jak tomu bylo v římském právu, tomu, aby spor mezi stranami vubec vznikl, nýbrž překážejí tomu, aby mohl soud vydati rozhodnutí **ve věci samé.**

Spor mezi stranami vzniká, i když byly předneseny, ale vede se jen o těchto obranách, nikoli o věci hlavní. I v tom je uherský c. ř. s. důsledný, vycházeje z theoretického názoru, že dokud není rozhodnuto o zmíněných obranách, nelze se ani pustiti do projednávaní ve věci hlavní. K tomu lze přikročiti teprve tehdy, když bylo právoplatně rozhodnuto, že jsou obrany řečené neodůvodněny.

Tato úprava má svoji výhodu v tom, že předejde se tomu, aby soud se zbýval věcí hlavní zbytečně; tak by tomu bylo tehdy, když by potom obraně žalovaného musil vyhověti. Naproti tomu má však vážnou nevýhodu v tom, že poskytuje žalovanému zcela pohodlný a neomylný prostředek, jak by do-

sáhl značného prutahu sporu. Stačí prostě uplatniti nějakou překážku sporu a soud musí o ní »ihned a odděleně od věcí hlavní jednati« a to ovšem tak dlouho, až bude moci o důvodnosti této obrany také rozhodnouti. Není zajisté žalovanému těžko, věc zaříditi tak, aby se toto rozhodnutí nemohlo státi hned při jediném stání.

Ze zásady, že musí býti o obranách častěji zmíněných a žalovaným hned po přednesu žaloby přednesených jednáno a rozhodováno hned a odděleně od hlavní věci, není v uherském zákoně, pokud jde o **prvou** instanci a řízení **řádné,** žádné výjimky. Lze-li se již z tohoto předpisu zákona obávati, že bude mnohé žalované sváděti k tomu, aby činili obrany sporu překážející lehkomyslně a jen za účelem spor protáhnouti, je toto nebezpečí u sborových soudu ještě stupňováno jiným předpisem zákona. Totiž tím, že dlužno o obranách těch rozhodnouti vždy — ať se jim vyhoví nebo se odmítnou — **rozsudkem,** proti němuž se připouštějí opravné prostředky, odvolání i dovolání. Tím se tedy poskytuje žalovanému, jenž nepořídil se svými obranami v prvé instanci, další a vydatný prostředek, jak věc co nejdukladněji protáhnouti a jednání ve věci hlavní oddáliti. Těchto dusledku, zdá se, se i uherský zákonodárce ulekl a proto je v § 181. odst. 3. zmírňuje tím, že nařizuje, aby po odmítnutí obran bylo u okresních soudu **vždycky** a u sborových soudu k **návrhu** žalobcovu nařízeno hned pokračování ve věci hlavní. Ale dusledným byl pohříchu jen u okresních soudu, kde předpisuje jednak, aby rozhodnutí o obranách, žalovanému nepříznivé, stalo se ve formě **usnesení,** jednak, aby bylo lze si proti němu stěžovati jen zároveň s opravným prostředkem podaným ve věci hlavní (§ 181. odst. 1. a posl.). U **sborových** soudu sice dovoluje, aby se o věci hlavní jednalo k návrhu žalobcovu hned a nevyčkávalo právní moci rozsudku, jímž byly obrany sporu překážející odmítnuty. Ale tím, že zákon připouští, aby se současně jednalo ve **vyšších** instancích o opravných prostředcích podaných žalovaným proti onom rozsudku a zároveň **v prvé** instanci hned o věci hlavní, odnímá svému ustanovení (§ 181. odst. 3.) veškeru cenu. Především činí pochybným, kdy se žalobce odhodlá učiniti návrh na pokračování ve věci hlavní, když neví, jestli vyšší instance obranám žalovaného přece nevyhoví. Ale i kdyby žalobce nebezpečí, až mu z toho hrozí, nedbal, uvádí se soud prvé instance do prazvláštního postavení: má, projednav věc hlavní mezi tím, co vyšší instance se zabývají ještě otázkou připustnosti obran, vydati rozsudek ve věci hlavní či má s ním počkati, až bude o obranách právoplatně rozhodnuto? Učiní-li prvé, co se stane s jeho rozsudkem, když po něm dojde ho rozhodnutí vyšší instance, jímž se obranám žalovaného vyhovuje? Učiní-li druhé, jaký prospěch má žalobce ze svého návrhu, když soud ve věci samé nemůže rozhodnouti na základě čerstvých dojmů čerpaných z ústního přelíčení a

když snad mezitím, prve než bude se moci rozhodnouti ve věci hlavní, některý ze soudců odpadne (§ 392.)? Tyto všechny potíže, k nimž vede ustanovení uher. c. ř. s., svědčí o tom, že věc není upravena na základech zdravých.

Načrtneme-li si, jak upravuje tytéž otázky rak. c. ř. s., vyniknou samy sebou zásadní rozdíly. Podle něho se při prvém roku rozhoduje ve zcela úzkých mezích, totiž toliko o těchto věcech: o návrhu na žalobní jistotu, o přípustnosti změny žaloby, o procesní nezpůsobilosti a nedostatku zákonného zastoupení a konečně o nepříslušnosti prorogací nezhojitelné, přišel-li na ni soudce **z moci úřední** (§ 239. odst. 3.). O t zv. privilegovaných obranách žalovaným při prvém roku ohlášených (nepříslušnost, nepřípustnost pořadu práva, rozepře zahájená neb právoplatně rozsouzená) se při prvém roku vůbec nejedná, obrany tyto se při něm jenom **ohlašují,** nic více. Ale ony také neopravňují žalovaného, aby k vůli ním odpíral snad povinnost pustiti se do věci hlavní (§ 260.). Zákon ovšem nařizuje, aby rozhodnutí o těchto obranách, jež bude míti vždy formu pouhého usnesení, stalo sa po předchozím ústním jednání (§ 261. odst. 1.), ale ponechává jinak soudu naprostou volnost, chce-li toto ústní jednání provésti úplně odděleně od věci hlavní, či až při ústním přelíčení, a tu opět zvlášť či zároveň s věcí hlavní. Projednal-li ji při ústním přelíčení zvlášť a dospěl k jejímu odmítnutí, může ihned přikročiti k jednání a rozhodnutí věci hlavní, při čemž pojme svoje odmítavé rozhodnutí do rozsudku konečného, což má na opravné prostředky týž vliv jako je výjimečně ustanoveno pro soudy okresní v § 181. posl. odst. uher. c. ř. s. (§§ 260., 261. rak. c. ř. s.).

Úprava rak. c. ř. s. má tyto přednosti: a) odnímá žalovanému už napřed možnost docíliti svými obranami pohodlně průtah sporu a oddáliti jednání ve věci hlavní. Zákon svým výslovným ustanovením, že žalovaný k vůli svým obranám nesmí odpírati povinnost k jednání ve věci hlavní (§ 260. odst. 1.), potlačuje už napřed všelikou špekulaci žalovaného na oddálení jednání ve věci hlavní a účinně tlumí chuť k lehkomyslnému uplatňování obran, o nichž je řeč. Vede tedy zákon i tady žalovaného k uvažování a varuje před lehkomyslností.

b) Dává soudu možnost přizpůsobiti se způsobem jednání a rozhodování o obranách těchto jednotlivému případu: vidí-li soud, že obrana je patrně odůvodněná, může naříditi ihned po prvém roku odděleně projednávání a rozhodnutí o ní; zdá-li se mu obrana sice závažnou, ale věc celkem ještě ne zcela jasnou, vyčká odpovědi žalovaného na žalobu, v níž tento musí pak uvésti také veškery skutečnosti, o něž svou obranu opírá, a nabídnouti důkazy o nich (§ 243. odst. 2.); podle toho se pak soud rozhodne pro to, má-li nyní, ještě před ústním přelíčením, o obranách žalovaného jednati odděleně, či má-li si jednání o nich ponechati až do ústního přelíčení. A i při tomto ústním přelí-

ření může nařiditi, aby strany jednaly nejen o obranách, nýbrž hned také ve věci hlavní; jednal-li pak zde soud napřed jen o obranách a došel k jich odmítnutí, **může** ihned — třeba i z moci úřední — přejíti do jednání ve věci hlavní, ale ovšem **nemusí** tak učiniti, i kdyby to bylo navrhováno, má-li o správnosti svého rozhodnutí, učiněného o obranách, pochybnosti. V tomto případě vyčká raději, až bude jeho rozhodnutí právoplatným, čímž si ušetří snad — jak by se později ukázalo, kdyby vyšší instance byla v otázce důvodnosti obran jiného mínění než on — zbytečné projednávání i rozhodování ve věci hlavní. Uher. c. ř. s. je i ve svém § 181. odst. 3, jímž se přibližuje k této úpravě rakouského c. ř. s., méně výhodný potud, že nařizuje **obligatorně**, aby soud, odmítne-li obranu, přešel k jednání ve věci hlavní, a to u okresních soudů vždycky, bezvýjimečně, u sborových soudů pak, jestli to navrhuje žalobce. Tím se donucuje tedy soud k projednání věci hlavní, i když by si sám přál, poněvadž věc je pochybnou, aby bylo nejprve právoplatně rozhodnuto o obranách, a i když se pak ukáže, že bylo jednání ve věci hlavní zbytečné.

Je nepochybno, že ustanovení rak. c. ř. s. jsou mnohem pružnější, ponechávají soudu mnohem volnější pole k samostatnému uspořádání řízení a rozhodování o obranách a tím i možnost, přizpůsobiti se jednotlivému případu.

c) I tam, kde rozhoduje se i podle rak. c. ř. s. o obranách odděleně a nepřejde se hned po jich odmítnutí k věci hlavní, je jednodušší a výhodnější rozhodování ve formě prostého **usnesení** než ve formě rozsudku. Souvisí s tím dále i to, že bude-li toto usnesení potvrzeno druhou instancí, je tím už dosaženo právoplatnosti (§ 528), a že i samo řízení rekursní je mnohem rychlejší než řízení o odvolání neb dovolání.

Měl-li bych se tudíž vysloviti o tom, které instituci prvého roku z obou práv, o nichž tu řeč, slušelo by dáti přednost, nerozmýšlel bych se z důvodů shora a naznačených rozhodnouti se i v této otázce pro úpravu rakouského c. ř. s. A je opravdu ku podivu, že uherský zákonodárce, jenž ve svém »roku k zahájení rozepře« postupoval samostatně, nemaje za vzor právo německé, poněvadž toto prvého roku vůbec nezná, upravil věc tak nejednotně a nevhodně. Snad zde byla jakási snaha po originalitě, snad i z důvodů politických touha uplatniti dualismus i po stránce právní — ale na prospěch věci to není. Zákonodárce uherský čerpal ovšem i z rakouského c. ř. s., ale snažil se i tu vytknouti rozdíly — ne na prospěch věci. Tomu je tak, jak jsme viděli, i ve příčině § 181 odst. 3 i — jak sluší dodati, — ve příčině odstavce následujícího (4) téhož §-u. Zde totiž přejímá uherský zákon z rakouského ustanovení, že lze jednati o obranách ve spojení s věci hlavní a pojmouti odmítavé rozhodnutí o nich do rozsudku konečného, ale připouští to jen jako výjimku, vázanou na dvě podmínky: jednak, že žalovaný obrany své

přednesl až po tom, když se už pustil do věci hlavní, jednak, že žalobce učinil příslušný návrh. Je to tedy jen nové rozmnožení pestré kasuistiky uher. c. ř. s. a další doklad o nepohyblivosti, jakouž uher. c. ř. s. soudu v těchto směrech ukládá.

VI. Úvahy de lege ferenda.

Výsledkem, k němuž jsem dosud dospěl, neshostil jsem se však svého úkolu zcela. Dospěl-li jsem k úsudku, že by bylo při příštím sjednocení procesního práva dáti přednost úpravě prvého roku, jaké se mu dostalo v rak. c. ř. s., před úpravou v právu uherském, zbývá ještě úkol další, totiž uvážiti, doporučuje-li se v budoucnosti vůbec setrvati při instituci prvého roku.

Otázka tato, jež se zdá theoretikovi na první pohled téměř kacířskou, poněvadž se dotýká procesního zařízení, jež bylo podle jednohlasného úsudku odborníků chloubou rak. práva procesního a v cizině budilo závist i snahu po napodobení, zasluhuje nicméně bedlivého a nepředpojatého posouzení. A to proto, že byla vyslovena právě těmi, kdož mají denně příležitost uvědomovati si bezprostřední účinky instituce naší v životě právním — totiž soudci samými. Byl to »Svaz českoslov. soudců«, jenž vyslovuje ve svém memorandu, vztahujícím se na reformu c. ř. s., požadavek zrušiti u sborových soudů —nikoli u okresních — prvý rok vůbec.

A již v r. 1913 čteme zcela podobný o téměř o tytéž důvody opřený požadavek v časopise »Jurist. Blätter (str. 292). V »Soudcovských listech« (č. 3 z r. 1920 soudce **Krcha** požadavek ten rovněž blíže odůvodňuje. Nesluší ostatně přezírati, že v r. 1911 už **Petschek** — sám theoretik — navrhuje **fakultativní** odstranění prvého roku, nelze-li míti za to vzhledem »k povaze předmětu sporu aneb osobním poměrům stran, že budou při prvém roku činěny návrhy, k nimž je prvý rok určen« (Zuständigkeitsfragen, 140 násl.) Z projevu uvedených dlužno souditi, že právě v kruzích soudcovských se nepříznivé účinky prvého roku pociťují všeobecně a že tyto nepříznivé účinky nejsou na druhé straně vyváženy dostatečně výhodami, jež chtěl zákonodárce prvým rokem právě soudům sjednati. Vždyť jsou to právě soudcové sami, již **popírají** výhodnost jeho.

Hlavním úkolem prvého roku (podle rak. c. ř. s.) je zjistiti věci, v nichž dojde k dalšímu spornému jednání, a zbaviti se ostatních; vedle toho pak upozorniti soud na jisté závady rázu procesního, jež brání meritornímu rozhodnutí věci. Ve zcela obmezené míře se při prvém roku také projednává a rozhoduje o některých otázkách: při pojmenování auktora, jistotě žalobní, změně žaloby, procesní nezpůsobilosti a nedostatku zákonného zastoupení, konečně o nepříslušnosti nezhojitelné, shledá-li ji soudce první rok řídící z moci úřední.

Odpůrci prvého roku z řad soudcovských tvrdí, že hlavního i zmíněného vedlejšího úkolu prvého roku lze dosíci snáze i **bez něho.** A poněvadž jednání a rozhodování o pojmenování auktora a o žalobní jistotě — případy to velmi řídké — samo o sobě zajisté neospravedlňuje, aby se činil prvý rok **pravidlem** snad jen k vůli nim, a rozhodnutí o ostatních shora zmíněných otázkách — také velmi vzácných — dojde-li k němu, děje se zpravidla **mimo** první rok, bývá, prý, prvý rok v soudní praksi ve velmi řídkých případech něčím více než formálním, fádním aktem stanovení lhůty k podání žalobní odpovědi«, význam prvého roku se prý scvrká vlastně na to, že se »koná čistě formální, zbytečný, vlastní projednání sporu zdržující a spor zbytečně a někdy citelně zdražující soudní akt, který soudce i strany okrádá o čas a tyto nad to ohrožuje nebezpečím kontumace« (Krcha). O tom, jak se prvým rokem soudy zkracují o drahocenný čas, podává **Lamm** v Jur. Bl. 1913 (str. 292) příklad na zem. a obchodním soudě ve Vídni vypočítávaje, že při 3 minutovém trvání prvého roku v jedné věci přicházejí tyto soudy v roce o plných 142 pracovních dnů (počítaných po 8 hod.)

Hlasy tyto musí zajisté přiměti i toho, kdo s hlediska theoretického byl dosud přívržencem prvého roku, k přemýšlení. Dnes, kdy vidíme ohromné břemeno, pod nímž naše soudy úpí a jež již hrozí katastrofou, musí každému příteli soudnictví záležeti opravdu také na každé minutě, již možno soudům ušetřiti a na tom, aby byly zbaveny všeho, co pociťují jako pouhou formalitu připravující je o čas.

Jde jen o to, jestli lze opravdu dosíci účelu, k němuž je určen prvý rok, i **bez něho.** V té příčině navrhují se tato opatření: Sborový soud vyřídí žalobu — není-li závad v § 230 uvedených — tím, že dodávaje žalobu žalovanému určí mu lhůtu k odpovědi na žalobu, při čemž jej poučí o nutnosti zastoupení advokátem a o následcích zmeškání této lhůty.

Zmešká-li tuto lhůtu, bude vydán k návrhu žalobcovu rozsudek pro zmeškání ve smyslu nynějšího §-u 398 odst. 1; nebyl-li návrh tento učiněn v čas, jenž by se mohl zákonem stanoviti, nastal by klid řízení.

Podá-li žalovaný odpověď včas a má-li proti žalobě také obrany privilegované, uvede je v odpovědi, a to, pokud jde o nepříslušnost zhojitelnou, pod následky praekluse; v odpovědi své uvede pak skutečnosti a průvody jednak k odůvodnění těchto obran sloužící, jednak i věci samé se dotýkající. Soud pak má zde už také podklad pro rozhodnutí způsobu, jakým má o nich jednati (zda odděleně či až při ústním přelíčení). Jde-li o procesní nezpůsobilost neb nedostatek zákonného zastoupení, stačí i tu upozornění na tyto vady v odpovědi žalobní k tomu, aby soud o nich dále z moci úřední jednal a po případě i rozhodnul (§§ 6, 7 c. ř. s.). Ve všech těchto případech lze se tedy bez prvého roku obejíti.

Nelze se beze stání obejítí toliko při pojmenování auktora, jistotě žalobní, smíru a uznání. V prvých dvou případech by bylo lze předepsati, že nechce-li žalovaný těchto prosředků užiti, musí učiniti do jisté lhůty návrh na určení roku, jenž by sloužl pak jen k jejich projednání. Totéž lze učiniti, když by se strany dohodly na smíru; ostatně zde by stačil stranám ku smíru ochotným předpis §-u 433 c. ř. s., jehož vydatné použití stranami v praksi bylo by velmi žádoucím. A kdo uznává nárok žalobcův, pokusí se buď o smír ještě před prvým rokem aneb nepodá odpovědi. Všechny tyto případy zajisté nemohou o sobě trvání na prvém roku ospravedlniti.

Žalobu vzíti zpět bez souhlasu žalovaného bylo by lze žalobci až do podání odpovědi podle analogie dnešního §-u 552 odst. 4.

Návrhy tyto ovšem by měly pro žalovaného za následek, že by si musil hned po dodání žaloby zříditi advokáta; ale v tom netřeba zajistě spatřovati vadu, když i dnes pro stadium po prvém roku musí býti nutně zastoupen advokátem a když úprava dnešní, kdy žalobce musí býti už při žalobě zastoupen advokátem a bude jim tudíž zastoupen zpravidla i při prvém roku, žalovaný však nikoli, sotva odpovídá zásadě rovnosti stran. Další námitkou by mohlo býti, že se zde činí vydání rozsudku pro zmeškání **bez předchozího ústního jednání** pravidlem. Ale přes tuto námitku lze se přenésti vzhledem k tomu, že t. zv. ústní jednání při prvém roku, jde-li o zmeškání, je jenom zdálivé a že i dnešní § 398 připouští vydati rosudek pro zmeškání bez ústního jednání. Žalobce mohl by zmeškati jenom ústní přelíčení, k němuž by bylo snad nařízeno zvlášť k projednání (jenom) procesních obran v odpovědi žalobní uplatněných. Ve případě prvém bylo by postupovati podle zásad dnešního §-u 399, ve druhém bylo by nutno jednati o obranách a rozhodnouti o nich i v nepřítomnosti žalobcově, čímž by se dnešní stav, jak je upraven v § 398 odst. 2—4., a proti němuž zéjmena ostře vystoupil **Skedl** ve svém spisku »Zur Zivilprozessreform« (str. 37. násl., jenom pod statně zlepšil.

Ale tím, že by žalovanému se vzala možnost dosíci rozsudku pro zmeškání žalobcovo, nebyl by právní řád nikterak zhoršen, spíše naopak. Neboť tam, kde žaloba sama svým obsahem je neodůvodněna aneb skutkové údaje její vyvráceny důkazy, jež má soud po ruce, byla by stejně zamítnuta (§ 396). Odstráněny by byly toliko případy takové, kdy žalovaný náhodného zmeškání žalobcova **využije** prostě k tomu, že údajům žalobním odporuje, tím pak soud donutí, aby tento negativní projev žalovaného »měl za pravdivý«, i když je v hloubi srdce svého naprosto přesvědčen, že projev je vylhaný, a by na tomto vylhaném projevu žalovaného vyslovil rozsudkem pro zmeškání zamítnutí žaloby — v převážné míře ovšem proti

pravdě, právu a spravedlnosti. Odstraniti už v zárodku tyto případy, jež bývají někdy napraveny teprve navrácením v předešlý stav, ale někdy zůstanou vůbec nenapraveny pro příliš přísné podmínky §-u 146, bylo by právu procesnímu jistě jen na prospěch, poněvadž bylo by o jeden případ méně, kdy forma může zabíti právo. Právo procesní se ovšem nemůže obejíti bez ustanovení o následcích zmeškání, ale musí se snažiti, aby byly vyloučeny aneb alespoň na míru co možná nejmenší obmezeny případy, kdy ku zmeškání připínají se účinky odporující pravdě a právu. A v té příčině nesluší přehlížeti ani zákonodárci dvojí: jednak, že nebezpečí zmeškati **stání** je mnohem větší, souvisejíc s četnými na vůli zmeškavšího nezávislými okolnostmi světa vnějšího, než nebezpečí zmeškati **lhůtu,** jednak, že zmeškání toho, kdo svou žalobu projeví vůli domáhati se rozhodnutí soudního, je mnohem nápadnější a nabádá tudíž k větším opatrnostem než zmeškání žalovaného. Oběma těmto hlediskům by bylo úpravou, jak ji navrhují českoslovenští soudcové, vyhověno lépe než je tomu dnes.

Při úpravě, jak ji navrhuje »Svaz čsl. soudců«, bylo by pamatovati ještě na dvě námitky. Mohlo by se říci: Ukládá-li se žalovanému odpověď na žalobu ihned při dodání žaloby, bude musiti tento odpovídat na žalobu, tedy i na věc hlavní, ačkoli je přesvědčen, že jeho obrany procesní jsou tak pevně odůvodněny, že k jednání o věci hlavní ani nedojde, poněvadž jim bude musit býti vyhoveno. Dnes může je prostě ohlásiti při prvém roku a vyčkati i rozhodnutí o nich, aniž odpověď na žalobu vůbec podá. K tomuto dlužno připomenouti: Jde-li o takové případy, nemusi by zajisté žalovaný ani ve své odpovědi pouštěti se do věci hlavní a mohl by se obmeziti toliko na skutečnosti a průvody, jež se vztahují na procesní obrany. Ovšem ale činil by to potom, tak jako dnes, na svoje nebezpečí: budou-li jeho obrany přece odmítnuty, byl by z jednání o věci hlavní vyloučen a byl by návrhu žalobcovu vydán rozsudek pro zmeškání.

Druhá námitka, která ovšem stihá i právo dnešní, by mohla býti ta, že by žalovaný podával odpověd žalobní, i když **věčně** proti údajům žaloby ničoho nemá, ale žalobě se staví na odpor jen z **důvodů právních.** Zde nemá vlastně žalovaný co odpovědí ve vlastním smyslu na žalobu, ale doufá dosísi jejího zamítnutí z důvodů právních. V takových případech by zajisté stačilo, když by žalovaný na místo odpovědi na žalobu učinil ve lhůtě pro tuto předepsané **návrh,** aby bylo ustanoveno hned ústní přelíčení. Bylo by však nezbytně nutno, aby se předešlo zneužívání toho k průtahům sporu, zákonem stanoviti, že žalovaný, volí-li tuto cestu, uznává celý skutkový opdklad žaloby a nemůže mu již odporovati (Srv. **Petschek,** Zuständigkeitsfragen, 1911, str. 137).

S druhé strany byo by také pamatovati na to, aby nebyly podávány i ve případech jiných takové odpovědi na žalobu, jež

nevyhovují přepisům o obsahu přípravných podání, spokojujíce se s pouhým popřením údajů žalobních a s prohlášením, že ostatní údaje budou učiněny ve zvláštních podáních. Takovýto postup, jenž by se mohl rozšířiti zejm. v dobách, kdy jsou kanceláře advokátní značně zaměstnány, je sice pro advokáty velmi lákavý, ale dlužno mu v zájmu soudnictví zcela energicky čeliti. Dnes jsou soudy v té příčině v pochybnostech; sahá se k užití §u 398 odst. 1, což jde ovšem na úkor žalovaného, jenž nemá přece pykati za chyby svého advokáta, aneb k §-u 179, jehož podmínky však nebudou vždy dány, aneb k §§ 84 a 85. Postup posléze uvedený, jejž schválil také nejv. soud vídeňský (Note Ztschrf. c. 47-1916), spojený s použitím §-u 49, nejlépe vyhovuje.

Než úvahy tyto vedou poněkud dále, než jsem zamýšlel. Ale tolik lze zajisté říci, že návrhy na zrušení prvého roku u soudů sborových budou musiti býti vzaty při příští reformě procesního práva zcela vážně v úvahu. U okresních soudů, kde je prvý rok předepsán jenom fakultivně, plní svou úlohu zcela uspokojivě dle zkušeností soudu a nelze se bez něho obejíti tam, kde se nedoporučuje nařiditi ihned ústní přelíčení; neboť není tu odpovědi na žalobu. **Příště dále.**

Plenárne rozhodnutia (decizie)

býv. uh. kr. Curie v trestných veciach až do r. 1911.

Preklad opatril hl. št. zást. Dr. Kissich.

1. Trestný čin spáchaný pred pôsobnosťou uh. tr. z., ktorý dľa zákona alebo právneho pravidla v dobe spáchania zakladal prestupok ľahkého ublíženia na tele a skrze 301. § tr. z. kvalifikovaný je za prečin ťažkého poťažne ľahkého ublíženia na tele: ohľadom na 2. § tr.z., ktorý z ustanovení starého a nového zákona nariaďuje použiť najľavnejšie, treba kvalifikovať za prestupok ľahkého ublíženia na tele a druh trestu má byť určený v zavretí.

3. Premlčanie alebo nepremlčanie trestnosti prečinov, ktoré dľa 2. § tr. z. kvalifikované sú za prestupok, sa počíta dľa v zákone ustálených pravidiel o premlčaní prestupkov (31. § prestupkového tr. z.).

4. Dlhé trvanie vyšetrovacej väzby bez viny obvineného treba započítať, ale pod týmto započítaním neslobodno rozumeť, aby tak dlhý čas trestičného lebo žalárového trestu bol uznatý za odpykaný, koľký čas obvinený strávil vo vyšetrovacej väzbe, ačkoľvek aj bez svojej viny.

5. Ustanovenia 284. § tr. z. ani v tom páde sa nevzťahuje na takú vydatú ženu, ktorá za trvania svojho manželstva narodené svoje dieťa usmrtí, keď toto nie so svojim manželom, ale za trvania stavu manželského alebo pred uzavretím sňatku s druhým splodila: z čoho nasleduje, že taká žena dľa stávajúcich okolností má byť trestaná dľa všeobecných pravidiel, ktoré sa vzťahujú na zločiny proti životu ľudskému.

12. V páde zločinov a prečinov vyrúbená peňažitá pokuta môže byť v smysle 53. §, Čl. z. V. z r. 1878 v medziach zákona a dľa jestvujúcich okolností premenená na jeden lebo viac dní trvajúci trest na slobode, počítajúc jeden deň za 1 až do 10 zlatých.

13. Naprečin ťažkého ublíženia na tele, pochádzajúci z ublíženia viacerých pachateľov, keď sa nedá zistiť, kto lebo ktorí ťažké ublíženie zapríčinili netreba upotrebiť 308. § ale 302. § tr. z.

14. V páde 343. § tr. z. odvolanie návrhu, súkromnou stránkou podaného sa nevzťahuje na spolupachateľov, ktorých treba stíhať z úradnej moci.

17. Keď niekto finančnému strážnikovi v pravidelnej rovnošate, keď vo veciach, ktoré dľa zákona a služobných pravidiel do oboru jeho pôsobnosti patria, bárs aj bez zvláštneho poverenia a vyslania pokračuje, v úradnom pokračování násilím lebo nebezpečným vyhrožovaním prekáža, alebo ho donúti k niečomu, alebo tou skutkom ublíži, spácha zločin dľa 165. § prípadne 168. § tr. z. — Upotrebení 165. § poťažne 168. § tr. z. neprekáža tá okolnosť, že finančný strážnk s účinkovaním dľa všeobecných pravidiel do jeho oboru prislúchajúcim a dľa tohoto pravidla výnimku netveriacim, nebol zvlášť poverený.

18. Súhrnný trest, to jest pomerné uľavenie trestu z ohľadu na nepretržené trvanie trestov za iné činy vymeraných treba pominúť (od toho odhliadnuť) a treba upotrebiť 36. § čl. zák. XXXVII. z r. 1880. Sjednotenie trestu treba ale aj tu podržať s upotrebením najťažšieho trestu na slobode, musí byť primeraná k ťažkosti trestu ťažšieho druhu.

20. Dľa 219. a 221. § tr. z. zločin, poťažne prečin krivého svedectva, tvorí len prísahou potvrdené tvrdenie ohľadom na vec dôležitej nepravdivej okolnosti.

21. Bezprávne opätovné odpredanie nemovitého predmetu a prepísanie vlastníckeho práva toho predmetu v pozemkovej knihe na meno neskoršieho kupca, nakoľko by v tomto páde v 379. § tr. z. uvedené všetky znaky klamstva a tak s jednej stránky úmysel bezprávneho poškodenia, s druhej stránky úmysel bezprávneho zisku boly uskutočnené: s klamstvom spolu, poťažne s týmto ideálnym súbehom trestuhodných činov tvorí aj v 400. § tr. z. ustálený zločin, z čoho dľa ustanovenia 95. § tr. z. nasleduje, že v tomto páde pri vymeraní trestu netreba vždy upotrebiť 383. § tr. z., ale primerane k pádu ustanovenie druhého odst. 400. § tr. z.

23. Skutkovú povahu zločinu všeobecne nebezpečného poškodenia v 434. § tr. z. ustálenú, bez následku skutočného poškodenia zistiť není možno; naproti tomu každý úmyselný čin, ktorým sa s vedomím nebezpečenstva, ktoré z toho povstať môže, bezprostredne započne kazenie dráhy alebo stroja lebo týchto súčiastok, alebo skrze ktorý hoci aj podstata a kvalita poškodená není, poškodenie skrze spoluúčinkovanie niektorej predvídanej fyzickej sily obyčajne nasleduje, ale výsledok mimo vôle pachatel'a nenastal: tvorí pokus zločinu všeobecne nebezpečného poškodenia ustálené v 434. § tr. z.

24. Trestné pokračovanie pre krádež, spáchanú skrze sluhu toho istého hospodára, na škodu druhého sluhu, s ktorým v jednom hospodárstve, poťažne v jednom dome, lebo obchode zamestnaného a v domácnosti skrze spoločného gazdu vedenej žijúceho, môže byť zavedené len na návrh službodárcu alebo poškodeného sluhu. — V tom páde, že dl'a výšuvedených k návrhu oprávnený svoj návrh v zákone určenej lehote odvolá: toto odvolanie má za následok zastavenie trestného pokračovania.

25. V páde tých zločinov a prečinov, pre ktoré dl'a ustanovenia tr. z. trestné pokračovanie môže byť zavedené len na návrh urazenej alebo poškodenej stránky, nakol'ko zákon výnimku neustanovuje, návrh ohl'adom na to môže podať mladoveká urazená stránka, ktorej 16 rokov už minulo, ale mimo toho, od toho neodvisle zákonný zástupca mladovekého na základe otcovskej lebo tútorskej moci. — Keď mladoveký pred rozsudkom odvolá návrh, ktorý v dobe dl'a 112. § tr. z. sám podal, to nevytvára tú možnosť, že pre ten istý zločin lebo prečin v lehote dl'a 112. § tr. z. môže podať návrh jeho spomínaný zákonitý zástupca a naopak. — V páde, keď obidve stránky podaly návrh v lehote zákonom ustálenej a jedna stránka návrh odvolá, to nevylučuje, že by ešte nezavedené pokračovanie nemohlo byť zavedené, poťažne nemá za následok zastavenie trestného pokračovania.

26. Nie prísahou potvrdené, alebo nie na základe v 1. bode, 218. §. tr. z. predpokladaného zákona učinené, hoci aj falošné svedectvo, netvorí zločin, poťažne prečin krivého svedectva.

28. V tom páde, keď vrchnostenskému medzitku vo vybavovaní povinností je tým spôsobom prekážané, že je proti nemu spáchaný zločin lebo prečin ublíženia na tele a keď skrze to prekazenie aj nastane, pachatel' má byť vyhlásený za vinného z trestných činov, ustálených v § 165, poťažne 168 jako i § 301, prípadne § 303. tr. z. a dl'a výslechu v ďalších ustanoveniach hlavy XX. uvedených a z ohl'adu na súbeh trestných činov, proti nemu nie na základe 95. § ale 96. tr. z. majú byť upotrebené všeobecné ustanovenia hlavy VIII.

32. Osočovanie nemôže byť spáchané, keď skutok v 258. § tr. z. označenej kvality bol tvrdený len pred dvoma osobami.

34. Väzeň, ktorý vo väzničných šatoch uprchnul, ohl'adom na tieto, nakol'ko je vyskytnuté dolosné odcudzenie, spácha

krádež; za dolosné odcudzenie sa môže pokladať, keď z príprav k uprchnutiu vysvitne, že úmysel väzňa smeroval k bezprávnemu odcudzeniu šiat; ktorý pád na pr. jestvuje, keď sa dokáže, že jemu do úžitku dané šaty, prádlo, obuv atď. bezprostredne pred uprchnutím zamenil s lepšími, aby si týmto spôsobom lepšie a cennejšie zaopatril a vzal.

35. Keď obecná vrchnosť usnesením vysloví nedôveru obecnému úradníkovi, súd nie je povolaný, aby o pravdivosti lebo nepravdivosti tvrdení, ktoré boly základom usnesenia, lebo proti členovi obecného výboru, ktorý návrh podal, lebo proti väčšine výboru, lebo proti jednotlivým členom výboru následkom pre osočovanie a ublíženie na cti podanej žaloby zaviedol trestné pokračovanie a súdil do toho času, kým sa pre obecné usnesenie vede pokračovanie pred administratívnými vrchnosťami a následkom toho vec neprestala prislúchať k veciam administratívnym.

39. Platenie do rúk, výkonom exekvovania povereného súdneho exekútora, alebo druhého k tomu účelu vyslaného medzítka, len v tom páde sa môže pokladať za prevzaté následkom úradu (poverenia), keď sa prevzatie stane medzi výkonom zabavenia, dražby alebo s touto za rovný pokladaného burzového odpredaju (121. §. čl. z LX. z r. 1881), alebo k odstráneniu ktoréhokoľvek z týchto činov, pri tej príležitosti keď zabavenie, dražba lebo odpredaj úverných papierov maly byť vykonané a zaplatenie bolo v zápisnici o pokračovaní uvedené, alebo keď bol obnos prevzatý ako vadium alebo kupná cena odpredaných predmetov, ktorý dľa zákona, poťažne podmienok dražby bolo treba zaplatiť do rúk exekútora (k. pr. 108. §). Mimo týchto pádov a nasledovne aj v otázke, ktorá zavdala príčinu k tejto decizii (t. j. po skončenom výkone, ale pred dražbou) exekutívne medzítko k prevzatiu zaplatenia výplaty oprávnené neni, nasledovne výplata do jeho rúk složená sa nemôže pokladať za úradne lebo následkom poverenia prevzatú.

40. Tá pravotárska komora, ktorá na základe čl. z. XXXIV. z r. 1874 je príslušná ustáliť, načo majú byť vynaložené na pravotára a stránku vyrúbené peňažité pokuty, môže podať odvolanie proti sudcovskému rozhodnutiu protiviacemu sa prvému odst. 106. §. citovaného zákona.

41. Proti sudcovskému usneseniu o ustálení pravotárskych trov zastupiteľovia sporných stránok môžu podať apelátu v svojom mene.

43. Ustanovenie 338. §. tr. z. a ustanovenia 340. § tr. z. vzťahujúce sa na 338. § treba jednako upotrebiť keď boly predbežné tresty vymerané za zločiny lebo prečiny v 338. §. uvedené, ktoré páchateľ vykonal alebo vykonať sa pokusil; nasledovne tieto ustanovenia treba upotrebiť aj v tom páde: keď neskôr spáchané a predmet odsúdenia tvoriace činy toho druhu od pokusu ďalej nedošly.

44. K utvoreniu zločinu krádeže, na základe shrnutia viac zvláštnych prečinov krádeže cenu 200 K prevyšujúcich, treba upotrebiť 335. § tr. z. bez ohľadu na to, či proti pachateľovi lebo účastníkovi už samo v sebe sa nachádza krádež tvoriaca zločin. Dľa ustanovenia 335. § tr. z. prečiny krádeže alebo prečiny pokusu krádeže proti tomu istému pachateľovi lebo účastníkovi, tvoria len jeden zločin krádeže, bárs aj cena predmetov krádeží na základe shrnutia prevyšuje alebo viacnásobne prevyšuje 200 K.

45. Ponevač ustanovenie druhého odstavca 92. §. tr. z. sa na štátne väzenie nevzťahuje, na miesto tohoto druhu trestu peňažitá pokuta v rozsudku ustálená byť nemôže.

47. Účasť sluhu na krádeži lebo pokusu krádeže na škodu svojho hospodára, spáchanej skrze osobu, ktorá nени v službe hospodára, má byť súdená a trestaná na základe 7. bodu, 336. §. tr. z. Pri tom všetkom toto usnesenie mimo viac otázok netýka sa ani tej ďalšej otázky, že v páde ustálenie trestnosti alebo druhu niektorého činu závisí od istých osobných vlastností a okolností skrze zákon ustálených a táto vlastnosť alebo okolnosť, ohľadom na pachateľa nie, ale ohľadom na účastníka sa nachádza; ďalej keď táto vlastnosť alebo okolnosť je výlučne individuálna: jaký vplyv má táto na ustálenie činu, poťažne trestu pachateľa lebo účastníka.

48. Keď notár malej obce alebo obvodný notár, v úradnej akosti, v neprítomnosti rychtára alebo vyberača daní, alebo prípadne aj v týchto prítomnosti, prevezme od obyvateľov obce peniaze, ktoré títo platia jako daň, s vyberaním ktorej v smysle čl. z. XLIV. z r. 1883 sú poverené obecné medzítka, alebo jako poplatok a verejnú podlžnosť, pokračuje v obvode úradnej moci a koná úradný čin; z čoho nasleduje, že keď notár pod vyšuvedenym titulom, jemu odovzdané a skrze neho prevzaté peniaze odcudzí, poťažne s nimi jako so svojimi nakladá, spácha úradné spreneverenie. Nakoľko notár — obvodný notár — takéto spreneverenie spáchal po nadobudnutí platnosti čl. z. XV. z r. 1876, ale pred nadobudnutím platnosti čl. z. XLIV. z r. 1883, treba upotrebiť ustanovenia §. 42., 47. a 52. čl. z. XV. z r. 1876, ďalej bodu b) 55. a 63. §. čl. z. XLIV. z. r. 1883, ohľadom na materiálné trestné zákony treba do povahy vziať 2. § tr. z.

49. Keď sa pri činoch, ktoré treba trestnicou a žalárom trestať, nenachádza ani obťažujúcej, ani oblahčujúcej okolnosti, alebo obťažujúce a oblahčujúce okolnosti sa vyrovnávajú a preto treba vymerať stredný trest, medzi maximalnými a minimalným trestom na jestvujúci čin zákonom ustálený: strednú dobu trestu tým spôsobom treba ustáliť, že rozdiel medzi minimalným a maximalným trestom na čin zákonom ustáleným, sa rozdelí na dve rovné čiastky a k takto obdržanému počtu sa

pridá ten počet, ktorý ostal od počtovej jednotky do doby najnižšej trestnej sadzby.

50. Poneváč 335. § tr. z. jedná len o krádežách a dl'a toho na ukryvačstvo sa vzťahovať nemôže, ukryvačstvo, nakol'ko nemá ráz obchodovania, nestane sa zločinom len skrze to, že ukryvač pri viac krádežách odcudzené, po jednom 200 K cenu neprevyšujúce, ale dohromady túto cenu prevyšujúce predmety si zaopatril, bárs aj pri podmienkach v 370. § tr. z. uvedených. — Pri tom všetkom z jasného ustanovenia 370. §. tr. z. a porovnania tohoto s 335. §. v súvislosti s právnym pravidlom z logického smyslu 82. § vyvierajúcim rovno sa dá zatvárať, že ukryvač, ktorý si zaopatrí rôzne predmety z krádeži toho istého zlodeja pochádzajúce, bárs aj v rôznom čase, to jest zvláštnymi činmi ukryvačstva, keď pri ktoromkol'vek neskoršim zaopatrení vedel, že cena prv zaopatrených predmetov spolu s cenou neskôr zaopatrených 200 K prevyšuje skrze toto ukryvačstvo, ktoré spáchal s povedomím tejto okol'nosti, stane sa vinným na zločine ukryvačstva, bárs aj cena pri tejto príležitosti zaopatreného predmetu sama v sebe 200 K neprevyšuje. — Samo sebou sa môže rozumeť, že v tomto usnesení vyslovené pravidlá sa dl'a smyslu vzťahujú aj na iné v 370. § tr. z. uvedené spôsoby ukryvačstva, menovite na „ukrytie" alebo „spoluúčinkovanie z účelu odcudzenia."

51. V tom páde, v ktorom pachatel' z účelu spáchania krádeže v 126. § v Administratívneho tr. z. uvedenej spácha aj narušenie súkromného bytu — predpokládajúc, že obidve prestúpenia zákona, ohl'adom na čas a spôsob prevedenia stály so sebou v nerozlučitelnej súvislosti — poneváč sa nachádza prestúpenie rôznych ustanovení tr. z. bárs aj skrze jednotný ciel sbehnutých: treba dl'a 95. § tr. z. ustáliť ideálne sbehnutie trestuhodných skutkov.

53. Poneváč krádež spáchaná skrze priemyselného jako i obchodného pomocníka na škodu svojho predstaveného lebo jeho príbuzného, má sa pokladať za krádež spáchanú skrze osobu v službe postavenú, na škodu toho, u ktorého pomocník sa v službe nachádza lebo niektorého jeho príbuzného, k domácnosti prisluchajúceho: takýto pád treba zahrnúť pod 7. bod, 336. § tr. z. prípadne pod 343. §.

55. V páde dvojného manželstva. zastaranie sa nezačne počas trvania tohoto pomeru, to sa teda začne len dňom, keď bolo posledné manželstvo zastavené.

56. Takzvaná hra „Ferbl'a" patrí pod pojem v 91. § Admin. tr. z. označených hazárdných hier.

58. Pri dráhách pod štátnym vedením sa nachádzajúcich zamestnaní úradníci a sluhovia, skrze spreneverenie peňazí a iných cenností, ktoré sa im v tejto jakosti služobnou cestou do rúk dostaly, spáchajú úradné spreneverenie.

59. Aj na základe 92. § tr. z. za prečiny kvalikované trestné činy sa zastarajú za 3 roky určené na prečiny v poslednom odst. 106. § tr. z.

60. V páde, že pachateľ druhému ublížil, jako ktorému ublížiť chcel, pravidlá sbehnutia trestuhodných skutkov sa neupotrebia, ale zodpovednosť pachateľa tým spôsobom treba zistiť, jako keby bol trestuhodný čin spáchal proti tej osobe, ktorú zabiť alebo na tele ublížiť chcel. — Ustanovenie 82. § tr. z., dľa ktorého také kvalifikujúce lebo obťažujúce skutkové okolnosti, o ktorých pachateľ pri spáchaní činu vedomosti nemal, za také sa pokladať nemôžu, treba upotrebiť aj v páde aberratio ictus, poneváč toto ako všeobecné ustanovenie sa vzťahuje bez výnimky na všetky pády trestuhodných činov.

62. 7. bod 336. § tr. z. sa nemôže upotrebiť na krádež vecí sverených istej osobe a skrze túto ukradnutých, ktorá pri nádenníckom plate pracovala u toho istého zamestnávateľa, bárs aj prez dlhší a nepretrhnutý čas.

65. Ten poštový sluha, ktorý do rubriky následkom úradnej služby jemu sverenej a skrze neho opatrovanej poštovej knihy, ktorá je určená k vlastnoručnému podpisu mena tých, ktorým bola poštová zásielka odoslaná, falošne sám podpíše alebo dá podpísať meno adresovaného, z toho účelu, že pod poštovou opatrou sa nachádzajúcu zásielku týmto spôsobom prevezme a s tou ako vlastným majetkom bude nakladať, spácha padelanie verejných listín dľa 394. § tr. z.; naproti tá súkromná stránka, ktorá bárs aj falošne z výšuvedeného účelu do spomínanej poštovej knihy zaznačí meno druhého, nespácha zločin padelania verejných listin.

68. Kto tretej osobe cestou exekúcie zabavené a u nej ponechané predmety na tom základe, že tieto sú jeho majetkom, bez dovolenia exekvovaného vezme a odcudzí, bez toho, žeby bol svoje právo vlastníctva spôsobom v čl. z. LX. z r. 1881 uplatnil, spácha prečin dľa 368. § tr. z.

70. Krádež poľnohospodárskych výrobkov, spáchaná vlezením do ohradenej ovocnej zahrady po cenu v 93. a 97. §, čl. z. XII. z r. 1894 o poľnej policii ustálenú, bez ohľadu na polohu zahrady, teda aj v ohradenej ovocnej zahrade na vnútornom pozemku obce sa nachádzajúcej, tvorí poľnopolicajný priestupok dľa bodu a), 93. § zákona.

74. V smysle 338. § tr. z. krádež, bez ohľadu na cenu ukradnutého predmetu tvorí zločin aj vtedy, keď medzi časom spáchania posledne trestaného činu a dňom vytrpenia tomuto predchádzajúceho trestu od desať rokov vyššia doba uplynula, to jest v poslednom odst. spomínaného § označená vyšej desaťročná doba sa vzťahuje na čas po vytrpení posledného trestu.

75. Pod 3. bod, 336. § tr. z. padá krádež, keď zámka alebo inší nastroj slúžiaci k ochrane, cieľom krádeže nebol na mieste činu zlomený.

77. Pri treste na slobode, v jednotlivých pádoch od 26. § tr. z. odchýlne zákonom ustálená najnižšia sadzba peňažitej pokuty jako pobočného trestu s upotrebením 92. § tr. z. od hlavného trestu odlúčene sama v sebe snižená byť nemôže.

78. S upotrebením 92. § tr. z. od 5, poťažne 3-ročného trestu trestnice v bode 3., 66. § tr. z. ustáleného levnejší trest vymeraný byť nemôže.

80. Keď proti rozsudku sedrie, v druhom stupni vynesenému, niektorá stránka v odst. 556. § tr. z. pomenovaná podala nulitnú žalobu v tomto § dovolenú, nakoľko sa pád v 429. § tr. r. označený nenachádza, môže byť rozsudok zrušený na základe ktorejkoľvek formálnej nulitnej príčiny, ktorá je v 384. § tr. r. označená a má byť z úradu do povahy vzatá.

81. Proti prvostupňovému rozsudku sedrie, keď len pre jeden taký trestuhodný čin uznáva vinu, alebo oslobodzuje od obvinenia z takého trestuhodného činu, ktorý riadne patrí do oboru pôsobnosti okresného súdu alebo administratívnej vrchnosti, odvolanie v smysle 2. bodu, 2. odst., 381. § tr. r. len v tom páde je vylúčené, keď ohľadom na spomenuté nižšie kvalifikovanie činu obžaloba a rozsudok sa shodujú.

Pri činoch, ktoré treba následkom súvislosti a sjednotenia na základe 18. a 19. §. tr. r. pred sedriou posúdiť, opravný prostriedok na všetky činy určuje žaloba, podržaná pre čin do oboru pôsobnosti sedrie prislúchajúci, teda odvolanie má miesto.

82. Sedria môže nariaďujúcu čiastku o treste rozsudku okresného súdu, so stránky žalovaného ohľadom na vinu a kvalifikovanie napadnutého, aj vtedy revidovať, keď vymeraný trest neprevyšuje v 1. bode, 3. odst., 547. §. tr. r. ustálenú mieru a sedria rozsudok okresného súdu v otázke viny a kvalifikovania schváli.

83. Nulitnej príčiny v 6. bode, 384. §. tr. r. označenej nieto, keď v takom páde, v ktorom je obrana obligátna, bolo hlavné pojednávanie vydržiavané za neprítomnosti vyslaného obhájcu, ale v prítomnosti, skrze neho zastupovaním povereného pravotára, lebo u neho zamestnaného pravotárskeho kandidáta.

84. Keď pri prvostupňovom súde, alebo sedrii jako pri apelačnom súde ohlásenú nulitnú žalobu ten istý súd odmietne, revidovanie proti odmietajúcemu výroku podaného odvolania patrí do oboru pôsobnosti kr. Kurie.

86. K tomu usneseniu porotcov, dľa ktorého pričetnosť vylučujúci dôvod sa nenachádza, (§. 76., 77., 79., 80. a 82. tr. z.) je potrebných najmenej osem hlasov aj v tom páde, keď to bolo do zvláštnej otázky vzaté.

89. Keď obžalovaný pri apelačnom hlavnom pojednávaní, ani nebol prítomný, ani zastupovaný, ani neskôr k vyhláseniu

rozsudku nemohol byť predvedený: neni potrebné, aby bol z úradu vyslaný obhájca z toho účelu, aby rozsudok druhostupňového súdu na miesto obžalovaného bol obhájcovi vyhlásený.

89. Druhý odst. 247. §. tr. z. netreba upotrebiť proti tomu, kto jemu pod kuratorstvo, tútorstvo, výchovu, vyučovanie, alebo dozor sverenú osobu zvábi k tomu, aby s ním pohlavne obcovala, lebo pohlavne, lebo smilstvo proti prirodzenosti s ním spáchala.

90. V páde premenenia zločinu ťažkého ublíženia na tele, na základe 20. a 92. § tr. z. na prečin ťažkého ublíženia na tele, treba trest vymerať odchýlne od usnesenia plenárneho zasadnutia kr. Kurie čís. 2. na základe prvého ustanovenia 302. § tr. z. len vo väznici.

91. Pre prečin ublíženia na tele, padajúci pod odst. druhý 302. § tr. z. spáchaný na pokrevnom v postupnej linii — odchýlne od usnesenia čís. 37, plenárneho trestného zasadnutia — peňažitá pokuta, jako pobočný trest vymeraná byť nemôže.

92. Ukradnutie cenu 60 K nepresahujúcich poľnohospodárskych výrobkov z ovocnej záhrady, vinohradu, stromovej školky alebo z poľa aj v páde vyskytnutia okolnosti v 337. § tr. z. označenej tvorí poľnopolicajný priestupok dľa bodu a), 93. § čl. z. XII. z r. 1894. (Rozhodnutia vynesené na základe 13. § zák. čl. XXV. ex. 1890.)

III. V 103. § čl. z. XLIV. z r. 1883 ustálené zastavenie (premlčanie) trestnosti priestupkov proti daňovým zákonom a pravidlám prerušuje sa účinkom vyšetrovania, ktoré sa rovná na zodpovednosť vzatiu pachateľa alebo účastníka so stránky finančnej vrchnosti.

IV. Vyšetrovanie v páde 116. § tr. r. nariadi žalobný senát, jestli ho nariadil vyšetrujúci sudca.

V. V smysle 311. § tr. r. nielen vzatie svedka do prísahy, ale aj usnesenie v tejto veci môže byť na neskorší čas odročené.

VI. Keď pri hlavnom apelačnom pojednávaní u súdnej tabule obžalovaný nebol prítomný, ale skrze neho vyvolený obhájca sa dostavil alebo tento, lebo druhý prítomný lebo zastupovaný za oprávnených oznámil nulitnú žalobu proti rozsudku súdnej tabule; v tomto páde treba písma v smysle posledného odst. 431. § tr. r. s pominutím pokračovania v 425. § tr. r. opísaného bezprostredne predložiť kr. Kurii.

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

(Viď „Právny Obzor“, ročník III., sošit 1.—2., str. 55.)

Sostavil dr A. Z.

1.

Najvyšší súd odmietol dovolávajúcu (revizionálnu) žiadosť žalobníka v smysle 1. odstavca §-u 529. o. p. p., lebo revízia — čo do hlavného predmetu sporu — stala sa bezpredmetnou následkom toho, že žalobník bol uspokojený dotyčne žalobnej istiny a úrokov (týmto odôvodnil zníženie žaloby na útraty pri odvolávajúcom pojednávaní) a napadnutie rozsudku odvolávajúceho súdu stalo sa bez všetkej pochyby len tým účelom, aby 2. odstavec, 521. §-u o. p. p. obídený byť mohol. (25./VI. 1920. č. Ro. III. 6/19.).

2.

Pri zistení skutkového stavu odvolávajúci súd, uznavší za neúplné svedoctvá svedkov, vypočutých a v prísahu vzatých prvostupňovým súdom, nemôže vziať za základ svedoctvá tých istých svedkov, učinené počas pozostalostného pokračovania bez potvrdenia prísahou.

Súdna tabula v Bratislave — pri zistení skutkového stavu v spore o vyhlásenie testamentu za neplatný — vzala za základ svedoctvá svedkov, učinené počas pozostalostného pokračovania, hoci tieto prísahou potvrdené neboly a nekládla váhy na rozdiel — dľa jej náhľadu — menšieho významu, ktorý sa javil medzi svedoctvami svedkov, učinenými počas pozostalostného pokračovania a počas sporu, — lebo javiaci sa rozdiel je úplne odôvodnený dobou, ktorá medzi výsluchmi uplynula, — svedoctvá, učinené v dobe, ktorá je bližšia svedčeným skutočnostiam, sú spoľahlivejšie, — na to však niet žiadneho udaju, že by svedoctvá, učinené počas pozostalostného pokračovania boly výsledkom akéhokoľvek vplývania, zaujatosti alebo predpojatosti. (30./I. 1919, č. P. I. 673-1918/19).

Najvyšší súd: vyhovel dovolávajúcej žiadosti žalujúcich strán, rozviazal rozsudok odvolávajúceho súdu a uložil mu, aby ďalej pokračoval a vyniesol nové rozhodnutie.

Dôvody: Odvolávajúci súd — dľa dôvodov uvedených v svojom rozsudku — osvojil si skutkový stav, ktorý zistil prvostupňový súd z obsahu svedectví — ním vypočutých a v prísahu vzatých svedkov, — z obsahu rozsudku však aj to vysvitá, že odvolávajúci súd prijal za pravdivé tie svedoctvá, ktoré svedkovia počas pozostalostného pokračovania učinili bez potvrdenia prísahou, — z čoho nasleduje, že odvolávajúci súd založil svoj rozsudok na svedoctvách svedkov, ktoré neboly prísahou potvrdené,

týmto však porušil podstatné formálne pravidlo, poneváč dľa 310. §-u O. p. p. svedkovia majú byť — po prečítaní poťažne po podpísaní svojich svedoctví — v prísahu vzatí. Z tohoto imperatívneho ustanovenia zákona však samo sebou nasleduje, že (odhliadnuc od výnimečných prípadov, stanovených v zákone) pri zistení skutkového stavu svedoctvá za dôkazy v smysle 270. §-u O. p. p. môžu byť len v tom prípade do ohľadu vzaté a uvažované, jestli svedkovia prísahou potvrdili svoje svedoctvá.

Keď odvolávajúci súd svedoctvá svedkov, vypočutých a v prísahu vzatých prvostupňovým súdom uznal za neúplné, mal spôsob — dľa 501. §-u O. p.p. dokazovanie zapätovať alebo doplnenie nariadiť — v prítomnom prípade i výsluchom svedka X., lež — pominutím tohoto doplňovacieho pokračovania — nemohol vziať do ohľadu pri zistení skutkového stavu svedoctvá, ktoré neboly prísahou potvrdené.

Poneváč dľa toho, čo je výšuvedené, odvolávajúci súd pri zistení skutkového stavu porušil podstatné formálne pravidlo, a tak nim zistený skutkový stav nie je súci na to, aby mohlo byť rozhodnuté vo veci samej. Najvyšší súd, následkom žiadostí žalujúcich strán, založenej na porušenie formálneho právneho pravidla, dľa druhého odstavca 543. §-u O. p. p. rozviazal rozsudok odvolávajúceho súdu. (23./VII. 1920, č. Ro. III. 7/19).

3.

I. *Jestli sú dva právne úkony výsledkom jednotného rozhodnutia vôle stránok, neplatnosť jednoho úkonu nutne spôsobuje neplatnosť druhého úkonu.* II. *Smluvy uzavierajúce stránky vzájomne zaväzuje poctivosť (bezelstnosť).* III. *Platnosť smluvy môže byť napadnutá na tom základe, že predávateľ cieľuvedome v omyl uviedol kupca, dotýčne výnosnosti predmetu kúpopredaju (domu), jestli táto okolnosť bola podstatným predpokladom pri rozhodnutí kupca, že smluvu uzavre.*

Súdna tabula v Bratislave zmenila rozsudok sedrie bratislavskej, ktorou bola žaloba zamietnutá, — vyhlásila dve kúpopredajné smluvy za neplatné a nariadila uviesť predošlý stav (in integrum restitutio. — 27./I. 1919, č. 1918, P. II. 930/35).

Najvyšší súd: dovolávajúcu žiadosť žalovaných zamietol.

Dôvody: Žalovaní v dovolávajúcej žiadosti nenapadli — odvolávajúcim súdom zistené skutočnosti, že

pred spisaním listín A. a B. žalujúci učinili nabídku II. žalovanému, že oni kúpia jeho viedeňský dom, jestli on ich bratislavský dom miesto platenia prijme, —

pozatýmnym schválením so strany II. žalovaného taká úmluva sa stala medzi žalujúcimi stranami a I. žalovaným, že žalujúce strany svoj bratislavský dom, obťažený 9460 korunovou dlžobou prenesú na I. žalovaného, — II. žalovaný však svoj

viedeňský dom, obťažený 170.000 korunovou dlžobou — pri označení 60násobnej daňovej hodnoty sťa kúpnej ceny — prenesie na žalujúce strany tak, že rozdiel v kúpnej cene, ktorý sa javí v dobro II. žalovaného, povinný je I. žalovaný súčtovať s II. žalovaným, —

po týchto predchodiacich okolnostiach vyhotovil advokát dr. W. dva náčrty smluvné, — dl'a týchto boly potom uskutočnené dve smluvy dňa 18. mája 1915, dl'a jednej z týchto (A.) žalujúce strany predávajú svoj bratislavský dom I. žalovanému za 40.000 korunovú kúpnu cenu, dl'a druhej (B.) žalujúce strany kupujú od II. žalovaného jeho viedeňský dom za 180.500 korún, a z týchto vyrovnávajú 170.000 korún prevzatím tiareh, intabulovaných na nemovitosti, 10.500 korún platením v hotovosti, —

po uzavrení smluvy vstúpily žalujúce strany v držbu viedeňského domu, I. žalovaný však v držbu bratislavského domu, — žalujúce strany platia úroky prevzatých dlžôb, —

I. žalovaný v smluve A. za vyplatenú vzatú kúpnu cenu žalujúcim stranám nevyplatil, — tých 10.500 korún, o ktorých je v smluve B. ako o takých reč, ktorí majú byť II. žalovanému hotovým vyplatené, bolo z tej 11.289 kor. 24 halierovej summy vyrovnané, ktorá zvýšila — po vyplatení 3460 korunovej, na bratislavskom dome intabulovanej predchodiacej ťarchy — z 23.000 korún, zaistených záložným právom — pred prevodom vlastníckeho práva na I. žalovaného — na bratislavský dom pre sporitel'ňu v M.;

z týchto skutočností a z toho, že strany pred napísaním smlúv — o zámene nemovitostí hovorily, správnou dedukciou dospel odvolací súd k tomu záveru, že II. žalovaný v tom vedomí predal svoj dom žalujúcim stranám, že od týchto zas I. žalovaný kúpi ich dom a že žalujúce strany v tom vedomí kúpily dom II. žalovaného, že rozdiel pri kúpnej cene budú môcť vyplatiť následkom predaju svojho domu, že tedy obidva právne úkony (A. B.) sú výsledkom jednotného rozhodnutia vôle a správnym upotrebením materiálneho pravidla vyriekol odvolávajúci súd, že neplatnosť jedného úkolu nutne spôsobuje neplatnosť druhého úkolu.

Neodôvodnená je tedy sťažnosť žalovaných, založená na porušenie matriálneho pravidla.

Z tých nenapadnutých skutočností, že žalovaní sú v blízkom pomere medzi sebou (zať — tesť), — že II. žalovaný manželke F. K-ho činil výčitky preto, že vydala žalujúcim stranám výkaz (N.) o nájomných summách a že sa II. žalovaný vyjadril, že ručí za všetko to, čo jeho zať — I. žalovaný — povedal — odvolávajúci súd správnym odvodzovaním zistil, že II. žalovaný vedel o pokračovaniach I. žalovaného, musel tedy vedieť aj o tom, že nesprávny soznam o prenájomných summách, pripojený pod C., on (I. žalovaný) sostavil a čo za správnosť tohoto

soznamu tak v svojom mene, ako aj v mene II. žalovaného ručenie prevzal.

Neodôvodnená je tedy aj tá sťažnosť žalovaných, že by mylné boly závery rozsudku odvolávajúceho súdu. Ináč — čo sa týka sťažnosti, založenej na to, že svedok P. nezasluhuje viery — nemohla byť ona do ohľadu vzatá, lebo §-u 270. O. p. p. primerané uvažovanie o dôkazoch nemôže byť predmetom revízie.

Ponevač odvolávajúci súd zistil, že I. žalovaný ručil za to žalujúcim stranám, že je výkaz C. o prenájomných summách správny, ukázalo sa však, že dôchodok z viedenského domu bol miesto 17.240 K, udaných v seznamе C., len 12.071 K, dľa májového (1915) výkazu však ešte menší a že u II. žalovaného svojho času zamestnaná manželka F. K-ho a C. K. následkom príkazu zo strany I. žalovaného a manželky II. žalovaného ukázaly žalujúcim stranám tiež podobný nesprávny výkaz, — správne je odvolávajúcim súdom zaujaté stanovisko, že I. žalovaný cieľ uvedeme v omyl uviedol žalujúce strany pri kúpe domu dotyčne podstatného predpokladu smluvy a neprávom sa odvolávajú žalovaní na to, že sa mohly žalujúce strany o správnosti rečených výkazov v bernom úrade presvedčiť a že mali na II. žalovaného — u verejného notára (u ktorého boly smluvy písané) otázku upraviť dotyčne výkazov C. N., konečne že v smluve B. ručenie bolo výslovne vylúčené, — lebo smluvu uzavierajúce strany vzájomne zaväzuje poctivosť (bezlstivosť) a keď I. žalovaný ručil za správnosť výkazu C., nemuseli sa žalujúci — dôverujúc jeho slovu — inam obracať za účelom zistenia nájomných súm, a nemuseli ani novú otázku ukladať žalovaným u verejného notára dotyčne seznamov; — čo sa však ručenia týka, v smluve B. sa strany len toho zriekly, že nenapadnú smluvu na základe zkrátenia nadpolovičnej hodnoty, — tu však nejde o hodnotu domu, lež o jeho výnosnosť, ktorá bola rozhodnou okolnosťou pri rozhodnutí sa žalujúcich strán dotyčne toho, či smluvu uzavrú alebo neuzavrú a žalujúce strany dotyčne tejto výnosnosti boly zumyselným spôsobom v omyl uvedené.

Z hora uvedených dôvodov bolo treba revizionálnu žiadosť žalovaných ako neodôvodnenú zamietnuť. (26./XI. 1920, č. Ro. III. 9/19).

I. Jurecký:

Rozhodnutia Najvyššieho súdu

vo veciach trestných.

Poškodený nebezpečnou vyhrážkou prinútený odovzdal obžalovanému svojich 5000 korún. Tento čin sa protiví §-u 344. Trz. (§§ 350. bod 1. §-u 353. §. 344 a 347. Trz.)

Súdna tabula kvalifikovala tento čin za vydieračstvo dľa §-u 350, bodu 1. §. 353. Trz. Na prvý pohľad a dľa gramatického výkladu §§. 350. 353. 344. Trz. tento čin zdá sa zakladať skutkovú podstatu

vydieračstva a nie lúpeže. Menovite §. 344. Trz. doslovne stavia tú náležitosť, aby pachateľ **odňal** cudzú hnuteľnú vec, kdežto v danom prípade poškodený následkom vyhražky **sám odovzdal** peniaze svoje obžalovanému. Avšak dľa právneho smyslu §-u 344. Trz. pod ustanovenia tohoto §-u spadá aj konkrétny prípad, lebo — ako to N. S. zdôrazňuje — »vyhrážkou prinútený poškodený, bol puhým nástrojom v ruke lúpežníka« z čoho nasleduje, že »v právnom smysle skutku účinkoval len lúpežník a nie poškodený.«

Ťažko je — aspoň v teorii — presne určiť tú čiaru, ktorá delí tieto dva zločiny (bod 1. §-u 353. a §. 344. Trz.) Ovšem líšia sa ony v cieli a v najviac padoch vo vyhrážke. Keď ciel činu **je krádežný** a zároveň vyhražka zodpovedá podmienkam §-u 347. Trz. (zvlášť keď je ona priama, nasledovne priliš nebezpečná, keď tedy napadnutý povedomí je tomu, že v prípade jeho odporu čin, ktorým sa pachateľ vyhlasuje, **hneď** bude vykonaný), — uskutoční sa skutková podstata zločinu lúpeže dľa §-u 344. Trz. zločin vydieračstva dľa bodu 1. §-u 353. Trz. nestavia za podmienku **priamu** (bezprostrednú) vyhrážku, môže byť ona aj ďalšia, tedy menej nebezpečná (na pr. pachateľ vyhráža sa zabitím dakoho neprítomného). Cieľom vydieračstva je nadoboudnutie hmotného osohu neoprávneným **spôsobom** a prostriedkom **tohoto** cieľu je vyhrážka.

Najvyšší súd

trestnú pravotu, zavedenú pred sedriou v B   proti F... P...., obžalovanému zo zločinu lúpeže, vybavenú tamže dňa 16. apríla 1920, pod číslom B. 44-1920-64. — súdnou tabulou v B   ale — následkom odvolania štátneho zástupcu, obhájcu a obžalovaného — dľa 26. júla 1920. pod číslom B. 795-1920-72. na základe verejného líčenia, zadržaného dňa 3. novembra 1920. následkom zmätočnej sťažnosti hlavného štátneho zastupiteľstva preskúmajúc,

vyniesol nasledovný rozsudok:...

Následkom zmätočnej sťažnosti hlavného štátneho zastupiteľstva z dôvodu zmätočnosti, obsaženého v bode 1. b) §. 385. Trpp. čo do kvalifikácie a v súvise s tým i čo do výmeru trestu zrušuje sa rozsudok súdnej tabule, čin obžalovaného kvalifikuje sa za zločin lúpeže, dľa §-u 344. Trz., obžalovaný odsudzuje sa na základe §-u 343. Trz. upotrebením §-u 92. Trz. na jeden (1) rok a šesť (6) mesiacov žaláru ako na hlavný, a na základe §§-ov 354. a 57. Trz. na ztratu úradu a vyzdvihnutie politických práv v trvaní päť (5) rokov ako vedľajší trest....

Trest na slobode treba rátať od dňa 26. júna 1920, a z tohoto trestu dľa 94. §-u Trz. za odbité sa berie šesť (6) mesiacov a dvadsaťpäť (25) dní z tej doby, ktorú obžalovaný strávil v zatýnmom zadržaní a vyšetrovacej väzbe od 2. januára 1920. do 26. júla 1920.

Vedľajší trest započína sa zakončením trestu na slobode, v páde premlčania ale koncom tohoto.

Všetky ostatné čiastky výroku rozsudku súdnej tabule ostávajú nedotknuté.

Dôvody:

Proti rozsudku súdnej tabule hlavné štátne zastupiteľstvo oznámilo zmätočnú sťažnosť na základe bodu 1. b) §-u 385. Trpp.

Generálna prokuratúra zpäť vzala tú čiastku zmätočnej sťažnosti, ktorá bola založená na bod 1. a) 385. §-u Trpp., následkom čoho Najvyšší súd pominul preskúmanie tejto.

Hlavné štátne zastupiteľstvo bližšie neoznačilo dôvod zmätočnosti, založenej na bod 1. b) §-u 385. Trpp., avšak zrejmé je, že hlavné štátné zastupiteľstvo v tom vidí dôvod zmätočnosti, že čin obžalovaného nebol kvalifikovaný dľa obžaloby na zločin lúpeže, protiviaci sa §-u 344. Trz.

Táto zmätočná sťažnosť je základná.

Dľa zisteného a v smysle odst. 3. §-u 33. Trpp. nov. smerodajného skutkového stavu obžalovaný žiadal, aby A. B. mu vydal 5000 korún. Menovaný mu ich nechcel dať, nato obžalovaný siahol A—i B—i do kapsy nohavic, a keď mu tento vytknúl, vytiahol obžalovaný revolver a povedal A—i B—i, že zomre, nedá-li peniaze.

Pri tom mieril revolverom na A—a B—u tak, že sa tento veľmi zľaknul, peniaze z kapsy vytiahol, a obžalovanému odovzdal.

Súdna tabula na základe tohoto skutkového stavu za vinného uznala obžalovaného zo zločinu vydieračstva, protiviacého sa §-u 350. Trz. a kvalifikovaného dľa §-u 353. Trz., a odsúdila ho na základe §-u 353. Trz. upotrebením §-u 92. Trz. na 1 rok žaláru ako hlavný a na ztratu úradu a vyzdvihnutie politických práv v trvaní 3 rokov.

Dľa právneho názoru súdnej tabule podstatný poznatok lúpeže dľa §-u 344. Trz. spočíva v tom, že páchateľ odníme vec držiteľovi násilím alebo hrozbou.

Poneváč obžalovaný 5000 kor. poškodenému neodňal, ale na vyhrážku poškodený sám vydal peniaze obžalovanému, preto čin obžalovaného nemože byť kvalifikovaný dľa §. 344. Trz.

Súdna tabula mýlila sa v tomto ohľade.

Nie je rozdiel medzi tým prípadom, keď lúpežník sám odníme vec poškodenému, a tým, keď poškodený vyhrážkou prinútený odovzdá vec, a lúpežník túto tak odníme, lebo v druhom prípade vyhrážkou prinútený poškodený je puhým nástrojom v ruke lúpežníka, a dľa právneho uvažovania skutku, nie poškodený účinkuje, ale len lúpežník. Inak každý lúpežník tomu, aby jeho čin kvalifikovaný bol dľa §-u 344. Trz., ktorý obsahuje prísnejší trest, ako §§. 350. a 353. Trz., mohol by vyhýbať už tým, že nie on sám siahne do kapsy poškodeného, ale vyhrážkou núti toho nato, aby on vydal svoju vec lúpežníkovi.

Poneváč súdna tabula mýlila sa v tej otázke, že dľa ktorého ustanovenia trestného zákona má byť trestný čin kvalifikovaný, preto Najvyšší súd na základe odst. 1. §. 33. Trppnov. zrušil rozsudok súdnej tabule čo do kvalifikácie a v súvise s tým i čo do trestu, a vyniesol zákonu zodpovedajúci rozsudok.

Mýlila sa ďalej súdna tabula, keď obťažujúce okolnosti vôbec nezistila, ačkoľvek v skutkovom stave tie skutočnosti, že obžalovaný je úradníkom súpisového úradu, a že on 5000 kor., tedy väčší obnos, odňal poškodenému, sú obťažujúce.

Najvyšší súd tieto okolnosti ako obťažujúce v súdnou tabulou zistené oblahčujúce uvažujúc vymeral trest dľa §§. citovaných vo výroku rozsudku.

V Brne, ... dňa 3. novembra 1920.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Sudcovský prídavok. Našim čitateľom je zaiste ešte v živej pamäti, že na Slovensku pôsobiaci sudcovia a št. zástupcovia podali svojho času hromadnú sťažnosť pred Najvyšší správny súd pre zastavenie 1800 korunového sudcovského prídavku, ktorý bol priznaný ešte býv. uh. vládou.

Najvyšší správny súd po pojednávaní 23. febr. 1921 túto sťažnosť zamietnul. Hlavné dôvody zamietavého rozsudku sú usnesenie min. rady zo dňa 9. m. 1920 č. 7644, o jednotnej úprave osobných pomerov štát. zamestnancov na Slovensku; nemožnosť priznania »výhody« sudcovského prídavku voči ostatným št. zamestnancom de lege lata; a konečne: že rozpočtový zákon je len formálny, a neznamená pre štátnu správu záväzok, aby vyplatila, čo bolo do rozpočtu pojaté, jestli chybí materiálny zák. podklad.

Negatívny výsledok boja za sudcovský prídavok v tejto forme vyvažuje do istej miery zprávu že, min. spravedlnosti chce zaviesť remuneráciu sudcov a štátnych zástupcov za práce nad kvantitatívny priemer. Avšak jest obava, že finančný effekt týchto remunerácií zostane ďaleko za požadovaným sudcovským prídavkom.

Dozvedáme sa, že majú byť sriadené povinné jazykové kurzy z maďarčiny pre českých sudcov na Slovensku, aby mohli pôsobiť aj v obvodoch miešaných a aby pri najmenšom rozumeli maď. spisom, archivalam, verejným knihám atď. Pri rozhodovaní remunerácií bude bratý zreteľ aj na spôsobilosť jazykovú.

Sudcovské a pravotárske zkúšky odbývajú sa nateraz v Turč. Sv. Martine, v sídle správneho výboru sjednotených advokátskych komôr na Slovensku. Kandidáti v prevážnej väčšine preukazujú nedostačujúcu spôsobilosť vedeckú, a hlavne nezbehlosť v štátnom jazyku. Kandidáti si musia uvedomiť, že postupom konsolidácie povälečnej musia byť kladené vždy vyššie vecné požiadavky, a že bez úplnej znalosti štátneho jazyka nebude možno zdarne pôsobiť na Slovensku v žiadnom justičnom obore. Zkúškam predsedá vedúci bratislavskej súdnej tabule senátny president Anton Bulla.

LITERATÚRA.

Právnik seš. I. 1921 obsahuje: Dr Aug. Ráth: „Socializácia práva." Praktické případy. Seš. II. 1921 obsahuje: Dr Jar. Kallab: „Prof. Dr Frant. Storch". Praktické případy.

„Časopis pro právní a státní vědu" č. 1—II 21. obsahuje: Dr Drobroslav Krejčí: „Některá pochybná ustanovení zákona zaborového.« Dr Ant. Horák: »K osnově zákona o smlouvě nakladatelské.« Dr Jaromír Sedláček: „Poznámky k revisi občanského zákoníka." Dr Fr. Brychta: „Vyerův pojem práva a prof. Kallab." Dr Fr. Veyr: „Vzpomínky na ústavní výbor revolučního Nar. shromáždění.' Dr Kallab: „Prof. Dr Jos. Prušák."

Sborník věd právních a státních seš. 3—4 20. obsahuje: Stieber M: „Vývoj a právní povaha vlastníkovy hypoteky." Müller Frant: „O nekalé soutěži." Dr Volkar: „Účast občanstva v jurisdikci okresních a župních úřadů." Chalupný E.: „Právní filosofie V. S. Solovjeva." Vančura Jos.: „Právní jednání a akt vrchnostenský." Literatura.

Sociální revue číslo 1-21. obsahuje: Dr J. Gruber: „O nejbližších úkolech min. soc. péče." Dr Jos. Mézl: „Vystěhovalectví z republiky československé." Dr A. Tuma: „Ke snahám a zlepšení výchovy mládeže zanedbané." Dr J. Kotek: „Dělnické a sociální zákonodarství v cizině." Dr H. Masařík: „Zásady ruského zákoníku práce z r. 1919." Dr S. Brablec: „Činnost zem. úř. pro péči o vol. poškoz. za r. 1919." Dr. S. Janko: „Přehled podpor v nezamestnanosti za II. pol. 1920." Dr Rud. Petržílka: „Ze socialního ústavu republ. československé."

Věstník min. financí č. 1./21. obsahuje:

Oddíl I. část normatiní: Zákony a nařízení pokud se týkají finanční správy. Nařízení a výnosy ve sbírce neuveřejněné. Vyhlášky a různá sdělení. Rozhodnutí nejvyšší správního **soudu** ve věcech finančných. Rozhodnutí celní rady.

Oddíl II. Dr Engliš: Úvodem. Groš: „Finanční zákon a státní pozpočet pro r. 1921." Dr Štencek: Státní dluh českoslov. republ. Dr Tesař: „Českoslov státní mincovna v Kremnici." Ryc: Nouze o drobne. Dr Kacířek: Proč byly změněny zákony o zvláštní dávce z vína v lahvích, všeobecné [illegible] pojové a dani z piva. Hák: Novela k zákonu o dani z lihu. Chochole: Zmenšení počtu bern ch úřadů.

Návrhy ohledně nové úpravy obecního zřízení v Československé republice.

Referoval Dr. Jaroslav Mezník dne 24. září 1920 v Právnické jednotě v Bratislavě.

Dosavádní zákonodárnou činností byly některé podstatné části obecního zřízení v československé republice již znovu upraveny, a mnohé tyto úpravy budou pravděpodobně převzaty i do zákona o novém obecním zřízení v československé republice Tak uvádím hlavně zákon ze dne 31. ledna 1919, č. 75 sb. z. a n., kterým se vydává řád volební v obcích rep. československé, s pozdějším dodatky; **zákon ze dne 7. února 1919, č. 76 sb. z. a n.,** kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v rep. Čsl. (tak zv. novela k obecnímu zřízení), **zákon ze dne 23. července 1919, č. 443.** o úpravě služebních poměrů úředníků při obcích v Čechách, na Moravě a ve Slezku; **zákon ze dne 17. července 1919, č. 421 sb. z. a n.,** kterým se mění obecní statek v kmenové jmění obecní; **zákon ze dne 19. prosince 1919, č. 663 sb. z. a n.,** o stálých voličských seznamech; **zákon ze dne 9. března 1919, č. 158 sb. z. a n.,** o správním soudnictví úřadů okresních a župních, pokud v odd. II. jedná se o správní jurisdikci v městech s vlastním statutem; **zákon ze dne 29. února 1920, č. 126. sb. z. a n.,** o zřízení župních a okresních úřadů v rep. Čsl. hlavně pokud setýče dozoru státní správy nad obcemi; **zákon ze dne 9-4. 1920, č. 236,** kterým se doplňují a mění dosavádní ustanovení o nabývání a pozbývaní státního občanstva a práva domovského v rep. Čsl., **zákon ze dne 9-4. 1920, č. 292 sb. z. a n.,** kterým se upravuje správa školství a v otázce nákladu věcného na školství mění se ustanovení novely k obecnímu zřízení; **zákony ze dne 15. dubna 1920, č. 210 a 211 sb. z. a n.,** o prozatimní úpravě pol. správy na Slovensku a o obecních a okolních notářích na Slovensku, jakož i **zákon ze dne 17. dubna 1920, č. 233 sb. z. a n.,** o prozatimní úpravě správy měst s regulovaným magistrátem

na Slovensku, s příslušným nařízením provozovacími; a konečně zákony, kterými se nově upravuje policie bezpečností a policie zdravotní v obci.

I.

Zák. čl. XXII. z r. 1886 význačuje § 4. exempce ze svazku obecního. Navrhuje se aby tyto exempce v zásadě byly zrušeny, protože odporují duchu času. Pokud by snad se měla v zájmu vojenské moci obmeziti pravomoc obce nad osobami vojenskými a nad pozemky patřícími branné moci, nechť je upraveno zvláštním zákonem.

II.

Žádá se dále, aby při teritoriálních změnách obecních hranic rozhodování v otázkách s tím spojených — pokud by snad nebylo vyhraženo moci zákonodárné — nebylo soustřeďováno v ministerstvu, nýbrž ponecháno županským úřadům, jako orgánům, které nejlépe poznají místní poměry.

III.

Co se týče domovského práva bude toto jistě upraveno zvláštním zákonem, proto nechceme se zde o této otázce šířiti. Dovoujeme si však již nyní upozorniti na to, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona ze dne 9. dubna 1920, č. 236. sb. z. a n., dle kterého **»pro povinnost obce přijímati do svazku obecního platí na bývalém území uherském ustanovení zákona ze dne 5-12. 1896 ,č. 222. ř. z.«,** způsobí velký zmatek při rozhodování o domovském právu na Slovensku.

Novela o domovském právu z roku 1896 zná pouze nabývání domovského práva výslovným přijetím do svazku obecního a stanoví, že obec toto výslovné přijetí do svazku obecního po desitiletém kvalifikovaném pobytu v obci odepříti nesmí.

Podle § 11. zák. č. XXII. 1886 nesmí obec výslovné přijetí do svazku obecního odepříti již po dvouletém kvalifikovaném pobytu.

Uherský zákon obecní zná však vedle nabývání domovského práva výslovným přijetím do svazku obecního také získávání domovského práva pouhým pobytem v obci, a ustanovuje v § 10. zák. čl. XXII. 1886, že každý, kdo v obci čtyři léta nepřetržitě bývá, k obecním břemenům přispívá a není proti němu z mravních ohledu námitky, považuje se za příslušníka obce bez toho, že by o výslovné přijetí do svazku obecního se strany obecního výboru žádal. Je pochybno zda citované ustanovení § 13. odst. 2. zák ze dne 9-4. 1920, č. 236 sb. z. a n., zrušuje tento způsob nabývání domovského práva pouhým pobytem v obci, protože mluví **»o povinnosti obce přijímati do svazku obecního«,** nikoliv o nabývání domovského práva vůbec.

Právní stav, dle kterého by se ve smyslu jednotné úpravy domovského práva dle § 13. odst. 2. zák. ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb z. a n., obci mohlo nařizovat, že nesmí po desitiletém kvalifikovaném pobytu odepříti přijetí do svazku obecního, ačkoliv by na druhé straně každý občan na základě nezrušeného starého práva již pouhým čtyřletým pobytem v obci při splnění ostatních podmínek mohl se státi příslušníkem obce, byl by nemožný.

Zpráva ústavního výboru o vládním návrhu zákona ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb. z. a n., uvádí, že hlavním účelem ustanovení § 13. odst. II., je snaha **»znemožniti, aby zejména cizinci nabývali právního nároku na přijetí do svazku obecního ve smyslu §§ 11. a 15. uherského zák. čl. XXII. 1886, a zároveň, že má býti učiněn prvý krok k jednotné úpravě domovského práva«,** přehlíží však při tom, že § 11. uh. zák., dle kterého je možno nabýti nároku na přijetí do obce, když žadatel bývá nepřetržitě po dvě léta v obci a tam obecné daně platí a nebo jinak k veřejným nákladům přispívá, vztahuje se pouze na státní občany a nikoliv na cizince, a že § 15., který ostatně byl ustanovením § 16. zák. čl. V.: 1903 zrušen, neposkytuje v souhlase s posléze uvedeným zák. ustanovením cizincům **nároku** na přislíbení domovského práva, jak o něm mluví § 5. rak. ze dne 5-12. 1896, č. 222. ř. z., nýbrž ponechává úplně na vuli obci, zda cizinci chce domovské právo přislíbiti, čili nic. Kdežto podle rak. zákonodárství svémocné rozhodování obce o přijetí cizince do svazku obecního bylo ve prospěch cizinců obmezeno, a cizinec dle § 5. zák. ze dne 5-12. 1896, č. 222. ř. z. mohl nabýti nároku na přijetí do svazku obecního, uherské zákonodarství podobného nároku cizinci neposkytovalo, a naopak ještě stěžovalo udílení resp. přislíbení domovského práva cizinci tím, že obec mohla cizinci domovské právo dle § 16. zák. čl. V.: 1903, jen tehdy **přislíbiti, když prokázal, že aspoň pět let se zdržuje v zemi.**

Ustanovení § 13. odst. 2. zák. ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb. z. a n. nezmožňuje tedy cizincům na Slovensku nabývání právního nároku na přijetí do svazku obecního, nýbrž právě naopak jim možnost tohoto nároku dává, také nezabraňuje, aby obec kterémukoliv cizinci dobrovolně domovské právo nepřislíbila, mimo to učinilo nepříliš šťastně první krok k jednotné úpravě

---

*) Pozn. red. Nesdílíme názor, že by ustanovením § 13. odst. 2. zák. č. 236-20. jímž pro území dříve uherské bylo recipováno právo rakouské pokud jde o otázku **povinnosti obce** přijímati do svazku obecního, byl způsoben veliký zmatek při rozhodování o domovském právu na Slovensku. Touto recepcí bylo dosaženo toho, že otázka, pokud obce nesmí odepříti přijetí do svazku domovského (obecního) jest rozřešena jednotně pro celé území republiky. Předpisy uherské, které jsou s rak. zák. z 1896 v odporu pozbyly samozřejmě platnosti. Není proto pochyby o tom, že také ustanovení § 10. zák. čl. XXII.: 1886 (o nabytí práva domovského pouhým pobytem) jest zrušeno; vždyť v tom, že podle § 10. cit. zák. sluší osobu, u niž dány předpo-

domovského práva v republice, protože způsobí na Slovensku veliký zmatek při rozhodování otázky nabývání domovského práva vůbec.

IV.

Co se sestavení obecného zastupitelstva a obecní rady týče, měl by se vzíti zřetel i na tak zv. **osady a kopanice,** na Slovensku v hornatých krajích velmi rozšířené (Myjava k př. má přes 50 proc. svého obyvatelstva v kopanicích, podobně i Dětva na Zvolensku atd.). V uherském právu není sice žádného ustanovení o právu osad a kopanic na zvláštní zastoupení v obecním zastupitelstvu, také není zde ustanovení o zvláštní správě majetkove, ale zvykovým právem se vyvinulo, že osady a větší kopanice měly v obecném zastupitelstvu vždy svého zástupce, obyčejně některého radního (přísažního). Odpovídalo by spravedlnosti, aby toto právo kopanic a osad zvykově se vyvinuvši bylo i na dále zachováno a vhodným způsobem uzákoněno, jednak s ohledu na místní zájmy těchto části obcí, jednak i proto, že společenské rozvrstvení obyvatelstva kopanic bývá různé od společenského rozvrstvení hlavní osady.

V.

Při zakonné úpravě obecního zastupitelstva a obecní rady bude na Slovensku značnou odchylkou tvořiti **inštituce obecného a obvodného notára,** která byla u nás nejen převzata nýbrž i dále vybudována tím, že obvodní a obecní notáři byli zákonem ze den 22-1. 1920, č. 211. sb. z. .a n. sestátněni.

Institucí státního notáře obecního vnesen byl do politické správy v naší republice nový způsob řešení poměrů mezi občany laiky, vykonávajícími správní funkce jako čestný úřad, který v rakouském právu správním byl neobvyklý a který také v novém okresním a župním zřízení nemá analogie.

Kdežto v okresu a župě v čelo správy postaven byl dle zákona ze dne 29-2. 1920, č. 126. sb. z. a n. státní úředník bude v čele obecní správy na Slovensku volený starosta neúředník, který o práva, povinnosti a zodpovědnost děliti se bude s notárem – státním úředníkem. Považujeme toto rozřešení poměrů mezi byrokraticky úřednickou správou státní a mezi občanskou samosprávou v obcích za velmi šťastné a navrhujeme, aby instituce notárská, jak se vyvinula v uherském obecním zří-

klady v tomto §-u stanovené, **považovati** za příslušníka obecního svazku, jest implicite zahrnuta **povinnost** obce přijmouti dotčenou osobu do svazku obecního; znění § 13. odst. 2. zák. č. 236-20. pak plyne, že o této **povinnosti** obce platí předpisy rak. zák. z 1896, jest tedy jasno podle kterých norem sluší tuto otázku posuzovati.

Bylo by ovšem v zajmu prakse, aby ministerstvo vnitra vydalo příslušné pokyny pro úřady, o tom, jak sluší nyní na Slovensku vzhledem k recepci práva rakouského postupovati v otázkách domovského práva.

zení, byla na Slovensku i při definitívní úpravě obecního řádu převzata a vyslovujeme naději, že instituce tato časem přenese se ze Sovenska i do ostatního území naší republiky. Již nyní by mohlo se analogie této právní instituce užíti při řešení otázky správy větších měst, jak o tom níže bude ještě řeč. Notář, který nyní je státním úředníkem, bude v obci jednak nezávislým, odborně vzdělaným činitelem, který veškeré svoje síly a schopnosti může věnovati správě a rozvoji obce, jednak bude svým právním postavením, jakož i svým odborným vyškolením, státní správě dostatečnou zárukou, že dobré úmysly zákonodárce i vlády nestroskotají v obcích pro neporozumění, nezkušenost, nebo nedbalost místních výkonných orgánů. Na druhé straně bude zase starosta, jako representant obce, zdravou protiváhou tomu, aby správa obce nebyla příliš byrokratická, aby místní poměry a zájmy byly dostatečně chráněny a respektovány, a konečně, aby i u obecenstva — jak to duchu času odpovídá — byl udržován a sesilován zájem o veřejnou správu. Starosta bude totiž nejen stále činným při obecní správě, nýbrž bude se s notárem děliti o zodpovědnost za tuto správu.

Co se týče poměru mezi notárem a obecním zastupitelstvem, resp. starostou, doporučuje se převzíti ustanovení uherského obecního řádu (zák. čl. XXII.: 1886) pokud se notáře týče, při čemž by se provedly jen ty změny, které jsou důsledkem sestátnění notárské instituce. V uherském právu byl poměr mezi obecním zastupitelstvem a notárem dobře vyvážen, a odpovídá i dnešním poměrům. Notár byl sice volen obecním výborem, ale na jeho volbu měl hlavní slúžný svým kandidačním právem, jakož i jako předseda restaurační komise rozhodující vliv. Hlavnému slúžnému, resp. vyšším administratívním jednotkám podléhal notár i disciplinárně. Tím vším, jakož i tou okolností, že notár byl volen v obci **doživotně,** byla samostatnost jeho vůči obci zaručena. Dnes kdy notár bude státním úředníkem, který i svůj plat bude dostávati od státu, stane se úplně od obce nezávislým. Z toho důvodů nebude snad potřeba nezávislost notáře na orgánech obecních tolik zdůrazňovati, jak to činí § 12. zák. ze dne 22-3. 1920, č. 211. sb. z. a n. Toto zák. ustanovení týká se sice **»obstarávání úkolů státní správy«,** ale dlužno uvážiti, že pojem správy státní v Uhrách, kde tak zv. politická správa vykonáváná byla autonomními municipiemi, byl zcela jiný, než v Rakousku, kde politická správa rodělena byla mezi úřady státní a samosprávní. Notáři, pokud spolupůsobili při správě státní, v soudnictví a v daňových záležitostech, byli i tak na orgánech obecních neodvislí. Ale pokud byli činní v tak zv. **politické** správě veřejné, platilo pro ně ustanovení § 89. zák. čl. XXII.: 1886., dle něhož »za správné vykonávání nařízení, spočívajících na státní a municipální správě, zodpovědný je v prvé radě **rychtár a notár«,** a kde dále se

praví, že rozkazy hlavného slúžného má vykonati **notár společně nebo v dorozumění s rychtárem.** Citované ustanovení § 14. zák. ze dne 22-3. 1920, č. II. sb. z. a n. představuje si asi pod pojem „správy státní" tak zv. „politickou správu veřejnou", a tu zdá se, že rozdělení zodpovědnosti za vykonání administrativních rozkazů vyšších úřadů v obcích mezi notárem a rychtárem jakož i obecné představenstvo jest správnější a odpovídá duchu naší správní reformy, i když činí notáře méně neodvislým na orgánech obecních, protože spolu-zodpovědnost zaručuje také spolučinnost laického elementu při veřejné správě, která-jak uvádí důvodová zpráva vládní k návrhu o zřízení župních a okresních úřadů — **»nemá býti jen výkonem imperia, nýbrž tvůrčím elementem ve veškerém životě, činícem úředníka důvěrníkem obyvatelstva«.** I věcné důvody jiné mluví pro toto rozdělení zodpovědnosti a pro zaručení spolučinnosti »rychtára a obecného představenstva«. Notár bude dle § 4. n. u. zák. přesaditelný a nikoliv doživotně usazený v jedné a téže obci, jak tomu bylo dosavád, takže nebude poskytovati dostatečné záruky o znalosti místních poměrů v obci, jak osobních, tak věcných, a bude dobře, bude-li nucen děliti se o zodpovědnost s rychtárem při vydávání úředních osvědčení o osobních a věcných poměrech (různá vysvědčení, mravnosti, nemajetnosti, potvrzování žádosti a pod.). Nebylo by také správně, kdyby ku př. rekvisíce a jiné výkony související s nuceným státním hospodářstvím a pod., byly ponechány úplně notárům, aby titosami nesli zodpovědnost a také odium za výkony státní správy, tak hluboce zasahující do soukromých poměrů jednotlivých občanů. Kdyby se probraly výkony politické státní správy v obcích konkretně, dala by se najíti správná hranice, pokud notár při výkonech těchto má býti úplně samostatným, a pokud má býti s obecným představenstvem spoluzodpovědným.

Obecní notáři byli dle § 58. a 63. zák. čl. 22 : 1886, členy obecného představenstva a zastupitelstva s právem hlasovacím, a již tím samým, jakož i dále pro to, že do obecních sezení připravovali návrhy, že byli referenty a usnesení obecních korporací vykonávali, konečně, že jako každý občan mohli apelovati proti usnesení obecních orgánů (§ 25. zák. čl. XXII. z r. 1886) atd., měli na správu obcí veliký a rozhodující vliv. Vliv tento sesílen byl ustanovením § 11. zák. ze dne 22-3. 1919, č. 211. sb. z. a n., dle kterého **notář je oprávněn a povinen sistovati**

*) Pozn. red. Právo, resp. povinnosti obecního a obvodního notáře pozastaviti usnesení neb opatření obecních orgánů byly v § 11. zák. č. 211-20. stanoveny i pro případy **ohrožení blaha obce;** stalo se tak za tím účelem, aby poskytnuta byla notáři možnost hájiti zájmy obecní proti přehmatům se strany obecních orgánů; pouhé odvolání (apelace), jehož by notář mohl na usnesení obecních orgánů použíti jako každý občan (jak míní referát), nelze považovati za postačitelné; notář, jako osoba úřední musí býti i v tomto směru nadán **zvláštními** právy, jež ovšem jsou i jeho povinnostmi. »Poručníková-

až do rozhodnutí hlavného slúžného opatření a usnesení obecních orgánů, pokud by tím byl porušen zákon, překročena působnost nebo ohroženo, blaho obce«. S tímto sesílením mocí notáře dlužno úplně souhlasiti. Ostatně zákon ze dne 29-2. 1920, č. 126. sb. z. a n., dává v §§ 60. a 97. obdobně županovi a okresním náčelníkům právo, sistovati usnesení župních resp. okresních výborů a komisí, 1.) příčící se zákonu nebo 2.) překročující působnost výboru resp. komise, ale bylo by záhodno obmeziti podobně i právo notáře na tyto dva případy a odejmouti mu právo sistování pro ten případ, kdy podle jeho názoru usnesením nebo opatřením obecních orgánů snad **»blaho obce je ohroženo«. »Blaho obce«** je pojem tak široký, že by notár resp. hlavný slúžný mohl sistovati každé usnesení nebo opatření obecních orgánů, a tím by se vyvinulo přílišné poručníkování obecních orgánů.

Obecní zastupitelstvo, ve kterém budou na základě demokratického volebního řádu zastoupeny všechny vrstvy obyvatelstva obce, je zajisté v prvé řadě povoláno k tomu, aby rozhodlo co **»ohrožuje blaho obce«,** a každý občan, tudiž i notár bude míti právo podati proti rozhodnutí nebo opatření obecních orgánů odvolání, takže je vždy daná možnost přezkoumati veškeré rozhodnutí i opatření v obci učiněna, a zdá se, že tato ochrana zájmů obecních a zájmů jednotlivých občanů úplně postačí, aby **»blaho obce ohroženo«** býti nemohlo. Doporučuje se také, aby dle analogie § 60. a 97. zák. ze dne 29-2. 1920, č. 126. byly stanoveny přesné lhůty, ve kterých musí býti sporná záležitost předložena hlavnému slúžnému, resp. okresnímu náčelníkovi, a jím rozhodnuta, a aby promeškání těchto lhůt mělo v zápětí, že sporné opatření, nebo rozhodnutí může se beze všeho realisovati.

Co se notárů týče navrhuje se, aby i jmenování a přesazování notárů, a snad i systemisování jednotlivých notářských a podnotářských stanic nebylo vyhražováno ministerstvu vnitra, jak to činí § 4. hoř. zák., nýbrž ponecháno županům po př., aby v tom směru použito bylo co nejliberálněji ustanovení § 16. t. z., dle kterého ministr vnitra může své oprávnění přepustiti ministru s plnou mocí pro správu Slovenska, pokud se týče županům. V zájmu rychlosti a účelnosti těchto opatření je nezbytně potřeba osobních znalostí notárů a znalosti místních poměrů, které mohou míti toliko županské úřady a nikoliv ministerstvo vnitra v Praze. Podotýká se, že i za rakouské vlá-

ní obcí, jehož se referát obává, může se vyvinouti i tehdy, kdyby odpor notářů byl v zákoně obmezen pouze na případy porušení zákona neb překročení působnosti. Kautelou proti vzniku tohoto poručníkování může býti jedinè náležitá rozvaha notářu a hlavních slúžných, jich porozumění pro potřeby obce s jedné strany a zájmy státní se strany druhé schopnost nalézti vhodnou střední cestu mezi těmito mnohdy navzájem značnè se různícími zájmovými sférami atd.

dy přijímání, jmenování a přesazování správního úřednictva až do IX. hodn. třídy ponecháno bylo místodržiteli, a ministerstvo po př. císář vyhražoval si jmenování jen vyššího úřednictva.

VI.

Zřízení finančních komisí v obci, jak o nich mluví §§ č. 13—19. zák. ze dne 7/2. 1919, č. 76. sb. z. a n., naráží na Slovensku, hlavně ve venkovských obcích na značné obtíže pro nedostatek inteligentů vůbec, a »odborníků« ve smyslu § 14 uh. zák. zvlášť. Kromě notáře, učitele a faráře najde se ztěží jiný inteligent na vesnici, a ve velké části »malých obcí« ani těchto není. Notár nemůže býti členem finanční komise, protože vede obecní účty. Obecní hospodářství by dost smutně dopadlo, kdyby kontrola tohoto hospodářství byla pouze na finanční komise obecní obmezena. Upozorňujeme dále na to, že v Uhrách byla zavedena povinná, nejméně každoroční revise obecního hospodářství, kterou prováděli hlavní slúžní pomocí, odborných státních úředníku, tak zv. okresných účtovníků, přidělených k slúžnovským úřadům od účtárny při finančním řiditelstvu (zák. čl. III. z r. 1902, min. nař. 125.000 z r. 1902, oběžník ministerstva financí č. 2800 a ministerstva vnitra č. 78.000 z r. 1904). Zachování této instituce na Slovensku považujeme za nezbytně nutno.

VII.

Úprava veřejné správy ve větších městech bude vyžadovati zvláštní pozornosti. Již dosavádním obecním zřízením byly jak v Čechách, na Moravě a ve Slezku, tak i na Slovensku pro správu některých měst stanoveny úchylky od všeobecného obecního zřízení (města statutární v Čechách, na Moravě a ve Slezku, města municipální a magistrátní na Slovensku). I při nové úpravě správní organisace v naší republice uznána byla již nutnost utvořiti pro města výjimku tím, že § 3. zák. ze dne 29-2. 1920, č. 126. o župním a okresním zřízení vyňata byla Praha ze svazku župního. Ovšem bude nutno tyto úchylky od všeobecného pravidla povoliti jen tam, kde **věcné** duvody toho vyžadují, a důvody pouze historické musí se nechati stranou. Z toho duvodu zruší se asi privilegované postavení některých statutárních a hlavně většiny magistrátních měst na Slovensku, kde těchto měst je přílišné množství a většinou jde o města malá, jichž zvláštní postavení dá se těžko hájiti z čistě věcných důvodů, a je na úkor jednotnosti, účelnosti a úspornosti veřejné správy. Jinak věc však má se ve velkých městech, jak je ku př. Plzeň, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Bratislava, Košice, atd., která počtem svého obyvatelstva vyrovnají se každému okresu, ba naopak svým intensivním a rozvětveným životem hospodářským, kul-

turním a společenským, mnohdy i svojí lidnatostí kterýkoliv okres daleko předčí. V Českých zemích se veřejná správa dosavád vykonává v těchto městech tím způsobem, že v statutárních městech zastává starosta vedle své i funkci okresního hejtmana, v ostatních městech, která nebyla statutární (ku př. v Moravské Ostravě a v některých pražských předměstích) byly na tomtéž teritoriu města dva správní orgány, obecní úřad a úřad okresního hejtmana. Dojde-li při úpravě okresní správy k tomu, že rozloha okresu v českých zemích bude zmenšená, romnoží se silně počet oněch případů, kdy teritorium okresní správy bude se krýti s teritoriem jednotlivého města.

(Na Slovensku byly poměry sice zcela různé, ale i přece zde byla určitá obdoba mezi městy magistrátními a městy statutárními, jakož i v jich poměru k ostatním obcím dána tím, že v magistrátních městech mešťanosta s magistrátem vykonává vedle obecní správy i funkce hlavného slúžného).

Nebylo by zajisté z hospodářských a administrativně-technických důvodů účelné, aby veřejnou správu na tomtéž teritoritu vykonávaly dvoje orgány, obecní zastupitelstvo s obecní radou a starostou v čele, a okresní výbor se svým okresním náčelníkem, hlavně když působnost obou orgánů, jak hospodářská, tak pomocná a poradní (hlava VII. zák. o župním a okresním zřízení) by byla v mnohém směru totožná.

Navrhujeme proto pro význačná města, která sama o sobě tvoří okres, sloučení obou orgánů správních v jeden celek, čímž dosaženo by bylo značného zjednodušení správy v těchto městech, a to tak, aby obecní správní orgány byly současně správními orgány okresními.

Města tato, jež bychom k vůli jednoduchosti nazvali **»města s okresní správou«,** byla by v bezprostředním styku se župou. V našem domácím právu rakouském i uherském máme dosti příkladů a právních prvků, dle kterých by se v těchto městech upravil poměr mezi státní správou a mezi autonomni správou. Rovněž by nedělala velkých obtíží úprava obecního zastupitelstva, aby současne mohlo zastávati funkci okresních výborů, hlavně když platné volební řády jak do obecních zastupitelstev, tak do okresních výborů spočívají na těchže zásadách všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva.

Co se týče správy těchto **»měst s okresní správou«,** bude hlavně důležité, jakým způsobem by se měl upraviti poměr mezi funkcí starostovou, kterou v obcích zastává volený občan-laik, a mezi funkci okresního náčelníka, který je státním úředníkem z povolání. Nedoporučovalo by se, aby obě tyto funkce svěřeny byly jedině volenému starostovi-laikovi, jak tomu bylo rakouských městech statutárních, příliš odvislému od místních politických stran. Vládní důvodová zprávu ku

zákonu o zřízení župním a okresním dobře uvádí, že **»mladý náš stát vyžaduje ku své konsolidaci pevné ruky jednotící, jež za daných okolností nejlépe se může projeviti prostřednictvím hierarchisticky rozvrstveného úřednictva«,** a z toho důvodu také navrhuje, aby v čelo okresu a žup postavení byly státní úředníci. Je samozřejmé, že tato **»pevná jednotící ruka«** nesměla by býti odstráněna **z měst s okresní správou,** a to jak z důvodů politických, tak i z důvodů veřejných (správně-technických).

Na druhé straně nesrovnávalo by se a duchem správní reformy v naší republice, kdyby v městech s okresní správou pohltila správa okresní správu obecní, a aby v čele této správy stál pouze státní úředník. Města mají svoje majetky, mají čistě místní zájmy a úkoly, jež stěží svěřila by správě státních úředníků. Také by se velká města bránila tomu, aby požívala menší samosprávy než ostatní obce. Považujeme proto z těchto důvodů za nemožné, že by správa měst byla i při definitívním řešení upravena podle »zákona ze dne 31-1. 1920, č. 233. sb. z. a n. o prozatímní úpravě správy měst s regulovaným magistrátem na Slovensku«, dle kterého členové městské rady byli prohlášeni za státní úředníky, a tak správa měst úplně sestátněná. Snad nejvýhodnější řešení poměru mezi funkcí starostovou a okresního náčelníka ve **městech s okresní správou by bylo,** kdyby v čelo správy postaven byl sice volený starosta-laik, vedle něho však by správu města vedl, podle analogie obecného notára ve venkovských městech na Slovensku, státní úředník, který by byl jakýmsi »městským okresním náčelníkem». Pro tohoto »městského okresního náčelníka» dalo by se užíti — jak bylo už řečeno — předpisů o správním postavení obecních notárů skoro beze změny, nebo s určitými modifikacemi, zaručujícími státnímu úředníkovi vůči volenému starostovi jeho neodvistlost a vliv na správu města. Takto upravena správa velkých měst byla by jednak neodvislá od místních strannických poměrů a skytala by dostatečnou záruku za přesné a jednotné provádění zákonů a nařízení, jednak by na druhé straně osobou starostovou hájila respektování místních poměrů a zájmů a zaručovala spolučinnost občanstva při správě.

Bezprostřední a intensívní spolučinnost vládního důvěrníka při správě měst přispěla by správě ve střediscích hospodářského a kulturního života ku sblížení se živlů státně-úřednického a občanského, což jistě bude v souhlase s duchem nového obecního zřízení. Obava, že by snad bezprostřední a intensívní spolupráce státního úředníka při správě měst omezovala samostatnost měst, odpadá zdemokratisováním a zlidověním našeho veřejného života.

I. Jurecký:

Rozhodnutia Najvyššieho súdu vo veciach trestných.

1.

K náležitostiam zločinu padelania súkromnej listiny nepatrí aj dosiahnutie cieľu, totiž obdržanie protihodnoty za padelanú listinu. Právny pojem upotrebenia padelanej zmenky.

(401. §. bod 1. 403., 565 §.)

Najvyšší súd usniesol sa nasledovne:

Zmätočná sťažnosť sa zamieta.

Dôvody: Proti rozsudku súdnej tabule osobitný obhájca obžalovaného oznámil zmätočnú sťažnosť na základe bodov 1. b) c) 385. § Trpp. preto, lebo skutok obžalovaného nebol kvalifikovaný len pokusom, ďalej lebo obžalovaný nebol oslobodený v smysle 67. § Trz. Z toho skutkového stavu, sedriou ziesteného, súdnou tabulou prijatého, a tu v smysle 3. odst. 33. §. Trppnov. smerodajného, že obžalovaný na 5000 korún znejúcu zmenku, na ktorú mená J—a, V—a, J—a, V . . .a, F—a, V—a, bez ich privolenia podpísal, u s— j filiálky r j (vernej) banky cieľom eskomptovania tejto zmenky podal, súdy nižšieho stupňa správne odviedly ten právny záver, že obžalovaný falošnú zmenkovú súkromnú listinu zhotovil, a ju na to upotrebil, aby ňou jestvovanie zmenkovoprávnej zaviazanosti na zmenke podpísaných dokazované bolo a tak obžalovaný už týmto upotrebením dovŕšil zločin padelenia súkromnej listiny, protiviaci sa 401. § Trz. a kvalifikovaný dľa bodu 1. § Trz., k náležitostiam ktorého nepatrí aj dosiahnutie cieľu, totiž obdržanie protihodnoty za padelanú súkromnú listinu.

(Usnesenie zo dňa 20. januára 1921. Čís. Kr. III. 57-20.)

2.

Otec chytil syna za krk, drhnul ho a siahal po vidlách. Syn sa vyslobodil a otca vidlami ubil, tak že tento následkom utrpených telesných úrazov zomrel.. Syn nejednal v oprávnenej obrane.

(306., 79. §§. Trz.)

Pod oprávnenou obranou dľa 79. § Trz. v širšom právnom smysle treba rozumieť jednako oprávnenú obranu v užšom smysle (1. a 2. odst. 79. § Trz) a jednako netrestané prestupenie hraníc oprávnenej obrany (posl. odst. 79. § Trz). Preto aj v prípade tohoto prestúpenia (zo strachu, ľaku a zmätku) treba vyniesť oslobodzujúci rozsudok dľa bodu 3. 326. § Trpp.

Vzhľadom na prirodzenú a povinnú úctu dieťaťa oproti rodičom vyvinula sa tá praks, že dieťa aj v prípade nebezpečného napadu so strany rodiča musí útekom vyhýbnúť tomuto nápadu, jestli útek je vôbec možný.

V otázke použitia 79. §-u Trz, rozhoduje N. S. na základe skutočnosti, zistených súdmi nižšieho stupňa (3. odst. 33. § Trpppn) lebo právnou otázkou je či obžalovaný jednal v oprávnenej obrane.

V danom prípade N. S .z tých okolností ,že otcom napadnutý syn telesne neporušený ostal, naproti tomu ale on otca, už zarazeného aj na zemi ťažko telesne bantoval, odviedol ten právny záver, že tu nemôže byť reči o prestúpení hraníc oprávnenej obrany. Jur.

Najvyšší súd usniesol sa nasledovne:

Zmätočné sťažnosti sa zamietajú.

Dôvody: zmätočné sťažnosti sú bezzákladné a ako také v smysle odst. 1. 36. § Trpp. musely byť zamietnuté, lebo z toho skutkového stavu sedriou zisteného, súdnou tabulou z čiastky prijatého, z čiastky doplneného a tu v smysle odst 3. 33. § Trppnov. smerodajného, že obžalovaný svojho otca vidlami nielen po krku udrel, ale aj potom ho nimi viackrát udrel, a keď ten padnul na zem, aj vtedy ho ešte sem a tam trhal, treba odviesť ten právny záver, že smrteľný výsledok zapríčinivšie toto bantovanie nebolo potrebné k odvráteniu toho nápadu D—a Sz—a, že obžalovaného za krk bol chytil, drhnul a jednou rukou sahal po vidlách, a že vzhľadom na tú okolnosť, že obžalovaný otcovi svojmu aj kosti dolámal, a na ňom vôbez úrazy ťažkého rázu spáchal, kdežto on ostal telesne neporušený, nemôže byť reči o tom, že by obžalovaný len zo strachu, ľaku alebo zmätku bol prestúpil hranice oprávnenej obrany, a dľa toho súdna tabula nemýlila sa keď vypovedala, že obžalovaný ten čin, ktorý je predmetom súdenia nespáchal v oprávnenej obrane.

Usnesenie zo dňa 26. januára 1921. čís.. .Kr. III. 59-20).

3.

Zločin usmrtenia dieťaťa len tá matka môže spáchať, ktorá usmrtí svoje dieťa, porodené z mimo manželstva. Rozhodujúca je tá okolnosť, či matka počas porodenia dieťaťa žila v zákonitom manželstve. Tá žena, ktorej muž žije, nemôže byť považovaná za žijúca mimo manželstva, dokiaľ nebola zákonite rozvedená so svojim mužom.

284., 279. §§ Trz.)

Stála praks: Pod výrazom »odlúčená«, nachádzajúcim sa v dôvodoch, usnesenia N. S. treba rozumeť »rozvedenú« ženu.

Najvyšší súd usniesol sa nasledovne:

Na základe odst. **1. odst. 35. § Trpp. nov.** zrušuje sa rozsudok súdnej tabule, nariaďuje sa nové pokračovanie, a tým sa poveruje súdna tabula v B.........

Dôvody: Súdna tabula za vinnú vypovedala obžalovanú zo zločinu zúmyseľného usmrtenia dieťaťa dľa 284. § Trz., čo ona tým spáchala, že dňa 4. apríla 1919 v Ž—j zúmyseľne usmrtila bezprostredne po pôrode svoje z nemanželstva porodené dieťa tak, že ho duchnou, ktorú jemu na ústa pritisla, zadusila.

Súdna tabula ako skutočnosť zistila, že usmrtené dieťa bolo z plodené od nemanželského otca. Súdna tabula považuje obžalovanú za vydatú, avšak uvádza, že nie je isté, či manželstvo obžalovanej nebolo rozviazané smrťou muža v dobe začiatku tehotnosti obžalovanej, lebo obžalovaná o svojom mužovi nemá takmer 5 rokov žiadnej vedomosti, je tedy pravdepodobné, ba skoro isté, ohľadom na minuléválečné události, že muž ani nežije, a snáď nežil ani v dobe, keď obžalovaná telesne obcovala, a z ktorého obcovania otázne dieťa sa narodilo.

Tedy pri kvalifikácii činu obžalovanej súdna tabula považuje sa rozhodujúcu okolnosť to, že usmrtené dieťa bolo zplodené od nemanželského otca. Z tohoto dôvodu považuje ona usmrtené dieťa za porodené z manželstva, a kvalifikuje čin obžalovanej dľa 284. § Trz.

Toto právne stanovisko súdnej tabule je mýlné. Zločin usmrtenia dieťaťa dľa 284. § Trz. len tá matka môže spáchať, ktorá usmrtí svoje dieťa porodené mimo manželstva. Dľa správneho vysvetlovania zákona rozhodujúca je tá okolnosť, či matka počas porodenia dieťaťa žila v zákonitom manželstve. Taká žena, muž ktorej žije, nemôže byť považovaná ako žijúca mimo manželstva, dokiaľ ona nebola zákonite odlučená od svojho muža. Následkom tohoto mýlneho

právneho stanoviska súdna tabula pominula so stanoviska trestného postupu zreteľne zistiť tú rozhodujúcu skutkovú okolnosť, či žil muž obžalovanej počas porodenia usmrteného dieťaťa. Bez zistenia tejto skutkovej okolnosti Najvyšší súd nemohol aplikovať primerané ustanovenia trestného zákona, lebo on dľa odst. 33. § Trpp. nov. skutočnosti zistiť nemôže.

Najvyšší súd tedy musel pokračovať dľa 1. odst. 35. § Trpp. nov.
(Usnesenie zo dňa 3. februára 1921. Čís. III. 71-29.)

4.

Porušenie zákona tým, že okresný súd v svojom obore pôsobnosti vybavil trestnú vec zavedenú pre prečin násilia proti vrchnostenským medzítkam. Usnesenie N. S. vynesené ku zachovaniu právnej jednoty.
(4. § zák. čl. XL : 1914; bod 4. 17. § zák. čl. XXXIV. : 1897, 442., 527. §.)

Najvyšší súd vyniesol následovné usnesenie:

Opravný prostriedok generálneho prokurátora uznajúc za základný, vyrieka sa, že okresný súd s—ý výšoznačeným svojim rozsudkom porušil zákon, menovite ustanovenia bodu 4. 17. §, zák. čl. XXXIV. z roku 1897 a 2. odst. 527. § Trpp. potiaľ, pokiaľ zaviedol trestné pravotné konanie proti J-i M-i pre prečin násilia proti vrchnostenským medzitkam dľa 4. § zák. čl. XL. z roku 1914, menovaného v tomto prečine za vinného uznal a odsúdil vzdor tomu, že tento prečin v smysle bodu 4. 17. §, zák. čl. XXXIV. z roku 1897, patrí do oboru pôsobnosti sedrie, konečne že spisy tejto trestnej veci nepostúpil príslušnej sedrii.

Zároveň v smysle posl. odst. 442. §Trpp. zrušuje sa rečený rozsudok s........ okresného súdu spolu s celým tomu na základ slúživším pokračovaním a okresný súd upravuje sa ku postúpeniu tejto trestnej veci príslušnej sedrii v B.........

Dôvody: Dľa oznámenia četníckej stanice j—j pešiaci zásobovacej kolony A. O. a F. J. v noci 14. februára 1920. učinili oznámenie u výšmenovanej četníckej stanice proti J—i M—i preto, lebo ich v noci na ulici v spoločnosti jeho brata P—a M—a napadnul. Na to četníci A. K. a K. K. vybrali sa na vypátranie J—a a P—a M—a, ponevač ale P. M.uskočil, četník A. K. s pešákmi T—m a O—m pustili sa za P—m M—m, kdežto u J—a M—a zostal len četník K. K. J. M. odporoval ísť s četníkom K—m na četnícku stanicu, pokúsil sa tohoto odzbrojiť, aj mu vychytil bodlo, a keď mu ho četník s pomocou T—ho O—u, ktorí sa medzi časom vrátili, odobral a ho na četnícku stanicu viedol, vyhrážal sa mu tými slovmi: »počkajte, vy s.... české ja Vám to odplatím!«

Na návrh povereníka štátneho zástupcu s—ý okresný súd nariadil pojednávanie proti obvinenému J—i M—i pre prečin násilia proti vrchnostenským medzitkám dľa 2. odst. 4. § zák. čl. XL. z roku 1914, toto pojednávanie zadržal, J—a M—a v spomenutom prečine za vinného uznal a odsúdil na 14 dňovú väznicu, mimo toho aj na 60 korún peňažného trestu. Tento rozsudok hneď sa stal právoplatným.

Okresný súd v smysle 15. § Trpp. svoj obor pôsobnosti povinný bol skúmať z úradnej povinnosti a ponevač prečin, označený v 4. §, zák. čl. XL. z roku 1914, v smysle bodu 4. 17. § zák. čl. XXXIV z roku 1897 patí do oboru pôsobnosti sedrií, dľa 2. odst. 527. § Trpp. spisy trestnej veci príslušnej sedrii mal postúpiť.

Okresný súd v S—i porušil tedy zákon, menovite ustanovenia teraz citovaných §§-ov tým konaním, že trestné pokračovanie na návrh povereníka štátneho zástupcu zaviedol, na miesto toho, aby spisy bol odoslal príslušnej sedrii, a že na základe zadržaného pojednávania túto trestnú vec meritorne vybavil.

Nasledovne v smysle 442. § Trpp. Najvyšší súd musel opravný prostriedok generálneho prokurátora za základný uznať, porušenie zákona ustáliť, rozsudok okresného súdu spolu aj s celým predchádzajucim trestným pokračovaním zrušiť a nariadiť, aby spisy trestnej veci boly odovzdaté dľa zákona zo dňa 25. októbra 1920 čís. 590., čl. III. 1. § príslušnej sedrii v B.........

(Usnesenie zo dňa 22. decembra 1920, čís. Kr. III. 151-20.)

5.

»Obžalovaný bol uznaný za umného«, »neciti sa vinným« sami v sebe nie sú zákonnými dôvody zmätočnosti. V takýchto prípadoch nestačí len odvolávať sa na bod 1 a) (alebo iný) 385. § Trpp. Spôsob označenia zmätočného dôvodu a toho ustanovenia rozsudku, proti ktorému uplatňuje sa zmätočná sťažnosť. Zreteľ na obranu.

(384., 385. §. bod 4. 426. §. 428. §. 390. §. bod 3. 434. § Trpp. 2 odst. 31. § Trpp.)

V takých pípadoch, keď ide o dôvod materirálnej zmätočnosti, N. S. povinný je založiť svoje rozhodnutie na tie skutočnosti, ktoré sedria, poťažne súdna tabula za povinné uznala (3. odst. 33. § Trppn). nasledovne N. S. nemôže zistiť skutočnosti a nemôže ani to vypovedať, že ponúja bezprostredným potrebné drží zistenie nejakých, súdmi nižšieho stupňa pominutých okolností, má právo len zrušiť rozsudok na základe 35. § Trppn. a nariadiť nové pokračovanie. Niet pochybnosti o tom ,že toto môže sa stať len z úradnej povinnosti, lebo zákon neudeľuje právo zmätočnej sťažnosti stránkam na základe 35. § Trppn. Jasné je tedy, že v skutkovej otázke zmätočna sťažnosť je neprípustná, a ako taká, zákonom vylúčená.

Predsa mnohokrát sa pridá, že obžalovaní, ba aj obhájeovia odvolávajú sa na bod 1. a) 385. § Trpp. domáhajú sa zrušenia rozsudku sudu nižšieho stupňa na tom základe, že skutkový stav nesprávne bol zistený, že zistené skutočnosti nie sú dokázané. Takieto zmätočné sťažnosti v smysle 3. odst. 434. § Trpp. odmietajú sa.

N. S. liberálne zachádza s takými zmätočnými sťažnosťami, ktoré neobsahujú presné označenie zmätočného dôvodu alebo napadnutého opatrenia (390. § Trpp) a ktoré len odvolávajú sa na istý § (bod, literu, vetu, atď.) zákona. V takýchto prípadoch do povahy sa berie obrana obžalovaných, prednesená na hl. pojednávaniach alebo v písomných dôvodoch prechádzajúcich opravných prostriedkov.

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Zmätočné sťažnosti, pokiaľ ony sú založené na body 1. a) b) 385. § Trpp. sa odmietajú.

Dôvody: Dľa 428. § Trpp. zmätočná sťažnosť v prípade bodu 4. 426. § Trpp. môže byť založená na dôvody zmätočnosti, označené v 384. a 385. § Trpp., ale medzi týmito nenachádza sa ten dôvod, že »obžalovaný bol uznaný za vinného, že sa neciti vinným«, alebo taký dôvod, že »obžalovaný bol uznaný za vinného, že sa neciti vinným«, alebo taký dôvod, ktorý v podstate zodpovedá týmto výrazom. A v tomto prípade nemôže sa vziať do ohľadu odvolávanie na bod 1. a) 385. § Trpp. lebo z obrany obžalovaného možno zistiť, že on len popiera spáchanie činu, tvoriaceho základ obžaloby, ale netvrdi to, že by tento čin nebol trestným činom .Zrejme je tedy, že on, a práve tak verejný a osobitný obhájca týmto odvolávaním len v skutkovej otázke napádajú rozsudok sudnej tabule, čo ale v smysle 3. odst. 33. § Trppnov. zákon nepripúšťa.

Ani obžalovaný, ani obhájcovia nevyjadrili sa v tom smere, že z akej príčiny považujú kvalifikáciu trestného činu obžalovaného za mýlnu, a dľa ktorého ustanovenia zákona by mal on kvalifikovaný byť. Nevysvitá to ani z obrany, ani z bodu 1. b) 385. § Trpp., na ktorýs sa sťažujúci sa odvolávajú. V tomto ohľade tedy zmätočné sťažnosti sú upotrebené bez označenia zmätočného dôvodu, následkom čoho oni v tejto časti, ako také, čo do viny však ako zákonom vylúčené v smysle 3. odst. 434. § Trpp. musely byť odmietnuté.

(Usnesenie zo dňa 12. januára 1921, čís. Kr. III. 80-19-3.)

6.

Zatýmné zadržanie a vyšetrovacia väzba vytrpené obžalovaným u vojenského súdu pre iný čin, ako ktorý je základom trestného pokračovania a súdenia u civilného súdu, vpočítané byť nemôžu do trestu na slobode, vymeraného civilným súdom.

(94. Trz. v znení čl. IV. zákona zo dňa 18. decembra 1919, čís. 1 sb. zák. a nar.)

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Na základe zmätočnej sťažnosti, oznámenej hlavným štátnym zástupcom, založenej na bod 2. 385. § Trpp. z dôvodu materiálnej zmätočnosti, označeného v bode 2. 385. § Trpp. zrušuje sa rozsudok súdnej tabule v tej časti, dľa ktorej v tejto trestnej veci za zatýmné zadržanie a vyšetrovaciú väzbu bola uznaná a za odbytú časť trestu na slobode vzatá doba 1 (jedného) roku 2 (dvoch) mesiacov a 22 (dvatsaťdva) dní, počítaná od 5-ho augusta 1919 do 27. októbra 1920; zároveň ale na základe 94. §u Trz. z trestu na slobode, vymeraného rozsudkom štátnej tabule za odbyté sa berie doba 10 (desať) mesiacov a 8 (osem) dní, ktorú obžalovaný od 5. augusta 1919 do 2. okt. 1919, a od 17. februára 1920 do 26. okt. 1920 v zatýmnom zadržaní a vyšetrovacej väzbe vytrpel.

Dôvody: Zmätočná sťažnosť hlavného štátneho zástupcu, založená na bol 2. 365. § Trpp. z čiastky je základná. A síce súdna tabula zistila za skutkový stav že obžalovaný aj u divízneho súdu bol vo vyšetrovacej väzbe, bola ale toho názoru, že aj tá doba má byť započítaná do trestu na slobode, vymeraného v tejto trestnej veci, ktorú obžalovaný u vojenského súdu vytrpel, lebo vraj niet dát k tomu, že by obžalovaný tam pre iný čin bol býval odsúdený, z druhej strany ale obžalovaný pre ten čin, ktorý je predmetom tejto trestnej veci, bol četníkmi zatknutý 5. augusta 1919.

Avšak tento názor súdnej tabule spočíva na mýlnom výklade 94. § Trz., lebo ustanovenie tohoto §-u nevzbudzuje pochybnosť v tom ohľade, že do trestu na slobode môžu započítané byť odsúdeným vytrpené len to zatýmné zadržanie a tá vyšetrovacia väzba, ktoré odsúdeni strávil v trestnej veci, slúžiacej za základ trestnému pokračovaniu a súdeniu. A poneváč obžalovaný 3. októbra 1919. bol odovzdaný vojenskej vrchnosti, ktorá proti nemu v svojom obore pôsobnosti viedla trestné pokračovanie pre zločiny dľa 327. § voj tr. zák. a 6. §. zák. čl. XXI. z roku 1890, ale nie pre ten zločin, ktorý je základom prítomného trestného pokračovania, ďalej poneváč obžalovaný len 17. februára 1920. bol zpät odovzdaný civilnému súdu, a tak v tejto trestnej veci len od 5. augusta do 2. októbra 1919, potom od 17. februára 1920 bol v zatýmnom zadržaní a vyšetrovacej väzbe:
súdna tabula pri výmere trestu nezadržala zákonom stanovené trestné sadzby, keď do trestu na slobode započítala, a za odbyť vzala aj tú dobu, ktorú obžalovaný v inej trestnej veci u divízneho súdu o d3. októbra do 16. februára vo väzbe strávil.

Následovne Najvyšší súd v smysle 1. odst. 33. §. Trppnov. musel primerane zrušiť rozsudok súdnej tabule a vyniesť zákonu zodpovedajúci rozsudok.

(Rozsudok zo dňa 12. januára 1921. Čís. Kr. III. 293-20-3.)

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

Sostavil dr. A. Z.

1.

Jestli kupec vykonal právo voľby, stanovené v §-e 353. obchodného zákona, od voľby svojej, už raz učinenej, nemôže sa jednostranne odchýliť.

Súdna tabula v B. zmenila riešenie sedrie, ktorým bolo vyrieknuté, že si žalobník nemôže uplatňovať pohľadávku na náhradu škody, lebo v písomnej žalobe splnenie smluvy žiadal a tak svoje volebné právo už vykonal a od tejto voľby jednostranne nemôže už odstúpiť, — a vyriekla, že žaloba z rečeného dôvodu nemôže byť zamietnutá a to preto, lebo právo, žiadať splnenie smluvy neprislúchalo žalobníkovi následkom toho, že sa žalovaný opozdil, lež prislúchalo mu na základe smluvy, — keď tedy žalobník žiadal od žalovaného splnenie smluvy, použil len svojho smluvného práva a týmto ešte nevykonal voľbu medzi právami, stanovenými v §-e 353. obch. zákona, ktorá voľba prislúcha kupcovi — následkom opozdenia predavateľa — v rozšírenej miere, — a požadovanie splnenia smluvy malo len ten následok, že by žalovaný bol mohol plniť dotiaľ, pokiaľ žaloba o odškodné nebola prednesená. (18./II. 1919, č. 1918. P. I. 1152/10).

Najvyšší súd: dovolacej žiadosti žalovaného vyhovel, žalobu o odškodné zamietol.

Dôvody: Pri vykonávaní volebného práva, ustanoveného pre kupca v §-e 353. obchodného zákona, materiálnym právnym predpisom je, že keď kupec už raz vykonal volebné právo, nemôže sa od toho jednostranne odchýliť, to jest právo jednostrannej zmeny je vylúčené.

Odvolací súd porušil tento predpis, keď vyriekol, že sa žalobník mohol odchýliť od svojho volebného práva, v žalobe udaného, smerujúceho na plnenie smluvy, a že bol oprávnený žiadať na pojednávaní o zahájení sporu — miesto plnenia — náhradu škody.

Nesprávne vyriekol odvolací súd, že žalobník požadovaním plnenia smluvy — svoje volebné právo, ustanovené v §-e 353. obch. zákona, ešte nevykonal, lebo že žalobník nepodal žalobu na základe opozdenia; nesprávny je výrok tento preto, lebo jedno z volebných práv, ustanovených v §-e 353. obch. zákona, je aj plnenie smluvy, z čoho nasleduje, že jestli žalobník žiada plnenie, tým už vykonal jedno z troch volebných práv. (24./IX. 1920, č. Rv. III. 10/19.)

2.

I. *Vlastníkovi pozemku prislúcha právo, žiadať od suseda, aby ho ochránil od tej škody a materiálnej újmy, ktorú mu spôsobuje upotrebovaním výkalových jám, nachádzajúcich sa na jeho susednom pozemku.* II. *Rozhodovať o pohľadávkach zakladajúcich sa na tomto práve, tedy o pohľadávkach súkromnoprávnej povahy, prislúcha do oboru pôsobnosti riadnych súdov.*

Najvyšší súd: vyhovel čiastočne dovolacej žiadosti žalobníkov, zmenil rozsudok odvolacieho súdu v tej čiastke, dľa ktorej bolo vyhovené sporu prekážajúcej námietke žalovaného, túto námietku zamietol, — vyriekol, že rozhodovanie o alternatívnej druhej čiastke žaloby spadá do oboru pôsobnosti občianskeho súdu, následkom čoho pozbavil platnosti opatrenie rozsudku odvolacieho súdu dotýčne pravotných a odvolacích útrat a naložil odvolaciemu súdu, aby ďalej pokračoval a vyniesol nové rozhodnutie.

Dôvody: Najvyšší súd uznal za bezzákladnú tú sťažnosť dovolacej žiadosti, podľa ktorej odvolací súd bol by porušil materiálne právne pravidlo tým, že neuznal právo vlastníctva na tú nemovitosť, na ktorej sa výkalová jama žalovaného nachádza.

lebo dľa skutkového stavu — prvostupňovým súdom primerane §-u 270. O. p. p. po uvážení celého pojednávania a prevedeného dokazovania, zisteného a odvolacím súdom prevzatého — ktorý je nie napadnutý a tak je dľa §-u 534. O. pp. v revizionálnom pokračovaní smerodajný, dve jamy, o ktorých je tu reč, už prv stály na terajšom mieste, než pokiaľ ľudská pamäť siaha a vždy boly upotrebované držiteľmi jednotlivých dôb;

z tohoto skutkového stavu apelačný súd však správne odviedol tú právnu konklúziu, že priestor jamy patrí k vnútornosti žalovaného.

Neporušil tedy odvolací súd materiálne pravidlá tým, keď nevyhovel žalobe žalobníkov, vzťahujúcej sa na právo vlastníctva tohoto priestoru;

v prítomnom prípade nebolo riešené o práve, nadobudnutom vydržaním, lež o tom, že je príslušnosť čiastkou hlavnej veci.

Z tejto príčiny bolo treba dovolaciu sťažnosť — vzťahujúcu sa na uznanie práva vlastníctva — ako bezzákladnú zamietnuť.

Proti tomu za odôvodnenú uznal najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalobníkov v tej čiastke, ktorá sa na to vzťahuje, aby žalovaný odčinil tie majetkové újmy, ktoré im rečené 2 jamy zapríčiňujú.

Odvolací súd na základe žalovaným prednesenej, sporu prekážajúcej námietky vyriekol, že táto žiadosť patrí do oboru pôsobnosti administratívnej vrchnosti a v smysle bodu 1, §-u 180. O. p. p. pravotu v tejto časti zrušil.

Najvyšší súd však neuznal za správne rozhodnutie odvolacieho súdu preto:

lebo právnym pravidlom je, že rozhodovanie o požiadavkách súkromnoprávnej povahy prislúcha do oboru pôsobnosti riadnych súdov, a žaloba žalobníkov musí sa považovať za takúto;

lebo dľa prednesenia žalobníkov nečistota z jamy do ich dvora vyteká a prirodzene dotýka sa upotrebiteľnosti dvora. tejto prekáža a tak žalobníkom majetkovú škodu zapríčiňuje:

žalobníkom ako vlastníkom ale výplyvom z ich vlastníckeho práva prislúcha právo, žiadať od žalovaného ako suseda, aby ich ochránil od tej škody a materiálnej ujmy, ktorú im upotrebovaním jamy zapríčiňuje, poneváč žalovaný svojho práva len tak môže užívať, aby týmto druhému majetkovú škodu nezapríčinil; poneváč je však bezpochybné, že žalujúci svojou žalobou domáhajú sa ochrany svojich majetkových záujmov,

rozsúdenie takejto veci však spadá do oboru pôsobnosti riadneho súdu,

z tejto príčiny Najvyšší súd dovolacej žiadosti žalobníkov vyhovel a dľa výroku rozsudku rozhodol. (8./X. 1920. č. Rv. III. 19/19.)

3

„Ab Wagon Wien Nordbahnhof“ dľa obchodnej obyčaje neznamená toľko, že si strany žiadaly určiť za splnište mesto Viedeň, lež znamená to, že po stanicu Nordbahnhof vo Viedni s podaním a dopravou tovaru spojené útraty predávateľ má zapraviť. (Najvyšší súd 29./X. 1920. č. Rv. III. 23/19.

778-26. — Najvyšší súd 29/X. 1920. č. Rv. III. 23/19.)

4.

Najvyšší súd nevyhovel ospravedlňovacej žiadosti žalobníka a jeho dovolaciu žiadosť odmietol z toho dôvodu, že nemôže byť považované za nezavinené také omeškanie pri podaní dovolacej žiadosti, ktoré sa stalo následkom toho, že advokát žalobníkov v deviaty deň po doručení rozsudku odvolacieho súdu odišiel do vzdialenejšieho mesta cieľom vybavenia inej veci.

odkiaľ sa pre premárkové prekážky len po uplynutí lehoty, stanovenej k podaniu dovolacej žiadosti, mohol vrátiť. (24./IX. 1920, č. Rv. III. 14/19.)

5.

I. *Rozviazanie rozsudku odvolacieho súdu z toho dôvodu, že pri zistení skutočností nebol uvažovaný celý obsah pojednávania a dokazovania (§ 270. O. p. p.) taktiež z dôvodu neúplnosti skutkového stavu.* — II. *Jestli predávateľ už vopred odoprie dodanie tovaru a nežiada si od kupca lehotu k dodatočnému plneniu, — pri určení summy odškodného nie sú smerodajné tie trhové ceny, ktoré trvaly v lehote, stanovenej kupcom k dodatočnému plneniu, lež tie, ktoré trvaly v tom čase, keď predávateľ plnenie odoprel.*

Najvyšší súd, následkom dovolacej žiadosti žalovaného rozsudok odvolacieho súdu rozviazal a naložil mu, aby ďalej pokračoval a vyniesol nové rozhodnutie aj dotyčne znášania všetkých útrat.

Dôvody: Odvolací súd zistil, že žalovaný rozumie a vie natoľko maďarsky, že mohol rozumieť obsahu záverkového listu, pripojeného žalobníkom pod B.

Žalovaný napáda v revizionálnej žiadosti toto zistenie odvolacieho súdu, ako také, ktoré sa stalo porušením formálneho pravidla a ktoré spisom odporuje.

Dovolací súd túto sťažnosť uznal za základnú,

lebo súd povinný je dľa §-u 270. O. p. p. pri zistení skutkového stavu všetky dôkazy uvažovať, odvolací súd však pri zistení skutkového stavu neuvažoval tú skutočnosť, že žalobník — keď bol pred prvostupňovým súdom vypočutý — sám svedčil, že on so žalobníkom nemecky vyjednával, — že svedok J. D. svedčil, že žalobník nevie maďarsky a s ním sa vždy nemecky shováral, že žalobník svoje dopisy pod N. B. 2./3. pripojené, v reči nemeckej písal a že porátanie na listinu B. tiež v nemeckej reči uviedol,

následkom čoho porušením formálneho pravidla zistený skutkový stav nemôže byť smerodajným v dovolacom pokračovaní.

Ale základná je aj tá sťažnosť žalovaného, že pri zistení jeho povinnosti k ďalšiemu dodávaniu dreva, odvolací súd tiež nevzal do ohľadu všetky údaje dokazovania,

lebo odvolací súd v tomto ohľade pominul uvažovať ten obsah dôkazu, pripojeného pod B., vzťahujúceho sa na porátanie, ktorý znie: „am 19. Juni verrechnet“ a nezistil skutkový stav dotyčne toho, či sa tento výraz „verrechnet“ na konečné porátanie — alebo na porátanie, týkajúce sa len kúpnej ceny, do toho času dodaného dreva, vzťahuje;

avšak keby porátanie bolo bývalo konečným, z tohoto by sa na to mohlo konkludovať, že smluva, uzavretá stránkami,

bola splnená a že žalobník nemal práva ďalšie dodávanie požadovať.

Ale nezistil odvolací súd skutkový stav ani dotyčne toho, či je pravdivé to tvrdenie žalovaného, že sa povoznícke cedule, vystavené v máji a júni, na také drevo vzťahujú, ktoré povozníci odobrali už pred májom a k žalobníkovi len pozdejšie odviezli;

odvolací súd sa síce - touto otázkou zaoberá, odvolávajúc sa na „uznanie“ žalovaného, poneváč je však nie vytvorená pravdivosť tvrdenia žalovaného, lebo odvolací súd také skutočnosti nezistil, ktoré by vytváraly pravdivosť rečeného tvrdenia a poneváč je v spore rozhodnou otázkou tvrdenie žalovaného, — veď zistenie povinnosti k ďalšiemu dodávaniu dreva, súvisí s pravdivosťou tvrdenia žalovaného, — nakoľko — jestli žalovaný v máji a júni drevo už nedodával, z tohoto by sa mohlo na to konkludovať, že smluva bola splnená.

Konečne je základná aj tá sťažnosť žalovaného, že odvolací súd porušil materiálne pravidlo tým, že pri určení odškodného do ohľadu bral trhové ceny mesiaca októbra 1917;

lebo žalobník v svojom prípravnom spise na 7. strane sám udáva, že žalovaný predom odoprel ďalšie dodávanie,

v takom prípade ale, keď predavateľ už vopred odopre dodávanie a k pozatýmnemu plneniu lehotu nežiada,

pri určení summy odškodného nie sú smerodajné tie trhové ceny, ktoré trvajú v lehote, určenej kupcom k pozatýmnemu dodávaniu, poskytnuté ním bez žiadosti predávateľa, lež tie trhové ceny, ktoré trvajú v tom čase, v ktorom predávateľ ďalšie dodávanie odoprel; poneváč kupec opozdeného predavateľa nemôže do nepriaznivejšieho položenia uviesť — bez jeho vôle — v akom položení by bol býval vtedy, keby mu kupec k pozatýmnemu plneniu lehotu nebol dovolil;

z čoho nasleduje, že nakoľko zistiť možno skutočnosť odoprenia, — poneváč v tejto čiastke sa obsah prípravného spisu žalobníka protiví obsahu žalobníkovej výpovedi učinenej na odvolacom pojednávaní — žalobník by nemal práva žiadať tú trhovú cenu, ktorá trvala v októbri 1917., lež tú, ktorá trvala v čase, keď sa odoprenie stalo;

odvolací súd však — vychádzajúc z právneho stanoviska, ním zaujatého — skutkový stav v tomto ohľade nezistil.

Poneváč — dľa tohoto — zistenie skutkového stavu odvolacím súdom stalo sa čiastočne porušením pravidla a skutkový stav je z čiastky aj neúplný,

a tak vec nie je súca ku konečnému rozhodnutiu, bolo treba rozsudok odvolacieho súdu dľa §-u 543. O. p. p. rozviazať a odvolací súd upraviť k ďalšiemu pokračovaniu. (15./XI. 1920. č. Rv. III. 42/19.).

Dr. Al. Hellebrand:

Zásadní rozhodnutí nejv. voj. soudu v Praze.

K § 45. bran. zák. (Pojem „Pletichy".)

Jako pletichy ve smyslu § 45. br. zákona označiti jest jakékoliv jednání předsevzaté za účelem oklamání a způsobilé k oklamání — byť i jen in abstrakto — stalo-li se v úmyslu vymknouti sebe neb jiného povinnosti odvodní, presenční službě neb činné službě jiného druhu.

Nejvyšší voj. soud zmateční stížnost generálního vojenského prokurátora pro zachování zákona proti rozsudku divisního soudu v O., jimž obžalovaný J. Š. byl odsouzen pro přečin dle § 45. br. z. ze dne 10. března, čís. 193. sb. z. a n. a pro přečin svémocného vzdálení se dle § 212. v. tr. z. pro prevedeném přelíčení jako neodůvodněnou zamítl.

Důvody:

Zmateční stížnost podaná generálním vojenským prokurátorem na záštitu zákona vytýká rozsudku zmatečnost dle bodu 6. § 358. v. tr. ř., kterou spatřuje v tom, že pokud jde o přečin dle § 45. br. z. nebyl vojenský prokurátor k zavedení trestního stíhání a divisní soud tamtéž ku rozhodnutí příslušným, a činí návrh, aby trestní věc, týkající se tohoto přečinu byla odstoupena příslušným civilním úřadům trestním.

Stížnost není v právu.

Dle zjištění nalézacího soudu spáchal obžalovaný přečin dle § 45. br. z. tím, že byv dne 17. října 1919 jako vozáč pro jámu »Jiří« v Moravské Ostravě do 31. března 1920 činné vojenské služby sproštěn, po vystoupení z práce koncem ledna 1920 vzdor vyzvání příslušného doplňovacího velitelství resp. četníctva dne 13. března 1920, neprodleně nastoupiti činnou službu, u svého vojenského oddílu se nepřihlásil, ač jeho dovolená vystoupením z práce stala se neplatnou a že tudíž, kryje se neplatnou dovolenkou, dopustil se pletich, by se činné vojenské službě vyhnul.

Dle opisu kmenového (základního) listu nastalo sproštění obžalovaného na základě výnosu MNO. a bylo témuž jako legitimace od okresního doplňovacího velitelství vydáno osvědčení.

Z tohoto jde na jevo, že obžalovaný byl dne 17. října 1919 do neaktivního stavu propuštěn a že měl povinnost, po uplynutí doby sproštění bez zvláštního vyzvání nastoupiti u svého tělesa činnou vojenskou službu.

Jelikož obžalovaný shora uvedeného vyzvání četnického neuposlechl a doměle se do Polska odebrati mínil, byl dne 15. března 1920 zatknut a prostřednictvím příslušného okresního doplňovacího velitelství svému tělesu předán a u tohoto dne 15. března 1920 presentován. Dne 20. března 1920 vzdálil se samovolně od svého pluku, byl však následujícího dne civilní stráží zatknut, při čemž strážníky nebezpečně ohrožoval.

Dle názoru generálního vojenského prokurátora jest nesporno, že obžalovaný ohledně deliktů po svém presentování spáchaných podléhá vojenské soudní právomoci. Příslušnost tato však není prý daná ohledně svrchu uvedeného, obžalovanému jako přečin dle § 45. br. z. za vinu kladeného deliktu.

Sproštění obžalovaného vojenské činné služby vztahovalo se na dobu delší 3 měsíců — jemu byla tudíž trvalá dovolená ve smyslu § I: 3. br. předpisů III. díl udělena. Dnem propuštění do neaktivity — 17. října 1919 — přestala pro něj vojenská soudní právomoc, která byla nově založena teprve opětným presentováním obžalovaného.

Jelikož tudíž obžalovaný spáchal přečin dle § 45. br. z. jako civilní osoba, spadá prý trestní řízení pro tento čin do oboru působnosti občanských soudů trestních.

Názor generálního vojenského prokurátora byl by správným, kdyby ve skutečnosti šlo o přečin dle § 45. br. z. Nalézací soud však podřídil trestní skutek obžalovaného tomuto trestnímu ustanovení následkem chybného výkladu zákona.

Jako pletichy ve smyslu § 45. br. z. označiti jest jakékoliv za účelem oklamání předsevzaté a k tomu také — byť i jen in abstracto — způsobilé jednání, stalo-li se v úmyslu vyhnouti sebe neb jiného povinnosti odvodní, presenční službě neb činné službě jiného druhu.

Pachatel použíti musí tedy prostředku nějakého, kterým přímo neb nepřímo oklamán má býti úřad neb orgán úřední, rozhodující o branné povinnosti, aneb bdící nad tím, aby tato povinnost byla plněna.

V daném případě spatřuje rozsudek »pletichy« v tom, že obžalovaný, ač jeho dovolená se stala následkem vystoupení z práce neplatnou, k vojenské službě nenastoupil.

Tímto zjišťuje však rozsudek pouze, že obžalovaný své povinnosti nedostál, nikterak však, že by se byl dopustil pletich. V důvodech rozsudku se ovšem praví, že se obžalovaný kryl neplatnou dovolenkou — v čemž však toto krytí spočívalo, rozsudek neuvádí a zejména nezjišťuje, že by se byl obžalovaný na neplatnou dovolenku odvolával aneb jinakým způsobem hleděl vzbuditi klamné zdání, že dovolenou dosud má.

Zjištění takové nebylo by také v souhlase se spisy neboť dle četnického oznámení obžalovaný, byv dne 13. března 1920 k okamžitému narukování vyzván, tak učiniti přislíbil, však slibu tomu nedostál.

Ze zjištění rozsudku jde nepokrytě na jevo, že obžalovaný nedopustil se pletich, ovšem také ne přečinu dle § 45. br. z., nýbrž že prostě nenastoupil vojenskou službu, ku které byl povinen.

Jde tedy o otázku, zda obžalovaný dopustil se přečinu neuposlechnutím povolávacího rozkazu ve smuslu § 50. br. z., spáchaného tím, že ačkoliv již v lednu 1919 z práce, po kterou byl sproštěn, vystoupil, k vojenské službě nenastoupil.

Branný zákon předpokládá ovšem, že pachatel obdržel rozkaz povolávací, formu tohoto rozkazu však neuvádí — tuto stanoví tedy prov. nář. (branné předp.), spadající do oboru MNO., které muže tyto předpisy dle potřeby doplniti neb měniti.

Obtíže spojené s kontrolou a povoláváním osob od vojenské služby sproštěných pohnuly bývalá zeměbranecka ministerstva k vydání výnosu (vyhlášek čís. 133016. ex 1916 z prosince 1916 uher. zeměbran. ministerstva), dle kterých měli branci z veřejných zájmu pro určité služby sproštění ihned zase k pokračování v činné vojenské službě nastoupiti, jestliže z práce, pro kterou sproštění byli, vystoupili a byli tedy vystoupením z práce zároveň k činné službě povoláni.

Dle sdělení MNO. čj. 515-32. ze dne 15. listopadu 1920 jsou tyto výnosy vzhledem ku čl. 2. zák. ze dne 28. října 1918, čís. 11. sb. z. a n. dosud v platnosti a nebyly jinými nahraženy.

Dle dovolenky — (osvědčení) — měl obžalovaný domobranecký dělostřelec po uplynutí sproštění bez zvláštního vyzvání nastoupiti činnou vojenskou službu — tato povinnost nastala ve smyslu svrchu zmíněných výnosu samozřejmě i dříve, opustil-li službu, pro kterou byl sproštěn.

Byl tedy k činné službě povolán již koncem ledna 1919, v kterěžto době z práce vystoupil.

Jelikož jednalo se o činnou službu za mobilisace, dopustil se přečinu neuposlechnutí povolávacího rozkazu dle § 50. br. z., pro který ve smyslu § 13. v. r. ř. podléhal vojenské soudní pravomoci.

Nelze tudíž tuto trestní záležitost postoupiti civilním trestním úřadum a nutno zmateční stížnost, která uplatňuje jen zmatek dle bodu 6. § 358. v. tr. ř. ve smyslu § 371. odst. 2. v. tr. ř. jako neodůvodněnou zamítnouti.

Rozhodnutí ze dne 7. dec. 1920, čís. P. 419-20.

Dr. Bařinka:

Bytová reforma v judikatuře nejvyššího správního soudu.*)

Č. 1.

V řízení o zabrání bytu dle vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. z. nař. *musí býti straně před vydáním rozhodnutí společného bytového úřadu dána příležitost, aby zvěděla výsledek úředního šetření a zaujala k němu své stanovisko.* (Nález ze dne 16. čerma 1919, č. 2784.)

Č. 2.

Bytem ve smyslu § 6., č. 1. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. nař. *rozumět jest všechny místnosti, kterých má býti používáno podle příslušných povolení úředních jako bytů.* (Nález ze dne 16. června 1919, č. 3004.)

Č. 3.

Ustanovení § 6. č. 6 vrub. vl. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. nař. *předpokládá, že ten, kdo bytu svého jen čas občasu používá, má ještě jiný byt, jehož může pravidelně používati, že tedy občasné používání onoho bytu nemá svou příčinu jen v nějaké podstatné přechodné překážce, bránící jeho stálému obývání, na příklad v odcestování za povoláním, nebo v jiné důležité příčině.* (Nález ze dne 26. června 1919, č. 3226).

Č. 4.

Zákonné podmínky pro zabírání bytu musí tu býti nejen v době prováděného šetření, nýbrž ještě v čase, kdy se o zabírání skutečně rozhoduje. (Nález ze dne 28. června 1919, č. 3286).

Č. 5.

V případech uvedených § 6. č. 2. a 3. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. nař. *jest zabrání bytu nepřípustno, když byt, který má býti zabrán, jest již na delší dobu jinému nájemníku pronajat.* (Nález ze dne 5. července 1919, č. 3440).

Č. 6.

Místnost, které používá společník živnostenského podniku mimo závod ve svém bytě jako pracovny, nelze pokládati za místnost používanou ku provozování živnosti po rozumu § 3.

Zákony o ochraně nájemníku a zabírání bytu obcemi jsou stranami velmi často mylně vykládány. Příčinou toho jest na jedné straně snaha bytových úřadu zaopatřiti co nejvíce bytu a obmeziti právem záboru postiženého v jeho bytové potřebě na nejsnutnější míru, a na straně druhé zase snaha nájemníka domáhati se větší ochrany než mu sám zákon o ochraně nájemníku poskytuje. Není

vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. (Nález ze dne 5. července 1919, č. 3341).

Č. 7.

Pokud není zmocnění obce k zabírání bytu dle čl. 1. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *v zemském zákoníku vyhlášeno, není obec oprávněna prováděti opatření podle tohoto nařízení.* (Nález ze dne 23. srpna 1919, č. 3898).

Č. 8.

Byt, jehož majitel domu potřebuje jako bytu pro své vlastní účely, nesmí býti zabrán, třebas ho z důvodů arcit jen přechodných, v přítomné době skutečně nepoužíval. II. *Rozhodnutí o zabrání bytu musí býti doručeno všem spolumajitelům domu, v němž jest zabraný byt,* (§ 8. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař.) (Nález ze dne 1. září 1919, č. 3675).

Č. 9.

Důležitá přechodná příčina, bránící majiteli bytu v dočasném užívání bytu, působí, že 4 nedělní lhůta, stanovena v § 6. č. 2. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. zák. nař. *po dobu trvání této příčiny nepočíná nebo, že lhůta započatá se staví. Zdržuje-li se tchýně po nějaký čas v bytě zetově, aby se tam léčila, nelze z toho ještě uzuzovati, že má druhý byt u zetě.* (Nález ze dne 1. září 1919, č. 3701).

Č. 10.

Předpokladem pro zabrání bytu dle § 6., č. 2. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař., *jest, že majitel bytu má ještě jiný trvalý a vyhovující byt. Nepoužívání bytu z příčin toliko přechodných vylučuje jeho zabrání.* (Nález ze dne 1. září 1919, č. 3748.)

Č. 11.

Předpisu § 17. ministerského nař. ze dne 17. prosince 1918, č. 83. sb. z. a nař. *vyhovuje, bylo-li obeslání k ústnímu jednání o nároku na uznání nepřípustnosti zvýšení nájemného doručeno poštou osobě zmocněné ku přijímání poštovních zásilek.* (Nález ze dne 1. září 1919, č. 4112).

Č. 12.

Neoprávněné používání bytu k jiným účelům nemění ničeho na jeho povaze. (Nález ze dne 23. září 1919, č. 4358).

---

proto divu, že v zápalu tohoto boje dochází k mnohým omylům a ze strany bytových úřadů i ku překročení jich právomocí. Považujeme proto za nutno obeznámiti naši právní veřejnost s těmito zásadnými rozhodnutími nejvýš spr. soudu jak je nacházíme ve sbírce rozhodnutí nejvyšších soudních stolic z r. 1919.

Č. 13.

Obec (spol. bytový úřad) není dle vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *oprávněna nařiditi majiteli domu, aby zabrané byty neb místnosti, v nichž po zabrání provedl změny, uvedl ve stav, ve které místnosti ty byly v době zabrání.* (Nález ze dne 23. září 1919, č. 4492.)

Č. 14.

Byty a místnosti v nově postavených domech nelze zabrati dle nař. vlád. ze dne 23. ledna 1919, č. 38. sb. z. a n. *dříve, než by uděleno povolení k obývání.* (Nález ze dne 23. září 1919, č. 4568).

Č. 15.

Opouští-li někdo právem svůj byt v obci, aby se nastěhoval do svého domu v obci jiné, nemůže mu byt v obci této zabrán býti z důvodu, že bydlí dosud v obci oné. (Nález ze dne 8. října 1919, č. 4924).

Č. 16.

Skutečnost, že majitel pražského bytu v létě déle 4 neděl byt ten neobýval, prodlévaje ve své venkovské vile, neodůvodňuje sama o sobě zabrání bytu pražského, když není zjištěno, zda byt, ve vile jest způsobilý k celoročnímu obývání a zda vyhovuje individuelním potřebám majitele bytu. (Nález ze dne 15. října 1919, č. 5026).

Č. 17.

Dle § 6., č. 4. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *nelze postupovati, nepoužívá-li se bytu za skladiště, nýbrž za místnost obchodní při provozování prodeje hotového nábytku.* (Nález ze dne 20. října 1919, č. 4878.)

Č. 18.

Nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. o zabírání bytu obcemi *jest kryto zmocněním udělením vládě zák. ze dne 24. července 1917, č. 307. ř. z. Poněvadž i byty jsou předmětem potřeby obyvatelstva.* II. *Bytu čas občasu používaného nelze dle § 6. č. 3. nař. z 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. zabrati, když majitel takového bytu jest poměry nucen, bytu skutečně jen občas užívati.* (Nález ze dne 29. října 1919, č. 4700).

Č. 19.

Zabírání bytu a místností obcí nebo spol. bytovým úřadem podle nař. vlád. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *není přípustno pro účely jiné než pro účely bydlení osob fysických.* (Nález ze dne 29. října 1919, č. 5369).

Č. 20.

Skladištěm po rozumu § 6. č. 4. nař. vlád. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *není místnost používána k uložení po-*

třeb sloužících k vedení hospodářství nebo domácnosti, kteréžto potřeby nelze v místnostech tvořících příslušenství bytu nebo domácnosti účelně ukládati. (Nález ze dne 7. listopadu 1919, č. 4656.)

Č. 21.

Jeden ze dvou nebo několika bytů téhož majitele nelze dle § 6. č. 5. nař. *o zabírání bytu zabrati, byl-li byt ten v době záboru již jiné osobě pronajat.* (Nález ze dne 14. listopadu 1919, č. 5422).

Č. 22.

Byl-li zabrán byt proti určitému nájemci a o vyřízení rozkladu proti nálezu zabíracímu vyrozuměna byla osoba třetí, která byt ten již před zabráním jeho najala a okolnost tu před vyřízením rozkladu bytovému oznámila, nutno výrok o rozkladu potvrzující zábor bytu pokládati za prvé vyřízení o věci čelící také proti oné osobě třetí. (Nález ze dne 19. listopadu 1919, č. 5841).

Č. 23.

Dle § 6. č. 4. nařízení o zabírání bytu z 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *lze zabrati i součást bytu užívanou za skladiště, leč jenom tehdy, lze-li ji samostatně obývati nebo tak upraviti, aby mohla býti samostatně obývána.* (Nález ze dne 21. listopadu 1919, č. 5742.)

Č. 24.

Použití místnosti pro uschování obilí a mlýnských výrobků dle § 23. min. nař. ze dne 26. května 1917, č. 235 ř. z., *rozumí se i zabrání těchto místností, pokud majitel místností těch ku řečenému účelu nepoužívá. Předmětem zabrání může býti i takové příslušenství, jež slouží k řádnému technickému užívání místnosti skladních pro uchování obilí a mlýnských výrobků.* (Nález ze dne 21. listopadu 1919, č. 5747.)

Č. 25.

Bytová komise obecní není orgánem příslušným k rozhodování o zabírání bytu dle nař. vlád. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. (Nález ze dne 21. listopadu 1919, č. 5960.)

Č. 26.

Upotřebuje-li se místnost za spíž a komoru k ukládání potřeb nevybočujících z rámce domácího hospodářství, nelze tvrditi, že se používá jako skladiště. (Nález ze dne 5. prosince 1919, č. 6190).

Č. 27.

Rozhodnutí vydané senátem spol. bytového úřadu za předsednictví osoby, která není státním úředníkem a znalá práv (§ 20. nař. o zab. bytu z 22. ledna 1919 sb. z. a nař., č. 38.) *jest zmatečné.* (Nález ze dne 10. prosince 1919, č. 2024.)

Č. 28.

Ošetřovatelku nemocného, jehož nemoc vyžaduje její ustavičnou přítomnost v bytě, nelze považovati za osobu služebnou dle § 3. o zab. bytu ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. (Nález ze dne 19. prosince 1919, č. 6597.)

Č. 29.

Předpis § 6. č. 6. nařízení 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a nař. *platí také, byla-li z místnosti, sloužící bytovým účelům, po 28. říjnu 1919 bez povolení politického úřadu i stolice* (§ 2. min. nař. ze dne 28. května 1919, č. 114. ř. z. a místodrž. nař. ze dne 17. října 1918, č. 79. z. zemského zák. českého) *zřízena obchodní kancelář.* (Nález ze dne 20. prosince 1919, č. 6800.)

Č. 30.

Zabrání bytu dle § 6., podstavec 1. č. 4. nař. ze dne 22. února 1919, č. 38. sb. z. a nař. *nepřekáží okolnost, že se bytu užívá za skladiště již od doby, spadající před 1. srpen 1914.* (Nález ze dne 23. prosince 1919, č. 6890.)

Č. 31.

Spol. bytový úřad není dle zák. oprávněn přenésti svoji zákonnou kompetenci vůbec nebo z části na jiný orgán ať státní či jiný. Tak zv. „Vojenský odbor min. národní obrany" není v platném zřízení nadán žádnou kompetencí ve věcech bytových, účast jeho má tudíž za následek zmatečnosť a vadnost řízení. (Nález ze dne 29. prosince 1919, č. 6842.)

Zásadné uzavretie advokátskej komory v Turč. Sv. Martine.

Advokátska komora v Turč. Sv. Martine konštatuje že Dr. G. pripojil ku svojmu ospravedlneniu obálku zapečatenú, o ktorej tvrdí, že obsahuje listinu, a v nej sú veci, ktoré mu jeho stránka udala ako advokátske dôverné sdelenie, teda je to advokátskou tajnosťou.

Dr. G. žiadal, aby výbor advokátskej komory obálku túto otvoril do tejto listiny nazrel, obálku znovu zapečatil, Dr. G. vrátil a z listiny vyčítané dáta na jeho ospravedlnenie za základ bral.

Advokátska komora toto urobiť odoprela, lebo je na tom stanovisku, že dôvernú vec advokát ani svojej disciplinárnej vrchnosti, na svoje ospravedlnenie predostreť nesmie, iba ak ho jeho klient oslobodil od zachovávania úradnej tajnosti.

II.

Ináče disciplinárny súd advokátskej komory keby súhlasil so stanoviskom obvineného a keby ho z pod obvinenia na základe udajov z tejto listiny, obsaženej v zapečatenej obálke čerpaných aj oslobodil, musel by sa odvolávať v dôvodoch svojho rozhodnutia, a tým by sa advokátska tajnosť v tomto prípade vyzradila.

Preto advokátska komora túto obálku v nerozpečatenom stave zpátky posiela Dr. G.

Zároveň všetky písma predkladá žalobcovi komory žiadajúc ho o návrh ohľadom ďalšieho pokračovania. —

Turčiansky Sv. Martin, dňa 2. apríla 1921, č. 97-21.

Dr. Vančo, v. r. tajom. *Dr. Vanovič* v. r. preds.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Jsme zapečetěni.

Zákonem ze dne 16. března 1920, čís. 167. sb. z. a n., jakož i nař. vl. ze dne 30. prosince 1920, čís. 3. sb. z. a n. z r. 1921, byla činnost čtyř advokátních komor na Slovensku uočasně zastavena. Obvody jejich sloučeny v jediný, sídlem určen Turč. Sv. Martin a v čele této sloučené adv. komory postaven vládou vyjmenovaný správní výbor.

Sloučená adv. komora stala se tak ex lege universalním nástupcem bývalých adv. komor. Převzala veškeren jejich majetek a vstoupila jako právní subjekt v práva a závazky svých předchůdců.

Od doby účinnosti citovaných zákonných ustanovení, od 18. ledna 1921 až do okamžiku, kdy sloučena adv. komora převzala veškeru majetkovou i právní podstatu rozpuštěných komor, tvořily tyto jakousi likvidační podstatu, spravovanou představenstvem komory.

S přejímáním podstaty adv. komory v Bratislave, započato dne 17. února t. r. Vzhledem ku objemnosti a složitosti přejímavé podstaty, bylo předem jisto, že přejímání a uspořádání tohoto majetku potrvá delší dobu. Než i bez ohledu na to nemohla slouč. adv. komora veškery věci ihned převést do T. Sv. Martina, protože tam neměla a dosud nemá žádných místností a tísni se v jednom pokojíčku okresního soudu. Rozhodl se proto správní výbor ponechati knihovnu archív a spodkové zařízení na ten čas v dosavadních místnostech v Bratislavě, až do skončení likvidece a to tím spíše protože nájemné z místností bylo až do 30. dubna t. r. zaplaceno. Správou majetkové

svojí podstaty pověřil Právnicku Jednotu, které současně dovolil, aby užíval a těchto místností a knihovny ku svým spolkovým a studijním účelům.

Právnická Jednota, aby si zabezpečila tyto místnosti i pro budoucnost, podala si na spol. bytový úřad v Bratislave žádost, ku které se připojila i advokátní komora, aby místnosti tyto Právické Jednote byly přikázany, jakmile adv. komora z nájemního poměru vystoupí. Společný ubytovací úřed žádosti této nezamítl.

Jednota opatrujíc majetek komory, užívala místností k spolkovým schuzím, a redakce i administrace Právního Obzoru, která se tísní v soukromém bytě jednatele, zařízovaly se spolu v nových místnostech.

Než činnost tato neměla dlouhého trvání. Dne 8. března t. r. o 1. hod. odpol. šel jednatel jeko obyčejně do zmíněných místností, které ku svému nemalému překvapení nalezl otevřeny a zámek ve dveřích vedoucích do výborovny, kde umístěna byla knihovna a pokladna násilím vypáčený. Na stole zanecháno toto sdělení:

Spoločný bytový úrad. referent W.
Č. 1068-2. Bratislava 192

Sämtliche Lokalitäten der Advokatenkammer (bis auf die Wohnung Dr. Heufel) wurden beschlagnahmt und vom heutigen Tage der »Poheradské žel. průmyslové spoločnosti« übergeben.

Br. 8.-III. 21. Predseda:

razítko spol. ubyt. uředu. **Dr. Kuchta** v. r.

S tímto lístkem odebral se jednatel ihned ku podepsanému na něm předsedovi dr. Kuchtovi, který mu sdělil, že přikázání místnosti jmenované spoločnosti prosadí i kdyby měl jít ze státní služby. Ostatně on prý jedná z příkazu samého plnomocného ministra.

Na poznámku jednatele, že si není dobře vědom trestného dosahu svého činu, že přece o nějakém zabrání místností nehledě ani ku naprosté nedostatečnosti řízení) nemůže být řeči, dokud najemníkem místnosti je spoloč. adv. komora v T. Sv. Martině, která má nájemné do 30. dubna t. r. řádně zaplacené, a dosud v nich má svůj majetek, že ku vyklizení místností nebyla byt. úřadem vyzvána ani ona, ani její předchudce, ani Právnická jednota, jako správce jmění, aby proto další protizákonný a trestný postup ubytovacího úřadu zastavil, učiniti tak odepřel. Důsledek toho byl, že disciplinarní spisy a majetek slouč. advokatní komory i jednoty byl násilím přes marný protest soukromou exekucí z místností vyklizeny a v jedné místnosti prý popečetěny. O provedeném tomto husarském kousku

za právní asistence dr. Dezidera Kalmana adv. v Bratislave, nebyl zase nikdo ani vlastník majetku vyrozuměn. V místnostech se rozložila budapeštská Rimamuráňsko-šalgotarjanská akc. spol., známá v krompašské aféry (uvedená na lístku jako »Poheradská žel. průmyslová spol.«) které dosavadní tři místnosti v Bratislavě, v nichž úřadovala takřka po 2 roky, prý nevyhovovaly.

Celé toto svémocné a protizákonné jednání, mělo ovšem v zápětí soudní řízení, které dosud není skončeno a my protože častka našich spolkových dokladů zapečetěna s věcmi adv. komory, nemůžeme oznámenou řádnou valnou hromadu odbývat. ani přednášek konat. Vydávání Právného Obzoru spojeno bude až do urovnání této záležitosti a vrácení místnosti s nemalými obtížemi a proto nechť čtenáři a členové Jednoty případné nedostatky laskavě omluví. (Dr. Bř.)

† **Prof. dr. Jozef Prušák.** Dňa 22. februára t. r. ztratila česká právna veda vynikajúceho svojho kriminalistu, riadneho profesora práva a trestného poriadku dr. Jozefa Prušáka, Odišiel v pomerne mladom veku 47. ročnom, po mužnom zápase so svojou vleklou chorobou. Táto bolestná ztrata dotýka sa aj nás, lebo zosnulý bol prisľúbil našej redakcii svoju spoluprácu, bohužiaľ ale neúprosná smrť vyrvala nám ho prv, než mohol svoj sľub uskutočniť.

Právnická slovenská fakulta v Bratislave má byť podľa posledných zpráv najpozdejšie počiatkom školského roku 1921—22 bezpodmienečne otvorená. Zo Slovákov bude za profesora povolaný v prvom rade sekčný šéf unifikačného ministerstva dr August Ráth. Prednášať bude občianske právo.

Menovanie a povýšenie. Sen. predseda Najvyššieho súdu v Brne Dr Juraj Hausmann, ktorý pôsobil na Slovensku od prevratu v referáte pre pravosúdie v ministerstve pre Slovensko a pozdejšie jako zástupca min. spravedlnosti, menovaný bol prezidentom vrchného zemského súdu v Prahe.

Prezident Republiky povýšil sekč. šéfa min. unif. Dra Augusta Rátha do III. triedy hodnostnej pre jeho osobu, a Dr Adolfa Záturecského, radu najvyššieho súdu v Brne do IV. tr. h. taktiež ad personam.

LITERATÚRA.

Soudcovské listy č. 1./21

Jindř. Smrčka: Jest vhodno a možno z poručenských oddělení soudních utvořiti státní úřady pro sociální péči o mladež? K perspektivě chystaných prováděcích nařízení k jazykovému zákonu. Dr Ant. Glos: Zprávodajská povinnost státního zastupitelství. K.

Krcha: Soudní inspektoři. Věstník min. sprav. a normálky. Řada z s. Fr. Novotný: Kolegum na Slovensko nebo do Podkarpatské Rusi odcházejícím. Zákon o drobných pachtýřích z 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n. bude novelován! Dr. Jar. Rypáček: O autorově právu na překlad jeho díla. Dr Sv. Průdek: Trest dle volného uvážení. Zprávy organisační.

Č. 2 21. Dr A. Glos: Státní zastupitelství, soudy a četnictvo. Knittl: Je možno, aby zákon z 3. května 1868 č. 33. ř. z byl zachován pro republiku a jakési doplňkové úpravě místo přísažného slibu osob bez vyznání. Zd. Souček: K pojmu dlouholetého pachtýře. K. Krcha: Důkaz listinami v civilním řízení. V. Fryc: Finanční prokuratura je zástupcem církevního statku i dle zákona o drobných pachtýřích. K. K.: Stavovský boykot. Dr. Sv. Průdek: Trest dle volního uvážení. Dr Šipka: Soudní inspektoři. Zprávy organisační.

»Právník«, sešit III-21. »Prof. dr. Jos. Prušák †.« »K výkladu § 11. záborového zákona«. Prof. dr. Dobroslav Krejčí. Praktické případy.

Oprava. Do článku prof. Hory »Vybrané části z uher. civ. práva procesního«, vloudilo se několika chyb tiskových, jež jsou s to rušiti smysl. Jsou to zejm. tyto:

Str. 2. posl. řádka zdola na místo »podobně« má býti **»podrobně«.**

str. 4. řádka 6. zdola na místo »a osnově« má býti »**v** osnově«;

str. 4. řádka 4. zdola na místo »jež Plozsovi« má býti »jež **je** Ploszovi«;

str. 9. zdola na místo »o změněné, žalobě, nečiné« má být i o« změněné žalobě, nečinně«;

str. 7. řádka 1. shora místo »nezmožňuje« má býti »neznemožňuje«;

str. 8. řádka 2. shora místo »na změňu« čti »za změnu« a řádka 4. místo »dostatečně« čti »dodatečně«;

str. 11. řádka 18. zdola na místo »žalobcův neodůvodněn« čti »žalobcův je neodůvodněn«;

str. 14. řádka 1. shora místo »do okamžiku« čti **»od** okamžiku«;

str. 33. řádka 8. shora má býti vynechána a na místo ní vložena slova »tuzemských soudů musilo býti«;

str. 33. posl. řádka zdola na místo »podrobnosti« čti »podobnosti«;

str. 35. řádka 4. shora na místo »v« má býti »u«;

str. 37. řádka 15. zdola na místo »příkažkách« čti »překážkách«;

str. 40. řádka 4. zdola na místo »zbýval« čti »zabýval«;

str. 41. řádka 10. zdola na místo »až« čti »jež«;

str. 43. řádka 16. zdola na místo »a naznačených« čti »naznačených«;

str. 46. řádka 22. shora na místo »zrušili« čti »zrušiti«;

str. 46. řádka 3. shora na místo »nechce-li« čti »chce-li«;

str. 47. řádka 14. shora místo »žalobu« čti »žalobou«;

str. 47. řádka 21. zdola místo »nemusí« čti »nemusil«, na řádce 16. místo »návrhu« čti »k návrhu«, na řádce 13. místo »věčně« čti »věcně«, ř. 11. místo »odpovědí« čti »odpověditi« a ř. 5. místo »opdklad« čti »podklad«;

str. 48. řádka 1. shora na místo »přepisům« čti »předpisum« a řádka 4. zdola na místo »fakultivně« čti »fakultativně«.

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

III.

Přípravy k ústnimu přelíčení.

I. Podle uherského c. ř. s. předchází, jak už bylo řečeno, ústnímu (meritornímu) přelíčení obligatorně prvý rok jak u soudů sborových, tak u soudů okresních. Ale podstatný rozdíl mezi těmito soudy je, pokud jde o určení doby, ve které dochází po prvém roku k ústnímu přelíčení.

1) U soudů **okresních** platí pravidlo, že se při prvém roku pokračuje také ihned ve věci samé, jakmile se žalovaný podle § 185 pustil do sporu. Ale z tohoto pravidla připouští se výjimka:

a) učiní-li obě dvě strany souhlasně návrh, aby byl nařízen zvláštní rok k jednání o věci hlavní;

b) navrhne-li to jen jedna strana, aneb soud tak učiní z moci úřední, avšak v těchto případech ještě za té další podmínky, že obě strany resp. jejich zástupci bydlí v sídle soudu okresního (§ 191 IV). Ani v případě uvedeném pod a) není soud souhlasným návrhem stran vázán. Proti jeho usnesením není samostatné stížnosti (§§ 549, 579).

Předpis ku 191 IV dlužno však obmeziti vzhledem k ustanovení § 181 odst. III; neboť zde se předpisuje, že byly-li činěny u okr. soudů obrany sporu překážející a byly **odmítnuty, musí býti vždycky** ihned přikročeno k pokračování jednání, tedy — po vzájemném návrhu žalovaného ve smyslu § 185 — hned k jednání ve věci hlavní. V souhlase s tím je pak i ustanovení § 181 posl. odst., o čemž byla už řeč ve článku č. II. Zde jest tedy kategorickým přepisem §-u 181. III. vyloučeno použití ustanovení §-u 191 IV.

2. U **sborových** soudů platí naopak pravidlo, že ku projednání hlavní věci bude nařízen po prvém roku **zvláštní** rok, a to ve lhůtě asi 30 dnů (§ 191 I a II). To stane se usnesením, jež soud prohlásí ústně hned při prvém roku. Soud může však tuto lhůtu zkrátiti, ba dokonce ihned k projednání hlavní věci při prvém roku příkročiti, jsou-li obě strany srozuměny — správněji asi (proti znění § 191 III v něm. překladu): navrhují-li tak obě dvě strany souhlasně — aneb navrhuje-li tak jen jedna strana, ale jde-li zároveň o případ nutný (§ 191 III). Také zde platí co do stížnosti předpisy §§-ů 549, 479.

Byly-li však činěny při prvém roku obrany sporu překážející a byly odmítnuty (rozsudkem § 181: Gottl mluví v § 192 nesprávně o »usnesení«), dojde k nařízení ústního přelíčení zpravidla, až když rozsudek odmítající obrany nabyl moci právní (§ 192 I). Zde stane se vyrozumění stran písemně (§ 194). Avšak k žádosti žalobcově musí i sborový soud ihned přikročiti k jednání ve věci hlavní, nečekaje na právoplatnost svého výroku o obranách (§ 181 III). Také o tomto ustanovení byla už řeč ve článku II.

Jestliže soud I. instance obranám vyhověl, ale jeho rozsudek byl soudem vyšším změněn, nařídí prvý soud rok k ústnímu přelíčení, jakmile výrok vyšší instance nabyl moci právní (§ 192 II).

Byly-li konečně činěny při prvém roku obrany častěji zmíněné, ale je nutno, aby k vůli jejich projednání byl prvý rok odročen na delší čas, muže i tu k žádosti žalobcově sborový soud vysloviti, že nový rok bude sloužiti zároveň k projednávání věci hlavní (§ 181 II, 549, 479).

3. U okr. i sborových soudů dojde k meritornímu jednání také tenkrát, jestliže žalovaný podal proti rozsudku pro zmeškání I. roku **odpor** (§ 460 násl.). Rok, jenž bude po podaném odporu nařízen, slouží též ku projednání věci hlavní (§ 464).

II. Také uherský c. ř. s. ukládá přípravu ústního přelíčení u sborových soudů především stranám.

Bylo už ukázáno ve článku I, že žalobce může už do své žaloby pojmouti skutečnosti a průvody, o něž opírá svůj nárok žalobní, že však tak **nemusí** učiniti (§ 129 II). Učinil-li tak, je s jeho strany zpravidla už dostatečně postaráno i o přípravu ústního přelíčení. Ale což, když tak neučinil ve své žalobě? V takovém případě ovšem nebylo by lze ani odpůrci ani soudu připraviti se na ústní přelíčení. Proto ustanovuje § 194, že je tu žalobce **povinen** oznámiti tyto skutečnosti a průvody zvláštním přípravným podáním, doručeným advokátovi žalovaného, a to do **tří** dnů po tom, kdy bylo nařízeno ústní přelíčení (při prvém roku ústně ve případě § 191 I, aneb zvláštním usnesením písemně ve případech § 192). Zákon zde mluví o **povinnosti** žalobcově a předpisuje mu i přesnou **lhůtu.** Ale přes to nevyvozuje zvláštních procesních důsledků ani z toho, když

žalobce této povinnosti vůbec neplní, ani z toho, když tak učiní až po uplynutí lhůty zákonem předepsané. Jediný následek, jenž může žalobce v obou případech stihnouti, je **odročení** ústního přelíčení na jeho náklady (§ 203 I, 221, 431). Připamatovati dlužno, že tyto náklady neponese podle uher. c. ř. s. nikdy advokát žalobcův, i kdyby mu bylo lze v té příčině přičítati patrné hrubé zavinění (§ 435 I a contr.).

Může se tedy státi, že dojde k ústnímu přelíčení aniž vůbec žalovaný a soud vědí, o jaké skutečnosti a průvody míní žalobce svůj nárok opírati. Tyto skutečnosti a průvody bude moci žalobce přednésti teprve až při samém ústním přelíčení. V takovémto případě nebude moci ovšem ani **žalovaný** se své strany přispěti ku přípravě ústního přelíčení. Neboť předpisuje-li § 195, že advokát žalovaného má v první polovině lhůty, ležící mezi nařízením a konáním ústního přelíčení, doručiti advokátovi žalobcovu přípravný spis, v němž se vyjádří o skutečnostech a průvodech žalobcem mu oznámených a zároveň uvede tam svoje skutková tvrzení a průvody, jakož i případné nové návrhy, předpokládá tento předpis ovšem, že žalobce sám své povinnosti shora zmíněné vyhověl. Ostatně i tam, kde žalobce tak učinil, **nemusí** žalovaný přípravného spisu v § 195 I zmíněného podati vůbec aneb může tak učiniti i po uplynutí lhůty zákonem stanovené; v té příčině platí o žalovaném úplně totéž, co bylo nahoře řečeno o žalobci. Opomenutí neb opozdění bude míti i pro žalovaného nanejvýše za následek povinnost k náhradě útrat, musilo-li býti ústní přelíčení nedostatečně připravené odročeno (§ 203 I, 221, 436). Připomenouti dlužno, že přípravný spis žalovaného může podle uvážení soudu vůbec **odpadnouti,** nevybývá-li od nařízení do konání ústního přelíčení ani 15 dnů (§ 195 II).

Vzhledem k těmto ustanovením uherského c. ř. s. může se ovšem velmi snadno státi, že buď žalovaný — nesplnil-li žalobce svou povinnost v § 194 předepsanou — aneb žalobce — nevyhověl-li žalovaný předpisu § 195 — nebudou s to se vyjádřiti při ústním přelíčení o skutečnostech a průvodech, jež byly odpůrcem teprve při něm uvedeny. V takovém případě bude nutno toto přelíčení odročiti (na náklady strany, toto odročení zavinivší) a soud **určí lhůtu** k podání potřebních spisů přípravných (§ 196 II). Tím má býti patrně zabráněno opětnému odročení nového ústního přelíčení a toto nové přelíčení má býti náležitě připraveno. Ale i tady zůstává zákon státi jaksi v půli cesty; neboť nesplní-li strany onoho příkazu soudního aneb splní-li jej pozdě, není s tím pro ně zpravidla spojena zase nijaká procesní újma kromě povinnosti k náhradě nákladů zmařeného tím stání (§ 203, 221). Vzhledem k těmto zvláštním předpisům vztahujícím sa na přípravu ústního jednání, je pochybno, bude-li moci soud proti stranám použíti

předpisu § 222 I; neboť tento předpis zákonný má na mysli už ústní přelíčení samo.

Z toho jde, že ani soud nemůže způsobiti řádnou přípravu ústního přelíčení stranami, jestli tyto proti jeho příkazu přípravných spisů nepodají neb podati nechtějí, ponechávajíce si vše až do ústního přelíčení samého. Je to zase důsledné s hlediska theoretického: těžiště celého řízení vkládá se až do ústního přelíčení, stačí tedy, když strany teprve při něm svou činnost rozvinou. Nedostatečná příprava predchozí jim tedy nemůže býti na škodu.

Nestará-li se uh. c. ř. s., jak uvedeno, ani o nějaké minimum v otázce přípravy ústního přelíčení stranami, nepřekáží jim s druhé strany nikterak tím, že by stanovil v té příčině nějaké maximum. Naopak dovoluje stranám, aby si oznamovaly přípravnými podáními — třeba opětovanými — skutečnosti, průvody a návrhy, o nichž mají za to, že bude asi třeba advokátu odpůrcovu, aby si o nich zjednal předchozího poučení. Jediné obmezení stanoví zákon potud, že doručení těchto podání musí se státi advokátu odpůrcovu **včas** t. j. tak, aby si toto poučení mohl opatřiti ještě před ústním jednáním (§ 196 I). Ale ani na toto obmezení zákonné není stanovena nějaká sankce, na př. že by měl soud opozděné podání vrátiti a p. Také není vyloučeno, aby si strany vyměnovaly přípravná podání teprve mezi pokračováním ústního přelíčení.

Kdyby tedy advokát odpůrcův nemohl si o údajích spisu přípravného zjednati poučení ještě před ústním přelíčením, bude nutno i zde prostě toto přelíčení odročiti, ovšem podle § 431 II i na útraty strany, jež toto odročení zavinila (§ 196 II). Soud však může i v takovém případě určiti lhůtu, do kteréž si mají strany nyní potřebná přípravná podání vyměniti, aby předešel opětnému odročení, ovšem ale úmysl tento může býti, jak už nahoře bylo uvedeno, stranami snadno zmařen (§203 I).

Uherský c. ř. s. výslovně zdůrazňuje, že lze k obsahu přípravných spisů při rozhodování hleděti jenom potud, pokud byl jejich obsah také ústně stranami přednesen (§ 203 I). Ustanovení toto platí, rozumí se, i podle rak. c. ř. s. (§§ 177, 414), i když tam výslovně obsaženo není. Ale vzhledem k tomu, že se v praksi právě proti tomuto předpisu velmi často hřeší, bylo by si přáti, aby do příštího společného c. ř. s. bylo toto ustanovení uherského zákona převzato.

Ku přípravě ústního přelíčení stranami náleží také podle okolností předchozí **předložení listin,** na něž se strana ve svém přípravném podání odvolávala, **k nahlénutí odpůrci** (§ 201). V té příčině má uher. c. ř. s. v podstatě totožné ustanovení v §§ 201 a 202 jako rak. c. ř. s. v §§ 82 a 83. Rozdíly jsou podružné povahy: týkají se lhůty k nahlédnutí (rak. c. ř. s. 3 dny, uher. 8 dnů), dále toho, že podle uherského zákona není postaráno o to, aby advokát listinu mu sdělenou také včas vrátil.

III. Příprava ústního přelíčení vložena je konečně i do rukou **soudu.** Opatření, jež v té příčině, zejména za účelem urychlení ústního jednání na věc hlavní se vztahujícího, může ještě před jeho konáním nařídit **předseda senátu,** vypočítává § 204. Ovšem všeobecnou podmínkou zde je, že strany podaly svoje přípravná podání; neučinily-li tak, vzaly tím i předsedovi senátu možnost použíti tohoto předpisu zákona.

Opatření, jež může za této podmínky předseda senátu učiniti, jsou:

1. Obeslati strany k ústnímu přelíčení **osobně,** ale to — na rozdíl od rak. c. ř. s. (§ 183 č. 1) — jen tehdy, bydlí-li strany v místě sborového soudu aneb b obvodě okresního soudu v tomto místě se nalézajícího (§ 204 č. 1). Není-li tu této podmínky, nemůže tedy předseda senátu sám už před ústním přelíčením strany obeslati, nýbrž musí rozhodnutí o tom ponechati **senátu** a až při ústním přelíčení samém (§ 226). S druhé strany jde z § 204 č. 1 a tam citovaného §-u 226, že by mohl i předseda senátu už v obsílce stran uvésti otázky, na něž by chtěl míti od stran odpověď. Naproti tomu zajistě nelze s této sitace dovozovati, že by i on směl dáti strany hned také vyslechnouti soudcem z příkazu činným neb dožádaným, jak připouští § 226 ve své **druhé** větě. Nedostaví-li se strany, ačkoliv byly předsedou obeslány, posoudí soud význam toho volně podle § 270. Ustanovení §-u 227 I sluší zajisté použiti i zde, ač ovšem jest-li schválí senát dodatečně předsedovo obeslání stran.

2. Svědky jmenované v přípravném podání některé strany k ústnímu přelíčení obeslati, ale to jenom **k návrhu** některé strany, v čemž je značný rozdíl od rak. c. ř. s. (§ 183 č. 4). Je-li v této příčině předseda senátu podle uher. c. ř. s. více **obmezen** než podle rak. c. ř. s., je za to v jiném směru jeho moc **širší:** může totiž osobě za svědka obeslané zároveň i naříditi, aby k ústnímu přelíčení přinesla **listiny,** jež u sebe má a jež se na spor vztahují, jakož i menší **předměty ohledání,** jež mohou býti bez výloh přineseny k soudu (§ 204 č. 2). Toto právo předsedovo souvisí se zvláštní úpravou ediční povinnosti osob třetích jak co do listin, tak i co do předmětů ohledání v právu uherském (§ 308, 345), o níž bude ještě později řeč.

3. Stejný příkaz co do listin a předmětů ohledání dáti **stranám,** a to i z moci úřední, ovšem ale za té podmínky, že se právě tato strana sama ve svém přípravném podání těchto listin nebo předmětů ohledání dovolávala, a dále, že strana tato také má listinu neb předmět dotyčný ve svém držení (§§ 32[illegible], 345). Naproti předpisu §-u 183 č. 2 rak. c. ř. s. je ustanovení §-u 204 č. 3 uher c. ř. s. **užší** potud, že se vůbec nevztahuje na spisy, rodokmeny, plány, náčrty a jiné výkresy a snůšky. Předložení těchto pomůcek může naříditi teprve **senát** při ústním přelíčení (§ 228 uh. c. ř. s.). Dále je užší i potud, že i u předmetů ohledání žádá, aby se jich strana v přípravném podání dovolávala,

čehož rak. c. ř. u těchto predmětů nežádá, jakož i potud, že příkaz dává sa právě té straně, která sama se listin neb předmětů ohledání v přípravném podání dovolávala, kdežto podle rak. c. ř. s. lze příkaz předložiti listiny dáti straně, jež je má, i když se jich tato strana nedovolávala, nýbrž jen její odpůrce.

4. Opatřiti k ústnímu přelíčení listiny a předměty ohledání povahy shora naznačené od veřejných úřadů, úředníků a notářů z moci úřední, pokud jsou podle obsahu přípravných podání nutny k důkazu sporných skutečností (§ 204 č. 4). V tomto bodě je zde **v podstatě** souhlas s rak. c. ř. s. (§ 183 č. 3); jisté rozdíly jsou sice i zde, ale jsou zcela podřízené.

Právo předsedovo, připraviti ústní přelíčení, nevztahuje se v uher. právu vůbec na ohledání a posudek znalecký, o nichž mluví § 183 č. 4. rak. c. ř. s. a jeho posl. odst., a je i časově obmezeno na dobu před konáním prvního ústního přelíčení, nevztahujíc se už na pozdější odročená přelíčení. Tak dlužno alespoň souditi i ze zařadění §-u 204 (před odstavec jednající o »meritorním jednání«) i za shora vzpomenutých už ustanovení §§-ů 226 a 228.

IV. **U okresních soudů** je příprava meritorního jednání značně obmezena už vzhledem k tomu, že se zde, jak bylo už řečeno, jedná ve věci hlavní zpravidla ihned při prvém roku samém. Neplatí zde tudíž ustanovení o přípravných podáních, o nichž je řeč nahoře pod č. II, a to ani tam, kde musí býti obě strany zastoupeny advokáty (§ 34 II). Opatření soudu obmezují se jednak na příkaz daný straně, aby předložila u soudu listiny, jichž chce použiti, a dala do nich i odpůrci nahlédnouti, jednak na opatření v § 204 vypočtená. Ovšem příkaz prve zmíněný předpokládá, že došlo k odročení ústního přelíčení, opatření posléze zmíněna zase, že je dán pro ně podklad buď v žalobě aneb ve zvláštním návrhu stran (§ 205).

V. Seznavše hlavní zásady uherského práva v otázce přípravy ústního přelíčení, můžeme přistoupiti ku srovnání jeho zásad s předpisy rakouského c. ř. s., pokud se tak už nestalo v předcházejících odstavcích. Rozdíly tyto netýkají se tak soudů okresních, ačkoli i tu se zjistiti dají. Zejmena potud, že rak. c. ř. s. dovoluje i zde výměnu přípravných podání před ústním přelíčením, jde-li o případy právně značně složité (§ 245 č. 1.) a jsou-li obě strany zastoupeny advokáty; pokud pak nejsou obě strany zastoupeny advokáty, stará se rak. c. ř. s. v těchto případech o přípravu ústního přelíčení alespoň tím, že připouští, aby strany byly protokolárně ještě před přelíčením slyšeny (§ 440 III).

Mnohem podstatnější rozdíly mezi obojím zákonodárstvím jsou ovšem u **sborových** soudů. Rakouský c. ř. s. žádá, a jak jsme uvedli ve článku I, i energicky vymáhá na žalobci, aby všechny skutečnosti a průvody, o něž svou žalobu opírá, vskut-

ku také už ve svém přípravném spise (žalobě) uvedl. Ale on ukládá i žalovanému, aby po skončení prvého roku odpověděl na žalobu svým přípravným spisem (§ 243) a aby tak učinil ve lhůtě mu dané. I tuto povinnost vymáhá velmi rázně tím, že k jejímu nesplnění pojí účinky zmeškání s plnými jeho důsledky (§ 398). Od tohoto **minima,** jež ukládá rak. c. ř. s. pro přípravu ústního přelíčení stranám, není výjimky.

Je-li tedy příprava ústního přelíčení stranami, ač uherským zákonem žádaná, nanejvýše pochybná, poněvadž závisí na **vůli** stran, je tato příprava podle rak. c. ř. s. naprosto zaručena. Uherský c. ř. s. vychází patrně ze dvou theoretických předpokladů: jednak, jak už bylo naznačeno, že těžiště vlastního jednání ve věci hlavní spočívá teprve v ústním přelíčení, z něhož vyvozuje, že stranám nemůže býti na škodu, zachovaly-li se před ním v otázce přípravy jeho nečinně, a že ústní přelíčení nemůže tudíž býti ani touto třebas naprostou nečinností zmařeno, jen když se pak strany k němu dostaví a při něm jednají. Jednak, že strany jsou pány sporu a že jim tudíž sluší ponechati, jak chtějí se postarati o přípravu ústního přelíčení; soud ustupuje do pozadí, může sice od stran přípravu takovou žádáti, ale nemůže jí na nich vynutiti, nemaje jiného prostředku, než uložiti náhradu nákladů, což ve mnohých případech bude prostředkem málo účinným. Tato theoretická důslednost zákona uherského vede k tomu, že dojde po případě k ústnímu přelíčení, na něž nebude náležitě připraven **ani odpůrce ani soud,** a že bude už proto musit býti toto ústní přelíčení **odročeno.** A jsou-li advokáti stran liknavi aneb chtějí-li býti liknavi a nezáleží-li jim také zrovna na tom, jestli jejich chráněnec ponese náklady zmařeného roku, mají v těchto předpisech uherského c. ř. s. nejvhodnější prostředek, jak docíliti třebas opětovně odročení ústního přelíčení. A právě v tom je velká slabina jeho: neboť nedbá zřetelů sociologických a přehlíží, že tím, když ponechává takovou volnost stranám, dotýká se stejně oprávněných zájmů jiných osob a že, když budou v každém jednotlivém sporu strany plně užívati možností, jež jim zákon poskytuje, bude tím nutně trpěti celek. Váha této výtky nemůže býti zmenšena snad námitkou, že v životě k těmto nepříznivým důsledkům nebude docházeti nebo nedochází příliš zhusta. K posudku o ceně zákona stačí, že svými ustanoveními takové nepříznivé účinky umožňuje, ne-li k nim přímo svádí.

Zákonodárce nesmí bráti za základ jen lidí poctivé, svědomité, spoléhati na jich vlastní »zájem« a p., zejmena nikoli v právu procesním, v němž stojí strany proti sobě nepřátelsky, ovládány jsouce egoistickou snahou sobě prospěti a odpůrce poškoditi. Pokud jde zejmena o průtahy sporu, nesmí se zákonodárce upokojiti snad myšlenkou, že žalovaný, jenž spor úmyslně protahuje a pak přece podlehne, bude musiti tyto prů-

tahy sám konečně zaplatiti, takže by už tím byl odvrácen od snahy spor protahovati. Neboť toto nebezpečí, jež ovšem žalovanému hrozí, bude vyváženo velmi často vědomím, že průtahem poškodil mnohem více odpůrce než sebe (aneb že jej alespoň důkladně »potýral«), a v přečastých případech vyzní vůbec na hlucho: neboť příčinou a podnětem k průtahům bývá právě snaha získati času, mezitím »upraviti« svoje poměry tak, aby odpůrce vyšel s prázdnou a aby povinnost zaplatiti zůstala na papíře, poněvadž není už z čeho platiti.

Tedy nebezpečí průtahů sporu tu je a uher. c. ř. s. je dosti účinně neodstraňuje, ba naopak svými ustanoveními je zvyšuje. Zásadní jeho stanovisko vrhá pak ovšem i tady — stejně jako bylo ukázáno už v článcích předešlých — svoje stíny i na postavení soudu. Neboť soud nařídí stranám, aby do určité lhůty podaly přípravná podání (§ 196-II), ale strany mohou tohoto příkazu soudního prostě nedbati (§ 203-I). Předseda senátu má právo učiniti opatření v § 204 uvedené, ale strany ho mohou tohoto práva snadno zbaviti tím, že prostě přípravných podání nepodají.

Jestliže tedy z uvedených důvodů nelze se pro tuto úpravu uher. c. s. z. rozehřáti, dlužno srovnati obojí právo ještě v otázce další t. j. v otázce přípustného počtu přípravných podání, jež si strany mohou — nikoli tedy musí — vyměniti před ústním přelíčením.

V té příčině ustanovuje § 196 uher. c. ř. s., že chce-li některá strana při ústním přelíčení přednášeti další skutečnosti a průvody neb návrhy, o nichž by se advokát odpůrcův asi nemohl vyjádřiti bez přehodzího poučení (informace), má je oznámiti tomuto advokátovi přípravným podáním včas t. j. tak, aby si advokát odpůrcův mohl potřebné poučení ještě do ústního přelíčení opatřiti a mohl se při přelíčení už o těchto přednesech vyjádřiti. Zákon ukládá to stranám přímo za povinnost, ačkoli, jak jsme viděli, splnění její nevymahá, neobmezuje také počet těchto přípravných podání aniž činí rozdílu, jde-li o počátek ústního přelíčení či jde-li o další stání, na něž bylo zahájené už původní přelíčení odročeno. Zákon uherský neobává se také, že tímto ustanovením bude nějak ohrožena zásada ústnosti; pojišťuje se proti tomu účinně výslovným předpisem § 203, podle něhož smí býti k obsahu přípravných spisů přihlíženo při rozhodování věci jen potud, pokud byl tento obsah vskutku také ústně přednesen. Dokud tohoto ustanovení bude soudy dbáno, netřeba se vskutku obávati, že by přípravná podání stran mohla zásadu ústnosti vytlačiti.

Také rak. c. ř. s. dovoluje v § 258, aby strany až do počátku ústního přelíčení oznámily si dalším zvláštním přípravným podáním skutečnosti, průvody a návrhy, jež zamýšlejí přednésti při přelíčení. Výklad tohoto ustanovení je v praksi sporný, a to hlavně zásluhou vídeňského nejvyššího soudu, jenž v judikátě

č. 248 vyslovil, že toto ustanovení zákona vztahovati dlužno právě jenom na přípravná podání, jež budou učiněna v době mezi nařízením a počátkem ústního přelíčení, nikoli však v době pozdější, když by ústní přelíčení bylo odročeno a nový rok nařízen. Toto obmezení, jak řečeno, v uherském zákoně vysloveno není, takže tento zákon je přípravným podáním pozdějším příznivější; s druhé strany zase není v rak. c. ř. s. výlovného obmezení zákona uherského, jenž mluví toliko o skutečnostech, průvodech a návrzích, o nichž by se odpůrce při ústním přelíčení asi nemohl bez předchozí informace vysloviti; ale obmezení takové se i tu mlčky předpokládá.

Než vyslovím konečný úsudek o přednostech toho či onoho zákona v otázce, o níž běží, chci strušně zaujmouti stanovisko k judikátu č. 248, jenž vyvolal zejmena v kruzích advokátských prudký odpor. Nejvyšší soud opírá svůj výklad o slova v §-u 258 užitá »v čase mezi nařízením a počátkem přelíčení«, jež vykládá slovně, dovolávaje se jednoty ústního přelíčení (§ 193), důsledkem které toto přelíčení dlužno považovati až do konce za celek, i když se konalo více roků. Má prý tedy každé ústní přelíčení jen j e d e n počátek, takže hořejší slova nemohou se vztahovati na jednotlivá stání, na něž bylo přelíčení už počaté snad odročeno.

I když uznávám východisko nejvyššího soudu za správné, nemohu přiznati plně přesvědčivosti důsledkům z tohoto východiska vyvozovaným, že prý už shora uvedená slova zákona jsou tak jasná a určitá, že by nemělo býti vůbec ani pochybováno o pozdější nepřípustnosti přípravných podání. Já bych právě na slova zmíněná nekladl takové váhy, a to proto ne, poněvadž zákonodárce při svém zásadním stanovisku, jež jinde zaujal, ani jiných slov dobře užiti nemohl.

Rak. c. ř. s. totiž vychází z požadavku, aby celá věc byla skončena při j e d i n é m ústním přelíčení (arg. § 180-III, 440-IV, srv. také § 224-II u h e r. c. ř. s.). Odročení jeho si zásadně nepřeje a považuje je za výjimku; a dojde-li přece k takovému odročení, neopomíjí opětně připomenouti, aby bylo vše alespoň pro toto druhé ústní jednání tak připraveno, aby »spor mohl býti při nejbližším roku vyřízen«. (§ 181-I.)

Poměry skutečného života jsou ovšem silnější než vůle zákona, takže ve skutečnosti je to, co chtěl míti zákon pravidlem, výjimkou, a co chtěl míti výjimkou, stává se pravidlem. Ale tato skutečnost nemůže ubírati na významu těchto předpisů zákonných pro výklad slov »v čase mezi nařízením a počátkem přelíčení« užitých v § 258. Neboť, chtěl-li míti zákonodárce celou věc projednánu zpravidla při j e d i n é m stání, je přirozeno, že užil právě jen těchto slov; jinak by byl svůj požadavek vyslovený v § 180-III. sám seslaboval a byl by se dopustil nedůslednosti.

Právě proto ale nesmí se na tato slova klásti takový důraz, jak činí judikát č. 243. Ukazuje-li život, že onen požadavek zákona (§ 181) je ve velké většině sporů nesplnitelný, stává se pouhým pium desideriumu, nelze zajisté z časového obmezení v § 258 vysloveného, **jež je v nejtěsnější souvislosti právě s timto požadavkem,** vyvozovati těch důsledků, jak činí judikát. Nemůže jíti o slova, ale o **účel** ustanovení §-u 258. A tímto účelem je připraviti ústní přelíčení a předejíti jeho odročení, po případě jeho opětnému odročení. Tomuto účelu však nevyhovuje zásada judikátem hájená, poněvadž se jí stává ustanovení zákonné pouhým schematem, strnulou, nepružnou a neživotnou formulkou: vzpomeňme jen na případy, kdy strana po prvém ústním přelíčení dozví se teprve o důležitých skutečnostech a průvodech (zejm. svědcích). Kdyby je mohla soudu a odpůrci včas oznámiti přípravným podáním, předešla by tím zcela jistě odročení, jež stává se však nutným, když tak neučiní.

Judikát zmíněný upínaje veškery své duvody na shora uvedená slova užitá v § 258, musil dospěti ovšem i při výkladu §-u 399 k nesprávným dusledkům o poměru těchto dvou ustanovení. Místo, aby řekl zcela přirozeně: V § 258 má zákon na mysli v souhlasu s požadavkem vysloveným v § 180 III jen **jediné** ústní přelíčení a proto mluví o čase »mezi nařízením a počátkem přelíčení«, naproti tomu však pamatuje v § 399 už také na to, že dojde snád k »**pozdějšímu** roku k ústnímu přelíčení položenému« a proto v souhlase se zásadou vyslovenou v § 258 mluví i o novém přednesení, jež bude odpurci oznámeno »ještě před **tímto** rokem podáním přípravným« — je nucen tvrditi, že v § 399 jde jen o přípravný spis, »který směl být podán podle § 258« (tedy v čase tam uvedeném), a že prý se mohlo stát, že při dřívejším ústním přelíčení, při němž ještě byly obě strany přítomny, tohoto přípravného podání ještě nebylo použito. K vůli **takovémuto** případu věru že nemusil se zákonodárce v § 399 obtěžovati. Neboť k tomu, aby strana před počátkem ústního přelíčení podala přípravný spis a pak se o něm při tomto přelíčení snad ani nezmínila, nemůže přece vůbec dojíti, **plní-li předseda senátu svou povinnost, kterou mu ukládá zákon v § 182 III.** Judikát tedy vlastně počítá tu s něčím, co při správném a zákonu vyhovujícím postupu vubec nemůže nastati. A to je jistě nepochybným znakem nesprávnosti a vyumělkovanosti.

Je sice správná obava, aby nebylo možnosti činiti přípravná podání stranami zneužíváno, aby tím nebyla ohrožena zásada ústnosti a neustoupila vlastně písemnosti. Ale tomu se dá předejíti i jinak, než jak má za to nejvyšší soud. V té příčině by mohl býti vzorem právě zákon **uherský**, totiž jeho §§ 196 I a 203 věta prvá.

Doporučovalo by se tudíž při příští úpravě c. ř. s.: a) připustiti další přípravná podání stran jenom tehdy, když jde o skutečnosti, průvody a návrhy, **o nichž by se odpůrce bez předchozího poučení nemohl pravděpodobně při ústním přelíčení vyjádřiti;**

b) předepsati, že musí se tak státi **včas** t. j. tak, aby odpůrce si toto poučení mohl ještě před ústním přelíčením, o něž jde, ať je to prvé nebo některé pozdější stání, opatřiti;

c) naříditi, aby přípravná podání nevyhovující požadavku a neb b) byla soudem podateli prostě vrácena (neboť nemohou splniti účelu přípravných podání, jsou zbytečnou přítěží spisů a s to, aby na soud — byť nepřímo — působila);

d) výslovně stanoviti, že soud smí k obsahu přípravných podání přihlížeti při rozhodování věci jen potud pokud byl tento obsah také stranu ústně přednesen.

Budou-li soudy těchto zásad přesně dbáti a na jejich splnění vždy přísně trvati, pokusy o jich obejítí pak stíhati při výměře útrat, zejmena i podle § 49 III rak. c. ř. s., mám za to, že by mohla takováto přípravná podání soudnictví dobře posloužiti.

A jsou-li strany u okresních soudů zastoupeny advokáty, neviděl bych překážky, jež by bránila použití těchže zásad, ani pro soudy okresní. Ostatně názor zastávaný pro rakouský c. ř. s. dnes platný, že jsou u okresních soudů přípravná podání — s výhradou případu § 440 III uvedených — naprosto nepřípustna, nemá v zákoně opory; nesrovnává se ani s § 440 II ani s § 442 II a je vlastně dítkem vídeňského ministerstva spravedlnosti (výnos z 20. srpna 1911, č. 42 Věstník, 1911, str. 254 násl.), které chtělo jím čeliti přílišné volnosti pozorované při používaní těchto předpisů v praksi.

Na praksi ovšem všecko záleží; netřeba se obávati předpisů shora naznačených, ale dlužno všechno vynaložiti na to, aby jich bylo také v praksi přesně dbáno a aby soudy co nejrázneji zakročily proti každému pokusu namířenému k jich zneužití. Pak staly by se ony předpisy vhodným prostředkem k řádné přípravě ústního přelíčení.

— —

Dr. V. Fajnor:

Jednotný občiansky zákonník.

Jako už povedané v zpráve o druhom sjazde slovenských právnikov v Bratislave r. 1920 (3. č. III. roč. nášho časopisu), sriadené sú v lone ministerstva spravedlnosti za súčinnosti unifikačného ministerstva, ako i vynikajúcich právnikov z kruhov univerzitných, sudcovských a advokátskych, zvláštne ko-

misie pre revíziu obč. zák. rakúskeho, jehož platnosť má byť rozšírená na územie celej republiky, teda i na Slovensko a na Podkarpatskú Rus. Nebude tedy bez prospechu, keď budeme postupne uverejňovať texty revidovaných už paragrafov, prepísané do slovenčiny. (Pôvodný text český vychádza aj v tohoročných číslach »Právnika«, »Českého Práva« atď. i s dôvodovými poznámkami komisijných zpráv.)

Chceme tým pripraviť slovenské znenie obč. zák. a usnadniť slovenským právnikom oboznámiť sa s obč. právom rakúskym, tak ako ono má byť prevedené na Slovensko. Slovenskí právnici sa presvedčia, že obč. právo uh. zbudované bolo na tých istých základoch, ako i obč. zák. rak. a že recepcia posledného nebude znamenať poruchu právneho života na Slovensku, ale skôr jeho usnadnenie a utuženie. Najmä návrh obč. zák. uh. je presvedčivým dôkazom tohoto nášho tvrdenia.

Právnici českorakúskeho vzdelania tiež nájdu voľačo poučenia, menovite v srovnávacích miestach, z materiálneho práva na Slovensku platného. Návrh obč. zák. uh. obsahuje z pravidla len kodifikáciu platného práva, písaného i nepísaného (zvykového). Na dôležité odchýlky budeme hľadeť na patričných miestach — pokiaľ možno — poukázať. (Viď »Právny obzor« r. 1920, č. 1—2, str. 4—5).

Nemôžeme premeškať túto príležitosť, aby sme pre slovenských právnikov, majúcich právnické vzdelanie uhorské, neurobili malú, — čo aj kusú, — repetíclu.

Obč. zákonník bol v býv. Uhorsku riadnym predmetom druhého právneho rigorosa, a tak právom sa dá predpokladať, že každý skončený právnik slovenský má isté elementárne vedomosti z neho. Avšak napriek tomu dobre bude, najmä v súvislosti s postupne uverejňovanými revidovanými §§-mi, — na niektoré veci osobitne upozorniť.

Nižše uvedené §§-y umiestené sú za dosavádneho stavu v §§-och 859--886. obč. zák. rak.., druhý diel, druhý oddiel, XVII. hlava.

Druhý diel obč. zák. pojednáva práva k veciam (Sachenrechte) vo dvoch oddieloch. Prvý oddiel hovorí o vecných právach k veciam (dingliche Sachenprechte, iura in re, dologbani jogok), — druhý oddiel o osobných právach k veciam (persönliche Sachenrechte, iura ad rem, dologhozi jogok). § 307. obč. zák. rak. definuje pojem vecných práv k veciam, a osobných práv k veciam nasledovne:

»Práva, ktoré niekomu k veci prislúchajú nehľadiac k istým osobám, nazývame právami vecnými. Práva, ktoré vzchádzajú k veci len voči istým osobám priamo zo zákona alebo z nejakého činu zaväzujúceho, menujú sa osobné práva k veciam.«

§ 308. obč. zák. rak. rozoznáva päť druhov vecných práv k veciam, a síce: držbu, vlastníctvo, zástavné (záložné) právo,

službnosť a dedičské právo. K tomu sa druží ako šieste: právo stavebné. (§ 1. rak. zák. zo 26. apr. 1912.) Novšie zákonodarstvo rak. (zák. o pozem. knihách, exekučný zák. atď.) hovorí o šiestich vecných právach k veciam: o práve vlastníckom, zástavnom, služobnom, o reálnych bremenách a o práve stavebnom. (Krainz, System d. Ö. A. P. z roku 1913, V. vyd., I. sväzok, str. 105.) Podľa tohoto by boly všetky ostatné práva k veciam »osobnými právami k veciam», t. j. »persönliche Sachenrechte», »dologhozi jogok.»

Keď slovenský právnik chce sa zabývať obč. zákonníkom rak., musí zvykať jeho definíciam a jeho terminologii. A citované pojmové určenie v § 307. je jedným z najdôležitejších. Najmä keď máme rozumeť revidovaným textom §§ 859—886. Už aj preto, lebo je táto definícia odchýlna od pojmov užívaných v obč. práve uhorskom.

V uhor. obč. práve majetkovom užíva sa obyčajne iného systematického rozdelenia. Z pravidla sa hovorí (Zlinsky, Raffay atď.) I. o držbe, II. o právoch vecných (dologbeli jogok, iura in re), III. o právach urbárskych a príbuzných, IV. o právach nemateriálnych (pôvodčích, k menu, k známke, k vlastnej podobe atď.), a konečne V. o právach záväzkových. Rodinné právo a dedičné právo pojednáva sa v osobitných hlavných častiach.

Rozumie sa, že toto systematické rozdelenie nie je stále, t. j. nie je jediné. Iní autori užívajú iného rozdelenia. A majú k tomu plné právo, keďže obč. právo uhorské nenie kodifikované. Návrh obč. zák. uhorského z roku 1914, ako i Náv. obč. zák. uh. z roku 1916 pojednávajú v I. časti o práve osobnom a rodinnom, v II. o práve vecnom, v III. o práve obligačnom, v IV. o práve dedičnom, nespájajúc práva vecné a iné, spoločným pojmom nejakých »práv k veciam» na spôsob obč. zák. rak. (Tieto návrhy citovať budeme v nasledujúcom krátce: »Náv.», a za touto zkráteninou číslo §-u z vydania 1914. K tomu do závorky číslo §-u z vydania roku 1916.)

Z cit. definície § 307. obč. z. rak. vysvitá, že beží (vo smysle uhorského práva obč.) v prvom prípade o vecné práva (dologi alebo dologbeli jogok, iura in re), o držbe a o právo dedičské a v druhom prípade hlavne o práva záväzkové, obligačné (kötelmi jogok). Uhorskí autori, vzdelávajúci obč. z. rak. pre uhorskú potrebu, užívali dôsledne výrazov ad 1. »dologbani jogok», ad 2. »dologhozi jogok». Tak Sághy, Antal, Atzél a iní.

Pri uverejňovaní textov revidovaných §§-ov obč. z. r. budeme hľadeť srovnávať — aspoň miesty — s obč. právom uhorským, najmä s patričnými miestami Návrhu obč. z. uh. z roku 1914. a 1916., nakoľko to dopúšťa objem nášho časopisu.

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

Sostavil dr. A. Z.

1

I. *Otázku, či je určenie právneho pomeru potrebné, majú súdy vždy z úradnej povinnosti skúmať.* — II. *Dovolacia žiadosť je samostatným základom opravného prostriedku, z čoho nasleduje, že dovolací súd môže sa obyčajne len natoľko zaoberať napádacím základom, nakoľko tento z celého obsahu dovolacej žiadosti zistiť možno.* — III. *Keď si strany právne pomery medzi sebou písomnou smluvou usporiadaly, pri posudzovaní týchto právnych pomerov smerodajný je obsah smluvy.*

Stav veci: Žalobníci r. 1910 dali do prenájmu drovi X. čiastku svojich nehnuteľností na určitú dobu (viac desaťročí) medzi iným s tou výmienkou, že budovy, ktoré dr. X. na nehnuteľnostiach postaví, po uplynutí prenájmu pripadnú žalobníkom za odhadnú cenu, — títo sa však zaviazali, že zo svojich nehnuteľností pozemky k účelom lázeňským, hôtelovým atď. inému nepredajú ani neprenájmu a jestli by pozemky k privátnym účelom inému predali, rečené obmedzenie, že totiž nesmú byť na nich postavené lázeňské, hôtelové atď. budovy, musí byť výslovne vyjadrené; toto obmedzenie vlastníckeho práva bolo na nehnuteľnosti žalobníkov pre dra X. poz. knižne vtelené. — Žalobníci r. 1916 predali jeden pozemok Y-ovi a sp. s tým obmedzením, že — ohľadom na vtelené, hore spomenuté obmedzenie vlastníckeho práva — pozemok ten nemôže byť k výdelečným cieľom upotrebený, nemôžu byť na ňom lázeňské budovy, hôtel atď. postavené. Y. a sp. si potom od dra X-a zadovážili povolenie k výmazu spomenutého obmedzenia vlastníckeho práva a počali na kúpenom pozemku sanatórium stavať.

Petitum žaloby žalobníkov znelo: aby súd vyriekol, že dr. X. nemal práva bez ich vedomia a schválenia svoliť ku stavbe sanatória a že Y. a sp. nemajú práva rečené sanatórium stavať, budovu k účelom sanatória upotrebovať.

Obidva nižšie súdy nevyhovely žalobe.

Najvyšši súd: dovolaciu žiadosť žalobníkov zamietol.

Dôvody: Najvyšší súd predovšetkým pripomína, že tú otázku, či je treba určiť právny pomer, — majú súdy vždy z úradnej povinnosti skúmať, tedy i vtedy, keď stránky vyrieknutie potreby: určiť právny pomer, odvolaním nenapadly, — mýlil sa tedy odvolací súd, keď vyriekol, že tej časti rozsudku súdu prvej inštancie, dľa ktorej prvostupňový súd formálne vyhovel zisťovacej žalobe, — ako neapelovanej, sa nedotýka;

v tejto časti Najvyšší súd z úradnej povinnosti preskúmal tú otázku, či je treba so strany žalobníkov zistiť právny pomer a túto otázku kladne riešil,

poneváč je sporná tá otázka, že ako sa má vykladať bod 4. kúpopredajnej smluvy, pripojenej pod B., ktorá bola 2. júla 1916 medzi žalobníkmi a medzi prvým a druhým žalovaným uzavrená, — Najvyšší súd tak uznal, že zistenie toho, ako sa má tento bod vykladať, je potrebné k zabezpečeniu právneho stavu žalobníkov v voči žalovaným,

nakoľko, keď by sa zistilo, že sa tento bod tak má vykladať, že obmedzenie v ňom obsažené je i k dobru žalobníkov ako odpredavateľov, a tak nebol oprávnený III. žalovaný zrieknuť sa obmedzenia, na nehnuteľnosti žalobníkov k jeho dobru zaisteného a nebol oprávnený privoliť k tomu, aby I. a II. žalovaní sanatórium postavili, — v tom prípade by žalobníci mohli napadnúť žalovaných, ako kupcov na tom základe, že podmienky v kúpopredajnej smluve prijaté, porušili.

Čo sa teraz už revizionálnej žiadosti žalujúcich týka, — tá nielen že nezodpovedá požiadavkám v 527. §-e O. p. p. určeným, nakoľko nie len že neoznačuje, že na akom základe napáda rozsudok odvolacieho súdu, lež odvoláva sa ešte aj na dôvody appelácie, podanej proti rozsudku prvestupňového súdu, kdežto dovolacia žiadosť je samostatným základom opravného prostriedku, z čoho nasleduje, že dovolací súd napádacím základom sa len nakoľko môže obyčajne zaoberať, nakoľko možno tento z celého obsahu revízie zistiť.

Z obsahu dovolacej žiadosti žalobníkov, základom napádacím sa javí, že je mýlne odôvodnenie rozsudku appelačného súdu, a

to zistenie, že je obsah bodu 4. kúpopredajnej smluvy, pripojenej pod B., určitý a že jedinou oprávnenou osobou, ktorej rečené obmedzenie slúži, je dr. X.

Najvyšší súd túto sťažnosť za základnú neuznal preto,

lebo keď si stránky právne pomery medzi sebou písomnou smluvou usporiadajú, — aj pri posudzovaní právneho pomeru je smerodajným obsah smluvy;

obsah bodu 4. pod B. pripojenej smluvy je však ten, že žalovaní kupci preto nesmnú budovať — mimo stavby súkromnému cieľu slúžiacej — stavbu, ktorá sleduje ciele výdelečné — v prítomnom prípade tedy sanatórium, — a predavatelia — hoci nemovitosť kupcom do vlastníctva odovzdali — predsa nemôžu na nich preniesť to právo, plynúce ináč zo samého práva vlastníckeho, dľa ktorého oni môžu kúpenou nemovitosťou slobodne dišponovať, a síce preto, ponevač sa tohoto práva — ačkoľvek len dočasne — vzdali a síce k dobru dr X., z čoho nasleduje, že toto právo, ktoré by následkom kúpy žalovaným,

ako kupcom, patrilo — totiž právo neobmedzenej stavby, nie je obmedzené právom žalobníkov, lež právo toto je právom — nimi drovi X. poskytnutým, ktoré musia oni zachovať a obmedzenie toto neslúži aj k dobru žalobníkov — vlastníkov — nie je tedy ich právom, lež výhodou, zaistenou k dobru dra X., ako prenájomníka pozemkov.

A poneváč oprávnený práva, preneho zabezpečeného, môže sa i vzdať k prospechu tretej osoby, a vykonanie práva zrieknutia môže byť len natoľko obmedzené, aby týmto neboly naštrbené nadobudnuté práva iných, a aby sa iným škoda nestala,

ďalej ponevač prenájomná smluva s dr. X. uzavrená len roku 1949, prestane a do tejto doby sú summy, ktoré majú byť za prenájom platené, určené, —

konečne, ponevač škoda, ktorú žalobníci za následok postavenia nového sanatória uvádzajú, — týmto časom, následkom určitého ustálenia prenájomných súmm, — nemôže nastúpiť,

odvolací súd nevykladalmylne bod 4. smluvy, pripojenej pod B., a neporušil právne pravidlo tým, že zamietol präjudiciálnu žalobu žalobníkov,

a nemôže obstáť sem sa vzťahujúce dôvodenie žalobníkov, že z bodu 8. prenájomnej smluvy pripojenej pod F., ktorá bola 28. januára 1910 medzi žalobníkmi a dr. X. a jeho spol. uskutočnená, mohlo by sa to uzatvárať, že obmedzenie, zaistené k dobru dr. X.slúži aj k ich dobru, tedy bez ich súhlasu dr. X. sa ani nemohol vzdať tohoto obmedzenia;

lebo práve v bode 8. tejto smluvy žalobníci dovolili, aby sa obmedzenie, k dobru prenájomníkov zaznačilo a pre seba si nijakého práva nevyhradili, — a nemôže obstáť ani to dôvodenie žalobníkov, že by im bol bod 7. prenájomnej smluvy, medzi žalobníkmi a tiež medzi dr. X. 10. marca 1899 uzavrenej, — nejaké právo zaistil, lebo v tomto bode sa tiež žalobníci, ako do prenájmu dávajúci zaviazali, že nikomu nepredajú ani do prenájmu nedajú pozemok k cieľom konkurenčným, a boli povinní túto zaviazanosť i do smluvy voviesť, z čoho nasleduje, že oni vždy fungovali ako takí, ktorí záväzok na seba prevzali, ale nikdy ako oprávnení. (15./XI. 1920, č. Rv. III. 43/19.)

12.

I. *Nie je podstatnou náležitosťou schovacej smluvy, aby schovateľ (depozitár) obsah k úschove prevzatej veci preskúmal a svoju majetkovú zodpovednosť voči ukladateľovi (deponentovi) výslovne prejavil.* — II. *Ľahnejšie treba posudzovať zodpovednosť schovateľa, jestli on vec na doliehanie ukladateľa — prevažne z úslužnosti, vďačnosti vzal do opatery.*

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalobkyne zamietol.

Dôvody: Žalobkyňa v svojej dovolacej žiadosti napáda rozsudok odvolacieho súdu na tom základe, že odvolací

súd mýlnou právnou konklúziou došiel k tomu záveru, že sa medzi spor vedúcimi stránkami schovacia smluva nestala; dľa stanoviska žalobkyne — žalovaný prevzal jej peniaze do opatery, zodpovedný je tedy voči nej za ich prinavrátenie a preto jej žiadosť je tá, aby bol rozsudok odvolacieho súdu zmenený, aby bol rozsudok prvostupňového súdu obnovený a aby bol žalovaný i na zaplatenie revizionálnych útrat posúdený.

Dľa nenapadnutého, odvolacím súdom zisteného, dľa 534. §-u O. p. p. tu smerodajného skutkového stavu žalovaný dňa 17./II. 1918 v B. vzal k sebe tanistru, vediac, že je v nej vrecko (mešec) žalobkyne, ktorý tam uložila jeho manželka a síce po predchodzej, žalobkyňou prednesenej žiadosti, aby žalovaný aj jej peniaze vzal k sebe. Z B. žalovaný so žalobkyňou spolu odišiel na výročitý trh do S., tam potom spolu prenocovali v jednej izbe, v ktorej — okrem nich — bolo asi 12 ľudí. Pred líhaním žalovaný sa presvedčil, že je vrecko (mešec) v tanistre, v ktorej aj on mal svojich 6000 K uložené a tanistru si pod hlavu položil. Toto videla aj žalobkyňa, ktorá noc v tej istej izbe strávila a neučinila námietky proti tomu, aby jej peniaze v tanistri žalovaného pod jeho hlavou boly opatrované, ba povedala, že jestli chce žalovaný spať, aby ju upozornil, ona bude bdieť nad peniazmi. V noci ale obidvaja zaspali a keď sa ráno zobudili a žalovaný tanistru preskúmal, — chybelo z nej tak vrecko (mešec) s peniazmi žalobkyne ako aj 6000 K žalovaného. Žalovaný oznámil vec četníkom, zahájené vyhľadávanie bolo však bezúspešné.

Mýlne je síce právne stanovisko odvolacieho súdu, dľa ktorého medzi spor vedúcimi stránkami schovacia smluva sa preto nestala, lebo žalovaný z tej príležitosti, že spolu išiel so žalobkyňou na trh do S. len z úslužnosti, bez odmeny alebo akéhokoľvek iného záujmu, jednoducho miesta popríal vrecku žalobkyne s peniazmi v svojej tanistre, bez toho, že by sa bol o jeho obsahu presvedčil a zodpovednosť prevzal na prípad, že by mu bolo krádežou alebo lúpežou odňaté,

a síce mýlne je toto stanovisko preto, lebo zo zisteného skutkového stavu vysvitá, že žalovaný bol prítomný, keď jeho manželka vrecko, obsahujúce peniaze, k žiadosti žalobkyne (aby žalovaný, s ktorým spolu hodlala ísť na trh, jej peniaze k sebe vzal) do jeho tanistry vložila, on potom túto tanistru so sebou vzal, následovne rečené vrecko do svojej opatery prevzal, — a tak sú tu všetky podstatné náležitosti schovacej smluvy,

predsa nebolo možno vyhovieť dovolacej žiadosti žalobkyne, lebo zo skutkového stavu vysvitá, že žalovaný pri opatere vrecka žalobkyne, v ktorom boly peniaze, takú bedlivosť vynaložil, akú medzi danými okolnosťami od neho právom požadovať možno, — tanistru totiž, v ktorej boly aj jeho peniaze, pri prenocovaní pod hlavu si položil, a s touto bedlivosťou

bola žalobkyňa spokojná, lebo — byvšia neprestajne so žalovaným spolu — proti jeho pokračovaniu nijakej námietky neučinila.

Nemožno tedy ustáliť, že by ztrata vrecka žalobkyne, v ktorom boly peniaze, zapríčinená bola bývala zameškaním povinnej bedlivosti so strany žalovaného, — čo je však podmienkou toho, aby zodpovednosť žalovaného za opatrovanú vec v prítomnom prípade ustálená byť mohla.

Nesporné je, že žalovaný peniaze žalobkyne — prevažne z úslušnosti, vďačnosti vzal do opatery, — v takomto prípade však treba zodpovednosť depozitára ľavnejšie posudzovať a tak nebolo možno zameškanie povinnej bedlivosti ani z tej okolnosti odviesť, že žalovaný prv než zaspal, žalobkyňu — dľa jej žiadosti — neupozornil na to, že mieni spať. (13./IX. 1920, č. Rv. III. 45/19.)

3.

Kto k akémukoľvek cieľu taký provodzovací spôsob upotrebuje, ktorý je následkom jeho povahy pre iné osoby alebo veci cudzie zvlášte nebezpečný, zodpovedný je — aj bez zistenia jeho previnilosti alebo opomenutia bedlivosti — za škodu, ktorá iným z takéhoto provodzovania vznikla.

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalovanej firmy zamietol.

Dôvody: Súdnou praxou sledovaným právnym pravidlom je, že atď. (viď hore).

Všeobecne známo je, že pri doprave parného pluhu (celej garnitúry) po verejnej ceste upotrebovaná parná (motoriká) sila zvláštné nebezpečenstvo skrýva v sebe pre vozidlá, dopravované pomocou zvierat a to aj vtedy, keď rečenou silou hnaný lokomobil na chvíľu i zastane, poneváč hrmotenie, ktoré je výplivom vývinu sily, v takomto prípade len umenšiť možno, nemožno ho však úplne zastaviť, zamedziť.

Dľa skutkového stavu, zisteného odvolacím súdom, poťažne prevzatého ním z rozsudku prvostupňového súdu, úspešne nenapadnutého a tak tu dľa 534. §-u O. p. p. smerodajného, kone žalobkyne zľakli sa v pohybe sa nachádzavšej súpravy k oraniu, zariadenej na parný pohon, splašily sa a — ačpráve bola súprava na kraj cesty dirigovaná a tam zastavená — vrazily do jedného stromu, hoci ich syn žalobkyne za opraty a sosadnuvší kočiš jedneho z nich za zubadlo držiac viedol; následkom tohoto vrazenia bol, že obidva kone spadli, jedon zdochnul, druhý ušiel a len pozdejšie bol chytený, voz a náčinie utrpely porúchu a syn žalobkyne bol poškodený na tele.

Pri takom skutkovom stave správne upotrebil odvolací súd výšuvedené materiálné právné pravidlo, keď — pokračovanie tých, kterí mali kone a voz na starosti, požiadavkám predpisov o obyčajnej bedlivosti zodpovedavým správne kvalifi-

kujúc — objektívnu zodpovednosť žalovanej firmy za škodu ustálil; nemá tedy základu tá sťažnosť žalovanej firmy, že by ju bol odvolací súd na náhradu škody porušením materiálneho právneho pravidla posúdil.

Sťažnosť žalovanej firmy, že by odvolací súd skutkový stav nebol zistil dľa svedoctví svedkov, nebolo možno vziať do ohľadu, lebo žalovaná firma v revízionálnej žiadosti neoznačila bližšie tie skutočnosti, ktoré napáda a neoznačila ani základ, na ktorom ich napáda (534. § O. p. p.). (5./XI. 1920, čís. Rv. III. 48/19).

4.

Nemožno sa domáhať súdnej ochrany cieľom prinútenia kontrahenta k splneniu takej smluvy, ktorej uzavretie platné právne predpisy zakazujú a osobu, proti zákazu konajúcu (= domáhajúcu sa splnenia smluvy) trestať nakladajú.

Stav veci: Žalovaný kúpil od žalobníka 25./IX. 1918, 5 q rasce (kmínu) kg po 63 korún; rasca mala byť 1./X. 1918 prevzatá: žalovaný rascu prevziať odoprel a preto žiadal žalobník, aby bol žalovaný zaviazaný na odobratie rasce a zaplatenie 28.500 korunového nedoplatku kúpnej ceny s prísl.

Sedria v Ružomberku žalobu zamietla (6./III. 1919, č. P. 1265/1918). Súdna tabula v Bratislave rozsudok sedrie zmenila a žalobe vyhovela (12./VI. 1919, č. P. I. 223/1919).

Najvyšší súd rozsudok súdnej tabule zmenil a žalobu zamietol.

D ô v o d y: Žalovaný si sťažuje v dovolacej žiadosti, že odvolací súd porušením právneho pravidla vyriekol, že prečin, označený v 1. odstavci 1. §-u zák. čl. IX. 1916, — jestli sú dané aj iné podstatné predpoklady tohoto trestného činu, zakončený je už uzavretím smluvy; — dľa stanoviska žalovaného citovaná stať zákona vyžaduje zadovážente článkov, čo je totožné s dostatím článkov do svojej moci, — čo sa však v prítomnom prípade nestalo a tak žalovaný uzavretím smluvy len — dľa zákona v tomto prípade netrestateľný — pokus prečinu spáchal, ku zakončeniu ktorého prečinu by bol rozsudkom odvolacieho súdu nútený, ktorý mu ukladá, aby predmet kúpy od žalobníka prevzal a síce taký predmet, ktorý by musel byť trestným súdom u neho konfiškovaný.

Najvyšší súd túto sťažnosť uznal za bezzákladnú, lebo pod „zadovážením“, o ktorom je v 1. odstavci 1. §-u zák. čl. IX. 1916, reč, rozumieť treba aj samo uzavretie smluvy, predmetom ktorej je kúpa článkov všeobecnej potreby. Že je táto interpretácia správna, vysvitá nad všetku pochybnosť aj z odôvodnenia predlohy citovaného zákona. Správne vyriekol tedy odvolací súd, že prečin, označený v 1. odstavci, 1. §-u zák. čl. IX: 1916, zakončený je už uzavretím samej smluvy, jestli sú dané i ostatné potrebné podmienky rečeného prečinu.

Žalovaný sťažuje si ďalej preto, že odvolací súd nevzal v úvahu tú okolnosť, že žalobník vedel o tom, že žalovaný je súkromným bankovým úradníkom a nie obchodníkom a že nemá povolenie k zakupovaniu a odpredávaniu potravných článkov a tak žalobník sa sám dopustil trestného činu, keď pri tom všetkom 5 q rasce (kmínu) žalovanému predal; ináč že žalobník už aj vzhľadom na ustanovenie 27. §-u nariadenia býv. uh. ministerstva č. 3678/1917. M. E. nemôže od neho splnenie smluvy žiadať, poneváč odpredaj tak veľkého množstva rasce v tom istom mestečku už sám v sebe zakladá v citovanom §-e označený priestupok reťazového obchodovania.

Najvyšší súd túto sťažnosť uznal za odôvodnenú.

Dľa nenapadnutého skutkového stavu, odvolacím súdom za pravdivý prijatého, žalovaný nebol zaznačeným obchodníkom a nemal priemyselné (živnostenské) povolenie k prevádzaniu obchodovania vôbec. Žalobník predal žalovanému dňa 25. septembra 1918, 5 q rasce, ktorá je všeobecne známym článkom všeobecnej potreby; rascu túto mal žalovaný najpozdejšie dňa 1. októbra 1918 prevziať.

18. § nariadenia býv. uh. ministerstva číslo 3678/1917. M. E. ukladá osobe, oprávnenej k predávaniu článkov všeobecnej potreby dľa 13. §-u, že je povinná opatrnosťou riadneho obchodníka pečovať o to, aby rečené články priamym konzumentom len v množstve, zodpovedajúcom priamej spotrebe a odôvodnenom pri válečných pomeroch, — vo väčšom — nežli tomto — množstve avšak len takým osobám odpredávala alebo sprostredkovala, ktoré sú k ďalšiemu odpredávaniu oprávnené. 24. § toho istého nariadenia trestať nakladá osobu, ktorá článok všeobecnej potreby proti ustanoveniam citovaného nariadenia v obeh uvedie. O trestaní reťazového obchodovania s rečenými článkami však obsahuje 27. § citovaného nariadenia ustanovenia.

Tým, že sa žalobník nepresvedčil o tom, či žalovaný má povolenie k nákupu veľkého — kvantum priamej spotreby i pri veľkom hospodárstve prevyšujúceho množstva (5 q) rasce a jemu, k nákupu poťažne sprostredkovaniu nákupu dľa 12., 13. a 14. §§-v cit. nariadenia neoprávnenému rascu predal, sám spáchal trestný čin, v dôsledku čoho sa nemôže domáhať súdnej ochrany cieľom prinútenia žalovaného k splneniu smluvy, uzavretím ktorej ináč aj žalovaný spáchal trestný čin.

Z hore uvedeného dôvodu bolo treba — porušením materiálneho právneho pravidla vynesený rozsudok odvolacieho súdu zmeniť, žalobu zamietnuť a žalobníka v smysle §§-ov 543., 508., 424. a 425. O. p. p. na zaplatenie všetkých útrat žalovanému zaviazať. (27./VIII. 1920, č. Rv. 51/19).

5.

Dopravná prekážka z pravidla nezrušuje povinnosť: splniť smluvu, lež len odďaľuje lehotu zaviazanosti k plneniu; v ta-

komto prípade, keď prekážka nastane, kupec nemôže žiadať splnenie smluvy tým spôsobom, aby predavateľ tovar poslal — a predávateľ nemôže žiadať, aby kupec u neho prevzal tovar a nie na určenom mieste. Odchýlka od tohoto pravidla je možná. jestli je dopravná prekážka stála alebo takého rázu, že by dľa výslovnej vôle stránok účel smluvy za zmarený mal byť považovaný, čím sa stáva prekážka okolnosťou, ktorá činí plnenie nemožným.

Najvyšší súd vyhovel dovolacej žiadosti žalobníka, rozviazal rozsudok odvolacieho súdu (súdna tabula v Košiciach 19./VIII. 1919, č. P. II. 322/1918) a uložil mu, aby ďalej pokračoval a vyniesol nové rozhodnutie aj dotýčne znášania všetkých útrat.

Dôvody: Odvolací súd — 270. §-u O. p. p. primerane — zistil za skutočnosť, že stránky vzájomným dohodnutím predĺžily lehotu k plneniu, — ďalej zistil, že posledným dňom lehoty k plneniu bol 20. január 1917, a vyriekol, že — poneváč tohoto dňa žalovaný pre prekážky železničnej dopravy tovar dodať nemohol,

u žalovaného nastala nemožnosť plniť a žalovaný oprávnene odstúpil od smluvy,

následkom čoho žalobu, vznesenú bez právneho základu zamietol.

Žalobník napáda rozsudok odvolacieho súdu na základe porušenia materiálnych a formálnych právnych pravidiel;

porušenie formálnych pravidiel vidí v tom, že ohľadom na protivy, ktoré sa medzi uvedomeniami železničných vrchností javia, nemožno z týchto uvedomení uzatvárať, že by bolo býval0 dodanie tovaru nemožné, a to tým menej, lebo z rečených uvedomení len to možno zistiť, že boly dopravné ťažkosti, — z čoho nasleduje, že zistenie skutočnosti odvolacím súdom odporuje spisom a odporuje im aj preto, lebo žalobník svedkami chcel dokázať pravdivosť toho svojho tvrdenia, že žalovaný v dobe, keď sa dodanie diať malo, iným podobný tovar po ceste podobného smeru dodal;

porušenia materiálneho právneho pravidla vidí v tom, že odvolací súd proti ustanoveniam §§-ov 351. a 352. obch. zákona priznal žalovanému právo k odstúpeniu od smluvy.

Najvyšší súd uznal sťažnosti žalobníka čiastočne za odôvodnené,

lebo nebyvše napadnuté dovolacou žiadosťou zistenie odvolacieho súdu, dľa ktorého stránky vzájomne predĺžily dobu k plneniu do 20. januára 1917, — sporným zostalo, či v tom čase jestvovavšia dopravná prekážka konečne zrušila povinnosť: dodať tovar — ako to odvolací súd vyriekol — a v tomto ohľade stanovisko dovolacieho súdu je to, že dopravná prekážka nezrušuje povinnosť: splniť smluvu, lež len odďaľuje lehotu zaviazanosti k plneniu; v takomto prípade, keď pre-

kážka nastane, kupec nemôže žiadať, splnenie smluvy tým spôsobom, aby predávateľ tovar poslal — a predavateľ nemôže žiadať, aby kupec u neho prevzal tovar a nie na určenom mieste; a od tohoto pravidla odchýliť sa možno len vtedy, keď je dopravná prekážka stála alebo takého rázu, že by dľa zjavnej vôle stránok účel smluvy za zmarený mal byť považovaný, čím sa stáva prekážka okolnosťou, ktorá činí plnenie nemožným. Z toho nasleduje, že povinnosť žalovaného, dodať tovar, z tej príčiny neprestala, že on tovar dňa 20. januára 1917 dodať nebol vstave, — povinnosť jeho bola by prestala len vtedy, keby výšuvedené okolnosti boly trvaly.

Odvolací súd — vychádzajúc z právneho stanoviska, nám zaujatého — nezistil skutkový stav dotyčne toho, či boly dopravné prekážky stále alebo tak dlho trvavšie, že by z týchto okolností možno bolo zistiť nemožnosť dodania a poneváč bez zistenia sem sa vzťahujúceho skutkového stavu vec nie je súca ku konečnému riešeniu, bolo treba rozsudok odvolacieho súdu dľa 2. odst., 543. §-u O. p. p. rozviazať a odvolací súd k ďalšiemu pokračovaniu upraviť. (3./XII. 1920, č. Ro. III. 55/19).

I. Juhecký:

Rozhodnutia Najvyššieho súdu
vo veciach trestných.

1.

Vysoký vek (obžalovaný je 69-ročný) sám v sebe je dôvodom použitia §-u 93. Trz.

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Čo do určenia druhu trestu, z dôvodu, — materiálnej zmätočnosti, označeného v bode 2. §-u 385. Trpp. z úradnej povinnosti zrušujú sa rozsudky súdov nižšieho stupňa — a trest obžalovaného použitím §-u 93. Trz. určuje sa v trvaní štyri (4) ročného žaláru...

Dôvody:

Súdy nižšieho stupňa zistily, že obžalovaný je 69-ročný, tedy vysokého veku, ale pri výmere trestu §. 93. Trz. preto neupotrebily, lebo obžalovaný je silný človek.

Dľa cit. §-u na miesto káznice, určitého času žalár sa má ustanoviť, ak pre zošlý vek (starobu) alebo telesnú slabosť vinníka trest káznice vôbec príliš ťažkým sa ukazuje.

Poneváč 69-ročný človek je už v takom vysokom veku, že proti nemu trest káznice javí sa byť príliš ťažkým i v tom páde, ak by taký človek ukazoval sa silným na vonkajší

pohľad, preto súdy nižšieho stupňa porušily trestný zákon (bod 2. §-u 385. Trpp.) na újmu obžalovaného tým, že nezmiernily trest dľa §-u 93. Trz. Následkom toho Najvyšší súd na základe §-u 33. Trppnov. a posledného odstavca §-u 385. Trpp. z úradnej povinnosti zrušil urážlivé čiastky rozsudkov obidvoch súdov nižšieho stupňa, a vynesol zákonu zodpovedajúci rozsudok.

Rozsudok zo dňa 6. okt. 1920, čís. Kr. III. 168-20-4.

2.

Zastrelenie a potom privlastnenie si slobodnožijúcej zveriny je poľovným priestupkom. Rozsudok N. S. vynesený ku zachovaniu právnej jednoty.

(§§ 333., 365., 367. Trz. §§ 26., 39. zák. čl. XX: 1883.)

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Opravný prostriedok generálneho prokurátora uznáva sa za za základný, a vyrieka sa, že sedria v K—ch porušila zákon tým, že právoplatným rozsudkom zo dňa 23. januára 1920, č. B. 26-1920-5., bez toho, že by na návrh oprávnená osoba bola navrhovala zavedenie trestného pokračovania, J—a K—u za vinného uznala v tom čine, že v novembri a decembri 19-9 v lesoch panstva kerestúrskeho z držby a bez privolenia správy: 1. 1 divokú sviňu 1½ q ťažkú v cene 450 K; b) 1 srnu asi 70 kgr ťažkú v cene 431 kor. súhrnne 881 kor., tedy cudzie veci hnuteľné v cene väčšej ako 200 k. odňal tým cieľom, aby si ich bezprávne privlastnil, čím — dľa rozsudku sedrie — dopustil sa postupne vykonaného zločinu krádeže dľa § 33. Trz., ktorý vzhľadom na použitie §§ 92 a 20 Trz. premenený bol na prečin krádeže dľa § 48 Trz. nov.; že odsúdila obžalovaného J—a K—u dľa § 49 Trz. nov., použitím § 92 Trz., na väzenie a trvaní (2) dvoch mesiacov ako na hlavný, dľa § 341 na ztratu úradu a vyzdvihnutie vykonávania politických práv v trvaní 1 roku, ako na vedľajší trest a dľa § 480 Trpp. k náhrade útrat trestného pokračovania; konečne že do trestu započítala obžalovanému dľa § 94 Trz. z prozatýmnej väzby dobu 24 dní.

Zároveň zrušuje sa horeuvedený rozsudok sedrie v Košiciach, a na základe bodu 4. § 326 Trpp. oslobodzuje sa obžalovaný z pod obžaloby horeuvedeného zločinu krádeže a jeho následkov.

Dôvody:... Sedria založila svoj rozsudok, ktorý po vyhlásení stal sa právoplatným — na ten právny názor, že vlastníctvo zveriny patrí len oprávnenému pánovi honby, a že i v tom prípade, keď vlastník pozemku dľa § 13 zák. čl. XX: 1833, nehľadiac k prípadnému oprávneniu honebnému, má právo zastreliť zverinu, ktorá mu škodu robí, nie je on oprávnený zastrelenú zverinu si privlastniť. Sedria tedy považovala zveriny ktoré obžalovaný bez dovolenia majiteľa honby zastrelil, a si privlastnil, za cudzé hnuteľné veci pre obžalovaného a preto kvalifikovala jeho čin za krádež dľa § 333 Trz.

Tento právny názor sedrie je mýlny.

Dľa pravidiel občianskeho práva, slobodno žijúce zveriny sú veci nikomu neprináležajúce, a následkom toho voči tomu kto ich ulapí, také zveriny nemôžu byť považované ani za cudzie veci hnuteľné, ani za také, ktoré by boly v držbe druhého, alebo by boly odňaté z držby druhého; z toho plynie, že čin toho, kto také zveriny zastrelí ,alebo ináč ulapí, a si ich bezprávne privlastní, nemôže byť kvalifikovaný a ni za krádež dľa § 333 Trz, ani za prečin bezprávneho prisvojenia (§§ 365, 367 Trz.) ani za iný zločin alebo prečin proti majetku. Poneváč však dotyčné ulapenia slobodno žijúcich zverín čl.

XX : 1883. obsahuje také pravidlá, ktoré obmedzujú všeobecné pravidlá občianskeho práva a v smysle cit. zák. len majiteľ honby má právo ulapiť slobodno žijúce zveriny, preto horeuvedený čin zakladá skutkovú podstatu poľovného priestupku dľa § 26 zák. čl. XX: 1883, ktorý prestupok dľa § 39 cit. zákona len na návrh majiteľa honby alebo toho, kto honbu do prenájmu dal, alebo do prenájmu vzal, môže byť stíhaný.

Mýlila sa tedy sedria v K—ch a porušila zákon, keď horeuvedený čin obžalovaného za krádež dľa § 333 Trz. kvalifikovala, keď obžalovaného v prečine krádeže za vinného uznala, a jeho odsúdila vzdor tomu, že na návrh oprávnená osoba nepodala návrh na stíhanie obžalovaného, a keď obžalovanému započítala do trestu dobu 24 dní z vytrpenej prozatýmnej väzby.

Preto Najvyšší súd, vyhovujúc opravnému prostriedku generálneho prokuráto, v smysle odst. 4. § 442 Trpp. zrušil rozsudok sedrie, a oslobodil obžalovaného z pod ťarchy obžaloby zločinu krádeže a jeho následkov.

(Rozsudok zo dňa 1. decembra 1920, čís. Kr. III. 218-20-4.)

3.

Keď poštový úradník jemu mocou úradu do opatery danú uzavretú poštovú zasielku vyláme a obsah balíku si privlastní, spácha krádež a nie zpreneveru. Obsah takýchto zasielok nie je sverený úradníkovi. Viac krádeží ako právny celok. § 343 Trz. upotrebený byť nemôže v prípade verejnoslužobného pomeru. Verejnoslužobný pomer verejných úradníkov sám v sebe nie je podkladom k tomu, aby ich krádeže, spáchané proti verejnoprávnym útvarom alebo orgánom, boly kvalifikované za krádež dľa bodu 7. § 336 Trz.

(§§ 333., 336. bod 7. 343., 463. Trz.)

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

... Z dôvodu materiálnej zmätočnosti, označeného v bode 1. b) 385. § Trpp, čo do kvalifikácie trestných činov obidvoch obžalovaných z úradnej povinnosti čiastočne a natoľko sa zrušujú rozsudky súdov nižšieho stupňa, že pomíja sa na bod 7. § 336 Trz. založená kvalifikácia zločinu krádeže, spáchaného J—om Š—om, a všetkých zločinov krádeže, spáchaných A—om K—om.

Dôvody: ... Čo do kvalifikácie správné je to právné stanovisko súdnej tabule, že činy obžalovaných, spáchané odňatím 157 000 cudzích korún a činy obžalovaného A—a K—a vykonané odňatím poštových balíkov zakladajú skutkovú podstatu zločinov krádeže dľa § 333 Trz. a nie zločinov zpreneyery v úrade dľa § 462 Trz, lebo obžalovanými odcudzené veci boly v zapečatenom vreci, dotýčne v poštových balíkoch uschované a uzavreté následkom čoho obsah týchto zasielok nebol složený do rúk obžalovaných a nebol sverený pod ich správu poťažne dozor, a obžalovaní neboli oprávnení, ba dľa ich predpisov bolo im prísne zakázané — otvoriť poštové zásielky a takýmto spôsobom ich obsah vziať do **detencie.** A poneváč A. K. tieto krádeže spáchal v dlhších medzičasoch, nie vždy tým istým spôsobom, na veciach nie toho istého druhu, a ani nie jedným rozhodnutím vôle svojej, jeho krádeže jedna s druhou nie sú v takom súvise, na základe ktorého ony maly by považované byť za jeden právny celok.

Tá otázka, či ohľadom krádeží, páchaných obžalovanými učinený návrh na stíhanie týchto zločinov zodpovedá ustanoveniam § 343 Trz., stáva sa bezpredmetnou, lebo tieto ustanovenia vzťahujú sa len na tie krádeže, ktorými bola porušená súkromnoslúžobná vernosť, čo vysvitá aj z §§ 110—116 Trz. ako aj z tých okolností, že zpreneyera v úrade (§ 462. Trz.) — v prípade ktorej ide tiež o porušenie vernosti proti službodárcovi verejnoprávnej povahy — má byť stíhaná z úradnej povinnosti, kdežto v prípade zpreneyery, spá-

-chanej proti súkromným osobám, (fyzickým alebo právnym, § 355 Trz.) označeným v §§ 342 a 343 Trz. trestné stíhanie má miesta len na návrh v týchto §§-och uvedených osôb. Poneváč tedy obžalovaní nestáli v súkromno-slúžobnom pomere ku službodarcovi alebo poškodeným, k trestnému stíhaniu ich krádeži nebolo treba súkromného návrhu (§§ 89, 90 Trpp.) označeného v § 343 Trz.,

Avšak mýlily sa súdy nižšieho stupňa, keď krádeže obžalovaných kvalifikovaly aj dľa bodu 7. § 336 Trz., lebo predpoklad tejto kvalifikácie, ako je to aj z celého obsahu tohoto bodu jasné, je súkromnoslúžobný pomer, akého ale v spomenutých krádežiach niet, a verejnoslužobný pomer verejných úradníkov sám v sebe nie je podkladom k tomu, aby ich krádeže, spáchané proti tým verejnoprávnym útvarom alebo orgánom, v ktorých službe ako verejní úradníci stáli, kvalifikované boly dľa bodu 7. § 336 Trz. Nasledovné Najvyšší súd tohoto, v bode 1. b) § 385 Trpp. označeného dôvodu, zmätočnosti, v smysle posledného odstavca cit. §-u, musel si všímať z úradnej povinnosti, dľa odst. 1. § 33 Trppn. musel primerane čiastočne zrušiť rozsudky obidvoch súdov nižšieho stupňa a vyniesť zákonu zodpovedajúci rozsudok.

(Rozsudok zo dňa 10. novembra 1920, čís. Kr. III. 211-20-4.)

4.

Keď súd dobu vytrpeného zatýmneho zadržania a vyšetrovacej väzby nevpočíta v úplnej miere do trestu na slobode, povinný je uviesť tie skutočnosti, z ktorých možno uzatvárať že obžalovaný zavinil nevpočítanú dobu. Rozsudok N. S. ku zachovaniu právnej jednoty.

(§ 94. Trz.)

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Uznáva opravný prostriedok generálnej prokuratúry za základný, a vyslovuje:

že právoplatným rozsudkom sedrie v B—j B—i zo dňa 21. mája 1920, č. B. 700-2-920 porušený bol zákon v ustanovení § 94 Trz., v znení článku IV. zákona zo dňa 18. decembra 1919 č. 1. Sb. zák. a nar. tým, že odsúdenému O—i D—i, ktorý od 21. februára 1920 do 26. februára 1920 v zatýmnom zadržaní, a od 27. februára do 20. mája 1920 vo vyšetrovacej väzbe bol z tejto trimesačnej doby sedria len (dva) mesiace vpočítala do trestu na slobode, na miesto 3 (troch) mesiacov, ačkoľvek odsúdený zatýmnú a vyšetrovaciu väzbu nezavinil, a sedria ani nezistila také skutočnosti, z ktorých by bolo možno uzatvárať, že odsúdený zavinil tú čiastku zatýmnej poťažne vyšetrovacej väzby ktorá do trestu na slobode sedriou vpočítaná nebola.

Najvyšší súd súčasne zrušuje tú čiastku horeuvedeného rozsudku sedrie v B—j B—i, ktorá sa vzťahuje na započítanie vyšetrovacej väzby do trestu na slobode a na základe § 94 Trz. — v znení článku IV. zákona zo dňa 18. decembra 1919, č. 1. Sb. zák. a nar. vpočítala dobu (3) troch mesiacov, — ktoré odsúdený odtrpel pred vyhlásením rozsudku I. stolice v zatýmnej a vyšetrovacej väzbe, — do trestu na slobode, vymeraného horeuvedeným rozsudkom na odsúdeného.....

Dôvody:... Sedria nezistila také skutočnosti, z ktorých by bolo možno uzatvárať, že by obžalovaný bol zavinil zatýmnu a vyšetrovaciu väzbu, a to nevysvitá ani zo spisov. Dľa usnesení policajného kapitáňa a vyšetrujúceho sudcu v B—j B—i zatýmne zadržanie poťažne vyšetrovacia väzba na základe bodov 2. a 3. § 141 Trpp. z toho dôvodu boly nariadené, že obžalovaný uskočiť by mohol pre veľký trest, ktorý ho čaká a že by na svedkov mohol účinkovať.

Sedria vôbec neodôvodnila to, že z hore uvedenej troj mesačnej doby zatýmnej a vyšetrovacej väzby ona prečo započítala len dva mesiace do trestu na slobode.

Dľa § 94 Trz — v znení článku IV. zákona zo dňa 18. decembra 1919, č. 1. Sb. zák.a nar. — zatýmné zadržanie a vyšetrovacia väzba, ktoré odsúdený vytrpel pred vyhlásením rozsudku I. stolice, majú započítané byť do trestu na slobode pokiaľ ich odsúdený zavinil. V smysle tohoto zákona celá doba zatýmnej a vyšetrovacej väzby musí byť započítaná do trestu na slobode, a len tá doba nemôže byť započítaná do trestu na slobode, ktorú odsúdený zavinil.

Vinou odsúdeného zapríčinená je na príklad tá doba vyšetrovacej väzby, ktorú odsúdený zavinil tým že predstieral choromyslnosť, alebo zlomyseľne odvolával sa na svedka k jehož predvolaniu dlhšia doba bola potrebná.

Poneváč v tomto prípade nie sú tu také okolnosti, z ktorých by bolo možno uzatvárať, že obžalovaný zavinil čiastku zatýmnej a vyšetrovacej väzby, a také sedria ani nezistila, preto sedria len porušením zákona nevpočítala celú dobu zatýmnej a vyšetrovacej väzby do trestu na slobode odsúdenému.

Najvyšší súd preto — vyhovujúc opravnému prostriedku generálnej prokuratúry — v smysle odst. 4. § 442 Trpp. vyslovil, že sedria porušila zákon. Súčasne poneváč obžalovaný porušením zákona bol odsúdený Najvyšší súd v smysle posledného odst. § 442 Trpp. zrušil tú čiastku rozsudku sedrie, ktorá sa vzťahuje na započítanie vyšetrovacej väzby do trestu na slobode, a vpočítal do tohoto celú dobu zatýmnej a vyšetrovacej väzby, ktorú odsúdený vytrpel.

(Rozsudok zo dňa 9. decembra 1920, čís. Kr. III. 260-20-4.)

Dr. Al. Hellebrand:

Zásadní rozhodnutí nejvyš. voj. soudu v Praze.

K § 127. v. tr. z.

Je-li uvalení vazby opatřením povšechného rázu s hlediska § 171: 2., 3. a 4. v tr. ř. a nikoliv opatřením rázu zvláštního vyvolaným chováním obviněného v průběhu vyšetřování, tedy nikoliv opatřením zaviněným obviněným samým — dlužno ve smyslu § 127. v. tr. z. dle znění upraveného zákonem ze dne 14. října 1919, č. 556. sb. z. a n., ježto obviněný vazby sám nezavinil resp. pokud ji sám nezavinil, celou vazbu započítati do trestu.

Nejvyšší vojenský soud vyhověl odvolání F. K. proti rozsudku divisního soudu v O., kterým obžalovaný F. K. uznán byl vinným zločinem podvodu dle §§. 502. a 504: a v. tr. z. a odsouzen se započítáním dvou měsíců nezaviněné vazby do trestu.

Pokud se odpíralo rozsudku z důvodů nesprávného užití § 127. v. tr. z. se **vyhovělo,** rozsudek ve výroku o započtení vazby do trestu se zrušil a započítal se obžalovanému F. K. do trestu jemu **naříkaným** rozsudkem přiznanému ve smyslu § 127. v. tr. z. a zákona ze dne 14. února do 29. května 1920 ve vazbě ztrávenou.

Důvody.

Soud nalézací vpočítal obžalovanému do trestu z vyšetřovací vazby, trvavší od 14. února do 29. května 1920 toliko 2 měsíce a odůvodňuje toto omezené užití předpisů § 127 v. tr. z. a novely tím, že obžalovaný prý hlavně sám desercí a útěkem přes hranice svou vazbu zavinil a že tedy do trestu mohly býti vpočtěny jen dva měsíce nezaviněné vazby vyšetřovací.

Proti takovému užití § 127 v. tr. z. obrací se dvolání.

Poukazuje, že vazba trvala asi 4 měsíce, že obžalovaný se kajícně přiznal ,dobrovolným návratem provedení trestního řízení umožnil, míní odvolatel, že nebylo nejmenších důvodů k uvalení vazby, neboť nebezpečí útěku a opakování vzhledem k chování se obžalovaného před činem a po činu bylo takové, že vazba nemusela býti uvalena.

Nebyla-li pak vazba z osobních důvodů uvalena, nýbrž z důvodů služebních ,pak prý bylo nutno celou tuto celo vazbu do trestu započítati. Že se tak nestalo, byl porušen zákon v § 127. v. tr. z.

Odvolání dlužno dáti za pravdu.

Vazba vyšetřovací byla na obžalovaného uvalena, jak z rozhodnutí vojenského prokurátura na jevo jde, na základě § 171, bod 2., 3. a 4. tr. ř. a byla po ukončeném vyšetřování dle § 182 v. tr. ř. zrušena. Bylo tedy uvalení vazby opatřením povšechného rázu s hlediska § 171, bod 2., 3. a 4. v. tr. ř. a nikoli opatřením rázu zvláštního, vyvolaným chováním obviněného v průběhu vyšetřování jinými slovy opatřením jím zaviněným.

Ježto § 127 v. tr. z. dle znění upraveného zákonem ze dne 14. října 1919, č. 556 sbírka zákonů a nařízení stanoví, že vazbu jest započísti do trestu, pokud jí obžalovaný sám nezavinil, bylo z důvodů v předešlém odstavci uvedeného, obžalovanému celou vazbu započítati do trestu.

Odvolání bylo v tomto kuse ve smyslu § 354 v. tr. ř. vyhověti a jak ve výroku shora uvedeno, nalézti.

Rozhodnutí ze dne 19./I. 1921, č. P. 564/20.

Dr. Bříška:

Bytová reforma v judikatuře Nejvyššího správního soudu.

Čís. 1.

Místnosti, které náležejí spolku, sledujícímu účely osvětové, lze zabrati, neužívá-li se jich přímo k těmto, jako na př. k vyučování, přednáškám, za čítárnu atd. (Nález ze dne 8. ledna 1920, čís. 6474/19.)

Čís. 2.

Za nepoužívanou lze pokládati jen takovou místnost, které majitel její nepoužívá, ač není žádné překážky, jež by mu bránila ji užívati a tedy jí pro své účely nepotřebuje. (Nález ze dne 8. ledna 1920 č. 2).

Čís. 3.

Pro posouzení otázky, jsou-li místnosti, v přízemí a v I. poschodí téhož domu položené a příslušníky téže rodiny používané, dvěma byty samostatnými, není rozhodnou výhradně okolnost, že oboje místností jsou prostorně od sebe odděleny, nýbrž padá též na váhu rozsah, určení, zařízení a způsob užívání jejich. (Nález ze dne 8. ledna 1920 č. 3.)

Čís. 4.

I. Bytem rozumí se každý soubor místností tvořících jeden celek, který určen jest k bydlení lidí: toho charakteru nepozbývá ani celek ani jednotlivé místnosti tím, že osoba oprávněna k disposici v bytem vykonává v nich svou živnost, jejíž provozovna nevyžaduje úředního schválení, pokud snad zvláštním úředním aktem nebyly odňaty svému původnímu účelu, sloužiti také k bydlení majitele jejich. — II. Zabrání není na závadu, že byt nemá samostatného příslušenství. (Nález ze dne 24. ledna 1920 č. 432.)

Čís. 5.

V obcích, kde není k zabírání bytů zřízen zvláštní orgán po rozumu platných předpisů (na př. společný bytový úřad), přísluší o zabírání bytů jménem obce rozhodovati obecní radě. (Nález ze dne 24. ledna 1920 č. 433.)

Čís. 6.

Výrok o přidělení náhradních místností uživateli budovy zabírání pro veřejné účely jest nezbytnou součástí rozhodovati o zabírání, nedojde-li ke zvláštnímu ujednání (§§ 1. a 2. zák. ze dne 11. června 1919, č. 332 sb. z. a n.). (Nález ze dne 24. ledna 1920 č. 445.)

Čís. 7.

Absolutní zmatečnost zabíracího usnesení obce, způsobena tím, že obce neměla ještě zákonného zmocnění k zabírání bytů, není odstraněna tím, že druhá stolice usnesení to na podaný odpor potvrdí v době, kdy již obci pravomoc ta příslušela. (Nález ze dne 9. února 1920, č. 926.)

Čís. 8.

Nemůže-li místnost obchodní přechodně býti používána jen pro překážku, jejíž odstranění nalezí v moci majitele místnosti nelze ji pokládati za nepoužívanou ve smyslu §. 1. č. 7., vztažně § 6., č. 7. nař. o zabírání bytů z 22. ledna 1919, č. 38 sb. z. a n. (Nález ze dne 16. února 1920, č. 1100.)

Čís. 9.

Předpisu § 6., č. 5 .nař. o zabír. bytů nelze použití, lze-li několika místností v témže domě, byť i prostorově od sebe oddělených,

užívati jako bytu pouze společně a je-li jich pouze takto ve skutečnosti používáno. (Nález ze dne 16. února 1920, č. 1217.)

Čís. 10.

Míctností které byly sice po 1. srpnu 1914 ale před 28. říjnem 1918. upraveny z bytů pro jiné účely, nelze pokládati za neoprávněně užívané ve smysle § 6. nař. o zabírání bytů, když ke změně té nebylo po zákonu třeba zvláštního povolení úřadu. (Nález ze dne 16. února 1920, č. 1249.)

Čís. 11.

Skutečnosť, že určité místnosti používá vždy v letě pravidelně určitý host po dobu své dovolené a že v ní má částečně i svůj nábytek uložen, nečiní místnost tu samostatným bytem dotčeného hosta. Místnost ta zůstává součástí ostatního bytu a nelze se tudíž pro její zabrání dovolávati předpisu § 6., č. 2—4 nař. o zab. bytů. (Nález ze dne 17. února 1920, č. 844.)

Čís. 12.

Byt, který byl určen za deputátnický a jehož se k účelu tomu pravidelně užívá, nepodléhá zabrání dle zák. ze dne 30. října 1919, č. 592 sb. z. a n. (Nález ze dne 23. února 1920, č. 1218).

Čís. 13.

Má-li byt více kuchyní než jednu, nelze již proto ostatní kuchyně pokládati za místnosti obytné, není-li zjištěno, že jsou způsobilé k obývání. (Nález ze dne 23. února 1920, č. 1360).

Čís. 14.

Výrok o přidelení náhradních místností uživateli budovy zebrané pro účely veřejné jest nezbytnou součástí rozhodnutí o zabrání, nedojde-li ku zvláštnímu ujednání (§ 1. a 2. zákona ze dne 1.1 června 1919, č. 332 sb. z. a n.) II. Zabrání místností zařízených ku provozování živnosti hotelové osobou k tomu oprávněnou na základě úředního povolení nelze opříti jedině o důvod, že živnost dosud není provozována, brání-li podstatná přechodná překážka k tomu, aby provozování bylo již zahájeno. (Nález ze dne 23. února 1920, č. 1361.).

Čís. 15.

I. Proti vyhlášce obce, která uvádí ve veřejnou známost zmocnění udělené jí dle čl. I. odst. 1. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a n., mohou vlastníci domů, třebas nebyli individuelně vyrozuměni, podati odpor dle § 24. cit. nař., překročuje-li obsah vyhlášky meze zmocnění daného zákonem co do práva vlastníků pronajímati byty v domech jím patřících. II. Osoba, která se nezúčastnila řízení správního, není oprávněna podati stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. (Nález ze dne 25. února 1920, č. 1390.)

Čís. 16.

I. Zabírá-li se budova dle zákona ze dne 11. června 1919, č. 332. sb. z. a n.., musí nejpozději v nálezu zabíracím býti rozhodnuto o návrhu na vyloučení bytu vlastníkova ve smyslu § 1. odst. 2. II. Zabrání odporuje zákonu není-li současně rozhodnuto o náhradním objektu dle § 2. (Nález ze dne 6. března 1920, č. 126).

Čís. 17.

Vydala-li druhá instance rozhodnutí, kterým se zabírání místností na něž se nevstahuje zabírací nález stolice prvé jest rozhodnutí to pro nepříslušnost odvolací stolice zrušiti. (Nález ze dne 19. března 1920, č. 1741.)

Čís. 18.

Pro výrok o zabrání místností jest rozhodný jedině stav jejich bezprostředně v době zabrání. (Nález ze dne 19. března 1920, č. 2005).

Čís. 19.

I. Zápis zmíněný v § 11. o zabírání bytů nemůže býti nahrazen zprávou bytové komise, zepsanou dodatečně bez účasti strany. II. Nedostatek odůvodnění naříkaného rozhodnutí jest podstatnou vadou řízení. II. K odvodnímu spisu žalovaného úřadu podanému pouze v jednom vyhotovení nelze přihlížeti. (Nález ze dne 23. března 1920, č. 2167.)

Čís. 20.

Zmatečnost spočívající v tom, že zabrání vyslovila nepříslušná komise bytová, není sanována, když k odporu podanému vlastníkem domu a vadu onu vytýkajícímu rozhodla příslušná jinak okresní správa politická a vyřízení ona potvrdila. (Nález ze dne 23. března 1920, č. 2265.)

Čís. 21.

Schválení smlouvy nájemní (§ 2. zákona ze dne 30. října 1919, č. 592 sb. z. a n.), nevylučuje za podmínek § 8. téhož zákona zabrání bytu, jehož nájem byl úřadem schválen. II. Nepravdivým oznámením ve smyslu § 8., č. 6. zákona ze dne 30. října 1919, č. 592 sb. z a n., rozumí se pouze oznámení, obsahující nesprávná uvedení o okolnostech v § 14. odst. 1. a. b. cit. zákona zmíněných. (Nález ze dne 31. března 1920, č. 2523.).
března 20. č. 2525.)

Čís. 22.

Okresní správa politická není oprávněna, aby své konečné rozhodnutí, kterým zrušila zabírací nález obce, k rozkladu obce změnila a zabírací nález dodatečne potvrdila. (Nález ze dne 31.

Čís. 23.

Bydlí-li manželé odděleně, vedouce každý samostatnou domácnost, dle odst. 5 § 8. zákona ze dne 30 rijna 1919. č. 592 sb. z. a n. nelze zabrati samostatný byt některého z manželů. (Nález ze dne 10. dubna 20. č. 2686.).

Čís. 24.

Ze zabírání dle zákona ze dne 11. června 1919. č. 332 sb. z. a n. nejsou vyloučeny ony částky (§ 1. odst. 1.) nájemních budov obytných, které neslouží obytným účelům nájemním. (Nález ze dne 12. dubna 20. č. 2136.).

Čís. 25.

Dle § 8. č. 4. zákona ze dne 30. října 1919. č. 592. sb. z. a n. nelze v Čechách zabrati místnosti odňaté k účelům obývacím dříve, než počalo působiti nařízení místodržitele ze dne 17. října 1918. č. 79. z. z. Při tom se nečiní rozdílu nastala-li změna v osobe uživatele. (Nález ze dne 23. března 1920. č. 2850.)

Čís. 26.

Vyjímka v první větě § 8. č. 3. zákona ze dne 30. rijna 1919 č. 592. sb. z. a n. uvedená nevztahuje se na místnosti obchodní. (Nález ze dne 17. dubna 1920. č. 3025.)

Čís. 27.

Byt nelze pokládati za neobývaný ve smyslu § 6. odst. 2. nař. ze dne 22. ledna 1919. č. 38. sb. z. a n., jeli obýván podnájemníkem. (Nález ze dne 28. dubna 1920. č. 3581.)

Čís. 28.

Společný bytový úřad (obec) není oprávněn dovolávati se za účelem zabrání bytu okolnosti, že manželka žijící odděleně od manžela jest dle zákona povinna následovati manžela do jeho bydliště, když manželství není ani rozvedno ani rozloučeno. (Nález ze dne 30. dubna 20. č. 2928.)

Čís. 29.

Nešetření předpisu §. 23. zákona ze dne 30. rijna 1920. č. 592. sb. z. a n. má v zápětí zmatečnost rozhodnutí, na němž se zúčastnil přednosta nebo námestek přednosty, který nemá předepsané kvalifikace. (Nález ze dne 23. května 1920. č. 6981.).

Čís. 30.

Není tu zmatku, byl-li nález zabírací a rozhodnutí o odporu určené manželům jako spolumajitelům domu doručeny pouze manželovi, pokud o něm lze uplatniti právní domněnku dle §. 1238. z. o. (Nález ze dne 4. května 20. č. 2650.)

LITERATÚRA.

»Právnik«, sešit 4. Prof. dr. Jos. Prušák. Prof. dr. Drboslav Krejčí: »K výkladu § 11. záborového zákona«. Praktické případy.

Soudcovské listy, č. 3. Dr. Jakubský: »Přísaha nebo slib«. Finanční prokuratura je zástupcem církevního statku i dle zákona o drobných pachtýřích. Dr. Ant. Gloš: »Příspěvek k historii a výkladu § 305. tr. z.«. Jindř. Smrčka: »Res cognitionis indicis«.

Dr. František Weyr, universitní profesor: Soustava českoslov. prava státního, Brno 1921. Nakl. Barvič a Novotný, 374 stran, cena K . Veřejnosti dostává se tímto spisem prvního soustavného vylíčení ústavních základu naši republiky právě v době, kdy naše ústava slavila jubileum svého jednoročního trvání. Autor byl členem ústavního výboru rev. Národního shromáždění a měl příležitost osobně spolupůsobiti při vzniku jejim. Spis obsahuje též stručnou informativní kapitolu o obecném právu státním a probírá v systematickém pořádku všecky důležitější otázky našeho práva ústavního. Podle úmyslu spisovatelova nemá býti jen učebnicí pro akademickou mládež, nýbrž také instruktivní pomůckou pro veřejné úřady a právní praxi vůbec. Praktickým potřebám slouží poměrně dosti obsáhly rejstřík na konci spisu.

»Sociální revue«, roč. II. č. 2. Sekční šéf dr. A. Tůma: »K otázce kompetence min. soc. péče o mládež«. Min. r. dr. Mézl: »Naše vystěhovalecká politika«. V. Kopák: »Podmínky úspěšné péče o slepce v republice českoslov«. Dr. J. Janko: »Přehled průměrných mezd«. Dělnické a sociálně politické zákonodářství v cizině. Dr. S. Kotek: »Přehled sociálně politického zákonodářství v říši něm. od převratu 11. listopadu 1918 do konce prosince 1919.« Judikatura.

Uherský trestní zákoník. Druhé doplněné vydání upravili dr. Josef Oskar Worel, dr. Albert Milota a Stanislav Stuna. 1921. Nákladem J. Guska, knihkupectví v Kroměříži. 8° str. 136+XIX. Cena Kč 20. —. Prvé vydání tohoto zákoníka uspřádané ministerstvem spravedlnosti bylo již delší dobu na knihkupeckém trhu rozebrano. Vyhověno tedy tímto novým vydáním palčivé potřebě. Přednost nového vydání spočívá v tom, že opraveny chyby, jež se do prvého vydání vloudily a že vyloučeny ty části, které pro změněné poměry státoprávní neb pro změněný právní stav staly se neužívatelnými. Zůstalo tedy v textu jen to, co skutečně dosud je v platnosti. Vedle toho ještě naznačeno, které nové zákonné předpisy nastoupily na místě starých zrušených (ku př. zákon o podmíněném odsouzení).

Oprava. V 3. sošite do uverejnených »Rozhodnutí najvyššieho súdu vo veciach trestných vkĺzlo sa niekoľko chýb tlačových. Sú to zvlášť tieto:

Str. 75. prípad 1. riadod 4. zdola po »bode 1. §« má prísť »403«.

Str. 75. prípad 2. riadok 19. na miesto »zarazeného« má byť »zrazeného«.

Str. 76. prípad 3. riadok 4. na miesto »žijúca« má byť »žijúcu«. Riadok 5. na miesto »rozvedená« má byť »rozlúčená«. Riadok 7. na miesto »rozvedenú« má byť »rozlúčenú«. Riadok 9. na miesto »odst. 1. odst. 35. §« má byť »odst. 1. §-u 35.«. Riadok 20. na miesto »manželstva« má byť »nemanželstva«.

Str. 77. prípad 3. riadok 3. na miesto »usmrtneného« má byť »usmrteného«, riadok 5. na miesto »odst. 33 §« má byť »odst. 3. § 33.«. Prípad 4. riadok 7. zdola na miesto »patí« má byť »patrí«.

Strana 78. prípad 5. riadok 1. na miesto »umného« má byť »vinného«, riadok 10. na miesto »povinné« má byť »pravdivé«, riadok 12. na miesto »ponúja« má byť »pomíja« za slovom »bezprostredným«, má stáť »nižším súdom zistené skutočnosti. Jestliže za«. Riadok 31. na miesto »nasledovný rozsudok« má byť »nasledovné usnesenie«.

Str. 78. prípad 5. riadok 38. vynechať sa má »že obžalovaný bol uznaný za vinného, že sa necíti vinným, alebo taký dôvod«.

Str. 79. prípad 6. riadok 5. na miesto »594 Trz« má byť »§ 94 Trz.«. Radok 16. na miesto »štátnej« má byť »súdnej«. Riadok 21. na miesto »bod 2. 365 §« má byť »bod 2. §-u 385«. Riadok 3. zdola na miesto »odbyt« má byť »odbytú«.

Str. 46. v řádku 20. zdola ve větě: »Žalobce . . . uplatněných« vynecháno »k němuž by došlo až po podané odpovědi žalobní a nebo ústní jednání, jež by bylo snad«.

Na str. 57. až 60. čti všude místo »dovolavajucí«: »dovolací« a místo »odvolavajucí«: »odvolací«.

Na str. 93. řádce 9. zdola místo »přejímavé« čti »přejímané«. Na řádce 4. zdola místo »spodkové« čti »spolkové«.

Na str. 94. řádce 4. zdola vynecháno »správce jmění a na vyzvání, aby .....«, řádce 1. zdola místo »popečetěny« čti »zapečetěny«.

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

IV.

Prostředky ku zjištění pravdy ve sporu.

Spor civilní bývá často označován jako boj stran o právo; zejmena v německé theorii je toto označení velmi běžné a oblíbené. Je nepochybno, že postavení stran, jež proti sobě zaujímají, snaha docíliti úspěchu na úkor odpůrce a používati tudíž jednostranně prostředků sobě příznivých a odpůrci nepříznivých, vyzdvihnouti vše, co jest aneb se zdá býti té které straně na prospěch, a potlačiti neb skresliti to, co by svědčilo odpůrci, připomíná velmi živě na boj. Představa tato je sesilována ještě tím, že ve sporu civilním jde o práva neb právní poměry **stran**, a zájem veřejný, tedy celku státního, zdá se proto ustupovati zcela do pozadí.

Je tudíž vzhledem k této povaze předmětu sporu civilního na snadě úsudek: jde-li o soukromé právo stran, s nímž mohou mimo spor strany zcela volně nakládati, proč by se jim nemělo dovoliti, aby, octnou-li se ve sporu o toto právo, mohly i zde použiti všeho, co mají za důležité neb nutné pro svůj konečný cíl — vyjíti ze sporu jako vítěz?

A přece by vedlo toto jednostranné východisko nutně na zcestí. Neboť přehlíží, že tento zápas stran děje se před **soudem** jakožto orgánem státním, že tedy už tím přestává spor býti věcí, jež by se dotýkala jen stran samotných, a stává se věcí, na níž má i celek státní účast. Neboť jde-li každé ze stran o to, aby pro sebe dosáhla rozsudku příznivého, byť i snad na úkor práva, musí jíti státu o to, aby tohoto příznivého rozsudku dosáhla jenom strana vskutku oprávněná; jinými slovy, jde-li stranám o to, aby dosáhly pro sebe rozsudku jím **příznivého,**

musí jíti státu o to, aby strany dosáhly rozsudku **spravedlivého.** Poněvadž pak nelze ani v soudnictví docíliti spravedlnosti absolutní, musí býti zájmem státu alespoň dosíci spravedlnosti relativní t. j. spravedlnosti za daných poměrů a prostředky po ruce jsoucími vůbec dosažitelné.

Z toho jde, že dlužno dnes na civilní spor a na úkol, jenž v něm přísluší soudu, pohlížeti podstatné jinak než se pohlíželo v dobách dřívějších, ne právě příliš vzdálených. Spor civilní není už jen věcí, jež by se dotýkala jenom stran, soud není v něm jenom pouhým jakýmsi pozorovatelem, jenž by přihlížel k zápasu stran, dbal toho, aby při něm bylo šetřeno jistých forem, ale do věci samé činně nezasahoval, a po provedeném zápasu stran, v němž by bylo dáno volné pole vynalézavosti, důvtipu obratnosti, ale i bezohlednosti, prostě prohlásil jednu stranu za vítěze. Dnešní doba nema už porozumění jen pro to, že bylo **formálně** v procesu vše správné, ona žádá, aby soudce činně do sporu zasáhl a aby měl po ruce i vydatné prostředky, jež by zaručovaly, že bude shora vzpomenutého úkolu — totiž rozhodnutí spravedlivého — také dosaženo. A poněvadž rozsudku spravedlivého lze dosíci jen tehdy, když bude skutkový děj, o nějž ve sporu běží a jenž dal ke sporu podnět, co nejúplněji a všestranně osvětlen a podle **pravdy** zjištěn, je pochopitelno, proč moderní právo **procesní,** uvažujíc o prostředcích ku zjištění pravdy ve sporu, především k této stránce věci hledí.

A tak jsme svědky toho, jak v posledních desítiletích obmezuje a oklešťuje se zásada projednací, kdysi sa nedotknutelnou považovaná, nabývajíc jiného obsahu, jak soud víc a více vystupuje ze své nečinnosti a stává se ve sporu vlastním ústředím, činitelem, jenž spor **řídí,** a to nejen formálně, nýbrž i co do věci samé, a jak i heslo o »boji stran« a právu jejich, užiti všech prostředků k vítězství vedoucích, pozbývá přívrženců a jak víc a více vnikají ve právo procesní i prvky a požadavky mravní, jež ještě **Wach** a mnozí jiní němečtí spisovatelé z oboru procesního práva vylučovali, resp. vylučují.

Dokladem této pronikavé změny názorů jsou právě civilní řády soudní z posledních let: německý, rakouský a uherský.

Německý c. ř. s. vyslovuje sice povinnost soudu, aby spolupůsobil k objasnění skutkového děje, zejména i dotazováním (§§ 136 III, IV, 138, 139, 502 I), vybidnutím k označení průvodních prostředku, nařízením důkazů, jež je možno částečně i z moci úřední (§§ 142—144). Ale na tom také přestává. A podle **Wacha** (Grüdfragen u. Reform des Zivilprozesses, 1914) str. 26. násl) činí tak prý právem. Neboť jako prý strany určují předmět a cíl sporu svou vůlí, tak mají svou vůlí určovati i skutkový děj. Proto jen **ony** předkládají soudu spornou

látku a tento ji přijíma tak, jak ony to činí, a nemůže vnésti sám do sporu něco, co strany netvrdily. S druhé strany ovšem nesmí soud tomuto tvrzení stran přiznávati žádné přesvědčivosti, »soudce nesmí straně věřiti«. Jak viděti, ozývají se nám zde vesměs zásady dob dřívejších; s tím souvisí, proč **Wach** se brání tomu, aby byla uznána právní povinnost stran mluviti ve sporu pravdu ,a proč zůstává horlivým přívržencem čistě formálních přísah stran. Pokud jde o otázku t. zv. lži ve sporu, je zajímavo, jak obsáhlou literaturu tato otázka v Německu vyvolala, a jak vlastně povinnost stran, mluviti ve sporu pravdu, stále ani v nauce německé nemůže proniknouti, přes to, že našla horlivého zastance zejmena v **Hellwigovi** a j. (Přehledně vyličuje **Schulz** tento spor v časopisu »Der Rechtsgang, I sv. str. 369—384, 424—435). Tento základní názor německé theorie, zastávaný hlavně **Wachem,** je asi příčinou, proč v praksi německé ani shora uvedené předpisy zákonné nezpůsobily to, co by byly mohly způsobiti; zůstaly na papíře, praksí nepoužity. (O tom zvr. **můj** článek »Snahy a reformu proc. práva v říši německé«, Sbor věd pr. a st. IX, str. 366, 376 násl.). Praksi nedostávalo se tam nových a opětovných popudů a vedení z řad theoretiků, jehož bylo při novotě věci tehdy (v r. 1877) nezbytně třeba k tomu, aby nový směr, jenž byl v té příčině shora dotčenými předpisy německého c. ř. s. nesporně proti stavu obecnoprávnímu zahájen, byl jak náleží zdůvodněn, objasněn a oživen; theorie německá — až na jisté výjimky — naopak lpějíc na »pravdách« dob dřívějších ve věcech zásadních, hlavně tyto zdůrazňovala a tím způsobila, že prakse si ani dosahu nových ustanovení náležitě neuvědomila.

Srovnáme-li s něm. c. ř. s. procesní zákon **rakouský** v otázkach, o něž zde jde, nemůžeme upříti tomuto zákonu, že znamená proti německému značný pokrok. Ukládá soudu mnohém důtklivější povinnost spolupůsobiti k tomu, aby věc byla náležitě objasněna a vysvětlena a aby »skutkový podklad práv a nároků stranami tvrzených byl **podle pravdy** na jisto postaven«, upozorňuje na způsoby, jakými se tak má díti, uvádí a rozmnožuje prostředky k tomu směřující (§ 182 násl.), nerozmýšli se uložiti i stranám povinnost pravdomluvnosti (§ 178) a snaží se dopátrati se pravdy i tam, kde soudu nezbývá než čerpat svoje poznání ze stran samých (§ 371 nasl.).

Uhersky c. ř. s myšlenky tyto ještě více rozvádí; nepřiklonil se k německému právu, jak činí v jiných otázkách, vychází z téhož základního stanoviska jako zákon rakouský, ale nezastavil se na cestě tímto zákonem nastoupené, nýbž jde mnohem dále. A to je jednou z hlavních jeho předností. Nemohl-li jsem v dosavadních úvahách přiznati mu přednost před c. ř. s. rakouským, nemohu mu jí zde odepříti. Uherský zákonodárce byl ovšem ve výhodě; nenastupoval cestu neznámou, mohl čerpati ze příznivých zkúšeností, jichž bylo

nabyto v otázkách, o něž jde, rakouským zákonem, a mohl se tedy odvážiti dále. A doufám, že i zkušenosti nabyté v obvodu platnosti uherského c. ř. s., potvrdí správnost jím nastoupené cesty a tím i správnost shora proneseného úsudku. V té příčině bude ovšem příslušeti hlavní slovo právníkům působícím na Slovensku, až bude se jednati o převzetí zásad uher. c. ř. s. do příštího společného zákona.

Ustanovení rak. i uherského c. ř. s., o něž nám zde běží, týkají se jednak činnosti **soudu,** jednak činnosti **stran** ve sporu.

I. Činnost **soudu** je v obojím právu vyznačena tím, že soud nesmí přenechávati jenom stranám, aby mu procesní látku předkládaly, a zachovati se celkem netečně k tomu, co a jak mu strany předkládají. I když je přirozenou povahou předmětu, o nějž jde ve sporu civilním, odůvodněno, aby tato péče byla uložena **v prvé řadě** stranám, nesmí tomu tak býti **výlučně.** Soud má držeti pevně v rukou otěže sporu nejenom co do formy, nýbrž i co do věci a má účinně spolupůsobiti, aby v změti odporujících si tvrzení stran nezbloudil na cestě za hledáním práva, aby se dostal k jádru věci, ku zjištění pravdy co do skutkového podkladu sporu a mohl tak vydáti rozhodnutí co nejsprávnější.

Srovnáme-li obojí právo, docházíme celkem k úsudku tomu, že rakouský c. ř. s. **vyslovuje** tyto myšlenky důrazněji, formálně dokonáleji než zákon uherský, naproti tomu však, že uher. c. ř. s. tyto myšlenky **provádí** ve větší šíři i hloubce. Bylo by se tedy přidržeti co do **formy** rakouského c. ř. s., co do **věci** však uherského.

Úsudek tento dlužno blíže odůvodniti; k tomu je třeba přihlédnouti zevrubněji k ustanovením, jichž se týče

Jsou to především jednak ustanovení §§ 182 a nasl. **rak.** c. ř. s., jednak předpisy §§225 násl. **uher.** c. ř. s. V obojích těchto předpisech se stanoví povinnost **materielního** řízení sprou soudem, ale postavíme-li je vedle sebe, docházíme k úsudku, že znění uherského c. ř. s., ačkoliv vyslovuje totéž, je proti rakouskému c. ř. s. značně slabší, mnohem méně důrazné, přímo mdlé. Snad je tím vinen překlad, z něhož toto svoje tvrzení čerpám. Ale ať tomu jakkoli, věc má svoji důležitost. Klade-li zákonodárce na jistou zásadu, již vyslovuje, obzvláštní váhu, musí tomu dát plný výraz i ve znění zákona. Jinak je nebezpečí, že závažnost této zásady nebude plně postřehnuta, zůstane utajena neb přehlížena, a tím i zásada sama v životě neuskutečněna.

Zvláštní důraz, jaký klade rak. c. ř. s. na splnění povinností materielního řízení sporu soudem, jde i z toho na jevo, že zvlášť uvádí jednotlivé prostředky, jež tomu slouží, a že tyto prostředky jsou četnější než v uherském. Zdůrazňuje v § 182 nejenom **dotazování** stran a objasnění okolností, k nimž dlužno

hleděti z povinnost úřední — to činí i § 225 uher. c. ř. s. — nýbrž připomíná soudu, aby ku splnění shora vzpomenuté povinnosti použil i jinakých prostředků, zejm. aby upozorňoval strany na odchylky, jež se objevují mezi obsahem jejich přípravných podání nebo jiných spisů procesních, k nimž dlužno přihlížiti z moci úřední, a ústním přednesením stran (§ 182 II). Tohoto prostředku zákon uherský nezná; a zdá se, že ho neuznává vědomě, aby tím neporušil zásadu ústnosti a nesvedl soud k tomu, aby dal na sebe pusobiti něčím, co nebylo při ústním jednání předneseno. Tak by se dalo alespoň usuzovati z § 203. A přece je prostředek v § 182 II rak. c. ř. s. zmíněný velmi vhodný k tomu, aby se nejenom předešlo nedorozumění, omylu, přehlednutí něčeho neb zapomenutí stranou na něco, nýbrž aby se i jinak zjev sám o sobě jistě nápadný — neshoda mezi tím, co psáno a co ústně předneseno — ihned náležitě objasnil.

Podobný rozdíl dá se zjistiti mezi § 183 rak. c. ř. s. a § 204 uher. c. ř. s. Rakouský zákon staví **výslovně** i prostředky v § 183 uvedené do služeb materielního řízení sporu soudem, kdežto z § 204 tento účel není zjevný Je zajisté obsažen i v něm, ale může při mělkém výkladu býti přehlédnut.

Pokud jde o tyto jednotlivé prostředky, bylo už na hlavní rozdíly mezi § 183 rak. a § 204 uher. c. ř. s. ukázáno v článku III. Nehledě k těmto rozdílům věcným, sluší vytknouti, že uher. c. ř. s. obmezuje předsedu senátu v použití osobního předvolání stran (srv. §§ 204 č. I a 226) a pokud jde o předložení tabulek, plánů, nástinů a jiných kreseb (srv. § 204 č. 3 a 228). Zákon uherský činí tak patrně z opatrnosti; chce předejíti tomu, aby snad opatření předsedovo, jež by učinil jednostranně, neukázalo se pak při ústním jednání zbytečným. Proto je dává do rukou senátu a klade až do ústního přelíčení. Rakousk. c. ř. s. dává i tato opatření do rukou předsedy senátu a připouští je už před počátkem ústního přelíčení aneb před pokračováním v němec. Shora zmíněnému nebezpečí může předseda se vyhnouti tím, že si vyžádá, má-li pochybnosti, usnesení senátu (§ 181 I). Je tedy postavení předsedy senátu v rak. c. ř. s. volnější a příprava ústního přelíčení celkem vydatnější. To nejeví se tak důležitým, pokud by šlo o důkaz znalecký neb soudním ohledáním, o nichž se mluví v § 183 č. 4; neboť tyto případy jsou v praksi jistě velmi vzácné. Důležitější je zmíněný rozdíl, pokud jde o ostatní prostředky, zejmena pak o obeslání svědků. Neboť podle § 183 č. 4 může předseda senátu obeslati k ústnímu přelíčení za svedky vůbec osoby, »o nichž podle žaloby nebo podle průbehu jednání lze očekávati vysvětlení o rozhodných skutkových okolnostech« tedy i když strany se těchto osob jako svědků nedovolávaly — kdežto § 204 č. 2 uher. c. ř. s. žádá k podobnému opatření předsedovu, aby šlo o osoby, které byly **jako svědci** v přípravném

podání označeny, a aby jich obeslání některá strana **navrhla.** Hledíme-li k těmto dvěma ustanovením a srovnáme-li je s ostatními zásadami rak, resp. uherského c. ř. s., musíme říci, že není z nich žádně ědůsledným: rak. c. ř. s. potud ne, že sice připouští, aby byl někdo za svědka předsedou obeslán z moci úřední, ale nedovoluje, aby byl i bez návrhu některé strany slyšen, kdežto uher. c. ř. s. zase potud ne, že síce nedovoluje, aby svědek byl bez návrhu strany obeslán, ale připouští, aby byl i bez takového návrhu — tedy z moci úřední — slyšen (§ 288 uh. c. ř. s.).

Uherský c. ř. s. připouští, pokud jde o strany, aby nebyly zvány k soudu procesnímu, nýbrž, aby bylo podle potřeby lze dotázati se jich i soudcem z příkazu činným nebo dožádaným (§ 226). Ustanovení toto bylo by lze připustiti jen jako zcela výjimečné, kde na př. strana je nemocna neb příliš vzdálena a objasnění jisté důležité skutečnosti právě touto stranou žádoucí.

Rozdíly posud vytčené jsou povahy celkem formálné; důležitější jsou však rozdíly věcné.

Rak. c. ř. s. obmezuje sice zásadu projednací, ale trvá nic méně na ní. To jeví se zejmena v tom, že soud smí sice naříditi důkaz znalci, ohledáním i slyšením stran z moci úřední (§ 351, 368, 371), nikoli však důkaz listinami a svědky (pokud by nešlo ovšem o zjistění skutečností, k nimž dlužno hleděti z moci úřední). Tyto důkazy lze naříditi jen k návrhu stran; a byl-li i návrh takový učiněn a důkaz listinou neb svědkem připuštěn, může se ho dokazovatel vzdáti, a to zcela jednostranně, dokud listina nebyla ještě předložena (§ 302) aneb svědek se dosud nedostavil (§ 345). Jinak by bylo třeba i souhlasu odpůrcova. Ale upustí-li obě strany souhlasně od důkazu listinou neb svědkem, je tím vázán i soud. Proto nesmí předseda senátu ani shora vzpomenutá opatření — připraviti listiny a obeslati jisté osoby za svědky — učiniti, vysloví-li se proti tomu obě strany (§ 183 II). Zásada projednací jeví svoje účinky ještě i v dalším směru; podle převlálajícího mínění alespoň nesmí soud přihlížeti k takovým skutečnostem, jež vyšly snad na jevo z průvodního řízení, jestli je strany neučinily látkou sporu; tedy i kdyby na př. svědek ve své výpovědi zmínil se o jisté důležité skutečnosti, ale strany **nechaly jí bez povšimnutí,** nebude moci podle tohoto názoru soud k ní přihlížeti. Řádné materielní řízení sporu soudem ovšem i zde v častých případech odstraní nebo zmírní neuspokojivé důsledky, k nimž může tato zásada v životě vésti.

Ve všech těchto směrech setřásá se sebe uherský c. ř. s. pouta zásady projednací, jak jí rozuměla doba dřívější pokud má za to ,že by mu bránila v tom, aby se soud dopátral pravdy. Proto upouští od zásady, podle níž soud může přihlížeti jenom k té látce procesní, pro niž má v přednesech stran pod-

klad, a dovoluje, aby bral soud ohled **i na takové skutečnosti, které vyšly na jevo při provádění důkazů nebo jinak za sporu.** A je-li podle toho k objasnění skutkového děje nebo k důkazu jistých skutečností zapotřebí provedení dalšího důkazu může jej připustiti **z moci úřední.** Tak zejmena i důkaz svedecký (§ 288) i důkaz listinami, jež má odpůrec v rukou. (§ 326). Rozumí se, že nemohou strany ani svým souhlasným odporem zabrániti soudu, aby opatřil si listiny od jiných úřadů neb notáře (§ 328)). A je-li jistá listina v držení osoby třetí, je tato povinna **jako svědek** listinu tuto předložiti, takže ediční povinnost těchto osob třetích je v uherském právu mnohem širší než v rakouském (§ 308 uher. a § 308 rak. c. ř. s.), jak bude ještě podrobněji ukázáno v článku dalším. Neuznává-li pak rak. c. ř. s. ediční povinnosti předmětů ohledání vůbec pokud jsou tyto předměty v držení osob třetích (§ 369 rak.), ukládá uherský c. ř. s. i tuto povinnost osobám třetím a vymáhá její splnění velmi rázně na nich (§§ 344, 345).

S tímto základním nazíráním uherského zákona souvisí, že nařizuje, aby soud i z moci úřední přihlížel k takovým skutečnostem, o nichž má **úřední vědomost,** stejně jako ke skutečnostem notorickým; ovšem je povinen upozorniti na ně strany při jednání (§ 267). Tedy toho, co je všeobecně známé aneb o čem soudce nabyl bezpečné vědomosti ze své úřední činnosti, může použiti při rozhodování sporu, i když se na to strany neodvolávají, prostě proto, jak praví **Kohler,** že je »rozumným mužem a rozumně musí usuzovati«.

Možnost provésti důkaz svědecký i z moci úřední, předpokládá ovšem, že soud ví o osobách, jež by mohly býti jako svědci vyslechnuty. Ale právě tato vědomost bude procesnímu soudci velmi často scházeti; neboť nemůže jako soudce trestní dáti prostě snad pátrati po svědcích. A přece nesmí s druhé strany soudce býti závislým jen a jen na stranách a jejich ochotě, má-li míti právo, provésti důkaz svědecký i z moci úřední, vůbec význam. Proto předpisuje § 288 II uh. c. ř. s., že soudce může vyzvati každou stranu, aby pojmenovala svědky, a jestliže to strana neučiní bez dostatečného důvodu, může z tohoto jejího počínání vyvoditi závěry používaje principu vysloveného v § 270 (-§ 272 rak c. ř. s.).

Seznavše rozsah i hloubku činnosti soudu, určené mu uher. c. ř. s., musíme ovšem přihlédnouti ještě k jedné okolnosti: nevybočuje-li tím totiž uherský c. ř. s z rámce, jenž je povahou věci vykázán civilnímu procesu, a neukládá-li soudu něco, co se příčí jeho úkolu ve sporu, tedy nenastupuje-li cesty, jíž ku konci 18. stol. nastoupil pruský soudní řád, a nestihne-li jej tudíž i týž osud, poněvadž je o cosi co skutečný život nesnese. Mám za to, že obavy tyto nebyly by odůvodněny; jak **Plósz** ujišťuje, nenarážejí předpisy tyto v životě na odpor a vyhovují úplně. Také v nich nelze spatřovati něco, co

by bylo v odporu s povahu civilního procesu a s úkolem, jakýž v něm přísluší soudu. Neodporují ani zásadě projednací, neobmezujeme-li smysl její tak, jak jej obmezovala nauka doby dřívější. Soudce civilní nemá zajisté pátrati po všem, co by mohlo snad vubec nějak přispěti k objasnění věci, za každou cenu a každým prostředkem; ale může a má zajisté zjistiti vše, **co vynese projednávaná věc na povrch,** třebas to nebylo vyneseno přímo činností stran, nýbrž vyšlo na jevo ve sporu jinak. V tom nelze zajisté spatřovati nějaké obmezování stran, nýbrž naopak jejich podporu. Strany mohou si svou věc upraviti podle své vůle; ale jakmile se obrátí na soud, aby o této jejich věci **rozhodl,** musí také připustiti, aby soud spoluurčoval podklad, na jakém má rozhodnouti. Nutiti soud, aby peřihlížel k něčemu, co vyšlo ve sporu na jevo, aneb aby neobjasnil důkazem něco, o čem má za to, že potrebuje objasnění, jenom proto, že není to stranami žádáno, znamená tolik jako nutiti soud, aby vynesl rozsudek vědomě na neúplném a nesprávném podkladu, tedy rozsudek, jenž jej nemůže nikterak vnitřně uspokojiti. V zájmu celku nejsou však takovéto rozsudky, nýbrž rozsudky co možno spravedlivé; a tento zájem celku musí býti konečně i zájmem stran.

Zásada projednací znamená nám dnes — naproti dobám dřívějším — vlastně činnost stran doplňovanou součinností soudu a nesoucí se k docílení rozsudku spravedlivého, nikoli však rozsudku stůj co stůj té které straně příznivého.

II. Ruku v ruce s tímto názorem novejší doby jde i posuzovaní **činnosti stran** ve sporu a povaha, jíž se tato činnost má **vyznačovati.**

Nejde o to aby strany svou činností předkládaly soudu skutečnosti a důkazy, jak samy za dobré uznají, nýbrž jde o to, aby mu tyto skutečnosti předložily tak, jak se opravdu udály. Kdo posuzuje civilní spor jako něco, co má význam jenom pro strany samotné, bude ovšem ochoten přiznati jim naprosté právo i na skutkový děj, resp. jeho vylíčení soudu, bude prohlašovati, že pravda či lež je nejvniternejší věcí stran, věcí jejich svědomí, že je otázkou mravní, nemůže však býti pro spor otázkou **právní.** Toť názor ještě dnes v Německu převládající vlivem hlavně **Wachovým** a jeho přívrženců. V obmezení stran v naznačeném směru spatřuje se dokonce obmezování jejich osobní volnosti. Rádo se poukazuje na obdobu řízení trestního; tam vedl prý názor o povinnosti obžalovaného, říci pravdu, k mučidlům. Všude, kde jde o kollisi mezi sebezachováním a povinností k pravdě, je prý vyloučeno, aby byla tato povinnost uložena jako povinnost právní. Jenom strana v civilním sporu má býti právně zavázána »k vůli pravdě a autoritě soudcově jako svědek ve vlastní věci řezati do vlastního masa«? ptá se s rozhorčením **Wach.**

Ale srovnávání civilního procesu s řízením trestním a vyvozování důsledků z toho pro činnost stran silně kulhá. V řízení trestním jde skutečně o kollisi mezi sebezachováním a pravdou; tam výrok soudní zasáhne přímo nejdražší statky obžalovaného, čest, svobodu, ba mnohdy i život, ničí jeho existenci po stránce fysické, mravní i právní. Zde bylo by opravdu přímo proti přirozenosti lidské, ukládati obviněnému právní povinnosti, aby mluvil pravdu — a tím se přímo ničil. Naopak, řízení trestní přijímá i doznání obžalovaného jen s velkou opatrností a nedovoluje, aby jen na něm byl vybudován rozsudek odsuzující. Oč má se však věc jinak v **civilním** sporu! Už ta okolnost, že zahájení sporu je stranám až posledním prostředkem, když se mimosoudně nemohou shodnout, vrhá na věc zcela jiné světlo. Zde jde v podstatě o to, způsobiti pomocí soudu a jeho výroku to, co měly strany způsobiti vlastně samy mezi sebou mimosoudně, ale k čemu nedošlo pro jisté překážky, které mají zase svůj původ ve stranách nebo jedné z nich. (Výjimky, jež platí v té příčině zejmena pro věci manželské, na správnosti pravidla ničeho nemění). Ideálem by bylo, aby k takovým sporům vůbec nedocházelo ,aby každá strana plnila dobrovolně ,k čemu je právem zavázána, a aby ovšem také nedocházelo mezi stranami k neshodám o tom, co v tom, kterém případě je mezi nimi právem. Poněvadž ale dosažení tohoto ideálu je nemožným, musí býti alespoň snahou zákonodárství, aby soudním řízením civilním bylo lze se co možná alespoň přiblížiti k tomu, čeho mělo býti dosaženo vlastně bez něho.

Hledíme-li takto na věc, nabývá činnost stran v civilním sporu zcela jiného rázu: jejich povinností je pracovati k tomuto cíli a uloží-li jim právní řád tuto povinnost, činí něco, co je v plné shodě v vytčeným úkolem civilního sporu. Strana v civilním sporu nemá práva na »sebezachování« za každú cenu, i na úkor pravdy a práva. Má jen právo žádati, aby soud správně zjistil to, o čem se strany dohodnouti nemohly, a aby podle toho vyslovil, co považuje za právo. Právě ale proto, že jde tu o věc **stran,** jsou tyto povinny tento úkol soudu všemožně usnadňovati, nikoli však mu jej stěžovati.

Nelze také přehlížeti důležitý moment výchovný: podaří-li se opravdu soudci civilnímu zjistiti to, co je v shodě s právem, bude tím vůle k právu buzena a sílena; strana, která se pustila do sporu proti právu a proti svému lepšímu přesvědčení o něm, bude poučena, že snaha její nevede k cíli, a bude po druhé i ochotnější, splniti svoje závazky dobrovolně, i opatrnější při kladení svých požadavků. Naopak, dopřeje-li jí právní řád úplné volnosti a ponechá-li vše jen jejímu svědomí, bude tím v ní podněcována a živena snaha vyhnouti se dobrovolnému plnění závazků spatřovati v procesu jakýsi druh hry a pokusiti se o štěstí v něm.

Je potěšitelným zjevem, že v tomto základním názoru na činnost stran ve sporu není mezi rak. a uherským zákonem rozporu. Rakouský c. ř. s. nerozmýšlel se a vyslovil povinnost stran, aby uvedly ve svých přednesech »**podle pravdy** úplně a určitě všechny skutkové okolnosti, v tom kterém případě k odůvodnění svých návrhů potřebné« (§ 178). Byl-li takto rak. c. ř. s. první, jenž tuto povinnost přímo vyslovil jako povinnost právní, sluší uznati, že uherský c. ř. s. tuto povinnost dále vybudoval. Praví v §-u 222 II: »Kdo tvrdí proti svému lepšímu svědomí jistou, pro věc důležitou skutečnost ,jež jest patrně nepravdivou, kdo patrně bezdůvodně popírá nějakou skutečnost patřící k věci anebo se patrně bezdůvodně dovolává důkazu, bude soudem potrestán pokutou peněžitou ve výši 600 K«.

Oba zákony vycházejí sice z téže základní myšlenky a, jak bylo ukázáno, z myšlenky zcela zdravé, ale neprovádějí ji stejně.

Rak. c. ř. s. spokojuje se s tím, že stranám ukládá povinnost, aby soudu řekly pravdu; nezmiňuje se však o tom, jaké následky mají stihnouti stranu, jež tuto svou povinnost poruší. Je tedy § 178 rak. c. ř. s. lex imperfecta. Ale proto přece by nebylo správné to, nač se často odpůrci této povinnosti ukazuje v Německu ,totiž, že nemá tedy takový předpis právní žádné ceny, poněvadž je pouhým předpisem papírovým. Tvrdí se: strana, porušivší povinnost uloženou jí §-em 178 rak. c. ř. s., nemusí se obávati nějakého trestu, zůstavuje se tedy zase jen jejímu svědomí, chce-li tohoto předpisu dbáti či nikoliv. Otázku trestnosti takového počínání strany nebudu zde řešiti; podotýkam ale, že i v Německu, kde není výslovného předpisu jako je §178 rak. c. ř. s., ozývají se hlasy, jež se snaží dovoditi, že lež ve sporu použitá stranou tvoří skutkovou podstatu podvodu (Srv. nejnověji **Wurzer,** Lüge im Processe, Zeitschr. für d. Zivilprocess, sv. 48 1920, str. 492—507). Ale dejme tomu, že strana porušivší předpis §-u 178 rak. c. ř. s. nebude moci býti postižena nějakým trestem. Lze proto už tvrditi, že tento předpis je naprosto bezcenným? Zajisté nikoliv. Význam jeho je už v tom, že stanoví povinnost **právní;** vyjde-li tudíž na jevo ve sporu, že strana tuto svou právní povinnost porušila, je soud oprávněn vyvoditi z toho důsledky pro stranu nepříznivé i v jiných směrech; tato zjištěná nepravda bude tvořiti pro soudce důležitou součástku »výsledků veškerého jednání«, z nichž čerpá svoje přesvědčení o pravdě či nepravdě snad i některé jiné ve sporu uváděné skutečnosti (§ 272 rak. c. ř. s.) a bude mu zejmena podkladem při použití průvodního prostředku slyšením stran. Soudce nesmí ani, jakmile zjistí porušení zmíněné právní povinnosti, nechati to snad bez povšimnutí, **musí** z toho vyvoditi svoje závěry. V tom je právě rozdíl od zákonů, jež naopak vycházejí z toho, že strana nemluví pravdu a že

každé její tvrzení je »naprosto nehodnověrné«, jak učí **Wach**. Při tomto názoru ovšem nesmí soudce vůbec těžiti z toho, že strana nemluvila pravdu.

Srovnáváme-li předpis §-u 178 rak. c. ř. s. s ustanovením §-u 222 II uher. c. ř. s., mohli bychom je všeobecně charakterisovati takto: Rakouský zákon předpisuje výslovně povinnost stran mluviti před soudem pravdu a činí tak všeobecně, aniž ovšem stanoví následky vyplývající z jejího porušení. Uherský zákon zase naopak nemá výslovného a všeobecného předpisu o povinnosti stran mluviti pravdu, za to ale má ustanovení o trestání strany, jež jistou skutečnost pro spor důležitou a patrně nepravdivou proti svému lepšímu vědomí tvrdí nebo jí patrně bezdůvodně popírá aneb se na nějaký důkaz zcela bezdůvodně odvolává.

Z toho, že § 222 II jednotlivé případy nepravdy stranou tvrzené uvádí zvláště, nesmí býti usuzováno, že by strany mohly hřešiti proti povinnosti mluviti pravdu ve všech ostatních případech, jež nejsou v § 222 jmenovány. Neboť i uher. zákon vychází ze **všeobecné** povinnosti stran k pravdě a ji mlčky předpokládá. Jde však proti rakouskému dále v tom, že stanoví **trest** na porušení její ve případech zvlášť křiklavých. To tedy znamená: strany jsou i podle uher. zákona povinny mluviti **vůbec** pravdu, prohřeší-li se proti tomu, může soud vyvoditi z tohoto porušení právní povinnosti důsledky stejně, jak bylo už nahoře vyloženo; nese-li však toto počínání strany v sobě znaky zvláště uvedené v §-u 222 II, stihne stranu **kromě toho** ještě trest tam vyslovený. To je zcela pochopitelno; lze sice žádati od stran všeobecně, aby mluvily pravdu, ale nelze hned každé porušení této povinnosti už také trestati. Pokud jde o jednotlivé případy, na něž uher. zákon stanoví trest uvádí § 222 II případy, kdy strana něco ve sporu tvrdí, a kdy něco popírá aneb se důkazu dovolává. Přes to, že by znění zákona mohlo buditi pochybnosti, sluší míti za to, že ve všech těchto případech lze stranu potrestati jenom thedy, když tak činí proti svému lepšímu vědomí a když se ukáže nepravdivost tvrzené skutečnosti neb bezdůvodnost popírání neb nabízení důkazů zcela **patrně; j**e tu tedy třeba dolosnosti.

V jednom směru zdá se mně § 222 II neúplným; nezmiňuje se totiž o tom, když strana »proti svému lepšímu vědomí« jistou pro spor důležitou a »patrně pravdivou« skutečnost ve sporu **zamlčí.** Nemůže býti o tom pochybnosti, že i toto počínání by spadalo pod § 222 II. Neboť chtěli zákonodárce tímto ustanovením překaziti vedení sporu ve zlém úmyslu (mala fide), nutno ho použiti analogicky i v takovémto případě.

Uherský c. ř. s. činí v §-u 222 II také zmínku o zástupcích stran; praví se tam totiž, že když tvrzení zástupcovo prohřešuje se způsobem shora naznačeným proti pravdě a tento se nemůže ospravedlniť tím, že dostal od strany k tomu pokyn,

dlužno uložiti zmíněnou pokutu peněžitou zástupci samotnému, jenž nemá regresního práva vůči straně.

Z toho se dá souditi, že zástupce, jenž prohřešil se svým přednesem proti předpisu §-u 222 II **na přání strany,** zůstává beztrestným a že trest stihne jenom stranu. Toto stanovisko uherského zákona nabádá k bedlivější úvaze o poslání a úkolech zástupců stran — v prvé řadě a hlavně ovšem advokátů — v civilním procesu a nutí k rozboru otázky, mají-li i advokáti povinnost k pravdě.

Mimo úvahu ovšem zustanou případy takové, kdy strana obelhala i svého vlastního advokáta a kdy tedy on jako její mluvčí před soudem opakuje bona fide jen to, co mu řekla strana. Ale zbývají případy takové, kdy buď advokát sám — bez přímé účasti strany — informace od strany získané vědomě a úmyslně proti pravdě zkreslí a takto zkreslené ve sporu uvádí, aneb, kdy o nepravdivosti údajů stranou jemu činěných ví a v dorozumění se stranou soudu nepravdu mluví. Podle uher. c. ř. s. byl by advokát v prvém případě hoden trestu v § 222 II vysloveného, ve druhém případě však nikoli.

A tento důsledek není zcela uspokojivý. Nezdá se ani vyhovovati správně pochopenému úkolu advokáta ve sporu. Advokát zajisté nemá úkol, aby dopomohl straně k vítězství stůj co stůj ,nýbrž jen aby pomáhal k vítězství **právu.**

Proto také nemůže býti vázán přáním neb pokyny své strany tehdy, když by se tím ocitl v konfliktu se svým svědomím aneb s předpisy zákonnými (srv. § 9 adv .ř. rak.). Ukládá-li zákon stranám povinnost, aby mluvily ve sporu pravdu, dlužno míti zo to, že touž povinnost mají i právní zástupcové stran. Žádá-li ale strana na svém zástupci, aby ve sporu vylíčil věc proti pravdě, žádá tím na něm, aby porušil tuto právní povinnost, aby tedy jednal »proti předpisům zákonným«. To ale advokát činiti nesmí; a učiní-li tak, porušuje povinnosti svého povolání. Dopouští se tím tedy poklesku disciplinárního. Proto se mně zdá býti nedůsledným, když podle uher. c. ř. s. má v takových případech býti sice trestána strana, nikoli však její právní zástupce. Tento nesmí býti přece považován jen za pouhý nástroj strany, takže by mohl prostě říci: »dělal jsem jen to, co si strana přála« a umyti si ruce. V tom bych viděl naopak snižování stavu advokátského. Advokát nemá se k takovému počínání ani propůjčiti; on má státi v té příčině nad stranou a nikoli ona nad ním. Dá-li se vysvětliti u strany jejím egoismem, že se snaží dopomoci si k vítězství i za cenu pravdy, a že se pokusí působiti v tom směru i na svého advokáta, nedá se ospravedlniti, proč by se advokát tomu neměl opříti, a neopřeli se, proč nemá i sám býti postižen důsledky, jež zákon na porušování pravdomluvnosti stanoví.

Odchylné stanovisko uher. c. ř. s. v této otázce seslabuje také zdravou myšlenku, jež je v něm vyslovena, tím, že slouží

snadno k obcházení zákona. Neboť svádí snadno k tomu, aby advokát ve sporu tvrdil nepravdu a spoléhal při tom buď na to, že se věc zdaří a nepravdivost jeho tvrzení nevyjde na jevo aneb, vyjde-li přece na jevo, že se vyhne trestu v §-u 222 II. stanovému tím, že se vymluví na »pokyn« strany. Strana ovšem vezme pak toto odium na sebe, aby chránila svého advokáta. Ale tím se právě oslabuje v jednotlivých příslušnících stavu advokátského plné porozumění pro vlastní jejich poslání; rozhodně se tím nepřipravuje půda pro šíření vědomí o povinnosti k pravdě a významu jejím pro celek.

A přece by si bylo přáti, aby toto vědomí pronikalo všechny příslušníky stavu advokátskeho. V tom by se teprve ukázal pravý význam advokacie, její požehnání; neboť by svým působením dopomáhala opravdu soudu ku zjistění pravdy a k nalezení práva, dnes mnohy, bohužel, ukrytého neb úmyselně zakrývaného spoustou uměle nakupených překážek v podobě změti různých skutečností a průvodů, jež mají za účel soud od cesty vedoucí ku právu odvésti. Ale význam ten objevil by se i jinak ještě blahodárně; advokát, jenž proniknut je snahou po pravdě a úctou k ní, odvráti velmi často stranu od toho, aby se vůbec pustila do sporu. Důvěra, jež poutá stranu k jejímu advokátovi — a tato důvěra je veliký poklad, jehož si musí advokát co nejvíce vážiti a střežiti — přímo ho zavazuje, aby i on byl ku straně upřímným. Je zaiste oprávněn žádati od své strany plnou pravdu, ale ovšem i povinen nezakrývati ji ani straně. A je-li přesvědčen o marnosti zamýšleného sporu, poučiti o tom stranu; jistě se mu podaří presvědčiti jí. Trvá-li však nicméně strana na provedení sporu — zjev to jistě ne častý — je povinností advokáta buď zastupování odmítnouti aneb příjmouti jen s tou výslovnou výhradou, že nepropůjčí se ku lži a věc předloží soudu k rozsouzení tak, jak jí od strany seznal. Jsem přesvědčen, že velká část advokátů takto působí. Neboť jsou si vědomí toho, že jen s tohoto hlediska dá se hájit oprávněnost zvláštního stavu, jakož požadavek ,aby strany byly nuceny dáti se v některých věcech zastupovati advokáty. Títo mají ulehčovati práci soudu, připravovati mu cestu, na níž by došel k nalezení práva, a býti mu takto vítanými a horlivými pomocníky při tomto nesnadném úkolu. Aby toto vědomí se ujalo u všech příslušníků stavu a mezi nimi zapustilo hluboké kořeny, k tomu může jřispěti i zákon svými ustanoveními o povinnosti k pravdě; ale má-li míti zákon tento výchovný účinek, nesmí měřiti jinak zástupci právnímu a jinak straně. Oba mají míti stejnou povinnost a přestoupí-li ji, oba má stihnouti týž trest.

Zbývá ještě obrátiti pozornost k jedné námitce, jež by snad mohla býti proti požadavkům zde kladeným činěna. Miním totiž námitku, že se těmito požadavky advokát zbavuje volnosti svého rozhodování, že se obmezuje v použití prostředků, jež má

za vhodné, že se mu zkrátka bere volnost pohybu. Námitka tato mohla by býti míněna do opravdy jen těmi, kdož vidí volnost advokátovu v zásadě onoho glossátora, jenž hlásal, že »advocatus licite potest decipera adversarium« aneb patří k oněm duchům v advokacii, o nichž se zmiňuje Hellwig ve svém známém článku (Woche, č. 20, 1908), kteří prý se dodnes řídí zásadou onoho starého advokáta, jenž říkal venkovanům, na něho sa obracejícím: »Mir muss er die Wahrheit sagen, das Lügen besorge ich.«

Ale ti, již pojímají úkol advokátův s vyššího hlediska, nebudou se cítiti obmezeni; neboť buď znajíce pravdu shledají, že věc jejich strany není spravedlivá — a pak učiní to, co bylo nahoře už rečeno. Anebo jsou o dobré věci své strany přesvědčeni — a pak nemusí se pravdy báti. V obojím případě mají vědomí, že zachovávají svůj štít čistý a že počínání jejich jen zvyší úctu k jejich stavu ve veřejnosti; zajisté mnohem více než různé pověsti o »chytrosti« neb »mazanosti« neb advokátském »triku«. S druhé strany nelze i při zásadách zde hájených ovšem vylučovati, aby advokát, jenž je o právu své strany přesvědčen, mohl ve sporu něco tvrditi, co jest k uhájení práva jeho strany nutné, ale o pravdivosti čehož ani advokát ani jeho strana nemají plné vědomosti, nýbrž se jí toliko domýšlejí.

Dr V. Fajnor:

O smluvách a o právnych jednaniach vôbec.

O vzniku osobných práv k veciam.

§

Osobné práva k veciam, ktoré ukladajú osobe jednej, aby plnila osobe druhej[1]), vznikajú buď priamo zo zákona[2]) alebo z právneho jednania[3]), alebo z utrpenej škody[4]).

Verejné prisľúbenie.[5])

§

Prípoveď odmeny za nejaký výkon, ktorá nesvedčí[6]) určitým osobám (verejné prisľúbenie), sa stáva záväznou, keď sa verejne[7]) vyhlási. Verejné prisľúbenie, ktorým sa rozpisuje cena, je platné len vtedy[8]), je-li vo vyhláške určená doba, do ktorej lzä[9]) sa uchádzať o cenu.

§

Až do prevedenia výkonu lzä verejné prisľúbenie odvolať formou, jakou bolo učinené alebo formou stejne[10]) pôsobivou alebo vzláštnym oznámením, pokiaľ sa odvolateľ odvolacieho práva nezriekol vo vyhláške výslovne alebo určením lehoty[11]). Odvolanie však nepôsobí proti tomu, kto výkon previedol, hľa-

diac k verejnému prisľúbeniu, preukáže-li, že v tejto dobe nemal o odvolaní vedomostí bez vlastnej viny[12].

§

Previedlo-li výkon niekoľko osôb[13], náleží odmena, — jestli z verejného prisľúbenia nevysvitá inakšia vôľa, — tej, ktorá výkon previedla najdriev, a previedlo-li výkon niekoľko osôb súčasne, náleží všetkým rovným dielom[14].

Uzavrenie smlúv[15].

§

Kto prejaví, že chce na iného previesť právo, t. j. že mu niečo dovolí alebo dá, — preň niečo učiní alebo niečoho opomінie, činí nabídku[16]; a jestliže onen iný nabídku platne príjme, shodnou vôľou strán je skutkom smluva.

§

Nabídku treba prijať do lehoty určenej nabídačom[17]. Nenie-li lehota určená, treba je nabídku učinenú medzi prítomnými alebo telefonom medzi smluvcami prijať ihneď[18], t. j. bez zbytočného odkladu; inakšiu nabídku medzi neprítomnými treba prijať najdelej do doby[19], do ktorej nabídač predpokladajúc že jeho nabídka došla včas, môže očakávať odpoveď, vypravenú včas a riadne; ináč nabídka uhasne.[20] Driev nežli prejde prijímacia lehota, nemožno nabídku odvolať. Pokiaľ inakšia vôľa nabídačova nevysvitá z okolností, neuhasína nabídka, keď niektorá zo strán v prijímacej lehote zomrie[21] alebo pozbude spôsobilosti k právnym činom.

§

Nabídka je prijatá včas, jestliže odpoveď došla nabídačovi v lehote prijímacej[22]. Dojde-li odpoveď pozdejšie[23], je smluva skutkom, jestliže nabídač musel poznať, že prijatie nabídky bolo vypravené včas a druhej strane neohlásil bez odkladu, že odpoveď došla pozde a že tedy smluva nenie skutkom.

§

Vôľu lzä prejaviť nielen výslovne a obecne prijatými znameniami[24], ale i takými úkonmi, ktoré, — uvažujú-li sa všetky okolnosti, nedopúšťajú rozumného dôvodu pochybovať[25], že vôľa jesto.

§

Jestliže podľa povahy jednaní alebo obchodných zvyklostí nemožno očakávať výslovného prijatia nabídky, je smluva skutkom, keď ten komu nabídka svedčí, sa podľa nej zachoval[27] v lehote k tomu určenej alebo okolnostiam primeranej.

Náležitosti platnej smluvy.

1. Spôsobilosť smluvcov. 28)

§

Deti, mladšie siedmi liet a osoby, ktoré nemajú rozumu, nemôžu sľub ani učiniť, ani prijmúť.[29]. Osoby, ktoré závisia na

otcovi, poručníkovi alebo podporcovi.[30], môžu síce prijmúť sľúb učinený len k jejích prospechu[31]. jestliže však berú na seba bremä s tým spojené alebo samy niečo sľubujú, závisí platnosť smluvy podľa ustanovenia (3. a 4. hlavy I. dielu) z pravidla na povolení zástupcu alebo súdu.[32] Dokiaľ nedôjde toto privolenie, nemôže druhá strana odstúpiť, môže však žiadať za vyjadrenie v primeranej dobe.[33]

§

Kto lstne predostiera, že je spôsobilý uzavierať smluvy a tým oklame druhého, ktorý sa o tom nemohol snadno presvedčiť, je povinen dostiučinením.[34]

§

Čoho je treba k platnosti smlúv s právnickými[35] osobami,[36] spoločnostiami a tomu pod., povedané je buď v tomto zákonníku na príslušných miestach, alebo v zákonoch iných.

§

2. *Pravé privolenie.*

Privolenie ku smluve musí byť prejavené svobodne, vážne[37], určite a srozumiteľne. Je-li prejav nesrozumiteľný, zcela neurčitý alebo stalo-li sa prijatie za iných podmienok než nabídka, nieto smluvy. Kto aby sa obohatil na úkor druhého, užíva nejasných výrazov alebo predsävezme[38] jednanie na oko, je povinen dostiučinením.[39]

§

Kto bol druhou stranou privedený ku smluve lsťou[40] alebo nespravedlivou a dôvodnou bázňou (§ 55),[41] nenie povinen stáť vo smluve.

§

Jestliže jedna strana bola uvedená v omyl stranou druhou a omyl sa týka veci hlavnej alebo jej podstatných vlastností,[41] k nímž sa úmysel vôbec niesol, nevzíde pre onú závązok. To isté platí, jestli že druhá strana o omyle vedela alebo omyl musela zrejme soznať z okolností alebo vysvetlil-li sa omyl ešte včas. Prejavu, pri ktorom sa sbehol omyl, sa rovná prejav nesprávne vyrídený osobou alebo ústavom, íchž bolo užito k vyrídeniu.[43]

§

Netýka-li sa omyl ani veci hlavnej ani jej podstatnej vlastnosti, ale len okolnosti vedľajšej, bude smluva platná, pokiaľ obe strany sa dohodly o veci hlavnej a neprohlásily onu vedľajšiu okolnosť za rozhodnú.[44]

§

Tie isté zásady platia o omyle v osobe, s ktorou bola smluva uzavretá: pokiaľ bez takého omylu by sa smluva nebola stala skutkom vôbec alebo tak ako sa stala.

§

Vždycky musí onen, kto dosiahol smluvy lsťou alebo nespravodlivou bázňou, dať druhej strane dostiučinenie.[45]

§

Jestliže niektorého zo smluvcov priviedla k smluve lsťou alebo nespravedlivou a dôvodnou bázňou osoba tretia,46) je smluva platná. Len vtedy, keď druhý smluvca na konaní tretej osoby mal podiel, o ňom vedel alebo patrne vedeť musel, platia (§§ 870—874).

§

(§§ 869—875) treba používať primerane na inakšie prejavy vôle, svedčiace iným osobám.

§

Kto sa domáha zrušenia smluvy pre nedostatok privolenia, musí vrátiť všetko, čo z takej smluvy obdržal k svojmu prospechu.

---

[1]) Návrh § 707 (710).
[2]) Náv. §§ 1498—1515 (1500—1518).
[3]) Náv. §§ 710, 1457 (712, 1460).
[4]) Náv. §§ 1458—1497 (1461—1499).
[5]) Raffay: Magyar magánjog, III. vyd., II. sväz., str. 234 a nasied.
[6]) t. j. neznie.
[7]) Náv. § 1353 (1356).
[8]) Náv. § 1360 (1363).
[9]) t. j. je možno.
[10]) t. j. rovnako.
[11]) Náv. § 1354 (1357).
[12]) Náv. 2. odst. § 1354 (2. odst. § 1357).
[13]) Náv. § 1356 (1359).
[14]) Náv. § 1357 (1360).
[15]) §§ 311—320 zák. čl. uh. XXXVII. z r. 1875 (obch. zák. uh.) najmä §§ 314, 319.
[16]) Náv. §§ 726, 727 (729, 730).
[17]) Náv. §§ 730, 728—737 (733, 731—739).
[18]) Náv. § 730, odst. 2 (2. odst. § 733).
[19]) Náv. § 728 (731).
[20]) Uhasne = zanikne. Náv. § 729 (732).
[21]) Náv. § 728, odst. 2. (731, odst. 2).
[22]) Náv. § 730 (733).
[23]) Náv. § 731 (734).
[24]) Obch. zák. uh. §§ 320, 360, 370, 468.
[25]) Náv. § 768 (770, 771).
[26]) A. Ö. B. G., odst. §. 863. (Novella III., § 83). »Die im redlichen Verkehr geltenden Gewohnheiten und Bräuche». Srovnaj takmer doslovné znenie obch. zák. uh. § 267.
[27]) Srov. Náv. § 733 (736).
[28]) Náv. §§ 710—725 (714—728).
[29]) § 7 zák. čl. uh. XX. z r. 1877 jako i zák. čl. VI. z r. 1885.
[30]) t. j. opatrovníkovi (»gondnok») ?
[31]) Náv. §§ 710, 714 (714, 716).
[32]) Náv. § 720 (723).
[33]) Náv. odst. 2. § 720 (723 odst. 2).
[34]) Náv. § 779 (781—782).
[35]) (nefysickým).
[36]) Náv. § 19 (15, 16).
[37]) Náv. § 773 (775).

[38]) »Předsevezme jednání na oko» je otrocký preklad z nemčiny »eine Scheinhandlung unternimmt». (A. Ö. B. G. § 869 posl. veta). Táto dikcia je v slovenčine nemožná. »Predsävziať» môže znamenať po slovensky: odhodlať sa, že niečo učiním, ale nemôže znamenať sám čin (Unternimmt). Po slovensky, a myslíme i po česky, správne by bolo: »konať» (jednať) na oko».

[39]) Náv. § 1458 (1461).

[40]) Náv. §§ 778, 1473 (780, 1476).

[41]) A. Ö. B. G. § 55 »durch eine gegründete Furcht erzwungen».

[42]) Náv. § 774 (776).

[43]) Náv. § 775 (777).

[44]) Náv. 2. odst. § 774 (776).

[45]) Náv. § 779 (781).

[46]) Náv. § 778 (780).

J. Jurecký:

Výťah rozhodnutia Najvyššieho súdu Československej republiky

vo veciach trestných.

Ustanovenia zákonov bývalého Uhorska nemôžu byť považované za také zvláštné ustanovenia, na základe ktorých ztrata volebného práva do obcí bezpodmienečne by nastala.

Po nadobudnutí účinnosti zákonov čís. 75-1919 a 163-1920 na Slovensku, samo v sebe vyslovenie vyzvihnutia vykonávania politických práv nemá viac za následok aj ztratu práva volebného do obcí.

(Zákony: čís. 75-1919, 568-1919, 163-1920, sb. zák. a nar. §§ 56. a 57. Trz. Uh.)

Zákon zo dňa 31. januára 1919 čís. 75. a zákon zo dňa 18. marca 1920 sb. zák. a nar. o poriadku volení v obciach, nabudnul účinnosti na Slovensku dňom 31. decembra 1920 (§ 76 zák. čís. 75/1919, § 2. zák. čís. 163/1920).

Bod 3. §-u 56. Trz. uhorského tak ustanovuje, že na vyzdvihnutie vykonávania politických práv odsúdený nevládne volebným právom pri voľbách obecných.

Dľa odst. 3. §u 1. zák. čís. 163/1920 výrok o nastatí ztraty práva volebného do obcí vyslovený byť má v rozsudku a v smysle posl. vety tohoto §u súd len v tom prípade nemá vysloviť túto ztratu, keď zvláštny zákon nariaďuje tak, že ztrata volebného práva nastáva bezpodmienečne.

Bezpochybné je, že pred nadobudnutím účinnosti spomenutých dvoch zákonov čís. 75/1919 a 163/1920 na Slovensku (31/XII 1920) vyslovenie v rozsudku vyzdvihnutia vykonávania politických práv na istú dobu, (ktorá v smysle odst. 2. §u 57 Trz. v rozsudku vždy určená byť má) v sebe pojíma aj ztratu volebného práva do obcí. Doba ztraty tohoto práva pred 31/XII 1920 pri zločinoch môže byť aj 3 roky presahujúca (odst. 2., § 57 Trz.) počínajúc dňom 31/XII 1920 však nemôže presahovať

3 roky. Avšak pridalo sa už viackráť, že ačkoľvek súdy nižšieho stupňa pred 31 XII 1920 správne určily dobu vyzdvihnutia vykonávania politických práv v trvaní vyše 3 rokov, predsa Najvyšší súd prezkúmajúc trestnú vec následkom oznámených zmätočných sťažností po 30/XII 1920, čo do ztraty volebného práva do obcí v každom takomto prípade musel dotyčné ustanovenia rozsudkov, ako ktoré slúžily na ujmu obžalovanému, v smysle posl. odst. §u 385 Trpp. z dôvodu mat. zmätočnosti, uvedeného v bode 2. §u 385 Trpp. z úradnej povinnosti zrušiť lebo dľa §u 2 Trz. uh. nové zákony čís. 75/1919 a 163/1920, ako ľavnejšie (poneváč dľa týchto doba ztraty volebného práva do obcí nemôže presahovať 3 roky) upotrebené byť musely.

Pochybnosti môžu povstať po nadobudnutí účinnosti zákonov čís. 75/1919 a 163/1920 na Slovensku, vzhľadom na ustanovenia Trz. uhorského, dľa ktorých ten, kto rozsudkom bol odsúdený na vyzdvihnutie vykonávania politických práv na určitú dobu, nemôže počas tejto doby vykonávať ani práva volebného do obcí (bod 3. §u 56. Trz.), a ten, kto isté zločiny alebo prečiny spáchal, odsúdený byť má aj na vyzdvihnutie vykonávania politických práv, tedy po rozume cit. bodu 3. §u 56 Trz. aj na ztratu práva volebného do obcí. Otázky sú následovné :

1. Z hľadiska zákonov č. 75/1919 a 163/1920 ustanovenia zvláštnej časti Trz. uh. (na pr. § 341, 351, 388 atď.) môžu-li byť považované za taký zvláštny zákon, ktorý odst. 3. §u 1. zák. čís. 163/1920 na mysli má, a v prípade ktorého ztrata práva volebného do obcí nastáva bezpodmienečne, tedy bez toho, aby v rozsudku bola vyslovená, —

2. keď súd v rozsudku vyslovil len vyzdvihnutie vykonávania politických práv, či odsúdený týmto ustanovením ztratil aj právo volebné do obcí ?

Najvyšší súd v nižeuverejnenom usnesení obidve otázky riešil. Pri riešení otázok slúžila mu za podklad tá zásada, uplatnená v zákonoch čís. 75/1919 a 163/1920, že len taký čin môže mať za následok aj ztratu práva volebného, ktorý bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných. Najvyšší súd vyslovil v svojom usnesení, že Trz. uh. nemôže byť považovaný za taký zvláštny zákon v smysle odst.3. §u, 1. zák. č. 163 1920 , na základe ustanovení ktorého by nastala ztrata práva volebného bezpodmienečne, ďalej že v prípade zločinov a prečinov, uvedených v Trz. uh. len vtedy nastane aj ztrata práva volebného, keď súd túto ztratu v rozsudku vyslovil. Vychádzajúc z tohoto stanoviska vyporeďanie vyzdvihnutia vykonávania politických práv samo v sebe neobsahuje aj vyslovenia ztratu práva volebného.

Konsekvencia tohoto stanoviska tedy je tá, že keď súdy nižšieho stupňa po 30/XII 1920 v rozsudku vyslovily len vy-

zdvihnutie vykonávania politických práv, týmto ustanovením nepozbavily obžalovaného, aj práva volebného do obcí.

Najvyšší súd prejavil aj ten svoj názor, že v smysle §u 1. zákona čís. 163 1920 za zvláštny zákon, ktorého následkom je, bezpodmienečná ztrata práva volebného, považovaný môže byť len ten, ktorý nasledoval po vynesení zákona o volebnom poriadku čís. 75/1919. Takýto je ku pr. zákon úžerový (lichevný), čís. 568/1919, § 22.

Zvláštny význam má toto usnesenie Najvyššieho súdu, a nižším súdom odporúča sa, aby v takých prípadoch, keď čin bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných, a keď súd za potrebné drží obžalovaného pozbaviť aj práva volebného do obcí, túto ztratu práva volebného zvláštne vyslovily v rozsudku. Keď len vyzdvihnutie vykonávania politických práv vyslovia, toto ustanovenie nebude mať viac za následok aj ztratu práva volebného do obcí.

Ohľadom tu pretriasaných otázok pozoruhodný je výnos minist. sprav. zo dňa 3. apríla 1920, čís. 16, uverejnený vo Vestníku minist. sprav. čís. 3 z roku 1920.

Najvyšší súd usniesl sa nasledovne:

Zmätočné sťažnosti sa zamietajú.

Dôvody: Dľa správneho smyslu §-u 4. zákona zo dňa 18. marca 1920 čís. 163. sb. zák. a nar. ztrata volebného práva do obcí nastane,

a) bezpomienečne, keď to tak ustanovuje zvláštny zákon,

b) podmienečne, totiž mimo prípadov v horeoznačenom bode a) uvedených, keď trestný čin bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných a keď súd ztratu tohoto volebného práva v svojom rozsudku vyslovil.

Ustanovenia zákonov bývalého Uhorska, poneváč ony pochádzajú z tej doby, keď zákon o volebnom poriadku zo dňa 31-ho januára 1919. čís. 75. sb. zák. a nar. ešte nebol vynesený — **nemôžu byť považované za také zvláštné ustanovenia, na základe ktorých ztrata volebného práva do obcí bezpodmienečne by nastala,** lebo v smysle horecitovaného zákona čís. 75-1919. ztrata volebného práva je následkom takého trestného činu, ktorý bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných a horecitovaný zákon 163-1920 zrejme z toho dôvodu určil kategóriu bezpodmienečnej ztraty tohoto práva, lebo zákonodarstvo po vynesení zákona o volebnom poriadku zvláštnými ustanoveniami určilo také trestné činy (na pr. úžerové: zákon zo dňa 17. októbra 1919 čís. 568. sb. zák. a nar. § 22.), ktoré vzhľadom na ich povahu, tojest, že pohnútky ich spáchania sú nízke a nečestné, majú za následok ztratu volebného práva do obcí.

V prítomnom prípade tedy, poneváč o tých trestných činoch, z ktorých obžalovaný za vinného bol uznaný, zvláštny zákon neustanovuje tak, že by ztrata volebného právo do obcí bezpodmienečne nastala, táto ztrata len v tom prípade by mohla nastať jestli by obžalovaný niektorý čin bol spáchal z pohnútok nízkych a nečestných a jestliby to súdna tabula v svojom rozsudku bola vypovedala. Poneváč však súdna tabula, ale ani sedria, nevypovedaly, že obžalovaný niektorý čin spáchal z pohnútok nízkych a nečestných, a súdna tabula nevyslovila podľa predpisov odst. 3. §-u 4. horecitovaného zákona č. 163-1920, že ztrata volebného práva nastáva,

preto Najvyšší súd súdnou tabulou na základe §§ 388. a 399. Trz. **v 5 ročnom trvaní určené vyzvihnutie vykonávania politických práv** vzhľadom na tú okolnosť, že cit. zákony o volebnom poriadku nabyly účinnosti na Slovensku dňom 31. decembra 1920 (§ 76. cit. zák. číslo 75-1919 a § 2. cit. zák. čís. 163-1920) **za také musel považovať, ktorým obžalovaný nebol pozbavený volebného práva do obcí.**

Nemení na veci to ustanovenie bodu 3. §-u 56. Trz., že na vyzdvihnutie vykonávania politických práv odsúdený nemá práva volebného do obcí, lebo cit. zákony 75-1919 a 163-1920, ktoré zákony znova a zvláštne upravujú volebný poriadok, aj to určujú, že komu prislúcha toto právo, a kto, z akých príčin, akým spôsobom a na akú dobu môže byť a je pozbavený tohoto práva, následkom ktorých ustanovení **samo v sebe vyslovenie vyzvihnutia vykonávania politických práv po nabudnutí účinnosti citovaných zákonov o volebnom poriadku nemá viac za následok aj ztratu volebného práva do obcí, a to tým menej, lebo dľa §-u 75. citovaného zákona čís. 75-1919 všetky zákony, ktoré odporujú tomuto zákonu, pozbývajú platnosti.**

Usnesenie zo dňa 20. apríla 1921. — Čís. Kr III-110-4-21.

Dr. A. Záturecký:

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

Zásadné usnesenie 11 členového senátu Najvyššieho súdu o otázkach, súvisiacich s odstavcom 3. §u 17., zákona zodňa 27-ho mája 1919, č. 318. Sb. a nar. o zaistení pôdy drobným árendátorom — dotyčne vecí zo Slovenska.

I. Predposledný odstavec 17. §-u zákona zo dňa 27. mája 1919. č. 318. Sb. z. a nar. hovorí, že nakoľko rečený zákon nič iného nestanoví, súd postupuje dľa zásad pokračovania (řízení) nesporného.

Všeobecnej normy o nespornom pokračovaní na Slovensku niet lež zvláštnym právnymi pravidlami sú upravené jednotlivé nesporné pokračovania, tak na pr.

poz. kn. pokračovanie nariadením ministra spravedlnosti zo dňa 15. XII. 1855., uverejneným 24. XII. 1855. v Reichsgesetzblatte pod č. 222. — a ďalšími doplň. poť. modifik. nariadeniami;

pozostalostné pokračovanie zákonným článkom XVI : 1894;

vyvlastňovacie pokračovanie zák. článkom XLI : 1881;

pokračovanie vo veciach, týkajúcich sa sverenstva, nariadením ministra spravedlnosti zo dňa 7. IV. 1869. (Sbierka nariadení ročník 1869, číslo 46. str. 271);

nesporné pokračovanie vo veciach obchodných a zmenkových nariadením ministra spravedlnosti č. 68.300-1914. J. M. atď.

Poneváč zákonodarca pri vynesení zákona nekládol zreteľ na tú okolnosť, že na Slovensku všeobecného nesporného pokračovania (řízení) niet, vyskytuje sa predovšetkým otázka, že ktoré má byť to nesporné pokračovanie, ktorého zásady majú súdy na Slovensku sledovať pri postupovaní.

Pri riešení tejto otázky zreteľ treba klásť predne na tú intenciu zákona, aby pokračovanie pri dôkladnosti bolo najjednoduchejšie a najrýchlejšie. **Kde tedy okresný súd nebude mať opory v samom zákone, nech postupuje dľa zásady, vyjadrenej v ktoromkoľvek nespornom — na Slovensku platnom — pokračovaní, ktorú k dosaženiu zákonom sledovaného cieľa za najvhodnejšiu uzná.** Zvlášť pri vyšetrení rozhodných okolností — dľa ustanovenia 1. odstavca 17. §-u

zakona — s úspechom bude môcť okresný súd obdobne upotrebiť mnohé ustanovenia 10—12 §-ov nariadenia býv. uh. ministra spravedlnosti č. 68.300-1914. J. M., vydaného o upravení pokračovania nesporného vo veciach obchodných a zmenkových. **V prípade opravného prostriedku súd vyššej inštancie bude mať skúmať, či patričnú tú-ktorú zásadu správne, v súlade s duchom, intenciou zákona upotrebil nižší súd analogicky.**

II. **Čo do prípustnosti opravných prostriedkov** (rekursov) bod 3. čl. I. zákona zo dňa 15. IV. 1920, č. 311. Sb. z. a n., nariadil, aby v poslednom odstavci §-u 17. zákona zo dňa 27. V. 1919, č. 318. Sb. z. a nar. vypustené boly slová »s konečnou platnosťou«; **rekurs je tedy i proti usneseniu druhostupňového súdu prípustný a síce** — ohľadom na to, že v samom zákone obmedzenia niet — **aj v tom prípade, jestli je ono potvrdzujúce.** (Ináč aj dľa dosavádnych, na Slovensku platných nesporných pokračovaní sú prípady, v ktorých je proti potvrdzujúcemu usneseniu súdu II. inštancie ďalší rekurs prípustný; — na pr. dľa odstavca 3. §-u 32. — dľa odstavca 3. §-u 33. hore citovaného nariadenia č. 68.300-1914. J. M.; dľa odstavca 4. §-u 124. zák. čl. XVI:1894.).

III. Čo sa týka otázky, že ktorý súd má rozhodovať o rekurse, podanom proti usneseniu súdu II. inštancie, vychádzajúc z toho stanoviska, že vyšší záujem vyžaduje, aby vo veciach, citovaným zákonom upravených, jednotne bolo pokračované, — veci tieto sú iste tak dôležité, ako na príklad veci pozostalostné a týkajúce sa pozemkových kníh, v ktorých o rekursoch podaných proti usneseniu súdu II. inštancie rozhoduje Najvyšší súd (§ 27. 13. zák. čl. LIV.: 1912), — poukazujúc aj na odst. 2. §-u 13. nariadenia č. 42.817-1914. J M., (dľa ktorého ovšem v sporných veciach, týkajúcich sa želiarskeho pomeru, — spomenutého v zákone zo dňa 6. IV. 1920, č. 247, Sb. zák. a nar., o revizijnej žiadosti, podanej proti rozsudku sedrie, **vždy** rozhoduje Najvyšší súd), — **rekursným súdom v tretej inštancii má byť Najvyšší súd.**

IV. Čo sa týka otázky, že u ktorého súdu má byť podaný rekurs proti usneseniu súdu druhej inštancie, — do ohľadu berúc, že podanie miesto rekursu označené je v jednotlivých nesporných pokračovaniach buďto výslovne (28. § horecitovaného nariadenia č. 68.300-1914. J. M., — odst. 4. §-u 142. pozn. kn. poriadku, buďto poukázaním na ustanovenia občianskeho pravotného poriadku (posledný odstavec 124. §-u zák. čl. XVI:1894., 9. §. zák. čl. LIV:1912), a dľa týchto ustanovení rekurs má byť podaný vždy u súdu prvej inštancie (viď aj odst. 1. §-u 553. zák. čl. I:1911), aj vo veciach týkajúcich sa zaistenia pôdy drobným árendátorom rekurs proti usneseniu súdu druhej inštancie mal by byť podaný u súdu prvej inštancie, ktorý vo veci rozhodol.

Poneváč však posledný odstavec 17. §-u zákona (z 27. V. 1919. č. 318 Sb. zák. a nar.) za opravný prostriedok proti usneseniu prvostupňového súdu označuje »stížnost« (slovensky »sťažnosť«, čomu by v maďarčine zodpovedal výraz »panasz«) odôvodnene mohly povstať na Slovensku pochybnosti, či je »sťažnosť« totožným pojmom s »rekursom«, nasledovné strany oprávnene mohly a môžu byť v pochybnosti dotyčne toho, že u ktorého súdu má byť podaný rečený opravný prostriedok proti usneseniu súdu druhej inštancie, totiž či u okresného súdu, ktorý vo veci v prvej inštancii rozhodol, a či u sedrie (sborového súdu), ktorej usnesenie mienia opravným prostriedkom napadnúť (býv. uhorské — dosiaľ platné — zákony »sťažnosť« ako opravný prostriedok v civilných veciach neznajú, — ovšem je reč o »sťažnosti« v advokátskom poriadku, a síce v 66. §-e zák. čl. XXXIV : 1874., ktorá môže byť podaná u sedrie proti advokátovi, po-

rušivšiemu isté povinnosti), — bolo by tedy na újmu strán, keby ich opravné prostriedky proti usneseniam druhostupňového súdu boly odmietané z toho dôvodu, že boly podané u súdu druhej inštancie miesto u súdu prvej inštancie.

Preto až dotiaľ, pokiaľ v náležitej forme (zákonom alebo nariadením, v Sbierke zákonov a nariadení štátu československého vyhláseným) nebude publikované, že pod pojmom »sťažnosť« rozumený má byť »rekurs«, ktorý má byť podaný v každom prípade u súdu prvej inštancie, ktorý vo veci rozhodol, — **opravný prostriedok proti usneseniu druhostupňového súdu** - bez ohľadu na to, ako ho strany pomenovaly — **má byť i v tom prípade prijatý, keď bol — ináč v pravý čas — miesto u okresného súdu, podaný u sedrie.**

V. Posledný odstavec 17. §-u zákona upravuje podaciu lehotu len dotyčne rekursu proti usneseniu okresného súdu, — poneváč je však táto lehota v 14 dňoch stanovená, **aj rekurs proti usneseniu druhostupňového súdu má byť v 14 dňovej lehote podaný** (na Slovensku podacia lehota dotyčne rekursov určená je z pravidla v 8 dňoch; sú však i výnimky, na pr.: v poz. kn. pokračovaní 14 — dľa súdnej praxi 15 — respektíve 30 dní v umorovacom pokračovaní dotyčne cenných papierov verejného obehu dľa 28. §-u zák. čl. XXXIII : 1881, 30 dní činí rečená podacia lehota).

(14-III. 1921. Ad č. R. III. 41-21.)

2.

Ústne učinená kúpopredajná smluva, — ktorej predmetom sú nehnuteľnosti, spadajúce pod zákon z 10/XII. 1918, č. 64. Sb. z. a n. (§ 4.) a nariadenie ministra—plnomocníka vlády Čsl. republiky z 12/I. 1919. č. 11/1919. (§ 2.) a z 19/VIII. 1919, č. 136/1919. (§ 1.) poťažne pod zákon z 16/IV. 1919, č. 215. Sb. z. a n., — je podmienečne platná; jej platnosť je podmienená od schválenia so strany príslušnej správnej (administratívnej) vrchnosti. — II. Spor o splnenie takejto smluvy nemá byť dľa §u 234. O. p. p. suspendovaný na dobu, pokiaľ príslušná správna vrchnosť o schválení kúpopredajného právneho úkonu nerozhodne, lež riadny súd má rozhodnúť správnu otázku, či kúpopredaj — podmienečne — vznikol alebo nie a v kladnom prípade žalobe vyhovieť pod podmienkou, že kúpopredaj príslušná správna vrchnosť schváli, súčasne však zamietnuť žalobu pod podmienkou, že rečené schválenie bude odoprené; dľa toho podmienečne má byť žalovaná, poťažne žalujúca strana na znášanie sporných útrat zaviazaná. — III. Zmocnenec nabýva práva zmocňovacím úkonom ,uzavrieť v mene zmocňovateľa a pre neho právny úkon dľa obsahu zmocnenia a ním zodpovedave učinený úkon bez prozatýmneho schválenia zaväzuje zmocňovateľa, jestli si tento pozatýmne schválenie — pred uzavrením patričného úkonu — výslovne nevymienil. — IV. Jestli sú právne záujmy strán jednotné, plus útrat, vzniklý z ustanovenia viac advokátov, nemôže byť v oči odporcovi ani v tom prípade prisúdený, jestli on spor úplne prehral. — V. Opozdene podaná odveta má byť odmietnutá.

Najvyšší súd k dovolacej žiadosti strany žalovanej rozsudok odvolacieho súdu čiastočne zmeňuje, a síce v tom smysle, že

účinnosť kúpopredajného úkonu, vzťahujúceho sa na sporné nehnuteľnosti činí závislou od schválenia so strany vrchnosti, označenej v 1. §-e nariadenia ministra-plnomocníka vlády Československej republiky pre správu Slovenska z 19. VIII. 1919, č. 136-1919, re-špektive v odstavci 6. §-u 7. nariadenia toho istého ministra z 12. I. 1919, č. 11-1919, — poťažne — jestli sú sporné nehnuteľnosti čiastkou majetku, spadajúceho pod zákon z 16. IV. 1919, č. 125. Sb. zák. a nar. — od schválenia so strany vrchnosti, označenej v bode 3. §-u 7. zák. z 11. VI. 1919, č. 330. Sb. zák. a nar., následkom čoho:

povinnosť žalovanej strany trpieť, — aby vlastnícke právo na sporné nehnuteľnosti, zapísané v poz. kn. vložke . . ., pre žalujúce strany nerozdelene na základe tohoto rozsudku bolo vložené (vtelené), — nastúpi len dňom právoplatného schválenia kúpopredajného úkonu so strany príslušnej vrchnosti a na ten prípad, že sa toto schválenie stane, zaväzuje Najvyšší súd žalovanú stranu okrem trpieť to, čo je hore uvedené, aj na to, aby žalujúcim stranám za 15 dní, od dňa, ktorého jej alebo jej zástupcovi rečené schvalujúce rozhodnutie doručené bude, — čo do summy — v prvo- a druhostupňovom rozsudku určené pravotné a odvolacie útraty, ako aj . . . čiastočné dovolacie útraty pod následkami exekúcie zaplatila; —

na ten prípad však, že by hore spomenuté scvhálenie kúpopredajného úkonu párvoplatne odoprené bolo žalobu žalujúcich strán zamieta a zaväzuje ich, aby žalovanej strane za 15 dní, od dňa, ktorého im (alebo ich zástupcovi) schválenie odopierajúce — rozhodnutie doručené bude, pravotné, odvolacie a dovolacie útraty solidárne pod následkami exekúcie zaplatily; —

ktorákoľvek zo sporných strán je oprávnená — písomnú smluvu nahradzujúci — tento rozsudok cieľom vymoženia potrebného schválenia kupopredajného úkonu príslušnej vrchnosti predložiť; —

do súdneho uschovania uložených 177.343 Kčs s medzidobnými úrokami bude mať byť v prípade, že sa hore rečené schválenie kúpopredajného úkonu stane, žalovanej strane, v tom prípade však, že schválenie bude odoprené, žalovaným stranám k výplate poukázané;

ináč dovolacej žiadosti žalovanej strany Najvyšší súd nevyhovuje a odvety žalujúcich strán odmieta.

Dôvody: Žalovaná strana sťažuje sa v svojej dovolacej žiadosti na to, že odvolací súd porušením pravidla pominul nariadenie dokazovania, ňou navrhovaného, a síce výsluch svedkov a zadováženie spisov summarnej repozičnej pravoty, ktorá je medzi spornými stranami v behu.

Zo zápisnice o odvolacom pojednávaní a z odvolania žalovanej strany vysvitá, že dokazovanie svedky navrhované bolo dotyčne tých skutočností, že J. M. ním uzavreté smluvy vždy predkladal žalovanej strane ku schváleniu a tieto staly sa len vtedy platnými, keď ich žalovaná potvrdila, ďalej dotyčne prejavu, ktorý udajne učinil J. M. voči žalovanej strane po odňatí poverenia, daného mu k predaju sporných nehnuteľností, — dokazovanie spisy hore označeného sporu však navrhované bolo dotyčne tej okolnosti, že bratislavský okresný súd zistil, že kúpopredajný úkon, o ktorý tu ide, na základe poverenia, daného M—mu, nevznikol.

Hore uvedená dovolacia sťažnosť žalovanej strany je bezzákladná, lebo pri posudzovaní právnych, tu spor rozhodujúcich otázok nijakého významu nemajú tie okolnosti, že či predkladal J. M.

smluvy v iných prípadoch žalovanej strane a že kedy boly tieto kontrahentam za platné považované, ďalej prejavy J. M.-ho učinené v oči žalovanej strane po tom, keď sa dohodnutie medzi ním a žalujúcimi stranami dotyčne kúpopredaju sporných nehnuteľností už bolo stalo, konečne že v spore pre rušenú držbu — v ktorom o vzniku kúpopredaju platne nemohlo byť riešené, keďže strany netvrdily, že by v rečenom spore **o právo** bola bývala žaloba, poťažne protižaloba, vznesená — okresný súd alebo sedria aké stanovisko zaujaly dotyčne kúpopredaju, o ktorý v spore ide, poťažne nabytia vlastníckeho práva, vzťahujúceho sa na sporné nehnuteľnosti.

Žalovaná strana výslovne nenapadla (534. § o. p. p.) v dovolacej žiadosti prvostupňovým súdom zistené a odvolacím súdom za pravdivé prijaté tie skutočnosti, že J. M. na svoj list, pripojený ku spisom pod NB., čo odpoveď obdržal list, pripojený pod NB. 4, ktorý napísal z poverenia žalovanej strany B. K., — ďalej — že J. M. po obdržaní listu NB. 4. do svojho bytu, povolaným žalujúcim stranám tenže list prečítal, nehnuteľnosti, ktoré boly predmetom predaju — medzi nimi aj sporné nehnuteľnosti — a ich kúpnu cenu určil a na základe súpisu, pripojeného ku spisom tohoto sporu pod NB. 1. NB. 2. v ktorom sú označené nehnuteľnosti, kupujúce strany a kúpna cena, ako výsledok vyjednávania vyriekol hospodárom, že »teraz sú už všetky zeme Vaše» — potom že o skutočnosti kúpy žalovanú stranu uvedomil, — konečne že poverenie — dané žalovanou stranou J. M-u. dotyčne predaju nehnuteľností — pozdejšie, až do spomenutého uvedomenia žalovanej strany o stavšej sa kúpe, obmedzené nebolo.

Z toho obsahu listu z 22. II. 1919 pripojeného pod NB. 4., upraveného žalovanou stranou prostredníctvom svojho povereníka na J. M-ho (ako odpoveď na list, pripojený pod NB.), dľa ktorého určitou žiadosťou žalovanej strany je, aby čeklýsske zeme hospodárom boly predané, — žalovaná strana si neomýlne žiada docieliť 700.000 korunovú súhrnnú cenu tak, aby jej ona čisto ostala, — predaj musí byť do 15. mája zakončený, — jestli by zeme do toho času predané neboly, **zmocnenie** ztratí platnosť, — správnym právnym odvodzovaním nutno určiť, že medzi žalovanou a J. M-ým vznikol poverovací právny úkon ,na základe a následkom ktorého J. M. — ako zmocnenec žalovanej strany v pomere tejto v oči tretím osobám — bol oprávnený v mene žalovanej strany sporné nehnuteľnosti pod výminkami, stanovenými v liste NB. 4, do 15. mája 1919. odpredať.

Ničoho nemení na rečenej právnej povahe obsahu listu NB. 4 tá okolnosť, že bola v ňom pre J. M-ho za jeho konania odmena určená, poneváč sľúbenie odmeny zmocnencovi neprieči sa povahe zmocňovacieho pomeru.

Právnym pravidlom je, že zmocnenec zmocňovacím úkonom — jednostranným, k zvláštnym formalitám neviazaným právnym prejavom — nabýva práva, uzavrieť v mene zmocňovateľa a pre neho právny úkon dľa obsahu zmocnenia, — a niet takého právneho pravidla (aké žalovaná strana v svojej dovolacej žiadosti uvádza), ktoré by záväzmú platnosť alebo účinnosť právneho úkonu, učineného zmocnencom zodpovedave obsahu zmocnenia, voči zmocňovateľovi závislou činilo od jeho osobitného pozatýmneho schválenia (ratifikácie); — opačne: takýto úkon bezpodmienečne zaväzuje zmocňovateľa.

Z toho nasleduje, že odvolací súd žiadneho materiálneho pravidla neporušil, keď vyriekol, že medzi žalovanou stranou a J. M-ým

poverovací právny pomer vznikol dotyčne predaju sporných nehnuteľností; na základe tohoto poverovacieho pomeru - ohľadom na to, že je v liste NB. 4. výslovne reč o zániku platnosti **zmocnenia,** jestli by predaj do 15. mája nebol skončený, ďalej - že obsah tohoto listu boi žalujúcim stranám, kupiteľom, sdelený — J. M. oprávnene mohol vystupovať v oči tretím osobám (tu žalujúcim stranám) v jakovosti zmocnenca žalovanej strany pri uzavieraní kúpopredajného úkonu, o ktorom je v liste NB. 4 reč; - a poneváč žalovaná strana aňi sama netvrdila, že by J. M-u listom NB. 4. dané poverenie (v oči tretím osobám zmocnenie) až do učinenia kúpopredajnej umluvy medzi M-u a žalujúcimi stranami — bola nejakým osobitným prejavom obmedzila alebo odňala a netvrdila ani to, že by M. výmienky, stanovené v liste NB. 4 nebol dodržal, — materiálnemu právu zodpovedá riešenie odvolacieho súdu, že je kúpopredajný úkon, uzavretý medzi J. M-m a žalujúcimi stranami, záväzným pre žalovanú stranu ako predávateľku, — ovšem pod podmienkou, že bude príslušnou vrchnosťou schválený, — o čom bude nižšie reč.

Správne je stanovisko odvolacieho súdu, dľa ktorého výsledok sporu, zavedeného treťou osobou proti žal vanej strane o právo vlastníctva dotyčne sporných nehnuteľností, — nemá vlivu na riešenie prítomného sporu, lebo prodávateľ nehnuteľností povinný je v prvom rade umožniť kupiteľovi, aby kúpené nehnuteľnosti v pozemkovej knihe vlastníckym právom na neho prepísané boly a len — jestli by sa to ukázalo byť nemožným — mohla by prísť v úvahu povinnosť predávateľa k náhrade škody v či kupiteľovi; neporuš i tedy žiadneho pravidla odvolací súd, keď žalovanou navrhované suspendovanie prítomného sporu pominul.

Neobstojí ani to, žalovanou stranou na ústnom dovolacom pojednávaní prednesené stanovisko, že by mal byť prítomný spor suspendovaný dľa 234. § o. p. p., pokiaľ otázka schválenia sporného kúpopredajného úkonu so strany administratívnej vrchnosti riešená nebude, - poneváč riešenie spornej právnej otázky, že či medzi spornými stranami podmienečný kúpopredajný právny úkon vznikol alebo nie, musí predchádzať rozhodnutiu so strany administratívnej vrchnosti, ktorá — v nedostatku spísanej smluvy — len na základe rozsudku, smluvu nahradzujúceho, bude môcť rozhodnúť, či kúpopredaj v smysle zákonných ustanovení má alebo nemá byť schválený.

Sťažnosť', uvedené v dovolacej žiadosti pod 1—4. a 6. uznal Najvyšší súd z príčin hore uvedených, za úplne neodôvodnené.

Čo sa však tej dovolacej sťažnosti žalovanej strany týka, že odvolací súd mýlne pominul ustanovenia nariadenia ministra-plnomocníka pre správu Slovenska, činiace platnosť scudzenia niektorých nehnuteľností podmienenou od schválenia so strany príslušného správneho orgánu, - túto uznal Najvyšší súd čiastočne za základnú.

Kúpopredajná úmluva dotyčne sporných nehnuteľností stala sa vo februári 1919. - Nehnuteľnosti tieto prevyšovaly rozsah 10 kat. jutar, následovne platnosť scudzenia týchže podmienená bola dľa zákona z 10. XII. 1918, č. 64. Sb. zák. a nar. (4. §) a nariadenia ministra-plnomocníka vlády Čs. republiky z 12. I. 1919, č. 11-1919. (2. §), pozdejšie z 19. VIII. 1919, č. 136-1919. (1. §) od schválenia so strany županej správnej komisie, poťažne dľa nariadenia toho istého ministra-plnomocníka z 12. III. 1919, č. 53-1919 — od schválenia so strany zvláštneho užšieho výboru) respektive v obidvoch prípadoch od schválenia so strany ministra-plnomocníka, — a jestli sú sporné nehnuteľnosti čiastkou majetku, spadajúceho pod zákon z 16. IV. 1919,

č. 215. Sb. zák. a nar., od schválenia so strany vrchnosti označenej v bode 2., čl. 1. zákona z 11. VII. 1919, č. 387. Sb. z. a nar., poťažne v bode 3. §. 7. zákona z 11. VI. 1919, č. 387. Sb. z. a nar. (Zákon z 6. X. 1919, č. 535. a z 11. III. 1921, č. 108. Sb. zák. a nar.).

Žalujúce strany síce pripojily ku žalobe vyjadrenie ministerstva Čsl. republiky s plnou mocou pre správu Slovenska, znejuce st. L. H-ovi, — toto však, — aj odhliadnúc od toho, že v ňom ani kupitelia, ani nehnuteľnosti dľa obce nie sú označené — nemôže byť za rovné považované so schvalujúcim rozhodnutím príslušnej vrchnosti, aké vyžadujú zákonité predpisy, a síce už aj preto nie, lebo v rečenom vyjadrení je zrejme uvedené, že »kúpa **bude** schválená, akonáhle **bude** vyhotovená a pri zachovaní (»za šetření») zákonných podmienok k schváleniu predložená». Vyjadrenie toto môže byť tedy najviac za také považované, ktoré do výhľadu stavia schválenie istejši kúpy; same schválenie teraz už však môže sa platne stať — dľa hore citovaných zákonných ustanovení — len so strany Pozemkového úradu, jestli ide o nehnuteľností, spadajúce pod záborový zákon.

V dôsledku toho je kúpopredajný úkon, o ktorý v spore ide — dľa hore citovaných právnych predpisov — len podmienečne platným a stane sa len vtedy účinným, keď bude príslušnou vrchnosťou právoplatne schválený; jestli by však schválenie právoplatne odoprené bolo, v tomto prípade nastúpi neplatnosť rečeného kúpopredajného úkonu, čoho následkom je zamietnutie žaloby.

Odvolací súd pominul upotrebenie hore citovaných zákonných predpisov, preto bolo treba jeho rozsudok primerane, čiastočne zmeniť a dľa výroku tohoto rozsudku rozhodnúť.

Ustanovenie o poukaze k výplate do súdnej úschovy uloženej summy (kúpnej ceny) má svoj dôvod v riešení, týkajúcom sa hlavného predmetu sporu.

Rozsudok odvolacieho súdu — čo do výšky summy — pre žalujúce strany určených pravotných a odvolacích útrat — výslovne nebol dovolacou žiadosťou napadnutý, preto nechal dovolací súd nižšími súdmi určenú summu rečených útrat nezmenenú; — ináč rozhodnutie o znášaní útrat zakladá sa na ustanoveniach 424., 425., 508., 543., poťažne 429 o. p. p. §§.

Dovolacie útraty, vzniklé žalujúcim stranám zastupovaním pri dovolacom pojednávaní dvoma advokátmi, mohly byť pre žalujúce strany len čiastočne — podmienečne — prisúdené, lebo žalujúce strany síce mohly mať dľa §-u 109. o. p. p. viac zástupcov-advokátov, lež plus útrat, vzniklý následkom ustanovenia viac zástupcov — spadajúci pod pojem nepotrebných útrat, a síce s ohľadom na jednotnosť právnych záujmov žalujúcich strán — nemôže byť proti žalovanej strane — v smysle 425. §-u o. p. p. — ani v tom prípade prisúdený, jestli ona spor úplne prehrá.

Odvety žalujúcich strán bolo treba odmietnuť, lebo ich advokátom usnesenie č. Rv. III. 39-21 (ktorým bol termín k prednesu a dovolaciemu pojednávaniu záležitosti na 27. V. 1921 stanovený) s dovolacou žiadosťou doručené bolo 13. IV., poťažne 16. IV. 1921, oni však odvety až 7. V., poťažne 8. V. 1921 — tedy po uplynutí lehoty, stanovenej v 531. §-e o. p. p., podali.

(27. V. 1921. Rv. III. 39-21.)

Dr. Al. Hellebrand:

Zásadní rozhodnutí nejv. voj. soudu v Praze.

I

Odvolání proti trestu smrti provazem a záměna tohoto trestu dle §-u 309 : 1. v. tr. ř. cestou mimořádného zmírňovacího práva nepřípustny.

Nejvyšší vojenský soud zamítl odvolání obžalovaného N.N. proti rozsudku divisního soudu v Z. ze dne 7-XII. 1920 jímž byl obžalovaný pro zločin loupežné vraždy dle §-u 413. a 414 : 2. v. tr. z. odsouzen k trestu smrti provazem a k vyloučení z armády.

Důvody:

Odvolávatel vytýká rozsudku, že soud vynesl rozsudek s drakonickou přísností a že chtěl vyřčeným trestem smrti zjednati odstrašující příklad. Stěžovatel přehlédl, že čs. voj. soudy jsou ve smyslu zákona z 28-1918 č. 11. sb. zák. a nař. § 7. v. tr. ř. povinny použití proti osobám jich trestní pravomocí pohlédajícím, jakmile se tyto nějakého trestního činu dopustily trestních zákonných ustanovení, tedy v daném případě ustanovení v čs. státě dosud platného voj. tr. zák. z roku 1855.

Uznav tudíž v daném případě soud nalézací obžalovaného vinným zločinem loupežné vraždy dle §-u 413. a 414 : 2. v. tr. z. a vzav za prokázano, že obžalovaný byl bezprostředním pachatelem tohoto činu, musil vyměřiti po rozumu §-u 415. v. tr. z. trest smrti provazem, při čemž při hodnocení okolností polehčujících rozhodným bylo mu též ustanovení §-u 122 v. tr. z., jenž nařizuje, že tam, kde v řízení řádném, dle zákona uložen jest na trestný čin trest smrti, nutno soudu vynésti rozsudek dle zákona tudíž uznati na trest smrti a že ocenění okolností, jež by volaly po zmírnění trestu, ponechati třeba tomu, komu přísluší právo k udělení milosti.

Toto ustanovení zákona bylo změněno ustanovením nového voj. tr. ř. (§ 309 : 1.) potud, že soudu dáno oprávnění, uznati tam, kde mají převahu velice důležité okolnosti polehčující, na místě trestu zastřelením na trest žaláře prostého neb těžkého.

Obdobná změna trestu smrti provazem však za nynějšího zákonodárného stavu soudy vojenskými provedena býti nemůže, jak tomu nasvědčuje též jasně důvodová zpráva § 309 v. tr. ř., — jež výslovně uvádí, že změna trestu smrti provazem musí býti ponechána právu milosti, jež jest zákonem (§ 425 v. tr. ř. a § 64 a 103 ústavní listiny republiky čs.) vyhraženo presidentu republiky.

Z uvedených důvodů a poněvadž dle § 333 druhá věta v. tr. ř. jest možno odvolati se ve prospěch obžalovaného do výroku rozsudku soudu divisního a trestu toliko, nepřeměnil-li soud válečný trest smrti zastřelením v trest na svobodě, jest odvolání a contrario při trestu smrti provazem nepřípustné.

Roz. nejvyš. voj. s. č. j. P 19-21 z 26-II-1921.

II

Pro příslušníky čs. branné moci platí ohledně otázky nasluhování (§ 208 : e, v. tr. z.) ustanovení zákona ze dne 2. dubna 1885 č. 35. ř. z.; odsouzení pro deserci nemá za následek prodloužení zákonité doby služební.

Nejvyšší vojenský soud uvedl při rozhodování o zmateč. stížnosti v trestní věci proti dělostřelci N. N. k odůvodnění svého mínění ohledně otázky nasluhování tyto vývody:

Dle článku 2. zákona ze dne 28-10. 1918, č. 11. sb. zák. a nař. ponechány byly prozatím v platnosti všechny dosavádní zemské a říšské zákony, tudíž také vojenský trestní zákon z roku 1855 a zákon ze dn 2. dubna 1885 č. 95. ř. z.

Jelikož dle § 208 : e, v. tr. z., který novelou k trestnímu zákonu (zákon ze dne 14-10. 1919 č. 556. sb. zák. a nař. zrušen neb změněn nebyl, odsouzení pro deserci má za následek prodloužení zákonité doby služební, kdežto dle § 1. zákona ze dne 2-4. 1885 č. 95. ř. z. ustanovení toto se na aktivní osoby zeměbrany nevztahuje, jest otázka, která z těchto ustanovení pro příslušníky čs. armády platí, když tě v této armádě nestává žádného rozdílu mezi bývalým „vojskem" a „zeměbranou".

Ve článku XI. vyhl. patentu k vojenskému trestnímu zákonu jakož i v zákonech později vydaných (nový branný zákon atď.) vyslovena jest právní zásada že ustanovení nového zákona vztahuje se na činy spáchané před jeho pusobností, dosud pravoplatně neodsouzené, jen tehdy, pakli jsou oproti dříve platnému zákonu mírnější. Jestliže tudíž zákonodárce při změně trestního zákona výslovně ve prospěch pachatele nařizuje užití mírnějších trestních ustanovení, než, které by ho dle zákona v době spáchání činu platného stihnouti měly, tím více jest za to míti, že tato zásada má v daném případě místo, kdy po recepci dvou zákonných ustanovení jedno proti druhému se jeví přísnějším.

Názor tento odpovídá též všeobecně v trestním právu uznané zásadě „in dubio mitius" a vyhovuje i jinak dnešnímu právnímu stavu v uvážení, že do nového branného zákona nebyla převzata ustanovení o prodloužení služební povinnosti jako následek trestního činu.

Z uvedeného vychází na jevo, že pro příslušníky čs. branné moci platí ustanovení zákona ze dne 2. dubna 1885 č. 95. ř. z.

(Roz. nejvyš. voj. s. č. j. P 507-20 ze dne 7. ledna 1921.)

Dr Bařinka :

Bytová reforma v judikature nejvyš. správného soudu.

Čís. 1.

V předpisu §. 12. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919, č. 38. sb. z. a n. (srov. §. 13. zák. ze dne 30. října 1919, č. 592 sb. z. a n.), jímž vysloveno, že obec (společný bytový úřad) pronajímajíc zabrané byty má dbáti slušných přání majitele bytu, založen jest subjektivní nárok strany, jehož nepovšimnutí má v zápětí nezákonnost naříkaného rozhodnutí. (Nález ze dne 17. května 1920, č. 3159.)

Čís. 2.

O nepoužívaní místností ve smyslu §. 8. č. 3 zák. ze dne 30. října 1919, č. 592 sb. z. a n. nelze mluviti při místnosti nově zřízené, dokud nebylo dáno povolení k užívání kolaudačním výměrem úřadu stavebního nebo živnostenského. (Nález ze dne 17. května 1920, č. 3922.)

Čís. 3.

Byl-li nájem bytu ujednán před 22. listopadem 1919. a nastěhoval-li se nájemník do bytu před vypršením lhůty stanovené v §. 6. zák. z dne 30. října 1919. č. 592. sb. z. a n., není bytový úřad oprávněn zavésti řízení dle §. 2. cit. zákona, třebas by mu dotyčná nájemní smlouva byla omylem formálně hlášena ke schválení. (Nález ze dne 19. května 1920. č. 4439.)

Čís. 4.

I. Zábor bytu dle §. 8. č. 1 zák. ze dne 30. října 1919. č. 592.

sb. z. a n. je připustný, ať je byt v nájmu nebo v podnájmu. — II. Zábor bytu dle §. 8. č. 7 téhož zákona je přípustný, ať bytu užívá nájemník nebo podnájemník. — III. Zabere-li se dle §. 8. č. 7 byt v podnájmu není tím vlastník bytu obmezen v disposici s bytem jak ji má na mysli §. 2., odst. 3. leg. cit., od doby, kdy nájemní smlouva končí uplynutím doby nebo výpovědí. (Nález ze dne 2. května 1920. č. 4475.)

Čís. 5.

O nároku majitele zabraného bytu na zjednání přístupu k nezabranému příslušenství (terase), jež přístupno jest jen zabranými místnostmi, musí úřad zabrání vyslovující rozhodnouti. (Nález ze dne 25. května 1920. č. 4183.)

Čís. 6.

Oznámení dle §. 2. zák. ze dne 30. října 1919. č. 592. sb. z. a n. může býti podáno i nájemníkem, vysvitá-li z okolností stranou uvedených, že nájemce podávaje oznámení jednal za souhlasu pronajímatele. (Nález ze dne 26. května 1920. č. 4674.)

Čís. 7.

Používá-li se skladiště toliko částí bytu nelze tuto část jeho zabrati dle §. 8. č. 2. zák. ze dne 30. října 1919. č. 592. sb. zák. a nař. (Nález ze dne 4. června 1920. č. 4969.)

Čís. 8.

Část bytu vlastníka budovy nelze dle §. 1. odst. 2. zák. ze dne 11. června 1919. č. 332. sb. z. a n. zabrati již proto, že ji vlastník neobývá, nýbrž postoupil jiné osobě k obývání. (Nález ze dne 4. června 1920. č. 5159.)

Čís. 9.

Příslušenství bytu (půda, sklep) nepodléhá samo o sobě zabrání ani dle nařízení ze dne 22. ledna 1919. č. 38. sb. z. a n. ani dle zák. ze dne 30. října 1919. č. 592. sb. z. a n. (Nález ze dne 11. června 1920. č. 5161.)

Čís. 10.

Žena není legitimována ke stížnosti proti rozhodnutí zabírajícímu byt, resp. místnosti, jež muž jako nájemce zabraného bytu (resp. místnosti) sám nenaříká. (Nález ze dne 14. června 1920. č. 4271.)

Čís. 11.

Každý byt je samostatnou jednotkou a možnost záboru lze posuzovati jen z této vlastnosti bytu samého. (Nález ze dne 14. června 1920. č. 4901.)

Čís. 12.

V bytech o více obytných místnostech než pěti lze zabráti šestou a další obytnou místnost dle §. 8. č. 9. zák. ze dne 30. října 1919. č. 592. sb .z a n., nehledíc na počet členů domácnosti. (Nález ze dne 14. června 1920. č. 5358.)

Čís. 13.

Určuje-li nájemní úřad podle §. 9. odst. 3. vlád. nař. ze dne 22. ledna 1919. č. 38. sb. z. a n. náhradu za byt utvořený zabráním části bytu jiného, nemůže stanoviti tuto náhradu, aniž by stanovil poměr zabrané části k bytu starému a dle toho určil, jaká poměrná část dosavádní činže, placené z celého bytu, vypadne na byt nově utvořený. (Nález ze dne 16. června 1920. č. 5403.)

Čís. 14.

Zabrání bytů a místností jest ve smyslu §. 33. odst. 1. posl. věta, zák. ze dne 30. října 1919. č. 592. sb. z. a n., provedeno tím, že zabírací nález byl vydán, byť i nebyl uveden v skutek. (Nález ze dne 18. června 1920. č. 5544.)

Jazykový zákon a pozemková kniha.

Píše Jozef Krajčík, vedúci pozemkovej knihy v Bratislave.

Vyskytla sa otázka jazyka knihových záznamov, o ktorej malo by sa pojednávať nielen z toho ohľadu, že je istým menšinám právo užívania vlastného jazyka zabezpečené, jako to učinil r. najv. s. Dr. J. Hausmann, ale aj z ohľadu technického.

Predbežne si dovolím v krátkosti opísať pozemkové knihy na Slovensku a ich vzniknutie.

I. Máme pozemkové zápisnice (hárky) v 2800 obciach sostavené na základe patentu z 18. apríla 1853, vedené na základe patentu z 15. decembra 1855. Tieto boly prerobené, — kde bola komasácia, — na základe min. nariadenia č. 2579. z roku 1896.

Tieto zápisnice boly sostavené v reči nemeckej (kde-tu slovenskej) a boly vedené asi do roku 1870-ho (doba Bachova) nemecky, do doby 1918 novembra maďarsky (doba maďarská) a od prevratu už čiastočne slovensky (doba československá).

II. Máme knihovné vložky v 816. obciach sostavené na základe starých pozemkových kníh a na základe zovrubného katastrálneho vymerávania. Práca to moderná. Zakladanie týchto vložiek sa vybavovalo na základe z čl. XXIX. 1886, XXXVIII. 1889 a XVI. 1819. — Na celom Slovensku je to ale — pre nedostatok odborného personálu a katastrálnych prác — ešte nie prevedené.

Ako som poznamenal, máme teda dobu nemeckú, maďarskú a československú: totižto v týchto troch rečiach sa zaznačovaly zápisy do pozemkových kníh, ale chronologicky a nie miešane: t. j. do roku 1870-ho nemecky, do 1918-ho maďarsky a od tej doby slovensky.

Prehľad a zápis do pozemkovej knihy už aj dnes činí ťažkosti aj tým, ktorí sú na to povolaní lebo vyžaduje ovládanie reči nemeckej, maďarskej a slovenskej. Tým väčšie ťažkosti to činí jednotlivcom a verejnosti.

Civilný spor, trestná záležitosť, pozostalosť sú záležitosti viacmenej súkromné, ktorých aktá po vybavení idú do archívu. Ale pozemková kniha, buď stará, alebo nová, je sostavená nie len pre terajšiu, ale i pre budúcnu dobu, pre verejnosť, do ktorej sa nemôžu, ba a ni nesmú zapisovať nariadenia výroku v tom jazyku, v ktorom je pre stránku na základe jazykového zákona vydaný, lebo z toho by ohromný chaos povstal a bola by to bezprávnosť, spáchaná proti verejnosti — pre ktorú je vlastne pozemková kniha založená.

Dovoľujem si to odôvodniť nasledovne:

Zakladanie a sostavenie starej, ba aj novej pozemkovej knihy bolo „jednotné" a bolo „jednotné dielo". — **Čo sa budúcnosti týka:** „dle sdělení ministerstva spravedlnosti ze dne 29. března 1920. Č. 100090. zamýšlí justiční správa prováděti zakládání pozemkových knih na Slovensku jednotně, t. j., aby i pozemkové knihy již založené stejně byly přizpůsobeny našim, právě tak, jako knihy, které bude třeba teprve založiti. K tomuto účelu bude třeba jednotného knihovního zákona, jakož i zákona o zakládání pozemkových kníh pro Slovensko. Na zákonech těchto se pracuje a ministerstvo spravedlnosti doufá, že bude možno ještě letos je projednati. Po tomto zákoně teprve přikročí justiční správa k zakládání nových knih v jednotlivých okresech."

Či sa to dá predstaviť, že by pre Slováka bola založená v tom istom okrese, kde je majorita slovenská — slovensky a na príklad pre

20 percentovú menšinu — povedzme — maďarsky? Nie, to je vylúčená vec, to sa môže založiť len jednotne, teda v jazyku štátnom, lebo vložka Jána Mésároša je nie len pre majiteľa sostavená, ale aj pre jeho veriteľov, teda pre verejnosť. — Ján Másároš o 2 roky prestane byť majiteľom a kúpi to Juraj Slimák; či sa vtedy zasa má prerábať táto jedna vložka? Jestliže áno, čo bude o 10, 20 alebo 30 rokov? Pri stálom a veľkom obrate pozemkov?

To si z technického ohľadu ani predstaviť nemôžeme.

Čo sa verejnosti týče, tu musíme poznamenať, že v pozemkovej knihe majetková podstata súvisí s vlastníctvom a ťarchami, ba často jedna vložka s druhou. Na strane B. C. jeden zápis súvisí s predbežným zápisom, ba aj závisí od predbežného zápisu. Ako by to vypadalo, keď by každý zápis bol v inej reči? A jako by k tomu verejnosti prišla, ktorá má tiež svoj práva k prehľadu pozemkovej knihy — keď by boly zápisy miešane zavedené? Či by to nebola bezprávnosť spáchaná proti verejnosti? Ja myslím, že áno.

Ako si musíme osvojiť to stanovisko, že sa pozemkové knihy majú zakladať jednotne, teda v reči štátnej, tak sa musíme zaujať aj toho stanoviska, že aj **vedenie pozemkových kníh musí ostať jednotné, teda tiež len v reči štátnej.** Ináč by povstal chaos, omyly a pozemková kniha by prestala byť základom právnej bezpečnosti.

— — —

LITERATÚRA.

Právník, seš. 5. Václav Vojtíšek »K počátkům mestských knih pražských a desk zemských«. Dr. Jos. Zelinka: »Trestní pracovní oddíly«. Praktické případy.

Česká Advokacie. Orgán spolku advokátů československ. v Praze, roč. VII., čís. 2—3. Dr. Kasandra: »Revise občanského zákoníka«. Dr. J. Arnstein: »Quota litis«. Dr. Jos. Schlecht: »K otázce reformy exekuč. řádu«. Stanovisko advokacie k vlad. návrhu na změnu advokátních řádů.

Všeobecné učetníctví. Napsal univ. prof. Dr. Drachovský. Autor seznamuje nejprv čtenáře způsobem stručným, ale látku vyčerpavajícím s základními pojmy právními a národohospodářskými v účetnictví se vyskytujícími, tak s pojmem věci a statku a jich poměru k osobám s pojmy hodnoty a ceny, vlastnictvím, pohledávkami a s hospodařením. V dalším obsahu podává soustavně a podrobně 2 nejdůležitější soustavy účetnictví, kameralistickou a dopickou a objasnuje účtování při hospodářstvích složitých. Podrobně zabývá se kontrolou účetní a ku konci se zmiňuje o jiných způsobech účtovacích. Tím nestává se kniha jen teoretickou pomůckou akademického studia, ale nalezne v ní vhodného a hledaného poučení, nejen účetní praktik, ale každý pořádku milovný občan, který ve svém hospodaření chce míti také účetní přehled. Lze proto knihu tuto jenom doporučiti. Vydali knihkupci Bursík a Kohout v Praze, Václavské nám.

Opravy: Na vysvětlenou poznamenáváme, že náš časopis je sázen strojem, následkem čehož nelze nám zameziti ani několikanásobnou opětovnou korekturou nepříjemné žerty sazečského šotka podporovaného v jeho rejdech nedostatkem slovenských sazečů. Tiskárně pak, jak nám sděluje, není možno vypomoci si sazeči českými, protože jest vázána kolektivní smlouvou a musí v prvé řadě zaměstnati sazeče ze Slovenska, pokud jsou bez zaměstnání.

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

V.

Nauka o důkazu.

Srovnáváme-li nauku o důkazu, jak je obsažena v uher. c. ř. s., s procesním právem rakouským, pozorujeme podstatné rozdíly jak v části všeobecné, tak i pokud jde o jednotlivé průvodní prostředky.

Ve všeobecné části jeví se jednak rozdíly co do *obsahu*, jednak co do *formy*: obsahové pak rozdíly mají svůj původ nejenom v tom, že je něco jiného stanoveno v právu uherském než v právu rakouském, nýbrž i v tom, že je tam něco ustanoveno, co chybí v právu rakouském, aneb zase naopak.

I. Všeobecná část. 1. Rozdíly právě vzpomenuté lze zjistiti nejprve, pokud jde o ustanovení vztahující se na otázku, *které skutečnosti nepotřebují vůbec důkazu.* Obojí právo souhlasí sice v tom, že netřeba dokazovati skutečností doznaných, ale různě se staví k otázce, kdy dlužno jistou skutečnost *považovati* za doznanou. Kdežto totiž podle rak. c. ř. s. (§ 266) platí za *soudně* doznanou i skutečnost, kterou odpůrce doznává ve přípravném podání, prohlašuje uherský zákon (§ 263 II), že přísluší volně uvážiti soudu, chce-li považovati doznání takové za doznání *mimosoudní* a jakou průvodnost mu chce přiznati.

Tento podstatný rozdíl jest ovšem jen důsledkem toho, jak to které právo pohlíží na účel přípravných podání. Rakouské právo vidí v nich opravdu podání, jež mají ústní jednání *připraviti*, soud i odpůrce o předmětu tohoto jednání zpraviti, je před jakýmkoli překvapením chrániti a tím i odročení ústního jednání předejíti. S tohoto hlediska je ovšem důsledný i požadavek, aby se odpůrce mohl spolehnouti i na doznání uči-

něné v přípravném podání a nemusil snad teprve při ústním jednání sháněti důkazy o tom, co považoval dosud za doznané. K tomu přistupuje dále i to, že podle rak. práva sluší všechna přípravná podání činiti *u soudu*, jenž sám se postará o to, aby byla dodána odpůrci, takže i doznání obsažené v přípravných podáních činí se opravdu soudu.

Zcela jinaké stanovisko zaujímá ku přípravným podáním ovšem právo uherské. O tom už byla řeč ve článku III. Nejsou obligatorní ani v tom smyslu, že by musila býti vůbec činěna před ústním jednáním, ani v tom smyslu, že by musilo býti to, co je v nich obsaženo, také vůbec předmětem ústního jednání; nepodávají se také přímo soudu, nýbrž dodávají si je advokáti sami mezi sebou (§ 199).

Při sjednocení příštího procesního práva bude tedy i v otázce samotného pojmu soudního doznání záležeti na tom, jaké stanovisko zaujme nový zákon ku přípravným podáním. Z dosavadních vývodů vychází už, že stanovisku rak. práva bylo by dáti přednost.

Pokud jde o další případy soudního doznání — totiž došlo-li k němu při ústním jednání aneb v protokole soudce z příkazu činného neb dožádaného — je v obojím právu úplný souhlas (§ 266 I rak., 263 uher.) Zvláštní ustanovení má však uher. zákon pro případy, kdy jde o doznání učiněné před soudem *okresním*, nebylo-li toto doznání protokolováno: odvólací soud posoudí tu podle okolností, má-li k tomuto doznání přihlížeti čili nic (§ 498, III.) V obojím právu má zákon (266 rak., 263 uh.) na mysli doznání v ý s l o v n é; v rak. právu se to také výslovně praví, v uher. se to předpokládá.

Souhlasu podobného není tu, pokud jde o doznání soudní *mlčky* učiněné. V rak. právu (§ 267) praví se zcela všeobecně a stručně, že náleží soudu, aby posoudil, má-li nějakou skutečnost, jež nebyla výslovně doznána, přece považovati za doznanou, „přihlédaje pečlivě k veškerému obsahu odpůrcova přednesu.“ Zákon klade tu této činnosti soudu hranici jen po stránce negativní: že skutečnost nějaká nebyla výslovně doznána. Naproti tomu dává soudu volnost i v tom, že může čerpati, ovšem pečlivě a svědomitě, z veškerého obsahu přednesu odpůrcova, i v tom, chce-li podle toho považovati skutečnost za doznanou nebo za nedoznanou. Ustanovení toto zajisté úplně stačí, zejména je-li náležitě přihlíženo k dotazovací povinnosti soudu ve smyslu §u 182 rak. c. ř. s.

Ustanovení §u 266 uher. c. ř. s. není ani tak jednoduché, ani tak pružné. Předpokládá se tam: a) že odpůrce byl při ústním jednání vyzván, aby se o jisté skutečnosti prohlásil, b) že tuto skutečnosť nepopřel výslovně, a c) že nelze tuto skutečnosť také považovati za nepřímo popřenou tím, že odpůrce přednese něco, co se nedá srovnati s pravdivostí její. *Účinek* tohoto chová-

ní odpůrce pak je ten, že skutečnost takovou m u s í soud považovati za doznanou, leč by z ostatního přednesu odpůrcova přece jen šlo na jevo, že ji chce popříti.

Výsledek, k němuž tu dochází zákon uherský, je vlastně týž, jako v právu rakouském, ale cesta, po které k němu dochází, je nemotorná, plná oklik. Máme dojem, že se tu chtělo říci totéž, ale ovšem stůj co stůj jinak.

Totéž lze říci o t. zv. kvalifikovaném doznání, srovnáme-li jednak stručné, všeobecné a přece jen zcela jasné ustanovení §-u 266. II. rak., jednak těžkopádné a kasuistické ustanovení §-u 264 uher. c. ř. s.

Důležitý rozdíl lze znamenati i v otázce, jaký má význam, odvolá-li strana učiněné doznání. V obojím právu se ponechává sice souhlasně soudu, aby uváživ pečlivě všechny okolnosti, zejména ovšem důvody pro toto odvolání uváděné, posoudil, jaký vliv má takové odvolání na působnost učiněného doznání (§ 266 II rak., 265 I uher.). V té příčině přidržel se tedy uherský zákon vzoru rakouského, nikoli německého, jenž žádá k tomu, aby doznání pozbylo účinku odvoláním, že strana, jež doznání odvolává, dokáže nepravdivost učiněného doznání a zároveň omyl při tom, když doznání činila (§ 290 něm. c. ř. s.).

Ale ani tady nepřidržel se uher. c. ř. s. svého vzoru zcela; ustanovuje totiž, že doznání pozbývá naprosto svého účinku, *svolí-li odpůrce k tomu, aby bylo odvoláno* (§ 265 II).

Tím se ovšem právo soudu, posouditi pečlivě podle všech okolností význam učiněného odvolání, podstatně zúžuje; jakmile projeví odpůrce svůj souhlas s odvoláním doznání, m u s í soud považovati skutečnost prve doznanou za popřenou, i když by všechny okolnosti nasvědčovaly tomu, že ono doznání bylo správné. Je ovšem pravda, že k souhlasu odpůrcovu dojde asi ve případech zcela mimořádných a že právě tento souhlas bude bezpečným znamením toho, že doznání se odvolává právem. Zajisté, že tato okolnost bude padati na váhu i při oceňování významu odvolání soudem (podle § 266 II rak., 265 I uher. c. ř. s.). Ale ustanovení uher. práva je pováž1ivým tehdy, jestliže by soud podle všech okolností a při nejpodrobnějším jich ocenění došel k tomu, že odvolání doznání nemůže míti významu, ačkoli s ním odpůrce souhlasí (snad z pouhé kolegiality a p.); neboť stranám se tu dává právo a moc, aby postavily soud před hotovou událost, aby ho přinutily k tomu, nepřihlížeti k okolnostem dříve se před ním přihodivším, zapuditi je ze své mysli — jen proto, že se tak stranám líbí! Je v tom znamení jakési vyvýšenosti stran nad soudem, důsledek zásady, že strany jsou „domini litis“, jíž jsme měli příležitost už pozorovati i jinde. Není to ani v souhlase s postavením soudu v civilním sporu podle novějšího nazírání, ani se zásadou, že doznání činí se soudu, nikoli odpůrci, a že důsledně není třeba k účinnosti jeho, aby bylo odpůrcem přijato, ba ani aby se stalo v přítomnosti

jeho (tak § 266 I rak. výslovně; totéž ale platí i pro uher. právo). Může-li tedy doznání býti účinným, i když mu snad odpůrce nechtěl, ba, přímo mu odporoval, jak lze vysvětliti, že souhlas odpůrcův (v odvoláním tohoto doznání) má je zbaviti všeho významu?

Pokud jde o skutečnosti *notorické*, ustanovují oba zákony souhlasně, že netřeba dokazovati skutečností, jež jsou soudu vůbec známy (§ 269 rak., 267 uh.). Míněny jsou tu takové skutečnosti, jež jsou aneb mohou býti vůbec každému aneb jistým vrstvám společnosti lidské bezpečně známy prostě proto, že člověk jest členem této společnosti, prožívá, sleduje a ve své vědomí vtiskuje si události, jež sebou život přináší neb v minulosti přinesl. Patří-li do kruhu takto informovaných osob i soud, (aneb lze-li od něho právem žádati, aby byl s tou neb onou skutečností takto obeznámen), netřeba o skutečnosti, na niž se vědomost soudu vztahuje, důkazu.

Ale uherský c. ř. s. se s tímto všeobecným pojmem notoriety nespokojuje; ustanovuje totiž, že netřeba důkazu ani o takových skutečnostech, jež jsou *jenom soudu známy*, ale soud o nich nabyl *vědomosti úřední* (§ 267 I věta druhá). Tím je umožněno soudu vzíti za základ svého rozhodnutí i takové skutečnosti, jež se před ním samým, ať v téže věci nebo i snad v jiné věci, udály, jež ze své úřední činnosti dosud v paměti má, o nich tedy bezpečně ví. Význam tohoto ustanovení pak stoupá tím, že soud je oprávněn zříti k takovýmto skutečnostem (stejně jako ke skutečnostem notorickým) i tehdy, když stranami nebyly uvedeny; je jen povinen, strany na ně upozorniti. Bylo už ve článku IV. upozorněno na to, že právě tato ustanovení jsou jedním z prostředků, vedoucích k tomu, aby byla ve sporu pravda na jisto postavena.

Pokud jde o poměr doznaných skutečností k notorickým, sluší míti za to, že nemůže míti pro soud významu skutečnost doznaná, je-li opak její notorický, a to ať kladně či záporně (doznaná skutečnost je notoricky jiná — doznaná skutečnost je notoricky nemožná). Opačný názor by byl v přímém odporu s účelem civilního procesu a s úkolem, jenž v něm soudu náleží. O tom netřeba ztráceti slov. Poněkud pochybnější je otázka, je-li soud vázán doznáním i tenkráte, když nepravdivost doznané skutečnosti vychází na jevo z dosavadních výsledků průvodního řízení. Ale ani tady nebudeme moci řešiti věc jinak; neboť nutiti soud, aby vybudoval rozsudek na podkladech, jež jsou mu podle výsledků průvodního řízení známy jako nepravdivé, nedá se srovnati s dnešním postavením soudu i stran, jak bylo vyloženo už ve článku IV. Neškodilo by ovšem, aby těmto zásadám dostalo se *výslovného* uznání v příštím sjednoceném procesním právu našem. Srv. K o h l e r, Rhein-Ztschr. für Zivil u. Prozessrecht, VI, str. 15). 2. odst. Uherský c. ř. s. je bohatší proti rakouské-

mu (i německému) tím, že má výslovné ustanovení o *průvodním břemeni.* Německý c. ř. s. nemá výslovného ustanovení o průvodním břemeni proto, že tehdejší zákonodárci považovali otázku tuto za otázku hmotného práva; proč rakouský c. ř. s. o břemeni průvodním výslovného ustanovení nemá — ač ovšem z jeho § 374 jde, že i on břemeno průvodní předpokládá — vysvětlují motivy tím, že zákonodárce právě tuto otázku považoval za „právě tak těžkou jako spornou" (Mat. II, 326).

Názor, že by šlo o tázku hmotného práva, nemá dnes přívrženců. Hmotné právo ovšem stanoví jisté skutkové náležitosti, jež zde musí býti, aby jistý nárok vznikl; hmotné právo také namnoze má výslovná ustanovení o tom, kdo musí něco dokázati, aby ten neb onen účinek právní nastal nebo nenastal. Potud náleží zajisté i otázka důkazu té neb oné skutečnosti ke skutkové podstatě práva hmotného; soudce procesní má v těchto případech v právu hmotném bezpečného vůdce i v otázce břemene průvodního. (Srv. *Plósz*, str. 37 násl.). Ale v procesu přicházejí na přetřes a potřebují důkazu četné jiné skutečnosti, jež se vymykají z úzkého rámce poskytnutého ve případech zmíněných právem hmotným, na jež nejsou ani mnohdy vůbec povahy soukromoprávní. Tu je procesní ráz otázky, kdo má tu kterou skutečnost dokázati, a účniky toho, když tak neučiní, zajisté nepochybný. Průvodní břemeno má také čistě procesní účel a účinek: aby soud mohl vydati rozhodnutí i v takových případech, kdy jistá skutečnosť, ve sporu, rozhodná nebyla, vlastně nemohla býti dokázána, kdy soudce nemůže z výsledku sporu čerpati přesvědčení ani o tom, že je tato skutečnost pravdivá, ale ani o tom, že by byla nepravdivou. I v takovýchto případech musí rozhodnouti; zásada o břemeni průvodním mu toto rozhodnutí usnadňuje. Jak má tato zásada zníti, na to lze, jak Plósz správně dovozuje, odpověděti jedině hledě k účelu řízení procesního. Poněvadž pak v civilním sporu jde o rozhodnutí, je-li správné stanovisko žalobcovo či žalovaného, jakožto podmětů zcela na roveň si postavených, lze opříti rozsudek povždy jen o ty skutečnosti, které jsou soudu dokázány. Skutečnosti nedokázané zůstávají mimo zřetel. Ta strana, jež by měla z této skutečnosti ve sporu prospěch, takže by jí byla svážila vážky na svou stranu, přichází tudíž o tuto výhodu a rozhodnutí dopadne v její neprospěch.

V tomto smyslu řeší také otázku průvodního břemene uherský c. ř. s., když ustanovuje v § 269: „Břemeno průvodní stihá onu stranu, v jejímž je zájmu, aby tvrzená skutečnost byla soudem za pravdivou vzata. Má tudíž dokázati skutečnosti, jež slouží ku vzniku práva, ona strana, jež chce toto právo uplatňovati, naproti tomu skutečnosti, jež vznik uplatňovaného práva vylučují aneb toto právo ruší, strana, která uplatňování práva odporuje."

Sluší uznati, že je zde zcela stručně a všeobecně vystižena podstata věci a že tento předpis skutečně může soudci býti dobrým vodítkem. Ovšem že za dnešního stavu věci snaha, zjistiti skutkový podklad sporu podle pravdy a co nejúplněji, a moc daná za tím účelem soudu i povinnost uložená v té příčině stranám zatlačují význam toho, že jistá strana netvrdila neb nedokázala jisté skutečnosti, značně do pozadí. Ale přes to nelze tvrditi s *Kohlerem*, že by nauka o průvodním břemeni patřila dnes jen k právnickým starožitnostem, budícím nanejvýše jen zájem historický. Mohou zajisté i dnes nastati případy, kdy soudce stojí zde úplně bezradně před otázkou, má-li považovati tu neb onu skutečnost za dokázanou; zásada o břemeni průvodním vyvede ho z těchto nesnází a uvaruje ho před tím, že by se ve sporu nutil prohlásiti něco za prokázané, ačkoliv má o pravdivosti toho závažné pochybnosti. Zásada o průvodním břemeni v zákoně vyslovená může tedy zajisté předejíti tomu, aby se otázka o průvodním břemeni směšovala se zásadou uvažování důkazů. Jaký to má význam, vysvitne z toho, když vzpomeneme jen na př. na otázku přípustnosti dovolání. S druhé strany nesluší přehlížeti, že zákonná úprava průvodního břemene je i v jiném směru na prospěch stran; předejde se jí totiž i tomu, aby soudce otázku, která strana je povinna důkazem jisté skutečnosti, chtěl řešiti podle volného svého uvážení. Usnadňuje tudíž zákonná úprava břemene průvodního i postavení soudu i postavení stran. Uvážení soudu bude ovšem i v rámci zásady §u 269 uh. c. ř. s. ponecháno dosti široké pole; neboť nebudou ani předpisem tímto zajisté veškery pochybnosti zažehnány.

Uher. c. ř. s. má v § 273 (věta první) ustanovení o nepřímém důkazu, jehož v rak. zákoně není. Ale zásada o přípustnosti nepřímého důkazu nepatří do zákona; o přípustnosti jeho nemůže býti pochybností, i když v zákoně ustanovení takového není. Výslovné pojmutí takového ustanovení do zákona souvisí s theoretickým nazíráním Plószovým na důkaz. Plósz totiž rozeznává dvojí důvody průvodní: t. zv. holé, t. j. takové, které samy musí býti dokázány (na př. mimosoudní doznání, indicie), a takové, které jsou soudcem samým vnímány průvodními prostředky (*Plósz*, str. 19 násl.). Zásada vyslovená v témže §u ve větě *druhé* je totožná se zásadou vyslovenou v §u 272 odst. 1 c. ř. s., ale zde je přesněji vyslovena.

3. Uherský c. ř. s. má však proti rakouskému i jisté minus. Není v něm totiž ustanovení jako je § 268 rak. c. ř. s., jež prohlašuje odsuzující právoplatný nález soudu trestního za závazný i pro soudce civilního, pokud jde o otázku důkazu a připočtení činu trestného. Ustanovení toto je opřeno o závažné důvody právně politické (větší aneb alespoň stejná záruka řízení trestního při zjišťování rozhodných skutečností, tudíž zbytečnost opakovati důkazy před civilním soudcem, spojená s nejisto-

tou a nedůvěrou v soudnictví trestní, kdyby soudce civilní dospěl k jiným výsledkům) a bylo by tudíž vhodno, zachovati je i příště.

Rovněž pohřešujeme v uher. c. ř. s. ustanovení o možnosti anticipovaného konce ústního přelíčení, jak jej připouští § 193 odst. 3 rak. c. ř. s., zbývá-li provésti jen některé důkazy před soudcem dožádaným a vzdají-li se zároveň strany jednání o výsledcích těchto důkazů aneb má-li soud takovéto jednání za zbytečné. Ustanovení toto může býti ve mnohých případech velmi vhodné, poněvadž přispěje k zlevnění i ku zrychlení sporu. Uherský c. ř. s. je sice i zde theoreticky důslednější, ale méně praktický. To jeví se i v jeho ustanovení §u 398, podle něhož musí býti rozsudek prohlášen vždy ústně, a to buď ihned po skončení ústního přelíčení aneb *při zvláštním stání, jež nutno hned nařídíti.* To je sice v souhlase se zásadou ústnosti, ale stává se v praksi pouhou formalitou, na niž si v Německu — jež bylo i tady Uhrům vzorem (srv. § 316, 312. něm. c. ř. s.) — dávno stěžují.

4) Pokud se týká *formy* řízení průvodního, lze rovněž v právu uherském zjistiti některé rozdíly proti právu rakouskému.

Podle §u 277 rak. c. ř. s. nařizuje se důkaz průvodním usnesením, v němž dlužno uvésti jednak skutečnosti, o nichž se důkaz má provésti, jednak průvodní prostředky, jimiž se tento důkaz má prováděti Usnesení toto bude nejen prohlášeno při ústním přelíčení, nýbrž i protokolováno (§§ 268 č. 3, 426 rak. c. ř. s.).

Uherský c. ř. s. naproti tomu praví v § 275, že soud označí ve svém průvodním usnesení skutečnosti, jež mají býti dokázány, a průvodní prostředky, ukáže-li se nutným odročiti ústní jednání k vůli provedení důkazů. Z toho lze usuzovati, že není třeba uváděti tento obsah průvodního usnesení tehdy, když se provede důkaz ihned při témže ústním jednání; stačilo by zde podle toho prosté prohlášení soudní, že se přistupuje k řízení průvodnímu. Kdybychom měli ustanovení §u 275 uh. c. ř. s. vskutku takto rozuměti, nemohli bychom je schvalovati; ať už se důkaz provádí ihned při témže ústním jednání či teprve později, vždy má to svůj význam, aby soud *výslovně prohlásil,* o čem míní důkaz provésti i kterými prostředky. *Soud* se tím přiměje k bedlivé rozvaze a k účelnému, pevným směrem se nesoucímu provádění důkazu. *Stranám* se pak umožňuje, nahlédnouti do duševní dílny soudu a seznati, s jakého právního hlediska soud na věc pohlíží, a podle toho se dále zaříditi.

V souvislosti s tím budiž mně dovoleno učiniti malou odbočku. V advokátních kruzích často slyšeti je žaloby na to, že mnozí, ba prý většina soudců úzkostlivě po celé jednání tají se se svým právním nazíráním na věc. Počínají si jako Pythie,

chrání se prozraditi svůj náhled na věc a libují si v tom, když se jim podaří udržeti toto svoje tajemství jako jakési arcanum až do konce a pak strany jak náleží překvapiti.

Nemohu posouditi, pokud jsou tyto žaloby odůvodněny a jsou-li zejména ve své všeobecnosti správny. Ale byl mně před časem předložen z kruhů advokátních dokonce i návrh zákona, jenž by tomuto počínání soudců čelil; z toho soudím, že nejde o případy ojedinělé.

Mám tudíž za svou povinnost i této otázky se zde — per parenthesin — dotknouti. Neváhám prohlásiti, že líčené počínání soudců procesních nejenom není ničím v zákonných předpisech opřeno, nýbrž že prozrazuje naprosté nepochopení úkolu soudce procesního. Soudce dobrý nebude se se svým názorem právním haliti v háv tajemnosti a ani nemůže, chce-li vskutku spor *říditi* i ve směru materielním. Pronikavá činnost dotazovací, již mu zákon ukládá, musí býti vedena a podložena jistým názorem právním, jenž z počátku snad je neuvědomělý, neurčitý, postupem jednání se však vyjasňuje, snad i mění, stále určitějších i pevnějších rysů nabývá. Soudce procesní se nesmí bát projeviti svůj názor právní, připustiti o něm i projevy stran, a ovšem nesmí se také bát, svuj názor změniti a svůj omyl upřímně doznati. Tím si nikterak nezadá, naopak dokáže, že mu jde jen o věc, že hledá vskutku spravedlnost.

Mluvím-li o „právním názoru“, chci upozorniti ještě na něco. Soudcové, o nichž tu řeč, snad míní, že se řídí předpisem §u 82. posl. odst. jednacího řádu pro soudy (rak. min. nař. z 5/V 1897, č. 112 ř. z.). Tam se ovšem ukládá soudcům povinnost, aby se zdržovali každého projevu, jímž by předbíhali výsledku věci (. . . sich . . jeder vorgreifenden Äusserung über den Ausgang einer Sache zu enthalten). Tím je ale míněno něco podstatně jiného než projeviti při ústním jednání svůj názor o významu té neb oné události, o ceně toho neb onoho projevu, o váze té neb oné skutečnosti, o pochybnostech, jež se proti tomu neb onomu s právního hlediska vynořují a pod. Soudce nesmí ovšem prohlásiti stranám, že žalobu zamítne nebo jí vyhoví, dokud neprohlásil jednání za skončené, ale zajisté smí projeviti svůj názor, že v té neb oné události nevidí všech náležitostí smlouvy trhové, darovací a pod., aneb že podle jeho mínění záleží na tom, věděl-li žalovaný o tom či onom, nebo že klade váhu na to, aby bylo objasněno jisté počínání a proč to má za důležité. Tím se usnadní i postavení stran: mohou ihned zaujmouti své stanovisko, uvésti nové skutečnosti, o nichž mají za to, že by se jimi projevený názor soudu buď podepřel aneb zvrátil. A konečným výsledkem bude nejen rychlý spád ústního líčení, nýbrž i výměna názorů, jež povede k vytříbení jich a tím ku správnějšímu rozhodnutí. Nemůže nastati to, nač si jeden advokát, jenž tvrdí, že má velmi rozsáhlou praksi spornou,

v dopise tak trpce stěžuje, že prý bývá „v nejistotě, proti čemu má zaujmouti stanovisko, s čím jest mu polemisovati, zda nebude namahavě a na konec zcela zbytečně potírati něco, co vůbec neexistuje, a nenechá bez obrany něco, na co vůbec nemohl připadnouti, čím ho ale potom soudce zaskočil.“

Po této odbočce vraťme se zase k původnímu předmětu svých úvah. Uherský c. ř. s. stejně jako rakouský klade v §u 274 důraz na zásadu přímosti při provádění důkazů; důkazy dlužno prováděti zásadně před soudem procesním a jenom tam, kde to zákon připouští, i před soudcem z příkazu činným neb dožádaným (stejně § 276 rak. c. ř. s.). Ale dojde-li v těchto mezích k provedení důkazu mimo soud procesní, ustanovuje § 285, že při ústním jednání, v němž bude potom před soudem rozhodujícím pokračováno, přednesou výsledky provedeného důkazu strany samy; odchylují-li se při tom od obsahu spisů, má se předseda postarati o opravu jejich přednesu, po případě dáti i spisy přečísti členem senátu nebo zapisovatelem. V rak. c. ř. s. je tato věc upravena právě obráceně: výsledky původního řízení mimo soud procesní provedeného vyloží ústně předseda a strany mají právo žádati přečtení spisů, mají-li za to, že se výklad předsedův od nich uchyluje (§ 287). Rozdíl jest ovšem čistě zevní; uher. c. ř. s. napodobí i tu německý svůj vzor (§ 285 II něm.). Ale přes to může i tento rozdíl v postupu jeviti svoje účinky; nelze zajisté přehlížeti, že dává-li se právo, přednášeti výsledky původního řízení, stranám, bude při nich mnohem více svodů a snahy, odchýliti se od obsahu spisů, a tím i nutnosti, opraviti tento přednes, než při předsedovi, což jistě nepřispěje k urychlenému projednání.

Podstatnějšího rázu je rozdíl další; uher. c. ř. s. (§ 285 II) ustanovuje totiž, že totéž, co právě uvedeno, platí i tenkráte, když sice byly provedeny důkazy před soudem procesním, ale pak nastala změna ve složení soudu. Neprovádějí se tudíž důkazy dříve už provedené znovu, nýbrž strany přednesou jejich výsledky. Naproti tomu žádá § 412 rak. c. ř. s., aby v takových případech bylo ústní líčení provedeno před změněným senátem (novým samosoudcem) znovu. Musí tedy zejmena i průvody provedené před soudem procesním býti před novým soudem provedeny *znovu;* jenom znovu protokolovati jich netřeba, nýbrž použíti sluší jednacího protokolu už dříve o nich sepsaného. Ustanovení rak. práva je ovšem v plném souhlasu se zásadou přímosti i volného uvažování důkazů; ustanovení uher. práva je další výjimkou z této zásady, vyhrazenou v § 274. Neboť důkaz provedený před soudem procesním v dřívějším jeho obsazení má pro soud nově složený význam týž anebo podobný jako důkaz provedený před soudcem z příkazu činným neb dožádaným.

Máme-li pronésti svůj soud o tom, které úpravě zákonné slušelo by dáti přednost, musíme napřed uvážiti účinky, k nimž

ta která úprava v životě vede. Podle rak. práva je nutno každý důkaz, dříve už před procesním soudem provedený, nyní, jakmile nastala změna ve složení soudu, opakovati. Nestane-li se tak, je řízení podle názoru přísnějšího zmatečné (srv. rozh. nejv. s. č. 1121 úř. sb.), podle názoru mírnějšího sice ne zmatečné, ale přece tak vadné, že překáží důkladnému vysvětlení a řádnému posouzení rozepře (srv. rozh. č. 1729 úř. sb.). Dlužno uznati, že důsledné provádění zásady v rak. právu vyslovené povede v životě velmi často k výsledkům nepříznivým; bude pocifováno někdy jako formalita, jíž se obtěžuje svědek neb znalec a jíž se zdržuje soud, formalita, bez níž bylo by se lze obejíti zejmena tam, kde k původním dvěma členům senátu přibude jen jeden člen nový, aneb kde důkaz dříve provedený nemá podle svých výsledků takového významu pro rozhodnutí věci, aby musil býti prováděn znovu a pod.

Správnější je i tady nevázati soud předpisy, jež by mohly nabýti rázu strnulosti, nýbrž ponechati novému soudu na vůli, aby se sám rozhodl, má-li opakování důkazů za nutné aneb chce-li se spokojiti s použitím důkazů už provedených. Bylo by tedy dáti přednost cestě, kterou zvolil uher. c. ř. s. ve svých §§ 242 a 285 (viz také § 392); doporučovalo by se nanejvýše myšlenky zde obsažené přesněji vyjádřiti.

II. Jednotlivé průvodní prostředky.

1) Pokud jde o *důkaz svědecký*, jejž uherský c. ř. s. uvádí na prvém místě, bylo už v předchozím článku upozorněno na důležitou odchylku uherského práva, totiž že soud může i tento důkaz nařídíti *z moci úřední*, má-li to za potřebné k objasnění stavu věci nebo k důkazu jisté skutečnosti, ať k tomuto poznání dospěl z údajů stran nebo z výsledků řízení průvodního či z jiných dat sporu (§ 288). Bylo-li by třeba zajistiti náklady s výslechem takového svědka spojené, bude vybídnuta strana, v jejímž zájmu je tento výslech svědecký, aby je k soudu složila; neučiní-li tak, upustí soud od obeslání tohoto svědka (§ 295). Tím se tedy strana tato sama připraví o výhodu, jíž soud jí chtěl výslechem svědka zjednati, a nemůže si stěžovati na soud, když skutkový stav věci zůstal snad neobjasněným. Podobně ustanovuje § 349 při důkazu ohledáním.

Zásada v § 288 vyslovená je seslabena částečně ustanovením §u 292; zavázala-li se strana totiž, že sama svědka k soudu přivede, a neučinila-li tak, může soud vůbec upustiti od výslechu tohoto svědka. To ovšem učiní soud jen tehdy, vidí-li v opomenutí strany liknavost nebo snahu spor protáhnouti a nejeví-li se mu zároveň výslech takového svědka nevyhnutelným ku zjištění pravdy. Ustanovení §u 292 je s druhé strany zase jakousi výstrahou stranám, aby se nezavazovaly přivésti svědka k soudu tam, kde nejsou si naprosto jisty, že svědek jejich žádosti také vyhoví.

S ustanovením §u 288 souvisí, že soud může svědka, jenž odpírá svědčiti, o důvodu jeho odporu slyšeti, a to i *přísežně* (§ 301 II). V tom smyslu je tedy svědecká povinnost v uherském právu tužší; je to také do jisté míry prolomení zásady (§ 368), že za účelem pouhého osvědčení — o něž zde běží — je nepřípustným prostředkem přísežné slyšení strany (neboť zde jde o postranní otázku ve vlastní věci svědkově, jenž v ní tedy vlastně zaujímá postavení strany). Ovšem ustanovení §u 301 není obmezeno jen na svědky, jejichž výslech soud nařídil z moci úřední, nýbrž je všeobecné. Je nepochybno, že je s to, tlumiti nechut k svědectví, jež je více méně všeobecnou.

Pokud jde o duvody, jež *vylučují svědectví*, jest uherský zákon jednak širší, jednak užší než rakouský. *Širší* potud, že vylučuje ze svědectví vůbec osoby, jež jsou ve *veřejné* službě (nikoli tedy jen ve službě státní jako v § 320, č. 3 rak. c. ř. s.), pokud by svědectvím porušily úřední tajemství, jehož nebyly úřadem nadřízeným sproštěny; dále i potud, že § 298 č. 3 prohlašuje za nezpůsobilé ku svědectví tyto osoby i tehdy, mají-li býti slyšeny o skutečnostech, jež mohou býti dokázány veřejnou listinou, leč by tato listina dávala podnět k pochybnostem, měla mezery aneb by šlo o důkaz skutečností, vztahujících se na sepsání její.

Prohlásiti za nezpůsobilé svědky vůbec osoby jsoucí ve službách veřejných, mám za příliš široké a neurčité; velmi často může vzniknouti pochybnost o tom, jde-li vskutku o službu veřejnou. Na pováženou je také dávati rozhodnutí o tom, má-li taková osoba vypovídati, úplně jejímu nadřízenému úřadu; zde mohou se velmi snadno uplatňovati vlivy, jež dlužno od jakéhokoli zasahování do výkonu pravomoci soudní vzdalovati. Oprávněným zájmům vyhoví se použitím §u 299 č. 4 (§ 321 č. 3 rak.), kdež ovšem — na rozdíl od §u 298 č. 2 — rozhodne *soud* o tom, má-li svědek svědčiti čili nic. Bylo by tedy lépe přidržeti se užšího znění zákona, jenž mluví jen o *státních* úřednících (lépe snad: zaměstnancích).

Ustanovení §u 298 č. 3 nebude asi valně praktické, poněvadž strana, jež může použíti veřejné listiny, sotva se bude na místě toho odvolávati na úředníka jako svědka.

Užší je zákon uherský potud, že neprohlašuje za nezpůsobilé svědky osoby takové, jež nejsou s to svá pozorování sděliti, nebo které byly v době, o níž mají svědčiti, neschopny vnímati skutek, jenž má býti dokázán (§ 320 č. 1 rak. c. ř. s.), nýbrž nepřipouští toliko jejich přísahu (§ 312 č. 2 uh.). Ale tento rozdíl nebude padati asi příliš na váhu, poněvadž si lze těžko představiti, že by soud vůbec prováděl výslech osob, je-li překážka shora zmíněná na nich patrna. Není-li tomu tak, může se ovšem i podle rak. zákona státi, že vyjde na jevo teprve při výslechu svědkově. Význam těchto vad je v tom, aby soud takové výpo-

vědi nepoužil při rozhodování; a k tomuto výsledku vede obojí právo.

Uherský zákon má také — na rozdíl od rakouského — ustanovení o tom, kdy smí nadřízený úřad odepříti sproštění úředníka od povinnosti zachovávati úřední tajemství; praví totiž, že tak může učiniti jen tehdy, když by svědectví příčilo se veřejnému zájmu (§ 298, posl. odst.). Ale soudu, ani stranám, nedostává se nijakých prostředků, aby se mohl přesvědčiti o tom, zachoval-li se úřad podle toho, tím méně, aby si mohl zachování tohoto předpisu vynutiti. Jest to vlastně pokyn zákonný úřadům, o něž běží, jak se mají v otázce této zachovati, jenž, přesně vzato, do c. ř. s. ani nepatří, ale přes to může v jednotlivém případě dobře působiti tím, že předejde libovůli úřadů, jež by se mohla při rozhodování této otázky tu a tam uplatniti. Totéž lze říci o ustanovení §§ů 329 a 343 uh. c. ř. s., jež ustanovují, kdy veřejný úřad, vybídnutý soudem, aby mu předložil listiny, neb předmět ohledání, to může odepříti.

Také při důvodech, *pro něž může býti svědectví odepřeno*, jde uherský c. ř. s. svou vlastní cestou. Uznává především za takový důvod příbuzenství svědkovo s některou stranou v přímé linii vůbec, dále je-li svědek sourozencem, manželem nebo snoubencem jedné strany (§ 299 č. 1). Tedy zde stačí prostý takový poměr k jedné ze stran, sám o sobě. Rak. c. ř. s. tohoto důvodu nezná, ovšem ale řízení trestní (§ 152 č. 1 rak. ř. tr.). Přes to, že je podstatný rozdíl mezi statky, o něž jde v řízení trestním, a statky, o něž běží v civilním sporu, sluší uznati, že uherský zákon sprošťuje osoby, jež jsou stranám nejblíže, trapné kollise, do níž je mnohdy uvádějí zákony neuznávající tohoto důvodu. Je-li nutno podle bádání o psychologii výpovědí svědeckých hodnotiti tyto výpovědi vůbec jen s největší opatrností, platí to tím více o výpovědích osob příbuzných. Tomu je tak nejenom tehdy, když svědčí, ačkoli by se nejraději svědectví vzdaly, nýbrž — a ještě větší mírou — tehdy, když projevují ochotu k svědectví, vedeny jsouce za svědka právě stranou, s níž jsou příbuzny. Právě v tomto případě navrhuje se (*Otto*, Der Prozess als Spiel, 1918, str. 106), aby osoby příbuzné směly býti vůbec za svědky připuštěny, jen když to žádá odpůrce. Tento návrh jde ovšem příliš daleko; ale s ustanovením § 299 č. 1 uher. c. ř. s. dlužno souhlasiti; připomenouti dlužno, že ustanovení tohoto nemůže se dovolávati svědek ve případech uvedených v § 300 (= 322 rak. c. ř. s.).

Pokud jde o právo, odepříti svědectví vzhledem k nebezpečí trestního stíhání neb hrozící hanby (§ 321 č. 1, rak. c. ř. s.), shoduje se sice uherský c. ř. s. v zásadě s rakouským, ale kruh osob, na něž sluší zříti, stanoví šířeji, poněvadž zahrnuje sem jednak bratrance a sestřenice (tedy příbuzné do 4. stupně, kdežto rak. c. ř. s. jde jen do 2. stupně), jednak snoubence (§ 299

č. 2 a 3 uher. c. ř. s.). Za to ale neuznává uher. c. ř. s. důvodu, opírajícího se o hrozící újmu majetkovou, v takovém rozsahu jako rakouský (§§ 321 č. 2 rak., 299 č. 3 uher.); odepříti lze totiž svědectví jen když by z něho vzešla *svědkovi* samotnému (ne tedy také jeho blízkým, jako podle §u 321 č. 2 rak.) na jeho majetku *značná* škoda (v rak. právu „bezprostřední újma majetková"). Také v těchto směrech bylo by lze dáti uherskému právu přednost.

V řízení, v němž se uplatňují důvody osvobozující od svědectví, vyznačuje se naproti tomu rak. právo větší soustředěností i snahou po urychlení. Jeví se to zejména v tom, že se ponechává rozhodnutí o těchto důvodech soudu procesnímu nebo soudci z příkazu činného neb dožádaného, podle toho, před kterým z nich bylo svědectví odpíráno (§ 324 rak.). Za to je rozhodnutí soudce z příkazu činného neb dožádaného jen prozatímní, může býti soudem procesním změněno a výslech svědkův opětně nařízen, má-li procesní soud za to, že odepření svědectví, jež bylo soudcem z příkazu činným (dožádaným) uznáno za oprávněné, je nepřípustno (§ 344 rak.). Naproti tomu uherský c. ř. s. dává povždy rozhodnouti jen soudu *procesnímu*, takže tento bude musiti o žádosti svědkově, jíž tento přednesl před soudcem z příkazu činným (dožádaným), nařáditi znovu zvláštní rok a při něm, slyšev strany, rozhodnouti (§§ 301 I, 302 II, III uher). Vzorem tu byl něm. c. ř. s. (§§. 387, 389). Tím se působí jen průtah a výlohy.

Totéž platí i o druhé úchylce: podle rak. práva (§ 349 I) není samostatného opravného prostředku proti rozhodnutí o důvodnosti odepření výpovědi, kdežto uher. zákon (§ 302 V) dává svědkovi proti rozhodnutí, jež je mu nepříznivé, stížnost k jedné instanci, jíž se přiznává účinek odkládací.

Za zbytečné zatížení soudu procesního považuji i ustanovení § 313 uher., podle něhož soud procesní musí soudci z příkazu činnému (dožádanému) oznámiti otázky, jež má svědkovi klásti.

Co do *přísahy svědecké* předpisuje uher. c. ř. s. všeobecně *přísahu po výslechu* (§ 310), kdežto rak. zákon ustanovuje jako pravidlo přísahu před výslechem (§ 337), ale ovšem připouští za jistých okolností (§ 337 II) i přísahu až po výslechu.

Otázka, čemu dáti přednost, zda přísaze před výslechem či až po něm, je dosti pochybna. Známý německý filosof *Wundt* byl spíše pro přísahu před výslechem, a to proto, že to, co jsme už zažili (zde tedy přísahu už vykonanou), mocněji působí na mysl naši než to, co je teprve v naší představě (přísaha, již máme teprve vykonati (srv. D). Jur. Ztg. str. 767/1920.)

Mám za to, že nedá se vysloviti všeobecná formula nikde tam, kde jde o nitro člověkovo, o jeho svědomí. Přísahou má býti buzena nebo sesilována ve svědkovi *vůle* pověděti pravdu.

K tomu může ovšem působiti i přísaha před výslechem; svědek pod živým dojmem této přísahy soustředí svou pozornost, všechny svoje myšlénky na předmět výpovědi a vydává svědectví. Ale přísaha tato může míti i účinek jiný: svědek pod dojmem tohoto vážného úkonu se vzruší, pozbude klidu, stává se nejistým, až úzkostlivým a v tomto duševním stavu nejenom vskutku snadno na něco zapomene, neupamatuje se, přeřekne neb přeslechne se, nýbrž mnohdy bývá sveden k tomu, aby z opatrnosti prohlásil, že neví neb se nepamatuje, ačkoli při chladné rozvaze a duševním klidu by se rozpomenul. Těmto následkům bude se lze z velké části vyhnouti, když dojde ku přísaze až po výslechu a když svědkovi bude poskytnuta možnost, aby po vydání svědectví ještě vzpomínal, uvažoval, když už má svou výpověď celou před sebou, znovu klidně si vše rozmyslil.

Mnoho ovšem bude záležeti i na soudci vyslýchajícím: i on musí zachovati klid, vpraviti se do nitra svědkova, do rozpoložení jeho mysle, spojovati s vlídností i trpělivost.

Poněvadž pak výhody spojené s přísahou, jež se koná až po výslechu, osvědčí se zajisté i u těch svědků, na něž by i přísaha předchozí měla shora vzpomenutý dobrý účinek (čili: u jedněch svědků může míti přísaha předchozí sice účinek Wundtem předpokládaný, ale u těchže svědků nejenom nevyvolá přísaha konaná po výslechu účinků opačných, nýbrž učiní je účastny i výhod shora zmíněných, nikoli však naopak (u jiných svědků způsobí přísaha předchozí účinky méně příznivé než přísaha po výslechu), měl bych za to, že by v příštím c. ř. s. měla býti buď přijata zásada práva uherského, aneb že by mělo býti ponecháno soudu, aby hledě svědomitě ku všem okolnostem jednotlivého případu volil tu neb onu cestu.

Modernější je uher. c. ř. s. i v otázce *formy* přísahy; přísaha se koná tím, že se opakuje předříkávaná formule přísežní a při tom položí svědek pravici na srdce (§ 311 I). Osoby pak, jež prohlásí, že přísaha odporuje jejich náboženskému přesvědčení, vykonají slavnostní slib s počátečními slovy: „Při své cti a svém svědomí slibuji» (§ 310).

2. *Důkaz listinami.*

Důležitost listiny jako průvodního prostředku, větší její spolehlivost než důkazu svědeckého, jakož i poměrná snadnost listinného důkazu dochází výrazu zejména ve dvou ustanoveních uher. c. ř. s. Je to jednak prve už pod č. 1. zmíněné ustanovení § 298 č. 3. vylučující důkaz svědecký, může-li býti jistá skutečnost dokázána veřejnou listinou, jednak pak předpis § 330, jenž zmocňuje soud k tomu, aby od jiných důkazů upustil, jde-li o skutečnost, jež může býti dokázána listinami, a může-li si strana tyto listiny opatřiti. Tímto předpisem donucují se strany k tomu, aby, je-li tu jistá listina, povždy si ji opatřily a jí také

důkaz vedly, nespoléhaly tedy na jiné průvodní prostředky (svědky a p.). Zejména žalovanému se tím může už v zárodku vzíti chuť, aby chtěl spor protahovati nabízením jiných průvodních prostředků (než listiny). Ovšem se předpokládá, jednak, že je existence listiny, o niž jde, zcela nepochybna, jednak, že tato listina opravdu může býti opatřena dříve a snáze, než by mohly jiné průvody o téže skutečnosti býti provedeny. Bude tedy při použití tohoto předpisu vždy zapotřebí se strany soudu jisté opatrnosti.

Listiny veřejné definuje uher. c. ř. s. (§ 315) v podstatě souhlasně s rakouským (§ 292); rovněž průvodnost jejich jest zde plná a volné uvažování její tedy vyloučeno. Na jeden rozdíl ovšem dlužno upozorniti. Týče se listin veřejných v *cizině* zřízených. Podle rak. c. ř. s. (§ 293 II) požívají listiny zřízené v cizině a považované v místě svého zřízení za listiny veřejné jen tehdy průvodnost veřejných listin i v tuzemsku, je-li tu vzájemnost a jsou-li předepsaným způsobem (vyslanectvím neb konsulátem) ověřeny. Uherský c. ř. s. je v té příčině svobodomyslnější; přiznává totiž těmto listinám průvodnost veřejných listin vůbec, tedy bez jakéhokoliv ohledu na vzájemnost cizího státu (§ 315 III). Ovšem ale obmezuje to výslovně na listiny zřízené v cizině „veřejným úřadem neb osobou veřejnou vírou nadanou v mezích jejich působnosti,“ nezahrnuje sem tedy vůbec listiny, „které platí na místě, v němž byly zřízeny, za listiny veřejné“ (jak praví v § 293 rak. c. ř. s.).

Je v tom sice prolomení zásady o »lex fori», poněvadž se cizímu právu procesnímu propůjčuje působnost i na spory v tuzemsku projednávané, ale nelze proti tomu ničeho namítati. Není zajisté možno, neuznávati snad skutečností, o nichž je v cizině zřízena veřejná listina, za prokázané a hnáti strany k těžkému a zdlouhavému jinému důkazu; povždy jich lze zajisté užíti k důkazu alespoň jako listin soukromých, jejichž průvodnost bude zdejší soud uvažovati podle § 270 uh. (= 272 rak.). Je však velmi pravděpodobno, že při použití této zásady soudce sotva kdy se bude moci odchýliti od obsahu veřejné listiny v cizině zřízené, takže bude i tady výsledek týž, jen cesta, po níž se k němu dospívá, jiná a ne tak přímá. Obmezuje-li tedy uh. c. ř. s. už z předu volné uvážení soudcovské u listin v cizině způsobená v § 315 III uh. c. ř. s. zřízených a zavazuje soud, aby, mají-li v cizině plnou průvodnost jako listiny veřejné, přiznával jim ji i zde, nelze mu to vytýkati. Pokud by šlo o listiny, jež sice v cizině jsou uznávány za listiny veřejné, ale nevyhovují co do svého vzniku požadavkům v § 315 III uh. c. ř. s. uvedeným, platí při posuzování jich průvodnosti zásada §u 270 uh. c. ř. s.

Zásada tato platí vůbec při posuzování průvodní moci *listin soukromých* (§ 318 uh.). Ale podobně jako § 294 rak. c. ř. s., ustanovuje i § 317 uh. c. ř. s., že jisté listiny soukromé činí

plný důkaz o tom, že prohlášení v nich obsažená přijal za svá vydatel listin. Ovšem jsou i zde v jednotlivostech mezi oběma zákony důležité rozdíly. Rozdíl takový bych ovšem nespatřoval v tom, že rakouský zákon mluví o tom, že prohlášení v listině obsažená „pocházejí od vydatele“, kdežto uh. c. ř. s. užívá slov, »že vydatel tato prohlášení přijal za svá». Smysl je zajisté týž: o vydateli listiny se má za to, že s obsahem jejím souhlasí.

Podstatné však rozdíly týkají se toho, kdy toto průvodní pravidlo nastává. Podle rak. c. ř. s. nastává tehdy, je-li listina vydatelem podepsána aneb je-li jeho znamení ruky na ní soudně neb notářsky ověřeno. Uherský c. ř. s. (§ 317) je v té příčině úzkostlivější : a) vydatel musil listinu vlastnoručně psáti a podepsati; b) nepsal-li listiny sám, nýbrž ji jen podepsal, musí se státi tento podpis v přítomnosti dvou svědků ověřovacích aneb musí před nimi svůj podpis za vlastní uznati; toliko u kupců protokolovaných stačí tu podpis znamenáním firmy; c) podpis vydavatelův aneb jeho znamení ruky je soudně nebo notářsky ověřeno. Zvláštní opatrnosti je pak třeba, neumí-li vydatel čísti aneb nerozumí-li řeči, v níž je listina vydána : tu musí přítomní svědkové neb osoba podpis ověřující vysvětliti obsah listiny v řeči, již zná, a že se tak stalo, na listině neb v doložce ověřovací potvrditi (§ 317 II uh.).

Opatrnosti tyto, uherským c. ř. s. vyžadované, souvisí patrně s nižší úrovní vzdělanosti v krajinách, pro něž byl vydán, a s nebezpečím jejího zneužití při podpisování listin. Bude tudíž zajisté nutno na tyto předpisy uherského c. ř. s. vzíti při příští unifikaci náležitý zřetel.

Uherský zákon liší se však od rakouského ještě jinak; činí totiž podmínkou další jednak, že není pravost listiny popřena nebo že je prokázána, jednak, že není podán protidůkaz (§ 317 I uh.) Výhrada prvá (co do pravosti) je ovšem samozřejmá, nikoli však zmínka o přípustnosti odvodu (protidůkazu). Neboť právě tato otázka, je-li možný proti zásadě vyslovené v § 294 rak. c. ř. s. (a s ním souhlasícím § 416 něm. c. ř. s.) odvod, je v literatuře velmi sporná. (Srv. Siegel, Archiv für die ziv. Praxis, sv. 111, str. 1—135). Připouští se sice protidůkaz v tom směru, pokud se opírá o vady vůle, vztahující se na prohlášení v listině obsažené, nikoli však v tom směru, že prohlášení tato od vydatele nepocházejí (srv. *Neumann*, Kom. 3. vyd. 1113); to vede ovšem k tomu, že by ten, kdo projevu sice chtěl, ale při něm se zmýlil, byl na tom lépe, než ten, kdo vůbec projevu nechtěl. Uher. c. ř. s. tuto otázku řeší, připouštěje protidůkaz nejenom co do obsahu listiny (jak má za to *Gottl.* 244), nýbrž i co do původu jejího. A v tom je zajisté pokrok.

Ustanovení právě zmíněná o listinách soukromých (§ 294 rak., 317 uh.) platí i o takových soukromých listinách, jež byly zřízeny v cizině (§ 321 uh.). Ale uher. c. ř. s. má i tady zvlášt-

ní ustanovení; byla-li totiž listina soukromá vydána v cizině k vůli důkazu o jistém právním jednání, podržuje průvodní moc, které požívá v místě svého vydání, i když nevyhovuje předpisům §u 317 (§ 321). Zde tedy zase podržují předpisy cizího práva svou působnost i pro tuzemsko a neplatí tedy zásada o lex fori. Děje se tak na prospěch majitele takové listiny, aby nebyl zkrácen v tom případě, když předpisy tuzemského práva jsou co do průvodnosti přísnější než předpisy místa, v němž byla tato listina vydána. I tento předpis dlužno uvítati, jelikož slouží k usnadnění mezinárodních styků procesních a zdvihá význam listin při něm.

V souvislosti této zmíniti se jest i o průvodnosti obchodních knih vedených *v cizině*. I tady je mezi stanoviskem rak. a uherského práva rozdíl. Podle §u 295 II. rak. c. ř. s. posuzuje se sice průvodnost těchto knih, jsou-li řádně vedeny, podle zásad platných v místě, kde jsou vedeny, ale nikdy nepřísluší těmto knihám v tuzemsku větší průvodnost a na delší dobu než přísluší zdejším obchodním knihám v onom cizím státě. Musí tedy vždy býti zkoumáno nejenom, jakou průvodnost mají knihy v cizině vedené na místě svém, nýbrž také, jak se chová cizí stát v těchto směrech k obchodním knihám zdejším, a podle toho musí se zachovati pak i tuzemský soud k obchodním knihám cizozemským. Uherský c. ř. s. je i tady svobodomyslnější a pružnější: ponechává soudu, aby volně uvážil, jakou průvodní moc chce přiznati obchodním knihám (jakož i denníkům a závěrečným listům) v cizině vedeným (§ 322 II.).

Ustanovení tomuto sluší dáti přednost proto, že zjednává platnosti vůdčí zásadě, platné co do uvažování důkazu, kdežto rak. zákon tuto zásadu zde podstatně obmezuje, že činí soudce volnějším a důkaz snažším, a konečně, že vede i spíše ku zjištění pravdy, neobmezujíc soudce ohledy vytčenými v c. ř. s. rakouském.

V otázce, na čí popud dochází k důkazu listinami, bylo už v předchozím článku (IV) upozorněno na zásadní rozdíl mezi právem rakouským a uherským. Tam může k důkazu tomu dojíti jenom k návrhu strany, zde však i *z moci úřední*. Velmi důležitý § 326 uh. c. ř. s. ustanovuje o důkazu listinami totéž, co § 288 o důkazu svědeckém. Soud může z moci úřední naříditi straně, aby předložila listinu, kterou podle vlastních údajů, třeba jen v přípravných podáních učiněných, aneb podle výsledků průvodního řízení má ve svém držení, má-li to soud za nutné k objasnění skutkového stavu aneb k důkazu jisté sporné skutečnosti. (§ 326). Totéž právo má soud, když jde o listinu, kterou má osoba třetí (§ 308) aneb některý úřad (§ 328 II).

Toto základní stanovisko uher. zákona k důkazu listinnému, jeví svoje důsledky i při úpravě *ediční povinnosti* jak od-

půrcovy, tak osob třetích. Úprava tato je zcela jiná než v zákoně rakouském.

Má-li listinu *odpůrce* strany, jež chce touto listinou vésti důkaz, může podle §u 326 nařiditi soud z moci úřední, aby odpůrce tuto listinu předložil. Neuzná-li však soud potřebu použíti tohoto práva, může i strana sama navrhnouti, aby bylo uloženo jejímu odpůrci předložiti listinu, již má v rukou (§ 325 uher.). Ale strana to smí učiniti jen tehdy, je-li odpůrce podle *soukromého práva* povinen listinu vydati nebo předložiti. Tomu tak bude zejména i tehdy, jde-li o listinu oběma stranám společnou. V tom je ovšem právo strany důkaz vedoucí značně užší než v zákoně rak. (§ 303 rak.) ale toto zúžení jejího práva je bohatě vyváženo právě ustanovením §u 326.

Popírá-li odpůrce svou povinnost vydati neb předložiti listinu, rozhodne soud o ní usnesením, proti němuž není samostatného opravného prostředku (§ 325 II uh., stejně jako podle §§ 303, 319 II rak. c. ř. s.). Rozumí se, že soud smí svého práva v §u 326 mu propůjčeného užíti i ve případech, o nichž mluví § 325; tu pak ovšem nemůže odpůrce vůbec popírati své povinnosti předložiti listinu, nýbrž smí namítati jen, že listiny ve svém držení nemá (§ 327 uh.).

Důležitou odchylkou uherského c. ř. s. je i to, že odpůrce nemůže svou povinnost popírati z důvodů, jež uvádí příkladmo § 305 rak. c. ř. s. Povinnost jeho je tedy *naprostá* (absolutní). Zejména nemůže se snad dovolávati důvodů, pro něž smí svědek odpírati výpověď (§ 299 uh.). V tom směru je tedy uh. c. ř. s. značně přísnější proti odpůrci než rak. c. ř. s., jenž absolutní povinnost odpůrcovu uznává jen ve případech §u 304, nikoli však ve případech ostatních (§ 305), při nichž dovoluje odepříti předložení listiny značnou měrou, ponechávaje i uvážení soudcovu široké pole (§ 305, č. 5)

V ustanovení uh. c. ř. s. jeví se právě důsledně provedenou zásada, že jde při této edici listin o odpůrce ve sporu, tedy o *stranu*, a nikoli o osobu třetí jako je svědek, a že je právě povinností stran přispěti ku zjištění pravdy i za újmu jistých kollisí, v nichž se tím mohou octnouti. Důsledek tohoto základního názoru uvidíme i při důkazu slyšením stran v otázce, může-li se strana vzdáti výpovědi z důvodů, pro něž by mohl svědek odepříti výpověď (§§ 375, 376 uh.). Je jen otázka, nezašel-li uh. c. ř. s. snad v té příčině příliš daleko, a nevydává-li v zájmu zjištění pravdy ve sporu v nebezpečí jinaké statky, snad ještě cennější. Zdá se totiž na první pohled přece poněkud zarážejícím, aby musila býti vydána listina i tehdy, když by se dotýkala života rodinného, čestného závazku, vydávala stranu v nebezpečí trestního stíhání, byla jí k hanbě a pod. (§ 305 rak.).

Ale při bližším rozboru tyto pochybnosti se značně seslabí. Dlužno se nejprve ptáti, kdy se bude asi odpůrce dovolávati dů-

vodů §u 305 rak. c. ř. s. Jistě že velmi často, ne-li pravidelně, vždy tehdy, když by listina, o níž běží, opravdu nasvědčovala pravdě toho, co druhá strana tvrdí a listinou chce dokázati. Zde tedy se bude odpůrce utíkati pod ochranu tohoto předpisu v prvé řadě a hlavně proto, aby tento důkaz zmařil, vítězství pravdy ve sporu znemožnil. Nelze ale zajisté připustiti, aby k vůli tomuto hlavnímu účelu byly předstírány důvody povahy shora zmíněné, a to ani tehdy, když by zde takové důvody opravdu byly. Neboť chce-li odpůrce se vyhnouti trapné situaci, v níž se octne, nestojí mu nic v cestě: vždyť může toliko splniti svou povinnost, t. j. mluviti ve sporu pravdy, a vyhne se úplně nutnosti listinu předložiti. Případy pak opačné, kdy by mohl odpůrce předložením listiny usvědčiti druhou stranu, jež se lstiny dovolává, přímo z nepravdy a přece by ji nechtěl předložiti z důvodů shora naznačených, budou zajisté, jak už řečeno, nad míru vzácné. Kdyby ale přes to tu byl takový výjimečný případ, může zajisté i podle uh. c. ř. s. k němu vzíti soud, používaje předpisu §u 326 a 327 II, zasloužený zřetel. I v takovýchto případech je tu rozdíl proti úpravě rak. c. ř. s.: tento dává *odpůrci* přímo právo, odepříti předložení listiny, kdežto uherský c. ř. s. poskytuje jen *soudu* (nikoli odpůrci) možnost, upustiti výjimečně od požadavku, aby listina byla předložena.

Bylo-li straně nařízeno, aby jistou listinu předložila, ať už k návrhu druhé strany (§ 325 uher.) či z povinnosti úřední (§ 326 uh.), může tato odpírati splnění tohoto příkazu jen z toho důvodu, že listiny, o níž jde, nemá ve svém držení. V těchto případech postupuje se v podstatě stejně podle uher. jako podle rak. c. ř. s. (§ 327 uh., 307 rak.: slyšení odpůrcovo, přísaha jeho a volné ocenění jeho chování v těchto §§ blíže uvedeného). V uher. c. ř. s. praví se v §u 327 posl. odst. ještě, že může soud, uzná-li to za potřebné, slyšeti strany přísežně o obsahu listiny, při čemž se odkazuje na § 373. V tomto §u jsou upraveny případy, kdy jedna strana je povinna vyjeviti jmění, součástky jeho, dluhy nebo původní prostředky a odpůrce její žádá, aby byla o nich přísežně slyšena. Ovšem ale zde (v §u 327 posl. odst.) může tak učiniti soud z moci úřední a také určiti, kterou stranu chce o obsahu listiny přísežně slyšeti. Rozhodne se k tomu patrně teprve tehdy, nemůže-li vystačiti podle §u 327, odst. 2. Mám za to, že výslovného ustanovení tohoto není zapotřebí, poněvadž je přípustno i bez něho, provésti o tom, že zde listina byla a jaký měla obsah, důkaz slyšením stran, nevedly-li jinaké průvodní prostředky k cíli (§ 368 uh., 371 rak.).

Seznali-li jsme závažné rozdíly v uh. c. ř. s. při úpravě edice listin odpůrcem, setkáváme se s neméně důležitými rozdíly i při ediční povinnosti *osob třetích*. V rak. c. ř. s. je tato povinnost uznána ve zcela úzkých mezích: kde je třetí osoba povinna vydati neb předložiti listinu podle soukromého práva, aneb kde

jde o listinu svým obsahem společnou osobě třetímu a dokazovateli (§ 308 rak.). Při tom se ještě předpokládá, že tato povinnost osoby třetí jest nepochybna, a rovněž okolnost, že osoba třetí listinu má. Není-li tu těchto podmínek, nutno vymáhati vydání neb předložení listiny *žalobou* proti třetí osobě podanou (§ 309 rak.).

Je patrno, že tato ustanovení znesnadňují stranám, aby se mohly dovolávati důkazu listinou, již má osoba třetí, jak po stránce věcné (povinnost ediční úzce vymezena), tak po stránce formální (často bude nutno vésti zvláštní spor).

Naproti této úpravě znamená úprava uher. c. ř. s. značné rozšíření ediční povinnosti třetích i usnadněný postup, aby byla provedena. Uh. c. ř. s. spojuje totiž povinnost ediční s povinností svědeckou. Poněvadž pak povinnost svědecká je zásadně všeobecná, je i povinnost třetích osob vydati a předložiti listinu zásadně všeobecná. Jedinou podmínkou je, že jde o listinu, která se vztahuje na věc, o kterou ve sporu běží, a že osoba třetí listinu skutečně má. Obmezena je však tato povinnost jednak v těch případech, kdy smí býti odepřena výpověď svědecká (§ 299 uh.) — zde tedy je vyvozen důsledek toho, že jde o osobu třetí, nikoli o stranu — jednak tehdy, když osoba třetí drží listinu jménem nějaké jiné osoby třetí mimo spor stojící (§ 308 III uh.).

Zásadu o ediční povinnosti osob třetích kombinuje uh. c. ř. s. s důkazem svědeckým i ve směru formálním. Osoba třetí bude totiž obeslána jako *svědek* (srv. § 345 uh. c. ř. s.), vyslechnuta o tom, jestli má listinu ve svém držení, a přizná-li to, bude vybídnuta, aby ji předložila. Vzpírá-li se tomu, ačkoli přiznala, že listinu má, bude předložení listiny na ní vymáháno týmž způsobem, jako se vymáhá výpověď svědecká (§ 308 II). Ovšem okolnost ta, že bude osoba ta slyšena jako *svědek* o tom, má-li listinu, je jí vážnou výstrahou, aby nepopírala držbu listiny lehkomyslně.

Má-li osoba třetí za to, že je oprávněna odepříti vydání neb předložení listiny (§ 308 III), sluší rovněž postupovati podle zásad, jež platí pro odepření výpovědi svědecké.

Také tato ustanovení uh. c. ř. s. o ediční povinnosti osob třetích jsou velkým pokrokem na cestě ku zjištění pravdy ve sporu civilním. Upozorniti dlužno na to, že předpisu §u 308 uh. bude lze užiti ovšem i tehdy, když někdo, jsa jako svědek — i mimo případy v §u 308 zmíněné — slyšen, sám od sebe zmíní se o listině, jež se na spor vztahuje, a uvede, že listinu tuto má; stane-li se tak ale před soudcem z příkazu činným neb dožádaným, nemůže tento soudce sám svědkovi naříditi, aby listinu předložil, nýbrž učiniti tak může jen soud procesní (§ 313 II uh.).

V otázce pravosti listiny a důkazu o ní je mezi oběma zákony shoda. Uher. c. ř. s. má v §u 337 zvláštní ustanovení o domněnce nezfalšovanosti listiny; ale i bez tohoto ustanovení

povede zásada §u 270 uh., resp. §u 272 rak. c. ř. s. k témuž výsledku.

3) *Důkaz ohledáním.*

Zcela podobné zásady, jaké jsme poznali při důkazu listinami, uplatňují se v uher. c. ř. s. i pokud jde o ohledání.

To platí i v otázce nařízení důkazu ohledáním z moci úřední (§ 340=326 uh.) i v otázce povinnosti stran neb veřejných úřadů předložiti předmět ohledání (§ 342, 343=327, 328 uh.).

Zvláštností uherského c. ř. s. je, že i při důkazu ohledáním zasahuje v zájmu zjištění pravdy o s o b y t ř e t í, což rak. c. ř. s. vůbec nepřipouští (§ 369 rak. c. ř. s., kdež *nejsou* citována ustanovení §u 308). Jde zejména o případy takové, kdy má býti ohledán soudem předmět, jenž je v držení osoby třetí, na sporu nijak nesúčastněné. V oblasti rak. c. ř. s. stojí tu soud i strany úplně bezradny a bezmocny; není dán prostředek, jímž by odpor osoby třetí mohl zlomiti nebo seslabiti. Právní sféra osoby třetí je tu tedy nedotknutelná.

Uher. c. ř. s. sice tuto právní sféru osoby třetí nezanedbává, ale snaží se zájem, jenž z ní plyne pro osobu třetí, přivésti v soulad s povinností této osoby, spolupůsobiti ku zjištění pravdy ve sporu; povinnost tato se opírá právě o to, že osoba třetí, jsouc v držení předmětu, jenž „může sloužiti k objasnění skutkového stavu aneb k důkazu skutečností“ ve sporu rozhodných, jest jedině s to, přispěti v podstatné míře k dosažení tohoto účelu. K tomuto zásadnímu stanovisku dlužno přisvědčiti. Můželi osoba třetí bez ohrožení svých vlastních a zřetele hodných zájmů přispěti k dosažení účelu civilního sporu, není proč by se zákonodárce měl před ní bezmocně zastaviti a dosažení vlastního účelu procesu se vzdáti.

Způsob, jakým se v uher. c. ř. s. myšlénka tato provádí, je různý podle toho, jestli 1. předmět, jenž jest v držení třetí osoby, může býti soudem ohledán *i bez přímé součinnosti této osoby* (§ 344 uh.).

V takovém případě nařídí soud prostě rok k ohledání tohoto předmětu, ale obešle k němu i osobu třetí s připomenutím, že ohledání se provede i v její nepřítomnosti.

Záujmům osoby třetí hledí se vyhověti ustanovením, že může proti provedení soudního ohledání podati *odpor*, když by z ohledání vznikla jí neb osobě, jejímž jménem věc drží, škoda majetková aneb jiná značná újma (na př. nebezpečí prozrazení tajemství výrobního). Odpor musí býti nejpozději uplatněn při roku nařízeném k ohledání (písemně neb protokolárně) a důvody jeho nutno osvědčiti. Rozhodne o něm vždy soud procesní, a to i tehdy, když odpor byl podán přímo u soudu dožádaného. Proti rozhodnutí, jímž se odpor odmítá, je přípustna stížnost jednoinstanční, která má odkládací účinek (§§ 344 II—IV, 302

uh.). O odporu se rozhodne i v nepřítomnosti osoby třetí, jež nemusí býti také zastoupena advokátem (§ 302 IV).

Nebude-li odpor uznán za odůvodněný a rozhodnutí o něm vešlo v moc práva, může býti ohledání provedeno i proti vůli osoby třetí, použitím moci. Totéž platí, když by se osoba třetí vzpírala provedení ohledání, neudávajíc důvodů. Vyloučena jest jen domovní prohlídka (§ 344 posl. odst.).

2. Předmět, jenž jest v držení třetí osoby, *nemůže* býti ohledán bez součinnosti její (§ 345 uh.). Tu pomůže si soud tím způsobem, že zároveň s nařízením ohledání aneb po marném pokusu jeho obešle osobu třetí *jako svědka;* při tom může zároveň naříditi, aby tato osoba přinesla sebou věc menších rozměrů, může-li se tak státi bez útrat. V té příčině platí zde tytéž zásady, jež jsme poznali při vydání listin osobou třetí, zejména v otázce sporoštění této povinnosti i jejího vynucení (§ 345 II, III). Zde zase chrání zákon oprávněný zájem osoby třetí právě tím, že jí dává právo, aby odepřela dát předmět ohledati z týchže důvodů, pro něž lze odepříti svědectví, (§ 299), a kromě toho i proto, že věc nedrží svým jménem (§ 345 III).

Ale i když se osoba třetí provedení ohledání nebránila, buď odporem (§ 344 II) aneb podle §u 345 III, aneb když vůbec proti ohledání od počátku ničeho nenamítala, chrání ji zákon proti škodě, kterou provedením ohledání utrpěla. Na náhradu této škody má vždycky nárok a soud je povinen, aby ji o tomto právu poučil (§ 346 II). K dosažení náhrady škody netřeba žaloby, nýbrž škodu určí soud, jenž provedl ohledání, a uloží její náhradu oné straně, která je povinna hraditi náklady s ohledáním spojené, usnesením; toto usnesení, proti němuž lze si stěžovati k jedné instanci, jest titulem exekučním (§ 346 III).

Připomeneme-li, že osoba třetí, která se dostavila k ohledání věci, již drží, má také nárok na poplatky svědecké, a to i tehdy, když nebyla obeslána jako svědek § 346 I.), seznáme, že zákon opravdu hleděl všem jejím zájmům vyhověti. Při tom dlužno upozorniti, že uh. c. ř. s. dává svědkům náhradu za ztrátu času vůbec všem, kdož jsou tím, že se k soudu dostavili, ve svém výdělku poškozeni (§ 314 II); jest tedy svědkům příznivější než rak. c. ř. s., jenž tuto náhradu přiznává jen svědkům, jimž vznikla *citelná* újma na jejich *denním* výdělku (§ 345 II rak.).

4. *Důkaz znalci.*

Při důkazu znaleckém není mezi oběma zákony podstatných rozdílu. Rozdíly jsou sice i tady, ale jsou povahy spíše zevní. Ustanovení, o něž je ten neb onen zákon bohatší, po případě zase chudší, nejsou povahy zásadní, aniž takové, aby bylo lze snad prohlásiti zákon, jenž má o jisté ustanovení více, už proto za lepší a zákon, jenž tohoto ustanovení nemá a také ne-

dostatku tohoto v životě nepocítil, za horší. Netřeba se zde tedy podrobnostmi těmito zabývati.

Jen na jednu věc nutno upozorniti. Uher. c. ř. s. sice připouští stejně jako rakouský, aby i důkaz znalci byl proveden z moci úřední (§ 350 uh.). Ale přes to předpisuje, že má soud ustanoviti za znalce osoby, na nichž se obě strany shodly (§ 350 III), ponechávaje mu jen právo, snížiti počet znalců stranami navrhovaných. Stejně závaznou jeví se shoda stran pro soud i v tom, když strany souhlasně si přejí, aby znalci nebyli jmenováni z osob stále za znalce určených (§ 350 IV). A byli-li znalci ustanoveni k souhlasnému návrhu obou stran, může soud jen tehdy vedle nich neb na místo nich ustanoviti jiné znalce, když znalec jmenovaný nemůže svůj úřad konati aneb bez důležitého důvodu otálí se svým posudkem (§ 350, posl. odst.).

Těchto ustanovení nelze schvalovati, poněvadž se jimi soudce při volbě znalců bez příčiny obmezuje a po případě i nutí, aby ustanovil za znalce osoby nezpůsobilé neb méně způsobilé. Předpisy těmito ocitá se uh. c. ř. s. v rozporu se svým jinak zastávaným a správným stanoviskem: ponechati *soudu* volnost při určování průvodních prostředků. Tuto volnost sice přiznává uher. c. ř. s. soudu, pokud jde o to, má-li býti důkaz znalecký vůbec připuštěn, ale bere mu ji zároveň, když mu nedovoluje určiti zcela samostatně, *kým* má býti tento důkaz proveden. Tato otázka je však při důkazu znaleckém nejdůležitější, poněvadž na ní visí celý výsledek důkazu.

Dr. V. Fajnor:

Jednotný občiansky zákonník.

III.*)

O smluvách a o právnych jednaniach vôbec.

3. Plnenenie nemožné 47) a nedovolené.

§

Čo je vôbec nemožné, nemôže byť predmetom platnej smluvy. Je-li vymienené zároveň možné i nemožné, je smluva čo sa týka prvého platná, pokiaľ nevychádza, že jeden kus nemá byť oddelovaný od druhého. Kto pri uzavrení smluvy o nemožnosti vedel alebo o nej vedť musel, 48) je povinný druhej strane, pokiaľ o nej neplatí to isté, nahradiť škodu, ktorú utrpela dôverujúc v platnosť smluvy.

---

*) **Pozn. red.** V 5. č. z 1921 »Právneho Obzoru» na str. 142 uverejnený článok mal mať hlavný nadpis »Jednotný občiansky zákonník» II. Toto označenie bolo pominuté púhym tlačiarskym nedopatrením a žiadame úctive, aby bolo láskave preminuté. Pp. odberatelia ráčte opravu dodatočne sami previesť.

47) Zlinszky VII. vyd. 609. str. Raffay III. vyd. sväz. II., str. 210, 273, 293. Náv. §§ 743—745.

48) Náv. § 745 (747).

§

Smluva, ktorá sa prieči zákonnému zákazu[49] alebo dobrým mravom,[50] je neplatná.

Neplatné sú najmä smluvy:

1. keď si niekto niečo vymienil za zjednanie smluvy manželskej,[51]

2. keď právny zástupca previedol na seba za plat zcela alebo z časti právnu vec jemu sverenú alebo si dal sľúbiť určitú časť toho, čo strane bude prisúdené,[52]

3. keď niekto pozostalosť alebo odkaz, ktoré očakáva od osoby tretej, zcudzil ešte za jej života,[53]

(4. keď niekto koristiac z ľahkomyselnosti,[54] tiesne, slabého rozumu, nezkúsenosti, nedostatočného vzdelania alebo vzrušenia mysle niekoho iného, dal sebe alebo osobe tretej za plnenie sľúbiť alebo poskytnúť plnenie vzájomné, jehož majetková hodnota je v patrnom nepomere k plneniu),

5. keď sa niekto zaviazal, že sa nedostaví k verejnej dražbe[55] alebo že pri nej nebude podávať vôbec alebo nad určitú výšku.

§

Jestliže predmet, o ktorom bola učinená smluva, bol vzatý z obehu[56] pred odovzdaním, treba hľadeť k veci tak, akoby smluva nebola učinená.[57]

4. Smluvy neudávajúce dôvodu.

§

Kto žaluje zo smluvy, neudávajúcej jej dôvodu (smluva abstraktná), nech dokáže nielen, že sa smluva stala, ale i jej dôvod,[58] pokiaľ neide o smluvy abstraktné, upravené zvláštnymi ustanoveniami.[59]

§

Jestliže niekto sľúbil druhému plnenie tretieho,[60] znamená to prípoveď prímluvy u tretieho; jestli však prehlásil, že stojí za výsledok, je povinný plným dostiučinením, jestliže tretí nesplní.

[49] Náv. § 746 (748).

[50] Náv. § 747 (749).

[51] Podľa súdnej prakse uh. tiež tak!

[52] Advok. por. uh. (XXXIV. z. čl. z r. 1874) § 57.

[53] Srov. Náv. § 748 (750).

[54] § 1 z. čl. uh. XXV. z r. 1883 (o úžere). Náv. § 782 (751).

[55] »Árverés meghiusitása, árv. sáp atď.« Srov. § 128. XL. z. čl. uh. z r. 1879 (Tzprestup).

[56] Res extracommerciales?

[57] Srov. Zlinszky vyd. VII. str. 113 a nasl.

[58] Tak je i podľa nauky uh. obč. práva a podľa súdnej prakse. Samo uznanie alebo zúčtovanie (porátanie, elszámolás) nepokladá sa za samostatný právny dôvod. Povinná stránka môže siahať ku všetkým námietkám zo základného pomeru.

[59] Zmenka atď. i u nás.

[60] Náv. § 807 (808).

[61] Náv. §§ 809–821 (810–822). Raffay vyd. II., sväz. II., str. 244.

Smluvy v prospech tretích osôb.*)

§

Jestliže si dal niekto sľúbiť, že sľubujúci bude plniť tretiemu, môže žiadať, aby plnil tretiemu.

Či a kedy nabýva priameho práva aj tretí, žiadať od sľubujúceho plnenie, treba posudzovať podľa úmluvy a podľa povahy a účelu smluvy. V pochybnostiach nabude tretí tohoto práva, keď plnenie má byť ku prospechu hlavne jemu.

Práva na plnenia, ktoré sľúbil pri postúpení dobra prejímateľ v prospech tretieho, nabýva tretí, nenie-li umluveno ináč, odovzdaním dobra.

§

Jestliže tretí odmietne právo, nabyté zo smluvy, hľadí sa k veci tak, akoby práva nebol nabyl.

Námietky zo smluvy patria sľubujúcemu tiež proti tretiemu.

Forma smlúv.[62])

§.

Smluvy možno činiť ústne alebo písomne; u súdu, pred verejným notárom alebo bez účastenstva týchto; pred svedkami alebo bez svedkov. Avšak či je smluva učinená tou alebo onou formou, sú povinnosti z nej vychádzajúce vždy stejné, pokiaľ zákony o niektorých prípadnostiach neustanovujú niečo iného.

§.

Jestliže sa strany usniesly, že užijú určitej formy,[62a]) platí domienka, že pred splnením formy nechcejú byť viazané.

§.

Nebola-li síce ešte zrobená riadna [63]) listina, avšak bol-li učinený (zrídený) spis o hlavných kusoch smluvy a strany ho podpísaly (punktácia), vzídu tým ony práva a ony povinnosti, o ktorých sa spis vyslovil.[64])

§.

Smluva, pre ktorú zákon alebo vôľa strán nariaďujú písomnú formu,[65]) bude skutkom, keď sa strany podpíšu, alebo, nevedia-li alebo pre vadu nemôžu písať, keď pripoja znamenie[66]) ruky overené súdne alebo notársky alebo znamenie ruky pred dvoma svedkami, z níchž jeden pripíše meno strany. Zrídenie listiny súdnej alebo notárskej nahradzuje písomné uzavretie smluvy.[67]) Napodobenie vlastnoručného podpisu mechanickými prostriedkami stačí len tam, kde je obvyklé v obchode.

[62]) Náv. §§ 738—742 (740—744).
[62]a) Náv. § 740 (742.
[63]) Srov. §§ 315—339. Opp. (I. z. čl. uh. z r. 1911),
[64]) Tak je i podľa uh. súdnej prakse.
[65]) Náv. § 738 odst. 2. (740, odst. 2).
[66]) Náv. § 739 (741).
[67]) Náv. § 739, odst. 3 (741, odst. 3).

Dr. A Záturecký:

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

I.

Právo rodiča, slobodne disponovať majetkom, je len obmedzené a síce tým, že disponovanie nemôže byť na újmu povinnej časti descendentov, nakoľko tí, ktorí od rodiča bezodplatne hodnoty obdržali, povinní sú nahradiť povinnú časť descendentov; pri vypočítaní tejto — v prípade, že ide o darovanie, medzi živými — za základ má byť vzatá hodnota, ktorú mal predmet darovania v čas uzavrenia darovacej smluvy.

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalobníkovu (mýlne »odvolaním» nazvanú) zamieta.

Dôvody: Žalobník napáda rozsudok odovolacieho súdu na tom základe,

že jeho dedičný podiel nemôže byť obmedzený na povinnú čiastku,

že jemu patrí jedna štvrtina nemovitostí, odovzdaných jeho matkou: vdovou po nebohom J. K. žalovaným a síce titulom dedičného podielu, — nakoľko by mu však tento dedičný podiel in natura prisúdený nebol, má mu byť prisúdená jedna štvrtina kúpnej ceny, ktorú žalované za nemovitosti dostaly, v summe . . . . . Kč s úrokami, ponevač on jednu štvrtinu rečených nehnuteľností — dľa dohodnutia so žalovanými — vyše 30 rokov spokojne a nepretržite užíva;

sťažuje si ďalej žalobník, že odvolací súd prevedenie ním navrhnutého dokazovania nenariadil a konečne preto, že bol na zaplatenie sporných útrat — a síce vysokej summy — zaviazaný.

Žalobníkom uvedené napádacie dôvody a sťažnosti sú bezzákladné.

Dľa skutkového stavu, zisteného odvolacím súdom, v tejto časti žalobníkom nenapadnutého, po nebohej J. K. rod. H. majetok nezostal; ona svoje nehnuteľnosti za živa darovala žalovaným; nemovitosti tieto v čas darovania maly hodnotu 18.000 K; žalobník ale dostal od J K. rod. H. (svojej matky) 4000 K, ktoré mu boly k osamostatneniu potrebné na kauciu a sporiteľni, ktorá ho za svojho úradníka prijala, po nebohej J. K. rod. H. ostaly 4 deti: žalobník, žalované a A. K.

O dedení majetku ešte žijúceho človeka nemôže byť reči. Právo rodiča: slobodne dišponovať majetkom, je len obmedzené tým, že dišponovanie nemôže byť na újmu povinnej časti dieťaťa (respektive jeho descendenta), nakoľko sú tí, ktorí od rodiča bezodplatne hodnoty obdržali, povinní nahradiť povinnú časť, pri vypočítaní ktorej — v prípade, že je reč o darovaní medzi živými — za základ má byť vzatá hodnota, ktorú predmet darovania v čas uzavrenia darovacej smluvy mal.

V prítomnom prípade o zákonitom dedičnom podiele nemôže byť reči, poneváč majetok po matke spor vedúcich stránok nezostal; môže byť ale reč o tom, či hore označenými darovaniami, ktoré J. K. rod. H. učinila za živa, neutrpela ujmu povinná časť žalobníkova.

Odvolací súd správnym upotrebením hore citovaných právnych pravidiel vyriekol, že sa povinnej časti žalobníkovej újma nestala, poneváč hodnota darov činila 18.000+4000=22.000 K; vzhľadom na to, že ostaly 4 deti, povinná časť žalobníkova by činla 2750 K, on však od svojej matky vopred — za jej života — dostal 4000 K, tedy viac, než jeho povinná časť činí.

Neporušil odvolací súd žiadne formálne právne pravidlo, keď žalobníkom nabidnuté ďalšie dokazovanie pominul, poneváč sa toto dokazovanie vzťahovalo na také skutkové tvrdenia, ktoré na rozhodnutie prítomného sporu žiadneho vlivu nemaly.

Žalobníkom v dovolacej žiadosti uplatňované nové skutkové tvrdenia a dôkazy, vzťahujúce sa na vyše 30 ročnú držbu 1 štvrtiny hnuteľností, matkou spor vedúcich stránok žalovaným darovaných, Najvyšší súd do povahy vziať nemohol, poneváč sú ony v smysle odstavca 1. §-u 535. o. p. p. z dovolacieho pokračovania vylúčené.

Konečne správne zaviazal odvolací súd žalobníka na zaplatenie útrat sporu v smysle §§-ov 425. a 508. o. p., poneváč žalobník spor úplne prehral. Určenú výšku týchto útrat uznal Najvyšší súd za správnu.

Z týchto dôvodov bolo treba zamietnuť dovolaciu žiadosť žalobníka.

Ustanovenie o útratách zakladá sa na §§-och 543. a 508. o. p. p.

(18. VI. 1920. č. Rv. III. 75. 19.)

II.

Strana môže sa len v tom prípade odvolávať na svoj omyl, jestli ho kontrahent spôsobil alebo spoznať mohol.

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalovanej firmy zamieta.

Dôvody: Keby aj pravdivé bolo, že žalovaná firma súčtovanie z omylu na taký, svojou firmou opatrený papier uviedla, na ktorom sdeľuje dlžníkom svoju pohľadávku a na ktorom je vytlačené »Zahlbar in Magyarfalu» (splatné v Uhorskej Vsi.),

Najvyšší súd predsa uznal za bezzákladnú tú sťažnosť žalovanej, že odvolací súd zrejme nesprávnym záverom zistil, že miestom platenia je »Uhorská Ves»,

lebo žalovaná firma sama poslala súčtovanie, pripojené žalobníkovi pod B), kde je vytlačené »Zahlbar in Magyarfalu», (splatné v Uhorskej Vsi),

z obsahu tohoto listu ale nemožno určiť, že by odvolací súd nesprávnym záverom bol zistil platište, keď sama žalovaná oznámila miesto platenia a tým sama určila, že kde chce pohľadávku žalobníkom vyplatiť

a žalovaná len v tom prípade by sa mohla odvolávať na omyl, keď by jej omyl žalobníci boli zapríčinili, alebo by bývali mohli spoznať jej omyl, čo však žalovaná firma **ani netvrdí, ani tvrdiť nemôže,** lebo dľa listov, pripojených pod C. B., ktoré žalovaná písala žalobníkom, vedela o tom, že žalobníci bývajú v Br.

Pri takomto riešení veci bezpredmetná je sťažnosť, vzťahujúca sa na platenie v Kopčanoch a na druh peňazí, ktoré sú tam v behu.

(3. IX. 1920. Rv. III. 58. 19.).

Dr. B.

Zásadní usnesení nejv. spr. soudu v r. 1918. a 1919.

I.*)

Vznikem samostatného státu československého pozbyl bývalý c. k. správní soud ve Vídni příslušnosti nalézati právo o stížnostech do rozhodnutí a opatření správních úřadů ve věcech vzešlých z oblasti republiky československé, pokud dle dosavádního stavu právního pro věci tyto byl příslušným.

Nálezy a usnesení, jež vydal c. k. správní soud ve Vídni o stížnostech takových po 28. říjnu 1918, nemají právního významu a správní úřady republiky československé nejsou povinny jich dbáti.

Podle ustanovení zákona ze dne 2. listopadu 1918 č. 3 sb. z. a n. jest počínajíc dnem 4. listopadu 1918, povolán rozhodovati o stížnostech do rozhodnutí a opatření správních úřadu ve věcech svrchu dotčených jedině nejvyšší správní soud v Praze. Témuž přísluší tudíž také nalézati právo o všech stížnostech ve věcech svrchu naznačených, kteréž podány byvše u bývalého c. k. správního soudu ve Vídni, nedošly dne 28. října 1918 konečného vyřízení. (Usnesení ze dne 9. prosince 1918 č. pres. 55/18.)

II.

Ke každé stížnosti podané jménem obce k nejvyššímu správnímu soudu zapotřebí jest výkazu, že se obecní výbor usnesl na podání stížnosti (Usnesení plenissima, ze dne 30. ledna 1919, č. pres. 154/19, tedy z doby před platností novely ze dne 7. února 1919, č. 76 sb. z. a n.

III.

Naříká-li se formálně, vyřízení zamítající rozklad do některého rozhodnutí neb opatření v řízení při vyměřování dávky z přírustku hodnoty nemovitostí, ale obrací-li se stížnost materielně jen proti původnímu rozhodnutí neb opatření, nutno včasnost její počítati dle toho, kdy doručeno bylo toto rozhodnutí neb opatření. (Usnesení ze dne 26. února 1919, č. 767.)

IV.

Ve stížnosti k nejvyššímu správnímu soudu nelze podávati

---

*) Případ I. uvádí se pouze z důvodu historické úplnosti. Právní stanovisko, obsažené v něm nabylo ratifikací mírové smlouvy s republikou Rakouskou platnosti i mezinárodní.

námitek proti zásadě, podle které při vyměřování dávky z přírustku hodnoty nemovitostí vypočetlo se v I. instanci procento vzestupu nabývací hodnoty, nebyla-li zásada ta potírána již v řízení instančním. (Usnesení ze dne 26. února 1919, č. 780.)

V.*)

Z povahy státu československého jako státu národního, založeného na všeobecné zásadě sebeurčení národa československého, kteráž byla vyslovena v zákoně z 28. října 1918, č. 11. sb. z. a n., plyne jako logický právní důsledek, že reč česká (slovenská) jest jazykem, v němž stát i jeho orgánové vůli svoji projevují a právo vykonávají.

Důsledek ten vyjádřen též v § I., zákona ze dne 2. listopadu 1918 č. 1. sb. z. a n., v § 3. zák. z 10. prosince 1918 č. 64 sb. z. a n. a v § 3. nařízení ministerstva sprav. z 30. ledna č. 56 sb. z. a n.

Příslušníci jiných národních kmenů, do území státu tohoto pojatých, nemohou vůči státu tomuto co do svých práv národních činiti více nároků, než aby jim byla poskytnuta možnost žíti svým vlastním národním životem a užívati svého vlastního jazyka, *pokud práva tato může stát národní poskytnouti, aniž by pozbyl svého národního rázu.*

Nárok tento, jenž tvoří podstatný obsah práva menšin a jenž má svůj zákonný základ v čl. 19. základního zákona státního z 21. prosince 1867, č. 142 ř. z., který v československém národním státě čl. 2. zákona z 28. října 1918 č. 11 sb. z. a n. v tomto rozsahu a obsahu, ale jen v tomto rozsahu v platnosti byl zachován, nemůže po stránce negativní nikdy nésti se až k tomu, že by jazyk český z jakékoliv emanace státu byl vyloučen, po stránce positivní nemůže se vztahovati dále než k tomu, aby příslušníkům těchto cizích národních kmenů, pokud jsou uznanou menšinou národní, poskytnuta byla v onom okrsku územím, v němž jako menšina státní mohou přicházeti v úvahu, tedy i u všech úřadů a instancí, pro tento okrsek zřízených a příslušných ve svém jazyku nalézati a hledati práva.

Po rozhodnutí otázky, z kterého okrsku územního má se při tom vycházeti, bylo uváženo, že jazyková úprava, pokud se týče úřadů státních vůbec, díti se má dle všeobecného právního přesvědčení, které došlo výrazu zejména v různých nařízeních jazykových, svého času platných i zamýšlených, na podkladě soudního okresu jako základní jednotky.

Jest tudíž za onen územní okrsek prohlásiti okres soudní.

Poněvadž pak povahu státní menšiny lze přiznati k národnímu kmeni jen tehdy, když v tomto rozhodném územním obvodu je trvale v tak velkém počtu usídlen, *že tomuto okrsku vtiskuje svůj národní ráz,* možno pokud zákony jinak neustanoví, příslušníkům cizích kmenů národních přiznati menšinovou

*) viz ústavní zákon ze dne 29./III. 1920, č. 122 sb. z. a n.

ochranu jejich práv jazykových při soudech a úřadech jen v oněch okresích, kde tato menšinová národnost reprezentuje nejméně polovici obyvatelstva, nikoliv však v soudních okresech, kde jest usazena v množství menším, nebo když je dočela jen v nepatrném počtu a porůznu.

Ochrana tato jest dána státním jinojazyčným menšinám jako příslušníkům tohoto státu (čl. 19. zákona státního). *Nemohou tedy týž nárok vznášeti i osoby, jež jsou příslušníky státu cizího.* Musí tudíž ten, kdo pro sebe reklamuje jazyková práva menšin, v případě sporu svoji československou státní příslušnost dokázati. Není-li sporu, stačí na místě důkazu příslušnosti průkaz nebo osvědčení o tom, že osoba ona má v tomto státě své trvalé bydliště (Usnesení plenissima ze dne 19. března 1919 k č. pres. 73/18). *)

VI.

(Slovensko) 1. Zákony československé republiky platí v okupovaném území teprve od té doby, kdy okupace byla provedena.

2. Dobou provedení okupace je doba, kdy ústřední správa byla tam etablována, to jest, když župan byl jmenován a nastoupil svůj úřad.

3. Formální náležitosti stížnosti posuzují se dle zdejšího platného práva.

4. Stížnost dle maďarských zákonů u tamního úřadu opozděně podaná, pokládá se za podanou včas, došla-li k nejvyššímu správnímu soudu do 60 dnů ode dne okupace župy, o níž jde. (Usnesení ze dne 14. dubna 1919, č. pres. 352).

VII.

K dodatečnému upravení likvidace advokátního paušálu ve věci u správního soudu ve Vídni do 28. října 1918, odbyté jest příslušný nejvyšší správní soud v Praze, pokud pro věc samu byl býval příslušným. (Usnesení ze dne 24. dubna 1919, č. 1904).

VIII.

Plná moc daná advokátům od obce v Čechách musí ve smyslu § 55. odst. 2., a § 34., bod 4 obecního zříz. čes. obsahovati odvolání na usnesení obecního *zastupitelstva*, jímž zmocněný advokát byl ustanoven právním zástupcem pro tuto obec. (Usne-
(Usnesení ze dne 12. května 1919, č. 2072.)

IX.

Podává-li se stížnost k nejvyššímu správnímu soudu jménem obce, potřebí jest po rozumu § 7. zákona ze dne 7. února 1919 č. 76 sb. z. a n. (novela k obecním zřízením) výkazu o tom, že na podání stížnosti usnesla se obecní (městská) rada). (Ustanovení ze dne 12. května 1919, č. 2072).

*) **Pozn. red.** S týmto usnesením plenissima úplne sa srovnáva i stanovisko redakcie »Právneho Obzoru«, v redakčnej poznámke ku článku Dra J. Hausmanda »Jazyková prakse na Slovensku«. (Č. 3. z roku 1920.)

X.

Byla-li k podání odvodního spisu udělena lhůta kratší než 60 dnů, může býti opětně prodloužena až do této 60 denní lhůty. (Usnesení ze dne 21. května 1919 č. 2386.)

XI.*)

XII.

Právo na ochranu menšinovou v ohledu jazykovém mají i osoby právnické, tedy též okresní školní rada, pokud vystupuje jako strana k obhájení svých práv. (Usnesení ze dne 26. června 1919, č. 2334.)

XIII.

Rozhodnutím presidia vrchního zemského soudu o právech oficiantů na zařazení jich do jednotlivých tříd hodnostních a platových není ukončen pořad instancí, nýbrž podléhá rozhodnutí to stížnosti na ministerstvo spravedlnosti. (Usnesení ze dne 12. července 1919, č. 3398.)

XIV.

V řízení dle volebního řádu do obcí (zákon ze dne 31. ledna 1919, č. 75 sb. z. a n.) nemůže stížnost proti rozhodnutí potvrzujícímu výrok reklamační komise k nejvyššímu správnímu soudu podati ten, kdo jako strana řízení se nesúčastnil. (§ 5. zákona o správním soudu). (Usnesení ze dne 1. září 1919 č. 3503.)

XV.*)

XVI.

Nezletilá osoba není oprávněná samostatně podati stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. (Usnesení ze dne 12. září 1919, č. 4320.)

XVII.

Kandidáty advokácie nelze připustiti k zastoupení stran při veřejném, ústním líčení před nejvyšším správním soudem, a to ani tehdy, když podle § 31. civ. ř. s. jsou oprávněni substituvati advokáta ve sporech, v nichž je předepsáno, zastoupení advokátem. (Usnesení ze dne 30. října 1919, č. 5423.)

XVIII.

K líčení veřejnému o vyživovacích příspěvcích po 1. listopadu 1919 jest volati jako súčastněnou stranu i zástupce finanční správy při zemské vyživovací komisi. Pozvání má býti na něj řízeno i tehdy, když v řízení administrativním (stížnost na zemskou vyživovací komisi) vystoupil jako strana zástupce finanční správy při okresní vyživovací komisi, ježto v každém případě vlastním přibraným subjektem jest erár zastoupený svojí finanční správou. (Usnesnei ze dne 12. listopadu 1919, č. 3078.)

XIX.

Prohlásilo-li ministerstvo pro zásobování lidu k žádosti strany, aby náhrada za zabavené a prodané zboží uložena byla

*) Dnes již bezpředmětné.

straně k tomuto povinné, že nemůže žádanou náhradu poukázati, nelze ve výroku tom spatřovati rozhodnutí příslušného úřadu správního, které by odůvodňovalo příslušnost nejvyššího správního soudu podle § 2. č. 6, zákona ze dne 2. listopadu 1918, č. 3 sb. z. a n. (Usnesení ze dne 19. listopadu 1919, č. 3954.)

XX.

Příslušníci padlého vojína nemohou odvozovati ze zákona ze dne 28. března 1918, č.119 ř. z. a z min. nařízení ze dne 29. března 1918 č. 120 ř. ž. nárok před nejvyšším správním soudem stihatelný na to, aby jim poskytnuta byla státní podpora. (Usnesení ze dne 19. listopadu 1919, č. 5783.)

XXI.

Nedostatek legitimace ke stížnosti působí odmítnutí stížnosti usnesením i tenkráte, když líčení bylo již nařízeno. (Usnesení ze dne 20. listopadu 1919, č. 5391.)

XXI.

Vyřízení výboru advokátní komory, kterým advokátu zřízenému divisním soudem k návrhu advokátní komory jako ex offo zástupci před divisním soudem vojenským bylo oznámeno, že obhajování tohoto sproštěn býti nemůže, není rozhodnutím neb opatřením ve smyslu § 2. zákona o správním soudě. (Usnesení ze dne 18. prosince 1919, č. 3925.)

Literatura.

»Právník« č. 6. obsahuje: Dr. B. Klineberger: »Některé rozdíly soudního řádu platného u nás a na Slovensku.« Dr. Jos. Zelinka: »Trestní pracovní oddíly«. Praktické případy.

»České právo« (časopis spolku notářů českoslov. v Praze), č. 3. obsahuje: Dr. Kotěra: »Právní povaha smlouvy odstupní«. Dr. Jar. Čulík: »Projednané pozůstalosti.« Dr. Gust. Švamberk: »Sjednocení obchod. práva českoslov. a nejdůležitější rozdíly platného obchod. práva slovenského a práva českého.«

Soudcovské listy č. 6. obsahují: »Otázka dorostu«. Dr. J. Říha: »Příspěvek k výkladu vl. nař. ze dne 25./VI. 1920, č. 409 sb. z. a n.« Dr. Nebeský: »Styky s cizinou.« Václ. Cícha: Rozluka manželství snadno a rychle?« Dr. Jakubský: »Reformujte soudy«. K. Krcha: »Platové systémy«. Dr. Jos. Zelnika: »Soudcovská otázka«.

Česká advokacie č. 4—5. Dr. Klineberger: »Nesrovnalosti právní«. Dr. Nosý: »Konec sp. s. r. o. v českosl. státě.« Dr. V. Králík: »Osnova zákona o služebních poměrech soudců«.

JUDr. Emil Stodola: »O samospráve Slovenska«. Nákladom spisovateľovým.

Věstník min. vnitra č .1—5. obsahuje: Dr. R. Holl: »Poznámky ku provádění z. z 9./IV. 1920, č. 222. sb. z. a n.« Dr. A. Hous: »Opravné prostředky v řízení správním.« Dr. E. Hermann Otavský: »K otázce provedení mírové smlouvy spisové a archivální v základě ustanovení mírové smlouvy St. Germainské, pokud se týče smlouvy uzavřené s republ. Rakouskou dne 18. května 1920.« Ant. Hous: »Vyjimečná moc vlády na Slovensku a v P. Rusi.«

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

5. *Důkaz slyšením stran.*

Do procesního práva, spočívajícího na zásadě volného uvážení důkazů, nehodí se systém přísah přesně formulovaných a plný důkaz činících. Německý c. ř. s. přes to přidržel se přísah stran a dovoluje stranám, aby ukládaly i vracely přísahu a tím také ovšem i o výsledku sporu samy rozhodovaly (§ 415 násl., něm.). Úprava tato má dodnes své zastance v theorii (na př. Wach, Schmidt), ale za to rozhořčené odpůrce mezi praktiky (Srv. Otto, Der Prozess als Spiel, 111, kde mluví o „Unfug des Ballfangens mit Eiden").

Rak. c. ř. s. vymanil se i tady úplně ze vlivu německého a zavedl na místo přísah stran jejich výslech jako podpůrný průvodní prostředek (§ 371 násl.). Při tom postupuje velmi jednoduše a správně. Poněvadž strany samy zažily událost, o niž ve sporu běží, jsou tedy o ní nejlépe zpraveny, nechce zákon rak. vzdáti se tohoto pramene, z něhož by mohl soud čerpati svoje přesvědčení, když ostatní prostředky nevedly k cíli. Připouští tedy zásadně i výslech jejich za účelem důkazu. Poněvadž ale při události, o niž jde, spolupůsobily obě strany jakožto podměty vnímající, nelze zásadně obmeziti se při tomto průvodním prostředku snad jen na výslech jediné z nich; neboť vědomí, že je vyslýchána sama, bylo by s to vzbuditi aneb sesíliti v ní snahu, aby svou výpověď upravila jednostranně ve svůj prospěch. S druhé strany právě ale vědomí, že bude neb byla slyšena i druhá strana, zrazuje před touto snahou. Jinými slovy: jedna strana kontroluje výpověd strany druhé, spolupůsobí přímo k tomu, aby nejasné bylo objasněno, nepřesné opraveno, neúplné

doplněno a nepravdivé podle pravdy vylíčeno. Žádá tudíž právem rak. c. ř. s., aby byly nejprve slyšeny pravidelně *obě* strany (§ 376). Obě ovšem nejprve nepřísežně a nikoli pod následky trestními; neboť jen tak stranám se ponechává psychologicky příležitost, aby se volně rozhodly, svou výpověď opravily a tím ku shora zmíněnému účelu přispěly. Soudce má pak zde nejvhodnější příležitost, aby při tomto nepřísežném výslechu obou stran rozvinul plně svou činnost vnímající a aby zejména dotazováním hleděl rozpory mezi výpověďmi obou stran odstraniti a vysvětliti. Proto nutno tento důkaz zásadně prováděti před soudem procesním a jen ve zcela výjimečných případech i před soudcem dožádaným (nikoli z příkazu činným, § 375).

Tento výslech obou stran má dvojí význam; nejprve ten, že ve většině případů zjedná soudci už sám přesvědčení o skutečnosti, která měla býti dokázána, takže k přísežnému výslechu vůbec nedojde. Pro zajímavost připomínám, že jedním německým theoretikem bylo z toho, že podle statistických výkazů rakouských bylo v poměrně málo případech použito *přísežného* výslechu, zcela vážně dovozováno, že prý to je nejlepším dokladem o tom, jaký je to nevhodný prostředek, když k němu prakse tak zřídka sahá!

Ale i tam, kde se s výsledky nepřísežného výslechu obou stran nevystačí, zachovává si tento výslech svůj další význam: totiž, že je soudci nejspolehlivějším vodítkem proto, aby rozhodl, kterou z obou stran má nyní vyslechnouti přísežně (§ 377). Nikoli tedy podle schematu už napřed zákonem předepsaného, nýbrž podle všech, bezprostředně za styku se stranami a z jejich nepřísežné výpovědi čerpaných dojmů a s náležitým zřetelem ku všem dosavadním výsledkům celého jednání a průvodního řízení. Tím je dána soudu možnost, uložiti přísežnou výpověď tomu, na jehož stranu všechny tyto ostatní složky zdají se skláněti vážky spravedlnosti, jehož nepřísežná výpověď zdá se tedy býti pravdě bližší.

To má pravidelně za následek, že soud vezme pak tuto přísežnou výpověď strany za základ svého rozhodnutí. Ale nemusí. Zásada volného uvážení platí i nyní. A to je právě to, co na př. vytýká W a c h (Grundfr. u. Reform des Z. P., 1914, str. 62), rakouskému c. ř. s. jako nejhrubší vadu a co prohlašuje přímo za nesnesitelné. Zdaž právem? Mám za to, že nikoliv. Soudce neuvěří přísežné výpovědi strany, jíž sám přísahu uložil, zajisté jen ve případech zcela výjimečných, kdy po této výpovědi neb při ní vyšly na jevo skutečnosti, jež ji hodnověrnosti zbavují neb tuto podstatně seslabují. To nemusí jíti ani tak daleko, aby výpověď nabývala rázu vědomě křivé výpovědi. Je v takových případech něčím „nesnesitelným“, když soudce vezme i na tyto nově na jevo vyšlé závažné skutečnosti náležitý zřetel a tím předejde rozhodnutí nesprávnému? Či je snad správnějším a

snesitelnějším stanovisko §u 463 něm. c. ř. s., jež nutí soudce, aby svoje přesvědčení zcela zapřel a přísaze strany plnou průvodnost přiznal, a jež důkaz o opaku připouští jen za těchže podmínek, za nichž lze pro porušení povinnosti přísežní odporovati právoplatnému rozsudku (§ 580, č. 1), t. j. jen byla-li strana pro úmyslné neb z nedbalosti spáchané porušení povinnosti přísežní právoplatně trestním soudem odsouzena aneb ušla tomuto odsouzení z jiných důvodů než pro nedostatek důkazu (§ 581 něm.) ?

Zkušenosti v Německu s jeho úpravou přísah nabyté nepodněcovaly ani uherského zákonodárce k napodobení, a to tím méně, že u okresních soudů bylo už podle zákona z r. 1893 (čl. XVIII) slyšení stran jako průvodní prostředek zavedeno a dobře se tam osvědčilo. Přes to ale, že tedy v zásadě oba zákony (uh. a rak.) se shodují, vyznačuje se přece uher. c. ř. s. v jednotlivostech značnými rozdíly proti rakouskému. Všeobecně lze tyto rozdíly charakterisovati tím, že úprava uher. c. ř. s. není ani tak pružná, ani tak jednoduchá, i váže soudce na pravidla, jež mu berou volnost rozhodnutí a vzdalují jej od toho, co si jinak uh. c. ř. s. vzal za úkol, totiž jíti pravdě na kloub.

To vynikne z bližšího rozboru jeho zásad.

1. Uher. c. ř. s. rozeznává nejprve, je-li tu o rozhodné skutečnosti již nějaký důkaz, takže je zapotřebí jen jeho doplnění, či není-li o této skutečnosti vůbec žádného důkazu (§ 369).

V prvém případě ponechává se soudcovu uvážení, aby hledě k výsledkům sporu vyslechl o této skutečnosti buď stranu, jež vede o ní důkaz, či jejího odpůrce (§ 369 I).

Ve druhém případě nemá však soud už této volnosti; neboť ukládá se mu zákonem samým, aby vyslechl odpůrce dokazovatelova; jenom tehdy, když by tento odpůrce sám žádal, aby byl slyšen dokazovatel, aneb když by odepřel sám vypovídati, může býti slyšena strana, jež důkaz vede. V tom je nesporně mnoho tíživého formalismu, jenž upomíná na vrácení přísahy německého práva.

2. Uher. c. ř. s. nepřijal také zásadu rakouského, že nutno slyšeti zpravidla nepřísežně obě strany. Soud toliko může před přísahou jedné strany slyšeti také druhou; učiniti tak musí jen, žádá-li o to, aby byla slyšena, i strana druhá a nemusí-li býti k vůli jejímu výslechu jednání odročeno (§ 370).

3. Došlo-li takto k nepřísežnému výslechu obou stran, rozhodne soud o tom, která strana má býti slyšena přísežně.

O tom, může-li býti od přísežné výpovědi vůbec upuštěno, a přesvědčení soudem čerpáno i z výpovědi nepřísežné, nemá zákon uh. žádného ustanovení. Zdá se tedy, že zákon počítá s přísežnou výpovědí jedné strany jako s pravidlem. (Tak výslovně *Plósz*, str. 17).

Ale ani zde neponechává zákon soudci volnost, nýbrž víže jej zvláštními předpisy. V tom případě totiž, když tu není žádného důkazu a rozhodné skutečnosti, sluší v prvé řadě slyšeti odpůrce strany důkaz vedoucí, jenom když tento odpůrce odepře přísahu aneb když soud, uvažuje volně výsledky nepřísežných výpovědí, dojde podle § 270. k názoru, že je výpověď strany důkaz vedoucí pravděpodobnou, připustí k přísaze tuto stranu (§ 371 I).

Tím není ale kasuistika zákona ještě vyčerpána.

Když by totiž o skutečnosti rozhodné měla přímou vědomost jenom strana důkaz vedoucí aneb odpůrce její by nemohl býti vůbec přísežně slyšen, poněvadž mu vadí důvody, pro něž ani svědek nesmí býti vzat do přísahy (§ 375 II, 312), může soud připustiti stranu vedoucí důkaz jen tehdy: a) když odpůrce s tím souhlasí, aneb b) když jsou tu takové okolnosti, jež byvše volně uváženy soudem podle §u 270. podporují pravdivost její výpovědi (§ 371 II). Kdyby tu těchto podmínek nebylo, sejde tedy s přísežného slyšení vůbec. Ustanovení tato platí, jak uvedeno, jen v tom případě, když tu není o rozhodné skutečnosti vůbec žádného důkazu; ve případě opačném určuje soud podle svého volného uvážení, kterou stranu chce slyšeti přísežně (§ 369 I, srv. shora č. 1).

4. Uherský c. ř. s. neuznává důvodů, pro něž by strana mohla odepříti výpověď, jako při výpovědi svědecké (§ 375 I uh., na rozdíl od §u 380 I rak.). Odpírá-li strana výpověď, posoudí soud význam toho podle §u 270 (§ 376). Bude tedy zajisté soud při tom také musiti posouditi důležitost důvodu, o nějž strana opírá svoje zdráhání. Výsledek tedy je v podstatě týž jako podle rak. c. ř. s.

5. V otázce, kdy nesmí strana býti vzata do přísahy, odkazuje § 375 II sice k témže důvodům, pro něž nesmí býti vzat do přísahy svědek. Ale výjimka je připuštěna, byla-li strana, jež má přísahati, právoplatně už odsouzena pro křivé svědectví neb křivou přísahu (§ 312 č. 3). neboť i tato strana má býti vzata do přísahy, je-li s tím srozuměn její odpůrce (§ 375 II). Zde tedy zase ustupuje, jak se zdá, uvážení soudcovo do pozadí. Tomu alespoň nasvědčuje znění zákona „ist . . . zu beeidigen“, jakož i shora uvedená pravidla daná soudci při řešení otázky, kterou stranu má přísežně slyšeti. Přes to ale uvažuje i podle uh. c. ř. s. (§ 376) soud průvodní moc výpovědi strany volně (podle §u 270), takže by byl ustanovením §u 375 II vehnán do situace zvláštní: musil by stranu vzíti do přísahy, i když by měl pochybnosti o její hodnověrnosti. Z této situace může jej vyvésti ustanovení, jež jej opravňuje všeobecně — tedy i v našem případě — upustiti od přísahy, „když by výpověď strany nezasluhovala víry, i kdyby byla potvrzena přísežně, aneb když ji soud považuje z jiných důvodů za zbytečnou“ (§ 375 II).

Slovy „zbytečnou z jiných důvodů“ jsou zde míněny patrně případy, kdy výpověď nepřísežná jeví se soudu nerozhodnou, nikoli však i případy, kdyby byl už podle ní přesvědčen o pravdivosti její (viz č. 3).

Na rozdíl od rak. c. ř. s. (§ 489) dovoluje § 501 II uh. c. ř. s. odvolacímu soudu, aby vyslechl přísežně i druhou stranu o tom, o čem byl v prvé instanci slyšen už její odpůrce. Námitku že se tím přispívá ku přísahám křivým, odmítají motivy poukazem na to, že průvodní moc výpovědi stran posuzuje soud volně, stejně jako výpověď svědeckou, a je-li přísaha svědků, jejichž výpovědi si odporují, na denním pořádku, nemůže býti na překážku soudu odvolacímu, že už odpůrce byl v prvé instanci přísežně slyšen, neboť jinak se mu béře možnost, napraviti chybu prvým soudem učiněnou.

Na jisté nebezpečí, jež je spojeno s ustanovením rak. c. ř. s. poukázal jsem už ve svém „Odvolání“ (str. 84). Upozorňuji tam na to, „že vědomí o tom, že odpůrce nesmí býti soudem odvolacím už vůbec jako strana za účelem důkazu slyšen, dodá straně slyšené jistoty i tam, kde výpověď její se s pravdou nesrovnává“, takže by se mohlo snadno státi, že by tam, kde soud prvé instance při rozhodování o přísežném slyšení jedné strany nebyl dosti opatrným, „právě ustanovení §u 489 ku křivým přísahám spolu svádělo, ačkoli jim chce předejíti«. S druhé strany sluší také míti na mysli, že i když se obě výpovědi rozcházejí, nemusí zde býti subjektivně vždycky výpověď křivou: strana líčí věc ve skutečnosti nepravdivě, ale jsouc přesvědčena, že mluví pravdu. Nelze tedy všeobecně tvrditi, že připustí-li se obě strany ku přísežné výpovědi, musí býti jedna z nich křivou (subjektivně). Ostatně nelze přehlížeti ještě jedné okolnosti. Soud odvolací jistě se nerozhodne lehkomyslně slyšeti také druhou stranu pod přísahou; učiní tak jenom tehdy, má-li o pravdivosti přísežné výpovědi jejího odpůrce vážné pochybnosti. I když by se tedy počítalo s možností křivých přísah, bude to asi především přísaha vykonaná už v prvé instanci, která ponese tento znak, nikoli přísaha, k níž dojde až v druhé instanci. Nelze tedy zajisté říci, že teprve postupem odvolacího soudu došlo ku přísaze křivé; ta už zde byla před tím.

Otázka tato bude zasluhovati na každý způsob bedlivé úvahy při příští reformě.

6. Uher. c. ř. s. zná také zvláštní *smluvenou přísahu* (§ 377). Dovoluje, aby se strany dohodly na tom, že pravdivost neb nepravdivost rozhodné skutečnosti závisí na přísaze, již vykoná jedna z nich aneb i osoba třetí, neb na slibu vykonaném na místě přísahy podle svědomí a cti (§ 380). Přísaha může se opírati nejen o vědomí, nýbrž i o pouhé přesvědčení (§ 377 II). Pokud by taková smluvená přísaha byla podkladem smíru uzavřeného mezi stranami ve věci samé (§ 231 III), nebylo by lze

proti němu ničeho namítati aniž spatřovati v něm odchylku od rak. c. ř. s., jenž má v té příčině podobné ustanovení (§ 205 rak.).

Ale rozdíl je v tom, že ustanovení §u 377 uh. c. ř. s. není obmezeno na odklizení sporu smírem, nýbrž vztahuje se i na rozhodnutí rozsudkem. To ale znamená, že soud bude musit vzíti za základ skutečnosti potvrzené přísahou strany neb osoby třetí bez ohledu na to, jsou-li pravdivy čili nic, strany mu prostě mohou vnutit, aby tyto skutečnosti bez ohledu na svoje přesvědčení vzal za základ rozhodnutí. A toho nelze schvalovati; není to v souhlase se zásadou volného oceňování důkazů ani se snahou, vybudovati rozsudek na podkladě zjištěném *soudem* a podle pravdy.

7. Konečně se odchyluje uh. c. ř. s. od rakouského i v tom, že připouští provedení důkazu slyšením stran i před soudcem z příkazu činným (nejen před soudcem dožádaným). Ale podmínky, za nichž to činí — neodvratná překážka, jež brání straně, aby se k soudu procesnímu dostavila, aneb nepoměrné náklady s tím spojené — neospravedlňují tuto úchylku od zásady přímosti, na níž dlužno trvati. Neboť je-li tu neodvratná překážka, jež brání straně, aby se dostavila k soudu procesnímu, není překážky, aby se tento soud sám (celý) dostavil ke straně. Druhý důvod (náklady) se pak na soudce z příkazu činného vůbec nehodí.

Mohli-li jsme při jiných průvodních prostředcích zjistiti mnohé a značné přednosti uherského zákona proti rakouskému, nelze tak říci o důkazu slyšením stran. Uherský c. ř. s. přijal sice i tu princip jedině správný (jako rakouský), ale zůstal jaksi nerozhodnutě státi na půl cestě, z čehož prýští jistá strnulost, těžkopádnost, při používání tohoto průvodního prostředku a obmezení soudu při hodnocení výsledků jeho.

Přes bohatě vypravený systém řízení průvodního nelze se uvarovati mnohdy značným potížím, s nimiž jest soudci zápoliti. Jest to především nevyjasněnost, jež tu zůstává i po vyčerpání všech prostředků průvodních a jež zanechává v nitru soudcově pochybnosti a nejistotu v otázce, je-li skutkový stav správně zjištěn a neděje-li se některé straně bezpráví, když soudce ten neb onen skutkový vezme za základ svého rozhodnutí, aneb když umyje si prostě ruce odkazem na průvodní břemeno. K tomu se pojí často i potíž další: podle jakého právního názoru má se skutkový stav posuzovati, neboť je možno použíti názoru toho i onoho, soudce, přikloní-li se k názoru jednomu, cítí dobře i jeho slabiny a není ani zde se svým rozsudkem spokojen. Nesnáze tyto vyvolaly v posledních letech zvláštní hnutí reformní, jež má soudce osvoboditi z jeho dnešního postavení, kde mu nezbývá

než rozhodnouti se pro „buď—anebo“, „všechno nebo nic“; a dáti mu právo, aby se bral při svém rozhodnutí jakousi cestou střední. Hnutí toto, jež vyšlo z Nizozemska (srv. *Hartzfeld*, Der Streit der Parteien, 1911, a »Het bemiddelend Vonnis», 1915; a jednání nizozem. sjezdu právnického v Leydenu 1916), našlo ohlasu i v Německu (srv. zejm. *Zeiler*, Die vermittelnde Entscheidung, Rhein. Ztschr. für Zivil- u. Zivilprozesrecht, 1920, str. 177—243) i v Rakousku (Hirnschal: Die Lehre des Heraklitos angewendet auf den Zivilprozess, Ger. Ztg., č. 9 a 10, 1920), nemůže zde býti ovšem podrobováno rozboru. Ale bylo třeba na ně alespoň upozorniti. Na každý způsob bude zapotřebí velké opatrnosti; jednak v tom směru, aby nebylo zaváděno něco, čeho skutečná potřeba života právního nutně nevyžaduje (v té příčině budou rozhodny zkušenosti příslušných organisací právnických), jednak v tom směru, aby opatření takového, i když se ukáže potřebným, nemohlo býti zneužíváno soudcem pohodlným neb méně svědomitým.

Dr. V. Fajnor:

Jednotný občiansky zákonník.

IV.*

Spoločné dlhy a pohľadávky.[68])

* V nasledovnom uverejňujeme revidované texty §§-ov 888—937. (Treba poznamenať že komisia úmyseľne nečísluje revidované §§-y, poneváč sa nedá vedeť, jaké číslo bude móct obdržať ten-ktorý § pri úprave definitívnej).

[68]) Náv. Uhor. obč. zák. z r. 1914 a 1916 §§ 744—953. »Má-li viac osôb právo pohľadávať deliteľné plnenie, delí sa pohľadávka medzi nimi v pochybnosti na rovné čiastky. Každý veriteľ môže uplatniť túto pohľadávku samostatne. po výšku svojho dielu.

Patrí-li pohľadávka viac osobám na taký spôsob, že každá môže vymáhať celé plnenie, avšak dlžník je povinný len raz ju plniť, (solidarita veriteľov), platia pravidlá §§ 946—952.

Dlžník osvobodí sa voči všetkým veriteľom, keď vyplní zaviazanosť jednomu z nich. Totiež platí, keď niektorého z veriteľov uspokojí právnym úkonom, pôsobiacím jako splnenie, alebo započítaním.

Právne prohlásenia, spojené s uplatnením pohľadávky alebo so splnením zaviazanosti, jako sú najmä výpoveď, napomenutie, výkon práva voľby, patriaceho niektorej strane, — pôsobia voči všetkým veriteľom ,aj keď ich vykonal len jedon z nich, alebo keď boly aj upravené len na jednoho z ních.

Spojí-li sa právo a zaviazanosť v osobe niektorého veriteľa, prestane zaviazanosť aj voči ostatným veriteľom. Dlžník sa osvobodí

§.

Jestliže viac osôb sľúbi niekomu stejné právo k tejže veci alebo od niekoho sľub takého práva príjme, sú jak pohľadávka tak i dlh rozdelené podľa zásad o spoločenstve.

§.

Mimo prípady ustanovené v zákone dlhuje tedy každý z niekoľko spoludlžníkov dielnej veci len svoj podiel a podobne musí sa každý z niekoľko spoluveriteľov dielnej veci spokojiť svojim podielom.

§.

Ide-li o nedielne veci, môže každý veriteľ nedielnej veci ju pohľadávať na každom spoludlžníkovi, pokiaľ z povahy veci nevychádza, že dlh môže byť splnený len spoločnou činnosťou všetkých. Je-li tu však viac veriteľov a jediný dlžník, nie je dlžník povinný vec vydať jedinému eriteľovi, pokiaľ sa mu nedostane istoty; môže buďto žiadať, aby sa všetci veritelia dohodli, alebo vec uložiť u súdu.

Pohľadávky a dlhy k ruke spoločnej a nerozdielnej.[69])

§.

Sľúbi-li viac osôb totiež plnenie rukou spoločnou nerozdielnou tak, že sa výslovne zaväzujú jeden za všetkých a všetci

voči každému veriteľovi, keď sa plnenie stane nemožným vinou niektorého z nich. Prodlenie ktoréhokoľvek veriteľa škodí aj ostatným.

Pohľadávka nepremlčí sa voči ani jednomu veriteľovi, pokiaľ nenastaly podmienky premlčania voči všetkým.

Podá-li niektorý veriteľ žalobu na splnenie, dlžník má právo plnenie voči ostatným odoprieť, pokiaľ spor trvá. Právo ostatných veriteľov zasiahnuť do trvajúceho sporu jako žalobník ostáva nedotknuté.

Právne úkony jednotlivého veriteľa a právne skutočnosti nastupujúce v osobe jednotlivého veriteľa, ktoré nepodliehajú predpisom §§ 946—950, nepôsobia voči ostatným veriteľom ,jestli len nevyplýva z právneho pomeru niečo iného. To platí menovite o obnove (novácii), o preminutí dlhu, o postúpení pohľadávky a o privolení k prevzatiu dlhu.

V pomere medzi sebou oprávnení sú veritelia z pohľadávky rovným dielom, jestli zákon alebo právny úkon inak nestanoví.

Patrí-li pohľadávka na nedielne plnenie viac osobám — mimo prípad solidarity, môže dlžník vyplniť svoju zaviazanosť len k rukám všetkých a jednotlivý veriteľ môže požadovať len takéto plnenie. Každý veriteľ môže žiadať ,aby dlžník uložil movitú vec, ktorá má byť daná, u súdu v prospech všetkých veriteľov, alebo jestli sa k tomu nehodí, dal ju súdu do úschovy — a aby odovzdal nemovitosť, ktorá má byť daná, súdne stanovenému opatrovníkovi (kurátorovi). Inak omedzuje sa účinok právnych skutočností, týkajúcich sa pohľadávky, len na onoho veriteľa, v jehož osobe nastaly.»

[69]) Srovn. §§. 238—270. zák. čl. XXXVII. z r. 1875 (uhor. obch. zák.). »Zaviaže-li sa viac osôb právnym úkonom, ktorý je s ich strany obchodným, voči tretej osobe spoločne, zaviazané sú rukou spoločnou a nerozdielnou (t. j. solidárne), neplynie-li opak z úmluvy s veriteľom.

Veriteľ má právo vymáhať pohľadávku na všetkých solidárnych dlžníkoch, na viacej z nich, alebo na jednom; je-li pohľadávka deliteľná, môže ju vymáhať v čiastkach aniž by preto ztratil právo na celú pohľadávku voči onomu dlžníkovi, na ktorom ju vymáhal len čiastočne.

Žalovaný dlžník rukou s spoločnou a nerozdielnou môže použiť proti veriteľovi len takých námietok, ktoré slušia voči veriteľovi jeho osobe alebo všetkým spoludlžníkom. V obchodných úkonoch a vôbec v prípadoch, v ničhž zakon stanoví záväzok rukou spoločnou a nerozdielnou, nemá práva požadovať solidárny dlžník, aby pohľadávka bola rozdelená, alebo aby napred ostatní dlžníci boli žalovaní, — a neprislúcha mu ani námietka, že ho veriteľ samého žaloval na celú pohľadávku. Totiež platí o rukojemstve, bolo-li prevzaté za záväzok z úkonu obchodného alebo nutno-li pokladať samo rukojemstvo za úkon obchodný.»

Náv. 954.—964. §-u. (Pomer viacej priamych dlžníkov.) »Každý z viac dlžníkov, povinných deliteľným plnením, povinný je plniť v pochybnosti rovným dieľom. Avšak kto zaviazali sa spoločne na takéto plnenie, stoja jedon za druhého v pochybnostiach rukojemstvom podporným (návratným, als Etschädigungsbürgen).

Je-li viacej osôb tým spôsobom povinno plniť, že každý dlžník priamo ručí za celé plnenie (solidarita dlžníkov), platia §§. 956.—963.).

Veriteľ môže vymáhať pohľadávku v celku alebo v čiastkach od dlžníkov alebo od ktoréhokoľvek z nich podľa ľúbosti. Všetci dlžníci ostanú zaviazaní, pokiaľ celá zaviazanosť nebola splnená.

Splní-li zaviazanosť ktorýkoľvek dlžník, oslobodia sa i ostatní. Totiež platí, keď niektorý dlžník uspokojí veriteľa právnym úkonom, pôsobiacim ako splnenie alebo započítaním.

Prodlenie veriteľa voči jednomu dlžníkovi prospeje i ostatným.

Smluva na obnovu alebo na preminutie, ktorú učinil veriteľ s jedným dlžníkom, ruší zaviazanosť len tehdy, bola-li učinená tým umyslom. Odklad, povolený jednomu dlžníkovi, prospeje ostatným tiež len pod touto podmienkou.

Kto spoločne prevzali solidárnu zaviazanosť, ručia v pochybnostiach za vzájomnú vinu a za vzájomné prodlenie. Podobne ručí, kto dodatočne prejal čo solidárny spoludlžník záväzok iného, za jeho vinu a prieťah (prodlenie).

Také právné úkony jednotlivého dlžníka, alebo také právne skutočnosti, nastalé v osobe jednotlivého dlžníka, ktoré nespadajú do §§. 956.—960., nemajú účinku na ostatných dlžníkov, nevyplýva-li z právneho pomeru čo iného. To platí najmä o spojení práva a zaviazanosti, o premlčaní, o jeho driemaní (odpočívaní) a prerušení.

Dlžníci sú voči sebe navzájom zaviazaní plniť rovným dieľom, nestanoví-li zákon alebo právny úkon inak a neplynie-li čo iného ani z okolností, za ktorých solidarita vznikla. Žiaden sa nemôže dovolávať voči ostatným dlžníkom preminutia alebo výhody, ichž sa mu dostalo od veriteľa pre jeho osobu. Nelzä-li vymôcť na niektorom dlžníkovi čiastku, ktorá naňho pripadá, ostatní sú povinni hradiť schodok v pomere svojej zaviazanosti; jestli ale jedon z nich spôsobil nevymožiteľnosť svojím zavinením, snáša schodok sám.

Zástavné (záložné) právo, hypotečné právo a prednostné práva, zaisťujúce pohľadávku veriteľovu voči niektorému dlžníkovi, uspokojí-li veriteľa iný dlžník, prejdú na posledného tak ďaleko, jako môže pohľadávať na onom dlžníkovi náhradu. Totiež platí primeranie i o právach, plynúcich z rukojemstva.

Je-li viacej osôb povinno plnením nedielným, treba použiť na ne pravidiel o solidarite dlžníkov. Totiež platí i tehdy, keď nastúpi na miesto nedielného plnenia záväzok nahradiť hodnotu alebo nahradiť škodu.»

za jednoho, dlhuje každá celé plnenie, jestli len nesluší taký sľub mimo zvláštnu úmluvu vykladať jako vzájomné zaručenie. A veriteľ má toho vôľu, žiadať celú vec, alebo podiely, ktoré si zvolí, buďto na všetkých spoludlžníkoch alebo na niektorých, alebo žiadať celú vec na spoludlžníku jedinom. I keď bol už veriteľ podal žalobu, má právo voľby. A keď ho bol ten či onen zo spoludlžníkov uspokojil len z časti, môže pohľadávať zbytok na ostatných.

§.

Jestli však sľúbil niekto totiež plnenie viac osobám a bolo-li výslovne ujednané, že ho môžu požadovať rukou spoločnou a nerozdielnou, je dlžník povinný plniť celok tomu z veriteľov, kto ho najprv o to požiada.

§.

Jakonáhle jeden zo spoludlžníkov veriteľa uspokojil zcela, nemôže už veriteľ ničoho pohľadávať na ostatných; a jakonáhle dlžník uspokojil zcela jednoho zo spoluveriteľov, nemôžu ostatní pohľadávať ničoho.

§.

Jestli smluví spoludlžník s veriteľom obtížnejšie podmienky, nespôsobí tým újmy ostatným, a úľavy a osvobodenia, ktoré svedčia jednomu zo spoludlžníkov pre osobu jeho neprospievajú ostatným.

§

Jestli a pokiaľ z niekoľko spoluveriteľov, ktorým vec bola sľúbená k ruke spoločnej a nerozdielnej, ten, ktorý obdržal celú pohľadávku, je ostatným spoluveriteľom niečím povinný — treba rozhodnúť podľa zvláštnych právnych pomerov medzi spoluveriteľmi. Nieto-li takého pomeru, jeden druhému ničím povinný nebude.

§.

Spoludlžník rukou spoločnou a nerozdielnou, ktorý zaplatil celý dlh zo svojho, je oprávnený žiadať na ostatných náhradu a to rovným dieľom, pokiaľ niet medzi nimi iného právneho pomeru. Jestli bol niektorý z nich nespôsobilý sa zaviazať alebo nenie-li v stave, aby záväzok svoj splnil, rozdelí sa jeho podieľ medzi ostatných. Bol-li niektorý zo spoludlžníkov sprostený dlhu, nemôže to ostatným pri pohľadávaní byť na ujmu. (894. §.)

Vedľajšie ustanovenia pri smluvách.[70])

1. Výmienky.

§.

O výmienkach pri smluvách platia vôbec stejné ustanovenia, jaké sú dané o výmienkach pri posledných porídeniach.

[70]) Náv. 758.—767. (760.—769.) §-u.

§.

Pripojí-li sa smluve taká výmienka, jaká pri poslednom porídení platí za nedoloženú, je smluva neplatná.

§.

Jestli sa vyplnila výmienka, pripojená smluve, už pred smluvou, treba ju po smluve znovu vyplniť len tehdy, keď záleží v jednaní toho, kto má nabyť práva a keď je možná ju opakovať.

§.

Právo pripovedané pod výmienkou odkladacou prechádza na dediča.

2. Dôvod.

Jestli strany položily dôvod alebo účel svojho privolenia výslovne za výmienku, treba posudzovať dôvod a účel jako každú inú výmienku. Ináče takéto prejavy na platnosť úplatných smlúv nepôsobia. Pri smluvách bezplatných platia ustanovenia, dané o posledných porídeniach.

3. Čas, miesto a spôsob plnenia.[71])

§.

Lehota určená zákonom alebo smluvou, sa počíta, nenie-li ustanovené ináč, tak, že pri lehote určenej podľa dní sa nepočítá deň, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej lehota počína bežať.

§.[72])

Konec lehoty, určenej podľa týžďňov, mesiacov alebo rokov, pripadá na ten deň posledného týždňa alebo posledného mesiaca, ktorý menom alebo číslom sa shoduje s dňom, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej lehota počína bežať; jestli nieto takého dňa v poslednom mesiaci, dobieha lehota posledným dňom tohoto mesiaca.

§.[73])

Polovicou mesiaca rozumeť treba pätnásť dní, stredom mesiaca pätnásty jeho deň.

§.[74])

Práva ,jehož nabytie je viazané na určitý deň, nabývame počiatkom tohoto dňa. Právne následky nesplnenia závazku alebo zmeškania nastanú až keď prejde posledný deň lehoty. Pripadne-li posledný deň určený k prejavu alebo k plneniu na nedeľu alebo na štátom uznaný sviatok, je posledným dňom lehoty, pokiaľ nieto iného ustanovenia, najbližšie nasledujúci deň všedný.

---

[71]) Návrh §(. 855—872 (856—872).
[72]) Srovn. §§. 321—325 ,obchod. zák. uhor.
[73]) Náv. §§. 868. 870 (868, 870).
[74]) Srovn. Náv. § 865 (865).

§. [75] [76]

Jestli nebola vyjednaná určitá doba, kedy sa má smluva splniť, lzä žiadať za jej splnenie ihneď, to jest bez zbytočného odkladu. Jestli dlžník ponechal svojej ľubovôli, kedy chce smluvu splniť, treba buďto vyčkať až zomrie a potom sa držať dedičov; alebo ide-li o povinnosť osobnú, ktorá neprechádza na dediča, treba požiadať sudcu, aby podľa zásad slušnosti určil dobu, kedy sa má splniť. Za takéto určenie treba žiadať i vtedy, keď dlžník sľúbil splniť podľa možnosti alebo sa to dá urobiť. Ostatne treba i tu šetriť ustanovení daných vyše (§§ 104—706), o lehotách pri posledných poriadeniach.

§.

Nemožno-li miesto splnenia zistiť ani z úmluvy ani z povahy alebo účelu jednania, treba plniť v mieste, kde dlžník mal v dobe uzavrenia smluvy svoje bydlište, alebo jestliže záväzok vznikol pri provodzovaní podniku živnostenského alebo obchodného, v mieste závodu.

Ide-li o platy peňažité, povinný je dlžník v pochybnostiach dodať ich na svoje nebezpečenstvo a útraty veriteľovi do jeho bydlišťa (závodu). Jestliže po vzniku pohľadávky sa toto bydlište zmenilo, nesie veriteľ, o čo ono nebezpečenstvo a ony náklady vzrástly. Týmto ustanovením sa nič nemení na tom, čo je povedané v prvom odstavci o mieste splnenia.

§. [77] [78]

Možno-li sľub splniť niekoľkorakým spôsobom, prísluší voľba medzi týmito spôsobmi dlžníkovi; avšak od voľby už vykonanej nemôže o svojej vôli odstúpiť.

§.

Bola-li smluva učinená s výhradou, že si môže tá či oná strana z niekoľko vecí zvoliť, a bola-li potom voľba zmarená nahodilou zkazou niektorej veci alebo viac vecí, nenie strana, ktorej prísluší voľba, smluvou viazaná. Jestli sa však udalo zavinenie dlžníkovo, odpovedá veriteľovi z toho, že voľba bola zmarená.

[75]) Nár. § 862 (862).

[76]) Srovn. Náv. § 864. Je-li určenie času k splneniu nechané dlžníkovi, stanoví ho v prípade potreby súd podľa slušnosti. (Text z r. 1916). Oproti tomu text z r. 1914 znie: » . . .dlžníkovi, možno žiadať splnenie až od jeho dedičov. Ide-li o povinnosť osobnú, určí čas ku splneniu súd podľa slušnosti rozsudkom.»

[77]) Srovn. Náv. § 874 (874).

[78]) Srovn. §. 219. zák. čl. LX. z r. 1881 (uhor. zák. exekučný). »Je-li dlžník rozsudkom zaviazaný, aby dal istú movitosť alebo isté množstvo movitostí určitého druhu, alebo aby zaplatil ich hodnotu v hotovosti: patrí pravo voľby v dobe určenej v rozsudku ku splneniu odsúdenému, po uplynutí tejto doby ale oprávnenému.»

Frant. Mrština, odborový r. min. sprav.

1. Poměr zákona ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n. o podmínečném odsouzení a propuštění k trestnímu právu mladistvých dle zák. čl. XXXVI. z r. 1908 a čl. VII. z r. 1913.

2. Poměr zákona ze dne 17. října 1919, č. 567 Sb. z. a n. o soudech lichevchevních trestnímu právu mladistvých dle shora uvedených zákonných článků.

Ad 1.: Správné vystižení tohoto peměru nebude ještě na delší dobu bezvýznamné, poněvadž soudě dle dosavadního postupu prací zákonodárných nelze očekávati, že by zákon o trestním soudnictví nad mládezí, připravovaný v ministerstvu spravedlnosti mohl býti uzákoněn v zcela krátké době.

Je pak správné rozřešení otázky, o níž jde, tím důležitější, když je známo, že soudy ve věci této nepostupují jednotně. Tak jmenovitě prý soudy mladistvých v obvodu sedrie rimavsko-sobotské a levočské používají zákona čís. 562-1919, rovněž i sedrie v Beregsásu, kdežto soudy mladistvých v obvodu sedrie v Košicích a Prešově a sedrie v Hustu mají za to, že ohledně mladistvých zákona čís. 562 z r. 1919 užíti nelze.

Odpověď na prve uvedenou otázku podává nám zejména studium genese zákona o podmíněném odsouzení a propuštění, neboť studium to může nám zjednati přesvědčení o tom, co bylo úmyslem autorů zákona a zda úmysl ten byl orgánem vůle zákonodárné, Národním shromážděním, přijat a v zákoně samém nějak projeven.

Již původní referentský návrh pamatoval na to, že pro mládež (do 18 let) bude nutno určiti některé odchylky od pravidel, obsažených v zákoně o podmíněném odsouzení a propuštění, avšak stanovení odchylek těch bylo vyhraženo »pro organickou souvislost« zákonu o soudnictví nad mládeží, při čemž bylo zamýšleno oba zákony navrhnouti Národnímu shromáždění současně tak, aby mohly nabýti účinnosti stejného dne.

A z toho právě důvodu byly zákonem o podmíněném odsouzení a propuštění unifikovány jen ony části uherského práva, pojící se k instituci podmíněného odsouzení a propuštění, jež se dotýkají jiných osob než mladistvých, totiž §§ 1.—14. zák. čl. XXXVI. z roku 1908 a §§ 44.—52. trestního zákona čl. zák. V. z roku 1878. Ona část trestního práva mladistvých, jež je obsažena v dalších paragrafech citovaného zák. čl. XXXVI. z r. 1908 a v zák. čl. VII. z r. 1913, měla býti unifikována teprve zákonem o trestním soudnictví nad mládeží. (Skutečně také jsou v nyní vypracované osnově zákona o trestním soudnictví nad mládeží §§ 15.—31., 33.—35. zák. čl. XXXVI. z r. 1908 a zákon o soudech mladistvých zák. čl. VII. z r. 1913 §-em 60. prohlašovány za zrušeny.)

Tento pak úmysl, pro mladistvé vytvořiti odchylky od všeobecných pravidel zákona o podmíněném odsouzení a propuštění, došel výrazu i v důvodové zprávě osnovy, podané Národnímu shromáždění, a to týmiž slovy, jako v referentském návrhu, s tom obměnou, že řečeno, že odchylky od pravidel v předkládané osnově všeobecně stanovených budou pro organickou souvislost pojaty do návrhu zá-

kona o soudnictví nad mládeží, který vláda Národnímu shromáždění **v blízké době** podá. K tomu pak připojena tato další věta: »Do toho času budou platiti ustanovení tohoto zákona i pro mladistvé provinilce.« Podotýkám ale hned, že nebylo účelem této věty dotknouti se nějak právních poměrů slovenských a že autor věty té nechtěl nic jiného, než odkliditi nedorozumění, jaké by snad mohlo vzniknouti při četbě rčení o nutnosti vytvořiti odchylky pro osoby mladistvé, že snad zatím do stanovení všech odchylek zákon má platiti jen pro dospělé, avšak pro mladistvé ne. Také nebylo toto rčení provázeno nějakou změnou zákonného textu.

Dovodíme hned, že by ku takové změně bylo muselo dojíti kdyby zákony o trestním soudnictví nad mládeží na Slovensku a v Podkarpatské Rusi měly býti zákonem o podmíněném odsouzení a propuštění nějak dotčeny.

Zákonná ustanovení, platná na Slovensku a v Podkarpatské Rusi o trestním soudnictví nad mládeží neznají podmíněného odsouzení, ale propuštění na zkoušku bez odsouzení. Hlavní zásady jsou vidny z §§ 23. a dalších zák. čl. VII. z r. 1913. Soud mladistvých má zkoumati, zda-li snad není žádoucno v zájmu rozumového a mravního vývoje mladistvého, aby nebyl nad ním vynášen vůbec rozsudek. Zodpoví-li si tuto otázku kladně, může dle § 23. zák. čl. VII. z r. 1913 několikerým způsobem skončiti řízení bez formálního projednání: tak předem může bez ohledu na to, je-li rozumově a mravně vyspělým, nařiditi, aby zákonný zástupce mladistvého, jeho příslušník nebo jiná vhodná osoba měly ho pod domácím dozorem, nebo může učiniti opatření, aby dostal domácí neb školní trest, případně, aby byl proto, že mu v dosavadním okolí hrozí zpustnutí, podroben polepšovací výchově. Nebo může mladistvého propustiti na zkoušku nebo na dobu 3—12 hodin v příhodné místnosti soudní ho uzavříti s odejmutím neb obmezením stravy, nebo konečně, je-li čin nepatrného významu, může řízení zastaviti.

Jen tehdy pak, není-li těchto podmínek, koná se líčení a při něm může nalézti soud mladistvých na trest důtky, peněžité pokuty nebo uzamčení, státního vězení nebo vězení. I zde pak ještě může místo toho učiniti usnesení o ochranné výchově anebo řízení zastaviti.

Již z tohoto suchého výpočtu opatření, k nimž je soud mladistvých povolán, je zřejmo, že účely, jichž se dosahuje podmíněným odsouzením, jsou zde se zřetelem na tělesný a duševní vývoj osob mladistvých a povahu jich deliktů splňovány jinak, a to celou řadou opatření jiných, a že pro instituci podmíněného odsouzení vedle těchto opatření není zde žádného místa. Jmenovitě instituce propuštění na zkoušku, jak je obsažena v § 23. cit. zákonného článku a jejíž přijetí bylo při poradách o osnově zákona o podmíněném odsouzení a propuštění s poukazem na anglický zákon »Probation of offenders act« navrhováno pro mladistvé provinilce, a o čemž rozhodnouti bylo vyhraženo osnově zákona o trestním soudnictví nad mládeží, činí naprosto zbytečným a zrovna nemístným, aby vedle ní bylo používáno instituce podmíněného odsouzení.

Jestliže tedy, jak patrno z toho, co shora uvedeno, §§ 14.—36. zák. čl. XXXVI. z r. 1908 a čl. VII. z r. 1913 zúmyslně nebyly zrušeny, není možno, aby vedle nich bylo užíváno také ustanovení zákona čís. 562-1919 o podmíněném odsouzení.

Rovněž tak ale nelze použíti oněch ustanovení posléz citovaného zákona, která jednají o podmíněném propuštění. Soud mladistvých použije práva svého uložiti trest na svobodě jen tam, kde jiná opatření nezdají se mu pro nápravu provinilce a ochranu společnosti postačitelná, pro uložení trestu toho platí zvláštní sazby § 68. zák.

čl. VII. z r. 1913 (jímž pozměněn § 28. zák. čl. XXXVI. z r. 1908) a pro výkon takovýchto trestů platí nadále nezrušené ustanovení § 29. zák. čl. XXXVI. z r. 1908, dle něhož může ministr spravedlnosti osobu odsouzenou dle § 26., vyslechna dozorčí úřad, podmíněně propustiti na svobodu, jestliže osvědčila píli a dala na jevo známky polepšení a to po dvou třetinách trestu. Výkon trestu pro neosvědčení se může nařídíti jen ministr spravedlnosti.

Použití pak tohoto zvláštního trestního práva mladistvých není obmezeno na soudy mladistvých a použije ho i řádný soud (případně senát sborového soudu) v případech, uvedených v § 56. zák. čl. VII. z roku 1913.

Dle toho máme za to, že zákona o podmíněném odsouzení a propuštění čís. 562-1919 lze použíti na Slovensku v Podkarpatské Rusi jen tam, kde nelze použíti zvláštního trestního práva mladistvých.

Ad 2.: Z úvah ad 1. jsme poznali, jaké zvláštní postavení má na Slovensku a v Podkarpatské Rusi trestní právo mladistvých a že neměl zákonodárce žádným způsobem vůli toto právo nějak obmeziti nebo zúžiti ve prospěch ustanovení všeobecných, naopak, že si vyhradil toto specielní právo znovu upraviti a zavésti je tam, kde jeho dosud nebylo.

To dlužno míti na mysli, položí-li se nám otázka, zda snad zákon o soudech lichevních dotkl se nějakým způsobem trestního práva mladistvých. Podle materialií zákona o soudech lichevních nedali to arci autoři zákona žádným způsobem na jevo, jaké stanovisko v této věci zaujímají. Myslím, že při onom chvatu, s jakým bylo na zákoně o soudech lichevních pracováno, nikdo na myšlenku, upraviti poměr k zák. čl. VII. z r. 1913, ani nepřipadl.

V takových však případech jako tento není jinak možno, než výkladem celkové tendence zákonodárcovy dospěti ku stanovisku, jak by se byl zákonodárce zachoval, kdyby mu poměr ten byl býval známý, a zkoumali, zda-li ustanovení, jím přijatá, názoru tomu nejsou nějak na závadu.

Ptáme se tedy, co bylo účelem zákona o soudech lichevních? Odpověď zní: Rozsuzování deliktů proti válečným předpisům o zásobování dáti do rukou lidu s potřebnou mocí práva materielního. Toto materielní právo bylo pak upraveno zákonem čís. 562-1919. Tím ale arci nedotčena platnost zák. čl. XXXVI., jenž upravuje právo materielní pro mladistvé provinilce, takže pak dlužno užíti opatření, uvedených v § 17. tohoto zák. čl. a případně tedy zvláštních sazeb, naznačených v § 68. zák. čl. VII. z r. 1913. Jde tu o poměr specielního zákona pro mladistvé provinilce ku zákonu všeobecnému, **na kteréž zákony zákon o osobách mladistvých odkazuje.**

Platí-li tedy materielní práva zvláštní, jde dále jen o to, zda bylo odstraněno snad formelní právo osob mladistvých, zda byl dotčen ve své působnosti zák. čl. VII. z r. 1913. Tvrdím, že nikoliv.

Předem sluší uvážiti, že zákon o soudech lichevních je v poměru k zák. čl. VII. z r. 1913 zákonem všeobecným. Upravujeť příslušnost a částečně řízení pro určité druhy deliktů, jež zákon číslo 568-1919 postavil pod přísné tresty. Naproti tomuto řízení, jež je všeobecným pro všechny provinilce, spáchavší ten který delikt, je právo mladistvých právem zvláštním, a to nejen materielním, nýbrž i formelním, neboť upravuje řízení odlišným způsobem pro osoby mladistvé.

A právě proto, že materielní právo osob mladistvých je i proti materielnímu právu lichevnímu právem zvláštním a nutno proto pro mladistvé provinilce užíti jiných sazeb trestů na svobodě a vůbec i jiných druhů trestů na svobodě, ba že lze případně užíti jiných opatření vůbec než uložení trestu ztráty svobody, jmenovitě ku př.

propuštění na zkoušku, polepšovací výchovy, důtky atd., je význam té okolnosti, že by místo soudu mladistvých soud lichevní měl býti příslušným pro řízení, zcela nepatrný a nutno tvrditi, že zákonodárná tendence, pro niž dáno přísné provádění zákona č. 568-1919 do rukou lidu, zde vůbec splněna býti nemůže.

Mimo to však lze dokázati, že soud mladistvých i podle znění zákona samého je povolán k tomu, aby vykonával trestní řízení pro ony delikty, jichž rozhodování je přikázáno sudům lichevním. Ustanovujeť § 3. zák. čl. VII. z r. 1913, že do oboru působnosti soudů mladistvých náležejí trestní věci mladistvých, kteří se dopustili takového trestného činu, který podle §§ 15.—18. zák. čl. XXXIV. z r. 1897 náleží do působnosti s o u d ů. Dle § 2. zák. č. 567-1919 jsou soudy lichevní samostatnými odděleními s o u d ů a nelze tudíž pochybovati o tom, že podmínka § 3. jest splněna. A § 8. cit. čl. VII. z r. 1913 ustanovuje, že v trestních věcech osob mladistvých platí předpisy trestního řádu jen potud, pokud neplyne nic jiného z ustanovení zákona o soudech mladistvých.

I kdyby tedy lichevní soud snad měl souditi ve věcech osob mladistvých ale měl používati nejen materielního ale i formelního práva osob mladistvých, bylo by takové souzení zbytečným zatížením soudů lichevních, jež by nemělo zhola žádného smyslu. Lichevní soud není dle svého složení a povolání způsobilým k tomu, aby uplatnil ta zvláštní hlediska, z nichž má posuzovati delikt mladistvého provinilce soud mladistvých.

Kdyby tedy všechno toto bylo Národní shromáždění uvážilo, dále pak i, že prospěch státu toho nekáže, aby do rukou lichevních soudů dáno i souzení mladistvých provinilců a kdyby tomu dalo výraz, nebylo by mohlo rozhodnutí dopadnouti jinak, než že delikty mladistvých provinilců, souzených dle materielního práva uherského nelze posuzovati dle zákona č. 567-1919 a že pro ně platí nadále ustanovení čl. XXXVI. z r. 1908 a čl. VII. z r. 1913 a k souzení deliktů jich že je v každém případě povolán nadále tam, kde byl příslušným soud mladistvých, tento. Že pak takovýto stav jest de lege lata, nutno souditi nejen ze shora uvedeného ustanovení § 3. zák. čl. VII. z r. 1913, ale i z toho, že z v l á š t n í právo mladistvých, jak materielní tak i formelní, nijak výslovně ve své účinnosti obmezeno nebyljo a že by obmezení takové, kdyby bylo bývalo zamýšleno, bylo muselo se státi výslovně a to proto, že jde o právo specielní.

I. Jurecký.

Rozhodnutie najvyššieho súdu vo veciach trestných.

1

Nesrozumiteľný je ten rozsudok, ktorým v prípade pokusu zločinu zúmyselného zabitia človeka (§. 279., 65 Trz) pri použití §-u 91 Trz. trest bol vymeraný v trvaní 4 ročného žaláru.

Keď dľa trestnej sadzby druh trestu na slobode **je káznica a súd na základe §-u 66** Trz. trest určí v žalári, trvanie **tohoto druhu trestu** musí byť niže 2 rokov. (bod 10 §-u 384 Trpp. §§. 279. 65. 91. 24. 66. Trz).

Najvyšší súd usniesol

sa nasledovne:

Z dôvodu formálnej zmätočnosti, uvedeného v bode 10. §-u 384 Trpp. z úradnej povinnosti zrušujú sa rozsudky obidvoch súdov niž-

šieho stupňa, nariaďuje sa nové pokračovanie, ktoré previesť má sedria ako porotný súd v B. B.

Dôvody

Proti rozsudku súdnej tabule zmätočnú sťažnosť oznámili obžalovaný a jeho osobitný obhájca na základe bodov 1. a. c. 3. §-u 385 Trpp.

Sedria obžalovaného za vinného uznala z pokusu zločinu zúmyselného zabitia človeka dľa §-u 279. a 65. Trz. a preto ho odsúdila na základe §§ 279. 66. a 289., použitím §-u 91. Trz., na 4 ročný žalár, ako na hlavný trest, a na 3 ročnú ztratu úradu, ako vedľajší trest.

Súdna tabula tento rozsudok čo do viny a trestu potvrdila.

§. 66. Trz. predpisuje, že

1. pokus má sa trestať ľavnejšie, než dovršený čin,

2. trest za pokus vymerať sa môže aj niže tej najmenšej miery trestu, ustáleného na vykonaný zločin alebo prečin,

3. trest za pokus vymerať sa môže aj od ustanoveného v ľavnejšom druhu trestu.

V smysle týchto predpisov súd má rozhodnúť:

či trest vymeraný byť má v rámci trestnej sadzby, ktorá v danom prípade je **káznica** od 10—15 rokov,

keď by však aj tá najmenšia miera tejto trestnej sadzby pri ostrá bola: či trest vymeraný byť má v tom istom druhu trestu, ale niže najmenšej miery trestnej sadzby, — v danom prípade v **káznici** niže 10 rokov na dol až po dva roky (najkratšie trvanie káznice dľa §-u 22. Trz),

a ak by aj táto najkratšia doba **káznice** — tedy 2 roky — príliš ostrým trestom sa ukazovala,

či trest vymeraný byť má v ľavnejšom druhu trestu, než aký určený je v zákone — v danom prípade na miesto káznice v žaláru, v ktorom druhu trest určený môže byť aj v 6 mesiacoch (§. 24. Trz.).

Všeobecným pravidlom, vyplývajúcim z trestného zákona je, že trest v ľavnejším druhu len v tom prípade vymeraný byť môže, keď by aj tá najmenšia miera zákonom na istý čas určeného druhu trestu na slobode bola príliš ostrá.

Avšak súdy nižšieho stupňa vzdor tomu, že trest vymerať mohly v **káznici,** a to nielen v trvaní 4 rokov, lež aj niže tejto doby až do 2 rokov,

trest určily v 4 ročnom **žaláru.**

Toto ustanovenie, a nie inak aj tá okolnosť, že súdy nižšieho stupňa pri výmere trestu za potrebné držaly použitie §-u 91. Trz., bez toho však aby tento §. vskutku boly upotrebily, a bez toho, aby ku výmeru 4 ročnej ztraty na slobode odvolávanie sa na § 91. Trz., bolo potrebné bývalo, veď najmenší trest v prípade §§ 279. a 65. Trz. v smysle §§ 66. 91. a 24. Trz. je 6 mesačný žalár a dľa toho vymeranie 4 ročnej ztraty na slobode nemôže považované byť za priblíženie sa sa tomu najmenšiemu, zákonom stanovenému, poťažne vymerateľnému (§. 66. Trz) trestu,: dišponujúcu časť rozsudkov súdov nižšieho stupňa nesrozumitelnou činia.

Bez zodpovedajúcich dôvodov tohoto výmeru trestu nemožno zistiť ani to, či súdy nižšieho stupňa mýlily sa na ujmu alebo v prospech obžalovaného. V **neprospech** obžalovaného sa mýlily jestli — dľa správneho ponímania zákona — ponajprv v tom smere sa usniesly, že trest v ktorom druhu **vymeraný byť** má, a aj to najkratšie trvanie káznice, tedy 2 roky, za príliš ostrý trest pokladajúc uznaly za potrebné určiť trest na miesto káznice v žaláru, ako v ľavnejšom druhu trestu, trest žaláru však vzdor tomu nevymeraly **niže dvoch rokov.**

V prospech obžalovaného sa mýlily jestli — nesprávnym vysvetlovaním zákonných ustanovení — najprv o tom rozhodovaly, že obžalovaný na akú dobu pozbavený byť má slobody, a len potom uvažovaly o tom, že trest na slobode v akom druhu trestu vymeraný byť má.

Poneváč tedy súdy nižšieho stupňa spáchaly v dobe 10. §-u 384. Trpp. uvedený dôvod formálnej zmätočnosti, a tohoto dôvodu v smysle posl. odst. §-u 384. Trpp. treba si všímať z úradnej povinnosti.

preto Najvyšší súd v smysle odst. I. §-u 34. Trppnov. musel dľa predpisov odst. I. §-u 404. Trpp. pokračovať.

Následkom tohoto usnesenia bezpredmetnými sa staly oznámené zmätočné sťažnosti.

Dňa 1. júna 1921. Čís. Kr III. 205-21.

2.

Odpor v dôvodoch rozsudku súdnej tabule činí rozsudok nesrozumiteľným. V rozsudku úplnou určitosťou treba označiť to ustanovenie zákona (kvalifikáciu), ktoré applikované byť má. Súd môže kvalifikovať čin obžalovaného dľa prísnejšieho **ustanovenia** zákona, než ako ho kvalifikoval žalobník. Toto právo, **v prípade** napadnutia rozsudku sedrie čo do kvalifikácie prináleží aj súdnej tabuli. (bod 10. §-u 384, §§ 325. 387 Trpp., § 462 Trz).

Najvyšší súd usniesol

sa následovne:

Z dôvodu formálnej zmätočnosti, označeného v bode 10. §_u 384. Trpp. z úradnej povinnosti a v celom rozsahu zrušuje sa rozsudok súdnej tabule spolu aj s hlavným odvolacím pojednávaním a k....á súdna tabula upravuje sa k ďalšiemu pravidelnému pokračovaniu.

Dôvody:

Najvyšší súd preskúmajúc rozsudok súdnej tabule došiel k následovnému výsledku.

Súdna tabula v svojom rozudku z jednej strany za správné uznáva dôvody sedriálneho rozsudku, z druhej strany však vyslovuje, že obžalovaní u Ma Ka zákonite a pravidelne pokračovali, a len vtedy im napadly myšlienky odcudzenia koži, keď sa už blížili k bytu Ma To. Tieto dôvody jeden druhému odporujú, veď jestli J. O. zákonite a pravidelne pokračoval u Ma Ka, nemohol tie kože už u Ka a od neho, z jeho držby odňať, tým cieľom, aby si ich bezprávne privlastnil, ako to sedria v svojom rozsudku a zvlášť v dôvodoch zistila a vypovedala. Následkom tohoto odporu v dôvodoch nesrozumiteľným sa stáva rozsudok súdnej tabule, a to nielen ohľadom činu obžalovaného J. Oa, než aj čo do činu obžalovaného Aa Ka, nakoľko vinnosť tohoto obžalovaného riadi sa dľa toho, či J O spáchal trestný čin, a jestli ho spáchal, ako sa má on kvalifikovať. Nesrozumiteľnosť rozsudku len kopí v dôvodoch uvedený ten výraz »zodpovednejší je činu obžalovaného Ja Ca § 462. Trz.» (zločin z prenevery v úrade). Ten výraz »zodpovednejší» postráda všetkej presnosti a určitosti. V rozsudkoch súdov takéto stupňovanie miesta

nemá, a súd v rozsudku s úplnou určitosťou označiť má to ustanovenie zákona, ktoré aplikované byť má.

Nesrozumiteľnosť rozsudku je dôvodom formálnej zmätočnosti, označeným v bode 10. §-u 384. Trpp. a v smysle posl. odst. tohoto § všímať sa majúcim z úrad. novinnosti. Preto Najvyšší súd v smysle odst. 1. §-u 34. Trppn. (odst. I. §-u 404. Trpp.) musel zrušiť rozsudok súdnej tabule spolu aj s celým tým konaním, ktoré nasledovalo po činu, zakladajúcemu spomenutý dôvod zmätočnosti, a upraviť súdnu tabulu k ďalšiemu pravidelnému pokračovaniu.

Mýlné je to právné stanovisko súdnej tabule, že v prípade žalobcovho odvolania, oznámeného čo do kvalifikácie v neprospech obžalovaného proti I. stupňovému rozsudku čin obžalovaného súdnou tabulou nemohol by byť kvalifikovaný dľa prísnejšieho ustanovenia zákona než ako ho kvalifikoval žalobca. Keď **napadnutá** je **kvalifikácia** trestného činu **v neprospech obžalovaného,** súdna tabula povinná je preskúmať rozsudok sedrie v tom smere, či kvalifikácia zodpovedá zákonu, a či nie. A v takomto prípade súdna tabula nie je viazaná návrhom žalobcu, práve tak ako sdriu neviaže návrh žalobcu čo do kvalifikácie (§ 325. Trpp.). V takomto prípade odst. I. §-u 387. Trpp. nestavia medze tomu, aby súdna tabula aj prísnejššie kvalifikovala i obžalovaného, ako to žalobca navrhol, samozrejme v rámci totožnosti činu a predpokladajúc, že súdna tabula zadržala predpisy odst. 3. §-u 325. Trpp. .....

Dňa 30. marca 1921. Čís Kr III. 171-20.

3.

Nesrozumiteľnosť rozsudku. Náležitosti rozsudku čo do zistenia skutočností a riešenia právnych otázok. Dôvody rozsudku. Sostavenie dôkazov. Puhé registrovanie výpovedí obžalovaného, svedkov, znalcov v rozsudku nemôže byť považované za dôkaz, dôkazom stane sa ono len vtedy, keď súd v rozsudku výslovne vypovedal, že čo prijíma z tých výpovedí za pravdivú skutočnosť? Rozdiel medzi skutočnosťami a právnymi pojmami. Spôsob vypracovania rozsudku. Hmotný súbeh trestných činov. (bod 10. §-u 384, §§ 324. 327. 328 Trpp. odst. 3. § 33 Trppn. §§ 69. 70. 96—103 Trz).

Najvyšší súd
usniesol

sa nasledovne:

Z dôvodu formálnej zmätočnosti, označeného v bode 10. §-u 384. Trpp. z úradnej povinnosti v celom rozsahu zrušujú sa rozsudky oboch súdov nižšieho stupňa spolu aj s hlavným, a hlavným odvolacím pojednaním. Nové pokračovanie previesť má sedria v Be.

Dôvody:

Proti rozsudku súdnej tabule oznámili zmätočnú sťažnosť verejný obhájca, potom obžalovaní I Č, J B a E Kvá na základe bodov 1. a 3. §-u 385. Trpp.

Najvyšší súd preskúmajúc rozsudok súdnej tabule a touto potvrdený rozsudok sedrie, došiel k nasledovnému výsledku:

Súdy nižšieho stupňa uznaly za vinných všetkých troch obžalovaných, ako spolupachateľov, dľa §-u 70. Trz. z trojnásobného zločinu krádeže dľa §-u 333. Trz. kvalifikovaných dľa bodu 3. §-u. 336. Trz. a §u 48. Trznov., ktoré krádeže u obžalovaného Ia Ča kvalifikujú sa

aj dľa §-u 338. Trz. Dľa výroku sedriálneho rozsudku obžalovaní spáchali tieto zločiny tým, že »24. marca spolu a spoločne odňali z držby a bez dovolenia I. Ra Ka vo Fu zo zavreného chlieva po vylomení zámky 12 slepíc v cene 840 korún, II. Ja Oa v Šu zo zamčeného chlieva po zlomení zámky 15 slepíc v cene 1050 korún, III. Ja Oa v Bch z otvoreného miesta 13 slepíc v cene 780 korún, — tedy cudzie movité veci, v cene vyše 200 korún ale niže 4000 korún, za tým účelom, aby si ich bezprávne privlastnili, pri čom Č pre zločin krádeže už dvakrát bol trestaný, od odpykania posledného trestu ešte 10 rokov neuplynulo, a prítomné trestné činy i následkom iných okolností ako zločiny sa kvalifikujú.» V dôvodoch sedria skutkový stav následovne zistila: »Dokázané je, že v noci dňa 24. marca 1920 stala sa krádež, ako je to vo výroku uvedené, obce, v ktorých krádež bola spáchaná sú pri ceste, a ni sú príliš vzdialené».... súd nabyl úplného presvedčenia o tom, že obžalovaní kohúta i slepice sami ukradli». Súdna tabula dôvodzovacú časť rozsudku sedrie doplnila tým ,že »obžalovaní sa o spáchaní krádeže dohovorili . . . všetky obžalovaní sa tých krádeží súčastnili».

Dľa §-u 328. Trpp. súd povinný je v dôvodoch rozsudku rozložiť, že ktoré **skutočnosti, a z akých dôvodov** drží **za dokázané** alebo **nedokázané,** potom uviesť má aj tie **dôvody,** ktoré boly **smerodajné pri riešení právnych otázok.**

Ponajprv tedy treba zistiť zo skutočností utvorený **skutkový stav** (stav vecí), totiž čo sa dialo, a čo je spoznateľné ľudskými smyslami. Skutočnosťou je na pr. kde, kedy, odkiaľ, komu, ktoré veci, akým spôsobom, (vylámaním dvier, zlomením zámky vnišiel pachateľ do bytu, preškriabal sa cez plot, vliezol do bytu cez okno) čo robil pachateľ s odňatími vecmi, akú cenu maly tieto veci, viacerí dohovorili sa o spáchaní krádeže. Avšak nie je skutočnosťou, že obžalovaní »spolu a spoločne z držby» odňali veci, »za tým účelom, aby si ich bezprávne privlastnili;» nie je skutočnosťou ani »presvedčenie súdu, ani označenie nejakého činu »krádežou» (sami ukradli), a práve tak ani to že »obžalovaní tých krádeží sa súčastnili» a že sú »spolupáchatelia». Toto všetko sú právné pojmy, právné prvky, tvoriace v zákone určený nejaký trestný čin, ktorých jestvovanie v konkrétnom prípade treba ustáliť **na základe zistených skutočností.**

Dľa toho súdy nižšieho stupňa maly zistiť ako skutočnosti, že pri každej jednej krádeži každý jeden obžalovaný akú činnosť, aké skutky vykonal, zvlášť či bol prítomný na mieste odňatia vecí. a vôbec ako sa »súčastnil» krádeží (na pr. zlomil zámku, vzal slepice z chlieva, čakal, strežal, a kde, či na mieste spáchania činu, či inde). Avšak súdy nižšieho stupňa nezistily, že každý jeden obžalovaný v každom jednom prípade akú činnosť vykonal. Zistenie týchto okolností je bezpodmienečne potrebné, lebo Najvyšší súd obmedzený je skutočnosťami, zistenými súdy nižšieho stupňa (odst. 3. §-u 33. Trppn.) a **po hmotnej stránke** len to môže skúmať a posudzovať, len v tej otázke môže rozhodovať, **či nižšie súdy správne upotrebily ustanovenia zákona vtedy, keď vypovedaly, že nimi zistené skutočnosti v sebe pojímajú tvoriace právné prvky nejakého trestného činu,** totiž, že obžalovaní také skutky vykonali, ktoré zodpovedajú v zákone ustanoveným právnym, nejaký trestný čin tvoriacim elementom. Bez zistenia týchto skutočností tedy nie je možné rozhodovať v tej právnej otázke, či obžalovaní »spolu a spoločne z držby iných odňali» slepice, poťažne že činenie tkorých obžalovaných spadá do pojmového kruhu týchto právnych výrazov, ďalej či »sa všetci obžalovaní súčastnili tých krádeží», a či toto »súčastnenie» zodpovedá u každého obžalovaného ustanoveniam §-u 70. Trz. alebo §-u 69. (bod 1. 2.) Trz. prípadne inému zákonnému ustanoveniu.

Keď je už ustálené, že zistené skutočnosti, ktorým právnym, v zákone ustanoveným prvkom zodpovedajú, treba označiť (určiť) a

kvalifikovať trestný čin dľa zákona a vyzdvihnúť tie okolnosti, ktoré slúžia za základ upotrebovanej trestnej sadzbe, (litera a. b. §-u 327. Trpp.). V takom prípade, keď ide o viac trestných činov (hmotný súbeh), smerodajné sú ustanovenia §§- 96.—103. Trz. V smysle ustanovení týchto §§-ov v dišponujúcej časti rozsudku treba sa tak odvolávať na patričné §§-y, aby vylúčená bola pochybnosť v tom ohľade, že **súd na základe ktorých ustanovení zákona vymeral trest.** Tejto povinnosti súdy nižšieho stupňa nevyhovely, lebo vzdor tomu, že obžalovaných za vinných uznaly z viac zločinov krádeží, **nevymeraly ich trest na slobode súhrnne dľa §§-ov 96. a 99. Trz.**

Dôvody rozsudku majú byť **systematičné,** majú byť v shode s dátami hl. pojednávania a majú byť **vyčerpávajúce.** Sdría v dôvodzovacej časti uvádza ponajprv, čo obžalovaní tvrdili, čím sa bránili, potom, čo vypovedal svedok. **Z odporu, nachádzajúceho sa v tvrdeniach obžalovaných, a uvážiac svedeckú výpoveď,** sedria odviedla tú konklúziu, že výmluvy obžalovaných nie sú veruhodné, a tak sedria nabyla úplného presvedčenia o tom, že obžalovaní kohúta a slepice sami ukradli.

Tieto dôvody postrádajú všetkého systému, nesrovnávajú sa s dátami hl. pojednávania a trpia nedostatkom.

Predovšetkým treba zistiť skutočnosti (skutkový stav), potom treba uviesť dôkazy (soznanie obžalovaného, výpovede svedkov, dobrozdanie znalcov, listiny atď.) na ktoré je tento skutkový stav založený a ktoré prípadne vyvracajú obranu obžalovaného. Zatým má nasledovať riešenie právnych otázok, a tomu zodpovedajúce právné dôvody (tvoriace právné elementy trestných činov, čin obžalovaného akým trestným činom je, ako sa má kvalifikovať, príčetnosť, výmer trestu). Rozhádzanie a smiešanie skutkových a právnych dôvodov zapríčiňuje nejasnosť, zmätok a nesrozumiteľnosť.

Súd má sa zaoberať s každým trestným činom, vzhľadom na každého jedného obžalovaného, a zvláštnu pozornosť má venovať prípadom takým, keď sa výpovede obžalovaných — ako je to aj v prítomnom prípade — ohľadom udajne spolu a v spoločnosti spáchaných činov v podstate rozchádzajú. V takýchto prípadoch potrebné je všímanie si všetkých podrobností výpovedí svedkov, aj odhliadnúc od tej požiadavky zákona, aby odpory, vyskytujúce sa vo výpovediach, už na hl. pojednávaní boly dľa možnosti a prípustnými prostriedky odstránené. Z protokola o hlavnom pjednávaní je patrné, že poškodený J O bol vypočutí a svedčil, že krádež bola u neho spáchaná z uzavretého chlieva vylomením zámky a že bolo ukradené 15 slepíc. Vzdor tomu sedria vypovedala, že krádež táto bola spáchaná z otvoreného miesta, a že bolo ukradené 13 slepíc ,bez toho, aby bola uviedla dôvody svojho zistenia. Protokoll tento vôbec neobsahuje udajov na to, že by u J Oa bola krádež spáchaná zo zamčeného chlieva po zlomení zámky, a že by mu bolo ukradené 15 slepíc. A sedria vzdor tomu a vzdor predpisom odst. 1. a 2. §-u 324. Trpp. zistila odňatie 15 slepíc a kvalifikovala túto krádež dľa bodu 3. §-u 336. Trz. bez toho, aby bola odôvodnila svoje zistenie a ustálenie. Dľa tejto istej zápisnice o hl. pojednávaní svedok R K tak vypovedal, že mu bolo ukradené 24 slepíc. Vzdor tomu, a bez zodpovedajúceho odôvodnenia sedria zistila že v tomto príp. bolo ukradené len 12 slepíc. Sedria všetky tri krádeže kvalifikovala aj dľa bodu 3. §-u 336. Trz. vzdor tomu, že dľa jej zistenia obžalovaní u J Oa z otvoreného miesta ukradli slepice, a vôbec neodôvodnila to, že túto krádež následkom akých okolností, akieho spôsobu spáchania činu kvalifikovala aj dľa tohoto ustanovenia zákona.

Z horeuvedených vysvitá, že dôvody rozsudku sedrie, a poneváč súdna tabula tento rozsudok potvrdlia, ani dôvody rozsudku súdnej tabule nie sú vyčerpávajúce, tedy trpia nedostatkom a nie sú v shode s dátami hl. pojednávania.

Čo sa týka dôkazov, treba poznamenať, že **puhé registrovanie** soznania obžalovaného a výpovedí svedkov, znalcov atď. v dôvodzovacej časti rozsudku nemôže byť považované za dôkaz, stane sa ono dôkazom len vtedy, keď súd v rozsudku výslovne vypovedal, že čo (prípadne celú výpoveď) **prijal z výpovedi za pravdivú skutočnosť**, iným slovom, že **prijal výpoveď za pravdivú.** Poznamenáva sa tu, že všimajúc si predpisov odst. 1. 2. §-u 324. a odst. 1. §-u 328. Trpp. neprípustné je dokazovanie nahradiť, alebo nedostatok dôkazov doplniť takým predstavením si, ktoré postráda zodpovedajúceho materiálneho podkladu a logickej konklúzie.

Také dôvody, ktoré postrádajú zistenia skutočností, potrebných k ustáleniu toho trestného činu, z ktorého obžalovaní výrokom rozsudku za vinných boli uznaní: odporujú výroku (dišponujúcej časti) rozsudku A dišponujúca časť takéhoto rozsudku je aj nesrozumiteľná, lebo ani ona, ani odôvodzovacá časť rozsudku neobsahujú **skutkových** elementov ustáleného trestného činu, a bez zodpovedajúcich **skutočností** nemožno zistiť, že nižší súd aké skutky, aké činenie obžalovaných považoval za tvoriace právné prvky nejakého určitého trestného činu.

Poneváč súdy nižšieho stupňa (ako je to horeuvedené) dopustily sa tohoto v bode 10. §-u 384. Trpp. označeného a dľa posledného odst. tohoto §-u z úradnej povinnosti si všímať majúceho formálneho zmätočného dôvodu:

preto Najvyšší súd v smysle odst. 1. §-u 34. Trppnov. musel v celo mrozsahu zrušiť rozsudky oboch súdov nižšieho stupňa spolu aj s celím konaním, ktoré nasledovalo po činu, zakladajúcemu dôvod zmätočnosti a upraviť prostupňový súd k novému pokračovaniu.

Následkom tohoto usnesenia bezpredmetnými sa staly oznámené zmätočné sťažnosti.

Dňa 16. marca 1921. (čís. Kr III. 54-21.).

Dr. A. Záturecký:

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českosl. republiky.

1

Žaloba založená na záväzkový pomer, nemôže byť odmietnutá z toho dôvodu, že dotyčne polovice nehnuteľností nemohla byť platná kúpopredajná smluva učinená preto, lebo rečené nehnuteľnosti len v jednej tretine patria predávateľovi. — Predmetom predaju môže byť aj cudzia vec.

Najvyšší súd vyhovuje dovolacej žiadosti žalobníka, zmeňuje druhostupňový rozsudok,

a vysloveje, že žaloba žalobníkova nemôže byť zamietnutá z toho dôvodu, uvedeného v rozsudku odvolacieho súdu, že poneváč nemovitosť len v treťom diele prislúcha žalovanému, nemohla byť platná smluva učinená na polovicu nemovitostí a príslušností,

a zbavujúc platnosti opatrenie rozsudku dotyčne prvostupňových a odvolacích útrat, nakladá odvolaciemu súdu, aby ďalej pokračoval, skutkový stav zistil a vyniesol nové rozhodnutie aj dotyčne znášania všetkých útrat.

Dovolacie náklady určuje pre žalobníka v summe . . . . Kč a pre žalovaného v summe . . . . .Kč.

D ô v o d y: Najvyšší súd uznal za základnú tú sťažnosť, uvedenú v revizionálnej žiadosti žalobníka, že rozsudok odvolacieho súdu porušuje právne pravidlo,

lebo jedine z tej príčiny, že predávateľ väčší podiel nehnuteľnosti predal, než aký sa v pozemkovej knihe na jeho mene nachádza, nemôže byť zamietnutá taká žaloba, v ktorej kupiteľ na základe udajnej kúpopredajnej smluvy žiada od predávateľa, aby mu poskytol predajnú nemovitosť, ktorá je v čiastke aj na mene tretej osoby pozemnoknižne zapísaná,

takáto žaloba — za akú má byť žaloba žalobníkova následkom rozsudkového, odvolaním nenapadnutého výroku prvostupňového súdu považovaná — je založená na záväzkový právny pomer, k tomu je však nie potrebné, aby predmet smluvy bol aj vlastníctvom predávateľa, lebo predmetom predaju môže byť aj taká vec, ktorej vlastníkom je iná osoba, a takáto žaloba, založená na záväzkový pomer, len predávateľa žiada zaviazanosť na plnenie, a nie je nameraná aj v oči tretej osobe;

toto pravidlo porušil odvolací súd tým, že žalobu zamietol.

Poneváč však odvolací súd — vychádzajúc z protivného právneho stanoviska — nezistil skutkový stav ohľadne toho, že aké vyjadrenia sa staly medzi stránkami dotyčne kúpy;

a Najvyšší súd bez zistenia skutkového stavu nemôže riešiť tú právnu otázku, či sa medzi stránkami stala platná kúpopredajná smluva,

prítomne bolo možno len v smysle rozsudkového výroku rozhodnúť,

a odvolací súd upraviť na ďalšie pokračovanie a zistenie skutkového stavu.

Učenie dovolacích útrat zakláda sa na §§-och 543., 508. dpp.

(3. XII. 1920 č. Rv. III. 60-19.)

2

Pri smluve, učinenej dotyčne expraktikácie dreva (exploatácie lesa), podstatnou podmienkou je presné určenie expraktikačnej doby.

Najvyší súd dovolaciu žiadosť žalobníka zamieta.

Dôvody: Najvyšší súd uznal za bezzákladnú tú dovolaciu sťažnosť žalobníka, že prvostupňový súd — porušením formálnych pravidiel, vzťahujúcich sa na dokazovanie, — vzal v prísahu žalovanú, ktorá bola podľa jeho (žalobníkovej) mienky povinná dokazovať, lebo medzi stránkami sporná bola tá okolnosť, či sa stalo konečné dohodnutie dotyčne doby expraktikácie, alebo nie a poneváč žalobník tvrdil a za základ žaloby udal, že áno, žalovaná to však popierala, — dľa §-u 269. Opp. dokazovať pravdivosť svojho tvrdenia žalobník bol povinný, lebo jemu záležalo na tom, aby súd uvedenú skutočnosť za pravdivú prijal;

prvostupňový a dovolací súd však aj ináč §-u 270. Opp. primerane zovrúbne odôvodnil v rozsudku, že prečo držal za pravdepodobnú sem sa vzťahujúcu výpoveď žalovanej, —

neporušil tedy prvostupňový súd formálne pravidlo tým, že žalovanú dľa §-u 371. Opp. vzal v prísahu. Bezzákladná je však aj sťažnosť, vzťahujúca sa na porušenie materiálneho právneho pravidla, že — hoci žalobník úplný dôkaz poskytujúcou smluvou dokázal vzniknutie smluvy — odvolací súd predsa zamietol žalobu,

lebo materiálnym právnym pravidlom je, že k vzniknutiu smluvy je potrebné, aby sa stránky ujednostajnily, dotyčne všetkých punktov, ktoré patria k podstate smluvy, —

odvolací súd primerane §-u 270. Opp. zistil, že sa stránky neusniesly konečne dotyčne doby expraktikácie, —

poneváč však — ako to odvolací súd správne určil — presné ustálenie tejto doby je jednou z podstatných náležitostí smluvy, uzavrenej o dorobení predaného dreva, — táto doba však — dľa toho, čo je hore uvedené — v kúpopredajnej smluve určená nebola,

odvolací súd neporušil materiálne právne pravidlá, vzťahujúce sa na smluvy, tým, že nezistil, že by smluva konečne bola bývala uzavrená, —

a v nedostatku končenej smluvy žalobu žalovaného zamietol.

Z týchto príčin bolo treba dovolaciu žiadosť žalobníka zamietnuť, a poneváč žiadosť nemala úspešného výsledku, bolo treba dľa §§-ov 543., 508. a 425. Opp. žalobníka na znášanie dovolacích útrat zaviazať.

(29. XI. 1920, č. Rv. III. 61-19.)

3

Zaniknutie práva: žiadať rozluku manželstva (premlčacia doba tohoto práva je zákonom — nezávisle od vôle strán — určená) musí byť z úradnej povinnosti do ohľadu vzaté.

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalovanej zamieta.

Dôvody: Najvyšší súd uznal za bezzákladné sťažnosti žalovanej, prednesené v dovolacej žiadosti;

a síce tú sťažnosť, ktorá sa na zamietnutie protižaloby vzťahuje, preto,

lebo žalovaná zakladá protižalobu na taký dôvod rozluky, ktorý ešte z toho času pochádza, v ktorom s manželom spolu žila,

poneváč však spolužitie už koncom roku 1917 prestalo a smierčie pojednávanie stalo sa dňa 27. apríla 1918, kdežto žalovaná svoju protižalobu len dňa 3. marca 1919 vzniesla na pojednávaní, konanom vtedy pred prvostupňovým súdom,

a poneváč dľa §-u 83. zák. čl. XXXI. 1894 a odst. 2. §-u 677. Opp. protižalobu opozdene vzniesla a založila ju na taký dôvod rozluky, ktorý následkom plynutia času do vznešenia protižaloby už zanikol,

konečne poneváč je treba z úradnej povinnosti do ohľadu vziať zaniknutie práva: žiadať rozluku manželstva, ktorého premlčacia doba je nezávisle od vôle stránok určená,

dovolacia sťažnosť, vzťahujúca sa na protižalobu, nemá základu;

lež nemá ona základu ani v tej čiastke, ktorá sa na vyhovenie žaloby vzťahuje,

lebo odvolací súd primerane §-u 270. Opp. zistil ten skutkový stav, že žalovaná žalobníka — svojho muža — vyháňala z domu, a na jeho otázku, či chce s nim spolužiť, tak odpovedala, že aby z domu odišiel, na čo žalobník aj odišiel, a žalovaná ešte za nim to kričala, aby viac neprišiel nazpät;

z tohoto skutkového stavu odvolací súd správne určil, že žalovaná takýmto chovaním sa úmyselne a ťažko porušila povinnosti manželské, —

a poneváč aj Najvyšší súd, po dôkladnom uvážení individuality a životných pomerov spolumanželov dospel k tomu presvedčeniu, že následkom uvedených príčin manželský pomer medzi stránkami je tak rozorvaný, že ďalšie spolužitie pre žalobníka stalo sa nesnesiteľným,

neporušil odvolací súd pravidlo tým, že vyhovel žalobe žalobníka:

následkom čoho Najvyšší súd dovolaciu žiadosť žalovanej vzťahujúcu sa na vyhovenie, žaloby ako tiež bezzákladnú, zamietol.

(29. XI. 1920 č. Rv. III. 69-19.)

4

Príklad na upotrebenie právneho pravidla, obsaženého v decízii senátu právnej jednoty bývalej kr. Curie.

Najvyšší súd vyhovuje dovolacej žiadosti žalovaných,
zmeňuje rozsudok odvolacieho súdu,
žalobu žalobníčky zamieta a zaväzuje žalobníčku, aby atď.

Dôvody. Najvyšší súd uznal za základnú tú sťažnosť, obsaženú v dovolacej žiadosti žalovaných, že odvolací súd tým, že žalobe vyhovel, materiálne právne pravidlo porušil;

lebo materiálnym právnym pravidlom je decizia senátu právnej jednoty bývalej uhorskej Kúrie č. 17., od ktorej odchýliť sa — nežiadal si ani Najvyšší súd (§ 75. zák. čl. LIV. 1912), že veriteľ, ktorý nemôže iným spôsobom dobrať svoju pohľadávku od dlžníka oprávneného k povinnej časti, nemôže uplatňovať — za účelom uspokojenia svojej pohľadávky — povinnú časť, na ktorú dlžník nárok svoj nevzniesol, s týmto v súvise tedy nemôže napadnúť ani záveť alebo darovanie, ktoré je na ujmu povinnej časti, na tom základe, že k povinnej časti oprávnená osoba so spoludedičmi, poťažne s obdarovanými — za účelom poškodenia veriteľa — bola v tajnom dorozumení (kolluzii), alebo že testamentárnym, poťažne darovacím úkonom dlžník preto bol pominutý, aby fond k uspokojeniu veriteľovi bol odňatý.

Toto materiálne právne pravidlo porušil odvolací súd,

preto bolo treba revizionálnej žiadosti vyhovieť, žalobu zamietnuť

a žalujúcu ako spor prehravšiu stranu dľa §§-ov 543., 508. a 425. Opp. na znášanie pravotných, odvolacích a dovolacích útrat zaviazať.

(6. XII. 1920, č. Rv. III. 66-19.)

5

Jestli niet iného predpokladu k zisteniu splnišťa, pri kúpe (kamenného) uhlia — už zpovahy obchodu — dľa odstavca 1. §-u 322. obch. zákona zistiť možno, že splnišťom určená bola baňa, odkiaľ malo byť uhlie dopravené.

Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zmeňuje, žalobe vyhovuje a zaväzuje žalovanú firmu, aby žalujúcej firme 41.195 Kčs istinu, 5%, od dňa 1. januára 1919. počítané úroky od tejto istiny, ...Kčs prvosúdnych —, ...Kčs odvolacích a ....Kčs dovolacích útrat — a síce útraty k rukám advokáta žalujúcej firmy — za 15 dní pod následkami exekúcie zaplatila.

Dôvody:

Odvolací súd prevzal skutkový stav, zistený prvostupňovým súdom. Dľa tohoto nenapadnutého a tak v dovolacom pokračovaní dľa §-u 534. O. p. p. smerodajného skutkového stavu — spor vedúce strany uzavrely smluvu, dľa ktorej žalujúca firma dodať mala žalovanej firme uhlie v cene à metrický cent 23 kor., žalovaná firma však tie zásielky uhlia, ktorých kúpnu cenu žalujúca firma od nej žalobou žiada, neobdržala, lebo ich kontrolná expozitúra vojenskej správy v Sz. zabavila, bývalej c. kr. prachárni v B. dala odviezť; strany vedely o tom, že uhlie nachádza sa na inom mieste, nakoľko reč bola o poľsko-ruskom uhlí.

Odvolací súd si osvojil tie dôvody rozsudku prvostupňového súdu, z ktorých bola žaloba zamietnutá, že totiž dotyčne splnišťa nemôže tu byť § 323. obchodného zákona upotrebený, poneváč miesto, kde sa rečené uhlie nachádzalo v dobe uzavrenia smluvy, určite označené nebolo, smerodajným je tedy odstavec 2. §-u 322. obch. zákona, v smysle ktorého žalujúca firma mala uhlie žalovanej firme v T. — prípadne v R. odovzdať, čo sa však nestalo, nasledovne že má nebezpečie při doprave uhlia — dľa odstavca 2. §-u 344. obch. zákona žalujúca firma znášať, a

doplnil tieto dôvody tým, že neurčitosť miesta vysvitá už aj z tej okolnosti, že uhlie bolo z rozličných miest dodané, — ďalej, že výraz »Polnische prima Grobförderkohle« sa len na jakovosť vzťahu-

je, nie však na to, že odkiaľ má uhlie pochádzať, konečne že žalujúca firma ako veľkoobchodníčka mala splnište presne určiť.

Žalujúca firma napáda rozsudok odvolacieho súdu na tom základe, že bol porušením materiálneho a formálneho právneho pravidla vynesený.

Na porušenie materiálneho právneho pravidla založenú sťažnosť uznal Najvyšší súd za odôvodnenú. Z hore uvedeného skutkového stavu totiž vysvitá, že predmet kúpopredaju (uhlie) bol na inom mieste, a že o tom strany vedely. I v tom prípade, jestli by na základe §-u 323. Obch. zák. splnište nemohlo, byť určené, — do povahy berúc spomenutú skutočnosť, že totiž strany vedely o tom, že je predmet kúpopredaju na inom mieste — už z povahy obchodu dľa odstavca 1. §-u 322. Obch. zák. ustáliť možno, že splnišťom určená bola baňa (bane), odkiaľ malo byť uhlie dopravované a niet v prítomnom prípade žiadneho podkladu k tomu, aby R., totiž miesto, kam malo byť uhlie dopravené, bolo dotyčne predavateľky — žalujúcej firmy — za splnište považované. Porušením materiálneho pravidla vyriekol tedy odvolací súd, že nebezpečie, ktoré tovar počas dopravy stihlo, znášať má žalujúca firma, lebo niet tu predpokladu, ktorý by upotrebenie odstavca 2. §-u 344. Obch. zákona odôvodnil; v nedostatku tohoto predpokladu avšak upotrebený má byť odstavec prvý (veta prvá) citovaného §-u 344. Obch. zák., dľa ktorého nebezpečie, ktoré tovar stihne, znášať má kupiteľ od toho času, ako tovar zasielateľovi alebo povozníkovi bol odovzdaný.

V prítomnom prípade tedy nebezpečie, ktoré tovar počas dopravy stihlo a ktoré pozostávalo v tom, že tovar bol vojenskou vrchnosťou (na válečné ciele) zabavený, znášať má žalovaná firma kupiteľka a poneváč je kvantum žalujúcou firmou pre žalovanú firmu odoslaného uhlia ako aj jeho cena nesporná a žalovaná firma proti správnosti výťahu z knih (A) čo do počítania úrokov ničoho nenamietala, bolo treba — zmenením rozsudku odvolacieho súdu — žalovanú firmu v smysle žaloby odsúdiť a ako spor prehravšiu stranu aj na znášanie všetkých sporných útrat v smysle §§-ov 543., 508. a 425. O. p. p. zaviazať. (13./XII. 1920, č. Rv. III. 63/19.).

Dr. Bř.:

Přehled rozhodnutí nejvyšš. správního soudu:

1

Volební řád do obcí.

Č. 160.*) Slovem bydleti a bydliště v zákoně o řádu volení do obcí ze dne 30. ledna 1919 č. 75 Sb. z. a n. rozumí se bydliště v technickém slova smyslu, t. j. zdržování se na určitém místě s úmyslem míti tam trvalý pobyt. (Nález ze dne 1.-IX. 1919 č. 3655.)

Č. 198. Nepřestává bydleti v obci po rozumu §-u 1. a 2. řádu volení do obcí určitá osoba již tím, že se z obce dočasně vzdálí, je-li z okolností patrno, že má úmysl do místa toho opět se vrátiti po odpadnutí příčin, pro které se vzdálila. (Nál. z 8.-X. 1919 č. 4922.)

Č. 207. V řízení dle volebního řádu do obcí může stížnost proti rozhodnutí, změňujícímu výrok reklamační komise, podati ku nejvyššímu spravnímu soudu každý volič, třeba se jako strana řízení nesúčastnil. (Nál. z 7.-X. 1919 č. 4838.)

Č. 214. I. Aby byla upomínka ve smyslu §-u 5. č. 3. voleb. řádu do obcí řádná a osobní, musí obsahovati druh dlužné veřejné dávky obecní a cifru výše dluhu a musí býti dodána dlužníku. II. Také v řízení dle §-u 53. voleb. řádu jest zachovati zásady slyšení stran. (Nál. z 22.-X. 1919 č. 5117.)

Č. 216. Osoby, nalézající se v poměru čeledním, mají bydliště ve smyslu §-u 1. voleb. řádu do obcí v místě své služby. (Nál. z 22.-X. 1919 č. 5207.)

*) Pod těmito čísly zařazena jsou rozhodnutí ve sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic.

Č. 262. Nezaplatí-li dlužník veřejnou dávku obecní, o kterou byl řádně upomenut, ve lhůtě jemu v upomínce dané (§ 5. č. 3. voleb. řádu), nemůže býti volen za člena obecního zastupitelstva, byť i dlužnou dávku přede dnem volby zaplatil. (Nál. z 10.-XII. 1919 č. 6497.)

Č. 275. Z námitek proti volbě dle §-u 54. voleb. řádu nejsou vyloučeny námitky týkající se volitelnosti osob zvolených. Ku rozhodování o nich jest výlučně povolán politický úřad II. stolice. (Nál. z 20.-XII. 1919 č. 6798.)

Č. 298. K rozhodování o námitkách proti volbě dle §-u 54. a 67. voleb. řádu je příslušný výlučně politický úřad II. stolice a není dovoleno přenášeti kompetence na politický úřad okresní s odvoláním se na § 53. voleb. řádu. (Nál. z 13.-I. 1920 č. 264.)

Č. 309. Kandidátní listina jest správně podepsána i když mezi podepsanými jsou voliči kandidovaní. (§ 20.) (Nál. z 23.-I. 1920 č. 277.)

Č. 359. Ustanovení posledního odstavce §-u 56. voleb. řádu, kterým se určuje lhůta pro rozhodnutí o námitkách proti volbě, jest předpis jen pořádkový. Překročení této lhůty tedy ani úřadu nebrání volbu zrušiti ani jej nenutí, aby, zrušil-li volbu, zrušil také přípravné řízení volební. Řízení o seznamech voličských dle čl. 18. voleb. řádu jest samostatnou částí řízení volebního, v níž se upravují seznamy tyto s konečnou platností. Rozhodnutí o námitkách proti volbě (§ 56.) nemůže se tedy právoplatně opravených seznamů voličských nijak dotýkati. — Konkretisování nového bodu stížného teprve při ústním líčením před nejvyšším správním soudem jest nepřípustno. (Nál. z 18.-III. 1920 č. 2047.)

Č. 372. Otázka čistoty, svobody a tajnosti voleb nepřijde v úvahu, nemohlo-li by její zodpovědění míti vliv na výsledek volby. (Nál. z 31.-III. 1920 č. 2534.)

Č. 390. Byli-li námitky proti volbě do obecního zastupitelstva podány u jiného úřadu než obecního a nedošly následkem toho v 8-denní lhůtě k obecnímu úřadu (§ 54.), jest dán právní stav, jako by námitky vůbec nebyly podány. Možno tedy i v takovém případě pokládati volbu obecního zastupitelstva za právoplatnou. (§ 59.) (Nál. z 21.-IV. 1920 č. 3143.)

Č. 411. Předložení opravené kandidátní listiny okresnímu pol. úřadu, třeba se stalo z důvodu, že podání její u obecního starosty bylo zmařeno chvílkovou jeho nepřítomností, nemůže býti pokládáno za splnění zákonné povinnosti předložiti opravenou kandidátní listinu do 24 hodin obecnímu úřadu. (Nál. z 21.-V. 1920 č. 4161.)

Č. 439. Námitky proti volbám dlužno do té míry konkretisovati, aby mohly poskytnouti podklad pro úsudek, zda-li vytýkané vady volebního řízení mohly míti vliv na konečný výsledek volby. (Nál. z 9.-VI. 1920 č. 5213.)

Č. 440. I. Pouhé tvrzení, že na voliče působila obava vylučující svobodnou jejich vůli, nestačí k vážnému porušení svobody voleb (§ 56.), nýbrž je třeba, aby byly zjištěny objektivní momenty, dostatečně schopné k tomu, aby vykonaly působivý morální tlak na svobodné rozhodnutí voličů. II. Vzdálení se členů volební komise za volby nemá vlivu na platnost volby, zbylo-li ve volební komisi tolik členů, kolik je jich potřebí podle zákona k patnému usnášení. (Nál. z 9.-VI. 1920 č. 5214.)

Č. 460. I. Volí-li volební skupina sama náměstka starosty dle §-u 62., není vázána voliti jej z počtu svých příslušníků, nýbrž jen ze členů obecního zastupitelstva. Zvolila-li jej z osob mimo svoji skupinu, nelze za to míti, že nepoužila svého práva §-u 62. II. Není zákonné překážky, aby starosta nebo jeho náměstek, volení s ostatními členy obecního zastupitelstva, zvoleni byli ze skupiny voličů, které byl dle §-u 62. přirčen nárok na úřad II. z náměstků. (Nál. z 16.-VI. 1920 č. 5412.)

Č. 470. I. O námitkách, které podatel-volič odvolal, není úřad povinen rozhodovati mocí svého práva dohlédacího. II. Volič, který podal námitky proti volbě, má právo je také odvolati, tvrdí-li politické strany, že námitky byly podány v dohodě s nimi nebo k jejich příkazu, nemá tento vnitřní poměr významu pro úřad, o námitkách rozhodující. (Nál. z 28.-VI. 1920 č. 4465.)

Č. 483. Nesprávnost nebo vadnost složených účtů není dle §-u 3. odst. 3., bod 3., důvodem k vyloučení z práva volebního. (Nál. z 30.-VI. 1920 č. 2720.)

Č. 561. Dohlédací úřad může zrušiti volbu do obecního zastupitelstva z moci úřadu toliko, byla-li zvolena osoba nevolitelná (§ 53.). Při jiných vadách volby může zakročiti jen k námitkám, podaným voličem k tomu oprávněným. (Nál. z 2.-IX. 1920 č. 8068.)

Č. 521. Dohlédací úřad není při ustanovení polovice členů finanční obecní komise obmezen jen na ony volební skupiny, které jsou v obecním zastupitelství zastoupeny (§ 14. z 7.-II. 1919 č. 76, Sb. z. a n.) (Nál. z 15.-IX. 1920 č. 8467.)

Č. 522. Svolání schůze obecního zastupitelstva ku volbě obecního starosty (§ 59.) děje se co do formy dle předpisu, vysloveného v §-u 2. z 7.-II. 1919 č. 76, Sb. z. a n., kterým byla zachována zásada obligatorního osobního pozvání všech členů obecního zastupitelstva pod sankcí neplatnosti usnesení. (§ 42. zák. z 6.-IV. 1864 č. 7 ř. z.) Nál. z 15.-IX. 1920 č. 8468.)

Č. 555. Při rozvrhu mandátů na jednotlivé kandidátní listiny není podmínkou návrhu na mandát, aby listina dosáhla čísla volebního, pro tento rozvrh vypočteného. (Nál. z 15.-X. 1920 č. 9674.)

Č. 567. Usnesení obecního zastupitelstva, kterým byla zamítnutá žádosť strany jejíž příslušník byl zvolen do obecního zástupitelstva a za náměstka starosty, aby osoba ta byla zbavena oněch funkcí, protože dodatečně vystoupila ze strany, jest usnesení u výkonu přenesené působnosti obce a jest naříkatelno dle odstavce 2. § 103 ob. zříz. předpisů zákona ze dne 12. května 1896 čís. 101 ř. z. (nález ze dne 27. 10. 1920 č. 8130).

Č. 584. Úředníci úřadu správního, jemuž přísluší přímá moc dohdédací nad obcí, jsou vyloučeni z volitelnosti, bez ohledu na to, zda spadají do oboru jejich služby záležitosti z okruhu moci dozorčí nad obcí čili nic. (Nález ze dne 12. 11. 1920 č. 9678.)

Č. 601. Volební skupinou, která volí ubylého starostu, náměstka starosty, člena obecní rady, nebo komise dle odstavce b) § 66 zák. ze dne 31. 1. 1919 č. 75 sb. z. a n., nerozumí se skupina, která provedla volbu ubylého, nýbrž skupina, ke které odstoupivší náležel (odst. 2. § 64. cit. zák.). (Nález ze dne 1. prosince 1920 č. 11600.)

2

Domovské právo.

Č. 52. Nabytí příslušnosti 10-letým pobytem podle konskripčního p. ze dne 20. října 1804, nevad, když konskribovaný zapsán byl v konstripčních listinách jako cizinec. II. Pouhý 10 letý pobyt v obci (nacionalisace) zakladá podle §-u 26. č. 1, lit. b) konstr. pat. z 20. 10. 1804 příslušnost k obci bez rozdílu, měl-li kontribovaný listinné průkazy o příslušnosti čili nic. III. Zápisy v knoskr. listech (podle konsk. pat.) o skutečném pobytu v obci mají povahu veřejných listin, jejichž plná průvodnost může býti vyvrácena jen protidůkazem. (Nález ze dne 20. února 1919 č. 994.)

Č. 142. Dobrovolné vzdálení se z obce pobytu nelze jen tehdy považovati za přerušení pobytu zakládajícího nárok na přijetí do svazku domovského, když úmysl podržeti bydliště v obci dosavadního pobytu je v době odchodu patrný z určitých na venek zjevných okolností. (Nález ze dne 24. 6. 1919 č. 3161.)

Č. 175. I. Usnesení obce pobytu, odpírající nárok na přiznání práva domovského ve smyslu novely vzákonu o práv. domovském, není rozhodnutím vydaným v pořadu instancí, nýbrž jen prohlášením strany. II. Řízení ve věcech domovského práva jest oficiosní. Stranám jmenovaným v §-u 3. zák. ze dne 5. 12. 1896 č. 222 ř. z. nelze tedy ukládati průvodní přímě o předpokladech nároku na výslovné přijatí do svazku domovského. (Nález ze dne 10. září 1919. č. 4290.)

Č. 622. Nárok na propůjčení domovského práva dle § 2. novely z roku 1896, vydržením již nabytý, nezaniká smrtí vydržitelovou amůže tedy pro osoby, které vydržitele v domovském právu sledují, býti uplatněny jak jimi, tak i dosavadní obcí domovskou i po smrtí vydržitele potud, pokud lhůta stanovená v §-u 4. leg. cit. neuplynula. II. Chudinské zaopatření ve smyslu § 2. novely k zákonu o právu domovském, poskytnuté teprve po uplynutí 10ti leté vydržecí lhůty, stanovené pro nabytí nároku na udělení domovského práva, nedotýká se nároku již vzniklého, třebas nebyl ještě uplatněn. (Nález ze dne 15. 12. 1920 č. 12206.)

Policejní záležitosti.

Č. 113. I. Odvolala-li strana v řízení policejně trestním své doznání, nelze okolnosti zjištěné jedině tímto odvolaným doznáním bráti za skutkový podklad rozhodnutí. II. Pro řízení ve věcech policejně trestních neplatí zásada soustřeďovací, může tedy strana i v řízení odvolacím uváděti novoty. (Nález ze dne 30. 5. 1919 č. 2634.)

Č. 183. Při vyměření trestu pro přes-toupení policejních předpisů nemůže nejv. spr. soud zkoumati zhodnocení daných skutkových poměrů, převzatých uřadem správním. (Nález ze dne 19. 5. 1919. č. 4433.)

Č. 265. Pro obor trestního práva policejního může dle analogie trest. práva toliko eror facti, nikoli error juris vyloučiti trestnost. (Nález ze dne 10. prosince 1919 č. 6565.)

Č. 368. Ke skutkové povaze policej. přestupků nevyhledává se zlý umysl nebo zavinění. II. V řízení policejním neplatí zásada soustřeďovací a může proto strana odvolati učiněné doznání v I. stolici a nelze okolnost zjištěnou jen tímto odvolaným doznáním bráti za skutkový podklad k rozhodnutí. (Nález ze dne 19. 4. 1920 č. 1717.)

Č. 394. Nejv. spr. soud nemůže věcně přezkoumati zhodnocení daných skutkových poměrů jež předsevzal úřad správní, vyměřuje stěžovateli trest za přestupek policejní. (Nález ze dne 28. dubna 1920 č. 3582.)

Č. 585. Policejní příkazy a zákazy, nesmějí zasahovati do právní aféry osoby, proti níž směřují, dále, než-li pokud podle zjištěných skutkových okolností, nebo dle výroku znalců jest nezbytně nutno, aby bylo dosaženo účelu policejního opatření.

II. Podjatost úředního orgánu pověřeného řízením musí strana pod násľedky prekluse uplatňovati při prvním procesním kroku, který učiní před ním po tom, co důvod podjatosti stal se jí známým, podjatost znalců z důvodů straně známého má se uplatniti rovněž pod následky prekluse. jakmile dobrozdání znalců stalo se straně úředně známým nebo jejich jména mu byla oznámena. (Nález ze dne 15. listopadu 1920. č. 9228.)

Čs. 632. Obec může u výkonu místní policie na ochranu osob učiniti, opatření proti chovu včel, je-li vyšetřováním zjištěna příčinná spojitost úlů a nebezpečí osob mimo stanoviště úlů. (Nález ze dne 21. 12. 1920 č. 12633.)

Č. 644. Také v řízení policejně trestním platí zásada výhradně osobní zodpovědnosti, neručí tudíž zaměstnavatel za provinění, jichž se dopustil jeho zřízenec.

II. Ani v trestním řízení policejním nelze prohlásiti věrohodnost nabídnutého svědka za nedostatečnou, pokud nebyl vyslechnut. Úřad rozhodující nemůže výpověď svědkovu v jiném řízení učiněnou pokládati za průvod provedený v trestním řízení samém, když strana výslovně žádá za výslech svědka toho. (Nález ze dne 29. prosince 1920 č. 12865.)

Z advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine o nostrifikovaní právnovedeckých doktorátov oznamuje sa toto:

Ministerstvo spravedlnosti výnosom č. 18468-1921. so dňa 30. dubna 1921. vypovedalo:

»Kandidátov stavu sudcovského, advokátskeho i notárskeho, ktorí vykonali po 28. rijnu 1918. zkúšky na niektorej univerzite bývalého rakúsko-uhorského mocnárstva mimo územia Československej republiky, možno prijať do praksi len keď vykážu, že ich zkúšky boly nostrifikované. To sa vzťahuje nie len na kandidátov, ktorí teraz vstupujú do praksi, ale aj na tých, ktorí už boli do praksi prijatí. Týchto treba vyzvať, — ak ešte ich zkúšky nostrifikované neboly, aby za primeranú lehotu vykázali, že zkúška po prevrate mimo územia Československej republiky vykonaná bola príslušným úradom školským uznaná».

To samé ministerstvo výnosom č. 10353-1921 zo dňa 20. července 1921. vypovedalo v konkrétnom prípade:

»Zasiela sa žiadosť dr. kandidáta advokácie o uznanie doktorátu nadobudnutého na univerzite v Budapešti dňa 20. ledna 1919 s tým, že ministerstvo spravedlnosti nemôže v tejto veci ničoho vykonať. Uznať zkúšky mimo územia Českoslov. republiky po štátnom prevrate složené je výhradnou vecou ministerstva školstva a národnej osvety.

Poznamenáva sa, že podľa osnovy zákona, ktorým sa menia a doplňujú niektoré ustanovenia advokátskych riadov, a ktorý návrh zákona už senát Národ. Shromaždenia prijal, môže byť do soznamu advokátskych kandidátov zapísaný československý štátny príslušník, ktorý nadobudnul hodnosti doktora práv na niektorej univerzite československej alebo pred 28. okt. 1918) (najneskoršie v zimnom semestre študijného roku 1918-19) na niektorej univerzite bývalého mocnárstva rakúsko-uhorského; ináčej len vtedy ak mu zkúšky boly nostrifikované.»

Preto advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine de lege lata považuje za platný právnovedecký diplom len taký, ktorý bol nadobudnutý pred 28. okt. 1918. na daktorej univerzite bývalého mocnárstva rakúsko-uhorského, alebo nadobudnutý bol po 28. okt. 1918, na daktorej univerzite Československej republiky.

Keď spomenutý zákon vstúpi do platnosti za platný právnovedecký diplom bude treba považovať i taký, ktorý bol na daktorej univerzite bývalého mocnárstva rakúsko-uhorského najneskôr pred dokončením zimného semestru v študijnom roku 1918-19 nadobudnutý.

Usnesenie komisie pre jednotnú zkúšku sudcovskú a pravotársku zo dňa 29. augusta 1921:

»Do povahy berúc, že štátnym jazykom považuje sa jedine jazyk československý,

voči ktorej všeobecnej zásade zkúšky jednotné sudcovnské a pravotárske výnimku tvoriť tým menej môžu,

bo výnos Ministerstva spravedlnosti zo dňa 23. augusta 1921. číslo 36985-86-21 — na tieto zkúšky sa vzťahujúci — rozhodne predpisuje zkúškam jazyk úradný, môžu budúce kandidáti túto zkúšku konať len v úradnom jazyku.»

Bulla, v. r., predseda komisie.

Literatura.

»Právník« č. VII. a VIII. dr. Karel Hermann-Otavský »Reforma našeho práva autorského«, dr. M. Stieber: »Pozemková reforma a cukrovary.«, dr. V. Horáček: »K výkladu § 63 z. ze dne 30. I. 1920 č. 81 sb. z. a n. (zákon záborný), dr. J. Zlinka: »K § 158 obč. z.«, V. Hekl:»Nynější poměr obyvatelů domu k majiteli.« Praktické případy.

»Socialní revue.« č. 3. dr A. Tůma: »K otázce kompetence ministerstva socialní péče v oboru péče o mládež«. Dr. V. Karda: »Státní péče o spuštěnou mládež na Slovensku a v P. Rusi«. Dr. J. Gruber: »Výstava družstevní práce.« Fr. Modráček: »Družstevní hnutí v Italii.« Dr. Janko: »Přehled podpor nezaměstnanosti za I. čtvrtletí 1921«. Dr. R. Petržílko: »Činnosť socialního ústavu od 1. I.—31. V. 1921.« Zprávy. Z činnosti Nár. shrom. Judikatura.

»Soudcovské listy« č. 7. By Henri Coulon (přel. prezident dr. Malý): »Reforma francouzského soudnictví.« Dr. J. Zelinka: »Soudcovská otázka«. Dr. A. Glos: »Známky činu trestního«. Dr. Bdk: »Za ideály«. Krha r. z. s.: »Soudcovská pragmatika«. Dr. A. Růžek«. Ještě příspěvek k výkladu vl. nar. ze dne 25 V. 1920, č. 409 sb. z. a n.« Dr. Dr—ský: »O kancelářském a úředním paušálu.« Organisace. č. 8. Dr. Malý překlad: »Reforma francouzského soudnictví.« Dr. K. Arnošt: »Senát či samosoudce.« Dr. Fr. Rous: »Kontumační rozsudek pro nepodání žalobní odpovědi před soudem okresním.« Dr. B. Němec: »Honorář pracovní úředníka kanceláře advokátní za zastoupení advokáta pri prvním roku.« Dr. Bdk: »Soudcovská nezávislost.« S. Šipko: »Soudcovská pragmatika«. »Příspěvek k jazykové praxi na Slovensku«. Jindřich okr. s.: »Ještě k článku IX. z. ze dne 1. IV. 1921 č. 39. sb. z. a n.«. Dr. Červenka: »Občanská nauka«. Spravení knihovního záznamu dle § 40 kn. z. vkladem či poznámkou«. »Podněcování ku vzpouře dle § 58 tr. z.« Organisace.

»České právo.« č. 4. (Časopis spolku notářů českoslov. Vychází měsíčně. Redakce Praha II., Václ. nám. č. 28). Dr. J. Čulík: »Projednání pozůstalosti.« Dr. G. Švamberg: »Sjednocení obch. práva českosl. a nejdůležitejší rozdíly platného obch. práva slov. od práva českého.« Judikatura.

»Sborníku Naše zahraničí.« vydávaného Národní radou československou v Praze (Masarykovo 10) k soustavné práci pro zájmy čs. krajanů zahraničních i jejich spojení se starou vlasti, vyšel 2. svazek druhého ročníku s bohatým osahem. V čele svazku jest výstižná študie redktora »Našeho zahraničí« dra Jana Auerhana: »Přehled dnešního stavu a potřeb čs. školství zahraničního.« Dále následují zajímavé stati Vojty Režného ze Záhřeba, J. Maliaka, Pavla Turčana-Selenského, Rud. Turčina, Jar. Španihela, K. Bočka, Mich. Saaka, K. Štencla, Jos. Kovárny, přehledný článek o návštěvách z čs. zahraničí v červenu t. r., doplněný obrazem činnosti předs. Čs. nár. rdy americké dra. Pecivala z péra red. J. Hejreta a stat o předcích a životních osudech J. V. Figulusa, posledního potomka J. A. Komenského, dlícího právě mezi námi, z péra Aug. Seiferta. Doporučujeme sborník Naše zahraničí nejvřeleji.

»Finanční universum«. Dle předmluvy jest úmyslem vydavatelstva podati stručný ale věc plně vyčerpávající obraz celé státní správy finanční jak v oboru fin. práva tak ve směru formálním, tedy co do organisace a řízení, krátce celé finanční státní administrativy. Úkol tento jest nesporně veliký a velmi významný, neboť předpisy finanční jsou dnes tak obsáhlé a rozptýlené, že již pouhé jejich odborné a soustavné sestavení má cnu nemalou. Cena této stoupla by ovšem nesmírně tím, když by se jednotlivé jeho díly, jak jest obmýšleno, každoročními doplňky uváděly v soulad se stavem práve platným. Taková pomůcka byla by něčim ojedinělým a stala by se denní potřebou nejen praktickému finančníkovi, nýbrž každé-

mu, komu jest nutna informace ve kterémkoli oboru finanční správy státní zejmena advokátům, notářům, různým podnikům na př. lihovarům, cukrovarů atd. Právě vydané tři části a to: I. Finanční stráž (cena 7 K), II. Daň z líhu (cena 12 K) a III. Důchodkové trestní právo (cena 9 K) svědčí o tom, že vydavatelstvo pevným krokem směřuje k tomuto cíli. Dosahuje ho svým zvláštním způsobem, jevícím se jednak revué, t. j. v úpravě díla, jednak vnitrně, t. j. ve způsobu podání látky. Úprava revuí jest proti obvyklé knižní úpravě listová a to za tím účelem, aby se změny a doplňky mohly jako samostatné listy všinouti na místo, které jim obsahové přísluší. Pro praktika jest tá věc velmi cenná, poněvadž co do času velmi úsporná a umožňující vyjmouti a použiti toliko jednoho po případě více právě potřebných listů. Zvláštnost podání látky jeví se v tom, že hesla prvotřídní jsou vyšinuta v levo od textu a seřaděna abecedně. Obsah textu, příslušejícího k těmto heslům, jest jako hesla druhořadá vyznačen rovněž revué textu, avšak způsobem méně výrazným než hesla prvořadá. Tím zjednána jest dokonalá přehlednost látky.

Text universa jest stručný, úsečný a tak soustředěný, aby každé zbytečné slovo odpadlo. Hesla a předcházející slova, t. j. slova textu, pod kterými psán jest text další, nutno dle potreby a za účelem srozumitelnosti doplnovati do textu následujícího. Tato zvláštnost zjeví se po jistém cviku ve čtení příručky jako prostředek, kterým jest umožněno podati látku velmi obsáhlou na prostoře poměrně velmi malé. Vyvolá-li tato úsečná forma textu tu a tam pochybnost, lze ji snadno odstraniti, nebot universum cituje prameny originálních textů. Při větší rozlehlosti textu nebylo by universum tím, čím pravě býti chce.

Uvedené tři první části vydal J. Vancálek, min. r. u gen. f. ř. v Bratislavě, (Laufrauconi), kde je lze i objednati.

»Čs. štátne občianstvo, domovské právo.» Vydali slovensky a maďarsky Gustav Bauer a dr. Pavel Novák v Košiciach, cena 35 K.

»Nouze bytová». napísal dr. L. Först adv. v Praze. Cena 5 Kčs.

Dôchodkový trestný poriadok.

Pred nami leží neveľká knižka (asi 60 strán) horejšieho obsahu. Sostavil ju Ján Barinka, správca dôchodkovej kontroly u gen. fin. riaditeľstva v Bratislave. Tlačená je v tiskárni Universum v Bratislave.

Jestli ktorá knižka prišla v čase svrchovanom, plným právom to môžeme povedať o Barinkovej »Príručnej knižke». I sám autor poukazuje na to v predmluve, uvádzajúc, že českí úradníci vôbec nemali posiaľ žiadnej pemôcky pre túto právnu materiu uhorskú, platnú posiaľ na Slovensku. Sem spadajúce predpisy prístupné boly posiaľ výlučne v jazyku maďarskom. A keby pôvodca iné nebol vykonal, len preložil ich do slovenčiny, bol by už i tým samým preukázal neoceniteľné služby čs. úradníctvu na Slovensku.

Avšak dielce toto nemožno nazvať púhym prekladom. Je ono systematickým a prehľadným sostavením platných pravidiel a obsahuje aj početné vzorce predpísaných tiskopisov, a tak právom si robí nárok na príručku pre praktickú potrebu.

Slovenčina príručky plynie hladko, ačkoľvek ešte nie úplne bezvadne.

Sme presvedčení, že nielen kruhy fin. právnikov a dôchodkovej kontroly, ale aj širšie kruhy právnické uvítajú túto záslužnú prácu so živým záujmom.

Cena knižky sa neudáva. Dostať ju u pôvodcu.

Vybrané části z uherského civilního práva procesního.

Se zřetelem k rak. c. ř. s. a pracím sjednocovacím podává
Dr. Václav Hora, ř. profesor university Karlovy v Praze.

VI.

Význam času při procesních úkonech.

Řízení procesní vyžaduje času; s činitelem tímto musí počítati i strany i soud při svých úkonech procesních. S druhé strany ale nelze ponechati jenom stranám samotným, aby se rozhodly, kdy ten neb onen úkon chtějí předsevzíti. Neboť nejde jenom o jejich spor, nýbrž i o věci stran jiných, jež mají stejný nebo snad ještě větší zájem na tom, aby i jejich věc byla projednána. Zásada »hospodařiti časem» je nezbytným požadavkem každého řízení procesního; vede sice začasté k opatřením, jež jednotlivec nelibě nese, poněvadž je pociťuje jako zasahování do své osobní volnosti, ale nelze se bez nich obejíti. Ponechati jednotlivci volnost, znamenalo by obmezovati celek; naopak zase obmezení jednotlivcovo je na prospěch celku. Ovšem ale i při tom sluší dbáti vhodné míry, tedy neobmezovati jednotlivce nad potřebu. Neboť jinak působí ustanovení taková jako bezduchá, ale krutá formalita, jež ve své strnulosti a jednostrannosti ubíjí často i dobrou věc.

I. Procesní úkony stran i soudu dějí se **při rocích** (stáních), procesní úkony stran kromě toho také ve **lhůtách.** Při obou těchto formách využití času v procesu dlužno dbáti shora vzpomenuté zásady hospodárnosti. Zmařené stání i zmařená lhůta znamenají průtah ve sporu, jenž nejde jenom na účet stran a není tudíž také jenom snad jejich věcí. Neboť soud mohl času, jejž musí věnovati nyní (při odročení stání neb prodloužení lhůty) zase téže věci, použíti už pro věci jiné; tyto jiné věci jsou tedy nutně zkráceny o čas, o nějž odročená věc vyžádala pro sebe více.

Toto hledisko neproniká ještě vůbec v německém c. ř. s., neboť tam se ponechává stranám plný a ničím neobmezený vliv i na roky i na lhůty. Mohou svým souhlasem způsobiti bez jakýchkoli překážek i prodloužení lhůt (§. 224.) i odročení stání (§ 227.). Jenom konečné lhůty nemohou ani souhlasně prodloužiti.

Rak. c. ř. s. naproti tomu nepřiznává souhlasné vůli vůbec žádného vlivu; odročiti stání a prodloužiti lhůtu může jen **soud,** a to jen tehdy, jsou-li zde pro to důvody v zákoně uznané (§§. 128., 134.).

Uher. c. ř. s. zaujímá jakési střední stanovisko; nepřiznává sice souhlasu stran významu naprostého, jako právo německé, ale také mu neupírá vůbec významu, jako činí rak. c. ř. s.

Pokud jde totiž o prodloužení lhůt, nemá ani souhlas stran významu (§. 450.), při odročení stání není však bez významu. Ustanovuje se totiž, že strany mohou dohodnouti se na tom, aby bylo jednání **odročeno,** a soud je povinen tomu vyhověti, oznámí-li mu to strany nejdéle 8 dní před dotčeným rokem (§. 240.). Ustanovení toto bylo pojato do zákona s ohledem na advokáty, kteří bývají často obesláni na týž den a touž hodinu k různým soudům, a vědí již napřed, že se nebudou moci obou jednání účastniti (Gottl, str. 186.). Tento motiv zákonodárcův nedošel ovšem žádného výrazu v zákoně; podle znění zákona stačí prost ohlásiti u soudu dohodu stran včas. Zákon také neobmezuje strany nijak v otázce, kolikrát smějí tohoto prostředku k snadnému odročení použíti. Je tedy velmi pravděpodobno, že bude ustanovení tohoto používáno advokáty, i když zde není důvodu shora naznačeného vůbec, aneb když advokát jenom očekává, že snad v jiné věci dostane obsílku k jinému soudu na týž den. Ale není také vyloučeno, že bude stranami užito práva jim poskytnutého opětovně.

Na každý způsob tkví v §. 240. uh. c. ř. r. nebezpečí, že povede k rozporu a k porušení zásady hospodářnosti s časem; a to i při tom, když obmezuje účinnost dohody stran na to, že bude oznámena 8 dní před dotčeným stáním. Neboť soudu bude velmi často nemožno, nemožno využíti v této krátké době, jež zbývá ještě do dne, v němž se mělo konati jednání nyní odročené, času takto zmařeného pro projednání věci jiné. A s druhé strany bylo by lze zajisté vyhověti skutečné potřebě stran — ovšem náležitě prokázané — i bez tohoto ustanovení. Mám proto za to, že ustanovení §. 240. uh. c. ř. s. není jeho předností a neláká k napodobení.

Menšího významu je druhý případ, v němž se dopřává souhlasnému přání stran vlivu na odročení; je to případ §-u 191. posl. odst., jenž souvisí se zvláštní úpravou prvého roku. U okresních soudů se totiž zásadně projednává hned při prvém roku, když se při něm žalovaný pustil do sporu, i ve věci

samé, ale soud může k meritornímu jednání určiti i zvláštní rok, když to strany **souhlasně** navrhnou. O tom stala se již zmínka v jiné souvislosti ve článku II.

Není-li tu případu, jejž upravuje zmíněný §. 240., lze dosíci odročení stání jen k návrhu jedné strany, nedojde-li k němu z moci úřední.

Návrh strany může býti učiněn před vyvoláním věci — tedy před stáním — anebo až po vyvolání věci — při stání. V prvém případě musí však strana ihned osvědčiti, že se k stání nemůže z důležitých důvodů dostaviti; kromě toho se žádá, aby odpůrce mohl býti ještě včas zpraven o odročení (§. 238.). Nemohl-li by býti tudíž včas zpraven, nelze stání odročiti a navrhovatel by musil svůj návrh učiniti až při stání. O prvém návrhu odročovacím rozhoduje předseda sám a netřeba slyšeti odpůrce. Opětovné stání odročiti smí však jen senát a jen po předchozím slyšení odpůrcově (§. 238. II., III.).

Ve druhém případě lze povoliti odročení k návrhu strany a po slyšení odpůrce — je-li přítomen — z důležitých důvodů (§ 239), pokud zákon neustanovuje jinak, jako je tomu na př. ve shora zmíněném případě §u 191 posl. odst., učiní-li návrh, aby se o hlavní věci jednalo při zvláštním roku, jen jedna strana a zdržují-li se strany, po případě jejich zástupci v místě okresního soudu.

Pro oba případy připomíná zákon výslovně, že souhlas odpůrcův nemůže nahraditi podmínky v §§ 238 a 239 pro odročení předepsané (§ 240). Hlavní podmínkou je, aby tu byl pro odročení *důležitý důvod.* Je-li zde takový důležitý důvod, posoudí soud. Zákon ponechává tedy soudu široké pole při posouzení otázky, má-li se ta neb ona skutečnost stranou tvrzená a osvědčená považovati za dostatečný důvod k odročení. To padá tím více na váhu ,že proti rozhodnutím soudu — ať příznivým či nepříznivým — není vůbec oprávného prostředku (§ 549). Zákon uherský dává tudíž soudci značnou moc a projevuje mu také velko důvěru. A na soudech je, aby správným postupem razily praksi opravdu správnou cestu: vyhovovaly odůvodněným potřebám stran, ale stejně bedlivě dbaly toho, aby nebujela odročování bezdůvodná.

Rak. c. ř. s. je v té příčině mnohem přísnější; poučen zkušenostmi z dob dřívějších, nespokojuje se jen s každým, byť s důležitým důvodem, nýbrž žádá mnohem více, totiž aby šlo o překážku nepřekonatelnou anebo alespoň velmi značnou (§ 134 č. 1). Ovšem má i zde soudce možnost, zabrániti nespravedlnostem i tam, kde doslov zákona snad činí věc pochybnou; neboť jemu náleží, aby posoudil, jde-li o překážku »velmi značnou«, a povolí-l odročení po prvé a ne na delší dobu než 4 neděl, není proti jeho rozhodnutí opravného prostředku (§ 141).

Při příští unifikaci bude ovšem nutno uvážiti, je-li odůvodněno, aby bylo přísné stanovisko rak. zákona — jež může v rukou soudce méně zkušeného nebo nedosti rozvážného vésti k nespravedlnostem vůči stranám — i na dále podrženo či snad přizpůsobeno stanovisku práva uherského. V úvahu přijde, je-li tu snad dosud nebezpečí neodůvodněných odročování a povolnosti soudů vůči návrhům stran, jehož se obával v r. 1895 rakouský zákonodárce, či je-li dnes tato obava značně seslabena vzhledem k tomu, že jak dnešní soudcové, tak i zástupcové stran jsou z největší části už odchovanci nového práva. Neméně rozhodným budou ovšem i zkušenosti, jež jsou získány na Slovensku s volnějšími a pružnějšími zásadami tamního práva.

Při odročení z moci úřední není mezi obojím právem podstatného rozdílu; ustanovení § 241. uh. ve spojení s § 275. souhlasí svým obsahem s ustanoveními § 134. č. 2—4 rak. c. ř. s.

Pokud jde o lhůty, sluší upozorniti na jisté rozdíly v označení, jež mají ovšem svůj význam i v důsledcích dalších, zejména pokud se týče prodloužení a navrácení v předešlý stav.

Rak. zákon zná lhůty soudcovské a zákonné; obojí mohou býti prodlouženy soudem k návrhu strany, osvědčí-li tato, že nemůže z neodvratitelných neb alespoň velmi závažných důvodů včasně provésti procesní úkon lhůtou vázaný, a zejména když by bez prodloužení lhůty utrpěla škodu neodčinitelnou (§ 128. II.). Prodloužení je však vyloučeno u těch lhůt zákonných, jichž prodloužení zákon výslovně zapovídá, jakož i u oněch lhůt soudcovských, při nichž zákon prohlašuje prodloužení jich za nepřípustné (srv. §§ 37. a 85. rak. c. ř. s.). V obojím případě jde sice o lhůty neprodlužitelné, ale jen lhůty na pravém místě zmíněné (t. j. zákonné) prohlašuje zákon za lhůty konečné (§ 128. I.) Neprodlužitelné lhůty soudcovské tedy nejsou lhůtamy konečnými.

Naproti tomu rozeznává uherský c. ř. s.: a) lhůty soudcovské, jež jsou vesměs prodlužitelny k návrhu strany, osvědčí-li se důležitý důvod (§ 450. I.);

b) lhůty zákonné, jež jsou zásadně neprodlužitelny; jenom ty zákonné lhůty mohou býti prodlouženy z důvodů důležitých, jejichž prodloužení zákon výslovně dovoluje (na př. v §§ 177., 201. II.);

c) lhůty konečné, jimiž jsou jenom ty lhůty, jež zákon za takové výslovně prohlašuje (§ 451. II.). Není tedy každá zákonná a neprodlužitelná lhůta už tím také lhůtou konečnou.

Je-li tedy podle rak. c. ř. s. každá zákonná lhůta prodlužitelna, pokud zákon její prodloužení výslovně nezapovídá, je v uher. právu naopak každá zákonná lhůta neprodlužitelnou, pokud zákon výslovně její prodloužení nedovoluje (§ 450. II. uh.). A je-li v rak. právu každá zákonná a neprodlužitelná lhůta už

tím samým lhůtou konečnou, je v uher. právu lhůtou konečnou jen taková lhůta zákonná, jež je v zákoně výslovně označena jako lhůta konečná. Význam toho jeví se při navrácení v předešlý stav (§ 451. I.).

Pokud jde o důvod k prodloužení lhůty, spokojuje se uher. c. ř. s. (§ 450. I.) s tím, že žádá, aby byl osvědčen důležitý důvod; v té příčině stačí poukázati k tomu, co bylo řečeno při odročení stání. Rozdíl je i pokud jde o opravné prostředky; povolí-li soud prodloužení lhůty (i opětovně), není proti tomu podle § 450. V. uh. vůbec opravného prostředku (podle § 141. rak. je stížnost vyloučena jen proti prvému povolení a jen tehdy, když prodloužení nepřesahuje dobu původní lhůty), odepře-li soud prodloužiti lhůtu, není pdle uh. práva samostatného opravného prostředku, kdežto v rak. právu je rekurs přípustný (§ 514.).

II. Účinky zmeškání roku neb lhůty, totiž vyloučení promeškaného procesního úkonu, stanoví uherské právo stejně jako rakouské (§§ 436. uh., 144. rak.).

V dalším vybudování základů i následků zmeškání jeví se však podstatné rozdíly. Uherské právo upravuje řízení pro zmeškání prvého roku zcela zvláštním způsobem, a to jinak pro případy, kdy zmeškal žalobce (§ 439), a opět jinak, když zmeškal žalovaný (§ 440.). O té úpravě bylo už podrobně jednáno v článku I., kde byla také srovnána s úpravou rakouského c. ř. s. a kriticky oceněna.

Zde zbývá zmíniti se hlavně o následcích, s nimiž je v prvé instanci (o zmeškání ústního jednání odvolacího bude jednáno ve čl. VII.) spojeno zmeškání meritorního ústního jednání nebo roku, jenž byl určen k pokračování v tomto jednání (§ 445.) Uh. z. nepřidržuje se vzoru německého, podle něhož nastávají účinky plného zmeškání, i když strana zmešká jen některý pozdější rok (§ 332. něm.), nýbrž přijal zásadu, t. zv. částečného zmeškání, jak je výslovena v § 399. rak. c. ř. s. Ovšem v podrobnostech jeví se i zde podstatné rozdíly, jež souvisí zejména s tím, jak je postaráno v uher. c. ř. s. o přípravu meritorního ústního jednání (viz čl. III.). Zejména nebude vždy možno rozhodnouti věc rozsudkem, ačkoliv odpůrce zmeškal.

Případy, jež zde mohou nastati, jsou rozmanité a bude je nutno také různě řešiti.

a) Tam, kde žalovaný zmešká meritorní ústní jednání, ale žalobce se už před tím nepostaral o to, aby v žalobě anebo alespoň ve zvláštním přípravném podání (§ 194.) uvedl skutečnosti a průvody, k odůvodnění žalobního návrhu nutné, nebude lze vydati rozsudek. Neboť dokud žalovanému nebyly tyto skutečnosti a průvody náležitě oznámeny, nelze jej vylučovati z práva, aby se o nich vyjádřil (§ 445. III.). Nezbývá tudíž, než aby žalobce tyto skutečnosti a průvody uvedl až při meritorním jednání, a

soud aby toto jednání odročil, nařídiv zároveň žalobci, aby svůj přednes oznámil přípravným podáním zmeškalému odpůrci (§ 445. V.).

Podobně bude nutno postupovati, když v takovýchto případech zmešká meritorní jednání žalobce a žalovaný se dostavil.

b) Bylo-li meritorní jednání řádně připraveno a obsah žaloby neb přípravných podání žalovanému před zmeškaným rokem oznámen, je žalovaný, zmeškav meritorní jednání, zbaven práva vyjádřiti se o tvrzeních a průvodech, žalobcem mu oznámených (§ 445. III.). Základem rozsudku budou tedy jen výsledky získané na podkladě toho, co uvádí a dokáže žalobce. Bude-li nutno k vůli důkazům žalobcovým ústní jednání odročiti, bude k novému stání pozván sice i žalovaný, ale jen proto, aby byl při provádění důkazů přítomen ve smyslu § 279, nikoliv proto, aby mohl do obsahu jednání zasahovati.

Kdyby však žalobce chtěl při meritorním jednání uváděti nové skutečnosti a průvody, jež zmeškavšímu žalovanému dosud oznámeny nebyly — i když nejsou v odporu s dříve uváděnými skutečnostmi (na rozdíl od § 399. rak.) — nutno i zde jednání odročiti a postupovati podle § 445. V. tak, jak uvedeno pod a).

Bylo-li meritorní jednání sice žalobcem řádně připraveno, ale pak jím samým zmeškáno, bude žalovaný různě na tom, podle toho, zda-li se své strany podal přípravné podání (§§ 195., 196.) a obsah jeho žalobci náležitě před stáním oznámil, aneb zda-li tak neučinil. V onom případě bude platiti totéž, co uvedeno právě o žalobci, v druhém případě bude však nutno postupovati stejně jako uvedeno pod a).

Zákon zde neodpovídá na otázku, lze-li soudu v těchto případech hleděti na obsah toho, co uvedl zmeškalý žalobce ve své žalobě nebo ve zvláštním přípravném podání. Z ustanovení § 203. a ze znění § 445. IV. lze souditi, že k obsahu těchto spisů nelze soudu přihlížeti. Neboť § 203. nařizuje, že lze k obsahu přípravných podání přihlížeti jen potud, pokud byl při ústním jednání ústně přednesen, čehož zde ovšem není; a § 445. IV. předpisuje, že lze přihlížeti jen k výsledkům dřívějšího jednání a důkazního řízení, bylo-li zmeškáno p o k r a č o v á n í v meritorním jednání. Také těchto podmínek v našem případě není.

c) Bylo-li už meritorní jednání za účasti obou stran zahájeno, ale bylo nutno je odročiti, aby v něm bylo pokračováno, nejsou výsledky dosavadního, za součinnosti obou stran provedeného jednání zmařeny a budou vzaty za základ rozsudku, třebas nyní jedna strana zmeškala (§ 445. IV.). Chce-li ale strana přítomná při tomto pokračování činiti nové údaje, aniž je před tím už oznámila odpůrci, nyní přítomnému, aneb chce-li svoje dříve učiněná tvrzení nyní změniti v neprospěch jeho, nutno

i zde ústní jednání odročiti a straně nařiditi, aby svému odpůrci tyto údaje oznámila přípravným podáním (§ 445. V.).

d) U okresních soudů není, jak jsme viděli, zpravidla zvláštního roku, k meritornímu jednání určeného, nýbrž po prvním roku se pokračuje hned ve věci samé (§ 191. posl. odst.). Ale i když se výjimečně koná zvláštní jednání meritorní, nelze tu použíti předpisů o podáních, jimiž by bylo toto jednání připraveno (§ 205. I.). Jenom v tomto druhém případě bude lze vzhledem k § 438. mluviti o zmeškání meritorního jednání ve smyslu § 445. A je tudíž důsledno, když účinky zmeškání zasahují zde i ony skutečnosti a průvody, jež nebyly straně zmeškalé dříve oznámeny (§ 445. posl. odst.), a že k odročení jednání a k opětnému obeslání odpůrcovu dojde jen tehdy, když strana svůj dřívější přednes změní, nikoliv i když k němu něco nového přidá (na rozdíl od § 445. V.). Změnu takovou sluší protokolovati k návrhu přítomné strany a opis protokolu při opětné obsílce odpůrci dodati.

Z toho, co tu bylo řečeno o různých případnostech, k nimž může dojíti podle § 445., jde, že, ačkoliv je v něm přijata stejná zásada jako v § 399. rak. c. ř. s., vede přece k výsledkům jiným a rozmanitejším. Máme zde zase pestrý obraz kasuistiky, s nímž jsme se už častěji setkali. Zásada, přijatá v zákoně za základ ustanovení § 445., se nám v jednotlivostech rozbíhá, konstrukce zákonodárcem zamýšlená pozbývá pevnosti a nosnosti. Příčinou toho je to, že zákon zanedbává řádnou přípravu meritorního jednání, jak bylo ukázáno blíže ve článku III. Důsledky toho, tam naznačené, docházejí svého doplnění zde. A zněl-li náš úsudek o této příčině nepříznivě (viz článek III.), nemůže vyzníti úsudek o důsledcích jejích, v § 445. vyvozených, příznivěji.

III. Účinky zmeškání pojí se k události čistě zevní: že strana procesní úkol nepředsevzala v ustanovený čas. Nastávají samy sebou, beze zřetele na to, proč strana zmeškala. V tom by mohla býti spatřována příkrost a bezohlednost procesního práva vůči stranám. Ale nelze jinak; či by měl soud povždy zjišťovati a pátrati po tom, proč strana řádně obeslaná se nedostavila? A jak by to mohl? Kam by se dospělo s řízením, takto vybudovaným?

O tom netřeba zajisté ztráceti slov. Jiná je však otázka, mají-li účinky zmeškání, jednou nastalé, zůstati bez nápravy i tam, kde strana zmeškati nechtěla, a kde, zmeškala-li přec, má pro toto svoje zmeškání takové důvody, jež vtiskují následkům zmeškání znak tvrdosti, nespravedlnosti. Na tuto otázku odpovídá právo procesní ode dávna záporně a poskytuje tudíž prostředky k tomu, aby účinky zmeškání byly zase odčiněny. Použití těchto prostředků je ovšem věcí strany, zmeškáním postižené; a je přiroozeno, že strana tato musí se, používajíc

jich, zase podrobiti formám zákonem k tomu předepsaným a vystoupiti s nimi včas. Neboť jinak byl by právní život vydán stálým otřesům a nebezpečím. Jeví se zde zase nutnou myšlenka obmezení jednotlivcova v zájmu celku.

Pokud jde o tyto prostředky, dané k odčinění následků zmeškání, jest mezi rak. a uher. c. ř. s. podstatný rozdíl.

Rak. c. ř. s. (§ 146.) poskytuje jen jeden prostředek, totiž navrácení v předešlý stav, jímž lze odčiniti každé zmeškání, ať k němu došlo při stání neb při lhůtě, ať vyvrcholilo v rozsudku pro zmeškání nebo ne, jen když zmeškání mělo za následek vyloučení procesního úkonu, jenž měl býti stranou zmeškalou podniknut.

Uherský c. ř. s. zná dva prostředky nápravy: jednak navrácení v předešlý stav (§ 451.), jednak odpor (§ 460.).

Odpor přísluší žalovanému, jenž se nedostavil k prvému roku, proti rozsudku, jenž byl vydán proti němu pro toto jeho zmeškání (§ 440.). Není tedy dán proti každému zmeškání, nýbrž jen proti rozsudku, vydanému pro zmeškání žalovaného, a to pro zmeškání prvého roku (§ 440.), nikoliv i meritorního jednání (§ 445.). Proč se dává jen žalovanému, vysvětluje se tím, že žalobce nestihnou následky zmeškání, i když se k prvému roku nedostaví (§ 439., viz článek I.).

Žalovaný může podati odpor, i když se k prvému roku mohl dostaviti — otázka, proč se k němu nedostavil, se nezkoumá — ale musí tak učiniti do 15 dnů od doručení rozsudku. Lhůta tato je konečná (leč by se rozsudek doručil v cizině neb ediktem, kdež určí lhůtu k odporu soud), takže je proti jejímu zmeškání přípustno navrácení v předešlý stav. Nezáleží na tom, zda-li žalovaný označí svoje podání jako odpor, nebo podá proti rozsudku jiný prostředek (na př. odvolání, návrh na navrácení v předešlý stav): je-li odpor přípustný, považuje se každý projev nespokojenosti, žalovaným u soudu učiněný, za odpor (§ 462. I.). Žalovaný má proti rozsudku pouze odpor, nikoliv odvolání (§ 477. II.) S odporem dlužno spojiti zároveň to, co slouží ku přípravě prvého roku a meritorního jednání (§ 462. II.) Odpor má účinek odkládací (§ 461. IV.). Zvlášť odůvodňovati jej netřeba; soud zkoumá toliko, je-li odpor vůbec přípustný a byl-li podán v zákonné lhůtě (§ 463.). Neodmítne-li jej pro nedostatek těchto podmínek, nařídí o odporu rok, při němž se vrací věc do původního stadia, tedy do prvého roku, a když žalovaný učinil svůj návrh ve věci samé (§ 185.), přejde se hned k jednání meritornímu. Po jeho skončení rozhodne se podle výsledků jeho rozsudkem, jímž se rozsudek pro zmeškání, odporem dotčený, buď zachová v platnosti (zcela nebo z části) aneb zruší a novým rozsudkem nahradí (§ 464.).

Účinek odporu včas podaného a přípustného záleží tedy v tom, že odpor odstraňuje následky zmeškání sám sebou, věc

se vrátí do původního stavu hned, ačkoliv rozsudek pro zmeškání ještě tu jest. Rozsudek tento je jaksi jen formálně suspendován, ačkoliv ve skutečnosti je už odporem odstraněn, poněvadž se přes něj přechází k meritornímu jednání. Celé jednání odporem vyvolané jde na účet toho, kdo odpor podal (§ 431.).

Odporem dosáhne tedy zmeškalý žalovaný zcela snadno a jistě toho, co u nás musí si pracně a s výsledkem nejistým dobývati navrácením v předešlý stav. Tím se také odnímá zásadě o zmeškání jednak její ostří vůči zmeškalému, jednak i její svůdnost vůči straně přítomné; neboť tato neodhodlá se tak snadno využiti zmeškání odpůrcova k nespravedlivému rozhodnutí, kde tuší, že tento se chce brániti, a kde ví, že si bude moci tuto obranu i přes svoje zmeškání snadno dodatečně zjednati. Odpor je tedy rozhodně prostředek, jímž se stírá se zásad o zmeškání všeliká příkrost vůči stranám.

Zbývá ovšem ještě otázka, zda-li právě v té snadnosti a pohodlnosti netkví nebezpečí, nesvádí-li totiž možnost odporu k nedbalosti, nebudí-li ochabnutí energie a nevede-li k zneužití, zejmena k značným průtahům. Pokud jde o průtah, sluší ovšem přiznati, že zde, jak je přirozeno, nastane. Ale jde o to, jednak aby to byl průtah obmezený na nejmenší míru, jednak aby to byl také průtah ospravedlněný. Rychlost rozhodnutí není sama o sobě výhodou, nýbrž jen tehdy, není-li jí ohrožena také správnost tohoto rozhodnutí.

V té příčině vyniká uher. c. ř. s. značné nad německý, z něhož i tady čerpal (§ 338ě násl. něm. c. ř. s.). Neboť a) vylučuje přípustnost odporu, nezmeškal-li žalovaný hned už původní prvý rok, nýbrž k tomuto se dostavil, ale pak další stání, na něž byl prvý rok odročen, zmeškal; rovněž tak, byl-li prvý rok k žádosti žalovaného (sc. podle § 238.) odročen a pak jím zmeškán (§ 460. II.); b) připouští odpor v téže věci jen jednou (§ 460. II.); c) nedostaví-li se žalovaný k roku, jenž byl k jeho odporu ustanoven, musí býti jeho odpor k návrhu žalobcovu odmítnut a a dřívejší rozsudek zachován vp latnosti; žalovaný nemůže se pro toto zmeškání domáhati ani navrácení v předešlý stav (§ 464. II., III.).

Připomeneme-li si kromě toho, že náklady s odporem a jednáním o něm spojené nese povždy žalovaný (§ 431.) — pokud jeho zmeškání nezavinil žalobce sám — můžeme říci, že opravdu zde zákonodárce učinil, co mohl, aby zneužití odporu obmezil na nejmenší míru.

Mám za to, že při příštím sjednocení práva procesního bude nutno i tuto instituci vzíti v bedlivou úvahu. To lze učiniti i tehdy, když jinak nechceme napodobiti uherské právo při jeho úpravě následků zmeškání (víz článek I.). Je sice pravda, že přes shora zmíněná opatření nelze při ní naprosto vyloučiti možnost zneužití. Ale neméně dlužno uznati, že i dosavadní

úprava rakouského c. ř. s. má své hluboké stíny a je předmětem veliké nespokojenosti, jež bývá zhusta odůvodněnou. Bude tedy nutno zjistiti, kde je toho zla, jemuž se naprosto vyhnouti nelze ani tak ani onak, méně. V té příčině budou zase velmi padati na váhu zkušenosti nabyté na Slovensku.

Navrácení v předešlý stav je přirozeně v uher. c. ř. s. poskytnuto v užších mezích než v rakouském. Je možno jenom tam, kde byl stranou neb jejím zástupcem zmeškán rok — ale ovšem s vyloučením prvého roku (§ 460.) — aneb konečná lhůta — nikoliv tedy lhůta soudcovská nebo lhůta zákonná, pokud není v zákoně označena za konečnou (§ 451.). Při zmeškání roku pak vyloučeno je navrácení v předešlý stav v četných případech ještě zvlášť zákonem (na př. §§ 227.II., 280., 376. II., 439. II., 458., 464., 661. II.) a kromě toho všeobecně tehdy, není-li se zmeškáním spojenna újma, jež, dochází výrazu se výr. soudn. (§ 451. III.). Zejmena tedy nelze žádati za navrácení v předešlý stav, kde zmeškalá strana nebyla se svým procesním úkonem vyloučena, aneb kde rok nebyl ani k takovým úkonům určen.

Pokud se týče důvodu, o nějž lze žádost za navrácení v předešlý stav opříti, sluší vytknouti, že uher. c. ř. s. klade váhu na stránku subjektivní, nikoliv, jako § 146. rak. c. ř. s., na stránku objektivní. Důvod k navrácení v předšlý stav je tu totiž už tenkrát, když zmeškání stalo se bez zavinění zmeškalé strany (§ 451. I.). Vyznačuje se tedy uher. c. ř. s. i zde proti rakouskému značnou svobodomyslností i pružností a dovoluje v širším rozsahu přizpůsobiti rozhodnutí jednotlivému případu. Neboť při posouzení, jde-li o zavinění strany, nutno přihlížeti i k osobě, o niž běží, a ke všem poměrům, na nichž ku zmeškání došlo. Bude moci tedy soudce na Slovensku častěji odčiniti újmu, jež stranu nezaviněným jejím zameškáním postihla, než soudce náš, jemuž zákon (§ 146. rak.) svým požadavkem »nepředvídané nebo neodvratné události« klade příliš úzké meze a začasto jej přivádí do situace takové, že buď navrácení aneb že je povolí, ačkoliv si vědom, že tím jedná vlastně proti předpisu zákona. Kollise takové jistě nejsou v zájmu soudnictví a třeba se jich varovati.

S druhé strany netřeba se ani zde, jak mám za to, obávati nějakého zneužití neb nemístné povolnosti; neboť předpis uher. zákona v rukou rozumného a rozvážného soudce stačí úplně k potlačení takovýchto obav.

Rak. § 146. bývá v životě předmětem častých a prudkých útoků. Ustanovení uher. zákona a zkušenosti, v praksi s ním nabyté, mohly by tudíž býti vodítkem k opravě.

Po stránce formální, jež je pro řízení o žádosti za navrácení v předešlý stav předepsána, nezbývá mnoho co říci. Obojí právo se v podstatě shoduje. Ale jsou i zde rozdíly, jež nelze mlčením pominouti. V uher. c. ř. s. je stanovena lhůta k žádosti za navrácení v předešlý stav jednak 15-denní (jež není

konečnou a tudíž navrácení v předešlý stav při jejím zmeškání je vyloučeno), jednak však ještě další lhůta 6-měsíční, po jejímž uplynutí — počítaje od zmeškání — je návrh na restituci vůbec vyloučen (§ 452. III.); byl-li by přes to podán, musí býti soudem z moci úřední odmítnut (§ 455. I.), a kdyby soud přes to návrhu tomuto vyhověl, lze si proti tomu — výjimkou z jinak platné zásady § 457. II. — stěžovati.

Další odchylkou v uher. c. ř. s. je to, že nemusí se vždy o návrhu za navrácení v předešlý stav konati ústní jednání, jak to žádá § 149. II. rak. c. ř. s. Jednání o návrhu řídí se tu podle onoho řízení, které je předepsáno pro úkon zmeškaný (§ 456.), takže lze za této podmínky vyříditi i návrh na navrácení v předešlý stav bez ústního jednání.

Konečně dovoluje uher. c. ř. s. v jistých mezích i stížnost proti povolujícímu usnesení; kromě shora už zmíněného případu uplynutí doby 6-měsíční, je tomu tak tenkráte, povolil-li soud navrácení v předešlý stav ve případě, kdy to zákon vylučuje (§ 457. II.).

Dr. V. Fajnor:

Jednotný občiansky zákonník.

V.

4. Závdavok. [79]) [80])

[79]) Náv. 822—824 (823—825).

Závdavok slúži v pochybnostiach jedine za znamenie učinenej smluvy, nie za odstupné.

Pri splnení smluvy treba závdavok započítať do plnenia tej strany, ktorá ho dala, alebo jestli sa k tomu nehodí, treba ho vrátiť. Vrátiť treba závdavok i vtedy, keď strany od smluvy upustia, jako i vtedy, keď sa jej splnenie stane nemožným vinou oboch strán alebo z takého dôvodu, za ktorý ani jedna strana nezodpovedá.

Spôsobilo-li zavinenie jednej strany, že smluva zanikla alebo že jej splnenie stalo sa nemožným, vinná strana ztratí daný závdavok, a dostala-li jaký, povinná je vrátiť ho dvojnásobne. Právo nevinnej strany žiadať náhradu škody, prevyšujúcej závdavok, ostáva pri tom v pochybnostiach nedotknuté. Je-li závdavok tak značný, že právna ujma stanovená v 1. odstavci, postihovala by vinnú stranu príliśne, bude na súde, aby túto právnu ujmu zmiernil podľa pravidiel o smluvnej pokute.

[80]) Obch. zák. uhor. §§ 276—277.

Závdavok slúži, niet-li inej úmluvy, jedine za znamenie učinenej smluvy a pri splnení treba ho vrátiť alebo započítať. Závdavok treba vrátiť i vtedy jestli smluva vzájomným odstupom strán alebo z iného dôvodu zanikne.

Keď niet inej úmluvy alebo odchýlneho obchodného zvyku, ztráca strana, z jejž zavinenia nemožno splniť smluvu, závdavok, ktorý dala a povinná je dvojnásobne vrátiť závdavok, ktorý prijala. Porušiteľka smluvy povinná je pri tom v oboch prípadoch nahradiť druhej strane i škodu prevyšujúcu závdavok.

Na to, čo sa dáva pri uzavrení smluvy vopred (závdavok), treba hľadeť, pokiaľ nenie smluvené nič iného, len jako n. znamenie, že smluva je skutkom alebo jako na istotu, že smluva bude splnená. Nesplní-li sa smluva vinou jednej strany, môže strana nevinná závdavok, ktorý obdržala, si podržať, a jestliže sama dala závdavok, môže žiadať, aby sa jej vrátilo dvojnásobne toľko. Nechce-li však na tom prestať, môže žiadať za splnenie smluvy a jestli to už nenie možno, za náhradu.

5. Odstupné. [81]) [82]

§.

Bolo-li pri uzavrení smluvy vyjednané, čo tá alebo oná strana bude povinná zapraviť, jestliže by od smluvy odstúpila, nežli by ju splnila, bola smluva uzavrená s výhradou odstupného. V prípadnosti takejto treba buďto splniť smluvu, alebo zaplatiť odstupné. Kto smluvu splní len z časti, alebo príjme čo len čiastočné splnenie od strany druhej, nemôže už od smluvy odstúpiť, ani keby zaplatil odstupné.

§.

Bol-li daný závdavok a bolo-li spolu vymienené odstúpenie, ale tak, že nebolo vymerané odstupné, treba pokladať závdavok za odstupné. Jestli by sa tedy smluva rozišla, pozbude ten, kto závdavok dal, závdavku alebo ten, kto závdavok obdržal, vráti dvojnásobne toľko.

§.

Odstupné musí tiež platiť, komu zabráni splniť smluvu nie náhoda, ale jeho zavinenie.

6. Vedľajšie príslušnosti. [83]) [84])

Veriteľ môže na svojom dlžníkovi žiadať okrem hlavného dlhu niekedy tiež niektoré príslušnosti vedľajšie. Takéto príslušnosti sú: to, čo ku hlavnej veci pribudne a jej plody, úroky

[81]) Návrh. § 844 (844) a nasled. pojednávajú o odstupném v záhlaví o odstupe vôbec. (Bánatpénz, Rücktrittsgeld. Kdežto A. Ő. B. G. užíva termínu »Reugeld».)

[82]) Obchod. zák. uhor. §§ 278, 279 obsahuje nasledovné pravidlá: »Jestli niektorá strana pri uzavrení smluvy dala alebo sľúbila odstupné, môže od smluvy odstúpiť jestli nezačala ju plniť alebo jestli neprijala od druhej strany celkové alebo čiastočné plnenie. Odstupujúca strana musí vyhradené odstupné zaplatiť a ztratí odstupné, ktoré dala.

Keď sa smluva splní, odstupné sa vráti, alebo sa započíta plniacej strane. Odstupné treba vrátiť i vtedy, jestli smluva zanikne následkom dohody strán alebo z iného dôvodu.»

[83]) Návrh. §§. 877—881 (877—881) o úrokoch. §§. 882—887 (882—887) o náhrade škody.

[84]) Srovn. §§. 282, 283, 285, 286 obchod. zák. uhor.

za úver a jako náhrada, náhrada spôsobenej škody alebo toho, čo druhému na tom záleží, že dlh nebol náležite splnený, konečne to, čo si strana vymienila, keby dlh nebol náležite splnený.

§.

Pokiaľ právo vecné zaviera v sebe právo na to, čo pribudne alebo právo na plody, je ustanovené (v prvej a štvrtej hlave dielu druhého). Právo len osobné nedáva oprávnenému právo na vedľajšie príslušnosti. Pokiaľ má veriteľ právo na ne, lzä vyrozumeť najmä jednako zo zvláštnych spôsobov smlúv a z toho, čo o ních je ustanovené, jednako z hlavy o práve na náhradu škody a na dosťučinenie.

7. O úrokoch zvlášte.[85])

§. a)

Keď náležia niekomu úroky (§ 912), ale nie je určená ich miera, platí sa päť zo sta.

§. b[86])

Úroky z úrokov možno žiadať, keď boly výslovne vymienené; mimo to možno žiadať úroky z dospelých úrokov zažalovaných a to odo dňa, keď bola doručená žaloba. Jestli nie je o výši úrokov z úrokov nič ujednané, platí ustanovenie paragrafu (predošlého).

§. c)

O tom, kedy majú byť úroky platené, rozhoduje úmluva. Keď niet takej úmluvy, treba splatiť úroky s hlavným dlhom a je-li hlavný dlh splatný pozdejšie než za rok, ročne pozadu.

§. d) [87])

Dal-li veriteľ dlžníka súdom neupomenuvší, úrokom vzrásť až činia toľko čo hlavný dlh, pominie právo žiadať z

---

[85]) §. 1 zák. čl. XXXV. z r. 1895 stanoví tiež 5 procentov od 1 júla 1896. (Nedotknuté ostávajú ovšem úroky zmenkové 6 proc., viď §§ 50, 51 a 112 uhor. zm. zák.) Tiež § 3 cit. zák. výslovne podržuje v platnosti § 103 zák. čl. XX. z r. 1877 (poručenský zákon), podľa ktorého poručník alebo opatrovník musí platiť 8 proc. zákon. úroky od peňazí, ktoré neodviedol včas do sirotskej pokladny. Podobne i žel. dráhy sú povinné platiť 6 proc. poškodencom od uplatnenia nároku podľa 42. článku bernskej konvencie. (XXV. z. čl. uhor. z roku 1892.)

[86]) Podobne § 4 zák. čl. XXXI. z r. 1868 (úroky z úrokov).

[87]) Takéhoto pravidla v uhor. obč. práve nieto. Práve naopak: pravidlom je, že právo žiadať úroky nezanikne tým, že ony vzrástly supra alternum tantum. Tento prípad ostatne nutno pokladať za málo praktický, vzhľadom na to, že úroky premlčujú sa za tri rokov doby, keď bolo možno ich požadovať. (§ 19 zák. čl. XXV. z r. 1883.) Toto trojročné premlčanie platí však podľa 65. plen. usnes. Curie zo dňa 10. dec. 1897 len na úroky z úverových obchodov. (Výnimkou sú podľa §-u 20. posledne cit. zák. úrok od vkladov u peňažných ústavov, ktorých sa trojročné premlčanie netýka.)

istiny ďalšie úroky. Avšak odo dňa, ktorého podá žalobu, môže žiadať ďalšie úroky.

8. O výklade smlúv. [88]

§.

Pri výklade smlúv nesluší lpeť otrocky na slovách, ale sluší vyšetriť úmysel strán a rozumeť smluve tak, jako toho žiada obyčaj poctivého obchodu.

§. [89]

Ide-li o smluvu bezplatnú, pokladá sa v pochybnostiach za to, že dlžník chcel na seba vložiť bremeno skôr menšie než väčšie;ide-li o smluvu úplatnú, treba vyložiť nejasný výraz na škodu toho, kto ho užil (§ 869).

§. [90]

§.

Nadobudla-li osoba tretia práv, dôverujúc v prejav, nelzä jej namietať, že jedannie sa stalo na oko.

Všeobecné ustanovenie o úplatných smluvách.

§.

Pri úplatnej smluve sa oplácajú buďto veci vecmi alebo konania, k nímž náležia i opomenutia, konaniami a konečne veci konaniami, konania vecmi.

§. [91] [92]

Nesplní-li jedna strana buďto vôbec alebo v náležitej dobe na náležitom mieste alebo tak, ako bolo ujednané, môže druhá strana žiadať buďto za splnenie a náhradu škody, vzniklej tým, že dlžník nejednal podľa prevzatej povinnosti, alebo môže, stanoviac primeranú lehotu ku splneniu, prohlásiť, že od smluvy odstupuje.

§. [93]

Ide-li o splnenie pre obe strany dielne, môže, keď jedna strana mešká s plnením čiastočným, druhá strana odstúpiť buďto v príčine jednotlivých alebo všetkých ešte dlhovaných čiastočných plnení.

---

[88]) Návrh §§ 768—782 (770—183) o výklade.

[89]) Srovn. obchod. zák. uh. §§ 265—267.

[90]) Návrh. § 772 (774). Smluva učinená stranami na oko, je neplatná. Zakrýva-li predstieraná (simulovaná) smluva iný právny úkon, treba posudzovať platnosť posledného poda pravidiel, ktoré sa naň vzťahujú. Strany učinivšie predstieranú smluvu písomne, stojte rukou spoločnou a nerozdielnou tretej osobe, za škodu ktorú utrpela nezavinene, dôverujúc v platnosť predstieranej smluvy.

[91]) Návrh §§ 855 (856) a 881 (882).

[92]) Srovn. §§ 352—358. Obchod. zák. uhor. o kúpe.

[93]) Náv. § 856 (857).

§.

Jestliže je presne ustanovený čas, kedy alebo doba, do ktorej treba splniť, s tým, že by ináče došlo na odstúpenie, musí osoba, ktorá je oprávnená odstúpiť, chce-li trvať na splnení, ohlásiť to bez meškania osobe druhej, jakonáhle čas minie; jestliže tak neučiní, nemôže už pozdejšie trvať na splnení. Totiež platí, možno-li z povahy jednania alebo z účelu plnenia dlžníkovi známeho usúdiť, že na plnení opozdeném, alebo opozdí-li sa dlžník s plnením čiastočným, na zbývajúcich ešte plneniach, príjemca nemá záujmu.

§.

O podmienkach a povahe povinnosti k náhrade škody, uloženej v týchto paragrafoch, platia ustanovenia obecné (hlava 30.). Odstúpenie od smluvy sa nedotýka nároku na náhradu škody, ktorá má miesto podľa týchto ustanovení. Úplatu už prijatú treba vrátiť alebo nahradiť tak, aby žiadna strana nemala zisku zo škody strany druhej.

O správe. [94] [95]

§.

Jestliže niekto inému prenechá vec za plat, odpovedá za to, že vec má vlastnosti vymienené a také, jaké pri nej obyčajne bývajú a že je možno užívať jej podľa povahy jednania alebo podľa učinenej smluvy.

Prípadnosti správy.

§. [96]

Kto tedy prikladá veci vlastnosti, ktorých nemá a ktoré boly vymienené výslovne alebo podľa povahy jednania mlčky, kto zamlčí kromobyčajné vady alebo závady veci, kto zcudzí vec cudziu, jako svoju, kto proti pravde tvrdí, že vec sa hodí k určitému užívaniu, alebo že je prostá i obyčajných vad a závad, odpovedá za to, vyjde-li na javo opak.

§.

Platne lzä umluviť, že zcudziteľ odpovedá za vady, ktoré sa vyskytujú do určenej doby. K platnosti úmluvy sa vyhľadáva, aby prohlásenie zcudziteľovo bolo dané písomne.

§.

Nariadením bude ustanovené, kedy platí domnienka, že zviera bolo nemocné už pred odovzdaním, keď sa niektoré nemoci a vady objavia do určitej doby.

---

[94]) Evikcia, Gewährleistung, szavatoszág. Český výraz »správa« pochodí zo spraviť, napraviť, a preto je možno prevziať ho bez obtíže aj do terminologie slovenskej.

[95]) Návrh §§ 1132—1171 (1133—1172) o správe (evikcii).

[96]) Srovn. § 348. Obch. zákon uhor. o kúpe.

§. [97])

Právna domnienka, že zviera malo vadu už pred odovzdaním, prospeje nabývateľovi len vtedy, keď zcudziteľovi, alebo nenie-li zcudziteľ prítomný, obecnému predstavenstvu, dá ihneď vedeť o shľadanej vade, alebo dá zviera prehliadnuť znalcovi, alebo navrhne súdu prevedenie zaisťovacieho dôkazu.

§.

Zanedbá-li nabývateľ tejto opatrnosti, je na ňom, aby dokázal, že zviera bolo vadné už pred odovzdaním. Avšak zcudziteľovi je vždy voľno, aby dokázal, že vytýkaná vada vzišla teprv po odovzdaní.

§. [98]) [99])

Bijú-li vady veci do očí alebo možno-li soznať bremená viaznuce na veci z kníh verejných, nemá správa miesta, leda by boly lstive zamlčané alebo leda bolo výslovne pripovedané, že vec je všeliakých vád a bremien prostá (§ 443). Dlhy a nedoplatky viaznuce na veci vyporiadaj vždy zcudziteľ.

§.

Kto prevedie na seba vec, vediac, že je cudzia, nemôže žiadať za správu, práve jako ten, kto sa výslovne správy vzdal.

§. [100])

Odovzdajú-li sa veci úhrnkom totiž tak, jako stoja a ležia, bez počítania, merania a váženia, neodpovedá zcudziteľ z vád, ktoré sa na nich shľadajú, leda by nemaly niektorej vlastnosti,

---

[97]) A. Ö. B. G. § 925 (Nov. III. § 118.) tiež tak.

Uhorské právo občianske sleduje v súdnej praksi asi stejné pravidlá. V podstate tedy: pri t. zv. hlavných vadách musí kupec len toľko dokazovať, že sa vada (choroba) objavila do istej doby, pre rôzné druhy užitkových zvierat rôzne stanovenej. Tento dôkaz zakladá domnienku, že choroba trvala už v dobe odovzdania. Predavač má právo dokazovať, že choroba vznikla až u kupca. Pri iných vadách (chorobách) musí kupec dokazovať, že eksistovaly už v dobe kúpy. Na horejšie doby uhor. obč. právo nemá pozitívnych pravidiel a odkázané je na znalcov. Pri tom všetkom znalci i súdna praks pridržiavajú sa v celku zásad prijatých v práve obč. rak. — U koní berie sa ku pr. pri hlavných chorobách zpravidla 30 dní, výnimočne 15 dní.

[98]) Srovn. §. 346. obchod. zák. uhor.

[99]) Zaiste platí len pri smluvách úplatných tak jako v obč. práve uhorskom. Nemovitosti v prípade úplatného prevodu majú byť čisté. Očistiť ich je povinnosťou zcudziteľovou. Menovite keď kúpnou cenou stanovené bolo verum rei pretium. Nabývateľ môže žalovať na odbremenenie. Avšak jestli by »náklady» nestály v pomere s majetkovým zájmom na trvaní kúpy, súd môže vyrieknuť v uváženia hodných prípadoch zrušenie smluvy, restitutio in integrum.

[100]) Uhor. súdna praks tiež asi tak.

o ktorej bol zcudziteľ uistil, že ju majú, alebo ktorú si nabývateľ vymienil.

Podmienka správy. [101])

§.

Chce-li nabývateľ užiť správy, pretože niekto iný činí nárok na vec, musí svojmu predchodcovi opovedať spor. Neučiníli toho, nepozbude tým síce práva na náhradu škody, ale jeho predchodca môže sa tým sprostiť povinností k náhrade škody potiaľ, pokiaľ sa nalezne, že by proti tretej osobe bol vynesený iný rozsudok, keby sa bolo náležite užilo oných námietok.

Dr. A. Záturecký:

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho súdu Českoslov. Republiky.

Otázka, — či kúpopredajná smluva dotyčne nehnuteľností uzavrená bola pred 1. novembrom 1917 a či kupiteľ nehnuteľností, ktoré sú predmetom kúpopredaju, pred spomenutým dňom prevzal do držby (býv. uh. min. nariadenie z 12. X. 1917, č. 4000-1917. M. E.), — *môže byť riešená v spore občianskom súdom i v tom prípade, keď schválenie kúpopredajnej listiny, spoločným povereníkom kontrahentov nepravidelne postdatovanej* (1. II. 1918), *príslušná administratívna vrchnosť odoprela.*

Najvyšší súd vyhovuje dovolacej žiadosti žalobníka, rozsudok odvolacieho súdu zmeňuje,

a zaväzuje žalovaného, aby za 15 dní odovzdal žalobníkovi — v P. datovanú a dátumom 1. II. 1918 opatrenú tú kúpopredajnú listinu, dľa ktorej žalovaný predal v mesiaci februári 1917, a žalobník vtedy kúpil z nemovitostí žalovaného, obsažených v pozemnoknižnom protokolle č . . . . . čiastky, označené na nákrese lok. číslami . . . . za kúpnu cenu 15.820 K;

nakoľko by však žalovaný neodovzdal hore označenú púpopredajnú listinu za 15 dní žalobníkovi,

zaväzuje žalovaného trpieť, aby si žalobník právo vlastníctva na hore uvedené nemovitosti — na základe tohoto rozsudku — pre seba intabulovať dal žiadosťou, podanou u príslušnej pozemnoknižnej vrchnosti;

zároveň nariaďuje, aby žalobníkovi s jedným vyhotovením tohoto rozsudku vydaný bol ten pôvodný nákres, ktorý je k spisom pod č . . . . . pripojený;

konečne zaväzuje žalovaného, aby žalobníkovi za 15 dní a pod následkami exekúcie . . . Kč prvostupňových . . . . Kč odvolacích a . . . . Kč dovolacích útrat zaplatil.

---

[101]) Srovn. §§. 89—92. zák. čl. I. z r. 1911 (obč. prav. por. uhor), ačkoľvek obsahujú len form. pravidlá pre hlavnú a vedľajšiu intervenciu, pre pozvanie do sporu (perbehivás) atď. Avšak intervencia a pozvanie do sporu sú len právom, a nie povinnosťou.

Dôvody: Dľa skutkového stavu, prvostupňovým súdom zisteného, odvolacím súdom osvojeného, dovolacou žiadosťou nenapadnutého, tedy v smysle §-u 534. Opp. v dovolacom pokračovaní smerodajného:

vo februári 1917 žalovaný sa tak vyslovil, že vo výroku tohoto rozsudku označené nehnuteľnosti za kúpnu cenu, à kvadr. siaha 2 K 35 h. predáva žalobníkovi, a žalobník sa tak vyslovil, že označené nehnuteľnosti za túto kúpnu cenu kupuje, — vtedy žalobník aj 1000 K závdavok dal žalovanému, —

v auguste 1917 žalovaný nehnuteľnosti označil, do úžitku žalobníkovi prepustil a žalobník ich do držby prevzal a zeme zasial;

22. septembra 1917 stránky kúpopredajnú smluvu spísaly, podpísaly a žalobník platil 10.000 K na kúpnu cenu,

dr. A. Z. spoločný povereník strán, dátumom 1. II. 1918 smluvu opatril a žalobník vyplatil ostatok kúpnej ceny.

Najvyšší súd z týchto skutočností určuje, že medzi spornými stránkami kúpopredajná smluva už v mesiaci februári 1917 vznikla, poneváč sa stránky už vtedy dohodly tak dotyčne predmetu právneho úkonu, ako aj dotyčne kúpnej ceny a odovzdania do držby, tedy dotyčne všetkých podstatných podmienok.

Dľa toho, čo je hore uvedené, a dľa §-u 7. nariadenia býv. uh. ministerstva č. 4000-1917. M. E., — ktoré bolo vydané dňa 12. okt. a v platnosť vstúpilo dňa 1. novembra 1917— na právny úkon, uzavrený medzi spornými stránkami, nemá byť upotrebené, poneváč sa tento úkon nie len prv uskutočnil, než by bolo toto nariadenie v platnosť vstúpilo, lež na základe tohože úkonu kupiteľ nehnuteľností ešte pred 1. novembrom 1917 už skutočne do svojej držby prevzal a ich obrábal;

z čoho nasleduje, že keby stránky rečenú kúpopredajnú smluvu boly spísaly dľa skutkových údajov, a zo stránok ktorákoľvek — súčasne s podaním žiadosti k pozemnoknižnej vrchnosti — svedectvom miestneho úradu bola by osvedčila, že pozemky do držby prevzaté a žalobníkom obrábané boly už pred tým, než nariadenie v platnosť vstúpilo, bol by si býval mohol dať žalobník právo vlastníctva na nehnuteľnosti pre seba intabulovať.

Spoločný povereník stránok ale o hore uvedenom nariadení nevedel a preto žiadosť o intabulovanie práva vlastníctva a o vrchnostenské potvrdenie smluvy chybne a bez náležitého vystrojenia podal, následkom čoho komisia v P. odoprela potvrdenie, a odoprenie aj minister schválil.

Otáznym ostalo tedy, či žalobník môže uplatňovať pred civilným súdom nárok, aby bolo nariadené, že by žalovaný smluvu vydal žalobníkovi, ktorá je u neho — a keby žalovaný smluvu nevydal, aby bol žalovaný povinný trpieť vtelenie práva vlastníctva, hoci vrchnosť schválenie tejto smluvy odoprela.

Najvyšší súd túto otázku kladne riešil,

poneváč riešením tejto otázky nebude rozhodované o opatrení administratívnej vrchnosti alebo o správnosti takéhoto opatrenia, lež o tej súkromnoprávnej otázke, či vznikla medzi stránkami právoplatná smluva už pred 1. novembrom 1917, alebo nie, a jestli áno, aké sú toho následky;

ďalej o tom, že či sa môže zistiť, že smluva perfektuovaná bola už pred 1. novembrom 1917 tým, že žalobník do držby nehnuteľností vstúpil a obrábal tiež — čo ináče dokazuje obsah, podobného znenia, toho svedectva, ktoré vystavil policajný kapitanát mesta P. dňa 19. júna 1918, pod č. 2165. rkp. a ktoré žalobník pripojil k svojmu prípravnému spisu, —

a poneváč administratívna vrchnosť záležitosť na základe inšieho skutkového stavu skúmala a vybavila, než dovolací súd, — vytvorené je, aby mohla vzniknúť otázka, týkajúca sa oboru pôsobnosti.

Z týchto skutočností však nasleduje aj to, že do oboru pôsobnosti Najvyššieho súdu spadá riešiť vo veci samej, poneváč — dľa uvedeného skutkového stavu — žiadosť žalobníkova mala byť kladne alebo zamietave pozemnoknižnou vrchnosťou vybavená a poneváč pozemnoknižná vrchnosť je orgánom súdu, právo: riešiť vo veci samej v spore prislúcha Najvyššiemu súdu ako súdu vyššieho oboru pôsobnosti.

Tomu, že rečenú kúpopredajnú listinu má žalovaný, sa on sám priznal,

a poneváč táto listina patrí žalobníkovi ako kupiteľovi a žalovaný nemá nijaký titul k tomu, aby si ju zadržal,

ďalej, poneváč žalobník potrebuje spísanú smluvu, aby uplatnil svoje práva:

odvolací súd tým, že žalobu — ktorú čo do podstaty v rozsudku správne kvalifikoval — zamietol na tom základe, že administratívna vrchnosť v svojom obore pôsobnosti už rozhodla o tej otázke, či k platnosti smluvy bolo potrebné schválenie so strany vrchnosti,

porušil materiálne pravidlo, dľa ktorého posudzovanie nárokov súkromoprávnych spadá do oboru pôsobnosti občianskych súdov,

a v tejto pravote má byť taká otázka riešená, ktorá je súkromoprávnej povahy,

následkom čoho Najvyšší súd dovolacej žiadosti žalobníka ako odôvodnenej vyhovel,
rozsudok odvolacieho súdu zmenil,

a v smysle rozsudkového výroku rozhodol,

a poneváč žalovaný spor prehral, a dovolacia žiadosť žalobníka mala úspešný výsledok, žalovaného dľa §§-ov 543., 508., 425. Opp. na znášanie pravotných, odvolacích a dovolacích útrat zaviazal.

(6. XII. 1920, č. Rv. III. 65-19.)

Dr. J. Jurecký:

Výťah rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky.

Právny pojem pachateľa vylučuje uznanie obžalovaného za vinného čo účastíka, keď obžalovaný vinnjm bol uznaný v tom istom čine čo pachateľ (70. § bod 1-2 69. §-u trz.)

Najvyšší súd vyniesol nasledovný rozsudok:

Čo do kvalifikácie činu obžalovanej Z. F. z dôvodu materiálnej zmätočnosti, označeného z bode 1. b) §-u 385. Trpp. z úradnej povinnosti čiastočne a na toľko sa zrušujú obidva rozsudky súdov nižšieho stupňa, že kvalifikovanie činu dľa bodu 1. §-u Trz. sa pomíja.

Dôvody:

Sedria zistila a súdna tabula prijala v smysle odst. 2. §-u 33. Trppnov. tu smerodajný ten skutkový stav, že Zuzana K. kázala Pavlovi K., aby jej manžela zabil, k tomutu činu mu odvahy dodá-

vala, vymyslela a uskutočnila plán zabitia Ondreja K., k tomuto koncu poslala svojho muža ku súsedovi, a keď odišiel, šla spolu s Pavlom K. na cestu, kadiaľ mal ísť jej manželd od súseda, obidvaja obžalovaní sa schovali za kroviny, čakali na Ondreja K., a keď pred nimi prešiel, Pavel K. ho na zem strhnul, škrtil Zuzana K. však brániacemu sa mužovi ruku pridŕžala, po hlave ho bila a trávu mu do úst pchala, a takým spôsobom Ondreja K. usmrtili.

Z tohoto skutkového stavu súdna tabula správne odviedla tú právnu konklúziu, že obžalovaní ich úmysel, smerujúci na usmrtenie Ondreja K., vopred uvážili, a že tohoto vopred uváženým úmyslom spolu usmrtili. A poneváč tento ich čin zakladá skutkovú podstatu zločinu vraždy dľa §-u 278. Trz., ktorý zločin obžalovaní ako v §-e 70. Trz. určení pachatelia spáchali: nemýlila sa súdna tabula, keď obidvoch obžalovaných v tomto zločine, ako pachateľov za vinných uznala. Nasledovne zmätočné sťažnosti ako bezzákladné v smysle odst. 1. §-u 36. Trppnov. musely byť zamietnuté.

V smysle §-u 69. a 70. Trz. môže byť dakto účastníkom alebo pachateľom zločinu, dotyčne prečinu. Poneváč právny pojem pachateľa v §-e 69. Trz. určené účastníctvo vytvára, mýlili sa súdy nižšieho stupňa, keď obžalovanú Zuzanu K., pachateľku vraždy za vinnú uznali aj ako štváčku (popudzovateľku) dľa bodu 1. §-u 69. Trz. Týmto ustanovením porušily zákonné pravidlo a spáchaly zmätočnosť, označenú v bode 1. b) §-u 385.. Trpp. Tento zmätočný dôvod v smysle posledného odstavca §-u 385. Trpp. z úradnej povinnosti musel byť do ohľadu vzatý, a tak na základe odst. 1. §-u 33. Trppnov. odôvodnené je čiastočné a primerané zrušenie rozsudkov obidvoch súdov nižšieho stupňa.

JUDr. Emil Stodola, advokát.

O sporoch proti štátu.

Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave zaoberala sa vo svojich dvoch pracovných schôdzach zo dňa 4. a 19. novembra t. r. s otázkami:

I. De lege lata: I. Ktoré súdy sú vecne príslušné v sporoch proti štátu?

II. De lege ferenda: Kde by maly byť spory proti štátu na Slovensku vybavované?

Ktoré súdy sú v týchž miestne príslušné?

I.

Rozsudkom pod čís. Č. Rv. III. 236-21 vyslovil Najvyšší súd v spore Karola Kányiho oproti čsl. štátnemu eráru, zastúpenému gener. fin. riaditeľstvom v Bratislave o vydatie dvoch pušiek, 1 revolvera, poťažne o zaplatenie hodnoty týchže, že vynesený rozsudok z príčin neprislušnosti sedrie zastavuje.

V dôvodoch zdôraznené je, že sa nárok žalobníkov v tomto páde neodvodzuje zo vzťahu žalobníka k štátu ako subjektu súkromných práv, ale ako k reprezentantovi verejnej moci, svrchovanosti. Nároky, odvádzané z takého verejnoprávneho pomeru proti celému štátu, n akoľko o nich rozhodovať nie je vyhradené zákonom, lebo zákonným nariadením oboru pôsobnosti niektorej správnej vrchnosti, podľa zákona z dňa 2. novembra 1918 Sb. z. a n. č. 4. má sa uplatniť **pred zemským súdom pražským.** (Viď dôvody rozsudku v tomto čís. Práv. Obzoru).

Na základe tohoto rozsudku stalo sa, že I. a II. stupňové súdy bratislavské začaly žaloby proti štátu pre neprísluśnosť súdov slovenských z úradu odmietať, a to bez ohľadu na predmet sporu.

Tak neuznala súdna tabula v záležitosti Š. G. oproti čsl. železničnému eráru rozsudkom čís. P. II. 818-11-1912 bratislavskú sedriu za príslušnú pre spor zavedený proti čsl. železničnému eráru o rentu, ktorú si nárokovala rodina železničnou nehodou usmrteného, preto, poneváč je dľa zákona neprípustné, aby o nárokoch proti štátu v prvom stupni krom zemského súdu v Prahe iný súd mohol rozhodovať.» Nesporné je, že do pôsobnosti zemského súdu pražského ten istý druh sporov prislúcha, a to v tých, v ktorých je celý štát žalovaný (to sú i slová zákona rokúskeho č. I. z r. 1867 o rísskom súde), alebo ale dľa slov Najvyššieho súdu brnenského, tie spory, kde sa jedná o akejsi verejnoprávnej — o jaký, toho sa ani z rozsudku Najvyššieho súdu ani z citovaného zákona nedozvieme. A tak de lege lata proti citovanému rozsudku Najvyššieho súdu námietky činiť nemožno.

Všetky ostatné spory proti štátu naproti tomu patria i naďalej do pôsobnostii riadnych súdov.

Že ani vláda neinterpretovala tak smysel zákona z 2. novembra 1918 Sb. zák. a nar. čís. 4, ako by tým všetky spory proti štátu výlučne pred zemský súd pražský patrily, vysvitá z toho, že táže nariadením z dňa 4. júna 1919 Sb. zák. a nar. čís. 313 a nar. z dňa 27. marca 1919 Sb. z. a nar. č. 279 finančným prokuratúram v Prahe, Brne a Bratislave obor dosavádnej pôsobnosti v zastupovaní štátneho eráru v sporoch štátu a proti štátu, ponúkala.

1. §. na prvom mieste citovaného nariadenia hovorí:

»Působnosť, která finančním prokuraturám v Praze a Brně dle služební instrukce z 9. března 1918 z ř. č. 41 a ostatních stávajících předpisů přísluší, vztahuje se nyní zásadne na jměni a záležitosti československého státu jakož i na tuzemské soubory majetkové (vagyonösszeség. Vermögenschaft), státnímu jmění ohledně právního zastupování na roveň postavené.»

§. 2. Jmění aktívní a passivní a záležitosti bývalého c. a k. eráru, dvorního eráru . . . . a fondů, těmito eráry z cela neb částečně dotovaných, pokud jest v československém území a místní příslušnost zdejších prokuratur. Ale § 4. služ. instrukce v jednotlivém případě jest dána, budiž finančními prokuratúrami v dosavádním rozsahu dále zastupována.»

Hlavné body citovaného nariadenia rak. vády, znejú nasledovne.

§ 1. Die Finanzprokuraturen sind für den Umkreis eines oder mehrerer Länder bestellte staatliche Behörden zur Besorgung rechtanwaltschaftlicher Geschäfte des Staatsvermögens und der diesem hinsichtlich der Vertretung gleichgehaltenen Vermögenschaften. Hiernach besteht die Dienstesbestimmung der Finanzprokuratur im allgemeinen:

1. In der gerichtlichen Vertretung überhaupt und insbesondere in der Führung der Rechtsstreite in jenen Angelegenheiten, welche das Staatsvermögen u. die demselben gleichgehaltenen Vermögenschaften betreffen, nach Massgabe des § 2 dieser Instruktion.

2. In der Vertretung des Staatsvermögens uid der vom Staate verwalteten oder dotierten Fonde . . . .

3. In der Erstattung von Rechtsgutachten usw.

§ 2. I. Zu dem Staatsvermögen und zu den bezüglich der Rechtsvertretung und Rechtsberatung durch die Finanzprokuratur dem Staatsvermögen gleichgehaltenen Vermögenschaften . . . . . werden gerechnet:

1. Das Aerar im Allgemeinen . . . ., die Monopole, Regalien, die staatlichen Unternehmungenaller Art.

6. Alle Fonde, welche von den Staatsbehörden unmittelbar verwaltet werden . . . . .

7. Die unmittelbar vom Staate verwalteten Stiftungen.

Porovnajúc nariadenia tieto so zákonom zo dňa 2. novemb. 1918, Sb. z. a n. číslo 4, vidíme, že kriteriom pre posúdenie toho, či spor patrí pred riadny súd alebo zemský súd v Prahe je tá otázka: či ide o majetok štátny, štátom spravovaných fondov, štátnych podnikov alebo o niečo iného. Preto nariadenie zo dňa 27. marca 1919 má aj nadpis »O zastupovaní štátneho majetku na Slovensku.»

Preto škoda zapríčinená quasidelictom štátneho železničného podniku, nepatrí pred zemský súd pražský, jako i žaloby o zaplatenie faktúry alebo obnosu a pod.

Naproti tomu spor o náhradu škody, vzniklej zo samovoľného činu četníkov, ktorí mali jednoho internovaného do Terezína zaviesť a naceste ho zavraždili, spor o náhradu škody, vzniklej z protizákonnej rekvizície domu, prevedenej ministerstvom pre správu Slovenska v prospech súkromnej osoby, spor o náhradu škody, vzniklej zo zabavenia tovaru cestou finančnej vrchnosti, ktorý tovar následkom ňeopotrnosti tejto vrchnosti sa zničil, a ktorý právoplatným rozsudkom stránke zpätpoukázaný bol, tak i spor na začiatku toho článku citovaný, kde išlo o vrátenie rekvirovanej zbrane, patrí dľa Najvyššieho súdu pred zemský súd pražský.

Súdny poriadok uhorský takého rozdielu v sporoch proti štátu, jako to činí zákon zo dňa 2. novembra 1918, Sb. z. a n. číslo 4, nečiní. Ale rozoznáva, a pre isté spory proti štátu, municipiám atď., vyžaduje garancií sborového súdu.

V 2. §-e súd. riadu ukladá totiž do oboru pôsobnosti sedrií spory o náhradu škody, zapríčinenej sudcami a inými štátnymi úradníkmi, sudcami dohodčieho súdu peštianskej burzy, úradníkmi, predstavenými a členmi zastupiteľského sboru, ináč ale možno nárok proti štátu i pred okresným, ba i pred obecným súdom uplatniť (§ 760 súd. riadu, vzťahuje sa i na 23 § súd. riadu), municipií a obcí.

III.

De lege ferenda usniesla sa Právnická jednota, po referátoch dra Stodolu a dra Szegöva na tom aby spory proti štátu, ktoré by mal vybavovať zemský súd v Prahe, pridelené boly na Slovensku bratislavskej sedrii.

Dôvody, ktoré ju pri tom viedly, boly hlavne: že od zemského súdu pražského nemožno očakávať potrebnú znalosť právnych predpisov na Slovensku platných, s druhej strany prišla do ohľadu vzdialenosť Prahy. Ináč pripomenuto bolo i to, že v čase tvorenia zákona zo dňa 2. novembra 1918, ešte ani to nebolo vedomo, či Bratislava patriť bude ku repudlike, alebo nie, a tak zákonodarca vtedy na Slovensko ani nemyslel.

Keď berieme do ohľadu, ako ťažko je stanoviť kritérium, ktoré spory majú padnúť pod pojem zákona zo dňa 2. novembra 1918. Sb. z. a n. č. 4, myslíme, že štát náš bude museť za príkladom švajciarskej republiky taxatíve ustanoviť, aké spory pod pojem horecitovaného zákona patria.*)

*) Pozn. Bundesgesetz über die Organisation der Bundesrechtspflege vom 22. März 1893 zaoberá sa v čl. 48. a nasled. s tým čo patrí do výlučnej vecnej príslušnosti švajciarského najvyššieho súdu. Len železničným sporom venované je v 50. čl. deväť bodov.

IV.

O miestnej príslušnosti.

Zákon z 2. novembra 1918, Sb. z. a n. č. 4. predpisov neobsahuje, a tak zostaly platnými predpisy súd. riadu uh. a síce § 23., ktorý znie:

»Všeobecnú príslušnosť kráľovského eráru základín a fundácií spravovaných štátom ustaluje sídlo tej vrchnosti, ktorá je v príslušnom spore k zastupovaniu oprávnená.

Takéto vrchnosti boly v Uhorsku: erárna právna správa v Budapešti, ktorá mala ale v hlavných mestách Uhorska svoje expozitúry, takže spory proti štátu bolo možno viesť v Budapešti i pred súdmi, na jakom území sa tie expozitúry nachodily.

Poneváč generálna finančná direkcia bratislavská takýchto expozitúr nemá, passívne spory proti eráru možno len v Bratislave podať. *

§ 23. súd. riadu určuje len všeobecnú príslušnosť sporov proti štátu, a tak zvláštne príčiny príslušnosti, jako sú tiež v § 28. (sídlo podniku), 29. §-e (miesto plnenia), 37. §-e (miesto vzniklej škody) atď.

Čo sa prísušnosti aktívnych sporov štátu týče, neobsahuje v tom ohľade súdny riad civ. žiadnych predpisov, a tak sú pre tieže jeho všeobecné predpisy smerodajné.

Zřízení právnické fakulty v Bratislavě.

Zákonem Národního Shromáždění ze dne 27. VI. 1919. číslo 375. sb. z. a nař. byla zřízena v Bratislavě na místo bývalé maďarské university československá státní universita o 4 fakultách, právnické, lékařské, přírodovědecké a filosofické, s vyučovacím jazykem českým nebo slovenským.

Nařízením vlády ze dne 11. XI. 1919 číslo 595 Sb. z. a nař. byla tato universita nazvána

Universitou Komenského.

Kdežto fakulta lékařská zahájila svou činnost již v zimě r. 1919, mohla býti fakulta právnická otevřena teprve r. 1921. První profesoři této fakulty byli jmenováni dekretem presidenta republiky ze dne 20. V. 1921. po návrhu sboru právuické fakulty Karlovy university vesměs z docentů této university a to:

I. Jako řádní profesoři:

1. J. U. Dr. August **Rath,** odborový přednosta v ministerstvu pro sjednocení zákonodárství a organisace správy, pro právo občanské.

2. J. U. Dr. Emil **Svoboda,** řádny profesor českého vysokého učení technického, pro právo občanské.

3. J. U. Dr. Karel Laštovka, ministerský rada v ministerstvu vnistra, pro nauku správní a československé právo správní.

4. J. U. Dr. Otakar **Sommer,** odborový rada v ministerstvu školství a národní osvěty, pro právo římské.

---

*) Aké iné vrchnosti zastupovaly štát v istých sporoch, tak sporoch vylučovacích, v riadení exekučnom, v sporoch železničných atď., o tom viď zovrubnejšie v spise dra Marcella Kovácsa: A polg. ppts magyaráz. str. 122., 123.

II. Jako mimořádní profesoři:

5. J. U. Dr. a Ph. Dr. Bohuš **Tomsa**, náměstek státního zástupce, pro právní filosofii.

6. J. U. Dr. Jan **Vážný**, soudce, pro právo římské.

Jmenováním tímto byl utvořen autonomní profesorský sbor a dán pevný základ pro další vybudování fakulty.

Profesorský sbor složil dne 4. června 1921 předepsaný slib do rukou ministra školství prof. Šusty a konal téhož dne svou ustavující schůzi, při níž byli zvoleni na zbytek studijního roku 1920-21 a na studijní rok 1921-22 děkanem prof. Rath a proděkanem prof. Laštovka, senátorem (zástupcem fakulty v akademickém senátu) prof. Tomsa.

V téže schůzi pak byl Dr. Richard Horna, knihovník ministerstva školství, pověřen supplováním dějin práva veřejného ve střední Evropě a dějin práva v území Československé republiky.

Po návrhu profesorského sboru byli pak ministerstvem školství pověřeni Dr. Arnold Bláha, soukromý docent filosofie na Masarykově universitě, konáním 4-hodinného povinného kollegia o praktické filosofii pro právníky a Rudolf Chlup, profesor státní obchodní akademie v Bratislavě, 6-hodinovou přednáškou o státním účetnictví.

Když pak byl děkan prof. Rath zvolen rektorem university, byl na jeho místo na studijní rok 1921-22 zvolen ve schůzi sboru dne 22. června 1921 děkanem prof. Laštovka, proděkanem Emil Svoboda.

Nařízením vládním ze dne 11. srpna 1921 čís. 276. Sb. z. a n. byla konečně fakulta právnická otevřena počátkem zimního studijního roku 1921-22 prvým ročníkem a studium na ní upraveno v zásadě podle předpisů platných pro právnické fakulty v zemích českých. Odchylky z poměrů slovenských a z nových zkušeností jsou tyto:

1. O dějinách práva českého v zemích bývalé koruny české se přednáší nejméně 4 hodiny (na universitách českých 5 hodin), o dějinách práva na Slovensku najméně 2 hodiny (na universitách českých 1 hodina).

2. Posluchači jsou povinni súčastniti se praktických cvičení a to v prvém studijním oddílu (čítajícím 3 semestry a končícím složením prvé státní zkoušky) aspoň jedno cvičení po 2 týdenních hodinách z jedné z disciplin obligátních pro připuštění k historicko-právní zkoušce, v druhém studijním oddílu pak 2 cvičení a to jedno z některé obligátní discipliny oboru judicielního, druhé z oboru státovědeckého.

Praktická cvičení sledují účel zopakovati s posluchači zejména na praktických příkladech přednesenou látku, výborně se osvědčují a těší se u studentstva veliké oblibě; sluší je ovšem lišiti od seminárních cvičení, jež jsou obmezena na malý kruh posluchačů a mají již další účel uváděti posluchače do studia vědeckého.

3. Při přednáškách a cvičeních přihlíží se k právu, platnému dosud na Slovensku, pro jehož jednotlivé obory mohou býti zřízeny i zvláštní stolice.

Dne 5. září t. r. byla fakulta maďarská zák. čl. XXXVI. z r. 1912 zřízena, zastavena a místnosti její (v Kapitulní ulici č. 1) z poloviny odvzdány nové československé fakultě právnické (druhá polovina nové fakultě filosofické).

Zápis byl zahájen dle předpisu dne 23. září 1921. Dosud bylo zapsáno 130 řádných a 90 mimořádných posluchačů (hlavně státní účetnictví). Vedle toho jest tu ještě řada žádostí za osvobození (36) a za dodatečné zápisy. Výsledek tento možno vzhledem k tomu, že se

otevírá toliko prvý semestr, považovati za velmi příznivý a potěšitelný. Řádné přednášky byly zahájeny dne 23. října 1921 za přítomnosti mnoha hostů skvělou řečí rektora prof. Ratha. — Značný počet posluchačů ovšem vzbuzuje i značné starosti a nové úkoly. Bratislava nemá dostatek vhodných bytů a jest městem poměrně drahým, čímž nemajetným studujícím se studium velmi znesnadňuje. Sociální péče o studentstvo tu má pole velmi vděčné. K ubytování studentstva byl zřízen internát pro nemajetné posluchače, který byl letos podstatně rozšířen, vedle toho pak trvá tu i mensa akademická. Vhodné vybudování organisace tohoto ústavu jest předmětem úsilovné péče zvláštní internátní komise, v níž vedle rektora jako předsedy zasedá po zástupci z každé fakulty; rovněž studentstvu bude poskytnut přiměřený vliv na vedení ústavu.

Zájmy studentstva právnického hájí spolek československých posluchačů práv v Bratislavě, v poslední době utvořený, s úkolem obdobným pražskému Všehrdu. Vítanou pomocí bude studentstvu významná akce European Student Relief Fund, jehož zástupcem jest v naší republice sl. Edith May, k opatření přednášek, studijních příruček a základních děl cizích literatur.

Otevření právnické fakulty jest pro celý československý národ kulturním činem dalekosáhlého významu. Slovenský kmen dosahuje tím nejvyšší mety ve svém nově budovaném školství, a nabývá tak pravého fora, v němž by učenci slovenští mohli se oddati pěstování právní vědy.

Právní věda má na Slovensku dobrou půdu. Již v Uhrách právní studium těšilo se vždy veliké přízni a bylo pokládáno za nobile officium a tradice ta se samozřejmě i na Slovensku udržela. To přijde k platnosti zejména nyní, kdy nutno značné různosti právního řádu, jež se v zákonodárství a správě staletým odloučením mezi Slovenskem a českými zeměmi vyvinuly, ponenáhlu odstraňovati a nový v pravdě demokratický právní řád, v zásadě sice jednotný, místním potřebám Slovenska však vyhovující, vybudovati. V Rakousko-Uhersku nebyla dobrá půda pro demokracii a zásady její se jen velmi nedokonale a s velkým odporem v životě veřejném uplatňovaly. Náš stát opravdově se snaží zavésti pravou lidovládu, ukázněnou, a jak povinností k svému státu si vědomou, tak i význam individua nepodceňující. Zákonodárství republikánské mnoho již tu vykonalo (uvádím na př. ústavní zákony a župní zřízení). V tom směru právnická fakulta může velmi mnoho dobrého vykonati přispívajíc jednak vědeckou činností k probádání práva, v zemích českých i na Slovensku platného, k srovnávání jeho a utřídění jeho v řadě právních řádů moderních, jednak činností učitelskou vedouc studující mládež k nezlomné úctě k právu a zákonům, jež bohužel za našich dob pod různými pozlátkovými hesly se oslabila. Tyto vysoce kulturní úkoly může však fakulta právnická řádně splniti jen tehdy, bude-li řádně opatřena jak potřebnými silami, tak i potřebnými pomůckami. Jest nutno záhy doplniti a rozšířiti profesorský sbor tak, aby všechny obory v něm měly své řádné, vědecky plně kvalifikované zástupce, tak aby naše nejmladší právnická fakluta se mohla rovnocenně přidružiti k almae matri Karlově universitě i nedávno zřízené Masarykově universitě a i v cizině svými pracemi záhy nabyla uznání. Opatření nových sil jest problémem nesnadným, zejména proto, že profesorská kariera s dlouhým a vysilujícím studiem spojená příliš neláká. Ale přes to nepochybuji o tom, že najdou se záhy mužové i ze Slovenska, kteří se na podkladě prokázané vědecké činnosti rádi učitelskému povolání na fakultě věnují, a že v brzku podaří se i ze studentstva vědecký dorost vychovati. Nezbytným předpokladem k této výchově jsou ovšem vedle přiměřeného návodu řádné knihovny jednotlivých vědeckých seminářů a knihovna universitní. Zařízení a doplňování knihoven vyžaduje jak velmi usilovné péče odborných profesorů,

tak i velmi mnoho peněz. Mohu vysloviti naději, že nynější ministr školství neodepře tu štědré ruky. S radostí mohu však konstatovati, že knihovny seminární prvého studijního oddílu (římsko-právní, historicko-právní a církevně-právní) jsou vskutku zejména prozíravou péčí člena profesorského sboru Dr. Sommra účelně a bohatě vybaveny.

Ministr školství v pozdravném přípise, zaslaném k otevření fakulty právnické a filosofické, napsal:

»Slovenský kmen vo svojej umeleckej a duchovnej tvorbe a kulture vôbec chová mnoho zvláštnych prvkov. Bude Vašou prácou, slovutní pánovia, prácou Vás učencov a generacií, ktoré Vy vychováte, usporiadať svojrázné prvky tohoto duchovného života, do vedeckej sústavy a obohatiť tak kultúru československého národa, aj kultúru všeľudskú. Tejto sústavne usporiadanej práce dosiaľ nebolo a preto slovenský duch nebol známy ani doma v československom národe ani ostatným národom slovanským. Teprv teraz musí sa stať jasnou a zrejmou hodnota, hĺbka a význam duševných schopností slovenského kmeňa.

Som si istý, že sa ujmete, vážení pánova, tejto veľkej práce s láskou a vytrvalosťou, že budete prvými objaviteľmi nových kultúrnych hodnôt vo strednej Europe u kmeňa, ktorý bol po tisíc rokov nielen politicky, ale aj kultúrne utlačovaný a ktorý nemohol svojou hrivnou prispievať k povzneseniu kultúrnych pokladov všeľudských.»

Mohu ujistiti, že úkoly tyto tanou celému profesorskému sboru stále jako jasný cíl před očima. L.

Dr. Kotysa, major:

Zásadní rozhodnutí nejvyššího vojenského soudu v Praze.

K založení vojenské soudní pravomoci ve smyslu §-u 16. odst. 1. voj. tr. ř. se vyhledává, aby opatření v tomto §-u uvedená stala se proti určité osobě.

Nejvyšší vojenský soud uznal na veřejném sezení dne 17. května 1921 o zmatečné stížnosti a odvolání vojenského prokurátora v K. a zmatečné stížnosti obžalovaného desátníka K. H. a čtyř společníků proti rozsudku divisního soudu v K., jímž obžalovaný K. H. a spol. odsouzeni pro zločin pokusu vraždy podle §-ů 15. a 417. v. tr. ř. a odsouzeni ve smyslu §-ů 417, a 92. v. tr. ř. a 309. v. tr. ř. a kromě toho desátník K. H. byl podle §-u 306:46 v. tr. ř. osvobozen od žaloby pro zločin zpronevěry dle §-u 474. v. tr. ř., takto za právo:

Rozsudek I. stolice ohledně desátníka K. H. se z moci úřední v celém rozsahu zrušuje a trestní věc se odstupuje civilním trestním úřadům k příslušnému řízení.

Důvody:

Rozsudkem divisního soudu v K. byl K. H. a jeho čtyři společníci uznáni vinnými zločinem pokusu vraždy dle §-ů 15. a 417. v. tr. ř., spáchaného tím způsobem, že dne 12. června 1919 ve V. V., v úmyslu usmrtiti sedm zatčených, na ně stříleli, tedy podnikly takové jednání, které ku skutečnému provedení vedlo, při čemž však se nedá zjistiti, kdo z obžalovaných zranění takového rázu způsobil, že z toho smrt toho kterého nastala. Desátník K. H. byl dále osvo-

bozen dle §-u 306:4. v. tr. ř. od žaloby, že téhož dne vyzval oněch sedm zatčených k odevzdání všech cenných věcí, z nichž také si některé zadržel, čímž měl spáchati zločin zpronevěry dle §-u 474. v. tr. ř.

Maje rozhodovati o zmatečné stížnosti a odvolání vojenského prokurátora a zmatečné stížnosti obžalovaných proti tomuto rozsudku podané, shledal nejvyšší vojenský soud, že divisním soudem v K. uznaná příslušnost vojenského trestního soudu ohledně desátníka K. H. není odůvodněna, rozsudek tudíž v tomto směru zatížen jest zmatkem dle bodu 6. §-u 358. v. tr. ř.

Z protokolu o hlavním přelíčení a doplněných spisů jest patrno, že obžalovanému K. H. byla jeho vojenským oddílem dne 29. srpna 1919 udělena dovolená na neurčitou dobu a že byl H. týž den ve smyslu výnosu MNO. z činné služby vojenské propuštěn za účelem nastoupení místa u civilního úřadu. Dle přípisu tohoto úřadu ze dne 21. února 1921 nastoupil H. železniční službu dne 2. února 1921 a zastává tuto dosud.

Z toho jest patrno, že zmíněnou dovolenou, jelikož udělena byla na dobu delší tří měsíců považovati jest za trvalou dovolenou a že byl obžalovaný přeložen dnem 29. srpna 1919 do neaktivního stavu.

Ve smyslu ustanovení §-u 16. v. tr. ř. přestává vojenská trestní příslušnost pro obecné činy trestné ukončením poměru, na kterém se zakládá pravomoc vojenských trestních soudů, neučinilo-li ku sepsání trestního oznámení povolané velitelství neb místní úřad, neb příslušný vojenský prokurátor (soud) před ukončením tohoto poměru žádného opatření, čelícího k přípravě neb zahájení trestního řízení. Z trestních spisů jde na jevo, že trestní oznámení proti společníkům H. počátkem srpna 1919 bylo vojenským oddílem předloženo služební cestou příslušnému vojenskému velitelství. V trestním oznámení H. jako spolupachatel není označen, nýbrž pouze podotknuto, že ještě jeden vojín X. pěšího pluku s ostatními obžalovanými čin provedl. Vojenský prokurátor v K. zavedl dne 7. října 1919 vyhledávací řízení soudní proti zmíněným čtyřem mužům, jakož i proti neznámým pachatelům.

Teprve dne 9. dubna 1920 byl H. jako obviněný u divisního soudu v K. v předmětě vyslýchán. Po provedení dalších ještě šetření byly trestní spisy 15. května 1920 vyšetřujícím soudcem zaslány vojenskému prokurátorovi k návrhu dle §-u 237. v. tr. ř., načež týž rozšířil dne 11. června 1920 vyhledávací řízení pro podezření ze zločinu vraždy a zpronevěry též na desátníka K. H. Za toho stavu věci nebyl již vojenský prokurátor v K. oprávněn ku stíhání obžalovaného H. pro zmíněné zločiny, a nebyl ani divisní soud tamže příslušným ku rozhodnutí ohledně H.

Pouhému oznámení obecného trestného činu, došlému příslušnému vojenskému velitelství a vojenského prokurátora před vystoupením obžalovaného z vojenské jurisdikce, nelze přiznati účinku v § 16:1 v. tr. ř. naznačeného, není-li pachatel příslušnému úřadu znám, ježto má-li dle tohoto ustanovení v. tr. ř. založena býti vojenská trestní příslušnost pro obecné činy trestní, jest, jak z důvodové zprávy k v. tr. ř. uvedené příslušné vojenské úřady učinily proti určité osobě (§ 130:1 a 2. v. tr. ř.) před ukončením poměru zakládajícího právomoc vojesnkých trestných soudů opatření čelící k přípravě neb k zahájení trestního řízení. Nařízení vyhledávací proti neznámým pachatelům, jako v daném případě se stalo, k založení vojenské jurisdikce nestačí. § 16:1. v. tr. ř. poukazuje výslovne na § 130:1 a 2. v. tr. ř., kdežto o případu, kdy osoba pachatelova jest neznáma, pojednává § 134. v. tr. ř. Poslednější ustanovení dlužno vykádati v souvislosti s ustanovním § 16:1. v. tr. ř. tak, že příslušnost vojenských tretsních úřadů ku konání šetření proti neznámým pachate-

lům přestává, vyšlo-li na jevo, že poměr, který vojenskou soudní pravomoc zakládal, jest již ukončen, to jest, že byl pachatel z činné služby trvale propuštěn.

Ustanovení § 16:1. v. tr. ř. pozměnilo také dřívější právní stav (§ 4. zákona ze dne 20. května 1869 č. 78. ř. z.), kdy k trvání vojenské trestní příslušnosti stačila známost trestního činu, před vystoupením pachatele z vojenské jurisdikce. Avšak ani tu nestačilo, byl-li trestní čin nějakému úřadu vůbec znám, nýbrž vyhledávalo se dle utsáleného právního názoru, aby čin byl znám příslušnému vojenskému velitelství, povolanému ku zavedení trestního stíhání, to jest, aby toto mělo možnost proti pachateli jako takovému zakročiti prve, než týž z vojenské soudní právomoci vystoupil.

Shora uvedené ustanovení § 16:1. v. tr. ř. nemá pak za účel, rozšířiti rozsah vojenské soudní právomoci proti stavu dřívějšímu, ono jej naopak omezuje, stanovíc, že státi se musí i opatření příslušného úřadu, vztahující se na přípravu neb zahájení trestního řízení prve, než ukončen poměr vojenskou soudní pravomoc zakládající. Nebyla-li však určená vojenská osoba, jež sice spáchala obecný trestný čin v době, kdy podléhala vojenské trestní právomoci, známa a pro tento čin trestní od příslušného vojenského úřadu k odpovídání vzatá, nesahá vojenský interes dále, než aby tato z vojenské jurisdikce vystoupivší osoba zasloužilého trestu došla příslušným civilním trestním úřadem.

Ze svrchu vylíčeného stavu věci vychází, že desátník K. H. v době, kdy ještě konal činonu službu vojenskou, ani z popisu ani z bližších okolností jako pachatel v úvahu nepřicházel a že proti němu též žádného opatření čelícího k přípravě neb zahájení trestního řízení se žádné strany učiněno nebylo.

K tomuto zmatku dle § 358:6 v. tr. ř. musel nejvyšší vojenský soud při rozhodování o opravných prostředcích přihlížeti ve smyslu § 373, odst. 1. v. tr. ř. z povinnosti úřední a bylo tudiž po rozumu § 373, odst. 2. a § 371, odst. 3:2 v. tr. ř. rozhodnouti, jak svrchu uvedeno.

Rozk. č. j. P. 553-20. ze dne 17. května 1826.

Dr. Miloš Vančo:

Z advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine.

Komora v disciplinárnej veci oproti dr. A. pravotárovi pokračovanie zastavila.

Dôvody:

J. C. podala ponosu oproti dr A. pravotárovi preto lebo menovaný zastupoval ju v pravote, v ktorej ač obyvateľka mala právo chudoby, predsa dr. A. žiadal od nej pravotné trovy a tieto exekúciou od nej aj vymáha.

Advokátska komora zaopatrila písma pravoty od súdnej stolice v B. a konštatuje z nich:

1. Že advokátska komora bratislavská **nevymenovala** dr. A., aby obviňovateľku v tejto pravote ako záštitník zastupoval;

2. v pravote tejto súdna stolica ustálila dr. A. trovy oproti obviňovateľke, a tie ustálila s obmedzením, ktoré vypovedá §. 50. zák. 81. XXXIV. z r. 1874.

3. Dr. A. tento výrok súdnej stolice rekurzom napadnul a súdna tabuľa v B. vypovedala, že v tomto prípade obmedzenie ustanovené §. 50. citovaného zákona nemá miesta, **lebo dr. A.**, — čo aj chudobnú, a čo aj požívajúcu výhodu bezkolkovosti a bezpoplatkvosti, — **stránku zastupoval podľa advokátskeho plnomecenstva, a preto oprávnený je žiadať advokátsku záslubu. — Tabula tu vypovedala, že §. 58. zák. čl. XXXIV. z r. 1874. v súvise s §. 28. vzťahuje sa len na advokátov, ktorých advokátska komora záštitníkmi ustanovila.** — Na toto stanovisko sa postavil aj obvinený v ospravedlnení, ktoré predostrel komore na vyzvanie.

Z toho stavu nasleduje, že je res judikata tá okolnosť, ktorú obviňovateľka za základ prípadnej disciplinárky v ponose uvádza.

Z tejto príčiny disciplinárne pokračovanie nemá miesta.

Turčiansky Sv. Martin, 2. júla 1921. Č. 292/21.

Prosbu Dr. E. Z., na tento čas verejnonotárského námestníka.

Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine odvrhla, a to v tej čiastke, aby sa objavila lehota praxe, ktorú podateľ Dr. E. M. ako pravotársky osnovník vykonal, a ktorú uzavretie číslo 251-1921-III. tejto komory dňom 31. decembra 1914. určilo, ako odvrhla prosbu i v tej čiastke, v ktorej podateľ žiada, aby bol do soznamu pravotárov so sídlom: Dolný Kubín zapísaný.

Dôvody:

Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine oprávnená je vymazať pravotárskych osnovníkov na jednostrannú žiadosť principálovu. Základom tohoto vymazania slúžilo úradné oznámenie, ktoré podal advokátskej komore Dr. E. M., pravotár v S., na úradný dotaz.

Komora na základe tohoto úradného oznámenia principálovho vypovedala uzavretím č. 251-1921-III., že právnu prax Dr. E. Z. u Dr. E. M. považuje 31. dec. 1914. za dokončenú.

Podateľ žiadal teraz, aby sa tento deň vystúpenia korrigoval na deň 15. okt. 1917., lebo on od roku 1914 do 15. júla 1917. bol na vojne a vtedy skladal a složil advokátsku zkúšku v Budapešti.

Táto korektúra nemá miesta. — V prvom rade preto, lebo od roku 1914 menovaný už nebol viac na právnej praxi, lež na vojne. — Je síce pravda, že pri vypočítaní zákonom predpísanej lehoty adv. kandidátom vojakom započítal sa čas vojančeniaválečného, avšak advokátske komory v evidencii maly mať a maly vykazovať len čas skutočnej praxe a potom zas vojanské vrchnosti mohly dosvedčovať čas válečnej služby, ktorá sa tiež ale len propter beneficium započítala kandidátovi do praxe.

V prítomnom páde komory sa týka evidencia len skutočnej právnej praxe, a tú vykázala menovanému podľa úradného oznámenia jeho principála sem došlého.

Ináče kandidát už složil advokátsku zkúšku, a tak táto korrektúra už viac nemá praktického významu.

Advokátska komora odvrhla žiadosť o zapísanie do soznamu pravotárov preto, lebo podateľ ku prosbe pripojeným uzavretím býv. notárskej komory košickej potvrdzuje, že je teraz vymenovaný námestníkom verejného notára v D. K., a ako takého nemožno ho zaznačiť do soznamu pravotárov.

Dakto stojí alebo pod disciplinárnou mocou vrejnonotárskej komory, alebo advokátskej komory. — Pod oboma stáť nemožno. —

Turčiansky Sv. Martin, dňa 8. septembra 1921.

Dr. Karol Bernhard, okresný sudca.

Príslušnosť súdov pri prečinoch vydávania falošných peňazí.

V otázke príslušnosti súdov pri prečinoch, vydávania falošných peňazí (odst. 3., § 4. zák. číslo 269 z r. 1919 o padelaní peňazí a cenných papierov) považovala väčšia čiastka súdov okresné súdy za príslušné, kdežto iné súdy zas za patriace do sedrie.

Tyto kompetenčné konflikty riešil Najvyšší súd usnesením zo dňa 27. júla 1921 pod číslom Kr. III. 232-21, ktorým zrušuje pokračovanie a usnesenie okr. súdu vyrieknul, že pokračujúci okr. súd porušil zákon tým, že vo svojom obore pôsobnosti zahájil trestné pokračovanie vo veci pre prečin vydávania falošných peňazí dľa 3. odst. §-u 4. zákona zo dňa 22. mája 1919 č. 269, lebo prečiny vydavania falošných peňazí dľa §-u 209. trz. — ktoré do oboru pôsobnosti okr. súdov patrily — nahradené boly prečinami dľa odst. 3. §-u 4. zákona o padelaní peňazí. Dľa právneho stanoviska Najvyššieho súdu zákon o padelaní peňazí a cenných papierov výslovne zrušil predpisy záhlavia XI. druhej čiastky trz. aj s príslušnými zmenami a v celosti sriaďuje celý kruh trestných činov, ktoré patria pod pojem padelania peňazí. Ustanovenia trz. nie sú nahradené jednotlivými §-mi nového zákona, a poneváč nové prečiny, určené v novom zákone, nie sú obsažené v §-e 18. zák. čl. XXXIV. z r. 1897, zrejmé je, že všetky prečiny, ktoré nový zákon o padelaní peňazí a cenných papierov ustálil, na základe bodu 4. §-u 17. zák. čl. XXXIV. z r. 1897 patria do oboru pôsobnosti sedrií, lebo dľa citovaného bodu a paragrafu prečiny zásadne patria do oboru pôsobnosti sedrií, a len prečiny v §-e 18. zák. čl. XXXIV. z r. 1897, taxatívne pomenované, prináležia do oboru pôsobnosti okres. súdov.

Najvyšší súd svojimi usneseniami, uverejnenými v tomto časopise, nás zhýčka, lebo tieto usnesenia nielen vnútornou hodnotou a dokonalosťou, ale aj materiálnym obsahom znamenité usnesenie královskej Kúrie uhorskej nielen že dostihujú, ale ich ešte prevyšujú, čo každý vecný právnik s uspokojením a s radosťou doznať musí.

Tým nápadnejšie je, keď usnesenie Najvyššieho súdu so zásadami právnymi sa srovnať nedá; v takých prípadoch verejná kritika je povolaná prekážať, aby podobné usnesenia základom právneho zvyku sa staly.

Zákon o padelaní peňazí a cenných papierov v I. článku uvádza tie zákony, ktoré pozbývajú platnosti.

Základnou zásadou výkladu — zákonov výslovne nezrušených — je, dať im taký výklad, aby ony — nie súc pozdejším zákonom výslovne zrušené — v platnosti zostaly.

Zákon XXXIV. z r. 1897, ktorý príslušnosť jednotlivých súdov stanoví, novým zákonom nie je výslovne zrušený, lebo ani on ani jeho čiastky nie sú v článku I. nového zákona uvedené, zákonu tomu teda taký výklad treba dať, aby vo svojej celosti v platnosti zostal. Túto zásadu musíme uplatniť aj na odst. 1. §-u 18. cit. zákona, ktorým prečiny vydávania falošných peňazí obsažené a sriadené §-om 209. trz. do oboru pôsobnosti okr. súdov patria, a to sa tak stane, keď v tomto §-e na miesto §-u 209. trz. to ustanovenie pozdejšieho zákona hľadáme, ktoré tomu §-u zodpovedá, a to je odst. 3. §-u 4. nového zákona, ktorý tie isté podstatné znaky ustanovuje, ktoré aj § 209. trz. Odchylka jediná je tá, že nový zákon zvyšuje trest tohoto prečinu na väzenie až do jednoho roku trvajúce — nemôže slúžiť za podklad k opačnému náhľadu, však okresné súdy oprávnené sú vymerať taký trest aj pre prečiny (§§ 358., 418., 425. trz. atď.).

Teda už aj z pravidiel výkladu zákonov vyplýva, že spomenuté prečiny do oboru pôsobnosti okresných súdov patria.

Ale aj zákonom o padelaní peňazí a cenných papierov samým sa dá dokázať správnosť tohoto stanoviska.

Zákon tento v II. článku sám sa odvoláva na predpisy dosavádneho oboru pôsobnosti (v zákone príslušnosti), ktoré len v tomto článku uvedenom prípade zmení. Zrejmé je teda, že pravidlá dosavádnej príslušnosti ináč v platnosti zostávajú, však keď zákonodárca aj iné zmeny by bol chcel ustáliť, to v tomto článku výslovne by bol urobil; samo sebou sa rozumie, že na nové prečiny v zákone ustálené, všeobecné pravidlo platí, tie teda do oboru pôsobnosti sedrií patria.

Ale aj analogia právnej praxe dosvedčuje mýlnosť stanoviska Najvyššieho súdu.

Zákon o ochrane cti (čl. XLI. z r. 1914) pozbavil platnosti §§-y 258—277. trz., na miesto ktorých vstúpily ustanovenia toho nového zákona.

Trestné činy v §-och 258—277. obsažené v smysle zákona čl. XXXIV. z r. 1897 čiastočne do oboru pôsobnosti okr. súdov sú odkázané.

Nenachádza sa ani jednoho súdu celého bývalého Uhorska, ktorý by považoval, že na pr. prečin ublíženia na cti dľa §-u 2. zák. o ochrane cti patrí do oboru pôsobnosti sedrie len preto, že § 2. zákona nie je obsažený v §-e 18. zák. čl. XXXIV. z r. 1897 a tak na základe bodu 4. §-u 17. cit. zák. tieto prečiny — dľa právneho stanoviska Najvyššieho súdu — do oboru pôsobnosti sedrií majú patriť.

Aj tento zákon v celosti sriaďuje celý kruh trestných činov (§-y 22. a 24.), ktoré patria pod pojem »česť« a s tými istými dôvody, ktorými Najvyšší súd dôvodí pôsobnosť sedrií, pri prečinoch vydávania falošných peňazí musel by vyrieknúť príslušnosť serdie aj pri prečinoch pomluvy a ublíženia na cti; Najvyšší súd tým by vyrieknul, že všetky súdy celého bývalého Uhorska porušily zákon tým, že v záležitostiach pre horeuvedené prečiny, okresné súdy pokračovaly.

Inými slovami: zákon čl. XXXIV. z r. 1897 istý kruh prečinov do oboru pôsobnosti okresných súdov odkazuje, tak na pr. prečin ublíženia na cti, ako aj prečin vydávania falošných peňazí; ako prečin ublíženia na cti zostal v obore pôsobnosti okr. súdov vzdor tomu, že § 261. už nie je v platnosti, a nahradený je pozdejším ustanovením zákona, tak aj prečiny vydávania falošných peňazí v obore pôsobnosti okresných súdov zostávajú vzdor tomu, že aj § 209. trz. už tiež nie je v platnosti, a tiež nahradený je pozdejším ustanovením zákona.

Najvyšší súd nemohol nás svojim rozhodnutím presvedčiť o mýlnosti našeho právneho názoru v tejto otázke a preto sa aj na ďalej svojho stanoviska pridržíme.

Literatúra.

Právník č. IX.: Dr. Karel Hermann-Otavský: »Reforma našeho práva autorského». Dr. B. Klineberger: Některé rozdíly soudního řádu platného pro nás a na Slovensku». Jar. Dvořáček: »Zda-li možno jest použíti zákona o podm. odsouzení též na přestupky správní, přikázané lichevním soudům».

— č. X.: Dr. Josef Zelenka: »Terror». Dr. Jos. Cibulka: »Několik slov k zákonu č. 101-1921.

České Právo č. 5.: Dr. J. Klineberger: »Tabulární vzorce». Dr. V. Svoboda: »Ustanovení §§ 883 a 1278 ob. z. obč. o soudním sepisování listin». Dr. G. Švamberg: »Sjednocení obch. práva československého a nejdůležitější rozdíly obch. práva slovenského od práva

českého». — **Č. 6.:** Emil Svoboda: »Hodnota pozůstalosti». — **Č. 7.:** Dr. V. Černý: »O dani z obohacení».

Česká Advokacie č. 6.: Dr. Kasanda: »Revise občanského zákonníka». Dr. E. Polan: »Ideály soudců a advokátů». Dr. A. Morstadt: »Dvě poznámky k novele o soudním řízení». Dr. B. Klineberger: »Služebnost zemědělské půdy». — **Č. 7.:** Dr. Jos. Schlecht: »K otázce reformy exekučního řádu». — **Č. 8.:** Dr. Kasanda: »Revise obč. zákonníka». Dr. B. Lormann: »Promlčení pohledávek advokátů», »Zastupování před rozhodčími soudy obchodní komory». — **Č. 9.:** Dr. Kasanda: »Revise občanského zákonníka». Dr. E. Slabý: »Jest lichevní soudnictví ještě odůvodněno?» Dr. E. Polan: »O pensijním pojištění advokátů».

Soudcovské listy č. 9—10.: Dr. Josef Zelinka: »Reforma pozůstalostního řízení». Václ. Cícha: »Rekurs či odvolání proti rozsudku, který následkem omezení žalobního návrhu obsahuje jenom výrok o útratách sporu?» Knitl: »Na okraj vládního návrhu č. 2650». Dr. Cibulka: »K §§ 28. a 29. nesp. pat.» Dr. V. Nedělka: »Vlastnictví kolektivní». Dr. Cibulka: »K soudcovské pragmatice». Dr. Krcha: »Obchody distanční a místní». V. Fryč: »Poznámka k zákonům o zajištění půdy drobným pachtýřům». K.: »Návrh zákona o beztrestnosti vyhnání plodu. — **Č. 11.:** Šimeček: »Soudcovský dorost». Dr. J. Cibulka: »Obnova drobných zemědělských pachtů a § zák. č. 141-1919 Sb. z. a n.» Krcha: »Reciprocita». Dr. Jakubský: »K výkladu pojmu nuzné výživy dle § 63. c. s. ř.» Lacina: »Statek státní či zabraný».

Věstník Ministerstva Vnitra č. 7.: Dr. Hölzel: »Hermann Henritts Grundlehren des Verwaltungsrechtes». — **Č. 8.:** Antonín Hons: »Zvykové právo v oblasti zákonodárství uherského». — **Č. 9.:** Dr. V. Dusil: »Filmová censura, Francie, Italie, Belgie, Anglie, Amerika, Německo a Rakousko».

Sociální Revue č. 4.: Dr. Josef Gruber: »Ministersvo sociální péče a přehled dosavadní sociální politiky Československé republiky». Dr. Hynek Kubišta: »Poválečná politika bytová v Československé republice». Dr. V. Kazda: »Státní péče o opuštěnou mládež na Slovensku a Podkarpatské Rusi». Dr. J. Janko: »Přehled podpor v nezaměstnanosti za I. čtvrtletí 1921». Dr. H. Masařík: »Socialismus gildní a dnešní směry sociální politiky». Fr. Modráček: »Družstevní hnutí v Italii». Dr. Fr. Janoštík: »Dělnické a sociálně-politické zákonodárství v cizině». Dr. Janovský: »Mezinárodní sjezd na ochranu mládeže v Bruselu». August Žalud: »Založení sociálního archivu».

Soubor legislativy a judikatury: Potížím praktického právníka v okamžitém orientování se v současných právních předpisech odpomáhá tato sbírka vydávaná jako lístkový katalog, v němž jest obsažen stav legislativy a judikatury. Soubor bude míti 3 oddělení judicielní, administrativní a finanční. Právě počíná vycházeti oddělení judicielní v měsíčních lhůtách, pořádané Drem Jar. Sedláčkem, univ. profesorem, Drem Lad. Tichým, tajemníkem Nejvyššího soudu a Drem Boř. Pekárkem, místotajemníkem Nejvyššího soudu. Katalog vydává nakladatelství Barvič a Novotný v Brně. — Předplácí se čtvrtletně 35 Kčs.

Československé právo ealektrárenské: Dr. Jos. Hrdina. Vydalo nakladatelství Barvič a Novotný v Brně.

Ministerstvo pro sjednocení zákonodárství a organisace správy, jeho vznik, organisace a činnost v Praze 1921. Vydalo ministerstvo unifikace nákladem vlastním.

Moderní italská právní filosofie. Příspěvek k dějinám právní filosofie posledních let. Napsal Dr. Bohuš Tomsa, prof. univ. Komenského.

